

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 22 Αυγούστου 2021 • Έτος 13^ο • Αρ. φύλλου 676

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Διεύρυνση των έξι σημείων του πλαισίου

Λίγο πριν από την κάθοδο Λουτ, ξεκίνησαν οι βολιδοσκοπήσεις για μία διαφορετική φόρμουλα συνομιλιών. Στόχος είναι η διεύρυνση των έξι σημείων του πλαισίου Γκουτέρες σε δέκα και η συζήτησή τους ανά ζεύγη. Το εδαφικό με το περιουσιακό ή οι εγγυήσεις με την κυριαρχική ιδιότητα. **Σελ. 7**

Οι Ταλιμπάν έπιασαν εξαπίνης την Ε.Ε.

Εγγραφο που έχει η «Κ» καταδεικνύει την ομολογία Μπορέλ ότι δεν έγινε ορθή εκτίμηση της κατάστασης

Η Ε.Ε. απέτυχε να διαβάσει τις υπό διαμόρφωση εξελίξεις στο Αφγανιστάν, καθώς σύμφωνα με έγγραφο που έχει στην κατοχή της η «Κ» και καταγράφει τις θέσεις των 27 στην έκτακτη τηλεδιάσκεψη, ο ύπατος εκπρόσωπος

Γιοζέπ Μπορέλ ομολογεί πως δεν έγινε ορθή εκτίμηση της κατάστασης. Ανοίγει πλέον το κεφάλαιο του προσφυγικού, αλλά και τη διακίνηση ναρκωτικών στην ευρωπαϊκή επικράτεια, που εκτιμάται ότι θα χρη-

ματοδοτήσει νέες τρομοκρατικές ενέργειες. Σε ό,τι αφορά στις νέες μεταναστευτικές ροές, εκφράζονται ανησυχίες πως οι πιέσεις θα επικεντρωθούν στα κράτη-μέλη της «πρώτης γραμμής», δηλαδή Ελλάδα, Κύπρος,

Μάλτα και Ιταλία. Η Τουρκία αποκτά καίριο ρόλο στην όλη διαδικασία ως «έντιμος μεσολαβητής» με τους Ταλιμπάν, ενώ έχει προχωρήσει στην ανέγερση τείχους για αναχαίτιση των μεταναστευτικών ροών. **Σελ. 3**

Ντόμινο αστάθειας μετά την Καμπούλ

Μακροπρόθεσμες γεωπολιτικές επιπτώσεις σε πλανητική κλίμακα προοιωνίζεται το ιστορικό ναυάγιο της Δύσης στο Αφγανιστάν. Το σοκ από την αναπάντεχα γρήγορη και σχεδόν ανεμπόδιστη επέλαση των Ταλιμπάν έχει πλήξει βαρύτατα το κύρος του προέδρου Τζο Μπάιντεν, ενώ οι σύμμαχοι των ΗΠΑ διερωνώνονται για την αξιοπιστία της αμερικανικής αμυντικής ασπίδας. Ρωσία και Κίνα κυριαρχούν πλέον στην Κεντρική Ασία, αλλά το ισλαμικό Εμιράτο κινδυνεύει να μετατραπεί σε εστία γεωπολιτικής αστάθειας στην καρδιά της Ευρασίας. Ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση ανησυχεί για ένα νέο, μεγάλο προσφυγικό κύμα, η Αθήνα προετοιμάζεται να αντιμετωπίσει τυχόν πιέσεις στον Εβρο και στα θαλάσσια σύνορα της χώρας, διαμνύνοντας πως θα λάβει όλα τα απαιτούμενα μέτρα στη συγκεκριμένη κατεύθυνση. Στη φωτογραφία, Αφغانοί μεταφέρονται με υπερπλήρες αμερικανικό μεταγωγικό C-17. **Σελ. 5, 6, 20, 21**

ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ

Με πρόταση για τις ροές η Κύπρος

Μετά και την επέλαση των Ταλιμπάν επικρατεί ανησυχία στη Λευκωσία για πιέσεις με νέες μεταναστευτικές ροές. Ο ΥΠΕΣ Νίκος Νουρής ζήτησε η Ε.Ε. να ακολουθήσει και στην προκειμένη περίπτωση το μοντέλο που εφάρμοσε στην περίπτωση της Λιθουανίας προς αντιμετώπιση των αυξημένων μεταναστευτικών ροών. **Σελ. 4**

ΠΑΝΔΗΜΙΑ

Ξεκινά η τρίτη δόση από τον Σεπτέμβριο

Η επικράτηση της μετάλλαξης Δέλτα καθώς και τα υψηλά ποσοστά σοβαρών νοσηλείων θέτουν επί τάπητος σε ευρωπαϊκό επίπεδο το ενδεχόμενο εμβολιασμού ατόμων με τρίτη δόση εμβολίου. **Σελ. 9**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Η Ανατολή βοά κι η Δύση καθεύδει

Η ταχεία επέλαση και επικράτηση των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν έφερε σε πολύ δύσκολη θέση πρώτα και κύρια τους κατοίκους του Αφγανιστάν, ιδιαίτερα τις γυναίκες και τα κορίτσια, καθώς και κάθε μειονότητα (κοινωνική ή άλλη). Οι μεγάλες δυνάμεις της Δύσης κοιτάζουν αποσβολωμένες την κατάσταση, ενώ άλλοι πιο πονηροί παίκτες αναζητούν τρόπους εκμετάλλευσης της νέας εποχής, στα καθ' υμάς και λόγω αυτών των εξελίξεων το Κυπριακό μπαίνει στον πάγο... Η δε Ε.Ε., σε αμύχανη κατάσταση, και έχουσα πιστεί να καθεύδει, ψάχνει τρόπους αντιμετώπισης μιας νέας ανθρωπιστικής κρίσης, η οποία βρίσκεται προ των πυλών και δεν θα αφήσει καμία χώρα ανεππρέαστη. Ας είμαστε έτοιμοι κι εμείς.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΤΣΙΤΣΙΠΑΣ

Podcast με τον Σταύρο Θεοδωράκη

«Μας έχετε κουράσει, Στέφανε. Μιλώ για σένα και όλους τους άλλους, επώνυμους και ανώνυμους, που παίζετε με τα νεύρα μας, λέγοντας το μακρύ και το κοντό σας για τα εμβόλια και τον κορωνοϊό. Ξέρουμε ότι ένα στα 300.000 εμβόλια μπορεί να προκαλέσει σοβαρές -όχι ανεπανόρθωτες όμως- παρενέργειες. Αυτό είναι το ρίσκο που παίρνουμε όλοι. Γιατί όχι και εσύ;». **Σελ. 19**

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Σε εκλογική δίνη το Βερολίνο

Σε κάτι παραπάνω από ένα μήνα το γερμανικό εκλογικό σώμα θα επιβεβαιώσει ή θα διαψεύσει αν οι Σοσιαλδημοκράτες θα κλείσουν την ψαλίδα με την Κεντροδεξιά. **Σελ. 22**

Ανασχηματισμός για δυνατούς λύτες

Πυρκαγιές και πολιτικές ευθύνες

Ουδείς διαψεύδει τα σενάρια ανασχηματισμού της ελληνικής κυβέρνησης. Αρκετοί λένε πως ο Κυριάκος Μητσοτάκης πρέπει να ανέβει στη ΔΕΘ με νέο σχήμα, ώστε η επανεκκίνηση της κυβέρνησης από τη Θεσσαλονίκη να μην είναι υπό τη σκιά των ευθυνών για τις μεγάλες καταστροφές. **Σελ. 18**

Πύργοι και άλλα έργα στη Λάρνακα

Ανδρέας Βύρας: Ενδιαφέρον για ξενοδοχεία και πάρκο τεχνολογίας

Με την ολοκλήρωση της απομάκρυνσης των διυλιστηρίων θα αρχίσουν μεγάλες αναπτύξεις στον δρόμο Λάρνακας- Δεκέλειας. Όπως αποκαλύπτει σε συνέντευξη στην «Κ» ο δήμαρχος της πόλης Ανδρέας Βύρας, προνοούνται αναπτύξεις μέχρι 20 και 15 ορόφων, ενώ έχει καταγραφεί επενδυτικό ενδιαφέρον για πάρκο τεχνολογίας.

Την άνοιξη αρχίζουν τα πρώτα έργα ανάπλασης στο λιμάνι της πόλης, ενώ καταγράφεται έντονη κινητικότητα για νέα ξενοδοχεία και οικιστικές αναπτύξεις. Επισημαίνει ότι ίσως μια θητεία δεν είναι αρκετή, αν και τονίζει ότι είναι χωρίς ακόμη για να ξεκινήσει η προεκλογική περίοδος για τις δημοτικές. **Οικονομική, σελ. 3**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ενα ημερολόγιο της σχολικής χρονιάς '74-75

Το ημερολόγιο του Νίκου Γ. Σμυρλή, μαθητή της έκτης δημοτικού, πρόσφυγα από τον Άγιο Σέργιο Αμμοχώστου, γράφτηκε ως σχολική υποχρέωση τη σχολική χρονιά 1974-75, στο δημοτικό των Βρυουσών. Σήμερα είναι ένας θησαυρός μνήμης για το πώς έζησε ένα παιδί την προσφυγιά. **Ζωή, σελ. 1**

ΠΡΟΣΩΠΟ

Ζηπίγκνιεφ Πράισονερ

Ο διάσημος Πολωνός συνθέτης Ζηπίγκνιεφ Πράισονερ μιλάει στην «Κ» με αφορμή την ταινία «Ο άνθρωπος του Θεού. Στη συνέντευξή του λέει πως «Πιστεύω ότι κάτι υπάρχει πάνω και πέρα από εμάς. Αλλά δεν είμαι άνθρωπος της θρησκείας με τη συμβατική έννοια». **Ζωή, σελ. 4**

Η κάρτα που σε ταξιδεύει είναι εδώ.

bankofcyprus.com.cy Τράπεζα Κύπρου

ZENITH
THE FUTURE SINCE 1865

DEFY
INVENTOR

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Αγαπημένο μου ημερολόγιο

Βούιξε η Λευκωσία, λέει η Καλαμαρού, από την ανυπόστατη φήμη: Δεν άντεξε η ηγερία της αγγλόφωνης δεξιάς, τα βρόντηξε και έριξε μαύρη πέτρα πίσω της! Το ηγερία θα το εκλάβω ως φιλοφρόνηση, τα υπόλοιπα είναι απλώς για γέλια. «Να το διαψεύσεις!» επέμενε η Ευγενία. «Και τι να κάνω δηλαδή, να εκδώσω ανακοίνωση όπως η τέως υπουργός Πρετ α Πορτέ;» αντέτεινε εγώ. «Μη λες τέως» ψιθύρισε η Καλαμαρού στο τηλέφωνο και ήτανε σαν να την έβλεπα μπροστά μου να κοκκινίζει από ντροπή. Τα περί «τέως» μπορεί να προκάλεσαν αμαρτωλούς συνειρμούς στη σεμνότυφη Ευγενία, πλην όμως εγώ τα βρήκα αρκούντως πικάντικα. Έγραψε η Lady Emily Καρτάσιαν Duchess of Υόλου (το γνωστό parody) στο twitter: «Για να εξηγούμαστε, από τώρα και στο εξής, όταν λέτε Ο Τέος εννοούμε τον πρώην βασιλιά Κωνσταντίνο και όταν λέτε Η Τέος θα εννοείτε εμένα». Η απολαυστική απάντηση δόθηκε από την Ελένη Θεοχάρους: «Κόρη, ο τέως και η τέως εν με υμένα. Το πέος εν με όμικρον». Θεά η Ελένη! Σε αυτό το γούπατο άλλωστε, που μας έλαχε για πατρίδα, μόνο το χιούμορ μπορεί να μας σώσει.

Ποια ανάγκη αλήθεια οδήγησε την Τέως για να φωτογραφηθεί στην υπερπολυτελή Villa d’Este με σμαραγδί μάξι φόρεμα και μαύρα γυαλιά πλίου σαν σταρ του σινεμά; Θέτω το βαθύ φιλοσοφικό ερώτημα, αγαπημένο μου ημερολόγιο, έτσι για να βρίσκεται, την ώρα που η Αττική καίγεται και η Αθήνα πνίγεται από τον μαύρο καπνό.

Παλαιά, η ιδιωτικότητα ήταν πολύτιμο αγαθό, καθώς οι άνθρωποι προστάτευαν τις ζωές τους από τα αδιάκριτα βλέμματα των τρίτων. Σήμερα, καταλαβαίνω πως οικειοθελώς κρέμονται οι ανθρώπινες ζωές

Στη **σάλα** του Athénée (πρώην Zonar’s) πέρασε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον τις ήσυχες μέρες του Αυγούστου, παρέα με το αγαπημένο της ημερολόγιο.

στα μανταλάκια των κοινωνικών δικτύων, αλλά τόσο πολύ πια; Να καίγεται το σύμπαν και ο τηλεστάρ να μας βομβαρδίζει με φωτογραφίες διά πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν; Λυπάμαι αλλά, με κίνδυνο να θεωρηθώ οπισθοδρομική, ομολογώ πως αυτή η έλλειψη μέτρου εμένα με θλίβει βαθιά.

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, τις ήσυχες ημέρες του Αυγούστου έμελλε φέτος να τις περάσουμε στο κλεινόν άστυ. Η γλυκιά μου εξαδέλφη Ευφημία Παλαιολόγου Τσαμπά αποφάσισε να μην πάμε όπως κάθε χρόνο στο Πήλιο λόγω της πανδημίας. Θλίβομαι, όταν ανα-

πολώ τα παλιά μας γλέντια, ιδιαίτε- ρως στα πανηγύρια όπου τραγου- δούσε η εξ αγχιστείας συγγενής της Έφης, Γωγώ Τσαμπά. Όποιος δεν είδε την Ξαδέλφη να χορεύει με το Max Mara «Τα Καγκέλια» να είναι βέβαιος πως δεν έχει δει τίπο- τα σε αυτή τη ζωή.

Καθημερινά έρχομαι εδώ, αγαπη- μένο μου ημερολόγιο, στο Athénée της Βουκουρεστίου, το οποίο για εμένα παραμένει το Zonar’s της νεοτπάς μου. Τα νέα από την Κύ- προ μου φαίνονται τόσο μακρινά... Κράζανε τον Αναστασιάδη οι Αμμο- χωσιανοί, πανηγυρίζει εξ αριστε- ρών η αριστερή (με την καλή έν-

νοια) Κουλλίτσα Κυριακού. Η κυ- βέρνηση του Βουνού θα αφαιρέσει το διαβατήριο από τον Τατάρ, ωρύεται εκ δεξιών η Ευγενία η Καλαμαρού. Υπάρχουν second thou- ghts επί τούτου, μπαίνει στη συζή- τηση και η Φώφη Κούταλου, λες και τη ρωτήσαμε. Βαριέμαι φρικτά, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Κά- ποια στιγμή, σκέφτομαι, θα παρα- δοθούμε όλοι αμαχτιά στην πολιτι- κή πλήξη, ενώ πάνω από το κουφά- ρι του Κυπριακού θα ακκίζονται διεφθαρμένοι πολιτικοί, υπερφία- λα σοσιαλité και ανθυποσελέμπρι- τισ μιας χώρας που σε πείσμα κάθε λογικής συνεχίζει να υποδύεται το κανονικό κράτος.

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, η φι- λη Κουλλίτσα, η οποία συνεχίζει τον αγώνα τον καλό από το μετερίζι του Πρωταρά, μου έστειλε τις νέες αναρτήσεις του ΔΗΚΟ υπό τον εύ- γλωπτο τίτλο: «Ανατομία ενός εγ- κλήματος». Παρατηρούσα τα τεκ- μήρια επί ώρα, ενώ προσπαθούσα να κατανοήσω το απονενομένο επικοινωνιακό εγχείρημα: Μια προ- στατευτική μάσκα με τη σημαία της Κύπρου και από πάνω γραμμένο με μια κάκιστη γραμματοσειρά: «... δεν είμαστε ικανοποιημένοι από τη ζωή μας...». Το Υστερόγραφο της Κουλ- λίτσας πάντως δεν άφηνε περιθώ- ρια για παρερμηνείες: «Με έτσι γραφικά, όι προεδρικές εκλογές εν

κερδίζουν τούτοι, αλλά ούτε μου- χτάρην εν φκάλουν, μάνα μου».

Επέστρεψα στην Κύπρο και σαν να μην έφταναν οι έγνοιες μου βρήκα και τη Φώφη Κούταλου να ολοφύ- ρεται στα πατώματα για τον μπρο- πολίτη Μόρφου, ο οποίος προσβλή- θηκε από τον κορωνοϊό. Να γίνει καλά βεβαίως ο άνθρωπος, αλλά έπρεπε να ξέρει ότι η αρρώστια δεν κάνει εξαιρέσεις. Εδώ, αγαπη- μένο μου ημερολόγιο, ο μέγας Φώ- σκολος το είχε καταγράψει συγκλο- νιστικά στην αλήστου μνήμης «Λάμ- ψη». Ρώτησε ο Αλέξης: «Βίρνα, τι έχεις, είσαι άρρωστη;». Και εκείνη, με υποδειγματικό σαρκασμό, απάν- τησε: «Αδύνατον να αρρωστήσω, είμαι πλούσια!». Δεν ήξερε ο Άγιος, δεν ρώταγε;

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, είναι στιγμές που ένα θαμπό πέπλο μάς τυλίγει και εμείς παλεύουμε να πά- ρουμε τις ανάσες μας. Πυρκαγιές, καύσωνας, απελπισμένοι πρόσφυ- γες από τη χώρα των Ταλιμπάν, φό- βος και σκοτάδι. Είναι κάτι τέτοιες στιγμές που νιώθω να πνίγομαι λοι- πόν ώσπου συμβαίνει, αναπάντεχα, το θαύμα! Η κουπ της Χριστίνας Γιαννάκη, ατάραχη ένεκα της λακ, στενίζει αγέρωχα το μέλλον και μας γνέφει καθουσιαστικά.

Η μεγαλειώδης φωτογραφία της εβδομάδας: Η πάντα αγαπημένη μας Χριστίνα Γιαννάκη, αγαπημένο μου ημερολόγιο, με λευκό παντε- λόνι, λευκό πουκάμισο, λευκά αθλητικά παπούτσια και λευκή μά- σκα. Δίπλα της ο υπουργός Χάτζη- παντέλας σε ρόλο δεύτερο, έτσι ώστε να αναδεικνύεται ακόμα πιο εκτυφλωτική η Lady G του υποур- γείου Υγείας. Να μια φωτεινή εικό- να από την οποία αξίζει να πισαστεί κανείς αυτό το μακρύ, ζοφερό, κα- λοκαίρι.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια: **ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ**

90 χρόνια πριν στην «Κ» 22.8.1931

ΣΥΝΕΝΝΟΗΣΙΣ: «Είναι εύκολον να αντιληφθί τις -γράφει ο “Χρόνος”- ότι οι Γερμανοί ελπίζουν διά των ομαδικών συνεννοήσεων να επιτύ- χουν καλύτερους πολιτικούς όρους εκείνων τους οποίους ηδύναντο να ελπίζουν από συνεννοήσεις αμέ- σους μεταξύ Παρισίων και Βερολί- νου. Ο Καγκελλάριος Μπρύνγκ [φωτ. με τον Γερμανό υπουργό Εξω- τερικών] παίζει αρκετά πονηρόν παιγνίδιον, επιζητών να μεταφέρη την συζήτησιν επί διεθνούς πεδίου. Δεν πρέπει όμως να λησμονήται ότι υπάρχουν κεφαλαιώδη ζητήματα μεταξύ Γερμανών και ημών των Γάλλων, τα οποία ημπορούν να διακανονισθούν με καλλίτερον πνεύ- μα φιλικώς, χωρίς την επέμβασιν τρίτων». Με άλλους λόγους εις την Γαλλίαν αι «νέαι παραχωρήσεις» γίνονται δεκταί μόνον εάν... συν- ταυτίζονται προς τας παλαιάς γαλλικάς αντιλήψεις και αν επιτρέπουν εις την Γαλλίαν να αξίωση την εφαρμογήν των αποφάσεών της.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ: Από νέαν προστασίαν της εγχωρίου παραγωγής απει- λούμεθα, δηλαδή από νέαν φορολογίαν των καταναλωτών εις βάρος των προστατευομένων. Πρόκειται περί των ξυλανθράκων και λέγε- ται ότι θα επιβληθί δασμός υπέρργκος καθιστών αδύνατον την εισα- γωγήν εκ του εξωτερικού. Θα πληρώσωμεν λοιπόν εις το τριπλάσιον τα κάρβουνα των χειμώνα διά να προστατευθί η εγχώρια παραγωγή. Σημειωτέον δε ότι και τώρα πληρώνομεν τα κάρβουνα εις το τριπλά- σιον όλων των άλλων Βαλκανικών λαών. Ωστε μετά τον δασμόν οι ξυ- λάνθρακες θα μεταβληθούν όντως εις θησαυρόν, διά τους τυχερούς παραγωγούς.

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ: Υπό του Εργατικού Κέντρου Πειραιώς θα συγκροτη- θή Πανεργατική συγκέντρωσις διά την συζήτησιν των εκκρεμούντων εργατικών ζητημάτων. Χθες απεστάλησαν εγκύκλιοι προς τας ανή- κουσας εις την δύναμίν των οργανώσεις εντελλομένας όπως καλέ- σουν γενικάς συνελεύσεις των μελών των με τα ακόλουθα θέματα: 1) Παραβιάσις του 8ώρου, 2) Παραβιάσις της κείμενης νομοθεσίας, 3) Υποβίβασις μνηρομισθίων και μισθών, 4) Κοινωνικαί ασφαλί- σεις, 5) Εκλογαί αντιπροσώπων διά το 6ον Πανελλαδικόν Εργατικόν Συνέδριον.

Ερευνες του Πανεπιστημίου Κύπρου στην Παλαιάπαφο

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, ανακοινώνει ότι, μεταξύ 17 Μαΐου και 30 Ιουνίου 2021, η αποστολή της Ερευνητικής Μονάδας Αρχαιολογίας του Πανε- πιστημίου Κύπρου διεξήγε την 16η αποστολή της, στο πλαίσιο του προγράμματος διερεύνησης του αστικού τοπίου της αρχαίας Πάφου, που υλοποιείται από το 2006, υπό τη διεύθυνση της καθηγήτριας Μα- ρίας Ιακώβου. Οι ανασκαφές του 2021 επικεντρώθηκαν στο μνημι- ακό εργαστηριακό σύμπλεγμα που έχει εντοπιστεί κατά μήκος της βό- ρειας πλευράς του οροπεδίου Χα- τζηαππουλλάς, στα ανατολικά του ιερού της Αφροδίτης και της κοι- νότητας των Κουκλιών. Μέχρι σή- μερα έχουν αποκαλυφθεί 10 ξεχω- ριστές μονάδες που καλύπτουν έκταση 1250 τ.μ. Όλες αναπτύσ- σονται στην εξωτερική πλευρά του περιβόλου, στην καταφέρεια της βόρειας πλαγιάς.

Πρωταρχικός στόχος της έρευ- νας του 2021 ήταν η διερεύνηση της σχέσης των εργαστηρίων με το ανακτορικό σύμπλεγμα που βρί- σκεται στα ανατολικά. Αν και εν- τοπίστηκε από βρετανική αποστολή στη δεκαετία του 1950, η ανασκαφή και μελέτη του ανακτορικού συμ- πλέγματος δεν έχουν ολοκληρωθεί. Όμως, η ύπαρξη δυο εντυπωσιακών δημόσιων μνημείων, σε συνδυασμό και με επιγραφικά δεδομένα που βρέθηκαν πρόσφατα στα εργαστή- ρια, επιτρέπουν την αναγνώριση του οροπεδίου ως την ακρόπολη της αρχαίας πολιτείας της Πάφου στον 5ο και 4ο αιώνα π.Χ. Η ανασκαφή της ανατολικότερης

Μεταξύ 17 Μαΐου και 30 Ιουνίου 2021, η αποστολή της Ερευνητικής Μονάδας Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου διεξήγε την 16η αποστολή της, στο πλαίσιο του προγράμματος διερεύνησης του αστικού τοπίου της αρχαίας Πάφου.

μονάδας των εργαστηρίων (Μονάδα 9) και ο καθαρισμός του δυτικού τείχους του ανακτόρου, που βρι- σκεται σε απόσταση μόλις 1-3μ., ανέτρεψαν την υπόθεση της ύπαρ- ξης πρόσβασης και άμεσας επικοι- νωνίας ανάμεσα στα δυο συμπλέγ- ματα. Αν και η κεραμική επιβεβαι- ώνει ότι και τα δυο είναι μνημεία της Κυπρο-Κλασικής περιόδου, αρ- χίζει να διαφαίνεται ότι η ανέγερση του ανακτόρου προηγήθηκε της

ανέγερσης των εργαστηρίων. Συγ- χρόνως, η συνέχιση της ανασκαφής στο δυτικό τμήμα των εργαστηρίων αποκάλυψε τη Μονάδα 10, η οποία ανήκει σε έναν εντελώς νέο αρχι- τεκτονικό σχεδιασμό: πρόκειται για μια ενιαία αίθουσα μεγάλων διαστάσεων (16,20 μ. μήκος και 5,30 μ. πλάτος) με εμβαδόν 85,8 τ.μ. Το ενιαίο αυτού του εντυπωσιακού χώρου κατακερματίζεται από τε- ράστιους πεσσούς (περ. 1Χ1μ.), οι

οποίοι είναι τοποθετημένοι κοντά στην ανατολική και δυτική αντηρίδα αντιστοιχώς, ενώ άλλοι δυο εντο- πίζονται στον ενδιαμέσο χώρο. Προφανώς, σκοπός των πεσσών ήταν η υποστήριξη ορόφου. Όμως, το υλικό από τη Μονάδα 10 δεν αφήνει καμιά αμφιβολία ότι το έργο δεν ολοκληρώθηκε. Παρά την έκτα- σή της, η Μονάδα 10 περιείχε ελά- χιστους λίθους και πλίνθους, που δεν τεκμηριώνουν την κατάρρευση ορόφου. Επίσης, τα δάπεδα της Μο- νάδας 10 δεν παρουσιάζουν καμιά ένδειξη χρήσης, ούτε και είναι κα- ταχωμένα κάτω από λίθους και πλίν- θους, όπως ήταν οι άλλες μονάδες που έχουν ανασκαφεί.

Τύμβος της Λαόνας

Οι εργασίες της αποστολής του Πανεπιστημίου Κύπρου στον τύμβο της Λαόνας επικεντρώθηκαν στην αποκάλυψη της εσωτερικής βορει- οανατολικής γωνίας του τείχους του φρουρίου. Ανάμεσα στη βόρεια και τη μνημειακή ανατολική όψη του τείχους - που έχει επικλυφθεί προσωρινά για σκοπούς προστασίας από το Τμήμα Αρχαιοτήτων - απο- καλύφθηκε τμήμα μήκους 3 μέτρων, το οποίο αντί για πλίνθους έχει στην όψη αργούς λίθους. Αποκα-λύθηκαν συνολικά 16 σειρές λίθων από το υψόμετρο των 113.129 μ. μέχρι και τα 109.889 μ. Αναμένεται ότι υπάρχουν τουλάχιστον άλλα δυο μέτρα της λίθινης όψης πιο χα- μπλά, αφού το δάπεδο χρήσης του φρουρίου εντοπίζεται στα 108 μ. Η ανασκαφή διεξάγεται με πολύ προσεκτικούς ρυθμούς για σκοπούς προστασίας του μνημείου.

ΓΤΠ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

«Αδιάβαστη Βαβέλ» η Ε.Ε. στο Αφγανιστάν

Ο ύπατος εκπρόσωπός της Γιοσέπ Μπορέλ ομολόγησε στην τηλεδιάσκεψη των ΥΠΕΞ ότι «δεν έγινε ορθή εκτίμηση της κατάστασης»

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Μια νέα τάξη πραγμάτων στο διεθνές σκηνικό ξεδιπλώνουν οι υπό διαμόρφωση εξελίξεις στο Αφγανιστάν, τις οποίες ομολογούμενες απέτυχε να «διαβάσει» η Ε.Ε., με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα 27 κράτη-μέλη, που φάνηκαν για ακόμη μία φορά κατώτερα των περιστάσεων και δεν έχουν δικές τους, ευρωπαϊκές-αυτόνομες απαντήσεις, σε μια σειρά από ζητήματα. Με σημείο εκκίνησης την εκκένωση του Αφγανιστάν από τους ευρωπαϊούς πολίτες, διπλωμάτες και συνεργάτες και σημείο τερματισμού τις διαφαινόμενες επιπτώσεις στη μετανάστευση, με νέα επικείμενα κύματα. Αλλά και τη διακίνηση ναρκωτικών στην ευρωπαϊκή επικράτεια, που εκτιμάται ότι θα χρηματοδοτήσει νέες τρομοκρατικές ενέργειες.

Σε ό,τι αφορά στις νέες μεταναστευτικές ροές, εκφράζονται φόβοι ότι τον λογαριασμό της νέας αστοχίας της Ε.Ε. σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής, θα κληθούν να πληρώσουν τα κράτη-μέλη της «πρώτης γραμμής», δηλαδή η Ελλάδα, η Κύπρος, η Μάλτα και η Ιταλία, ενώ οι λοιποί εταίροι και κυρίως οι «Visegrad 4» (Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχία, Σλοβακία) εκτιμάται ότι θα συνεχίσουν τη γνωστή τακτική του «αδιάφορου σφυρίγματος», μπλοκάροντας κάθε σκέψη για ίση κατανομή του προσφυγικού/μεταναστευτικού βάρους, αναλογικά, στα 27 κράτη-μέλη. Ήδη, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η Βουδαπέστη διαμήνυσε προς τους εταίρους της, στο πλαίσιο τηλεδιάσκεψης, ότι «δεν είμαστε διατεθειμένοι να πληρώσουμε το τίμημα για τα γεωπολιτικά λάθη των μεγάλων δυνάμεων». Η Ουγγαρία απέδωσε ευθύνη στις ΗΠΑ που, όπως είπε, «έξικινσαν τους πολέμους», ενώ έθεσε ευθέως θέμα διατλαντικών σχέσεων. Με την τοποθέτησή της, η Ουγγαρία κατέστησε παράλληλα σαφές ότι απορρίπτει ίση κατανομή, κάτι που εκ των πραγμάτων θα διατηρήσει το «αλαλούμ» που επικρατεί εδώ και χρόνια στην Ε.Ε., με το φορτίο να βαρύνει αποκλειστικά τις χώρες «πρώτης γραμμής».

Υπό το φως της απουσίας κοινής γραμμής στην Ε.Ε., προκειμένου να διαχειριστεί νέες προσφυγικές/μεταναστευτικές ροές, η Τουρκία караδοκει και επιδιώκει να δραματίσει ρόλο, «με το αζημίωτο», εργαλειοποιώντας για ακόμη μία φορά το προσφυγικό, όπως άλλωστε είχε πράξει και με τη συριακή κρίση. Όπως πληροφορείται η «Κ», η Άγκυρα προσφέρθηκε να βοηθήσει την Ε.Ε., διαμνύοντας ότι θα λει-

τουργήσει και ως «έντιμος μεσολαβητής (honest broker)» μεταξύ της Ένωσης και των Ταλιμπάν. Πρόταση που ενδέχεται να τύχει εξέτασης, δεδομένου ότι σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», αρκετά κράτη-μέλη με πρωτοστάτη τη Γερμανία εξέφρασαν δυσφορία για τη δραστηριοποίηση στην περιοχή, της Ρωσίας και της Κίνας, τον ρόλο των οποίων επιθυμούν να περιορίσουν. Αυτοδιαφήμιση για τις σχέσεις με τους Ταλιμπάν και τη δυνατότητα της Τουρκίας να διαδραματίσει τον δικό της «σημαινόντα ρόλο» στην περιοχή, έκανε ο ίδιος ο Ερντογάν, ο οποίος φρόντισε να προειδοποιήσει την Ε.Ε. ότι η χώρα του δεν θα καταστεί «αποθήκη» της Ευρώπης, για πρόσφυγες και μετανάστες. Ο Τούρκος πρόεδρος προέβη σε θετική σχόλια για την ηγεσία των Ταλιμπάν, αποκαλύπτοντας μάλιστα σε συνέντευξη που παραχώρησε, ότι «εδώ και καιρό οι αρμόδιες υπηρεσίες μας ήταν σε επαφή με τους Ταλιμπάν και

Σε ό,τι αφορά στις νέες μεταναστευτικές ροές, εκφράζονται φόβοι ότι τον λογαριασμό της νέας αστοχίας της Ε.Ε. σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής, θα κληθούν να πληρώσουν τα κράτη-μέλη της «πρώτης γραμμής», δηλαδή η Ελλάδα, η Κύπρος, η Μάλτα και η Ιταλία.

εμείς είχαμε εκφράσει την πρόθεσή μας να υποδεχθούμε τους διοικητές των Ταλιμπάν για να συζητήσουμε μαζί τους το μέλλον της χώρας και σήμερα τηρούμε την ίδια στάση».

Πιάστηκε στον ύπνο...

Ο Ερντογάν και οι υπηρεσίες του είχαν προφανώς διαβάσει τις εξελίξεις, σε αντίθεση με την Ε.Ε., η οποία σύμφωνα με έγγραφο που εξασφάλισε η «Κ», «πιάστηκε κοιμώμενη» στο Αφγανιστάν. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το έγγραφο που καταγράφει τις θέσεις των «27» στην πρόσφατη έκτακτη τηλεδιάσκεψη των ΥΠΕΞ της Ε.Ε, επισημαίνει ότι ο ύπατος εκπρόσωπος Γιοσέπ Μπορέλ ομολόγησε ότι «δεν έγινε ορθή εκτίμηση της κατάστασης» στο Αφγανιστάν και ότι στα τέλη Ιουλίου, πριν από τρεις μόλις εβδομάδες, είχε λάβει διαβεβαιώσεις από τον Αφγανό πρόεδρο Ασράφ

Πέντε βδομάδες πριν από τις γερμανικές εκλογές της 26ης Σεπτεμβρίου, ο ΥΠΕΞ Χάικο Μάας βρέθηκε στο στόχαστρο της αντιπολίτευσης αλλά και βουλευτών της συμπολίτευσης, κατηγορούμενος για λανθασμένη εκτίμηση της κατάστασης και για ολιγωρία στις επιχειρήσεις απεγκλωβισμού Γερμανών και Αφγανών.

Γανί για την «ετοιμότητα» των κρατικών δυνάμεων να αντιμετωπίσουν οποιοσδήποτε απειλές. Στην πράξη, οι εκτιμήσεις του Αφγανού προέδρου αποδείχθηκε ότι «έμπαζαν», κάτι βεβαίως που δεν μπορεί να αποτελέσει δικαιολογία για τον κ. Γιοσέπ Μπορέλ και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, που βασίστηκαν σε αυτές, παρασύροντας ολόκληρο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

«Κοιμώμενη» όμως ήταν και η Γερμανία που ειθισται να χειραγωγεί τις Βρυξέλλες και κατ' επέκταση και την Ε.Ε. Πέντε βδομάδες πριν από τις εκλογές της 26ης Σεπτεμβρίου, ο ΥΠΕΞ Χάικο Μάας βρέθηκε δικαίως στο στόχαστρο της αντιπολίτευσης αλλά και βουλευτών της συμπολίτευσης, αντιμετωπίζοντας σωρεία κατηγοριών και επικρίσεων. Αφενός, για λανθασμένη εκτίμηση της κατάστασης στο Αφ-

γανιστάν, ενώ η κατάληψη της Καμπούλ ήταν ζήτημα χρόνου. Και αφετέρου για αδυναμία και ολιγωρία στις επιχειρήσεις απεγκλωβισμού Γερμανών και Αφγανών.

Πρώτες οι ΗΠΑ, έπεται η Ε.Ε.

Στην τηλεδιάσκεψη των ΥΠΕΞ της Ε.Ε. για το Αφγανιστάν, έγινε μια αποκάλυψη, η οποία ενδεχομένως είναι ενδεικτική της γενικότερης κατάστασης που επικρατεί. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το Βέλγιο εξέφρασε δυσφορία για «προτεραιοποίηση» από τις ΗΠΑ των δικών τους πτήσεων για εκκένωση του Αφγανιστάν, εις βάρος της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της. Απαντώντας στις επικριτικές αναφορές του Βελγίου, ο ύπατος εκπρόσωπος της Ε.Ε., Γιοσέπ Μπορέλ, επιβεβαίωσε ότι αρχικά, οι ΗΠΑ επεδίωκαν όπως η χρήση του αεροδρομίου γινόταν αποκλειστικά

από δικά τους αεροσκάφη. Όπως ανέφερε ο Γιοσέπ Μπορέλ, «πέμναι πολύ ότι κάτι τέτοιο δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτό», στις χωριστές συνομιλίες που είχε με τον ΥΠΕΞ των ΗΠΑ Άντονι Μπλίνκεν και τον γ.γ. του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ. Σύμφωνα με τον κ. Μπορέλ, ως συνέπεια της παρέμβασής του, οι αξιωματούχοι των ΗΠΑ και του ΝΑΤΟ διαβεβαίωσαν ότι εντέλει δεν θα απαγορεύσουν την προσγείωση αεροσκαφών της Ε.Ε.

Σημειώνεται ότι στην τηλεδιάσκεψη των ΥΠΕΞ της Ε.Ε., η Κύπρος δια του γενικού διευθυντή του υπουργείου Εξωτερικών, Κορνήλιου Κορνήλιου (που εκπροσώπησε τον Νίκο Χριστοδουλίδη), έθεσε στη διάθεση της Ένωσης, τα αεροδρόμια και τα λιμάνια της, στο πλαίσιο των προσπάθειών εκκένωσης του Αφγανιστάν και άλλων ανθρωπιστικών δράσεων.

Ανοικτοί δίαυλοι για «συμφωνίες» με Ταλιμπάν...

Η θέση που κυριάρχησε στην έκτακτη τηλεδιάσκεψη των ΥΠΕΞ της Ε.Ε. για το Αφγανιστάν, είναι ότι η Κοινότητα θα πρέπει εκ των πραγμάτων να διατηρήσει ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας με τους Ταλιμπάν. Όπως πληροφορούμαστε, επτά κράτη-μέλη, η Γερμανία, η Ιταλία, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Ρουμανία, η Πορτογαλία και το Λουξεμβούργο, υποστήριξαν ότι υπό τις περιστάσεις, δεν αποτελεί επιλογή η διακοπή των επαφών με τους Ταλιμπάν. Ο ύπατος εκπρόσωπος Γιοσέπ Μπορέλ ανέφερε ότι προσανατολίζεται σε «αποστολή μικρής ομάδας» στην Καμπούλ για διεξαγωγή επαφών με τους Ταλιμπάν, «προς επίτευξη συμφωνιών», καθώς και για στήριξη του επιτόπιου προσωπικού της Ε.Ε. Η πλειοψηφία των κρατών-μελών απέφυγαν να τοποθετηθούν επί του παρόντος επί της προοπτικής αναγνώρισης της νέας αφγανικής κυβέρνησης, διασυνδέοντας το ζήτημα με το «είδος» της κυβέρνησης που θα προκύψει. Η Γαλλία και η Ιταλία ανέφεραν μάλιστα ότι η κυβέρνηση που θα σχηματίσουν οι Ταλιμπάν, θα πρέπει να συμπεριλάβει γυναίκες και εκπροσώπους μειονοτήτων. Μεγάλος αριθμός κρατών-μελών, η Γαλλία, η Σλοβακία, η Τσεχία, η Αυστρία, η Ισπανία, η Ολλανδία, η Λιθουανία και η Ρουμανία, στήριξαν τη θέση του Γιοσέπ Μπορέλ, σύμφωνα με την οποία ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων γυναικών και κοριτσιών αποτελεί «μίνιμουμ προϋπόθεση» για την όποια ενδεχόμενη στήριξη της Ε.Ε. προς το νέο καθεστώς που θα προκύψει στο Αφγανιστάν.

Νέες μεταναστευτικές ροές και απουσία απαντήσεων

Η τηλεδιάσκεψη των ΥΠΕΞ της Ε.Ε., καθώς και οι συζητήσεις που ακολούθησαν στην Ευρωβουλή και όχι μόνον, καταδεικνύουν ότι η Ένωση και τα κράτη-μέλη της εκφράζουν μεγάλη ανησυχία για ένα ενδεχόμενο μεγάλο μεταναστευτικό κύμα από το Αφγανιστάν, ανάλογο με αυτό του 2015, αλλά κυρίως ότι δεν έχουν καμιά απάντηση και συνεπώς πολύ εύκολα θα μπορούσαν να καταστούν έρμαιο στις ορέξεις του οποιοσδήποτε εν δυνάμει «μεσολαβητή», όπως για παράδειγμα της Τουρκίας. Αυτό που είναι προφανές από τις συζητήσεις είναι ότι δεν υπάρχει κοινή προσέγγιση και στόχευση, για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να ενεργήσει η Ε.Ε. για να αποτρέψει ένα νέο ενδεχόμενο κύμα μεταναστευτικών ροών. Όπως πληροφορούμαστε, η Γερμανία τοποθετήθηκε απλώς για να πει κάτι, χωρίς ιδιαίτερο νόημα. Εισηγήθηκε να συνεχιστεί η συνεργασία στο πλαίσιο εταιρικών σχέσεων, όπως προνοείται από τα Συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής του Ιουνίου. Με τη θέση αυτή συμφώνησε η Ολλανδία, ενώ η Γαλλία υπογράμμισε την ανάγκη παροχής βοήθειας σε όσους την έχουν ανάγκη. Η Βουλγαρία είπε ότι κατέγραφε αύξηση ροών τις τε-

λευταίες δύο εβδομάδες, ενώ η Λιθουανία εξέφρασε φόβους για περαιτέρω εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού από τη Λευκορωσία, θέση με την οποία συμφώνησαν η Πολωνία και η Εσθονία.

Ο ΥΠΕΞ της Ελλάδας Νίκος Δένδια στήριξε τη Λιθουανία, διαμνύοντας ότι η εργαλειοποίηση του προσφυγικού είναι απαράδεκτη «από οποιονδήποτε και αν προέρχεται». Αναφερόμενος στην πορεία που τείνουν να προσλάβουν οι εξελίξεις στο Αφγανιστάν, επεσήμανε ότι «δεν πρέπει να επιτρέψουμε» στην Τουρκία μια νέα προσπάθεια εργαλειοποίησης του προσφυγικού. Ανάλογη θέση διατύπωσε και η Κύπρος, διά του γενικού διευθυντή του ΥΠΕΞ Κορνήλιου Κορνήλιου, ο οποίος εκπροσώπησε τον ΥΠΕΞ Νίκο Χριστοδουλίδη.

Η Πολωνία ζήτησε αποθάρρυνση περαιτέρω μετανάστευσης προς την Ε.Ε., ενώ η Ουγγαρία έκλεισε την πόρτα σε ίση κατανομή βαρών από τις προσφυγικές και μεταναστευτικές ροές, ζητώντας να πληρώσουν οι Αμερικανοί τον λογαριασμό των επιλογών τους στο Αφγανιστάν.

Αντίθετα, η Σλοβενία ζήτησε επείγουσα κατάληξη επί του Ευρωπαϊκού Συμφώνου για το Άσυλο

Ο Νίκος Δένδιας ανέφερε πως «δεν πρέπει να επιτρέψουμε» στην Τουρκία μια νέα προσπάθεια εργαλειοποίησης του προσφυγικού. Ανάλογη θέση διατύπωσε και η Κύπρος, διά του γενικού διευθυντή του ΥΠΕΞ Κορνήλιου Κορνήλιου, ο οποίος εκπροσώπησε τον ΥΠΕΞ Νίκο Χριστοδουλίδη.

και η Πορτογαλία ζήτησε όπως υπάρξει κοινή θέση της Ε.Ε. επί του προσφυγικού.

Η Αυστρία εισηγήθηκε κοινή συνάντηση των ΥΠΕΞ και των ΥΠΕΞ της Ε.Ε., η οποία πάντως, ακόμη και εάν λάβει χώρα, θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι δεν θα οδηγήσει σε κοινή θέση της Ε.Ε., δεδομένου του χάσματος που επικρατεί μεταξύ των «27» για αντιμετώπιση και διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών

ροών. Τρία κράτη-μέλη, η Φινλανδία, η Σλοβενία και η Κύπρος, ζήτησαν όπως απασχολήσει την Ε.Ε. και η διακίνηση ναρκωτικών, στην οποία επιδίδονται οι Ταλιμπάν και ως γνωστόν αποτελεί τη βασική πηγή των εσόδων τους.

Το τείχος του Ερντογάν...

Ο Ερντογάν, ο οποίος φλερτάρει με την ανάληψη της ασφάλειας του αεροδρόμιο της Καμπούλ και παρόμοιων προσφέρει τις υπηρεσίες

του προς την Ε.Ε. και όχι μόνον, ως «έντιμος μεσολαβητής» με τους Ταλιμπάν, έχει προχωρήσει στην ανέγερση στην ανακτίηση των μεταναστευτικών ροών προς την Τουρκία. Ο Τούρκος πρόεδρος δήλωσε ότι προσδοκά πλέον σε μια συμφωνία με το Αφγανιστάν, στα πρότυπα της συμφωνίας Τουρκίας-Λιβύης, ενώ την ίδια ώρα, το τείχος που αναγείρεται θα έχει σύμφωνα με το ΑΡΡ, μήκος 295 χιλιομέτρων. Ο ίδιος ο Ερντογάν, επιβεβαίωσε τις πληροφορίες, λέγοντας ότι «εμείς στα σύνορά μας με το Ιράν έχουμε τις τέσσερις πόλεις Άγκρι, Χακάρι, Ιγκντίρ και Βαν. Σε όλο το μήκος αυτών των συνόρων θα χτιστεί τείχος. Ολοκληρώσαμε το έργο του τείχους στις πόλεις Άγκρι και Ιγκντίρ», πρόσθεσε ο Τούρκος πρόεδρος, διευκρινίζοντας ότι «τα 157 χιλιόμετρα του τείχους έχουν ολοκληρωθεί». Στόχος, όπως εξήγησε, είναι να «να εξασφαλίσουμε την ασφάλεια, για να μην υπάρχουν παράνομες εισοδοί», τόσο για «για το προσφυγικό κύμα, όσο και για την τρομοκρατία». Σύμφωνα με τον Τούρκο πρόεδρο, το τείχος έχει ύψος τρία μέτρα, ενώ πάνω από αυτό τοποθετείται συμπατόπλεγμα ύψους ενός μέτρου. Τοποθετούνται επίσης θερμικές κάμερες και συστήματα φωτισμού.

Η Κύπρος ετοιμάζει πρόταση για τις ροές

Οι ανησυχίες της Λευκωσίας στον απόηχο της αφγανικής κρίσης

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η κινητικότητα που καταγράφεται διεθνώς, μετά την επικράτηση των ακραίων ισλαμιστών στο Αφγανιστάν, προκαλεί ανησυχία και για την έξαρση μιας νέας ανθρωπιστικής κρίσης με την ενδεχόμενη μετακίνηση μεγάλων ομάδων Αφγανών προς τη Δύση. Η εσπευσμένη τηλεδιάσκεψη των υπουργών Εσωτερικών της Ε.Ε. την περασμένη εβδομάδα αποτύπωσε το κλίμα προ-

Κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2021 υποβλήθηκαν 7.046 αιτήσεις πολιτικού ασύλου. Μια νέα έξαρση των ροών από το Αφγανιστάν θα δημιουργούσε ανυπέρβλητα προβλήματα, λένε στο ΥΠΕΣ.

βληματισμού, που επικρατεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο για το βάσιμο σενάριο νέων μεταναστευτικών πιέσεων στα ανατολικά εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. Και ενώ η νέα τάξη πραγμάτων στο Αφγανιστάν συνεχίζει να βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο, η Ε.Ε. ετοιμάζεται για το χειρότερο σενάριο χωρίς, ωστόσο, να μπορεί να υπολογιστεί επί του παρόντος ο μεταναστευτικός όγκος που θα μετακινηθεί στις συνοριογραμμές από τη Λιθουανία έως και την Ανατολική Μεσόγειο. Στην εξέλιξη που βρίσκεται υπό διαμόρ-

φωση, θέση έχει και η Κύπρος με τη Λευκωσία να εκδηλώνει από πολύ νωρίς τις ανησυχίες της για νέες πιεστικές καταστάσεις από τα βόρεια και ανατολικά παράλια των κατεχόμενων περιοχών. Το κλίμα που επικρατεί περιέγραψε το απόγευμα της περασμένης Πέμπτης στους ομολόγους του ο υπουργός Εσωτερικών Νίκος Νουρής, ο οποίος, όπως σαφέςτατα προκύπτει, ζήτησε η Ε.Ε. να ακολουθήσει και στην προκειμένη περίπτωση το μοντέλο που εφάρμοσε στην περίπτωση της Λιθουανίας προς αντιμετώπιση των αυξημένων μεταναστευτικών ροών. «Θα ήθελα να δω την Ε.Ε. να αντιδρά στο πρόβλημα της Κύπρου όπως αντέδρασε στο πρόβλημα της Λιθουανίας. Με τον ίδιο αποφασιστικό και αποτελεσματικό τρόπο», είπε στην «Κ» ο κ. Νουρής.

Οι προσδοκίες

Λαμβάνοντας υπόψη τη γενικότερη πολιτική της Ε.Ε. για την αντιμετώπιση παρόμοιων ανθρωπιστικών κρίσεων από τις νότιες ευρωπαϊκές περιοχές, οι προσδοκίες της Λευκωσίας εκ των πραγμάτων παραμένουν χαμηλές. Οδηγός των κινήσεων που καταγράφονται από κυπριακής πλευράς παραμένει η διαπίστωση πως η Ανατολική Μεσόγειος συνεχίζει να αποτελεί τον αδύναμο κρίκο του μεταναστευτικού τόξου της Γηραιάς Ηπείρου. Προς αντιμετώπιση της επερχόμενης αφγανικής κρίσης η πολιτική της κυπριακής πλευράς κινείται προς δύο κατευθύνσεις. Πρώτον, στη συγκράτηση των μεταναστευτικών ροών στην ευρύτερη περιοχή του Αφγανιστάν και των γειτονικών

Με δεδομένο τα αυξημένα μέτρα σε Αιγαίο και βόρεια Ευρώπη, στη Λευκωσία προβλέπουν «επανάληтурγία» της διόδου διαφυγής Συρίας-Τουρκίας-Μερσίνας.

Κανένα αίτημα για βοήθεια

Ένα από τα σοβαρά ζητήματα που έχουν προκύψει από την αφγανική κρίση και χρήζει άμεσης αντιμετώπισης είναι αυτό της προστασίας των γυναικών από το καθεστώς των Ταλιμπάν. Με υπαρκτούς τους φόβους για τον γυναικείο πληθυσμό, ιδιαίτερη ευαισθησία εκδηλώνεται για τη ζωή γυναικών, ο βίος των οποίων δεν συνάδει με τον ισλαμικό νόμο και τη σάρια που επικαλείται το νέο καθεστώς της Καμπούλ. Με υπαρκτό τον κίνδυνο η ερμηνεία του νόμου από τους Ταλιμπάν να αποδειχθεί καταστροφική για γυναίκες του Αφγανιστάν, εκ των πραγμάτων προκύπτει θέμα ασφάλειάς τους. Το ενδεχόμενο μετακίνησης και φιλοξενίας γυναικών σε δυτικές χώρες δεν μπορεί να θεωρείται αποκλεισμένο. Ανεπίσημα η Λευκωσία δεν φαίνεται να απορρίπτει τη φιλοξενία γυναικών από το Αφγανιστάν, οι οποίες κινδυνεύουν, ωστόσο, όπως είπε αρμόδια πηγή στην «Κ», μέχρι στιγμής δεν υπάρχει αίτημα συνδρομής για ανθρωπιστικούς λόγους. Σε διπλωματικό επίπεδο υποστηρίζεται πως η Ε.Ε. πιθανότατα να κληθεί να συνδράμει τις προσπάθειες προστασία γυναικών που η ζωή τους βρίσκεται σε κίνδυνο, με το κάθε κράτος μέλος να συμμετάσχει σε αναλογική βάση.

κράτων με τη δημιουργία υποδομών φιλοξενίας. Θέση που μετέφερε ο κ. Νουρής στην τηλεδιάσκεψη με τους ευρωπαίους ΥΠΕΣ. Δεύτερον, στην αποτροπή μετακίνησης ανδρών των ροών από τα νότια παράλια της Τουρκίας προς την κατεχόμενη Κύπρο και διά μέσου της πράσινης γραμμής στα εδάφη που ελέγχει η Δημοκρατία.

Υπατη Αρμοστεία Η.Ε.

Ως πρώτο μέτρο η Κύπρος ζήτησε την εμπλοκή της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες σε μια προσπάθεια συγκράτησης των ροών σε περιοχές του Αφγανιστάν ή στο

γειτονικό Ιράν. Στη λογική της αποτροπής ζητήθηκε να εξευρεθεί τρόπος συγκράτησης των ροών με τη δημιουργία καταυλισμών φιλοξενίας του κύματος προσφύγων. Εν προκειμένω, όπως τονίστηκε, η Ε.Ε. θα μπορούσε να συνεισφέρει στην όλη προσπάθεια με γενναιοδωρή βοήθεια προς διενθείς οργανισμούς μέσω των οποίων θα στηθούν οι υποδομές. Η κυπριακή πρόταση θα μορφοποιηθεί και θα υποβληθεί επίσημα τις επόμενες μέρες στους ΥΠ.ΕΣ της Ε.Ε. Η κυπριακή πρόταση έχει ως βασικό επιχείρημα τη διαπιστωμένη πρακτική πως οι ανθρωπίνες μετακινήσεις σε περιόδους κρίσεων

στην ουσία είναι ταξίδι χωρίς επιστροφή.

Ως δεύτερο ανάχωμα συγκράτησης των ροών προτάσσεται ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής γνωστός ως Frontex. Λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία από την παρουσία της δύναμης στο Αιγαίο, η Λευκωσία επιδιώκει επιτακτικά την παρουσία πλοίων της Frontex στις θαλάσσιες περιοχές ανάμεσα στα νότια τουρκικά παράλια και τα κατεχόμενα εδάφη. Ένα ζήτημα που βρίσκεται υπό συζήτηση χωρίς ωστόσο να έχει ληφθεί τελική απόφαση. Η Frontex παρουσιάζεται θετική στην προοπτική να έχει παρουσία μεταξύ Τουρκίας και Κύπρου, ωστόσο θέτει ως προϋπόθεση τη λήψη πολιτικής απόφασης μεταξύ Τουρκίας και Ε.Ε. Όπως γίνεται αντιληπτό, η οποία προοπτική συμφωνίας για την ώρα σκοντάφτει στην αρνητική στάση της Τουρκίας, με την κυπριακή πλευρά να ξεκαθαρίζει πως θα συνεχίσει τις διπλωματικές προσπάθειες προκειμένου να ξεπεραστούν τα εμπόδια που υπάρχουν. Όπλα στις διπλωματικές προσπάθειες που καταβάλλονται είναι τα αδιαμφισβήτητα στοιχεία που υπάρχουν και αποδεικνύουν πως το λιμάνι της Μερσίνας είναι ο χώρος αναχώρησης μεταναστευτικών ροών προς την κατεχόμενη Κύπρο και πιο συγκεκριμένα προς τον τ/κ θύλακα των Κοκκίνων, όπου η Δημοκρατία δεν μπορεί να ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο.

Τελευταίο ανάχωμα σύμφωνα με τους σχεδιασμούς που έχουν ξεκινήσει για συγκράτηση πιθανών ροών από το Αφγανιστάν, αποτελεί η πράσινη γραμμή. Ωστόσο, και εδώ παρουσιάζονται αρκετές δυσκολίες που έχουν να κάνουν με λεπτά πολιτικά ζητήματα της γραμμής κατάπαυσης του πυρός. Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Εσωτερικών θεωρούν πως σε μεγάλο βαθμό έχει ενισχυθεί η επιτήρηση της πράσινης γραμμής με εμφανή μείωση των αφίξεων στη δυτική Λευκωσία. Στην περίπτωση της αφγανικής κρίσης οι σχετικές προετοιμασίες που γίνονται, αφορούν την εντατικοποίηση των υφιστάμενων μέτρων επιτήρησης της πράσινης γραμμής με ηλεκτρονικά μέσα και φυσική παρουσία. Σε αυξημένη ετοιμότητα παρουσιάζεται να είναι ειδική ομάδα επιτήρησης που έχει συσταθεί από μέλη της Αστυνομίας και της Πολιτικής Άμυνας, η οποία πραγματοποιεί πεζές ημερήσιες και νυκτερινές περιπολίες. Ένα ζήτημα που κατά διαστήματα η κυβέρνηση δέχεται επικρίσεις, αυτό του κινδύνου δημιουργίας σκληρού συνόρου επί της πράσινης γραμμής, δεν φαίνεται να προβληματίζει το Υπουργείο Εσωτερικών, το οποίο προτάσσει γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία αλλά και τον ίδιο τον κανονισμό για την πράσινη γραμμή, που δίνει την εξουσία στην Κυπριακή Δημοκρατία να αποτρέψει παράνομες εισόδους στα ελεύθερα εδάφη.

ΑΡΘΡΟ / Των **ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΑΪΛΗ** και **ΕΛΕΝΗΣ ΚΑΡΑΟΛΗ**

Για τις αδελφές μας στην Καμπούλ

Εν μέσω τέταρτου κύματος πανδημίας, καταστροφικών συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, αυταρχικών τάσεων που αναβιώνουν παγκοσμίως και συνεχιζόμενων κοινωνικοπολιτικών πολώσεων, παρακολουθούμε ακόμη μία ανθρωπιστική κρίση στο ευρύτερο γεωπολιτικό προσκήνιο. Το μεγαλύτερο τίμημα του милитарισμού το πληρώνουν για ακόμη μία φορά οι γυναίκες και τα κορίτσια. Στο επίκεντρο του βίαιου εξτρεμισμού βρίσκεται ο μισογυνισμός και η αναγνώριση οποιουδήποτε τέτοιου καθεστώτος είναι απαράδεκτη. Οι επιπτώσεις της επέλασης των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν είναι γνωστές παγκοσμίως και δεν άρchiσαν «ξαφνικά». Από τον Μάιο του 2020 με τον βομβαρδισμό γυναικολογικής κλινικής, τον Μάιο του 2021 με τον βομβαρδισμό σχολείου κοριτσιών, τις επιθέσεις σε πανεπιστήμια, νοσοκομεία και την καταδίωξη δημοσιογράφων, ακαδημαϊκών και ακτιβιστριών. Γι' αυτούς ακριβώς τους λόγους συνειδητά θα χρησιμοποιήσουμε γλώσσα αλληλεγγύης και συνεργατικότητας αντί τη γλώσσα της θυματοποίησης.

Τα δικαιώματα των Αφγανών γυναικών και κοριτσιών στην εκπαίδευση, εργασία, και ελεύθερη διακίνηση πρέπει να είναι αδιαπραγμάτευτα. Ανησυχούμε για τις επιπτώσεις στις ζωές και στους αγώνες αυτών που τα τελευταία χρόνια ήταν πρωταγωνίστριες στον αγώνα για τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών στη χώρα τους. Οι απειλές από την εξτρεμιστική

διακυβέρνηση και το στρατιωτικό καθεστώς των Ταλιμπάν στρέφονται εναντίον αυτών των γυναικών, αφού δεν σέβονται τη σωματική ακεραιότητα, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα βασικά τους ανθρώπινα δικαιώματα. Οι Αφγανές γυναίκες και κορίτσια, όπως όλοι οι άνθρωποι στη χώρα, αξίζουν να ζουν με ασφάλεια και αξιοπρέπεια και η διεθνής κοινότητα οφείλει να παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια και να διασφαλίσει ότι οι δικές τους φωνές ακούγονται.

Στην πραγματικότητα, σύμφωνα και με αφγανικές γυναικείες οργανώσεις στη χώρα, ο τρόπος που διανεμήθηκε το πολιτικό κεφάλαιο από τους διπλωμάτες αγνόησε τις Αφγανές γυναίκες και ακτιβίστριες που προειδοποιούσαν για χρόνια και αυτό ήταν παντού στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Στο δημόσιο χώρο, οι γυναίκες αυτές ρίσκαραν τη ζωή τους για να εκφράσουν θέσεις και εισηγήσεις με τις λύσεις.

Η απουσία γυναικών από τις συννομιλίες αποτελεί σοβαρό έλλειμμα δημοκρατίας. Για τη διασφάλιση ειρήνης και ασφάλειας, οι κυβερνήσεις οφείλουν να λάβουν υπόψη τη διάσταση του φύλου, τον συστηματικό αποκλεισμό από τις συζητήσεις των γυναικείων αναγκών, καθώς και την υποαντιπροσώπηση των γυναικών σε θέσεις εξουσίας. Συνεπώς, μια φεμινιστική προσέγγιση στην ασφάλεια ενισχύει το δικαίωμα των γυναικών, των κοριτσιών, των μειονοτήτων, των προσφύγων, των ατόμων που διακινούνται για σεξουαλική εκμετάλ-

ληση και των ατόμων με αναπηρία να ζουν ελεύθερα και με αξιοπρέπεια, απαλλαγμένα από την πείνα και την απελπισία και τις πολλαπλές καταπίσεις λόγω πατριαρχίας και αυταρχικών καθεστώτων.

Ως φεμινίστριες υποστηρίζουμε την ενδυνάμωση και την προστασία των γυναικών και όλων των μη προνομιούχων και ευάλωτων ομάδων από διακρίσεις, αποκλεισμούς, περιθωριοποίηση και εκμετάλλευση. Η ατέλειωτη αναπαραγωγή της

Η κυπριακή κυβέρνηση αλλά και άλλες κυβερνήσεις πρέπει να δεσμευτούν στην αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης με συνεργασία και ειρηνικό τρόπο.

ιδέας ότι η Ευρώπη κινδυνεύει από μεταναστευτική κρίση και χρειάζεται προστασία είναι ρατσισμός και αγνοεί την ανθρώπινη ζωή, την πολιτική ηθική και την παγκόσμια ειρήνη.

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι η κυπριακή και άλλες κυβερνήσεις πρέπει να δεσμευτούν στην αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης στο Αφγανιστάν και στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής και Βορείου Αφρικής με συνεργασία και ειρηνικό τρόπο. Οι χώρες μας πρέπει να εργαστούν με πνεύμα συνεργασίας και εμπι-

στούννης, για να βρουν δημιουργικές λύσεις με αμοιβαία οφέλη για τις κοινωνίες μας.

Εν μέσω παγκόσμιας οικονομικής, κλιματικής και υγειονομικής κρίσης, οι πόροι που δαπανώνται για πολεμικούς εξοπλισμούς και ενέργειες πρέπει να σταματήσουν. Ζητούμε ανακατανομή των πόρων και αύξηση στα κονδύλια για την κάλυψη των βασικών ανθρώπινων αναγκών (παιδεία, υγεία, εκπαίδευση). Η πανδημία COVID-19 έχει βαθύνει τις ήδη υπάρχουσες κοινωνικές και έμφυλες ανισότητες.

Στην Κύπρο, μέσα από τη δική μας προοπτική ως Ελληνοκύπριες και εκτοπισμένες, τα βιώματά μας για δεκαετίες καθορίζονται μέσα από την παρατεταμένη δια-εθνοτική σύγκρουση και διαιρεμένη κοινωνία. Οι πολιτικές ελίτ και από τις δύο κοινότητες καθορίζουν την δική μας «ασφάλεια» χωρίς τη δική μας φωνή. Για δεκαετίες, στις ανδροκρατούμενες ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις η ασφάλεια συζητιέται μόνο από την εδαφική, τη νομική και τη γεωστρατηγική σκοπιά. Η ασφάλεια μέσα από τη δική μας φεμινιστική σκοπιά, και πολλών άλλων ομάδων γυναικών της Κύπρου είναι ανθρωποκεντρική και απευθύνεται στις ανάγκες της καθημερινής ζωή των πολιτών. Η πολιτική της φροντίδας με επίκεντρο την αξία της ανθρώπινης ζωής και ευημερίας.

Με βάση τις υποχρεώσεις που προσδίδει το ψήφισμα 1325 (2000, Γυναίκες, Ειρήνη και Ασφάλεια) του Συμβουλίου Ασφαλείας των

Ηνωμένων Εθνών, και το διεθνές δικαίο, η Κυπριακή Δημοκρατία οφείλει να χορηγήσει πολιτικό άσυλο, σε Αφγανές γυναίκες και τα παιδιά τους, οι οποίες κινδυνεύουν λόγω της ακαδημαϊκής, πολιτικής και ακτιβιστικής δράσης τους και που επιθυμούν να βρουν καταφύγιο στη χώρα μας.

Το Αφγανιστάν, οι Αφγανοί και ειδικά οι γυναίκες για 20 χρόνια αγωνίζονται για την ασφάλεια, τη δικαιοσύνη, το δικαίωμα στη ζωή και την ειρήνη. Η ανθρωπότητα άλλαξε, η κοινωνία άλλαξε, επαναστάσεις συμβαίνουν κάθε μέρα. Οι γυναίκες δεν τα πατάμε τόσο εύκολα. Ήδη ομάδες γυναικών και αντρών εντός και εκτός του Αφγανιστάν δίνουν αγώνες ενάντια στην πατριαρχία, στον ιμπεριαλισμό και τον καπιταλισμό. Αυτή τη φορά έχουν δίπλα τους την παγκόσμια αλληλεγγύη μέσω των ψηφιακών μέσων. Η δύναμη των φωνών που εκφράζουν αγανάκτηση και θυμό δεν βρίσκονται μόνο στην Καμπούλ, βρίσκονται στη Λευκωσία (...στην Αμμόχωστο) στη Βνρπύδ, στη Συρία, στην Παλαιστίνη, στο Πόρτο, στο Παρίσι. Η διεθνής αλληλεγγύη που εκφράζεται αυτή τη στιγμή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι και μια μορφή συλλογικής αντίστασης προς το παγκόσμιο στάτους κβό. Καθώς το twitter παίρνει φωτιά (περισσότερα από 2,54 εκατ. tweets με τα hashtags #Afghanistan #helpAfghanwomen), τα γυναικεία ζητήματα παγκοσμίως ενώνουν φωνές για την άσκηση πίεσης στις κυβερνήσεις για να στηρίξουν τις

Αφγανές γυναίκες και κορίτσια και τις ανάγκες του πληθυσμού.

Δανειζόμαστε τα λόγια της δρος Marias Χατζηπαύλου: «Φανταστείτε τι θα μπορούσαμε να επιτύχουμε αν είχαμε σημειώσει πρόοδο στην οικοδόμηση μιας παγκόσμιας δομής ασφάλειας με βάση τις φεμινιστικές, γυναικείες αρχές της συνεργασίας, την ανθρώπινη ασφάλεια και φροντίδα, την περιβαλλοντική συνειδηση, την ισότητα των φύλων, τη διαφάνεια, την πολυφωνία, καθώς και έναν επαναπροσδιορισμό της έννοιας της δύναμης που να προσκαλεί κράτη και κοινωνίες να εργάζονται μαζί για έναν ειρηνικό κόσμο για όλους».

Για έμπρακτη βοήθεια και περισσότερες πληροφορίες συμβουλευτείτε τα: Women Regional Network (<https://gofund.me/423dddab>), Women Living under Muslim Laws (www.wluml.org/how-to-help), Women for Afghan Women (<https://womenforafghanwomen.net/workforgood.com/projects/123748-20-years-of-afghan-women-strong>), We the Afghan (<https://gofund.me/91e9399b>), NEGAR (www.negar-afghanwomen.org/2/parrainage), Afghan Women's Network (www.facebook.com/afghanwomennetwork) και Her Afghanistan (www.herafghanistan.com).

Δρ Χριστίνα Καϊλή (@Ckaili), Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου και Ελένη Καραολή (@Eleni.Karaoli), Σοσιαλιστική Γυναικεία Κίνηση, Μέλη Κυπριακού και Ευρωπαϊκού Λόμπι Γυναικών.

Ευκαιρίες βλέπει η Άγκυρα με την Καμπούλ

Ο Αϊντίν Σελτζέν, πρώην πρόξενος της Τουρκίας στο Ερμπίλ, μιλάει στην «Κ» για τις επιδιώξεις της Τουρκίας στην περιοχή

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Η είσοδος των Ταλιμπάν στην πρωτεύουσα του Αφγανιστάν την προηγούμενη εβδομάδα και η ταχεία κατάρρευση των δομών και των υπηρεσιών του αφγανικού κράτους καταγράφηκε με ιδιαίτερη προσοχή από την τουρκική διπλωματία, όπως και σε όλο τον πλανήτη. Η Άγκυρα προσεγγίζει τη νέα φάση του αφγανικού δράματος από τη σκοπιά των νέων διπλωματικών ευκαιριών που αναδύονται για την Τουρκία στην καρδιά της Κεντρικής Ασίας. Πριν από την είσοδο των δυνάμεων των Ταλιμπάν στην Καμπούλ, η «Κ» είχε συνομιλήσει με τον Αϊντίν Σελτζέν, πρώην πρόξενο της Τουρκίας στο Αυτόνομο Κουρδιστάν, ένα έμπειρο πρώην στέλεχος του τουρκικού διπλωματικού σώματος σχετικά με τις τελευταίες κινήσεις και πρωτοβουλίες της τουρκικής διπλωματίας σε διάφορα ανοιχτά «μέτωπα». Από το 1992 μέχρι και το 2013 υπήρξε στέλεχος του τουρκικού διπλωματικού σώματος, ασκώντας έκτοτε αντιπολίτευση στην κυβέρνηση Ερντογάν. Λίγο πριν από την παραίτησή του από τα καθήκοντά του στο τουρκικό Υπουργείο Εξωτερικών, ο κ. Σελτζέν διατέλεσε πρόξενος της Τουρκίας στο Ερμπίλ, την πρωτεύουσα του Αυτόνομου Κουρδιστάν στο βόρειο Ιράκ, έως την παραίτησή του από το τουρκικό ΥΠΕΞ το 2013. Ο κ. Σελτζέν θεωρεί ότι η κρίση του Αφγανιστάν και τα αμοιβαία συμφέροντα σπρώχνουν τις ΗΠΑ, την Ε.Ε. και την Τουρκία του Ερντογάν προς μια επιλεκτικού και τεχνικού τύπου συνεργασία σε σημαντικά πεδία, όπως λ.χ. η κοινή αντιμετώπιση της κρίσης στο Αφγανιστάν.

«Το 2021, ο Ερντογάν πήρε μια υποχρεωτική ρεαλιστική ή ευκαιριακή στροφή στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής. Ο λόγος της υποχρεωτικής στροφής είναι η σταθερή και δραματική μείωση της δημοτικότητας του Ερντογάν, αλλά και η υπερβολικά εύθραυστη εικόνα της εθνικής οικονομίας της Τουρκίας, η οποία οφείλεται στην κακοδιαχείριση και την πρόσφατη πανδημία. Επειδή το αίτημα για επαναπροσέγγιση ήρθε από την Τουρκία, η Δύση επέλεξε να τηρήσει διαλλακτική στάση. Έτσι, ΗΠΑ και Ε.Ε. παρέχουν σήμερα στον Ερντογάν μια νέα προοπτική συνεργασίας σε συγκεκριμένα πεδία και υπό συγκεκριμένους όρους» σημειώνει στην «Κ» ο κ. Σελτζέν. Λίγες εβδομάδες μετά τις κρίσιμες επαφές στον άξονα Άγκυρας-Δύσης, τις εξελίξεις στο Αφγανιστάν και τις

Ο κ. Σελτζέν θεωρεί ότι η κρίση του Αφγανιστάν σπρώχνει ΗΠΑ, Ε.Ε. και Τουρκία προς μια επιλεκτικού και τεχνικού τύπου συνεργασία.

Στην αφγανική κρίση και στα αμοιβαία συμφέροντα της Άγκυρας και της Δύσης σε διάφορα πεδία κοινού ενδιαφέροντος υπεισέρχονται παράγοντες που επιβάλλουν στις εμπλεκόμενες πλευρές τον διάλογο και τη συνεργασία.

Συνόδους του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. που έλαβαν χώρα τον Ιούνιο, ο Τούρκος διπλωμάτης διαπίστωσε ότι τα αμοιβαία συμφέροντα και οι κοινές προκλήσεις έφερναν για ακόμη μία φορά κοντά την Τουρκία στη Δύση. Και αυτό παρά τα μεγάλα προβλήματα που προέκυψαν στον άξονα Άγκυρας-Δύσης κατά το προηγούμενο διάστημα κυρίως εξαιτίας των ιδιόρρυθμων επιλογών της τουρκικής διπλωματίας. Ο πρώην πρόξενος της Τουρκίας στο Αυτόνομο Κουρδιστάν βλέπει να αναδύεται ένα νέο ψυχροπολεμικό κλίμα στις σχέσεις της Δύσης με τη Ρωσία και την Κίνα, και θεωρεί ότι στην αφγανική κρίση και στα αμοιβαία συμφέροντα της Άγκυρας και της Δύσης σε διάφορα πεδία κοινού ενδιαφέροντος υπεισέρχονται παράγοντες που επιβάλλουν στις εμπλεκόμενες πλευρές τον διάλογο και τη συνεργασία. «Η Τουρκία είναι ιδρυτικό μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης και του ΟΑΣΕ, σύμματος του ΝΑΤΟ από το 1952, μέλος του ΕΔΑΔ και υποψήφια χώρα μέλος

Η Άγκυρα προσεγγίζει τη νέα φάση του αφγανικού δράματος από τη σκοπιά των νέων διπλωματικών ευκαιριών που αναδύονται για την Τουρκία στην καρδιά της Κεντρικής Ασίας.

της Ε.Ε. Την ίδια στιγμή ο ανταγωνισμός της κυβέρνησης Μπάιντεν με τη Ρωσία και κυρίως με την Κίνα αυξάνει τη στρατηγική αξία της Τουρκίας σε μια μεγάλη περιοχή που απλώνεται από τη Βαλτική μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα, όπως ακριβώς συνέβη στα χρόνια του Ψυχρού Πολέμου», αναφέρει ο κ. Σελτζέν.

Τα αμοιβαία συμφέροντα

Τονίζοντας ότι οι κρίσιμες επαφές του προέδρου της Τουρκίας με τους ομολόγους του των ΗΠΑ, Ρωσίας και Γαλλίας, καθώς και τους εκπροσώπους του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε., που έγιναν στα μέσα Ιουνίου, ο κ. Σελτζέν τοποθετεί αυτές τις διμερείς σχέσεις σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, δηλαδή σε αυτό του νέου ψυχροπολεμικού κλίματος που επικρατεί στις σχέσεις της Δύσης με τη Ρωσία και την Κίνα.

Ο κ. Σελτζέν προβάλλει την άποψη ότι στη νέα περίοδο, ο πρόεδρος της Τουρκίας και οι δυτικοί συνομιλητές του πραγματοποιούν διπλωματικές manœuvres για να δη-

μιουργήσουν περιθώρια συνεννόησης και συνεργασίας σε σημαντικά πεδία κοινού ενδιαφέροντος. Σε ό,τι αφορά τους διπλωματικούς ελιγμούς στον άξονα ΗΠΑ-Τουρκίας, ο πρώην Τούρκος διπλωμάτης τονίζει: «Στην εξίσωση που καθορίζεται με τις Ηνωμένες Πολιτείες, είναι απαραίτητο να υπογραμμιστεί ότι η πρόταση της Άγκυρας για ανάληψη της ασφάλειας του Διεθνούς Αεροδρομίου της Καμπούλ συνιστά μια έγκαιρη και ορθολογική διπλωματική κίνηση. Παράλληλα με την κατάθεση αυτής της πρότασης, καταγράψαμε ότι οι κυρώσεις που σχετίζονται με τους S-400 και την στρατιωτική υποστήριξη των ΗΠΑ για το YPG αφέθηκαν εκτός της ημερήσιας διάταξης των αμερικανοτουρκικών σχέσεων. Επίσης, μεγάλο ακαθήτι στον διάλογο δεν αποτέλεσε ούτε η επίσημη αναγνώριση της Γενοκτονίας των Αρμενίων από τις ΗΠΑ».

Σε ό,τι αφορά δε τη νέα αναζήτηση διαλόγου και συνεργασίας στον άξονα Άγκυρας-Βρυξελλών,

ο Τούρκος διπλωμάτης καταθέτει την εκτίμηση ότι «από την σκοπιά της Ε.Ε. η σημασία της Τουρκίας «καταχωρήθηκε» στο ζήτημα της μετανάστευσης (και συνεπώς για τη Μέση Ανατολή) και την Ανατολική Μεσόγειο. Ενώ η εθνικιστική ρητορική στο εσωτερικό διαιωνίζεται, το 2021 η Τουρκία παρατήθηκε από την υπόθεση της Λιβύης, από τις φιλόδοξες πολιτικές περί της ασφάλειάς της, καθώς και από τις γεωτρήσεις στη Μεσόγειο. Επίσης, στις σχέσεις Ελλάδας-Τουρκίας αποκαταστάθηκε εν μέρει ο διάλογος. Η αποτυχία του Ερντογάν να συνεχίσει την προβολή της υποψηφιότητας της Τουρκίας στην Ε.Ε. «καθυστάχασε» επίσης, το γεωτικό δίδυμο Γερμανίας-Γαλλίας. Έτσι, ο ρόλος της Τουρκίας (για την Ε.Ε.) περιορίζεται σε μια γείτονα χώρα, η οποία έχει τα κατάλληλα προσόντα να λειτουργεί ως αποθήκη προσφύγων της Ε.Ε. και ως εταίρος ανταλλαγής πληροφοριών στον αγώνα κατά της ισλαμικής τρομοκρατίας».

Τεχνική προσέγγιση

Ο κ. Σελτζέν θεωρεί ότι Τουρκία και Δύση δεν επιστρέφουν στις «παλιές, καλές εποχές», όταν στην Άγκυρα κυβερνούσε μια κυβέρνηση που αναζητούσε συνεργασία και διάλογο με την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ. Αντιθέτως, στη νέα περίοδο μεγάλα προβλήματα εξακολουθούν να επισκιάζουν τις διμερείς σχέσεις. Ωστόσο, όπως υπογραμμίστηκε παραπάνω, τα αμοιβαία συμφέροντα σπρώχνουν τις δύο πλευρές προς την τεχνική διαχείριση των κοινών προκλήσεων. «Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν εγκαταλείψει την παραδοσιακή πολιτική της παρασκηνιακής στήριξης της ένταξης της Τουρκίας στην Ε.Ε.. Η δε Ε.Ε. έχει παραδώσει την διαχείριση των αδυναμιών και των προβλημάτων της Τουρκίας σχετικά με τη δημοκρατία, τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τον απολυταρχισμό, στις Ηνωμένες Πολιτείες», τονίζει ο κ. Σελτζέν, ο οποίος προσθέτει τα εξής: «Η αλλαγή καθεστώτος στην Τουρκία δεν είναι ένα αίτημα που επιδιώκεται από τη Δύση. Ο βασικός στόχος της Δύσης είναι η αλλαγή του τρόπου συμπεριφοράς και της στάσης του Ερντογάν και η εξασφάλιση μιας μόνιμης αρμονίας στις σχέσεις της Τουρκίας με τη Δύση. Πρόκειται για νέα τεχνική και όχι πλέον πολιτική προσέγγιση στις σχέσεις Τουρκίας-Δύσης. Για να συμβεί αυτό, η εξωτερική πολιτική στην Άγκυρα θα πρέπει να σταματήσει να αποτελεί επέκταση της εσωτερικής πολιτικής. Αν και σε συνθήκες ανωμαλίας αυτή η τεχνική προσέγγιση μπορεί να εκληφθεί ως μια θετική εξέλιξη, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι στη Δύση έχει ξεκινήσει η ριζική αμφισβήτηση της δυτικής ταυτότητας της Τουρκίας και ότι ο στόχος του εκδημοκρατισμού παύει πλέον να αποτελεί κομμάτι της ημερήσιας διάταξης (στον άξονα Τουρκίας-Δύσης). Θα δούμε αν αυτή η κατάσταση θα διαιωνιστεί ή όχι ανάλογα με την ενδεχόμενη αλλαγή σκυτάλης στην προεδρία της Τουρκίας στις εκλογές που ακολουθούν».

Η Τουρκία μετράει τις δυνάμεις της και μέσω Αφγανιστάν

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ **ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ**

Για την πιθανότητα ενός νέου προσφυγικού κύματος έξι εκατομμυρίων Αφγανών που θα κατευθυνθούν αρχικά προς την Τουρκία μιλούν Τούρκοι αξιωματούχοι, με την Άγκυρα να αναφέρει πως ως μέτρο αντιμετώπισης χτίζει τείχος σε όλο το μήκος των συνόρων της με το Ιράν. Στον αντιπολιτευόμενο Τύπο της γειτονικής χώρας όμως ήδη δημοσιεύονται πολλά βίντεο με Αφγανούς να περνούν ανεμπόδιστοι τη νύχτα τα σύνορα από το Ιράν προς την Τουρκία.

Ο υπουργός Άμυνας της Τουρκίας Χουλούσι Ακάρ, σε μια προσπάθεια να ασκήσει πιέσεις στις Βρυξέλλες, ανέφερε πως «δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τα σύνορά μας είναι και σύνορα του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε.». Μέσα σε αυτό το περιβάλλον ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν τονίζει την επιθυμία της συνεργασίας της κυβέρνησής του με τους Ταλιμπάν, στα πρότυπα της συμφωνίας της Τουρκίας με τη Λιβύη!

Οι εξελίξεις στο Αφγανιστάν και η επικράτηση των Ταλιμπάν δεν έχουν προκαλέσει ιδιαίτερη ενόχληση στην Τουρκία, καθώς αναλυτές εκτιμούν πως η τουρκική κυβέρνηση θεωρεί ότι υπάρχει μια

ευκαιρία αναβάθμισης του ρόλου της Άγκυρας στην ευρύτερη περιοχή και αναφέρει πως ο κ. Ερντογάν τις επόμενες εβδομάδες θα έχει στο χέρι του ένα ισχυρό χαρτί απέναντι στους Ευρωπαίους αξιωματούχους, οι οποίοι θα πρέπει να διαπραγματευτούν μαζί του για να εμποδιστεί ένα νέο προσφυγικό κύμα.

Δεν είναι τυχαία η αναφορά του προέδρου του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης (ΜΗΡ) και κυβερνητικού εταίρου του κ. Ερντογάν, Ντεβλέτ Μπαχτσελί, ο οποίος τόνισε πως «σε περίπτωση που δεν ληφθούν μέτρα, η Τουρκία θα αντιμετωπίσει ένα νέο προσφυγικό κύμα έξι εκατομμυρίων Αφγανών και πρέπει να λάβουμε μέτρα». Ο ίδιος στο πλαίσιο της προσπάθειας προσέγγισης με τους Ταλιμπάν υποστήριξε πως η Τουρκία πρέπει να έχει παρουσία στην Καμπούλ «για την ασφάλεια της Ανατολίας».

Ο κ. Ακάρ τις προηγούμενες ημέρες επιθεωρούσε τα σύνορα με το Ιράν και ανέφερε πως περίπου 62.000 άνθρωποι εμποδίστηκαν από να διασχίσουν αυτά τα σύνορα. «Χτίζουμε ένα τείχος και μέχρι στιγμής έχει ολοκληρωθεί το μεγαλύτερο μέρος αυτής της κατασκευής. Έχουν σκαφθεί σχεδόν 150 χιλιόμετρα χαρακωμάτων. Έχουν γίνει πρόσθετες ενισχύσεις στους συνοριακούς μας σταθμούς και σε περιοχές βάσεων μαζί με τα υπάρ-

Χτίζει τείχος σε όλο το μήκος των συνόρων της με το Ιράν, ενώ ο Ερντογάν προσφέρει στους Ταλιμπάν συνεργασία όπως με τη Λιβύη.

χοντα συνοριακά τάγματα, τα τάγματα κομάντος και τα ανανωριτικά ομήνη. Επιπλέον ενισχύθηκαν οι ειδικές μονάδες επιχειρήσεων στρατοχωροφυλακής και αστυνομίας». Ο ίδιος διέψευσε τις πληροφορίες για παράνομες διελύσεις Αφγανών.

Η υπενθύμιση του κ. Ακάρ πως η Τουρκία είναι το σύνορο του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε. θεωρείται μια έμμεση πίεση της Άγκυρας προς τις χώρες της Ε.Ε., καθώς τώρα η τουρκική κυβέρνηση επιθυμεί να διαπραγματευθεί την επικαριοποίηση της συμφωνίας του προσφυγικού όχι πια μόνο για τους πρόσφυγες από τη Συρία αλλά και για τους πρόσφυγες από το Αφγανιστάν!

Η τουρκική κυβέρνηση δεν δείχνει δυσανεκτική από τις εξελίξεις στο Αφγανιστάν και πολλοί αναλυτές μιλούν για «ικανοποίηση» από την επικράτηση των Ταλιμπάν. Η Τουρκία ήδη έχει συμμαχικές σχέσεις με το Κατάρ και η Ντόχα

είχε πάντα στενές επαφές με τους Ταλιμπάν, με αποτέλεσμα ο κ. Τσαβούσογλου και ο κ. Ερντογάν να παραδέχονται τις επαφές που είχαν με το νέο καθεστώς της Καμπούλ. Η επικράτηση του συνιτικού ισλάμ στο Αφγανιστάν προκάλεσε και θετικά σχόλια στον φιλοκυβερνητικό Τύπο της Τουρκίας.

Ο κ. Τσαβούσογλου ήταν ο πρώτος που μίλησε με θετικά λόγια για τους Ταλιμπάν και τόνισε πως «ο Αφγανιστάν τώρα πρέπει να νρεμπίσει. Πρέπει να τονίσουμε πως βλέπουμε θετικά τα μηνύματα που δίνουν οι Ταλιμπάν και στον λαό τους και στις διεθνείς αποστολές αλλά και στη διεθνή κοινότητα. Ευχόμαστε να το δούμε και σε πράξεις. Εμείς θα συνεχίσουμε να υποστηρίζουμε την οικονομική ανάπτυξη, την ειρήνη, τη σταθερότητα του αδελφικού Αφγανιστάν. Οποιοι και να είναι στις κυβερνήσεις, είναι καθήκον μας να βρισκόμαστε δίπλα στο Αφγανιστάν και στις εύκολες και στις δύσκολες στιγμές. Αυτό είναι ανάγκη της αδελφότητάς μας και του δικαίου».

«Είμαστε ικανοποιημένοι»

Πιο ξεκάθαρος ήταν ο κ. Ερντογάν, ο οποίος σημείωσε ότι «ήδη εδώ και καιρό οι αρμόδιες υπηρεσίες μας ήταν σε επαφή με τους Ταλιμπάν κι εμείς είχαμε εκκράσει την πρόθεσή μας να υποδεχούμε τους

διοικητές των Ταλιμπάν για να συζητήσουμε μαζί τους το μέλλον της χώρας και σήμερα τηρούμε την ίδια στάση. Είμαστε έτοιμοι για κάθε είδους συνεργασία, για την ηρεμία στο Αφγανιστάν, για την ασφάλεια των ομοεθνών μας στο Αφγανιστάν αλλά και για την προστασία των συμφερόντων της χώρας μας. Είμαστε ικανοποιημένοι από τις μετριοπαθείς και μετρημένες δηλώσεις που έχουν κάνει οι Ταλιμπάν».

Στη συνέχεια της συνέντευξής του ο Ερντογάν ξεκαθάρισε πως επιθυμεί να έχει μια συμφωνία συνεργασίας με το Αφγανιστάν στο πλαίσιο της συμφωνίας που έχει υπογράψει η Άγκυρα με την κυβέρνηση της Τρίπολης. «Η στρατιωτική παρουσία της Τουρκίας στο Αφγανιστάν σε διεθνές επίπεδο θα ενισχύσει και θα διευκολύνει το έργο της νέας κυβέρνησης του Αφγανιστάν. Το θέμα είναι να έρθουμε σε μια κοινή θέση με τις αρμόδιες αρχές του Αφγανιστάν. Μπορούμε να συζητήσουμε εναλλακτικές επιλογές. Για παράδειγμα μπορούμε να επιλύσουμε το θέμα αυτό με μια διμερή συμφωνία παρόμοια με αυτή που υπογράψαμε με τη Λιβύη», δήλωσε χαρακτηριστικά.

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στα μέτρα που λαμβάνει η τουρκική κυβέρνηση για να αποφευχθούν οι παράνομες εισοδοί μεταναστών.

«Εμείς στα σύνορά μας με το Ιράν έχουμε τις τέσσερις πόλεις Αγρί, Χακάρ, Ιγντίρ και Βαν. Σε όλο το μήκος αυτών των συνόρων θα χτιστεί τείχος».

Ολοκληρώσαμε το έργο του τείχους στις πόλεις Αγρί και Ιγντίρ. Τα 157 χιλιόμετρα του τείχους έχουν ολοκληρωθεί. Συνεχίζουμε να χτίζουμε για να ολοκληρωθεί το έργο. Για να επιτύχουμε την ασφάλεια, για να μην υπάρχουν παράνομες εισοδοί. Αυτά είναι σημαντικά εμπόδια όχι μόνο για το προσφυγικό κύμα αλλά και την τρομοκρατία». Τέλος διευκρίνισε ότι «το τείχος έχει ύψος τρία μέτρα, πάνω από αυτό υπάρχει συρματόπλεγμα ύψους ενός μέτρου και έχουν τοποθετηθεί επίσης θερμικές κάμερες και στα 109 χιλιόμετρα και συστήματα φωτισμού».

Το τείχος που χτίζει η Τουρκία θα έχει μήκος 295 χιλιομέτρων και είχε ξεκινήσει η κατασκευή του για να εμποδιστούν οι παράνομες διελύσεις των μελών του PKK. Τώρα η Άγκυρα υπόσχεται πως με το τείχος αυτό θα εμποδίσει και το προσφυγικό κύμα. Το ζήτημα είναι τι θα συμβεί στα σημεία όπου δεν έχουν ολοκληρωθεί τα έργα, καθώς στον αντιπολιτευόμενο Τύπο υπάρχουν πολλές αποκαλύψεις για διελύσεις εκατοντάδων προσφύγων. Τις πληροφορίες αυτές διέψευσε ο κ. Ακάρ.

«Αποτυχία τεραστίων διαστάσεων»

Ο βετεράνος Γάλλος αναλυτής Φρανσουά Εσμπούρ μιλάει για τις επιπτώσεις της «ήττας» στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

Βαριά ήττα της Δύσης με σοβαρές μεταδონήσεις στην ευρωπαϊκή πολιτική σκηνή βλέπει ο Φρανσουά Εσμπούρ στις εξελίξεις στο Αφγανιστάν. Σύμφωνα με τον Εσμπούρ, ειδικό σε θέματα τρομοκρατίας και πρώην σύμβουλο σοσιαλιστικών κυβερνήσεων, η αποχώρηση των δυτικών δυνάμεων ήταν «αναπόφευκτη». Οι Ταλιμπάν «ήλεγαν το μεγαλύτερο μέρος της υπαίθρου και οι αστικές περιοχές επιβίωναν σε κατάσταση μηχανικής υποστήριξης από τη διεθνή κοινότητα – τόσο από οικονομική όσο και από στρατιωτική άποψη».

Για τον βετεράνο Γάλλο ειδικό, πρεσβύτερο σύμβουλο για θέματα Ευρώπης σήμερα στο International Institute for Strategic Studies, το πρόβλημα ξεκινάει από το 2003. «Πριν από το έτος εκείνο, η αποστολή στο Αφγανιστάν ήταν πολύ απλή: η εξέωση της Αλ Κάιντα και η αποτροπή της επανεμφάνισής της. Αυτό επιτεύχθηκε με μεγάλη ταχύτητα το 2001-02. Το 2003 δεν υπήρχε ενεργή εξέγερση στη χώρα. Οι απώλειες του ΝΑΤΟ ήταν ουσιαστικά μηδενικές. Ήταν μια καλή στιγμή για την αποχώρηση. Αντ' αυτού, αποφασίσαμε να διευρύνουμε την αποστολή, να επιχειρήσουμε να μετατρέψουμε το Αφγανιστάν σε μια χώρα διαφορετική από αυτό που ήταν τους τελευταίους αρκετούς αιώνες. Αυτό, ούτως ή άλλως, ήταν εξαιρετικά δύσκολο εγχείρημα. Παράλληλα, όμως, με τη διεύρυνση της αποστολής, οι ΗΠΑ αποφάσισαν να αποσύρουν το μεγαλύτερο μέρος των δυνάμεών τους για να εστιάσουν στην εισβολή στο Ιράκ. Αυτός ήταν ο συνδυασμός που αποδείχθηκε μοιραίος».

Ήταν επίσης αναπόφευκτο η έξοδος να είναι τόσο χαοτική; Για-

“

Το 2003 ήταν μια καλή στιγμή για αποχώρηση. Αντ' αυτού, αποφασίσαμε να μετατρέψουμε το Αφγανιστάν σε μια χώρα διαφορετική από αυτό που ήταν.

τί ήταν τόσο ανέτοιμες οι δυτικές δυνάμεις για την ταχύτητα της κατάρρευσης του αφγανικού στρατού; «Κάποιες χώρες ήταν πιο διορατικές από άλλες – ειδικά η Γαλλία και η Κίνα. Η Κίνα συνθηίζει να αποφεύγει τις επαφές με την αντιπολίτευση στις εξωτερικές της σχέσεις, αλλά το τελευταίο δίμηνο άρχισε να δέχεται αντιπροσωπείες των Ταλιμπάν. Ήταν σαφές ότι έβλεπαν πως οι Ταλιμπάν θα επικρατούσαν και δεν περιέμεναν την κατάρρευση της αφγανικής κυβέρνησης για να αρχίσουν τις επαφές αυτές. Οι Γάλλοι, από την πλευρά τους, απηύθυναν ένα ηχηρό κάλεσμα προς τους πολίτες τους να αποχωρήσουν από τη χώρα ήδη στα μέσα Ιουλίου – και οι περισσότεροι το έκαναν. Η Γαλλία έχει ένα πολύ καλό δίκτυο πληροφοριών στο Αφγανιστάν – το έχουν οικοδομήσει ΜΚΟ, δημοσιογράφοι και στελέχη των μυστικών υπηρεσιών τα τελευταία 40 χρόνια».

Το αμερικανικό παράδοξο

Αντιστρόφως, στην περίπτωση των Αμερικανών, σημειώνει ο έμπειρος Γάλλος αναλυτής, «ισχύει ένα παράδοξο: όσο περισσότερα επενδύουν στο δίκτυο πληρο-

Σύμφωνα με τον Φρ. Εσμπούρ, ειδικό σε θέματα τρομοκρατίας και πρώην σύμβουλο σοσιαλιστικών κυβερνήσεων, η αποχώρηση των δυτικών δυνάμεων ήταν «αναπόφευκτη», αλλά συνοδεύθηκε από λανθασμένες εκτιμήσεις.

φοριών τους σε μια μεσανατολική χώρα, τόσο μεγαλύτερη είναι η αποτυχία εκτίμησής της κατάστασης. Ο λόγος συνδέεται με τη μυωπία που προκαλεί η υπερβολική εγγύτητα με τους ανθρώπους που χρηματοδοτούν και υποστηρίζουν. Στις ημέρες του σάχη, η Γαλλία είχε μόνο τρία άτομα που παρακολουθούσαν το Ιράν, συμπεριλαμβανομένου του πρέσβη στην Τεχεράνη, και όμως συμπέραναν ότι το καθεστώς βρισκόταν σε εξαιρετικά δυσχερή θέση. Οι Αμερικανοί, αντιθέτως, απέτυχαν τελείως να προβλέψουν τις εξελίξεις. Είχαν 100.000 πολίτες στο Ιράν. Ήταν υπερβολικά πολλοί και υπερβολικά κοντά στο καθεστώς που υποστήριζαν. Είδαμε το ίδιο στην Αραβική Άνοιξη και

ξανά στην Καμπούλ. Οι Αμερικανοί μέχρι προ ολίγων ημερών δημοσίευαν αναλύσεις των υπηρεσιών πληροφοριών τους, σύμφωνα με τις οποίες η πτώση της Καμπούλ θα έπαιρνε εβδομάδες ή και μήνες. Έτσι εξηγούνται οι χαοτικές, απάνθρωπες, ντροπισιαστικές σκηνές που παρακολουθήσαμε αυτές τις ημέρες, με απελπισμένους ανθρώπους να προσπαθούν να σκαρφαλώσουν σε αμερικανικά μεταγωγικά αεροπλάνα».

Είναι άδικο να χαρακτηριστεί συνολικά αποτυχημένη η δυτική επέμβαση των τελευταίων 20 ετών; Θα επιβιώσουν έστω κάποια από τα επιτεύγματα της περιόδου αυτής; «Οι Ταλιμπάν πιστεύω ότι θα είναι πιο προσεκτικοί στη σχέση τους με την Αλ Κάιντα και συναφείς οργα-

νώσεις. Δεν λειτουργήσε πολύ καλά γι' αυτούς την προηγούμενη φορά, τους οδήγησε να χάσουν την εξουσία για δύο δεκαετίες. Θα δούμε πώς θα κινηθούν στο πεδίο αυτό. Άλλωστε, αν και οι Αμερικανοί δεν συνθηίζουν σε ημίμετρα –όταν έφυγαν από το Βιετνάμ, έφυγαν ολοκληρωτικά–, θεωρώ ότι θα συνεχίσουν να παρακολουθούν την κατάσταση στη χώρα όσον αφορά την πιθανή δημιουργία κέντρων εκπαίδευσης τρομοκρατών. Κατά τα άλλα, ναι, πρόκειται περί μιας αποτυχίας τεραστίων διαστάσεων. Οι γαλλικές ένοπλες δυνάμεις αποχώρησαν από το Αφγανιστάν το 2012. Ήδη από τότε ήταν φανερό το αδιέξοδο».

Η γεωπολιτικά γυμνή Ε.Ε.

Ο Εσμπούρ θεωρεί ότι το φιάσκο στο Αφγανιστάν αναδεικνύει τις αδυναμίες της Ε.Ε. ως παράγοντος στη διεθνή σκηνή. Χλευάζει τις προειδοποιήσεις του Ζοσέπ Μπορέλ ότι οι Ταλιμπάν κινδυνεύουν με απομόνωση («η απομόνωση δεν είναι κάτι που φοβούνται, είναι το brand τους· δεν τους αρέσει να πηγαίνουν σε δεξιώσεις», σχολιάζει). Είναι εξίσου απαισιόδοξος για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές μιας πιο στιβαρής ευρωπαϊκής παρέμβασης εκτός των συνόρων της Ε.Ε. («δεν μπορούμε να κάνουμε με τίποτα, γιατί δεν συμφωνούμε σε τίποτα»). Πιο μακροπρόθεσμα, ωστόσο, «αν η αμερικανική τάση απόσυρσης ενισχυθεί στον απόμικτο της πτώσης της Καμπούλ, η Ε.Ε. θα πρέπει να ασκήσει περισσότερη στρατηγική αυτονομία».

Η άμεση προτεραιότητα των Ευρωπαίων, πάντως, σημειώνει, θα είναι ο περιορισμός του αντίκτυπου εντός των τειχών της νέας προσφυγικής κρίσης που θα προκύψει. «Η απάντηση θα είναι περισσότερο συμμαχική, περισσότεροι Frontex κ.ο.κ., όπως

έγινε και απέναντι στην απόπειρα του (δικτάτορα της Λευκορωσίας) Λουκασένκο να εργαλειοποιήσει τις μεταναστευτικές ροές. Είναι λογικό αυτό, αν και είναι κάπως θλιβερή η σύγκριση με το 2015, όταν ο Ορμπαν δεχόταν σφοδρή κριτική για την πολιτική του κατά των προσφύγων, ενώ σήμερα δεν υπάρχει κανένας ενδιασμός στην Ευρώπη για την υιοθέτηση μέτρων τύπου Ορμπαν. Το νέο προσφυγικό κύμα θα είναι μια πολύ μεγάλη πρόκληση, ένα τοξικό ζήτημα, και θα παίξει σημαντικό ρόλο στις επερχόμενες εκλογές στη Γερμανία και στη Γαλλία».

Ασιατικές επιπλοκές

Ο Εσμπούρ χαρακτηρίζει «επαγγελματικά δέουσα» την απόφαση της Κίνας και της Ρωσίας, που «δεν είχαν ανοικτή αντιπαράθεση με τους Ταλιμπάν», να διατηρήσουν ανοικτές τις πρεσβείες τους. «Η Ρωσία φοβάται πολύ τι θα γίνει στις χώρες της κεντρικής Ασίας, οι σχέσεις πολλών εκ των οποίων με τους Ταλιμπάν είναι εκθροικές, αλλά και τις προσφυγικές ροές. Για την Κίνα είναι διαφορετικά τα πράγματα. Δεν ανησυχεί για το ενδεχόμενο προσφυγικών ροών και ήδη έχει δημιουργήσει ένα πλαίσιο συνεργασίας με τους Ταλιμπάν. Ωστόσο, κι εκεί θα υπάρξουν δυσκολίες. Δεν είμαι σίγουρος, φέρ' ειπείν, ότι οι Ταλιμπάν είναι ενθουσιασμένοι με το μοντέλο σχέσεων με τους μουσουλμάνους που έχει προωθήσει το κινεζικό καθεστώς απέναντι στους Ουιγούρους, ενώ η κακή προϊστορία των Ταλιμπάν με το Ιράν ενδέχεται επιπλέον να περιπλέξει και τις κινεζοϊρανικές σχέσεις. Αρα μιλάμε για μια ήττα των Αμερικανών, μια ήττα της Δύσης, αλλά όχι αναγκαστικά μια ήττα που θα αποβεί προς όφελος της Κίνας ή της Ρωσίας».

«ΗΠΑ και σύμμαχοι έκλειναν τα αυτιά τους στα κακά σενάρια»

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

Δυσκολετήκαμε να βρούμε ώρα να μιλήσουμε την περασμένη εβδομάδα με την Ντανιέλα Σβάρτσερ. Ως εκτελεστική διευθύντρια για την Ευρώπη και την Ευρασία των Open Society Foundations, ήταν απασχολημένη καθημερινά με τις σύνθετες συνεννοήσεις που είναι αναγκαίες για τη διοργάνωση πτήσεων που θα μεταφέρουν ευάλωτους Αφγανούς εκτός της χώρας.

«Η πιο άμεση έγνοια μου αφορά τους ανθρώπους που νεπελάκκισαν τα τελευταία 20 χρόνια στην προσπάθεια αλλαγής της χώρας τους», λέει στην «Κ». «Πρόκειται για πολύ μεγάλο αριθμό ανθρώπων – από ακτιβιστές για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των γυναικών έως δασκάλους, δημοσιογράφους και άλλους πολλούς». Η Γερμανίδα ειδικός –μέχρι πρότινος επικεφαλής του European Council on Foreign Relations– δεν βλέπει κάποιο λόγο αισιοδοξίας ότι οι Ταλιμπάν θα υιοθετήσουν μια λιγότερο σκοταδιστική προσέγγιση απέναντι στην κοινωνία και ειδικότερα στις γυναίκες σε σύγκριση με τη δεκαετία του '90.

Πώς κρίνει τη στάση των δυτικών χωρών απέναντι στα πλήθη των Αφγανών που θα χρειαστούν διεθνή προστασία από το νέο καθεστώς; «Υπάρχει η διάθεση των

κυβερνήσεων να υποδεχθούν κόσμο. Στην περίπτωση της γερμανικής κυβέρνησης ο αριθμός που έχει αναφερθεί είναι 10.000 άτομα, πολλά από τα κρατίδια έχουν δηλώσει ότι μπορούν να φιλοξενηθούν άνθρωποι, ενώ έχει δοθεί η δυνατότητα ώστε η επεξεργασία των αιτήσεων για βίζα να γίνεται επί γερμανικού εδάφους – μια πολύ σημαντική αλλαγή».

Το πραγματικό πρόβλημα αυτή τη στιγμή παραμένει η κατάσταση επί του πεδίου στην Καμπούλ, εξηγεί. «Είναι πολύ δύσκολο και επικίνδυνο για τον οποιονδήποτε να επιχειρήσει να προσεγγίσει το αεροδρόμιο. Επιπλέον, ακόμα και αν φθάσουν εκεί και έχουν όλα τα απαραίτητα έγγραφα, είναι πολύ δύσκολο να μπουν στον χώρο του αεροδρομίου». Οι Ταλιμπάν έχουν ανακοινώσει ότι δεν θα επιτρέψουν σε Αφγανούς πολίτες να φύγουν από τη χώρα, σημειώνει, «αλλά δεν είμαι σίγουρη ότι το εφαρμόζουν αυτό». Είναι πιθανό, όπως αναφέρει, στις διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα στην Ντόκα τις προηγούμενες ημέρες να συμφωνήθηκε όσος Αφγανοί έχουν εξασφαλιστεί ώστε σε πτήσεις προς τη Δύση να μην αποτρέπονται από το να φύγουν.

Μπάνιτεν και Ευρώπη

Η κατάσταση στο Αφγανιστάν «είναι πολύ διαφορετική από εκεί-

“

Το 2003 ήταν μια καλή στιγμή για αποχώρηση. Αντ' αυτού, αποφασίσαμε να μετατρέψουμε το Αφγανιστάν σε μια χώρα διαφορετική από αυτό που ήταν.

νη στην Συρία το 2015», τονίζει η Σβάρτσερ. «Είναι πολύ δύσκολο σήμερα για κάποιον να φύγει από το Αφγανιστάν. Προς το παρόν οι δυτικές κυβερνήσεις δίνουν μάχη για να φύγει περισσότερος κόσμος, όχι για να μη φθάσουν πρόσφυγες στα σύνορά τους. Αν μπορούσαν περισσότεροι άνθρωποι να φύγουν, ελπίζω τότε οι δυτικές χώρες να αυξήσουν τους αριθμούς που είναι πρόθυμες να δεχθούν». Εως τότε, σημειώνει, «είναι πολύ σημαντικό να μιλάμε με τους Ταλιμπάν, γιατί η Δύση έχει μια τεράστια ηθική δέσμευση προς όλους όσους, είτε συνεργαζόμενοι με τις δυτικές κυβερνήσεις είτε ανεξάρτητα, εργάστηκαν για τους ίδιους στόχους. Πώς σχολιάζει τη στάση του

Η εκτελεστική διευθύντρια για την Ευρώπη και την Ευρασία των Open Society Foundations, Ντανιέλα Σβάρτσερ, βρίσκεται διαρκώς σε συνεννοήσεις για πτήσεις μεταφοράς ευάλωτων Αφγανών εκτός της χώρας.

προέδρου Μπάιντεν απέναντι στις εξελίξεις; Δείχνει αμετανόητος, τόσο για την απόφαση απόσυρσης των ΗΠΑ, όσο και για τον χαοτικό τρόπο με τον οποίο αυτή διεξάγεται. «Τα επιχειρήματά του υπέρ της αποχώρησης είναι κατανοητά – και δεν είναι καινοφανή. Είναι κάτι που συζητιέται εδώ και πολύ καιρό και αυτός ισχυρίζεται ότι πήρε τη δύσκολη απόφαση να φύγει ώστε να μη μετακυλίσει την ευθύνη στους διαδόχους του. Αυτό που είναι πολύ πιο δύσκολο να δικαιολογηθεί είναι η έλλειψη συντονισμού με τους συμμάχους και

η απουσία προετοιμασίας επί του πεδίου. Πρόκειται για τεράστιο πολιτικό λάθος, βασισμένο σε λάθος εκτίμηση της κατάστασης. Είναι αξιοσημείωτο πόσοι μη κυβερνητικοί παράγοντες που βρίσκονται στη χώρα, αλλά και απλοί Αφγανοί πολίτες, προειδοποιούσαν για το τι θα συνέβαινε [μετά την αποχώρηση των στρατευμάτων] και μιλούσαν για σενάρια σαν αυτά που είδαμε τις τελευταίες ημέρες. Η αμερικανική κυβέρνηση και οι περισσότερες άλλες κυβερνήσεις με σημαντική παρουσία στο Αφγανιστάν έκλειναν τα αυτιά τους σε αυτά τα σενάρια. Αν έδιναν περισσότερη προσοχή σε τέτοιου είδους πηγές, πέρα από τις εκτιμήσεις των υπηρεσιών πληροφοριών, θα ήταν καλύτερα προετοιμασμένες για ό,τι συνέβη. Αντ' αυτού, αντιμετωπίζουμε την τρέχουσα καταστροφική κατάσταση, με τον κάθε ευάλωτο Αφγανό να παίρνει τη ζωή του στα χέρια του για να φθάσει στο αεροδρόμιο και να μπει σε ένα από τα αεροπλάνα».

Αρνητικές προεκτάσεις

Οι τελευταίες εξελίξεις «δίνουν άπλετη τροφή στα αφηγήματα των ισλαμιστών και άλλων αυταρχικών δυνάμεων περί της παρακμής της Δύσης, της αποτυχίας της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής και της αδυναμίας της Ευρώπης», σύμφωνα με τη Σβάρτσερ. Η παλινόρθωση των

Ταλιμπάν, επιπλέον, όπως εξηγεί, θα προκαλέσει μια ευρεία συζήτηση για τον βαθμό στον οποίο μπορεί να υποστηριχθεί η οικοδόμηση ενός κράτους [state-building] από εξωγενείς παράγοντες και ποιες είναι οι προϋποθέσεις για να πετύχει ένα τέτοιο εγχείρημα.

Ακόμη, με δεδομένη τη μετατόπιση του κέντρου βάρους της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής προς Ανατολάς (Κίνα και Ινδοεργνικός), που επικαλέστηκε ο Τζο Μπάιντεν ως λόγο για την απειμολοχή από το Αφγανιστάν, «οι Ευρωπαίοι πρέπει να επενδύσουν περισσότερο στην εξωτερική πολιτική σε μέρη όπου οι συνέπειες των εξελίξεων θα επηρεάσουν άμεσα την Ευρώπη. Στην περίπτωση του Αφγανιστάν υπάρχει η ανθρωπιστική πτυχή, αλλά υπάρχει επίσης εκ νέου ο κίνδυνος η χώρα να μετατραπεί σε κόμβο της διεθνούς τρομοκρατίας, ενώ η περαιτέρω αποσταθεροποίηση της Μέσης Ανατολής θα έχει πολύ πιο άμεσο αντίκτυπο στην Ευρώπη παρά στις ΗΠΑ». Η Ουάσιγκτον «δεν θεωρεί την Ε.Ε. σοβαρό εταίρο στην εξωτερική πολιτική», υπογραμμίζει. Ένας τρόπος να αρχίσει να διαφαίνεται μια πιο συνεκτική ευρωπαϊκή πολιτική στις διεθνείς σχέσεις είναι να αξιοποιηθούν οι προβλέψεις των ευρωπαϊκών συνθηκών για λήψη αποφάσεων από «συμμαχίες των προθύμων», χωρίς ομοφωνία.

45

ΧΡΟΝΙΑ

Φροντίδα για τον Άνθρωπο και την Υγεία

“

Παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής φαρμακευτικής αγωγής σε όλους τους ανθρώπους του πλανήτη, με γνώμονα την αειφόρο ανάπτυξη

”

ΠΣ

MEDOCHEMIE

Αρχισαν συζητήσεις για νέα μεθοδολογία

Σενάριο για προσπάθεια διεύρυνσης των έξι σημείων του πλαισίου Γκουτέρες, ξεκινώντας διασταυρούμενη διαπραγμάτευση

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όσα διαδραματίζονται τις τελευταίες μέρες στο Αφγανιστάν, με την επέλαση των Ταλιμπάν, την αποδυνάμωση των ΗΠΑ και την εμφανή ενίσχυση του ρόλου της Τουρκίας στην περιοχή, προκάλεσαν αμνηστία στη Λευκωσία και άνοιξαν τη συζήτηση δειλά-δειλά για το πώς θα επηρεάσει όλο αυτό το σκηνικό που δραματικά αλλάζει το Κυπριακό. 1) Η προσοχή της διεθνούς κοινότητας στρέφεται πλέον αλλού με το Κυπριακό να μην αποτελεί προτεραιότητα, 2) Η Τουρκία αποκτά κρίσιμο ρόλο στη διαδικασία τόσο για τις σχέσεις που διατηρεί με τους Ταλιμπάν όσο και εξαιτίας των ροών προσφύγων και 3) Η θέση των κύριων συμμάχων που έβλεπε η Κύπρος, ΗΠΑ και Ε.Ε., αποδυναμώνεται από το αποτέλεσμα.

Οι προσδοκίες βρίσκονται εδώ και καιρό χαμηλά, ανεξαρτήτως των εξελίξεων στο Αφγανιστάν, με τον πρόεδρο να δημιουργεί σε ξένους διπλωματικούς κύκλους την αίσθηση πως δεν είναι διατεθειμένος να αναλάβει πρωτοβουλίες, καθώς δεν θέλει να χρεωθεί λίγο πριν από την αποχώρησή του μία ακόμη διπλωματική ήττα. Ούτε βεβαίως θέλει να αναλάβει την ευθύνη για το ενδεχόμενο τετελεσμένων, είτε αυτά αφορούν την Αιμόχωστο είτε τη λύση δύο κρατών. Υπάρχουν, ωστόσο, διπλωματικοί κύκλοι που θεωρούν πως η στασιμότητα είναι ακόμη πιο επικίνδυνη και έχουν ήδη ξεκινήσει συζητήσεις για μία νέα μεθοδολογία στις συνομιλίες που θα ενεργοποιήσει διαδικασίες. Όλο αυτό συνδέεται με τη βρετανική πρωτοβουλία και ο στόχος είναι η προσπάθεια διεύρυνσης των έξι σημείων του πλαισίου Γκουτέρες σε δέκα ξεκινώντας μια διασταυρούμενη διαπραγμάτευση.

Οι χαμηλές προσδοκίες

Η ειδική απεσταλμένη του γενικού γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Τζέιν Χολ Λουτ αναμένεται στην Κύπρο για επαφές το επόμενο δεκαήμερο. Όπως ενημερώνεται η «Κ», η ίδια έχει καυλώσει τον πήχη των προσδοκιών, ακόμη και για συνάντηση του Αντόνιο Γκουτέρες με τους δύο ηγέτες στο περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη τον προσεχή Σεπτέμβριο. Ο λόγος, όπως έχει μεταφέρει, είναι

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν φαίνεται ακόμη θερμός να επαναρχίσει διαδικασίες, καθώς ανησυχεί για τη δημιουργία νέων τετελεσμένων πριν από το τέλος της θητείας του.

Ένα σενάριο είναι να αυξηθούν τα έξι σημεία σε δέκα και να συζητούνται ανά ζεύγη (περιουσιακό-εδαφικό, εγγυήσεις-κυριαρχική ισότητα).

ότι ο Αντόνιο Γκουτέρες δεν θέλει να καταγραφεί ακόμα μία αποτυχία με άγνωστες τις προεκτάσεις. Πέραν όμως της δυστοκίας Γκουτέρες για συνάντηση, το κύριο θέμα που απασχολεί και θα απασχολήσει τον οργανισμό είναι το αφγανικό και οι προεκτάσεις που λαμβάνει. Όχι μόνο για το πώς θα το διαχειριστούν τα Ηνωμένα Έθνη αλλά και εξαιτίας της δριμείας κριτικής που δέχεται περί αδράνειας. Στη Λευκωσία, πάντως, παρά τα όσα ακούγονται, θεωρείται σχεδόν βέβαιη η συνάντηση Γκουτέρες με τους δύο ηγέτες

στη Νέα Υόρκη. Για την ανακίνηση των συνομιλιών υπάρχει η σκέψη ανταλλαγής επιστολών προθέσεων μεταξύ των δύο ηγετών, όπου θα εκφράζουν τη δέσμευσή τους για επανέναρξη της διαδικασίας, καταγράφοντας τις βασικές θέσεις της κάθε πλευράς.

Κυριαρχική ισότητα

Αυτό το οποίο συζητείται εντόνως μεταξύ διπλωματικών κύκλων και της Λευκωσίας, είναι το βρετανικό σχέδιο. Ήδη ο επικεφαλής του Κυπριακού στο Foreign Office Ajay Sharma προχωρά σε διαβουλεύσεις και επαφές. Υπάρχει ήδη μία συζήτηση διεύρυνσης των έξι σημείων του πλαισίου Γκουτέρες σε δέκα και θα συζητούνται ανά ζεύγη. Με αυτό τον τρόπο, όπως σημειώνουν διπλωματικοί κύκλοι, είναι δυνατό να εγερθούν διάφορα ζητήματα που απασχολούν την τουρκική πλευρά. Θα μπορεί να συζητείται παράλληλα δηλαδή το εδαφικό με το περιουσιακό ή οι εγγυήσεις με την κυριαρχική ισότητα που είναι το

κύριο ζητούμενο των τουρκικών θέσεων. Διπλωματικοί κύκλοι, πάντως, δεν βλέπουν αρνητικά το ενδεχόμενο παραχώρησης του δικαιώματος σύναψης συμφωνιών στα ομόσπονδα κρατίδια για να αισθάνονται ότι έχουν διεθνή εκπροσώπηση, όπως στην περίπτωση του τουρισμού, της παιδείας και του πολιτισμού. Στην εξίσωση της νέας προσπάθειας θα επιμεληθεί να παρουσιαστούν τα εγγενή δικαιώματα (inherent rights) των δύο κοινοτήτων. Το ζήτημα του κοινοτήτων με μία διατύπωση στη συμφωνία η οποία θα παραπέμπει σε συνιδιοκτησία της Ομόσπονδης Κυπριακής Δημοκρατίας από τις δύο κοινότητες. Το ζήτημα του inherent rights αναμένεται να είναι ένα ξεχωριστό σημείο στο διευρυμένο πλαίσιο Γκουτέρες που θα επιτρέπει στους Τ/κ να μπει μία αναφορά για συνιδιοκτησία των Τ/κ στην Ενωμένη Ομόσπονδη Δημοκρατία, κάτι που θα παραπέμπει στο ότι οι Τ/κ εκχώρησαν την κυριαρχία τους για να δημιουργηθεί Ενωμένη Ομόσπονδη Δημοκρατία.

Αυτό, από μόνο του, μπορεί να ικανοποιήσει το αίτημα για κυριαρχική ισότητα των Τ/κ. Από την άλλη, το γεγονός ότι η Ενωμένη Ομόσπονδη Δημοκρατία δεν θα υποβάλει νέα αίτηση στην Ε.Ε. και στον ΟΗΕ θα παραπέμπει στο ότι είναι συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας και με αυτόν ακριβώς τον τρόπο θα τετραγωνιστεί ο περιβόητος κύκλος. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί και μία προέκταση της ανακοίνωσης Αναστασιάδης-Ερογλου το 2014, όπου όπως καταγράφεται «η ενωμένη Κυπριακή Δημοκρατία, ως μέλος των Ηνωμένων Εθνών θα έχει μία και μόνη διεθνή ακεραιότητα και μία και μόνη κυριαρχία, η οποία καθορίζεται ως η κυριαρχία που απολαμβάνουν όλα τα κράτη μέλη των Η.Ε. δυνάμει του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ και η οποία εκπνέει από Ε/κ και Τ/κ». Τότε είχε ασκηθεί έντονη κριτική στο εσωτερικό της Ε/κ πλευράς για την απόλυσή του όρου «αδιαίρετη» που υπήρχε σε προηγούμενες συμφωνίες.

Η σκακιέρα μετά την επέλαση

Δεν είναι τυχαίο ότι η Λευκωσία επικεντρώθηκε ιδιαίτερα στις έντονες αντιδράσεις της διεθνούς κοινότητας για το ενδεχόμενο λύσης δύο κρατών. Υπήρξε συγκεκριμένη δήλωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και κίνηση από πλευράς της Ουάσινγκτον το προηγούμενο διάστημα. Κινήσεις που προκάλεσαν ανακούφιση στη Λευκωσία. Με τα νέα δεδομένα, ωστόσο, κανείς δεν είναι εντελώς σίγουρος. Η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει να αντιμετωπίσει σοβαρά ζητήματα στο εσωτερικό της για το κατά πόσο τελικά άξιζε η παρουσία στο Αφγανιστάν αλλά και τον σοβαρό κίνδυνο της απομόνωσής της. Οι παίκτες στη Μέση Ανατολή, οι οποίοι εν πολλοίς βασίστηκαν στην αμερικανική προστασία όλο αυτό το διάστημα ενδεχομένως να κοιτάξουν αλλού, φοβούμενοι μήπως έχουν την ίδια τύχη με το Αφγανιστάν. Πέραν όμως της Μέσης Ανατολής, ζήτημα τίθεται και για το πώς θα κινηθεί η Τουρκία. Θα φοβηθεί τις αντιδράσεις της Αμερικής σε μετέπειτα κινήσεις της; Ή τις αντιδράσεις της Ε.Ε., η οποία όπως όλα δείχνουν (βλέπε σελ. 3) πιάστηκε στον ύπνο από τις εξελίξεις στο Αφγανιστάν; Αντιθέτως η Τουρκία φαίνεται πως θα παίξει έναν ενισχυμένο ρόλο. Όχι μόνο για τις συγκαταβατικές σχέσεις που διατηρεί με τους Ταλιμπάν αλλά και εξαιτίας των προσφυγικών ροών, όπου αναμένεται να επαναληφθεί το ίδιο σκηνικό με την Συρία. Σε μία τέτοια κατάσταση, όπως εκτιμάται από πολιτικούς κύκλους, το τελευταίο που θα θέλει να κάνει η Ε.Ε. είναι να καταδικάσει τυχόν νέες τουρκικές προκλήσεις.

Φύγαμε, αλλά ο πόλεμος δεν τελειώνει

Ο στρατηγός Μακμάστερ μιλάει για τις συνέπειες της απόσυρσης από το Αφγανιστάν

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟ**

Η Δύση θα βρει μπροστά της τις συνέπειες της εγκατάλειψης του Αφγανιστάν, σύμφωνα με τον στρατηγό ε.α. και σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας επί Ντόναλντ Τραμπ, Χ.Ρ. Μακμάστερ. Ο στρατηγός Μακμάστερ, συγγραφέας του «Dereliction of Duty» για τα λάθη της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας των ΗΠΑ στο Βιετνάμ (ένα βιβλίο ιδιαίτερα δημοφιλές στις τάξεις των αμερικανικών ενόπλων δυνάμεων), στην αποκλειστική συνέντευξη που παραχώρησε μέσω email στην «Κ», τονίζει επανειλημμένως ότι ο πόλεμος στο Αφγανιστάν δεν έληξε απλά επειδή η μία πλευρά αποφάσισε να αποχωρήσει. – **Σας εξέπληξε η ταχύτητα της κατάρρευσης του αφγανικού στρατού και της κυβέρνησης; Δεν ήταν άλλη μια μείζων αποτυχία των αμερικανικών υπηρεσιών πληροφοριών, παρόμοια με το Ιράν το 1979;**

– Δεν με εξέπληξε, δεδομένου του πώς προσεγγίσαμε την απόσυρση – χάσαμε εντελώς την εμπιστοσύνη τους κάνοντας παραχώρηση έπειτα από παραχώρηση στους Ταλιμπάν. Μετάξυ άλλων, υποχρεώσαμε την αφγανική κυβέρνηση να απελευθερώσει 5.000 τρομοκράτες, ουσιαστικά αναπληρώνοντας τις δυνάμεις των Ταλιμ-

“

Ο πολιτισμένος κόσμος θα πρέπει, για άλλη μία φορά, να αντιμετωπίσει τις συνέπειες αυτού του γεγονότος, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

πάν, ενώ δεν επιτρέψαμε καν στην αφγανική κυβέρνηση να συμμετάσχει στη συμφωνία συνθηκολόγησής μας με τους Ταλιμπάν. – **Πόσο σημαντικό είναι να ηγηθούν οι ΗΠΑ στην εκκένωση όσο το δυνατόν περισσότερων ευάλωτων Αφγανών που επιθυμούν να φύγουν από τη χώρα; Πόσο σθεναρά πιστεύετε ότι είναι η δέσμευση της κυβέρνησης Μπάιντεν σε αυτό;**

– Είναι απίστευτα σημαντικό για εμάς να βοηθήσουμε τους Αφγανούς συμμάχους μας που συνεργάστηκαν με τις ΗΠΑ τα τελευταία 20 χρόνια και που τώρα δικαιολογημένα φοβούνται την αντεξέλιξη των Ταλιμπάν. Οποιαδήποτε ολιγοπάρτυ στο μέτωπο αυτό συμβάλλει στην ανθρωπιστική καταστροφή που βλέπουμε. Το πώς θα χειρι-

στούμε την εκκένωση είναι επίσης σημαντικό από γεωστρατηγικής άποψης. Ελπίζω ότι ο πρόεδρος θα το καταστήσει κορυφαία προτεραιότητα – ειδικά αναλογιζόμενος το πόσο θυσιάστηκαν για να πολεμήσουν σε αυτό το σύγχρονο σύνορο μεταξύ βαρβαρότητας και πολιτισμού. – **Κοιτώντας πέρα από το κρίσιμο ζήτημα της υλοποίησης της πολιτικής της εξόδου, δεν ήταν σωστή η απόφαση του προέδρου Μπάιντεν να τερματίσει τη στρατιωτική εμπλοκή των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν; Η απροθυμία των Αφγανών να πολεμήσουν δεν δείχνει ότι η ήττα ήταν αναπόφευκτη; Και δεν είναι η αμερικανική κοινή γνώμη υπέρ της απόσυρσης;**

– Ο πόλεμος δεν τελειώνει όταν η μία πλευρά επιλέξει να απεμπλακεί. Ακούσαμε ότι δεν υπήρχε στρατιωτική λύση στον πόλεμο στο Αφγανιστάν, αλλά οι Ταλιμπάν είχαν σαφώς μία τέτοια λύση κατά νου. Οι Ταλιμπάν και αντίστοιχες τζιχαντιστικές τρομοκρατικές οργανώσεις διεξάγουν έναν πόλεμο χωρίς τέλος εναντίον όλων των πολιτισμένων λαών. Δεκάδες χιλιάδες Αφγανοί έκαναν την υπέρτατη θυσία στον αγώνα ενάντια στους κοινούς εχθρούς μας και δεν μπορούμε να υποτιμήσουμε το ψυχολογικό πλήγμα που υπέστησαν από την ξαφνική εγκατάλειψή τους από τις

Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτοί ήταν που επιμύζονταν το μεγαλύτερο βάρος του αγώνα για τη διατήρηση των ελευθεριών που απολάμβαναν από τότε που τους βοηθήσαμε να νικήσουν τους Ταλιμπάν το 2001. – **Ησαστε σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας του Ντόναλντ Τραμπ, ωστόσο περιγράψατε την προσέγγισή του στο Αφγανιστάν ως «συνθηκολόγηση» με τους Ταλιμπάν. Τι ρόλο έπαιξε ο 45ος πρόεδρος στην προετοιμασία του εδάφους για την καταστροφική έκβαση των τελευταίων ημερών;**

– Ο πρόεδρος Τραμπ είχε μια στέρεη στρατηγική για τη νότια Ασία, όπως περιγράφεται στην ομιλία του τον Αύγουστο του 2017. Ήταν μια στρατηγική με διάρκεια και βασισμένη στη λογική. Εγκατέλειψε όμως αυτή τη στρατηγική για να επιδιώξει τη συμφωνία συνθηκολόγησης με τους Ταλιμπάν, επαναλαμβάνοντας τα λάθη άλλων προέδρων που προσπάθησαν να τερματίσουν τον «αέναο πόλεμο».

– **Ποιες είναι οι ευρύτερες γεωπολιτικές επιπτώσεις της αποκατάστασης των Ταλιμπάν; Πώς ενισχύει τον ρόλο της Κίνας, της Ρωσίας και της Τουρκίας στην ευρύτερη περιοχή;**

Ο στρατηγός ε.α., σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας επί Ντόναλντ Τραμπ και συγγραφέας του βιβλίου «Dereliction of Duty» για τα λάθη της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας των ΗΠΑ στο Βιετνάμ, Χ.Ρ. Μακμάστερ.

– Αυτό που συνέβη στέλνει ένα μήνυμα στον υπόλοιπο κόσμο – συμπεριλαμβανομένων των αντιπάλων μας – ότι οι ΗΠΑ είναι αναξιόπιστες. Η απόσυρσή μας από το Αφγανιστάν κάνει τις ΗΠΑ να φαίνονται αδύναμες και μη αποφασισμένες στους συμμάχους μας. Η Ρωσία και η Κίνα αναζητούν κάθε ευκαιρία και θα καλύψουν ενθουσιωδώς όλα τα κενά που θα αφήσουμε. Η Κίνα συναντιόταν ήδη με τους Ταλιμπάν πριν συμβεί αυτό (σ.σ.: η πτώση της Καμπούλ).

Αυτό που συνέβη θα ενθαρρύνει τη Ρωσία στη Μαύρη Θάλασσα και την Κίνα στη Νότια Σινική Θάλασσα. Επαναλαμβάνω: ο πόλεμος στο Αφγανιστάν δεν τελειώνει απλώς και μόνον επειδή αποσύραμε τις δυνάμεις μας. Η άλλη πλευρά, οι Ταλιμπάν, θα συνεχίσουν να πολεμούν – και ο πολιτισμένος κόσμος θα πρέπει, για άλλη μία φορά, να αντιμετωπίσει τις συνέπειες αυτού του γεγονότος, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο. Είναι απλώς θέμα χρόνου.

Το κράτος δικαίου σε εκκρεμότητα

Η έκθεση της Κομισιόν αναγνωρίζει μεν πρόοδο, αλλά παρατηρεί καθυστερήσεις

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Πολλαπλές εκκρεμότητες στη διαδικασία βελτίωσης του κράτους δικαίου στην Κύπρο εντοπίζει η Κομισιόν στην σχετική έκθεση για το 2021 που εκδόθηκε πρόσφατα. Η έκθεση καταγράφει βελτιώσεις σε σχέση με το 2020, αλλά και καθυστερήσεις στην υλοποίηση μέτρων κατά της διαφθοράς, στην έγκριση κρίσιμων νομοθεσιών (όπως για τη δημιουργία του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου) και κενά, μεταξύ άλλων, όσο αφορά θέματα διαφάνειας στη διαδικασία διαβούλευσης για νέες νομοθεσίες. Μεταξύ άλλων, γίνονται αναφορές στην ανάγκη επιτάκυνσης των διαδικασιών στη δικαιοσύνη και την ανάγκη εντατικοποίησης των ερευνών σε σχέση με χειραγώγηση αθλητικών αγώνων, αλλά και στην πρόοδο των ερευνών για το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα και τα χρυσά διαβατήρια. Μεταξύ των εκκρεμοτήτων βρίσκεται και η δημιουργία υπηρεσίας κατά της διαφθοράς, της ρύθμισης του lobbying (του φαινόμενου άσκησης επιρροής στους πολιτικούς από ειδικά συμφέροντα και ομάδες) και η αντιμετώπιση των προβλημάτων αναφορικά με το πλαίσιο εγγραφής των ΜΚΟ στην Κύπρο.

Η έκθεση εντοπίζει και ανησυχητικές τάσεις σε σχέση με την ελευθεροτυπία, η οποία αν και βρίσκεται σε καλή κατάσταση, φαίνεται να πλήττεται από φαινόμενα αυτολογοκρισίας και από την επιδείνωση των εργασιακών θεμάτων λόγω του κορωνοϊού, ενώ σημειώνεται και η ανάγκη έγκρισης της νομοθεσίας για τη διαφάνεια όσον αφορά το ιδιοκτησιακό καθεστώς των ΜΜΕ. Πρόκειται για τη δεύτερη ετήσια έκθεση για το κράτος δικαίου, ένα εργαλείο με το οποίο οι Βρυξέλλες έχουν παρουσιάσει ως προληπτικό, στόχος του οποίου είναι να καταγράφονται τα προβλήματα και να αναζητούνται λύσεις πριν χρειαστεί επιβολή μέτρων.

Η έκθεση καταγράφει καθυστερήσεις στη διαδικασία μεταρρύθμισης του συστήματος, καθώς τα

νομοσχέδια για τη δημιουργία Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου εξακολουθούν να εκκρεμούν ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων και αναμένονταν να προχωρήσουν μετά το πέρας των βουλευτικών εκλογών. Όπως τονίζεται σε άλλο σημείο, η αποδοτικότητα και η ταχύτητα των κυπριακών δικαστηρίων δεν έχει βελτιωθεί σε σχέση με το 2020, ο μέσος χρόνος εκδίκασης υποθέσεων αυξάνεται κάθε χρόνο, ενώ λιγότερες υποθέσεις διεκπεραιώνονται. Καθυστερήσεις εντοπίζονται και στην υλοποίηση της ψηφιοποίησης της δικαιοσύνης και στις περιορισμένες πληροφορίες για το δικαστικό σύστημα στο διαδίκτυο και την απουσία συστήματος ενημέρωσης και παρακολούθησης για τις διαδικασίες σε εξέλιξη. Η Κομισιόν σημειώνει ακόμα τη μειωμένη εμπιστοσύνη στους θεσμούς, παραμένοντας στα ευρήματα του EU Justice score board για το 2021, όπου καταγράφονται δεδομένα που αφορούν την πρόσληψη της δικαιοσύνης από την κοινή γνώμη στα κράτη μέλη. Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες στην Κύπρο, το 48% θεωρεί αρκετά ή πολύ καλή τη δικαιοσύνη στην Κύπρο, μια πτώση 7% σε σχέση με πέρσι.

Εκκρεμότητες για διαφθορά

Η αντιμετώπιση της διαφθοράς είναι το άλλο μεγάλο κεφάλαιο της έκθεσης μετά και το σκάνδαλο των χρυσών διαβατηρίων. Όπως σημειώνεται, μεγαλύτερο ποσοστό εμπειρογνομόνων και διευθυντικών στελεχών επιχειρήσεων από πέρσι θεωρούν πως το επίπεδο διαφθοράς στον δημόσιο τομέα είναι αρκετά ψηλό, σύμφωνα με στοιχεία της Διεθνούς Διαφάνειας. Μάλιστα, αυτή η αντίληψη έχει αυξηθεί τα τελευταία πέντε χρόνια σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία. Στην έκθεση καταγράφεται η νέα στρατηγική κατά της διαφθοράς, που περιλαμβάνει σχεδιασμούς για τη δημιουργία σχετικής ανεξάρτητης αρχής. Επίσης, σημειώνεται πως έχουν ήδη οριστεί υπάλληλοι του υπουργείου Δικαιοσύνης, οι οποίοι ανα-

Η έκθεση καταγράφει καθυστερήσεις στη διαδικασία μεταρρύθμισης του συστήματος, καθώς τα νομοσχέδια για τη δημιουργία Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου εξακολουθούν να εκκρεμούν ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων και αναμένονταν να προχωρήσουν μετά το πέρας των βουλευτικών εκλογών.

Η Κομισιόν επισημαίνει τον μεγάλο κίνδυνο διαφθοράς αναφορικά με υποθέσεις χειραγώγησης αθλητικών αγώνων, για τις οποίες έχουν ανοίξει 12 υποθέσεις το 2020 και τρεις το 2021, χωρίς μέχρι στιγμής να έχουν εκδοθεί αποφάσεις.

λαμβάνουν συντονιστικό ρόλο, ενώ έχουν οριστεί και σημεία επαφής σε κάθε δημόσιο οργανισμό. Εκκρεμότητες καταγράφονται και σε σχέση με τις νομοθετικές πράξεις κατά της διαφθοράς που ακόμα συζητούνται στη Βουλή. Μεταξύ τους βρίσκονται το νομοσχέδιο για σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς, το νομοσχέδιο για ρύθμιση του lobbying και νομοσχέδια που προνοούν την υποχρέωση εκλεγμένων και κρατικών αξιωματούχων να δηλώνουν τα περιουσιακά τους στοιχεία.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην έγκριση διατάξεων για τη σύγκρουση συμφερόντων των βουλευτών και να είναι αντιπροσωπευτικό. Βλέπει για να είναι αντιπροσωπευτικό θα πρέπει να είναι και τυχαία. Το 1936 μια εταιρεία δημοσκοπήσεων στις ΗΠΑ έκανε το λάθος να ρωτήσει τηλεφωνικά ένα πολύ μεγάλο τυχαίο αριθμό Αμερικανών, με βάση τους τηλεφωνικούς καταλόγους, για την ψήφο τους στις προεδρικές εκλογές εκείνης της χρονιάς. Δυστυχώς, απέτυχε να προβλέψει σωστά τον επόμενο πρόεδρο, σε αντίθεση με την εταιρεία του Τζορτζ Γκάλοπ που ρώτησε πολύ λιγότε-

Όπως σημειώνεται, η συμμόρφωση θα παρακολουθείται από ειδική κοινοβουλευτική επιτροπή.

Στα θετικά καταγράφεται η δημιουργία της ερευνητικής επιτροπής για το σκάνδαλο των χρυσών διαβατηρίων και το γεγονός πως στο ενδιαμέσο της πόριση διαπιστώθηκε πως πέραν των μισών διαβατηρίων που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος εγκρίθηκαν παράνομα. Η Κομισιόν επισημαίνει τον μεγάλο κίνδυνο διαφθοράς αναφορικά με υποθέσεις χειραγώγησης αθλητικών αγώνων, για τις οποίες έχουν ανοίξει 12 υποθέσεις το 2020 και τρεις το 2021, χωρίς μέχρι στιγμής να έχουν εκδοθεί αποφάσεις. Σημειώνονται ακόμα οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει το Γραφείο Διερεύνησης Οικονομικού Εγκλήματος ακόμα και μετά την αναδιοργάνωσή του, εν μέρει λόγω της αδυναμίας «προσέλκυσης και διατήρησης» εξειδικευμένου προσωπικού. Επίσης, αναφέρεται πως έχει δημιουργηθεί πλατφόρμα κατάθεσης καταγγελιών κατά μελών της αστυνομίας, και πως αν και έχουν ληφθεί 141 καταγγελίες και έχουν διερευνηθεί 36, δεν υπάρχουν πληροφορίες για τις υποθέσεις που κρίθηκαν.

Πανδημία και ΜΚΟ

Σε σχέση με άλλα θεσμικά ζητήματα, ένα από τα προβλήματα που εντοπίζονται είναι πως η δη-

μόσια διαβούλευση για τον σχεδιασμό και στήριξη πολιτικής δεν ξεκινά πάντα σε πρώιμο στάδιο, ενώ η διαδικασία διαβούλευσης δεν είναι προσβάσιμη για το κοινό πέρα από τα όσα συζητούνται εντός της Βουλής. Γίνεται ακόμα αναφορά στο γεγονός πως η κυβέρνηση δεν ενεργοποίησε τη συνταγματικά κατοχυρωμένη δυνατότητα της κήρυξης καθεστώτος έκτακτης ανάγκης για αντιμετώπιση της πανδημίας, αλλά βάσισε τα μέτρα της στον Νόμο Περί Λοιμοκαθάρσεων. Επισημαίνεται πάντως πως σύμφωνα με την κυβέρνηση η Βουλή παρακολουθεί στενά τα μέτρα που λαμβάνονται, ενώ τα μέτρα έχουν προσβληθεί στο δικαστήριο μόνο μία φορά.

Ως προβληματική κρίνεται η κατάσταση όσον αφορά την εγγραφή ΜΚΟ και τις αλλαγές στη νομοθεσία που οδήγησαν στη διαγραφή αρκετών οργανώσεων. Καταγράφεται πάντως και η θέση της κυβέρνησης πως η εφαρμογή της νομοθεσίας έχει ως στόχο την προστασία από την κατάχρηση των θεσμών για χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και για ξεπλύμα, καθώς και οι εξηγήσεις της κυβέρνησης πως δόθηκε ο κατάλληλος χρόνος και υπήρξαν διαδικασίες έφεσης μέσω των οποίων η διαγραφή αρκετών ΜΚΟ ακυρώθηκε, ενώ μια σχετικά υπόθεση εκκρεμεί ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Σκιάς στην ελευθερία έκφρασης

Γενικότερα η Κύπρος αναγνωρίζεται πως διασφαλίζει νομοθετικά και συνταγματικά την ελευθερία της έκφρασης, την πρόσβαση σε πληροφορίες και την πολυφωνία. Όπως σημειώνεται, εκκρεμούν τροπολογίες που θα ενισχύουν την ανεξαρτησία της Αρχής Ραδιοτηλεόρασης, όπως και νομοσχέδιο που θα κατοχυρώνει νομικά την Επιτροπή Δημοσιογραφικής Δεοντολογίας είναι πως λόγω της πανδημίας αρκετά εργασιακά προβλήματα στον τομέα των ΜΜΕ έχουν επιδεινωθεί, με αποτέλεσμα το σώμα να αναγκάζεται να εστιάζει περισσότερο στα εργασιακά θέματα παρά στην ανεξαρτησία της άσκησης των συντακτών και την αποφυγή παρεμβάσεων. Κλειδί για το ζήτημα της πολυφωνίας θεωρείται η ενίσχυση της διαφάνειας για το ιδιοκτησιακό καθεστώς των ΜΜΕ, με την Κομισιόν να επαναλαμβάνει τις ανησυχίες που είχαν εκφραστεί στο Παρατηρητήριο για την Πολυφωνία στα ΜΜΕ της Ε.Ε. του 2020, και οι οποίες επαναλαμβάνονται στο Παρατηρητήριο για το 2021. Αυτή τη στιγμή βρίσκεται στο στάδιο της διαβούλευσης σχέδιο νόμου το οποίο, μεταξύ άλλων, θα υποχρεώνει όλα τα ΜΜΕ να δημοσιεύουν ελεγμένους λογαριασμούς με πληροφορίες για τους δικαιούχους. Το παρατηρητήριο για το 2021 αναφέρει και στο ότι αν και μειώθηκαν οι κίνδυνοι περιορισμού της πολιτικής ανεξαρτησίας σε σχέση με το 2020, η ανεξαρτησία των συντακτών συνεχίζει «να υπονομεύεται και να διατρέχει υψηλό κίνδυνο λόγω της επιδίωξης πολιτικών σκοπιμοτήτων» από τους ιδιοκτήτες των ΜΜΕ με αποτέλεσμα «ορισμένο βαθμό αυτολογοκρισίας μεταξύ του συντακτικού προσωπικού». Ειδικά αναφορά γίνεται και στην υπόθεση των καταγγελιών του δημοσιογράφου Μακάριου Δρουσιώτη για «παρενοχλητική παρακολούθηση» και «σοβαρή ψηφιακή παρενόχληση» και κυβερνοεπίθεση, σε σχέση με ερευνητική εργασία του.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ**

«Ινφλουένσερ» - Ψάχνοντας την ορθότερη ελληνική λέξη

Κατ' αρχάς, να ζητήσω την κατανόηση των ανθρώπων της τεχνολογίας αν στο πιο κάτω κείμενο συναντήσουν υπερπλουστευμένους όρους και περιγραφές. Η προσπάθεια δεν είναι για παραγωγή ενός τεχνικού κειμένου, αλλά μιας απλής περιγραφής της κατάστασης που επικρατεί στα κοινωνικά δίκτυα και στο διαδικτυο γενικότερα. Σκοπός η κατανόησή του από όσο γίνεται μεγαλύτερο αριθμό ατόμων.

Με την εμφάνιση των κοινωνικών δικτύων και την εδραίωση της χρήσης των έξυπνων συσκευών βλέπουμε πλέον ολόκληρες γενιές ανθρώπων, προσπλεγμένων σε μια οθόνη με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Ορόσημο η εμφάνιση του Facebook, του πρώτου σύγχρονου και προσαρμοσμένου, ακόμη και στις κινητές συσκευές, κοινωνικού δικτύου. Για τον κόσμο παρουσιάστηκε ως η ευκαιρία να συνδεθεί ή να επανασυνδεθεί με νέους ή παλιούς φίλους. Για την κατασκευαστρια εταιρεία το στοιχείο ήταν η τέλεια οργάνωση των ανθρώπων με βάση αμέτρητα κριτήρια που θα έκανε την πρόωξη προϊόντων, ιδεών και ανθρώπων, παιχνιδάκι στα χέρια των ανθρώπων του μάρκετινγκ. Τα πρώτα χρόνια, το

τι θα έβλεπε ο χρήστης μόλις άνοιγε μια εφαρμογή κοινωνικού δικτύου, ήταν αρκετά εύκολο, λόγω και του μικρού αριθμού «ποστ» που υπήρχαν. Έβλεπαν για παράδειγμα τη φωτογραφία, το τραγουδί ή το άρθρο που πόσταρε ο φίλος τους. Ο αλγόριθμος που αποφάσιζε τι θα δει κάποιος ήταν απλός και δεν άλλαζε παρά μόνο εάν το επιθυμούσε ο προγραμματιστής.

Από ένα σημείο και μετά φάνηκε ότι αυτό δεν ήταν αποτελεσματικό, αφού εμφάνιζε πολλά πράγματα τα οποία δεν ενδιέφεραν ιδιαίτερα τον χρήστη. Εφάρτιζαν λοιπόν νέους «έξυπνους» αλγόριθμους, οι οποίοι μαθαίνουν σιγά-σιγά τι ενδιαφέρει τον κάθε χρήστη και του παρουσιάζουν αυτά που εμπίπτουν στα ενδιαφέροντά του. Βλέπει για παράδειγμα ο αλγόριθμος ότι σας ενδιαφέρει η μαγειρική. Σταδιακά θα αρχίσει να σας παρουσιάζει άρθρα τα οποία είναι σχετικά με τη μαγειρική, θα αρχίσει να σας παρουσιάζει εισηγήσεις για μαγειρικά σκεύη και εισηγήσεις για νέες συσκευές μαγειρέματος. Θα σας παρουσιάσει τι κάνουν φίλοι σας σχετικά με τη μαγειρική και θα σας εισηγηθεί να μπειτε σε γκρουπ χρηστών που ασχολούνται με τη μαγειρική. Θα φροντίσει να εξα-

φανίσει καθετί που δεν έχει σχέση με τη μαγειρική, αν εσείς συνεχώς επιλέγετε μόνο τα σχετικά ποστ με αυτήν. Με αυτό τον τρόπο, το τι βλέπετε θα είναι κάτι που πραγματικά σας ενδιαφέρει. Τέλεια ιδέα, τέλεια εφαρμογή. Εξάλλου, όπως έχει χρόνο να βλέπει κάτι που του είναι αδιάφορο; Ένας γνωστός τις προάλλες, λάτρης της ιαπωνικής κουζίνας, μου είπε χαρακτηριστικά: «Δεν πίστευα ότι υπάρχει τόσο μεγάλο ενδιαφέρον από τόσους ανθρώπους για την κατασκευή σουσι στην Κύπρο».

Η επιστήμη της στατιστικής θεωρεί ότι μπορείτε να κατανοήσετε την άποψη ολόκληρου του πληθυσμού μιας χώρας φτάνει να ρωτήσετε ένα μικρό δείγμα, αρκεί αυτό να είναι αντιπροσωπευτικό. Για να είναι αντιπροσωπευτικό θα πρέπει να είναι και τυχαίο. Το 1936 μια εταιρεία δημοσκοπήσεων στις ΗΠΑ έκανε το λάθος να ρωτήσει τηλεφωνικά ένα πολύ μεγάλο τυχαίο αριθμό Αμερικανών, με βάση τους τηλεφωνικούς καταλόγους, για την ψήφο τους στις προεδρικές εκλογές εκείνης της χρονιάς. Δυστυχώς, απέτυχε να προβλέψει σωστά τον επόμενο πρόεδρο, σε αντίθεση με την εταιρεία του Τζορτζ Γκάλοπ που ρώτησε πολύ λιγότε-

ρους και προέβλεψε σωστά. Το λάθος που έκανε η πρώτη εταιρεία ήταν ότι ρώτησε μόνο όσους είχαν τηλεφωνική γραμμή το 1936 και αυτό δεν ήταν αντιπροσωπευτικό δείγμα για όλο τον πληθυσμό των ΗΠΑ. Τηλεφωνική γραμμή είχαν κυρίως οι πλούσιοι αστοί.

Επιστρέφουμε λοιπόν πίσω στον γνωστό μου που θεώρησε ότι υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για την παρασκευή «σουσι» στην Κύπρο λανθασμένα, γιατί το δείγμα που του παρουσιάστηκε δεν είναι αντιπροσωπευτικό της πραγματικότητας, αλλά προϊόν του αλγόριθμου που μάζεψε με αριστοτεχνικό τρόπο όλους όσους ασχολούνται στην Κύπρο με την παρασκευή «σουσι» με σκοπό να τους βοηθήσει να συνεργαστούν, να γνωριστούν και να αλληλοεπιδράσουν.

Το πιο πάνω σκανικό συμβαίνει με ανάλογο τρόπο σε όλα τα σημερινά κοινωνικά δίκτυα. Οι άνθρωποι που το γνωρίζουν και το κατανοούν μπορούν να αντιληφθούν και τις προεκτάσεις του σε διάφορους τομείς της ζωής μας. Δυστυχώς, όμως υπάρχουν και πολλοί άνθρωποι και παιδιά που δεν έχουν αναπτύξει ακόμη το επίπεδο κριτικής σκέψης που θα τους επιτρέψει να διαχωρίσουν την πραγματικό-

τητα από την πλασματική εικόνα που τους παρουσιάζεται στα κοινωνικά δίκτυα.

Έχουμε γίνει όλοι μάρτυρες φαινομένων διασποράς ψευδών ειδήσεων, επικινδυνών παιχνιδιών, θεωριών συνωμοσίας και πολλών άλλων ιδεών που κάθε άλλο παρά σωστές είναι. Αν τα πιο πάνω συνέβαιναν σε έναν χώρο όπου υπήρχαν άνθρωποι από όλη την κοινωνία, εύκολα θα μπορούσε να επικρατήσει η ορθή κριτική σκέψη. Όταν όμως αυτά όλα κυκλοφορούν και πολλαπλασιάζονται σε ομοιογενή γκρουπ ανθρώπων π.χ. έφηβοι, γιατί το έχει φροντίσει επιμελώς ένας αλγόριθμος, εύκολα μπορεί το άσπρο να παρουσιαστεί ως μαύρο χωρίς κανέναν μηχανισμό διόρθωσης με οποιαδήποτε τραγική συνέπεια μπορεί αυτό να έχει.

Συγχωρήστε με και πάλι που δεν βρήκα ακόμη κατάλληλη ελληνική λέξη για την/τον «ινφλουένσερ» αλλά θα το προσπαθήσω γιατί «ινφλουένσερ» είχαμε πάντα στον πλανήτη γη, ποτέ όμως δεν ήταν το έργο τους ευκολότερο. Σκόπιμα δεν θα εξηγήσω τι είναι ο/η «ινφλουένσερ». Θα σας βοηθήσω μόνο λέγοντάς σας ότι είναι αυτοί με τους περισσότερους φίλους/ακό-

λουθους στα κοινωνικά δίκτυα. Ακόμη και σε αυτούς υπάρχει ομαδοποίηση και προώθησή τους σε εσάς με βάση τα ενδιαφέροντά σας.

Με όλα τα πιο πάνω υπόψη, αν το παιδί σας ζυπνήσει ένα πρωί και κάνει αναζήτηση σε ένα κοινωνικό δίκτυο για το αν η Γη είναι επίπεδη, ο αλγόριθμος θα φροντίσει για τα υπόλοιπα. Αν το παιδί σας δεν έχει αναπτυσμένη την κριτική του σκέψη τότε υπάρχει η πιθανότητα, μετά από έναν μήνα, να είναι σίγουρο ότι όλος ο κόσμος πιστεύει ότι η Γη είναι επίπεδη, απλώς κάποιον μας το κρύβουν. Αν πάλι το πιο πάνω σας φαίνεται υπερβολικό θα σας ενημερώσω ότι υπάρχει πολύ μεγάλη ηλεκτρονική κοινωνία που πιστεύει την πιο πάνω θεωρία. Αν πάλι δεν σας προβληματίζω, σας αφήνω να αλλάξετε την αναζήτηση που θα κάνει το παιδί σας σε κάτι που ενώ ήταν ξεκάθαρο στην επιστήμη, τα κοινωνικά δίκτυα και οι «ινφλουένσερ» το έχουν κάνει θολό. Το θέμα του εμβολιασμού των ανθρώπων ως μορφή αντιμετώπισης ασθενειών.

Ο κ. Γιώργος Γεωργίου είναι εκπαιδευτικός - σύμβουλος Πληροφορικής ΥΠΠΑΝ.

Από την 1η Σεπτεμβρίου η τρίτη δόση

Τέλος Αυγούστου αναμένονται οι τελικές εισηγήσεις για τις ομάδες του πληθυσμού που θα λάβουν ξανά το εμβόλιο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Καθοριστικές αποφάσεις για την πορεία του εμβολιαστικού προγράμματος στο σύνολο των κρατών μελών της Ε.Ε. θα σηματοδοτήσουν το τέλος του καλοκαιριού. Η επικράτηση της μετάλλαξης Δέλτα καθώς και τα υψηλά ποσοστά σοβαρών νοσηλειών, ακόμα και σε περιστατικά που δεν έχουν ολοκληρώσει το εμβολιαστικό τους πρόγραμμα, θέτουν επί τάπητος σε ευρωπαϊκό επίπεδο το ενδεχόμενο εμβολιασμού ατόμων με «τρίτη» δόση εμβολίου. Μια προοπτική που προκαλεί ήδη αντιδράσεις και που αναγκάζει τις αρμόδιες ευρωπαϊκές αρχές και τα κράτη μέλη να καταστρώνουν πλάνο δράσης προς υπερπήδηση των εμποδίων που θα συναντήσουν. Στην Κύπρο είναι πιθανό το ενδεχόμενο πρόσωπα που έχουν λάβει και τις δύο δόσεις να κληθούν και για τρίτη, και όπως πληροφορείται η «Κ» από πηγές των Βρυξελλών, μέχρι το τέλος Αυγούστου αναμένεται να έχουν λη-

Με τα σημερινά δεδομένα την ενισχυτική δόση θα λάβουν ανοσοκατεσταλμένοι, άτομα με υποκείμενα νοσήματα και άτομα που διαμένουν σε κλειστές δομές.

φθει οριστικές αποφάσεις. Πηγές από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρούν βέβαιο πως το εμβολιαστικό πρόγραμμα θα επεκταθεί από το φθινόπωρο. Συγκεκριμένα, υποστηρίζουν πως από την 1η Σεπτεμβρίου θα ξεκινήσουν οι εμβολιασμοί με την «τρίτη» δόση. Οι ίδιες πηγές αποκλείουν να προοριζόσουν την επέκταση του εμβολιαστικού προγράμματος υπό τον τίτλο «τρίτη» δόση, για λόγους διαχειρίσις των αντιδράσεων αλλά και για πρακτικούς που έχουν να κάνουν με όσους

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ζητήσει από τον EMA, τον ECDC και το Ισραήλ απόψεις και στοιχεία προκειμένου τα κράτη μέλη να προχωρήσουν μέχρι το τέλος του μήνα στη λήψη τελικών αποφάσεων.

έχουν λάβει μονοδοσιακό εμβόλιο. Χωρίς να έχουν ληφθεί τελικές αποφάσεις, όλα δείχνουν πως θα πρόκειται για μια ενισχυτική δόση και ο εμβολιασμός του πληθυσμού δεν θα είναι καθολικός. Όπως είχε γράψει εγκαίρως η ηλεκτρονική «Κ» την περασμένη εβδομάδα, ο προσανατολισμός σε τοπικό και ευρωπαϊκό επίπεδο είναι να γίνει μια κατηγοριοποίηση του πληθυσμού που θα κληθεί να λάβει την «τρίτη» ή ενισχυτική δόση.

Στην παρούσα φάση η όλη δια-

δικασία, όπως πληροφορείται η «Κ», βρίσκεται στο στάδιο αξιολόγησης των δεδομένων από τις ρυθμιστικές αρχές των κρατών μελών. Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχουν περιορισμοί, αν κάποιο κράτος μέλος κινηθεί αυτόνομα, όπως η Γαλλία και Γερμανία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένει το επόμενο διάστημα από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Φαρμάκων (EMA) και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) τις απόψεις τους για να καθοριστεί ο οδικός

χάρτης εμβολιασμού. Η «τρίτη» ή ενισχυτική δόση θα αφορά αποκλειστικά και μόνο ανοσοκατεσταλμένους ή άτομα με άλλα υποκείμενα νοσήματα, που πιθανόν τα εμβόλια που έλαβαν να μην τους δημιούργησαν την επιθυμητή ανοσιακή προστασία του οργανισμού απέναντι στη μετάλλαξη του ιού Δέλτα. Αυτό το οποίο απορρίπτεται από αρμόδιες ευρωπαϊκές πηγές είναι ότι η επιπλέον δόση προορίζεται αποκλειστικά για υπερήλικα άτομα. Στην Κύπρο στις συζητήσεις

Αντιδρούν οι φοιτητές

Η έναρξη της νέας εκπαιδευτικής χρονιάς σε συνδυασμό με τα υγειονομικά πρωτόκολλα προκαλεί ήδη πληθώρα συζητήσεων, χωρίς επί του παρόντος να διαφαίνεται διάθεση μετωπικής σύγκρουσης, κυρίως για το θέμα του υποχρεωτικού εμβολιασμού. Στις πανεπιστημιακές δομές η κατάσταση παραμένει έκρυθμη ενώ στις υπόλοιπες βαθμίδες εκπαίδευσης διαφαίνεται διάθεση συναινετικών επιλογών. Η πρόθεση της κυβέρνησης να εφαρμόσει ποσοστό παρουσίας 80% με μοριακά τεστ και πιστοποιητικά νοσηλείας τριών μηνών, βρίσκει σύμφωνες τις πανεπιστημιακές αρχές, όχι όμως και τις φοιτητικές οργανώσεις οι οποίες αντιδρούν. Οι τελικές αποφάσεις για τα πανεπιστήμια ενδεχομένως να ληφθούν στη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου την ερχόμενη εβδομάδα, το αργότερο τη μεθεπόμενη. Στις υπόλοιπες βαθμίδες οι αντιδράσεις που καταγράφονται αφορούν τον υποχρεωτικό εμβολιασμό. Οι ενδείξεις που υπάρχουν είναι πως το υπουργείο Υγείας δεν φράνεται να επιμένει.

που διεξάγονται, στη λίστα όσων θα επανεμβολιαστούν συγκαταλέγονται και οι διαμένοντες σε κλειστές δομές.

Τα δεδομένα

Εκτός από τον EMA και τον ECDC, στοιχεία από ευρωπαϊκές πλευρές έχουν ζητηθεί από το Ισραήλ αλλά και τις εταιρείας Pfizer και Moderna. Τα στοιχεία θα τεθούν στη διάθεση των ρυθμιστικών αρχών των κρατών μελών, προκειμένου αυτά να καταλήξουν στις τελικές

αποφάσεις. Αυτό το οποίο τονίζεται και θεωρείται σημαντικό είναι πως όποιες και αν είναι οι απόψεις του EMA και του ECDC, αυτές δεν είναι δεσμευτικές για τα κράτη μέλη. Στη λογική αυτή παρακολουθείται και η πρακτική του Ηνωμένου Βασιλείου, το οποίο ενώ αρχικά αποφάσισε πως θα προχωρούσε σε καθολικό εμβολιασμό με νέα δόση εμβολίου, στη συνέχεια αναθεώρησε κάνοντας λόγο για ενισχυτική και για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού. Πέρα από το γενικό πλαίσιο που έχει τεθεί σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε τοπικό επίπεδο οι σχετικές διεργασίες που έχουν ξεκινήσει για την αναγκαioτητα ή όχι νέας δόσης, επικεντρώνονται σε τρεις παράγοντες. Πρώτο, το ερχόμενο φθινόπωρο θα έχει συμπληρωθεί η δεκάμηνη, με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία, προστατευτική ανοσία της ομάδας του πληθυσμού που εμβολιάσθηκε αρχές του τρέχοντος έτους. Δεύτερο, αναμένεται έξαρση της μεταδοτικότητας της μετάλλαξης Δέλτα και σε συνδυασμό με τη συμπλήρωση του δεκάμηνου τείχους ανοσίας, κάποιες ομάδες του πληθυσμού, πιθανόν να χρήζουν ενίσχυσης και παράτασης της ανοσίας. Τρίτο, η επιστημονική κοινότητα ένεκα της μετάλλαξης Δέλτα αναμένει και άλλες λοιμώξεις του αναπνευστικού, κάτι που δημιουργεί την ανάγκη έγκαιρης προετοιμασίας του κρατικού μηχανισμού για τον εμβολιασμό. Ένας επιπρόσθετος παράγοντας που λειτουργεί πρεστικά για την αναγκαioτητα επιπρόσθετης δόσης εμβολίου και που διερευνάται, είναι κάποια περιστατικά που νόσπσαν σοβαρά και κατέληξαν χωρίς να έχουν ολοκληρώσει το εμβολιαστικό τους πρόγραμμα. Η ομάδα αξιολόγησης των δεδομένων της πανδημίας ψάχνει να εντοπίσει στοιχεία, που να δείχνουν αν προκύπτει θέμα μειωμένης ανοσίας που να αναστρέπει την υπάρχουσα βιβλιογραφία για το τείχος προστασίας των εμβολιασμένων από 9 έως 12 μήνες.

Γορδιος δεσμός τα πιστοποιητικά εμβολιασμού

Η τ/κ πλευρά διαθέτει την εναλλακτική λύση που έρχεται από την Τουρκία

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Τις τελευταίες εβδομάδες, αναζητείται λύση στο πρόβλημα που έχει προκύψει με τα πιστοποιητικά που αφορούν τους εμβολιασμούς των Τ/κ στα Κατεχόμενα. Παρά την πρώτη προσπάθεια της ε/κ πλευράς για παροχή πιστοποιητικών απευθείας από την Κυπριακή Δημοκρατία, το πρόβλημα παραμένει και προβληματίζει χιλιάδες τ/κ νοικοκυριά. Παρά τις προσπάθειες, λοιπόν, που έχουν καταβληθεί μέχρι σήμερα, κυρίως σε επίπεδο διαπραγματευτών, για ποιο λόγο το ζήτημα των πιστοποιητικών του εμβολιασμού στα Κατεχόμενα εξακολουθεί να επισκοιάζει τις σχέσεις των δύο πλευρών; Για ποιο λόγο δεν έχουν καταφέρει να βρουν μια γρήγορη λύση για ένα κυρίως γραφειοκρατικής υφής πρόβλημα; Οι πηγές της «Κ», απαντώντας σε αυτά τα ερωτήματα, εστιάζουν σε τρία βασικά ζητήματα, στην «προσωρινή λύση» της ε/κ πλευράς, στην τ/κ πρόταση για τα πιστοποιητικά και την ξεχωριστή τ/κ πρόταση που αφορά τα οδοφράγματα. Πρώτον, οι τ/κ πηγές χαρακτηρίζουν ως «προσωρινή» τη μονομερή προσπάθεια της ε/κ πλευράς για απευθείας παροχή πιστοποιητικών. Σύμφωνα με τις πηγές της «Κ», ακόμη και αν αντιμετωπιστούν τα τεχνικά προβλήματα στην όλη διαδικασία,

η πλειοψηφία των Τ/κ δεν πρόκειται να εμπιστευτούν μια πλατφόρμα που θα δημιουργήσει από μόνη της η ε/κ πλευρά, η οποία σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα πάντα από την οπτική γωνία της ηγεσίας Τατάρ, δεν εκπροσωπεί τους Τ/κ. Δεύτερον, η ηγεσία Τατάρ τάσσεται υπέρ της κοινής αντιμετώπισης του ζητήματος των πιστοποιητικών και για την επίτευξη αυτού του στόχου, η τ/κ πλευρά έχει καταθέσει τη δική της πρόταση: Οι δύο ηγεσίες έρχονται σε συνεννόηση για τα κριτήρια έκδοσης πιστοποιητικών μέσω της Δικονιστικής Επιτροπής Υγείας. Έχοντας συμφωνήσει οι δύο πλευρές στα κριτήρια βάσει των οποίων θα εκδίδονται τα πιστοποιητικά, οι δύο κοινότητες θα δημιουργήσουν ένα κοινό «πόρταλ», στο οποίο θα απευθύνονται οι εμβολιασμένοι για να αποκτήσουν το απαιτούμενο πιστοποιητικό που θα διευκολύνει τη μετάβαση των Τ/κ στο εξωτερικό.

Ενδεικτικό της κατάστασης που επικρατεί στο ζήτημα των πιστοποιητικών εμβολιασμού είναι τα ερωτήματα που θέτουν πολλοί Τ/κ, οι οποίοι έχουν επικοινωνήσει με την «Κ», ζητώντας πληροφορίες σχετικά με τις ενέργειες που καταβάλλουν οι πλευρές για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Χαρακτηριστικά η κ. Φατμά από τη Λευκωσία είπε στην «Κ»: «Έχω παι-

Σύμφωνα με τις πηγές της «Κ», ακόμη και αν αντιμετωπιστούν τα τεχνικά προβλήματα στην όλη διαδικασία, η πλειοψηφία των Τ/κ δεν πρόκειται να εμπιστευτούν μια πλατφόρμα που θα δημιουργήσει από μόνη της η ε/κ πλευρά.

Δημιουργία κοινού «πόρταλ», στο οποίο θα απευθύνονται οι εμβολιασμένοι για να αποκτήσουν το απαιτούμενο πιστοποιητικό που θα διευκολύνει τη μετάβαση των Τ/κ στο εξωτερικό, προτείνει η τ/κ πλευρά.

διά που είναι φοιτητές στο εξωτερικό. Σε λίγες ημέρες θα μεταβούν στην Ευρώπη για τις σπουδές τους. Θα ταξιδέψουν μέσω της Λάρνακας. Σε περίπτωση που οι δύο ηγέτες δεν βρουν λύση στο πρόβλημα των πιστοποιητικών, εν μέσω οικονομικής κρίσης, θα υποχρεωθώ να καταβάλω ένα αξιοσημείωτο ποσό για τεστ PCR. Και αυτό την ώρα που

ολόκληρη η οικογένειά μου έχει εμβολιαστεί με εμβόλια που μας έστειλε η Ευρωπαϊκή Ένωση». Επίσης, χαρακτηρίζει «απαράδεκτη» εξέλιξη το γεγονός ότι στα τέλη του 2021, τη στιγμή που η ανθρωπότητα εστιάζει στην τελική αντιμετώπιση του κορωνοϊού, οι δύο πλευρές δεν καταφέρνουν να ξεπεράσουν πολιτικά και γραφειοκρατικά εμπόδια στο ζήτημα των πιστοποιητικών.

Ο ρόλος του ΟΗΕ

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η τ/κ πλευρά για την αντιμετώπιση του προβλήματος των πιστοποιητικών πλέον στρέφει την προσοχή της στην Ελιζάβετ Σπέχαρ, στη στενή συνεργάτιδα του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, η οποία επιστρέφει στην Κύπρο. Στο τ/κ «προεδρικό» επικρατεί η άποψη ότι η διαμεσολάβηση της κ. Σπέχαρ καταβάλω ένα αξιοσημείωτο ποσό για τεστ PCR. Και αυτό την ώρα που

«Σε περίπτωση που δεν επιλυθεί το ζήτημα κατά τις επόμενες ημέρες ή εβδομάδες η τ/κ πλευρά διαθέτει και μια άλλη εναλλακτική λύση», σημειώνουν οι πηγές της «Κ», οι οποίες αναφέρουν ότι σε λίγα εικοσιτετράωρα η Τουρκία θα είναι σε θέση να παρέχει πιστοποιητικά εμβολιασμού στους Τ/κ. «Πρόκειται για πιστοποιητικά που αναγνωρίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση», όπως τονίστηκε χαρακτηριστικά.

Safe pass για οδοφράγματα

Τ/κ πηγές αναφέρουν ότι η παραπάνω πρόταση απορρίφθηκε από την ε/κ πλευρά «κυρίως για πολιτικούς λόγους». Και αυτό διότι «η ε/κ πλευρά επικρίνει να προβάλει τον εαυτό της ως τη μοναδική αρχή που διαχειρίζεται σοβαρά ζητήματα σε ολόκληρο το νησί». «Όπως ισχυρίζονται ορισμένοι, εμείς δεν επιχειρούμε να επιβάλουμε την έκδοση ξεχωριστών πι-

στοποιητικών από τις δικές μας αρχές, δάθεν για να προβάλλουμε την κυριαρχία μας σε ένα τόσο ευαίσθητο, ανθρωπιστικό ζήτημα. Απεναντίας προτείνουμε στην ε/κ πλευρά μια κοινή λύση, μια μέση οδό για την άμεση επίλυση του προβλήματος», αναφέρουν χαρακτηριστικά οι πηγές της «Κ» και προσθέτουν ότι εκτός από την προαναφερόμενη πρόταση, κατατέθηκε και μια δεύτερη πρόταση, η οποία αφορά την ομαλοποίηση της συνολικής εικόνας στα οδοφράγματα. Η τ/κ πλευρά προτείνει τη χρήση ενός κοινά αποδεκτού «safe pass» σε όλα τα οδοφράγματα. «Οι Τ/κ θα παρουσιάζουν το δικό τους πιστοποιητικό και οι Ε/κ το δικό τους σε ολόκληρο το νησί, όπου τους ζητηθεί. Με αυτόν τον τρόπο θα διευκολυνθούν οι μετακινήσεις στα οδοφράγματα και θα ξεπεράσουμε το πρόβλημα των τεστ», αναφέρουν οι πηγές της «Κ».

Πιο ισχυρός ο ρόλος των παιδιών στη μετάδοση

Στο 85% των κρουσμάτων η νέα μετάλλαξη

Της **ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ**

Δύσκολο φθινόπωρο με την COVID-19 φέρνει το στέλεχος «Δέλτα» που έχει επικρατήσει πλέον και στη χώρα μας, βάζοντας νέα δεδομένα στη μάχη έναντι του κορωνοϊού. Εκτός από την πολύ υψηλή μεταδοτικότητα του στελέχους αυτού, πλέον υπάρχουν ενδείξεις ότι προκαλεί σοβαρότερη νόσο. Οι ειδικοί βλέπουν πολύ λιγότερους ασυμπτωματικούς ασθενείς και τα συμπτώματα είναι πιο έντονα, ενώ οι ανεμβολίαστοι αυτού του τέταρτου κύματος κινδυνεύουν περισσότερο να νοσήσουν σοβαρά και να νοσηλευτούν σε σχέση με τους ανεμβολίαστους των προηγούμενων επιδημικών κυμάτων. Τα παιδιά έχουν επίσης μεγαλύτερο ρόλο στη μετάδοση του ιού σε αυτή τη φάση της πανδημίας, ενώ ακόμα και η συμπτωματολογία της νόσου έχει διαφοροποιηθεί.

Η επιστροφή στην «πληθυσμιακή κανονικότητα» στα μεγάλα αστικά κέντρα, η επανένωση των οικογενειών μετά τις διακοπές και η σταδιακή μετατόπιση των δραστηριοτήτων σε κλειστούς χώρους το φθινόπωρο δημιουργούν έναν πολύ επικίνδυνο συνδυασμό με το περισσότερο με ταδοτικό στέλεχος «Δέλτα», με τις υγειονομικές αρχές να περιμένουν περαιτέρω αύξηση των κρουσμάτων και επομένως εντονότερη πίεση στο ΕΣΥ προς το τέλος Σεπτεμβρίου με αρχές Οκτωβρίου. Οι ειδικοί επισημαίνουν ότι «η ιστορία των μεταλλάξεων ουσιαστικά τώρα ξεκινάει» και ότι θα δούμε πολλές ακόμη νέες παραλλαγές που στην πλειονότητά τους θα συντελούν στη διαφυγή του ιού από την υπάρχουσα ανοσολογική απόκριση. Τονίζουν, ωστόσο, ότι υπάρχουν λόγοι να μην πανικοβαλλόμαστε και να διατηρούμε την αισιοδοξία μας.

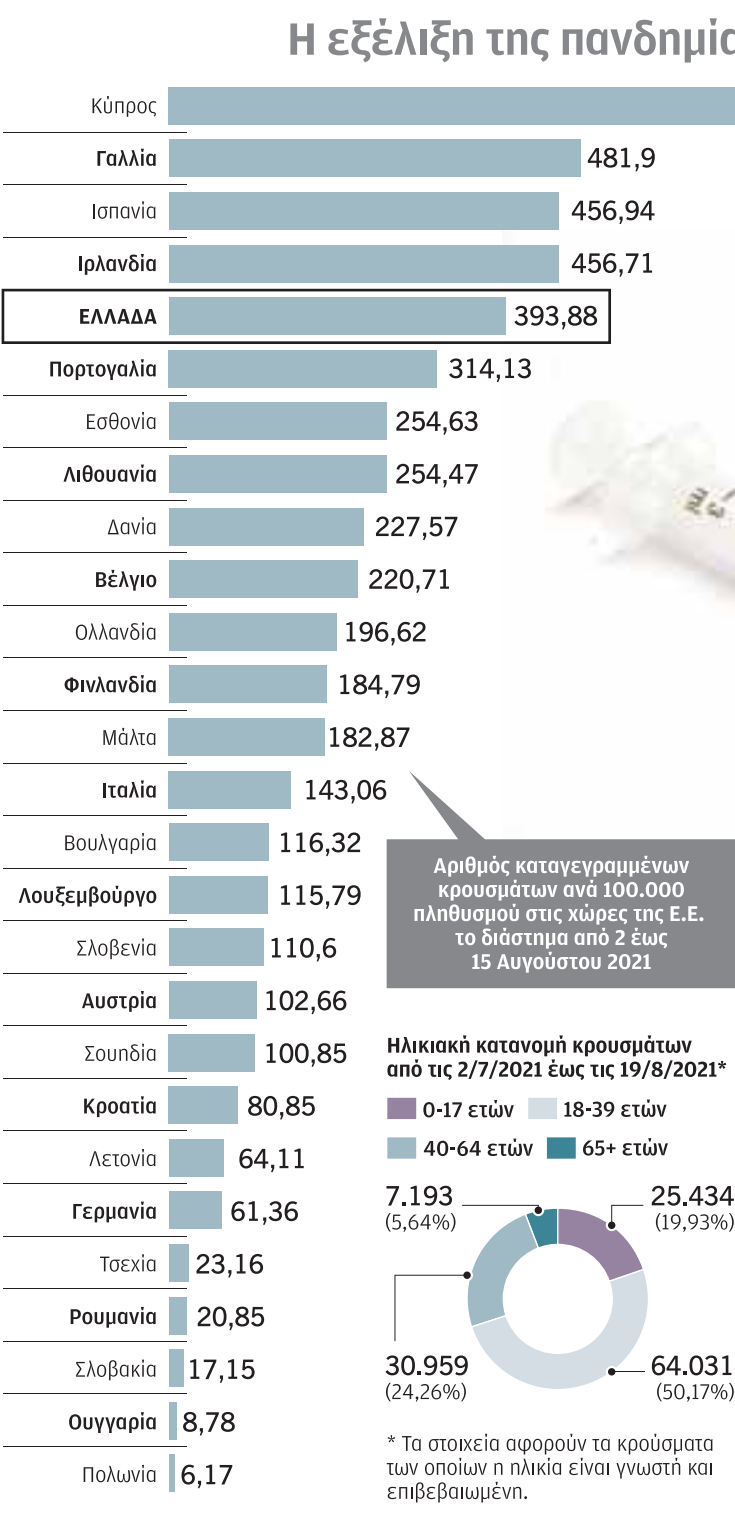
Αυτή τη στιγμή, η μετάλλαξη «Δέλτα» φαίνεται να επικρατεί σε ποσοστό που αγγίζει το 85% των νέων κρουσμάτων τα οποία αναλύονται από το Εθνικό Δίκτυο Γονιδιωματικής Επιτήρησης του SARS-CoV-2, όταν στα μέσα Ιουνίου το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μικρότερο από 5%. Όπως αναφέρει στην «Κ» ο καθηγητής Μικροβιολογίας, διευθυντής του Εργαστηρίου Μικροβιολογίας του ΕΚΠΑ και αντιπρύτανης Αθανάσιος Τσακρής, οι βασικές διαφορές του στελέχους «Δέλτα» από τα προ-

ηγούμενα στελέχη του SARS-CoV-2 είναι κυρίως η υψηλή μεταδοτικότητα του αλλά και η ικανότητά του να διαφεύγει σε κάποιο βαθμό από την ανοσιακή απόκριση. «Επιπλέον, συγκριτικές μελέτες με άτομα, με κοινά ηλικιακά και άλλα χαρακτηριστικά, όπως υποκείμενα νοσήματα, τα οποία δεν είχαν εμβολιαστεί και νόσπσαν σε προηγούμενα κύματα της πανδημίας και στο τωρινό, καταδεικνύουν ότι σε αυτό το κύμα, που χαρακτηρίζεται από την επικράτηση του στελέχους «Δέλτα», είναι πιο σοβαρές οι λοιμώξεις και πιο μεγάλη η ανάγκη για νοσηλεία καθώς και για μηχανική υποστήριξη της αναπνοής. Με λίγα λόγια, ένας ανεμβολίαστος κινδυνεύει σήμερα πιο πολύ από όσο θα κινδύνευε έξι μήνες ή ένα χρόνο νωρίτερα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα

Τα συμπτώματα της «Δέλτα» παραπέμπουν σε κοινό κρυολόγημα: πυρετός, πονοκέφαλος, βήχας, πονόλαιμος και ρινική καταρροή.

να βλέπουμε περισσότερες σοβαρές λοιμώξεις και σε νεότερους ενήλικες», σημειώνει ο κ. Τσακρής.

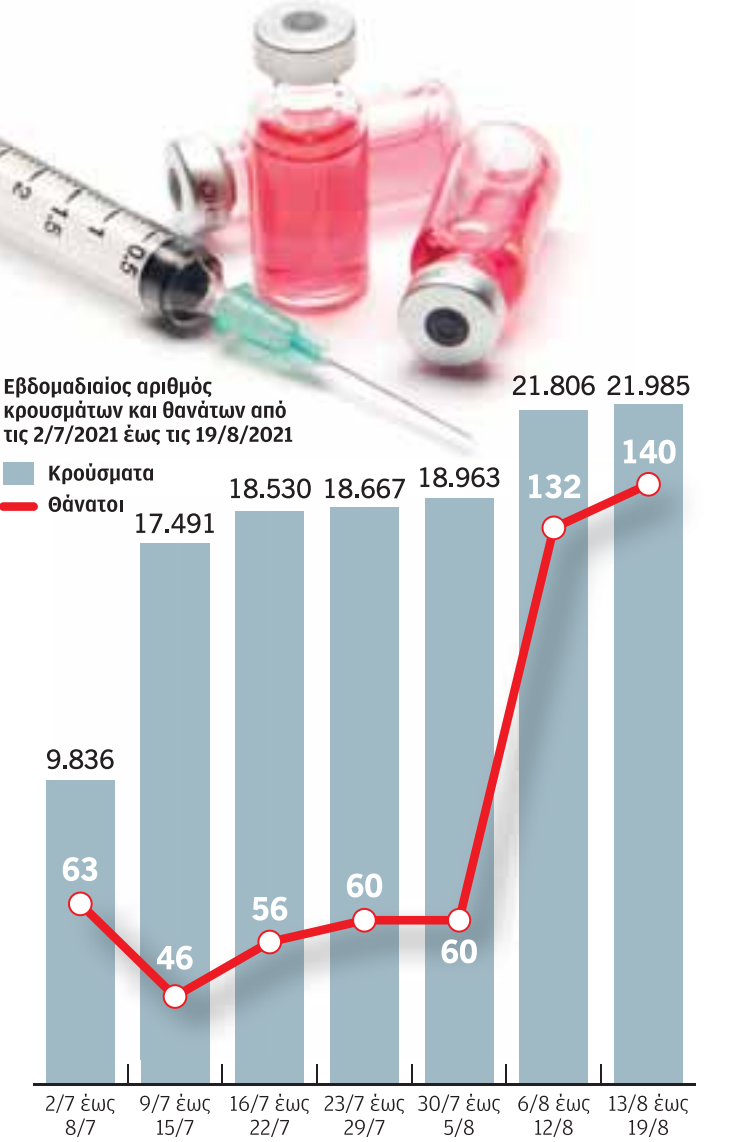
«Μία άλλη διάσταση του τέταρτου κύματος είναι ο σημαντικός περιορισμός των ασυμπτωματικών κρουσμάτων. Πλέον ο αριθμός τους φθίνει, παρά τη μεγάλη έκταση των αντιγονικών και μοριακών τεστ ανίχνευσης του ιού που διενεργούνται καθημερινά στη χώρα μας. Αυτό αποδίδεται στο γεγονός ότι το συγκεκριμένο στέλεχος συνδέεται με λοιμώξεις που χαρακτηρίζονται από πολύ υψηλό ικό φορτίο, με συνέπεια αφενός ο χρόνος επώασης να είναι μικρότερος και αφετέρου η COVID-19 να μην έχει το περιθώριο να παραμείνει ασυμπτωματική. Το μεγάλο ικό φορτίο που προκαλείται από τη μόλυνση με το στέλεχος «Δέλτα», σε συνδυασμό με τη μερική ικανότητα του για ανοσιακή διαφυγή, είναι ο λόγος που σε αρκετές περιπτώσεις ακόμα και για εμβολιασμένους είναι δύσκολη η αποτροπή της λοίμωξης και η μη εμφάνιση συμπτωμάτων», εξηγεί ο καθηγητής Μικροβιολογίας.

ΠΗΓΕΣ: Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας, European Centre for Disease Prevention and Control, Στατιστικά Εμβολιασμού για την COVID-19 - data.gov.gr

Εμβολιασμοί έναντι της COVID-19 στην Ελλάδα έως και τη 19η Αυγούστου 2021

11.101.460 εμβολιασμοί	5.883.351 πολίτες έχουν λάβει τουλάχιστον μία δόση	5.579.852 πολίτες είναι πλήρως εμβολιασμένοι
----------------------------------	--	--

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ενα άλλο ερώτημα, που απασχολεί πολλές οικογένειες, είναι το «μερίδιο» των παιδιών στη μετάδοση του ιού. «Το είδαμε να συμβαίνει με τη βρετανική μετάλλαξη, το βλέπουμε να συμβαίνει πιο έντονα τώρα: και τα παιδιά, και οι έφηβοι μεταδίδουν πλέον τον ιό πολύ πιο “αποτελεσματικά” σε σύγκριση με ό,τι συνέβαινε στα αρχικά στάδια της πανδημίας», προσθέτει ο κ. Τσακρής.

Διαφοροποιήσεις υπάρχουν και στα συμπτώματα της λοίμωξης, τα οποία σε αρκετές περιπτώσεις μοιάζουν περισσότερο με εκείνα του κοινού κρυολογήματος, περιλαμβάνοντας κυρίως πυρετό, πονοκέφαλο, επίμονο βήχα, πονόλαιμο και ρινική καταρροή και πολύ λιγότερο αγγειακή και ανοσμία – που συγκαταλέγονταν μέχρι πρόσφατα στη συνήθη συμπτωματολογία της COVID-19. Ο εμβολιασμός παραμένει το πιο σημαντικό όπλο μας έναντι και του στελέχους «Δέλτα». Τα υπάρχοντα εμβόλια, αν και είναι λιγότερο αποτελεσματικά στην πρόληψη λοίμωξης από το νέο στέλεχος (ποσοστό

αποτελεσματικότητας 60% έως 88% ανάλογα με τη μελέτη), παραμένουν πολύ δραστικά σε ό,τι αφορά τη σοβαρή νόσο και τον θάνατο (προστατεύουν σε ποσοστό άνω του 90%).

«Είμαστε στην αρχή»

Το ερώτημα είναι πώς θα εξελιχθεί η πανδημία από εδώ και πέρα. «Ο ιός πιθανότατα έχει περάσει από διάφορους ξενιστές, έως ότου φτάσει σε εμάς. Στον άνθρωπο, δηλαδή, είναι σχετικά πρόσφατη η “εγκατάστασή” του. Οι ιοί χρειάζονται αρκετά χρόνια για να προσαρμοστούν πλήρως –μέσω μεταλλάξεων και ανασυνδυασμών του γενετικού τους υλικού– σε έναν νέο ξενιστή. Αρα, είμαστε ακόμα στην αρχή της ιστορίας των μεταλλάξεων του SARS-CoV-2», λέει ο κ. Τσακρής.

«Αυτές που έχουν συντελεστεί έως τώρα αφορούν κυρίως την πρωτεΐνη ακίδα με την οποία ο ιός προσδένεται στο ανθρώπινο κύτταρο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η E484K, που παίζει καθοριστικό ρόλο στην παραπάνω διαδικασία και έχει

εντοπιστεί σε διάφορες παραλλαγές και γεωγραφικές περιοχές. Δεν αποκλείεται να υπάρξουν στο μέλλον και άλλες σημαντικές μεταλλάξεις, σε διαφορετικές γενετικές περιοχές του ιού, όπως αυτές που σχετίζονται με την αναπαραγωγή των ικών σωματιδίων μέσα στα κύτταρα του ατόμου που μολύνεται.

Η εκτίμησή μου είναι ότι καθώς θα “χτίζουμε” ανοσιακό τείχος (με φυσική νόσπη ή εμβολιασμό), οι μεταλλάξεις που θα δούμε να επικρατούν στο μέλλον θα συνδέονται κατά κύριο λόγο με τη δυνατότητα όχι και τόσο σπάνια πλέον μολύνσεις από δύο διαφορετικά στελέχη του SARS-CoV-2 ή στελέχους SARS-CoV-2 μαζί με κάποιον άλλον από τους εποχικούς κορωνοϊούς. Αυτό το φαινόμενο θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια προσφιλή διαδικασία για τους κορωνοϊούς, την ανταλλαγή του γενετικού τους υλικού, αυτό που

αποκαλούμε ανασυνδυασμό – και στην περαιτέρω εξέλιξη του SARS-CoV-2, προσδίδοντάς του καινούργιες ιδιότητες».

Για το πώς θα αντιμετωπίσουμε το φετινό φθινόπωρο και τον χειμώνα την COVID-19, ο καθηγητής σημειώνει: «Γενικό lockdown είναι δύσκολο να επαναληφθεί, από τη στιγμή που υπάρχουν τα εμβόλια, τα οποία μας προστατεύουν σε μεγάλο βαθμό από τη σοβαρή νόσπη και τον θάνατο. Όταν έχουμε να κάνουμε με RNA ιούς όπως οι κορωνοϊοί, που απαντώνται σε πολλούς διαφορετικούς ξενιστές και διαχρονικά έχουν αναπτύξει μηχανισμούς προσαρμογής σε αυτούς, οι μεταλλάξεις βέβαια θα συνεχίσουν να μας ταλαιπωρούν. Έχουμε όμως πλέον στη διάθεσή μας τα αναγκαία εργαλεία, ώστε να ελαχιστοποιούμε τις αρνητικές επιπτώσεις τους και συγκεκριμένα τεχνολογίες που επιτρέπουν στα εμβόλια, όπως και στα θεραπευτικά αντισώματα, να αναπροσαρμόζονται και να τις αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά».

Το άνοιγμα των σχολείων και τα lockdowns σε τάξεις

Ενα στόιχημα που πρέπει να κερδηθεί και για να γίνει αυτό θα απαιτηθεί η συνεργασία εκπαιδευτικών, γονέων, ειδικών επιστημόνων και πολιτείας είναι το άνοιγμα των σχολείων στις 13 Σεπτεμβρίου, εν μέσω του τέταρτου πανδημικού κύματος της COVID-19. Η πολιτεία και οι ειδικοί επιστήμονες οφείλουν να θέσουν τους κανόνες για την όσο γίνεται πιο ασφαλή διά ζωής εκπαίδευση,

οι εκπαιδευτικοί να θωρακιστούν μέσω των εμβολίων και οι γονείς να λάβουν την απόφαση και να κλείσουν ραντεβού για τον εμβολιασμό του παιδιού τους. Οι αποφάσεις για το υγειονομικό πρωτόκολλο που θα ισχύει στα σχολεία αναμένονται το επόμενο διάστημα. Η υποχρεωτική χρήση μάσκας, τα διαφορετικά διαλείμματα, οι κανόνες υγιεινής που προβλέπονταν και πέρυσι δεν ανα-

μένεται να αλλάξουν. Αντίθετα αυτό που θα εξεταστεί είναι το εάν και πότε θα αναστέλλεται η λειτουργία μιας σχολικής τάξης σε περίπτωση εντοπισμού κρουσμάτων. Και εφ'ετος η σχολική χρονιά θα κυλήσει με πολλά τεστ ανίχνευσης του κορωνοϊού που ειδικά για τους ανεμβολίαστους εκπαιδευτικούς θα είναι υποχρεωτικά εργαστηριακά (μοριακά ή rapid test) και θα γίνονται δύο φορές την

εβδομάδα και με δική τους ευθύνη. Τα δεδομένα που έρχονται από τις ΗΠΑ δεν αφήνουν περιθώριο εφυσκασμού. Στις ΗΠΑ το σταδιακό άνοιγμα των σχολείων και η υψηλή μεταδοτικότητα του στελέχους «Δέλτα» έχει αυξήσει κατακόρυφα τον αριθμό των κρουσμάτων COVID-19 στα παιδιά. Και σύμφωνα με πρόσφατη δημοσίευση της Αμερικανικής Ακαδημίας Παιδίατρων,

μέσα σε μία εβδομάδα τα κρούσματα στα παιδιά έφτασαν τις 72.000, από 39.000.

Η καθηγήτρια Παιδιατρικής Λοιμωξιολογίας του ΕΚΠΑ, μέλος της Επιτροπής Εμπειρογνομόνων και της Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών, Μαρία Τσολιά, επισημαίνει στην «Κ» ότι «το στέλεχος Δέλτα έχει αυξημένη μεταδοτικότητα τόσο στους ενήλικους όσο και στα παιδιά

τα οποία είναι ένας ανεμβολίαστος πληθυσμός. Παρατηρήθηκε ότι ειδικά τα παιδιά ηλικίας 12 έως 17 διαδραματίζουν ρόλο στη μετάδοση του ιού, και εξετάζοντας πρώιμα επιδημιολογικά δεδομένα η επιτροπή έλαβε την απόφαση για τον εμβολιασμό τους. Αυτή η απόφαση αποδεικνύεται σωστή, αφού σπεύδουν και άλλες χώρες της Ευρώπης να ακολουθήσουν την ίδια τακτική».

MADE TO FEEL GOOD.

NEO Eagle F1 Asymmetric 3

Ελαστικό υπερ υψηλών επιδόσεων
Με τη μικρότερη απόσταση φρεναρίσματος
σύμφωνα με δοκιμές του TÜV

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΛΤΔ
Καντάρας 54, Καϊμακλή,
1037 Λευκωσία - Κύπρος

Υστεροφημία στη θερινή ραστώνη

Με οργανόγραμμα

Στην δροσιά του Τροόδους βρίσκεται τις τελευταίες μέρες ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, όπως άλλωστε συνηθίζει κάθε καλοκαίρι. Δεν έχει βεβαίως βυθιστεί στη θερινή ραστώνη. Το αντίθετο. Έχει συγκριμένο πλάνο για το ποια πρόσωπα θα δει και πότε. Όλο αυτό περί της υστεροφημίας του και του τι παρακαταθήκη θα αφήσει, φεύγοντας από τον Λόφο, τον έχει ταρακουνήσει και θέλει να βρει όπως λένε ξανά τη φόρμα του. Ξεκινώντας βεβαίως από τις προσωπικές επαφές. Αν οι επαφές βοηθήσουν να βελτιωθεί η εικόνα του μετά την ομιολογουμένως ασυχολόγητη κίνηση να μεταβεί στα μπουζούκια, είναι άλλο. Οι επαφές και οι κινήσεις του συμπεριλαμβάνουν και ξένους παράγοντες. Το τι θα συζητήσει μαζί τους βεβαίως είναι κάτι ανοικτό, αν κρίνει κανείς από το γεγονός ότι δεν είναι διατεθειμένος επ' ουδενί να επαναρχίσουν οι συνομιλίες και να φορτωθεί μία νέα ήττα.

• • • • •

Τα τζάκια και ο διάδοχος

Όσο όμως κι αν ο πρόεδρος επιχειρεί να διορθώσει την τρωθείσα εικόνα του, η αλήθεια είναι πως οι οικονομικοί κύκλοι και τα τζάκια άρχισαν να βλέπουν αλλού. Άρχισαν με λίγα λόγια να ψάχνονται για το ποιος θα είναι ο επόμενος πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ήδη οι κύκλοι που προέρχονται από τη Δεξιά διερωτώνται ποιος θα επικρατήσει μεταξύ του συναγερμικού προέδρου και του υπουργού Εξωτερικών Νίκου Χριστοδουλίδη. Κυρίως όμως διερωτώνται πώς ακριβώς θα κινηθεί ο Νικόλας Παπαδόπουλος, καθώς οι αποφάσεις του θα κρίνουν πολλά.

• • • • •

Ανανεωμένος μετά τα Χανιά

Μιλώντας πάντως για τον συναγερμικό πρόεδρο θα πρέπει να ενημερώσουμε έστω από τη δροσιά του κλιματιστικού που βρισκόμαστε και καθήμενοι στις πολυθρόνες μας πως επέστρεψε από τις πολυήμερες διακοπές του την εβδομάδα που πέρασε, εμφανώς ανανεωμένος και έτοιμος για νέες κινήσεις. Τόσο εντός της Βουλής όσο και κινήσεις που σχετίζονται με τις προεδρικές του 2023. Για όσους δεν θυμούνται, ο Αβέρωφ Νεοφύτου περιόδευσε στις Μαλδίβες όπως λέγεται εκείνες τις μέρες που γίνονταν οι εξαγγελ-

Ο Τζο Μπάιντεν εξελέγη με το σύνθημα «Οι ΗΠΑ επιστρέφουν», προφανώς στη διεθνή σκηνή, όμως οι μέρες που ξημερώνουν οδηγούν την χώρα σε μεγαλύτερο απομονωτισμό.

λίες στο Βαρώσι και στη συνέχεια έβαλε πλήρη για τα ωραία Χανιά.

• • • • •

Τα βήματα ενός πρίγκιπα

Πάντως, τις ωραίες Μαλδίβες επέλεξε και η οικογένεια Παπαδοπούλου, η οποία θα λάβει τις τελικές της αποφάσεις σύντομα για το πώς πρέπει να κινηθεί το κόμμα και ποια είναι σίγουρα τα επόμενα βήματα του ΔΗΚΟϊκού προέδρου. Ενδιαφέρον έχει και το πώς θα κινηθεί ο δήμαρχος Λευκωσίας Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης, ο οποίος ουδέποτε ήταν θερμός ΔΗΚΟϊκός ψηφοφόρος. Αξίζει πάντως να σημειωθεί πως μέλη της κοινοβουλευτικής του ομάδας έχουν ήδη εντοπίσει το άλογο με το οποίο θέλουν να τρέξουν το 2023 και ενδεχομένως αυτή η

κίνηση να είναι αρκετή για νέες περιπέτειες εντός του κόμματος.

• • • • •

Η διφωνία

Πέραν των αναρτήσεων συγκλονισμού και αποτροπής για τα όσα συνέβησαν στο Αφγανιστάν, στη Λευκωσία φαίνεται να επικρατεί τρόμος για τις προσφυγικές ροές από το Αφγανιστάν. Ο Ιανός μαθαίνει πως ο Νίκος Νουρής δεν θέλει να ακούσει για το εν λόγω θέμα, ενώ ο Νίκος Χριστοδουλίδης φέρεται να έχει δώσει διαβεβαιώσεις πως η Κυπριακή Δημοκρατία θα κάνει ό,τι μπορεί για Αφγανές γυναίκες και παιδιά.

Γράφει ο **ΙΑΝΩΣ**

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Μητροπολίτης Μόρφου

Όταν με το καλό αναρρώσει από τον κορωνοϊό ίσως να πρέπει να αναθεωρήσει για τον ανεύθυνο τρόπο με τον οποίο επέλεξε να κινηθεί καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας. Ιδιαίτερα τη στιγμή που νέοι άνθρωποι και ανεμβολίαστοι βρίσκονται στην εντατική, γιατί τα πράγματα έχουν πάψει προ πολλού να είναι αστεία.

Κλωθώ

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Ο Σεπτέμβρης που κάποιοι δεν θέλουν να έρθει

Η αντίστροφη μέτρηση για επιστροφή από τις διακοπές έχει αρχίσει. Κομματικοί αρχηγοί αφήνουν τις ανέμελες διακοπές τους σε εξωτικά νησιά, παράλιες πόλεις της Κύπρου και ορεινά θέρετρα και επιστρέφουν σιγά-σιγά στα πόστα τους. Μαζί τους βεβαίως και οι κομματικοί μηχανισμοί, οι οποίοι ετοιμάζονται για μεγάλες μάχες. Εάν τελικά πραγματοποιηθούν οι δημοτικές εκλογές μόλις που προλαβαίνουν να κάνουν συνεργασίες και να ορίσουν υποψήφιους. Παρά το γεγονός ότι διάφοροι συνωστίζονται, πολλοί έχουν υποβάλει υποψηφιότητες στο κόμμα τους (ΔΗΣΥ) και άλλοι έχουν ήδη εξαγγείλει υποψηφιότητα, δεν αποκλείεται στο παρό πέντε να αποφασιστεί ότι οι εκλογές θα αναβληθούν. Αυτό επιδιώκει τουλάχιστον η κυβέρνηση και ο Νουρής ετοιμάζεται για μια νέα προσπάθεια να πείσει τη Βουλή που θα ξαναδεί το θέμα στις 9 Σεπτεμβρίου, στην Επιτροπή Εσωτερικών. Η θέση της κυβέρνησης είναι όπως οι εκλογές για την τοπική αυτοδιοίκηση διεξαχθούν το 2024 μαζί με τις ευρωεκλογές, για να περιοριστεί και ο αριθμός των εκλογικών αναμετρήσεων. Απ' όσα μαθαίνω, ο υπουργός Εσωτερικών δεν το βάζει κάτω και δεν σταματά να συζητάει το θέμα με στελέχη διαφόρων κομμάτων. Σύντομα θα έχει νέο κύκλο επαφών με τους αρχηγούς των κομμάτων, ελπίζοντας πως μέχρι την επόμενη συνεδρίαση της Επιτροπής Εσωτερικών θα έχει καλά νέα.

Ωστόσο, οι εκλογές για την τοπική αυτοδιοίκηση δεν είναι η πιο σημαντική πρόκληση που έχουν μπροστά τους οι κομματικοί μηχανισμοί. Οι προεδρικές του 2023 είναι το μεγάλο στοίχημα που όλοι θέλουν να κερδίσουν. Το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών δεν άφησε πολλά περιθώρια ελπίδας σε κανένα από τα μεγάλα κόμματα, τα οποία διαπίστωσαν ότι χωρίς συνεργασίες δεν υπάρχει περίπτωση να ανέβουν θριαμβευτικά στον Λόφο. Παρασκηνιακά γίνονται πολλές συζητήσεις με τα γνωστά ονόματα

Έχουν και τα εξωτικά νησιά τη χάρη τους, αλλά πολλή κούραση, βρε παιδί μου. Και καθόλου ειδήσεις...

να πηγαioέρχονται σε εικονικές λίστες κομματικών ηγετών, αφού μέχρι στιγμής πρόκειται μόνο για κουβέντες. Πολύ σύντομα όμως θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις, αφού ο χρόνος που απομένει δεν είναι πολύς.

Στο κυβερνητικό στρατόπεδο θα πρέπει να ξεκαθαρίσουν και ο Φούλης και ο Χριστοδουλίδης εάν θα κατέλθουν ως υποψήφιοι και στην αντιπολίτευση η συνεργασία ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ θα περάσει σύντομα από μια νέα δοκιμασία για να διαφανεί εάν υπάρχει κοινό έδαφος. Ο πρίγκιπας Νικόλαος, αν και

το θέλει πολύ να είναι υποψήφιος, γνωρίζει πως με τη συνεργασία του ΑΚΕΛ θα είναι σχεδόν αδύνατον να το πετύχει και θα πρέπει να υποχωρήσει για έναν υποψήφιο κοινής αποδοχής.

Τα μικρότερα κόμματα της αντιπολίτευσης μάλλον δεν βιάζονται, αφού από μόνα τους δεν μπορούν να προχωρήσουν σε πρωτοβουλίες γι' αυτό και αναμένουν ξεκαθάρισμα του τοπίου για να μπορέσουν να τοποθετηθούν. Ιδιαίτερα η ΕΔΕΚ που έχει μπροστά της το εκλογικό συνέδριο του Οκτωβρίου δεν ξέρει ακόμα πώς θα είναι τον Νοέμ-

βριο ως κόμμα και με ποιον ηγέτη, οπότε δεν μπορεί να συζητάει για τις προεδρικές του 2023.

Άκρως ενδιαφέρουσα θα είναι η θέση που θα τηρήσει η ΔΗΠΑ και βεβαίως το ΕΛΑΜ, τα οποία όμως είναι νωρίς για να τοποθετηθούν. Ιδιαίτερα πριν ανακοινωθούν οι υποψηφιότητες. Δεν αποκλείεται το ΕΛΑΜ να διεκδικήσει ξανά αυτόνομη κάθοδο, αλλά αυτό που ενδιαφέρει είναι εάν θα υποστηρίξει κάποιον υποψήφιο στον δεύτερο γύρο. Μια απόφαση που θα είναι δικοπομαχαίρι και για το ίδιο το ΕΛΑΜ, αλλά και

για τον υποψήφιο που ενδεχομένως να υποστηρίξει.

Παράλληλα με τις προεκλογικές έγνοιες κομμάτων και υποψηφίων, τον Σεπτέμβριο αναμένονται με ενδιαφέρον οι εξελίξεις που πιθανόν να καταγραφούν στο Κυπριακό. Οι προσπάθειες του Γκουτέρες μέσω της αγέλαστης Τζέιν Χολ Λουτ όσο και των Βρετανών και άλλων, κινούνται για διευθέτηση συνάντησης μεταξύ Αναστασιάδη, Τατάρ και Γκουτέρες. Απώτερος στόχος είναι βεβαίως η επανέναρχη των συνομιλιών, η οποία για να γίνει θα πρέπει να δοκιμαστούν ξανά και ο Τατάρ με τον Ερντογάν αλλά και ο Αναστασιάδης. Οι μέχρι στιγμής ανυποχώρητοι Τατάρ και Ερντογάν που επιμένουν για αναγνώριση κυριαρχίας και συμφωνία για δύο κράτη προκειμένου να προσέλθουν σε διάλογο, δύσκολα θα βάλουν νερό στο κρασί τους. Ίσως το πράξουν με αντάλλαγμα πρόνοιες που θα παραπέμπουν σε συνομοσπονδία και αναγνώριση κάποιου είδους κυριαρχίας. Σε αυτό το σημείο θα δοκιμαστεί ο Αναστασιάδης και η πλευρά μας, εάν θα αποδεχθεί πρόνοιες που απορρίπτονται χωρίς καμία συζήτηση. Επιπλέον θα δοκιμαστεί για τα καλά και ο Αντόνιο Γκουτέρες, ο οποίος ανέλαβε το ακατόρθωτο να τετραγωνίσει τον κύκλο.

Η αμερικανική συμβολή του φίλου μας του Τζο Μπάιντεν όσο θερμή και να είναι υπέρ μας (πόσο αλήθεια μπορεί να είναι;) αποκτά νέες αποχρώσεις μετά τις εξελίξεις στο Αφγανιστάν. Ο Σεπτέμβρης δεν προβλέπεται να είναι ούτε εύκολος, ούτε άνετος. Και ίσως να προμηνύει ένα πολύ, πολύ δύσκολο χειμώνα που κάποιοι δεν θέλουν καν να σκεφτούν πόσα μπορεί να φέρει.

ΚΟΙΝΙΖ: Αληθεύει ότι γίνονται δεύτερες σκέψεις για το διαβατήριο του Τατάρ και το Υπουργικό που θα συνεδριάσει τη Δευτέρα στη δροσιά του Τροόδους μάλλον δεν πρόκειται να λάβει καμία απόφαση επί του θέματος;

Πρόσκαιροι συγκλονισμοί

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Γέμισαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με εικόνες από το Αφγανιστάν. Συνοδευόμενες με ένα σωρό αναρτήσεις συγκλονισμένου τύπου και με μυριάδες απόψεις της μιας παραγράφου για το πώς και γιατί ξαναπήραν την εξουσία οι Ταλιμπάν.

Με μια επίφαση σοβαρότητας, η οποία θα εξανεμιστεί πολύ γρήγορα την ώρα που κάτι άλλο θα εμφανιστεί ως επείγον θέμα της επικαιρότητας. Η εναλλαγή γίνεται με την ίδια ευκολία που απαιτεί το πάτημα ενός κουμπιού. Και η προσοχή μετατοπίζεται αλλού. Όπως και ο «συγκλονισμός» και οι «απόψεις». Και αυτό είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό, διότι τα γεγονότα που μας περιβάλλουν δεν είναι ούτε για να τα προσπερνάμε με πρόσκαιρους συγκλονισμούς, ούτε και για να τα εναλλάσσουμε με ταχύτητες, οι οποίες δεν επιτρέπουν το περαιτέρω ψάξιμό τους και την αφομοίωση της σοβαρότητάς τους. Το τι συμβαίνει σήμερα στο Αφγανιστάν δεν είμαι ειδικός για να το αναλύσω, αλλά διαβάζω καθημερινά άρθρα ξένων πολιτικών αναλυτών ώστε να μπορέσω να αποκτώ μια σφαιρική άποψη. Εκείνο ωστόσο που αναγνωρίζω είναι πως πρόκειται για μια εξέλιξη, που δυσκολεύει τη θέση μας σε ό,τι αφορά το εθνικό πρόβλημα, διότι αναβαθμίζεται και πάλι ο ρόλος της Τουρκίας στην περιοχή με σοβαρή την πιθανότητα η Δύση να προστρέξει σ' αυτήν ώστε να λειτουργήσει σαν ανάχωμα για το μεταναστευτικό και φυσικά με το αζημίωτο. Και προφανώς η Τουρκία θα σπεύσει να εκμεταλλευτεί προς όφελός της τα γεγονότα, εργαλειοποιώντας το μεταναστευτικό, ώστε να προσπαθήσει να καταστεί περιφερειακή δύναμη. Και όλα αυτά τη στιγμή που εμείς είμαστε ήδη σε δυσμενή θέση για τους όλους τους γνωστούς και άγνωστους λόγους. Ταυτόχρονα μια συνέντευξη του τέως Τ/κ ηγέτη Μ. Ακιντζί που είδε αυτές τις μέρες το φως της δημοσιότητας στη τ/κ Γενί Ντουζέν επιβεβαιώνει πως τα σχέδια της Τουρκίας είναι η προσάρτηση των Κατεχομένων, επισημαίνοντας μάλιστα πως η εξάρτηση της κατεχόμενης Κύπρου από την Τουρκία αυξάνεται όλο και περισσότερο. Με την ενδεχόμενη αναβίωση του ρόλου της στην περιοχή, δεδομένων των τραγικών εξελίξεων στο Αφγανιστάν, αντιλαμβανόμαστε πως τα πράγματα είναι ακόμα πιο σοβαρά από ό,τι ήταν ήδη. Και αυτή η παραδοχή μάς υπαγορεύει πως οι πρόσκαιροι συγκλονισμοί μας για εκείνα που συμβαίνουν αλλού, τα οποία κατά βάθος αισθανόμαστε ως μακρινά εξ ου και συγκλονιζόμαστε εκ του ασφαλούς, δεν είναι ούτε μακρινά και ούτε ανεξάρτητα με τη δική μας θέση σε αυτή τη διεθνή σκακιέρα. Κι αυτό επιβάλλει όχι μόνο τη σοβαρότητα στη σκέψη και την αναζήτηση σωστής πληροφορόρησης, αλλά και τη συνειδητοποίηση πως οφείλουμε να επαναφέρουμε το μυαλό μας στη θέση του, ιεραρχώντας τις προτεραιότητές μας πέρα από τις όποιες αγκυλώσεις μας διακατέχουν και οι οποίες μας εμποδίζουν –χρόνια τώρα– να σκεφτούμε συλλογικά ή να απαιτήσουμε τη συλλογική αντιμετώπιση των εθνικών μας θεμάτων. Διότι το επόμενο που προβλέπω ότι θα συμβεί είναι να ανοικτεί ένας εξίσου επιδερμικός διάλογος κοινωνικής δικτύωσης σε ό,τι αφορά το θέμα των προσφύγων, με τον καθένα να λέει το μακρύ και το κοντό του και θα εναλλάσσει τη συμπνία με τη δαιμονοποίησή τους, προσπερνώντας με τη δική μας όταν μιλάμε για πρόσφυγες μιλάμε για ανθρώπους με βασανισμένες ζωές. Και πως την ίδια ώρα οφείλουμε να προσφέρουμε σε αυτούς το χέρι βοήθειας που μας αναλογεί, διασφαλίζοντας ωστόσο ότι δεν θα δοκιμάσουν μέσω αυτών να περάσουν ακραία στοιχεία. Είναι πολύ εύθραυστες οι ισορροπίες και πολύ ορατοί όλοι οι κίνδυνοι που μας περιβάλλουν και γι' αυτό ακριβώς οφείλουμε επιτέλους να συμπεριφερθούμε με υπευθυνότητα και να πάρουμε θέση όχι με βάση την αβάσταχτη ελαφρότητα, με την οποία τον τελευταίο καιρό μάθαμε να αντιμετωπίζουμε τα γεγονότα και δη εκείνα που υπερβαίνουν τις αντοχές και τις δυνάμεις μας, αλλά με πολιτική ωριμότητα. Η συνθήκη την οποία διανύουμε μπάζει από παντού και αν δεν το αντιληφθούμε θα παστούμε και πάλι στον ύπνο να επιδιώξουμε σε αναρτήσεις και μεταχρονολογημένους συγκλονισμούς, ενώ θα είναι ακόμα πιο αργά από ό,τι είναι ήδη.

elenixenou11@gmail.com

Οικογένεια Αφγανών λίγο πριν από την αναχώρηση της πτήσης για τη Βαρσοβία, από το διεθνές αεροδρόμιο Navióy του Ουζμπεκιστάν.

Μαθήματα για τους μικρούς

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Αν στις αρχές της χιλιετίας υπήρξε μία εικόνα, που αποτύπωνε με τον πιο δυνατό τρόπο τη νέα θέση των ΗΠΑ στη διεθνή σκακιέρα, αυτή ήταν του Τζορτζ Μπους τν 11η Σεπτεμβρίου.

Βρισκόταν σε σχολείο της Φλόριντα, έτοιμος να διαβάσει ένα βιβλίο στους μαθητές, όταν στενός συνεργάτης του τον ενημέρωνε στο αφτί για την επίθεση στους διίδυμους πύργους. Η σύγκυση στο πρόσωπό του, καθώς μάθαινε για την επίθεση, ήταν σημειολογική. Σημειολογική της ανόδου και της πτώσης της χώρας.

Από εκείνη την εικόνα λοιπόν του Μπους, να κρατά ανάποδα το βιβλίο στο σχολείο της Φλόριντα αδύναμος να αντιδράσει μπροστά στην τραγωδία, στις εικόνες έξω από το Καπιτώλιο τον περασμένο Ιανουάριο μέχρι και τις τελευταίες τραγικές εικόνες στην Καμπούλ, αυτό που καταγράφεται και αυτό που μένει είναι πως η θέση της Αμερικής στον κόσμο αλλάζει δραματικά.

Άζιζαν οι χιλιάδες νεκροί στο αφγανικό έδαφος; Άζιζαν τα δισεκατομμύρια που ξοδεύτηκαν για αυτό τον πόλεμο που οδήγησε στην απότομη έξοδο; Λάθος υπολογισμοί και αποτυχημένες πολιτικές των τριών τελευταίων κυβερνήσεων οδήγησαν μέχρι εδώ με την κυβέρνηση Μπάιντεν να καλείται να δώσει σαφείς απαντήσεις. Μία κυβέρνηση, που ενώ υποσχόταν μέσω συνθημάτων πως «οι ΗΠΑ επιστρέφουν» στη διεθνή σκηνή μετά την απομάκρυνση Τραμπ, πλέον έχει να χειριστεί κάτι πολύ πιο περίπλοκο: την αξιοπιστία της χώρας διεθνώς.

Θα μπορούσε συνεπώς η ιστορία να ξαναγραφτεί; Προφανώς όχι. Αλλά θα μπορούσαν οι μεγάλες χώρες να αντλήσουν διδάγματα από αυτήν. Από τη δυσκολία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στα αφγανικά εδάφη, στην αποτυχία των Βρετανών τον 19ο αιώνα και από εκεί διδάγματα από την ιστορία με τη Σοβιετική Ένωση.

Η Αμερική προφανώς δεν διάβασε σωστά την ιστορία ούτε άντλησε διδάγματα από αυτήν. Ας τη διαβάσουμε ορθά οι μικρότεροι με αφορμή την τραγωδία στο Αφγανιστάν.

Οι μεγάλες δυνάμεις δεν θα λύσουν ως

διά μαγείας τα προβλήματά μας. Κάποιες φορές απλώς γιατί δεν μπορούν. Δεν είναι μόνο η θέση των ΗΠΑ που τίθεται εν αμφιβόλω άλλωστε, αλλά και αυτή της Ε.Ε., που παρακολουθεί αμήχανα τις εξελίξεις, όσο η Τουρκία ενδυναμώνεται από αυτή την κατάσταση. Η ιστορία είναι εδώ και μας αποδεικνύει βεβαίως πως όταν τα συμφέροντα των μεγάλων δεν ευθυγραμμίζονται με την παραμονή τους σε έναν τόπο, αποχωρούν ατάκτως χωρίς στην ουσία να λογαριάζουν το κόστος της παρέμβασής τους. Από τις παρεμβάσεις των Σοβιετικών, που ήθελαν κατά τα άλλα να οδηγήσουν τον λαό στην πρόοδο, μέχρι το όνειρο της φιλελεύθερης δημοκρατίας, που πουλούσαν οι Αμερικανοί και την άτακτη έξοδο των δύο χωρών, βλέπουμε σήμερα πως εκτράφηκε ο συντηρητισμός που σήμερα κυριαρχεί στο Αφγανιστάν.

Ας σταματήσουμε λοιπόν να περιμένουμε σωτήρες. Ή να βλέπουμε συνωμοσίες και εκθροούς κάθε φορά που οι υψηλές μας προσδοκίες για το γένος που θα μας σώσει διαψεύδονται. Κανείς δεν θα κάνει τη δουλειά αυτή για μας. Η ευθύνη κάθε λαού και κάθε ηγεσίας είναι να εξασφαλίζει ο ίδιος την επιβίωσή του. Και γι' αυτή την επιβίωση χρειάζεται μία εμπνευσμένη ηγεσία, η οποία δεν θα εναποθέτει τις ελπίδες της στους ξένους, αλλά θα συμβάλει στη δημιουργία ενός σοβαρού και κανονικού κράτους. Ενός κράτους με μεταρρυθμίσεις, διαφάνεια και στη δική μας περίπτωση τις βάσεις για μία δίκαιη διευθέτηση του Κυπριακού. Μία εμπνευσμένη ηγεσία, που σε αντίθεση με την περίπτωση του Αφγανιστάν, δεν θα μπει σε ένα αεροπλάνο και θα αφήσει τον λαό της αβοήθητο στην πρώτη δυσκολία.

Όμως τα διδάγματα δεν πρέπει να περιοριστούν στο πολιτικό επίπεδο. Από αυτή τη βαρύτατη ήττα για την ανθρωπότητα, θα δοκιμαστούν και τα δικά μας ανθρωπιστικά αντανακλαστικά. Όχι με αναρτήσεις και διαδειακτούς ολοφυρμούς για τους Αφγανούς που βυθίζονται στο σκοτάδι. Η ανθρωπιά μας θα αποδειχθεί όταν οι ροές των προσφύγων, θα μας κτυπήσουν στην πόρτα.

economidoum@kathimerini.com.cy

Η «λάθος» φωτογραφία

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Είχα γράψει ξανά για τη «λάθος» φωτογραφία. Δύο χρόνια πριν, με αφορμή και πάλι την επέτειο της εισβολής. Από τότε πολλοί έπεσαν στην ίδια παγίδα, στα κοινωνικά δίκτυα κυρίως. Αλλά και πολιτικοί, όπως η ΕΔΕΚ πρόσφατα, ή η πρόεδρος της Βουλής στην πολυσυζητημένη ανάρτηση της 14ης Αυγούστου. Η εικόνα της γυναίκας που θρνηεί άλλωστε είναι τόσο συγκλονιστική ώστε εύκολα οποιοσδήποτε μπορεί να την πατήσει. Πλην, όμως, δυστυχώς για εμάς, Τουρκοκύπριες επίσης έκλαψαν πάνω από ανοικτούς τάφους.

Την είχα δει αυτή τη φωτογραφία, του Don McCullin, στην έκθεση του World Press Photo στο Άμστερνταμ το 2019. Θυμάμαι ότι ξαφνιάστηκα. Αφ' ενός για τη λεζάντα που μίλαγε για «εμφύλιο πόλεμο» ανάμεσα σε Ε/κ και Τ/κ το 1964 και αφετέρου για το ότι σε εκείνο το φωτογραφικό πανόραμα της ανθρώπινης δυστυχίας δεν υπήρχε άλλο τεκμήριο για την κυπριακή τραγωδία. Όλα όσα συνέβησαν στον τόπο –αίματηρές διαικοντικές συγκρούσεις, προδοτικό πραξικόπημα και εισβολή με χιλιάδες νεκρούς– εμπεριέχονταν στην κραυγή εκείνης της γυναίκας. Κάπου διάβασα ότι το όνομά της είναι Nevcihan Olusum, αν και προτιμώ να την έχω στο μυαλό μου ως μια γυναίκα χωρίς όνομα. Μια γυναίκα σύμβολο, σε έναν τόπο όπου η ασθενής μνήμη σιγά σιγά σβήνει τις «λεπτομέρειες» εγκλημάτων που λέκριασαν ανεξίτηλα τον ιστορικό μας ιστό.

Δεν θεωρώ τόσο φοβερό ότι η Αννίτα Δημητρίου ανάρτησε τη «λάθος» φωτογραφία, μη γνωρίζοντας προφανώς την ιστορία της γυναίκας που σπάραζε για τον αδόκητο χαμό του άντρα της. Τολμά μάλιστα να πω ότι εκείνη την ίδια ημέρα, τη 14η Αυγούστου, περισσότερο με ενόχλησε μια ανάρτηση του Νίκου Τอร์ναρίτη, ο οποίος έγραψε ελαφρά τη καρδία: «As όφονται και αυτοί που ήρθαν και αυτοί που τους έφεραν». Έχω την πεποίθηση ότι εδώ που φτάσαμε, σχεδόν μισό αιώνα από την εισβολή με το Κυπριακό ακόμα άλυτο, πρέπει να είμαστε πρώτα απ' όλα στοιχειωδώς ειλικρινείς απέναντι στους εαυτούς μας. Ποιοι να «όψονταν», δηλαδή, για να καταλάβω... Ο Σαμψών και ο Σύρος as πούμε; Οι θυγατέρες των οποίων υπήρξαν υποψήφιες βουλευτίτριες στο κόμμα του Νίκου Τอร์ναρίτη (η κυρία Ελένη Σταύρου είχε εκλεγεί κιόλας) με μοναδική «πολιτική προίκα» την πολιτική κληρονομιά των πατεράδων τους – το πραξικόπημα με ό,τι τραγικό συνεπάγεται;

Βρισκόμαστε ένα βήμα πριν από τα τετελεσμένα: να καταπιεί η μαύρη τρύπα του χρόνου ό,τι απόμεινε από εκείνο το καλοκαίρι. Οφείλουμε λοιπόν να κυριολεκτούμε. Αν ο Νίκος Τอร์ναρίτης επί παραδείγματι θέλει να αναθεματίσει αυτούς που έφεραν την καταστροφή, να το κάνει στα συντεταγμένα όργανα του κόμματός του. Οφείλουμε επίσης να αποκτήσουμε μια πολυπρισματική γνώση της ιστορίας. Εν προκειμένω, δεν πειράζει που έβαλε τη λάθος φωτογραφία η κυρία Δημητρίου, αρκεί να γνωρίζει ότι τα εγκλήματα στον τόπο δεν είναι όλα βαμμένα με της τούρκικης σμαίας το χρώμα.

Ζούμε όλα αυτά τα χρόνια, 47 συναπτά συγκεκριμένα, με τον φόβο του συμψηφισμού. Να μη μιλάμε για τα δικά μας εγκλήματα, γιατί έτσι είναι σαν να δίνουμε συγχωροχάρτι στους Τούρκους. Δεν υπάρχει πιο επιδερμική, επιπόλαιη και επικίνδυνη αντίληψη από αυτήν. Τα εγκλήματα δεν ξεπλένονται στις εθνικές κολυμβήθρες, όχι τουλάχιστον στις χώρες που θέλουν να λογίζονται για πολιτισμένες. Η σφαγή 126 Τουρκοκυπρίων στη Μαράθα, τον Σανταλάρη και την Αλόα, για παράδειγμα, έγινε από ελληνοκυπριακά χέρια. Σεσημασμένοι Εοκαβπατζίδες ευθύνονται για τους βιασμούς, ακόμα και νεαρών κοριτσιών, καθώς και για τις φρικτές ανθρωποκτονίες που έμειναν ατιμώρητες. Τους έξαψε, αλλά δεν τους αγγίξαμε. Ελπίζοντας μάλλον ότι το ποτάμι του χρόνου θα τα ξεπλύνει εντέλει όλα. Ντροπή μας! Καμία θηριοδία των Τούρκων, που είναι πολλές και καταγεγραμμένες, δεν μπορεί να δικαιολογήσει αυτή την ντροπή.

Το σπαρακτικό πρόσωπο στη «λάθος» φωτογραφία θα θυμίζει πάντοτε τις μαύρες κηλίδες της κυπριακής Ιστορίας. Η γυναίκα αυτή μπορεί να είναι Τουρκοκύπρια, μπορεί να είναι Ελληνοκύπρια, σε κάθε περίπτωση πάντως είναι Κύπρια. Αν θέλουμε να είμαστε χρήσιμοι στον τόπο, as καταλάβουμε επιτέλους πως ο πιο ύπουλος εχθρός μας είναι η ελλιπής γνώση της Ιστορίας μας.

stavros.christodoulou@gmail.com

Τα κλειδιά της Ευρώπης και ο «προστάτης» Ερντογάν

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Το 2016, ο πρώην πρωθυπουργός του Βελγίου Γκι Φέρκοφσταντ, τότε ηγέτης της πολιτικής ομάδας των Φιλελευθέρων (ALDE) στην Ευρωβουλή, είχε επικρίνει έντονα και δίκαια τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. γιατί έδωσαν λευκή επιταγή στον Ταγίπ Ερντογάν... για να μας προσέχει στο προσφυγικό/μεταναστευτικό, συνεπεία της κρίσης στη Συρία. «Η Σύνοδος Κορυφής έδωσε τα κλειδιά της Ευρώπης στον Ταγίπ Ερντογάν, για την επιτυχία της οθωμανικής αυτοκρατορίας, προκειμένου να απορροφήσει αυτός ποιος είναι πρόσφυγας», κάτι που όπως είχε πει ο Γκι Φέρκοφσταντ «καταστράτηγει παράλληλα τη Συνθήκη της Γενεύης». Η παρακώρνηση των κλειδίων της Ευρώπης στον κ. Ερντογάν, με ομόφωνη απόφαση των «28» τότε κρατών-μελών της Ε.Ε., είχε ως συνέπεια να κλείνει και να ανοίγει την «κάνουλα» όποτε ήθελε, εργαλειοποιώντας πρόσφυγες και μετανάστες χάριν ανταλλαγμάτων, με τα γνωστά

αποτελέσματα στην Ελλάδα και την Κύπρο, που σπάει το ένα ρεκόρ μετά το άλλο, στους αιτητές ασύλου, στην Ε.Ε.

Στη διάρκεια της υποτιθέμενης «βοήθειας» που μας παρείχε ο Ερντογάν από το 2016, η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη της πληρώναν και πληρώνουν τον «προστάτη» τους, που μέχρι στιγμής έχει εξασφαλίσει 6,5 δισεκατομμύρια ευρώ (αναμένεται η χορήγηση 3 επιπλέον δισεκατομμυρίων ευρώ). Παράλληλα, ο κ. Ερντογάν έχει εξασφαλίσει από την Ε.Ε. και ένα «άτυπο λευκό φύλλο πορείας», που λειτουργεί αποτρεπτικά στην οποία προσπάθεια της Κύπρου να πετύχει κυρώσεις και στοχευμένα μέτρα, για τις έκνομες ενέργειες της Άγκυρας στην κυπριακή ΑΟΖ και για το πλοτικό άνοιγμα του 3,5% της περιφραγμένης πόλης των Βαρωσίων. Και έτσι, η Ε.Ε. αρκείται να μοιράζει στην Κύπρο χαρτάκια-δελώσεων, με φραστικές ανούσιες επικρίσεις κατά των τουρκικών ενεργειών, που δεν προσφέρουν τίποτα πέραν του να χρυσώνουν το χάπι της Λευκωσίας,

που ενίοτε επιλέγει να «μασάει» για λόγους δημόσιας εικόνας και εσωτερικής κατανάλωσης.

Η ανοχή που τηρεί η Ε.Ε. έναντι στην Τουρκία, αποκωδικοποιείται στη δυνατότητα του Ερντογάν να διασφαλίζει την ηρεμία της Γερμανίας, λειτουργώντας κατευναστικά στην περίπτωση της Άγκελα Μέρκελ, που είχε βρεθεί αρκετές φορές στα πρόθυρα νευρικής κρίσης, για το προσφυγικό/μεταναστευτικό. Η Γερμανίδα καγκελάριος ήταν άλλωστε αυτή που του εμπιστευθήκε τα κλειδιά της Ε.Ε. το 2016, στην αλσμονήτη παρασυναγωγή των Βρυξελλών, στην οποία συμμετείχαν επίσης ο πρωθυπουργός της προεδρεύουσας τότε Ολλανδίας Μαρκ Ρούτε και ο τότε πρωθυπουργός της Τουρκίας Αχμέτ Νταβούτογλου, ενώ απουσίαζαν όσοι πληρώνουν σήμερα τον λογαριασμό των αποφάσεων που δρομολογήθηκαν. Αποφάσεις, τις οποίες δυστυχώς στη συνέχεια προσυπγράψαν όλα τα κράτη-μέλη, περιλαμβανομένων της Κύπρου και της Ελ-

λάδας (Δήλωση Ε.Ε.-Τουρκίας, Μάρτιος 2016).

Πέντε χρόνια αργότερα, η Κύπρος και η Ελλάδα ρίχνουν προειδοποιητικές βολές, προ του φόβου επανάλληψης του συριακού σεναρίου του 2016 στην περίπτωση του Αφγανιστάν. Λευκωσία και Αθήνα, δικαίως εκφράζουν ανησυχία και διαμνύνουν ότι η Ε.Ε. δεν πρέπει να επιτρέψει ξανά στον Ταγίπ Ερντογάν να εργαλειοποιήσει το προσφυγικό/μεταναστευτικό.

Είναι προφανές, όμως, ότι το πρόβλημα δεν είναι ο δόνην «έντιμος μεσολαβητής» Ταγίπ Ερντογάν, ο οποίος εμφανίζεται έτοιμος να δημιουργήσει γέφυρες συνεννόησης μεταξύ Ταλιμπάν και Ε.Ε., «με το αζημίωτο». Αλλά η αδυναμία της Ευρώπης (και της Γερμανίας που τη χειραγωγεί) να δρομολογήσει μια δίκαιη πολιτική στα ζητήματα ασύλου και μετανάστευσης, η οποία να διασφαλίζει ισά κατανομή βαρών μεταξύ όλων των κρατών-μελών. Και για να το κάνει αυτό, η Ευρώπη δεν πρέπει να χτυπήσει την πόρτα του Ερντογάν αλλά

δικές της πόρτες. Και πρώτα από όλα τις πόρτες των τεσσάρων του Βίζεγκραντ, Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχία και Σλοβακία, εξηγώντας ότι δεν μπορεί πλέον να γίνεται ανεκτή η επιβάρυνση αποκλειστικά και μόνον των χωρών της «πρώτης γραμμής», της Κύπρου, της Ελλάδας, της Μάλτας και της Ιταλίας, που φορτώνονται το σύνολο των ροών, πληρώνοντας τον λογαριασμό της ανεπάρκειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης να βρει ευρωπαϊκές λύσεις και απαντήσεις, αλλά και το χαράτσι που επιβάλλει ο «προστάτης» της, για τις «υπηρεσίες» του.

Σημείωση: Η πιο σύντομη και ουσιαστική διαδικτυακή αναφορά που διάβασα για το Αφγανιστάν, επισημαίνει ότι «οι ΗΠΑ χρειάστηκαν τέσσερις προέδρους, χιλιάδες ανθρώπινες ζωές, τρισεκατομμύρια δολάρια και 20 χρόνια για να αντικαταστήσουν τους Ταλιμπάν με τους Ταλιμπάν...». Τα κατάφεραν, μπράβο τους!

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Ενας αντίλογος για τις Ηνωμένες Πολιτείες

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Το πλέον συζητημένο θέμα παγκοσμίας αυτές τις ημέρες είναι τι το θα σημάνει για την Αμερική και τη Δύση η πτώση της Καμπούλ. Όλοι συμφωνούν πως πρόκειται για μια καθοριστική στιγμή. Από τη δική μου σκοπιά θεωρώσα ότι είναι ένα ακόμη ορόσημο σε μια φθίνουσα πορεία της Δύσης. Επειδή, όμως, καλό είναι να διατηρούμε ανοιχτά μυαλά, ιδιαίτερα σε τόσο σύνθετα ζητήματα όπου η ανάλυση ελάχιστα απέχει από την προφπτεία, ακούω τον αντίλογο.

Ποιος είναι; Οτι ο Μπάιντεν έκανε τη «βρώμικη δουλειά» του συστήματος. Παρέλαβε μια υπερδύναμη σε υποχώρηση σε διάφορα μέτωπα, η οποία είχε εμπλακεί σε έναν πόλεμο που δεν μπορούσε να κερδηθεί και κόστιζε πολλά δισεκατομμύρια κάθε χρόνο. Γνώριζε ότι η απόφασή του θα είχε πολιτικό κόστος. Δεν υπήρχε όμως άλλος τρόπος για να χειρισθεί ένα αδιέξοδο που δεν ήταν δικό του δημιούργημα. Η άποψη αυτή δέχεται ασφαλώς ότι έγιναν τραγικά λάθη στη διαχείριση της απεμπλοκής από το Αφγανιστάν, τα οποία κατέληξαν στις εικόνες που έπληξαν το κύρος των ΗΠΑ. Και εκεί ωστόσο υπάρχει ο αντίλογος. Η εκπέριση αποχώρησης από την Καμπούλ δεν θα μπορούσε ποτέ να γίνει βάσει σχεδίου και σε συνθήκες ηρεμίας, γιατί μόλις γινόταν γνωστό, η προηγούμενη κυβέρνηση θα κατέρρεε σε μία ώρα. Οι συνήγοροι της πολιτικής Μπάιντεν αποδίδουν τη σκληρή απόφασή του στην υιοθέτηση ενός δόγματος που ξεκίνησε επί Ομπάμα και συνεχίστηκε επί Τραμπ. Οι αμερικανικές ηγεσίες εκτιμούν πως έχουν απέναντί τους μία θεμελιώδη απειλή, ένα βασικό μέτωπο, την Κίνα. Καταλαβαίνουν ότι δεν διαθέτουν τους πόρους και την πολυτέλεια να ξοδεύουν στρατηγικό κεφάλαιο στο Αφγανιστάν,

στη Συρία ή στη Λιβύη. Μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η αναμφισβήτητη ηγεμονία των ΗΠΑ δημιούργησε την ψευδαίσθηση πως μπορούν να εμπλέκονται σε διάφορα μέτωπα μόνο και μόνο επειδή διέθεταν τα μέσα και δεν απειλούνταν από κανέναν. Η Αμερική εξελισσόταν σε μια «ένοπλη μη κυβερνητική οργάνωση», που θα εμπλεκόταν όπου υπήρχαν γενοκτονίες ή παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή η σχολή τελείωσε με την κόκκινη γραμμή του Ομπάμα στη Συρία, που δεν ήταν ποτέ πραγματικά κόκκινη γραμμή. Και ενταφιάστηκε επί Τραμπ, ο οποίος, παρά τα πολλά λόγια, έδωσε πολύ φειδώλά την ισχύ των ΗΠΑ.

Αυτός λοιπόν είναι ο αντίλογος. Οτι με την αποχώρηση από το Αφγανιστάν ο Μπάιντεν επικεντρώνει στο ένα μέτωπο που δεν θα ωρθεί ότι θα έχει απέναντί του στον νέο ψυχρό πόλεμο που ξημερώνει. Και προσθέτουν—οι αισιόδοξοι για την Αμερική— πως έχει ξαναπεράσει τους τελικά ξεπέρασε. Το μέλλον θα δείξει τι ρόλο επιφυλάσσει η Ιστορία για τις ΗΠΑ. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως το ζήτημα έχει τεράστια σημασία. Πρώτα απ’ όλα γιατί η Δύση χωρίς μια δυναμική και εξωστρεφή Ουάσιγκτον θα μπαίνει στο περιθώριο ενός παγκόσμιου σκηνικού, στο οποίο η δημοκρατία θα υποχωρεί και η «ζούγκλα» θα θεριεύει, ενώ η Ευρώπη θα παρακολουθεί από τον «καναπέ». Και δεύτερον, γιατί στην Αθήνα έχει γίνει συνήθεια να βλέπουμε τα προβλήματα με τον απρόβλεπτο γείτονά μας μέσα από τον τριγωνικό «φακό» των σχέσεων Ελλάδας - ΗΠΑ - Τουρκίας. Γι’ αυτό πρέπει να έχουμε μια καθαρή εικόνα για τις προτεραιότητες, τις δεσμεύσεις και τη διάθεση των ΗΠΑ να εμπλακούν στη γειτονιά μας εάν το θερμόμετρο ανέβει, όπως έχει συμβεί πολλάκις τα τελευταία 60 χρόνια.

Ποιοτικές διαφορές

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Η αμερικανική παρουσία στη διεθνή σκηνή είναι από μίαν άποψη ένα παρακολούθημα της αυτοκρατορικής πολιτικής της Μεγάλης Βρετανίας, την εποχή που η σημαία της δεν υποστελλόταν, διότι ο ήλιος δεν έδυε ποτέ στις ακανείς κτήσεις του Στέιματος.

Οι διαφορές, ωστόσο, είναι κεφαλαίους. Οι Βρετανοί γνώριζαν και αποδέχθηκαν το γεγονός ότι μια επέκταση της επιρροής εκτός συνόρων σημαίνει ανθρώπινες απώλειες, ακόμη και στο επίπεδο των ανωτέρων τάξεων της κοινωνίας. Η κοινωνία των ΗΠΑ, αντιθέτως, δεν ανέχεται ανθρώπινες απώλειες, μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ. Εγιναν έκτοτε, βεβαίως, οι απαραίτητες προσαρμογές. Ο πρώτος πόλεμος εναντίον του Ιράκ ήταν ένα τηλεοπτικό video game και ο ερευνητής δημοσιογράφος ήταν στην κυριολεξία απών. Η δεύτερη μείζων διαφορά ήταν ότι οι Βρετανοί στα χρόνια της αυτοκρατορίας τους όχι απλώς εγκαταστάθηκαν στις κτήσεις τους, αλλά είχαν ενδιαφέρον για τις φυλές και τους λαούς που είχαν υπαγάγει στη διοίκησή τους.

«Ο χρυσός κλώνος» του Τζέιμς Φρέιζερ, που πρωτοεκδόθηκε το 1890—μία μελέτη περί μαγείας και θρησκείας—ήταν μία από τις βάσεις της ανθρωπολογίας, που γνώρισε μεγάλη άνθηση τη δεκαετία του ’60, κυρίως στη Γαλλία, με κύριο εκπρόσωπό της τον Κλοντ Λεβί-Στρου.

Αλλά οι Αμερικανοί δεν έχουν την υπομονή που πρέπει να χαρακτηρίζει μια μεγάλη δύναμη. Ακόμη έως σήμερα, ογδόντα χρόνια από την εισόδο τους στον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο, εξακολουθούν να είναι τα «νεοφερμένα παιδιά σε μια γειτονιά», που προσπαθούν

να επιβληθούν μόνο με την ισχύ, δίχως βαθύτερη αντίληψη του περιβάλλοντος ή των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούν σε κάθε χώρα.

Από την εμπλοκή τους στον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι ΗΠΑ διαμόρφωσαν την αντίληψη πως δεν αρκεί η ολική συντριβή του αντιπάλου. Η νίκη απαιτούσε την κοινωνική και ηθική μετάλλαξη του ηττημένου. Και όντως το επιχείρησαν με επιτυχία στη Γερμανία και στην Ιαπωνία.

Στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, όταν η «ισορροπία τρόμου» επέβαλε την «ειρηνική συνύπαρξη» των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ, οι Αμερικανοί έκαναν χρήση ευρύτατη του «ηθικού πλεονεκτήματός» τους, έναντι των Σοβιετικών, με άλλα λόγια των αρχών της «φιλελεύθερης δημοκρατίας». Αλλά η κομμουνιστική ιδεολογία ήταν παράγωγο της δυτικής σκέψης, ήταν οι θεωρίες του Διαφωτισμού στην πλέον ακραία εκδοχή του. Δεν συμβαίνει το ίδιο με το Ισλάμ.

Οι Αμερικανοί δεν ηττήθηκαν στρατιωτικώς στο Αφγανιστάν. Απλώς απέτυχαν να μεταλαμπαδεύσουν το «ηθικό τους πλεονέκτημα», με άλλα λόγια τη «φιλελεύθερη δημοκρατία». Διότι, παρά τα είκοσι χρόνια παραμονής τους, ουδέν είχαν αντιληφθεί περί της χώρας αυτής, των φυλών της και περί των Ταλιμπάν.

Ως μια απόκοσμη φωνή από το παρελθόν, ο αρχηγός του βρετανικού Επιτελείου σερ Νικ Κάρτερ, ο οποίος είχε υπηρετήσει στο Αφγανιστάν, χαρακτήρισε τους Ταλιμπάν «παιδιά από την επάρχια», διαφέρον φυλών, που «ζουν σύμφωνα με ένα κώδικα τιμής και τιμών». Προκάλεσε, βεβαίως, τη γενική κατακραυγή. Δεν είναι εποχή να λέγονται αυτά τα πράγματα. Ιώως να έφτασε η ώρα της αποστρατείας του.

Για όλα φταίει η Δύση; Ας πούμε πως για όλα φταίει η Δύση. Φταίει για την εξαθλίωση του Τρίτου Κόσμου, φταίει για την υπανάπτυκτη θρησκοληψία του Ισλάμ. Φταίει όταν επεμβαίνει στο Αφγανιστάν. Φταίει επειδή αποσύρεται από το Αφγανιστάν. Βαρεθήκαμε να το ακούμε, όμως πολλοί δεν βαρέθηκαν να μας το λένε. Σε πρώτη ευκαιρία. Οποτε ο κόσμος μας βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα πρόβλημα που δεν έχει λύση. Ή, τουλάχιστον, του οποίου η λύση δεν είναι προφανής.

Δεν χρειάζεται να επισημάνω, νομίζω, το «μεθοδολογικό» πρόβλημα που προκύπτει από τη διατύπωση. Αν για όλα φταίει η Δύση, αυτό σημαίνει ότι ο δυτικός πολιτισμός είναι το μοναδικό υποκείμενο της Ιστορίας. Μπορεί να την οδηγήσει εκεί όπου θέλει. Κι αν δεν τα καταφέρει, αυτό σημαίνει είτε ότι κάνει λάθος χειρισμούς, ως μη ώφειλε, είτε ότι δεν θέλει να βάλει την Ιστορία στον σωστό δρόμο, επίσης ως μη ώφειλε. Δεν χρειάζεται επίσης να επισημάνω πως αυτή η λογική δεν διέπει μόνο τους σκληρούς εγκεφάλους όσων επιδιώκουν την παγκόσμια κυριαρχία αλλά και τους μαλακούς εγκεφάλους της προοδευτικής αθωότητας. Αν μέσα σε είκοσι χρόνια οι Αφγανοί απέδειξαν ανεπίδεκτοι δημοκρατικής παιδείας, τότε φταίνε οι

δάσκαλοί τους. Στο σύμπαν της προοδευτικής αθωότητας φταίει πάντα ο δάσκαλος. Ποτέ ο μαθητής. Και αν το ζήτημα δεν είναι ποιος φταίει; Και αν η Ιστορία δεν είναι ούτε αθάνατη ούτε ένοχη; Και αν η Ιστορία δεν είναι παρά η ζωή της ανθρωπίνης φύσης; Και αν στη συμπεριφορά δεν φτάνουν μόνον η θέληση, η επιθυμία, οι γνώσεις και η δύναμη, αλλά παρεμβαίνουν και άλλοι παράγοντες, οι οποίοι και καθορίζουν το αποτέλεσμα. Ερώτηση κρίσεως. Γιατί στην επικράτεια του Ισλάμ δεν μπόρεσε να ευδοκιμήσει «το πολίτευμα που καλείται δημοκρατία γιατί ο’ αυτό αποφασιίζουν οι πολλοί»—όπως το όρισε ο Περικλής στον Επιτάφιο; Οσο κι αν οι καιροί αλλάζουν, όσο κι αν οι συνθήκες μεταμορφώνονται. Φταίνε τα πετρέλαια, φταίει ο κατά Σαΐντ ориєνταλισμός, φταίνε τα Ραφά, φταίνε οι Σταυροφόροι και η αποικιοκρατία;

Η δημοκρατία δεν φύτεψε στα μυαλά των ανθρώπων δι’ επιφοιτήσεως. Γεννήθηκε από τον οργανισμό που καλείται ανθρώπινη κοινωνία. Όταν, όπως θα έλεγε ο Καστοριάδης, η πόλη-κράτος οργανώθηκε με στόχο την αυτοδιάθεσή της. Η γέννησή της συνδέεται με την ανακάλυψη μιας ανθρώπινης μηχανής, του λόγου. Μιας μηχανής που μπορούσε να επηρεάσει τη συμπεριφορά όσο

και η επιβολή της δύναμς. Εργαλείο της ήταν και παραμένει η πειθώ. Και άντλησε την ορμή της από την εμπιστοσύνη που μοιράζονταν μεταξύ τους οι πολίτες μετά το ιστορικό τους κατόρθωμα, την αντιμετώπιση της Περσικής Αυτοκρατορίας. Δεν είναι τυχαίο ότι η δημοκρατία γεννήθηκε μαζί με μια άλλη μεγάλη επινόηση των Αθηναίων, την τραγωδία. Η εκκλησία ήταν ένας τραγικός αγώνας. Η ψήφος ήταν η καθαρση. Δημοκρατία και τραγωδία είναι διδυμα αδελφία. Η ανθρωπινή κοινωνία είναι μια σύνθεση αλληλοσυγκρουόμενων δυνάμεων. Ο λόγος μάς δίνει τη δύναμη να τις ανεβάσουμε στη σκηνή, να δούμε το περίγραμμά τους, τη μορφή τους και να κρίνουμε. Ας θυμηθούμε ακόμη ότι η Αθηνναϊκή Δημοκρατία δεν προέκυψε από επαναστατικές διαδικασίες. Και ποτέ δεν ετέθη θέμα ανατροπής του κοινωνικού καθεστώτος. Αριστοκράτες, όπως ο Περικλής, αποφάσισαν ότι για τη συνοχή της πόλης είναι αναγκαίο να συμμετέχουν στις αποφάσεις και «οι πολλοί». Ο στόλος ήταν το μεγάλο όπλο της αθηνναϊκής Αρχής, τον στόλο τον κινούσαν οι φτωχότεροι των πολιτών, άρα έπρεπε και αυτοί να έχουν λόγο στις αποφάσεις.

Όταν όμως ο λόγος προκύπτει μόνο από τη θεϊκή θέληση, όταν οι

λέξεις του Κορανίου ορίζουν τον κόσμο, όταν η εσωτερική σύγκρουση σου είναι άγνωστη, τότε δεν μπορείς να αντιληφθείς καν τι σημαίνει η λέξη δημοκρατία. Πολλώ δε μάλλον η έννοια της αυτοδιάθεσης. Η ψήφος είναι απλώς μια επιβεβαίωση της θέλησης του Θεού, όπως γίνεται με τις οιονεί εκλογές στο Ιράν, ή με τους Αδελφούς Μουσουλμάνους στην Αίγυπτο. Και μάλλον δεν είναι τυχαίο ότι ακόμη και οι προσπάθειες εκκοσμίκευσης αυτών των κοινωνιών οδήγησαν σε τυραννικά καθεστώτα, όπως αυτό του Σαντάμ Χουσεΐν στο Ιράκ.

Το ερώτημα είναι πώς συνυπάρχουν οι δυτικές δημοκρατίες με τα θεοκρατικά καθεστώτα στον ίδιο κόσμο, την ίδια χρονική στιγμή. Κι αν δεν σας αρέσουν οι δυτικές δημοκρατίες και θέλετε να τις βάλετε σε εισαγωγικά τις βάζω σε εισαγωγικά. Χωρίς όμως να ξεκνάω ότι στο ασυνείδητό τους παραμένουν ενεργές οι αξίες της αυτοδιάθεσης της κοινωνίας και της δημοκρατικής εμπιστοσύνης. Και κάτι τελευταίο: στη Δύση τις τελευταίες δεκαετίες έχει καταναλωθεί πολλά φαιά ουσία για την κατανόηση του ισλαμικού κόσμου. Θα ήθελα κάποιος να μου πει αν έχει αντιληφθεί κάποια απόπειρα κατανόησης του δυτικού κόσμου από την ισλαμική διανόηση.

ΑΝ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΤΑΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΗΤΗ ΘΑ ΕΙΧΕ ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙ ΤΗΝ ΕΜΒΟΛΙΟΚΑΤΟΧΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΜΒΟΛΙΟΧΡΗΣΙΑ.

Τα οικονομικά μυστικά της κλιματικής αλλαγής

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΝΙΑΤΗ***

Η τελευταία έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) είναι το τελευταίο παράθυρο δράσης της ανθρωπότητας, πριν η κατάσταση γίνει μη αντιστρεπτή. Ηδη, η παγκόσμια θερμοκρασία αυξήθηκε κατά 1,1 βαθμούς (1850-2020) και η σημερινή πορεία δείχνει προς αύξηση 3,5-4 βαθμούς στο τέλος του αιώνα.

Οι διακρατικές, κλιματικές και ταξικές ανισότητες έχουν δυστυχώς κορυφωθεί. Το 0,8% του πληθυσμού κατέχει το 45% του παγκόσμιου πλούτου, στη διάρκεια της πανδημίας αύξησε κατά \$4 τρις. (54%) τον πλούτο του, ενώ το φτωχότερο 50% του παγκόσμιου πληθυσμού κατέχει λιγότερο από το 1% του παγκόσμιου πλούτου. Οι πλουσιότεροι του 1% εξέπεμψαν (1990-2015) πάνω από διπλάσιο διοξείδιο άνθρακα, από το φτωχότερο 50%. Η αύξηση της θερμοκρασίας κατά 3 βαθμούς θα οδηγήσει 1,2 δισ. ανθρώπους να «ζουν» σε συνθήκες Σαχάρας. Κάθε χρόνο το 45% των φρούτων και λαχανικών (όσο 1,7 τρις. μηλά, το 20% των γαλακτοκομικών, το 35% των αλειούμενων ψαριών (όσο 3 δισ. σολομοί), το 30% των σιτηρών (όσο 763 δισ. πακέτα μακαρόνια) πετιούνται σε χωματερές.

Ο παγκόσμιος πληθυσμός το 2050, με την αναμενόμενη αύξηση κατά 2 δισ. ανθρώπων σε Αφρική και Ινδία, θα φθάσει συνολικά τα 10 δισ. κατοίκους. Στην Ε.Ε. και την Ιαπωνία, η μεσαία τάξη, που σήμερα αποτελεί το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού, αυξάνει κατά 0,5% κάθε χρόνο, ενώ στα 3 δισ. κατοίκων της Κίνας και της Ινδίας αυξάνει κατά 6%. Η μεσαία τάξη της Ασίας σύντομα θα αποτελεί

το 85% της παγκόσμιας μεσαίας τάξης, δημιουργώντας νέα, τεράστια ζήτηση περισσότερων, ποιοτικά αναβαθμισμένων υπηρεσιών και αγαθών. Με απλά λόγια, είναι ψέμα ότι βρισκόμαστε όλοι στην ίδια (κλιματική) βάρκα. Η αλήθεια είναι ότι βρισκόμαστε όλοι στην ίδια (κλιματική) καταγίδια, αλλά κάποιοι (λίγοι) βρίσκονται σε κρουαζιερόπλοιο και κάποιοι (πολύ περισσότεροι) βρίσκονται σε σωσίβια βάρκα.

Ευρωπαϊκή Ένωση και ΗΠΑ φιλοδοξούν το 2050 να έχουν ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα, ενώ για το ίδιο έχει δεσμευτεί ο μεγαλύτερος ρυπαντής του κόσμου, η Κίνα, για το 2060 (παρά το γεγονός ότι μέχρι το 2035 θα αυξάνει τις εκπομπές—IPCC).

Προκειμένου να παραμείνει η παγκόσμια θερμοκρασία κάτω των 2° C πρέπει οι εκπομπές διοξειδίου άνθρακα να μειώνονται κατά 6% κάθε χρόνο, ενώ για κάτω του 1,5° C η ετήσια μείωση πρέπει να είναι 9%-10%. Παρ’ όλα αυτά, σήμερα παγκόσμια λειτουργούν ή κατασκευάζονται πάνω από 5.600 εργοστάσια άνθρακα, με μέσο χρόνο ζωής 30-40 έτη.

Η σημερινή εγκατεστημένη ισχύς ηλεκτρισμού των 7.566 GW (28% άνθρακας, 23% αέριο, 15% υδροηλεκτρικά, 11% φωτοβολταϊκά, 8% αιολικά) το 2050 σχεδόν θα έχει τριπλασιαστεί, φθάνοντας τα 20.391 GW, με σχεδόν 60% ανανεώσιμα (38% φωτοβολταϊκά, 20% αιολικά, 15% αέριο και από 7% το καθένα υδροηλεκτρικά και άνθρακας.

Για την παραγωγή πράσινου υδρογόνου (που θεωρείται το «καύσιμο» του μέλλοντος), σε ποσοστό 25% της παγκόσμιας τελικής κατανάλω-

σης ενέργειας, θα απαιτηθεί μια έκταση όση περίπου η Ινδία για εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών και αιολικών. Για παγκόσμια θερμοκρασία κάτω των 2° C θα απαιτηθούν νέες επενδύσεις 78-130 τρις. δολ. έως το 2050. Οι επενδύσεις μέχρι το 2030, από τις σημερινές των \$1,7 τρις./έτος, πρέπει να εκτοξευτούν στα \$5 τρις./έτος. Όμως, στο δεύτερο τρίμηνο του 2021 όλες οι κυβερνήσεις επένδυσαν μόλις \$380 δισ. σε μέτρα καθαφής ενέργειας, όσο το 2% των συνολικών χρηματοδοτήσεων για αντιμετώπιση της COVID-19.

Τα συνολικά κονδύλια που επενδύονται σήμερα στην καθαρή ενέργεια αποτελούν μόλις το 35% των αναγκών. Είναι πλέον εμφανές ότι η αναγκαιότητα επενδύσεων ιδιαίτερα αυξημένων ποσών σε «πράσινες» δράσεις Μετριασμού, Προσαρμογής και Ανθεκτικότητας απαιτεί νέες, εξαιρετικά γενναιοδωρες χρηματοδοτήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, σε ανεπτυγμένες και υπό ανάπτυξη χώρες. Η απάντηση μπορεί να δοθεί μόνο μέσα από τη διαμόρφωση ενός σύγχρονου, παγκόσμιου, κλιματικού Bretton Woods, κατά το ανάλογο της συμφωνίας πριν από 77 χρόνια των νικητών του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου. Στην ομώνυμη διάσκεψη, το 1944, οι 44 συμμαχικές νικητρίες δυνάμεις αποφάσισαν τη σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία των νομισμάτων, ώστε χωρίς χρηματοπιστωτικές αναταράξεις να προχωρήσει η μεταπολεμική διεθνής ανάπτυξη. Τώρα, το παγκόσμιο, κλιματικό Bretton Woods πρέπει με συντονισμό από τις ισχυρές οικονομίες να διευρύνει τους στόχους των μεγάλων χρηματοπιστωτικών οργανισμών,

όπως ΔΝΤ, Παγκόσμια Τράπεζα, ΕΚΤ κ.ά., ώστε να μπορούν να χρηματοδοτούν εκτός από κράτη, επιπλέον μεγάλα projects Κυκλικής Οικονομίας και Απανάθρακκοποίησης σε όλο τον πλανήτη.

Κάποια μικρά, διστακτικά βήματα γίνονται. Σε πρόσφατη μελέτη του Official Monetary and Financial Institution περιλαμβάνονται αναφορές για: 1. συμπερίληψη της εκτίμησης του Κλιματικού Κινδύνου στα stress tests, ως χρηματοοικονομικού κινδύνου, 2. συμπερίληψη των χρηματοοικονομικών κινδύνων στις δημόσιες αξιολογήσεις και ανακοινώσεις τραπεζικών ιδρυμάτων και ασφαλιστικών εταιρειών, 3. θεσμοθέτηση κριτηρίων αειφορίας (ESG) για πράσινες χρηματοδοτήσεις των εμπορικών τραπεζών.

Η ΕΚΤ δρομολόγησε πρόσφατα διαδικασίες για αξιολόγηση α) των κινδύνων μετάβασης σε ένα πράσινο παραγωγικό μοντέλο, και β) των κινδύνων από πρόκληση φυσικών καταστροφών. Σε αυτήν την παγκόσμια προσπάθεια διαμόρφωσης του κλιματικού Bretton Woods και πραγματικών αντιμετώπισης της επερχόμενης κλιματικής κατάρρευσης, η Ελλάδα μπορεί να αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες. Έχουμε τη διεθνή αξιοπιστία, αφού ήδη από το 2014 είμαστε στις πέντε πρώτες χώρες παγκοσμίας σε κατά κεφαλήν παραγωγή πράσινης ενέργειας, ενώ το σημερινό πρόγραμμα μας για κλιματικά ουδετερότητα είναι από τα πιο φιλόδοξα της Ε.Ε.

* Ο καθηγητής Γιάννης Μανιάτης είναι πρώην υπ. Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής.

Στήριξη απομακρυσμένων περιοχών

Του **ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ**

Η Γαλλία, η Πορτογαλία και η Ισπανία διαθέτουν εδάφη, νησιά κυρίως, τα οποία ανήκουν διοικητικά σε αυτές, αλλά απέχουν αρκετά χιλιόμετρα μακριά από τα εθνικά τους όρια. Αυτές οι άκρως απομακρυσμένες περιοχές – νησιά βρίσκονται στον Ατλαντικό Ωκεανό, στη Λεκάνη της Καραϊβικής, στη Λατινική Αμερική και στον Ινδικό Ωκεανό. Νησιά, όπως η Γουαδελούπη, η Γαλλική Γουιάνα, η Μαρτινίκα, η Ρεϊνιόν, ο Άγιος Μαρτίνος, οι Αζόρες, η Μαδέρα και οι Κανάριοι Νήσοι αποτελούν εδάφη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έστω και αν βρίσκονται χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τη Γηραιά Ήπειρο.

Οι Ευρωπαίοι κάτοικοι αυτών των περιοχών αντιμετωπίζουν αρκετούς περιορισμούς λόγω της μεγάλης απόστασης και της απομόνωσης από το έδαφος των χωρών τους, αλλά και λόγω της μικρής

Οι νησιωτικές περιοχές έχουν επωφεληθεί από τα ταμεία συνοχής, γεωργίας, αλιείας και θαλάσσιας πολιτικής της Ε.Ε. με ποσό πάνω από 13 δισεκατομμύρια κατά την περίοδο 2014 – 2020. Τη νέα επταετία αναμένεται να απορροφήσουν πιο πολλά ευρωπαϊκά κονδύλια για την ενεργειακή μετάβαση, την προώθηση φιλικότερων προς το περιβάλλον μεταφορών, τη διαχείριση αποβλήτων, την αλιεία, τη γεωργία, τη γαλάζια οικονομία και τη στήριξη της τοπικής παραγωγής. Οι απομακρυσμένες ευρωπαϊκές περιοχές είναι πολύ ευαίσθητες στην κλιματική αλλαγή και στις φυσικές καταστροφές, όπως οι πλημμύρες, η ξηρασία και η ανομβρία. Η εξάρτησή τους από ορυκτά καύσιμα και τα απομονωμένα ενεργειακά συστήματά τους από τα πειραωτικά ευρωπαϊκά δίκτυα, τις αποκλείει από τους μηχανισμούς στήριξης και προώθησης της ενεργειακής μετάβασης προς τα καθαρά καύσιμα.

Η κλιματική αλλαγή και τα συχνά ακραία καιρικά φαινόμενα ωθούν πολλούς κλιματικούς μετανάστες να βρουν προσωρινό καταφύγιο στις απομακρυσμένες περιοχές της Ε.Ε. προκαλώντας ανηδράσεις τόσο από τον τοπικό πληθυσμό όσο και τις ηγεσίες των χωρών τους. Η διαχείριση του προσφυγικού/μεταναστευτικού ζητήματος αποτελεί μείζον θέμα για τις απομακρυσμένες, νησιωτικές περιοχές και κυρίως η λήψη μέτρων υποδοχής αλλά και φροντίδας των ασυνόδευτων ανηλίκων.

Η Κύπρος, ως χώρα μέλος της Ε.Ε. που αποτελεί το ανατολικότερο άκρο της Ευρώπης, θα μπορούσε να επωφεληθεί από τα κονδύλια της Ε.Ε. για τις απομακρυσμένες, απομονωμένες περιοχές. Η στρατηγική μας θέση στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, μας καθιστά ευάλωτος στις συρράξεις και στη ροή προσφύγων/μεταναστών από τις γειτονικές χώρες. Η εξάρτησή μας από τα ορυκτά καύσιμα, αλλά και η κλιματική αλλαγή, η αύξηση της θερμοκρασίας και η επέκταση της καλοκαιρινής περιόδου και της ξηρασίας θα πρέπει να μας θορυβήσουν, αλλά και να μας πεισιμώσουν στην εφαρμογή Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στη βιομηχανία, στο εμπόριο και στις μεταφορές.

Η απομόνωση δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται πάντα ως πρόβλημα, αλλά και ως μια καλή ευκαιρία να πρωτοστατήσουμε στον τομέα της γεωργίας, της αλιείας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της προώθησης των ΑΠΕ. Η Ε.Ε. απέδειξε ότι στήριζει τις απομακρυσμένες περιοχές, φτάνει να υπάρχει όραμα, σωστός προγραμματισμός και σχεδιασμός.

Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης είναι δήμαρχος Δερύνειας.

Κύμα εσωτερικής προσφυγοποίησης παρατηρείται στην Αιθιοπία. Πρόσφυγες που έφυγαν από την εμπόλεμη Τίγκρε εγκαταστάθηκαν σε έναν νέο καταυλισμό που δημιουργήθηκε στην περιοχή Ντέσι. Σύμφωνα με τοπικούς αξιωματούχους, 55.000 Αιθίοπες έχουν φύγει από την επαρχία Τίγκρε.

Ερντογάν-Ακιντζί: Από τη συγκατοίκηση στη ρήξη...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η πρώτη δημόσια διαφωνία: Τ. Ερντογάν: «Μήπως ο κ. Ακιντζί νομίζει ότι αυτή τη διαμάχη μπορεί να την κάνει από μόνος του; Υπάρχει τέτοιο πράγμα;». Μ. Ακιντζί: «Εμείς δηλαδή να μείνουμε πάντοτε μικρή πατρίδα; Να μη μεγαλώσουμε; Να μη σταθούμε στα πόδια μας;», 27/4/2015. Η τελευταία: Μ. Ακιντζί: «Η Τουρκία δεν έχει στην ατζέντα της την αναγνώριση της ΤΔΒΚ. Μπορώ να το πω πολύ ξεκάθαρα αυτό. Κατά τη διάρκεια συνάντησής μας με τον πρόεδρο της Τουρκίας κ. Ερντογάν, μου είπε: «Πέραν των 100 χωρών αναγνώρισαν το Κόσσοβο, ε, και τι έγινε;. Ακόμα και το Αζερμπαϊτζάν δεν μπορεί να αναγνωρίσει την ΤΔΒΚ και οι τουρκικές ομάδες δεν μπορούν να διεξάγουν αγώνα με Τ/κ». Για να καταλήξει: «Τον Νοέμβριο του 2019 στο Βερολίνο το εκτροχιασμένο τρένο τοποθετήθηκε ξανά στις ράγες του». Το καρφί: «Στο Βερολίνο ικανοποιήθηκαν απ' αυτήν όσοι είχαν πρόθεση τη λύση στην Κύπρο» (ΚΥΠΕ, 17/8). Η Τουρκία παρά τις διαφορετικές προσεγγίσεις θα μπορούσε να συνυπάρχει με τον Μ. Ακιντζί στην αντιμετώπιση του Κυπριακού – από το 2017 και μετά. Ο Τ/κ ηγέτης διέθετε διπλό πλεονέκτημα: πολύ καλή εικόνα στο εξωτερικό και με ιδιαίτερα υψηλή δημοφιλία στο εσωτερικό. Τι άλλαξε και όλα μπήκαν στη φάση μιας μετωπικής ρήξης;

Πρώτον: Μ. Τσαβούσογλου: «Οι Ε/κ δεν αποδέχονται την ομοσπονδία. Υπό αυτές τις συνθήκες θα ήταν προτιμητέο ένα μοντέλο

σαν την ομοσπονδία ή τη λύση δύο κρατών». Μ. Ακιντζί: «Εγώ δεν μεταβιβάζω μια πρόταση τέτοιου είδους στο τραπέζι (των συνομιλιών). Δεν τίθεται τέτοιου είδους ζήτημα». Gaktv, 20/4/2018. Δεύτερο: Η μεταφορά του κέντρου βάρους του Κυπριακού από τον ΟΗΕ στις θαλάσσιες ζώνες. Η προσθήκη Νετανιάχου και Σίσι και η ανάλυση που έκανε η Τουρκία ότι με τις «Τριμερείς» κ.λπ. αποκλείεται από τις διεργασίες για τα ενεργειακά και ότι «περιορίζεται στον κόλπο της Αττάλειας», το τελευταίο σημείο για την τουρκική εξωτερική πολιτική μετρά ως το σημαντικότερο.

Ο Μ. Ακιντζί πλέον δεν μπορούσε να χειριστεί τη μάχη γολέτρου και ισχύος στην Α. Μεσόγειο ανάμεσα σε Τουρκία-Ισραήλ-Αίγυπτο. «Προήλθη» ο Τατάρ σε ηγέτη. Η συνέχεια αποκτά διαρκώς και άλλες διαστάσεις. Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Τουρκίας, το Ανώτερο Ινστιτούτο Πολιτισμού «Ατατούρκ» και η Τουρκική Ιστορική Εταιρεία οργάνωσαν συνέδριο με τον τίτλο «Τ/κ ιστορία και εκπαίδευση». Ο «πρέσβης» της Τουρκίας Αλί Μουράτ Μπαστζερί έδωσε τον τόνο: «Δυστυχώς βλέπουμε ότι το χάσμα που δημιουργήθηκε στη διαδικασία της ιστορίας στην ΤΔΒΚ, μειώνει τις ηθικές και εθνικές αξίες». Πηγή Sigmalive, 12/8. Ο Ε. Τατάρ πήρε τη σκυτάλη: «Η ιστορία διαγράφηκε με τις αλλαγές στα βιβλία ιστορίας που έγιναν στο παρελθόν και ειδικά κατά την περίοδο που βρισκόταν στην εξουσία ο Μεχμέτ Αλί Ταλάτ». Το Ρεπουμπλικανικό Τουρκικό Κόμμα (ΡΤΚ) σήκωσε

το γάντι και απάντησε και στους δύο: «Δεν είναι κατανοητό εκπρόσωποι άλλων χωρών να δίνουν κατεύθυνση και να επικρίνουν με τρόπο πολιτικά προκατειλημμένο θέματα παιδείας, ειδικά για το θέμα της διδασκαλίας της ιστορίας, που καθορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας μιας χώρας, ακαδημαϊκούς, ανεξάρτητους ερευνητές και δασκάλους. Είναι προφανές ότι εμείς, ως CTP, υποθέτουμε μια εκπαιδευτική προσέγγιση, που είναι αφοσιωμένη στις καθολικές αξίες, με έμφαση στη δημοκρατία, στην ισότητα, στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην ειρήνη». Η ΚΤΟΕΟΣ (συνδικαλιστική οργάνωση των Τ/κ καθηγητών μέσων εκπαίδευσης) πάει βήματα μπροστά: «Ο εθνικισμός έχει κάνει αρκετή ζημιά σε αυτή τη γεωγραφική περιοχή. Οι ανώτεροι αξιωματούχοι και οι υπάλληλοι του υπουργείου Παιδείας, που ήταν στο πάνελ, φάνηκαν να μην ενοχλούνται από τα λόγια του Τούρκου πρέσβη. Συμφωνούν μαζί του; Είναι απαράδεκτο να προσπαθούμε να επιβάλλουμε μια αλλοιωμένη διδασκαλία της ιστορίας, φυτεύοντας σπόρους εκθρόνισης και μίσους. Οι δάσκαλοί μας δεν ήταν ποτέ μια ζύμη που κάποιος μπορεί να πλάσει όπως θέλει. Η ιστορία σίγουρα θα καταγράψει τους διορισμένους πολιτικούς της τ/κ κοινότητας, που χειροκροτούν και παρακολουθούν την κοινωνική μηχανική που εδω και χρόνια προσπαθεί να μας επιβάλει πώς πρέπει να σκεφτόμαστε, να ενεργούμε, να ζούμε και τι να πιστεύουμε» (Πηγή: ΓΤΠ, 13/8).

Οι σχολές σκέψεως που συγ-

κρούονται γύρω από το συνέδριο δεν αφορούν μόνο την τ/κ κοινότητα. Η απόλυτη σιωπή στην ε/κ κοινότητα για την πιο πάνω αντιπαράθεση, εξηγεί γιατί μένουμε καθηλωμένοι στην τυπολατρία με κυρίαρχο τον φόβο απέναντι στην κριτική σκέψη του μαθητή.

Η εξωτερική διάσταση του Κυπριακού (ΟΗΕ, Ε.Ε., διεθνείς παικτες) επηρεάζεται ουσιαστικά από τις ταχύτατες εξελίξεις στο Αφγανιστάν. Εξελίξεις που αποδεικνύουν ακόμη μια φορά πως η διεθνής κατάσταση διαρκώς μεταβάλλεται, το ένα θέμα διαδέχεται το άλλο.

Το Αφγανιστάν θα πάρει πολύ χρόνο στις εξωτερικές υποθέσεις των κρατών, με το νέο μεταναστευτικό, ή τις νέες συμμαχίες που δημιουργούνται. Μια ατζέντα για το Κυπριακό δεν είναι μόνιμα στο τραπέζι να σε περιμένει πότε εσύ θα έχεις κέφι να κάνεις συνομιλίες. Οι συγκυρίες, το timing, καθορίζουν εν πολλοίς τις εξελίξεις. Οι εξελίξεις δεν μπαίνουν στο ψυγείο και τις ξαναβγάζεις όποτε εσύ θέλεις. Η αντίληψη ότι είμαστε ο ομφαλός της γης είναι ψευδής, ένα κατασκευασμένο προϊόν πολιτευτών που, όταν δεν μπορούν να επηρεάσουν έξω, κοροϊδεύουν μέσα.

Για να συγχρονίσεις τις προτεραιότητες των μεγάλων παικτών στο Κυπριακό, απαιτείται χρόνος, κόπος και πειστικότητα. Για να το βγάλεις από τη διεθνή ατζέντα, γίνεται σε μια νύκτα όπως βεβαίως η τελευταία νύκτα στο Κραν Μοντάνα. Τώρα «τρέχει» ο Τατάρ και το Αφγανιστάν...

www.larkoslarkou.org.cy

Ο θάνατος παραμονεύει στα πάρκινγκ

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Το «κώμα» σκοτώνει το «κώμα» για να αποκτήσει λίγο ακόμη «κώμα». Από τη γέννηση του κόσμου μέχρι και σήμερα, οι φόνοι για «ασήμαντον αιτία» ήταν και είναι ο κανόνας. Από τον Κάιν, ο οποίος σκότωσε τον Άβελ, μέχρι και το τελευταίο φονικό στο Γέρι, για ένα πάρκινγκ, για ένα παράνομο χώρο στάθμευσης. Αν ανατρέξει κάποιος σε εφημερίδες πριν από εκατό και πλέον χρόνια, θα εντοπίσει ένα σορό φόνους, για κλοπή «τσούρων» κατσικιών, για κλοπή σύκων και άλλων φρούτων και βεβαίως για λόγους τιμής, δηλαδή για ένα ερωτικό βλέμμα ή και κάτι παραπάνω. Ακόμη στις εφημερίδες της εποχής εκείνης, μπορεί κανείς να διαβάσει πολλές περιπτώσεις τιμωρίας με θάνατο «κρεμάλας», ατόμων τα οποία απλά έκλειψαν,

ακόμη και για να φάνε, ή ενόχλησαν κάποια κοπέλα ή γιατί σκότωσαν σε ένα καβγά. Το κακό γίνεται πάντα «εν βρασμό ψυχής», την ώρα κατά την οποία θολώνει το μυαλό και η λογική χάνεται στη σκοτοδίνη. Οι εκ προμελέτης φόνοι, όπως λένε οι αστυνόμοι και οι δικαστές και πάλι «εν βρασμό ψυχής» γίνονται, αφού για να σκοτώσει ένας άνθρωπος έναν άλλο άνθρωπο πρέπει να μη λειτουργεί το μυαλό, είτε από ναρκωτικές ουσίες, είτε από μολυσμένες ιδεολογίες, είτε και από ανομολόγητα πάθη.

Βασανισμένος νεαρός, ο οποίος πρόσφατα κατάφερε να πιάσει δουλειά, μια καλή πρωία, κλείστηκε στην πολυκατοικία του, γιατί κάποιος «έξιπνος» έκλεισε την έξοδο. Τα νεύρα του έγιναν σμπαραλία, γιατί φοβόταν μη χάσει τη δουλειά και την ελπίδα του αύριο. Τηλεφώνουσε στην Αστυνομία, αλλά

δεν μπορούσε να γίνει τίποτα, αφού δεν απαντούσε το τηλέφωνο ο «κατακάρης». Τελικά ο ευσυνειδητός εργαζόμενος τηλεφώνησε σε ταξί, πλήρωσε ένα σεβαστό ποσό, για να μη δημιουργήσει πρόβλημα στη δουλειά του. Το βράδυ, όταν επέστρεψε στο διαμέρισμά του, φυσικά το αυτοκίνητο έφυγε, αλλά ο ίδιος δεν θέλησε να προχωρήσει την καταγγελία, παρόλο που σημείωσε τα νούμερα του αυτοκινήτου, αφού η ταλαιπωρία και το κόστος στα δικαστήρια ήταν απαγορευτικό για το βαλάντιό του. Μια κουβέντα με έναν απλό αστυνομικό και μαθαίνει κανείς άπειρες τραγελαφικές ιστορίες με κακομαθημένους, κυρίως νέους και νέες, οι οποίοι τα φορτώνουν όλα στις πλάτες των πλούσιων μαμπάδων.

Στην Αστυνομία καθημερινώς δέχονται χιλιάδες τηλεφωνήματα και καταγγελίες για παράνομη

στάθμευση οχημάτων, κυρίως σε περιοχές γύρω από καφετέριες, μπαρ και άλλα κέντρα διασκέδασης, τα οποία δεν διαθέτουν επαρκείς χώρους στάθμευσης. Οι ανεπαρκείς χώροι στάθμευσης αποτελούν και την ουσιαστική αιτία του σοβαρότατου προβλήματος, όσο και αν τα Μέσα Ενημέρωσης κάνουν λόγο για «φόνο διά ασήμαντη αιτία». Οι ηθικοί αυτουργοί για αυτό το μπάχαλο είναι σίγουρα διαχρονικά όλοι οι άνθρωποι της εξουσίας, είτε στην κυβέρνηση, είτε στη Βουλή, είτε στην τοπική αυτοδιοίκηση, οι οποίοι άλλα λένε, άλλα εννοούν και άλλα κάνουν. Κτίζονται καθημερινώς δεκάδες πολυκατοικίες, οι οποίες προνοούν έναν χώρο στάθμευσης για κάθε διαμέρισμα. Αφού κάθε οικογένεια έχει τουλάχιστον δύο αυτοκίνητα, γιατί δεν επιβάλλεται πρόνοια για δύο χώρους στάθμευ-

σης για κάθε διαμέρισμα, έστω και αν αυξηθούν λίγο οι τιμές. Οι τοπικές αρχές εισπράττουν σημαντικά ποσά από κέντρα διασκέδασης, για να φτιάξουν χώρους στάθμευσης, για τις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχουν πάρκινγκ. Όμως σπάνια, εκτός από κάποιες εξαιρέσεις, βλέπουμε να δημιουργούνται επαρκείς χώροι γύρω από τα κέντρα διασκέδασης. Τραγική είναι η κατάσταση και στα δημόσια κτήρια, και σε πολλές περιπτώσεις οι χώροι στάθμευσης δεν αρκούν, ούτε για τους υπαλλήλους.

Ένοχοι είναι και όσοι βαριούνται να σταθμεύσουν στα πάρκινγκ των πολυκατοικιών και επιμένουν να χρησιμοποιούν τα πεζοδρόμια και τους δρόμους. Εδώ εντοπίζεται και η απουσία μηχανισμών αντιμετώπισης των παρανομιών, δηλαδή η μετακίνηση των αυτοκινήτων με ρυμουλκά και η καταβολή

αδρου πρόστιμου για την παραλαβή του οχήματος. Με τον τρόπο αυτό θα επιλυθεί άμεσα το πρόβλημα, το οποίο ταλαιπωρεί περισσότερο τους πεζούς και κυρίως τους ανάπηρους. «Όλοι στο ίδιο καζάνι βράζουμε» και σίγουρα η ατιμωρησία των «κάτω», ξεκινά από την ασοδισία των «πάνω». Σίγουρα δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγηθούμε σε «αστυνομικό κράτος», γιατί οι συνέπειες θα είναι τρισεπίρροτες από το «κράτος ρεμούλα» που ζούμε σήμερα. Λίγο μέτρο, λίγη καλή θέληση και σίγουρα θα γλυτώσουμε άλλα φόνους, πολλά ψυχολογικά προβλήματα και κυρίως θα πρεμίσει λίγο η θλιβερή καθημερινότητά μας. Όλα είναι πολύ απλά, όταν το μυαλό σκέφτεται απλά και ταπεινά.

kaparispan@yahoo.gr

Ανάγκη να πάρουμε αποστάσεις από τη ΔΔΟ

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΖΑΡΟΥΝΑ**

Βασική αρχή των όποιων διαπραγματεύσεων είναι η αναζήτηση ενός σημείου συμβιβασμού ανάμεσα στις θέσεις των δύο πλευρών. Ανάλογα με την πραγματική ισορροπία των δυνάμεων των δύο πλευρών και των ικανοτήτων διαπραγματέουσς τους προκύπτει και το σημείο συμβιβασμού. Στο Κραν Μοντάνα τόσο η ε/κ όσο και η τ/κ πλευρά υποστήριζαν θέσεις στη βάση της ΔΔΟ. Ο δε γ.γ. σε μία προσπάθεια γεφυρώσής τους παρούσιασε το από έξι σημεία πλαίσιο του, το γνωστό ως πλαίσιο Γκουντέρες. Σύμφωνα με αυτό γινόταν ένα πάρε-δώσε στα σημεία που ήταν σημαντικά για την κάθε πλευρά. Η εγκατάλειψη όμως της ΔΔΟ από τη νέα τ/κ ηγεσία και η κατάθεση στην άτυπη πενταμερή της Γενεύης νέων θέσεων για κυριαρχική ισότητα δύο κρατών έχει δημιουργήσει τεράστια απόσταση στις θέσεις των δύο πλευρών

Για λόγους διατήρησης της διαπραγματευτικής ισορροπίας απαιτείται επειγόντως όπως η πλευρά μας κινηθεί και αυτή σε ανάλογη απόσταση από τη ΔΔΟ, όπως έπραξε και η τ/κ.

και έχει καταργήσει στην πράξη το πλαίσιο Γκουντέρες. Ο ίδιος ο γ.γ. του ΟΗΕ κατέγραψε απλώς τις νέες τ/κ θέσεις, τις οποίες δεν τις καταδίκασε ως όφειλε, αφού παραβιάζουν τα σχετικά ψηφίσματα και την εντολή που έχει ο ίδιος από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Αντίθετα τους μίνες που ακολούθησαν διά της κα Λουτ και με βρετανική ενθάρρυνση επιχειρείται η γεφυρώση του νέου χάσματος. Η μεν κα Λουτ μιλάει για αυτοδιοικούμενες περιοχές και οι Βρετανοί για κοινοτικά κυρίαρχα κράτη στο πλαίσιο μιας λύσης που στο όνομα θα είναι ομοσπονδία και στην ουσία συνομοσπονδία. Τα νέα τουρκικά τετελεσμένα στην Αμμόχωστο που ακολούθησαν εκείνα στις κυπριακές θαλάσσιες ζώνες χρησιμοποιούνται ως μοχλός πίεσης για αποδοχή από την πλευρά μας των νέων τ/κ θέσεων. Η διατήρηση των θέσεών μας για ΔΔΟ με πολιτική ισότητα και αποτελεσματική συμμετοχή των Τ/κ ουδόλως

ωφελεί. Βρετανοί και ΟΗΕ μας ζητούν επίμονα να κάνουμε νέα βήματα για να προσεγγίσουμε τις νέες τ/κ θέσεις σε ένα νέο σημείο συμβιβασμού. Για λόγους διατήρησης της διαπραγματευτικής ισορροπίας απαιτείται επειγόντως όπως η πλευρά μας κινηθεί και αυτή σε ανάλογη απόσταση από τη ΔΔΟ, όπως έπραξε και η τ/κ. Τότε ο γ.γ. θα είναι υποχρεωμένος να πράξει ό,τι έκανε και με τους Τ/κ. Δηλαδή να καταγράψει τις νέες μας θέσεις χωρίς να τις κρίνει ή τις επικρίνει.

Αν δεν το πράξουμε αυτό μέσα στους επόμενους μήνες κινδυνεύουμε να βρεθούμε μπροστά σε μία συμβιβαστική πρόταση του γ.γ. του ΟΗΕ (τετραγωνισμός του κύκλου) που θα υιοθετεί εν πολλοίς τις βρετανικές συνομοσπονδιακές ιδέες. Οι Τ/κ πιθανότατα θα την αποδεχθούν ως δθεν μεγάλη υποχώρησή τους, ενώ πρόκειται για την καλύτερη για εκείνους λύση. Ας το ξεκαθαρίσουμε. Η συνομοσπονδία είναι η άριστη τουρκική λύση που τους κάνει αφέντες στον βορρά και συνεταίρους στον Νότο. Οι Τούρκοι ουδέποτε θα δεχθούν λύση δύο κρατών που θα προβλέπει μία Κ.Δ. με πλήρη εξωτερική κυριαρχία έστω και σε μέρος της Κύπρου. Κάτι τέτοιο θα ακύρωνε στρατηγικά τη ίδια την εισβολή του 1974. Αντίθετα μία λύση συνομοσπονδίας επιτρέπει να τεθούν σημαντικοί περιορισμοί στην εξωτερική κυριαρχία της Κ.Δ. Και ρωτά εμείς τι θα κάνουμε μπροστά σε μία τέτοια πρόταση του γ.γ.; Αν τη δεχθούμε θα καταστούμε δορυφόρος της Τουρκίας, αν την απορρίψουμε θα προκύψει αδιέξοδο και μάλιστα με δική μας ευθύνη.

Με βάση τα πιο πάνω επείγει όπως η δική μας πλευρά προετοιμάσει και καταθέσει στον γ.γ. του ΟΗΕ νέες θέσεις σε απόσταση από τη ΔΔΟ ανάλογη με εκείνη των νέων τ/κ θέσεων. Πριν από την κατάθεσή τους θα πρέπει να γίνει μέσω τρίτων μία ειλικρινής προσπάθεια για επιστροφή των Τ/κ στις θέσεις Ακιντζί του Νοεμβρίου του 2019. Ταυτόχρονα, να προειδοποιήσουμε πως δεν θα τους περιμένουμε επ' άπειρον να το πράξουν. Αυτή η κίνηση θα μας προφυλάξει και από τις τυχόν αντιδράσεις και πιέσεις που θα ακολουθήσουν την κατάθεση των νέων μας θέσεων.

Ο κ. Πέτρος Ζαρούνας είναι διεθνολόγος.

Ζητούμενο η εξυγίανση

Του **ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ**

υποκριτικές υπεκφυγές. Μεγαλόστομες διακηρύξεις, καταγγελτικός λόγος και έωλες υποσχέσεις. Ότι δήθεν «το μαχαίρι θα φτάσει στο κόκαλο». Οι θορυβώδεις κυβερνητικές εξαγγελίες ήχησαν ως «έπεα πτερόεντα».

Αυτό που χρειάζεται είναι θεσμικές μεταρρυθμίσεις, δημοκρατικός έλεγχος και κοινωνική λογοδοσία. Αναμόρφωση του κράτους για να είναι υπέρτης του πολίτη και όχι των επιτήδειων και των διεφθαρμένων. Η δυσχέρεια, όχι μόνο συγκεκριμένων πολιτικών φορέων και προσώπων, αλλά και των ιδίων των δημοκρατικών θεσμών να καθορίσουν κανόνες και να εμποδίσουν τη βιαιότητα της εισβολής της διαφθοράς στο πολιτικό σύστημα, αποτελεί σήμερα ένα κεφαλαιώδες ζήτημα για τη δημοκρατία. Σε αυτή τη φθοροποιό διαδικασία όπου αρχές και αξίες γκρεμίζονται κατά τις επιθυμίες διαπλεκόμενων συμφερόντων και υπόγειας διαδρομής κυκλωμάτων, η Πολιτεία και οι θεσμοί παρουσιάζονται ανήμποροι να αντιδράσουν. Το δε χειρότερο είναι ότι η κοινωνία φαίνεται να συμφιλιώνεται και παραμένει απαθής ενώπιον της προϋούσας φθοράς του δημόσιου βίου.

Η διαπίστωση της κρίσης και η συνεχής επανάληψη αυτής της διαπίστωσης δεν θα φέρουν την κάθαρση και την αποκατάσταση της πολιτικής ηθικής. Αυτό θα γίνει, πρώτον μέσα από μια ολομέτωπη ρήξη με τα φαινόμενα της

παρακμής και δεύτερον με τη διατύπωση προτάσεων για θεσμικές μεταρρυθμίσεις, που θα υψώνουν απροσπέλαστο τείχος σε αυτά τα φαινόμενα. Η φλύαρη εξαγγελία από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας μέτρων κατά της διαφθοράς μάλλον ως ευκολόγιο ήχησε και καθόλου πειστικό. Όπως και η τότε εξαγγελλθείσα πρόθεση για «οικουμενική (!) κυβέρνηση».

Για να βρει η πολιτική τη χαμένη της αυτοπεποίθηση, αξιοπιστία, αυτονομία και προπάντων τη χαμένη της τιμή και ηθική, θα πρέπει χωρίς υποκριτικές κριοιολογίες να αγωνιστούμε περνώντας από τους λόγους στις πράξεις. Να αγωνιστούμε έμπρακτα για μεταρρυθμίσεις που θα θωρακίζουν τους θεσμούς και θα επαναφέρουν τα οράματα, τις αξίες και τις αρχές ως μέτρα και στόχους μιας άλλης πολιτικής.

Μία πρώτη και θεμελιακή μεταρρύθμιση είναι η δημιουργία ενός Συντονιστικού Συμβουλίου κατά της διαφθοράς του οποίου πρόεδρος και μέλη να διορίζονται πρώην ανώτατοι δικαστικοί υψηλού κύρους και ηθικής ακεραιότητας. Ο διορισμός τους να εγκρίνεται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Σκοπός αυτού του Συμβουλίου θα είναι η μελέτη του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου και η διατύπωση προτάσεων εισαγωγής νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων για πρόληψη, καταστολή και ποινικό κολασμό πράξεων διαφθοράς και διαπλοκής. Στόχος η

υλοποίηση των προνοιών του Νόμου 23 (ΙΙΙ) του 2000, που κύρωσε τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ποινικοποίηση της διαφθοράς.

Οι πολίτες αναμένουν και απαιτούν κατεδάφιση ενός κράτους ανήμπορου, μίζερου και αναποτελεσματικού και ενός οικονομικού συστήματος παρασιτικού. Απαιτούν πρωτοβουλίες για μια συνολική αναγέννηση της κοινωνίας, των θεσμών και των εθνικών προοπτικών. Απαιτούν από το κράτος να ξεφύγει από τον παραδοσιακό του χαρακτήρα και να αναδειχθεί μοχλός προοδευτικής κίνησης της κοινωνίας. Προ πάντων όμως οι πολίτες ζητούν τον λόγο. Απαιτούν τον συνταγματικό τους ρόλο. Θέλουν να ακούγεται η φωνή τους. Όχι σαν απόμακρη πχώ προς τα κέντρα εξουσίας. Αλλά ως η δημιουργός και καθοριστική δύναμη διαμόρφωσης των μεγάλων αποφάσεων για το μέλλον του τόπου. Με έλεγχο και κοινωνική λογοδοσία. Με επανίδρυση ενός κράτους φιλικού προς τους πολίτες με θεσμούς έντιμης και χρηστής διοίκησης. Όσο όμως οι πολιτικές δυνάμεις και τα πάσης φύσεως κοινωνικά κινήματα εξαντλούνται σε απλό καταγγελτικό λόγο, η κατολίθηση στη διαφθορά θα συνεχίζεται ακάθεκτη.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Προς έναν νέο σκοταδισμό;

Ενα από τα παράδοξα των τελευταίων δεκαετιών είναι ότι η ίδια η ιδέα του διεθνούς δικαίου έχει γίνει όλο και πιο προβληματική, καθώς έχει αναπτυχθεί μια νέα παγκόσμια προσέγγιση της πολιτικής και της οικονομίας.

θνης νομιμότητα δεν βασίζεται σε νόμους που αναγνωρίζονται από ένα κράτος ή μια κοινότητα κρατών και επιβάλλονται από αυτά, δεν είναι από μόνα τους ικανά να υλοποιήσουν την κοσμοπολιτική ουτοπία. Μπορούμε άραγε να οργανώσουμε τη νέα παγκόσμια τάξη μέσω ενός διεθνούς δικαίου που θα επιβάλλεται στην ισχυρή θέληση της κοινότητας των δημοκρατικών εθνών για την εφαρμογή του; Όπως λέει ο ίδιος ο Χάμπερμας, αυτή η ουτοπία θα όφειλε να καταφύγει στην ιδέα της «κοινής κληρονομιάς της ανθρωπότη-

τας», η οποία εκφράζει αποσπασματικά «την ανάδυση ενός νέου υποκειμένου του διεθνούς δικαίου, της ανθρωπότητας». Στο όνομα της «κοινής κληρονομιάς», η προστασία των πιο ευάλωτων μειονοτήτων, του οικοσυστήματος ή των μνημείων του παγκόσμιου πολιτισμού θα ήταν επαρκής λόγος για μια σειρά από μέτρα σε πλανητικό επίπεδο. Τα μέτρα αυτά σκοπό θα είχαν να αποτρέψουν, σε πρώτο στάδιο, την παραβίαση των «δικαιωμάτων» των μειονοτήτων, του περιβάλλοντος ή των δικαιωμάτων στην εκπαίδευση, τη γνώση και τον πολιτισμό. Σε ένα δεύτερο στάδιο, η ανάληψη κοινής δράσης της παγκόσμιας κοινότητας θα ήταν αναγκαία για την επιβολή της διεθνούς νομιμότητας, όταν αυτή παραβιάζεται κατάφωρα και κινδυνεύουν εκατομμύρια ζωές.

Ένα από τα παράδοξα των τελευταίων δεκαετιών όμως είναι ότι η ίδια η ιδέα του διεθνούς δικαίου έχει γίνει όλο και πιο προβληματική, καθώς έχει αναπτυχθεί μια νέα παγκόσμια προσέγγιση της πολιτικής και της οικονομίας. Με απλά λόγια, η αρχή της διαπραγματεύσεως υπο-

τομυρίων γυναικών από την τυραννία και τη βαναυσότητα των Ταλιμπάν αντί να αποτελέσει αυτοσκοπό, αποτελεί απλά μέρος μιας αέναης διαπραγματεύσεως των διαφόρων εμπλεκόμενων δυνάμεων. Το διεθνές καθεστώς όχι μόνο δεν διέπεται από αρχές δικαίου αλλά επανέρχεται κυνικά σε έναν νέο φεουδαλισμό, όπου ο κάθε τοπικός, περιφερειακός ή παγκόσμιος άρχοντας κάνει όσα του επιτρέπει η πολιτική ισχύς του στα διεθνή φόρα και η στρατιωτική του δύναμη στα μέτωπα του πολέμου. Στο όνομα της παγκόσμιας οικονομίας και του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών, τα δημοκρατικά έθνη έχουν, πολύ πριν την πτώση της Καμπούλ, ντε φάκτο αποδεχθεί την παγκόσμια μη δημοκρατική τάξη πραγμάτων. Βρίσκονται σήμερα στη σχιζοφρενική κατάσταση να βασίζουν την αειφόρο πλανητική πολιτική, οικονομική και περιβαλλοντική ανάπτυξη σε αρχές που γνωρίζουν ότι είναι αντίθετες στην ανάπτυξη αυτή. Τα δημοκρατικά έθνη έχουν εγκαταλείψει τις αρχές του Διαφωτισμού, στις οποίες ο Καντ και ο Χάμπερμας βάσιζαν τις ελπίδες τους για μια αιώνια ειρήνη.

Έχουν επίσης εγκαταλείψει τον λόγο και το αδιαπραγμάτετο δικαίο που απορρέει από αυτόν. Την ίδια στιγμή έχουν ενστερνισθεί σε τέτοιο βαθμό τη διεθνή ανομία, που αργά, αλλά σταθερά, την εισάγουν και εντός των συνόρων τους. Αδυνατούν να θέσουν ξεκάθαρους στόχους, βασισμένους σε ξεκάθαρες αρχές και να κινητοποιήσουν την πολιτική τους ισχύ και τη στρατιωτική τους δύναμη αν χρειαστεί για να τους επιτύχουν. Οι κυβερνήσεις των «δημοκρατικών» εθνών αδυνατούν να θέσουν προτεραιότητες καθιστώντας την προστασία των «δικαιωμάτων» ως αυτοσκοπό για τον οποίο όλα τα υπόλοιπα είναι μέσα. Αντίθετα, όλα είναι υπό αέναη διαπραγμάτευση στα εσωτερικά και τα διεθνή παζάρια. Η στάση αυτή δεν είναι τωρινή. Είναι προϊόν πολιτισμικών και πολιτικών ζυμώσεων μισού αιώνα στις δυτικές κοινωνίες, εγκλωβισμένες ανάμεσα στην απολμία και τη στείρα αυτοκριτική.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Οι εικόνες από το Αφγανιστάν μετά την πτώση της Καμπούλ θέτουν επιτακτικά το ερώτημα κατά πόσο πιστεύουμε σήμερα στο όραμα του Διαφωτισμού για μια παγκόσμια ανθρωπινή πολιτεία, αποτελούμενη από δημοκρατικά οργανωμένα έθνη που συνεργάζονται για να αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις σε πλανητικό επίπεδο, όπως η κλιματική αλλαγή και η πανδημική κρίση. Το φιλελεύθερο όραμα του Καντ για «αιώνια ειρήνη» (1796) στηριζόταν στο ότι οι δημοκρατικοί και ελεύθεροι λαοί θα ήταν φιλειρηνικοί, θα κατανοούσαν το έλλογο συμφέρον τους και θα ανέπτυσαν ένα πλήρες δίκτυο εμπορικών και πολιτισμικών σχέσεων. Ο Γερμανός φιλόσοφος θεωρούσε αδύνατη μια παγκόσμια διακυβέρνηση και την ένωση όλων των λαών κάτω από το ίδιο κράτος. Πίστευε όμως ότι αρκούσε η γενική εφαρμογή των αρχών της δημοκρατίας σε κάθε έθνος χωριστά. Έτσι δεν θα οραματιζόμασταν χιμαίρες, όπως μια παγκόσμια κυβέρνηση του ανθρώπινου γένους, που θα σήμαινε την κατάργηση των εθνών. Τα έθνη, το ένα μετά το άλλο,

Οι πέντε παράγοντες των μεγάλων πυρκαγιών

Θα ξεσπούν όλο και πιο συχνά

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Κατά την πρόσφατη συνέντευξη Τύπου την περασμένη εβδομάδα ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης αναφέρθηκε σε τέσσερις «μεγα-πυρκαγιές» που είχε να αντιμετωπίσει η κυβέρνηση τις τελευταίες ημέρες, κάνοντας λόγο για ένα δια-αφορητικό φαινόμενο από τις συνήθεις πυρκαγιές. Σε αυτές τις τέσσερις πυρκαγιές με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά προστέθηκε άλλη μία, αυτή των Βιλιών, όπου η φωτιά που ξεκίνησε την περασμένη Δευτέρα έκαιγε για τέσσερις συναπτές ημέρες, παρά το γεγονός πως τα μποφόρ δεν ήταν πολλά και επικειρούσε, ελ-λειψει άλλων μεγάλων πυρκαγιών, ένας πολύ μεγάλος αριθμός επιγίγει-ων και εναέριων μέσων. Είναι σαφές πως η κλιματική αλλαγή έχει οδηγήσει σε μία «ποιοτική» αναβάθμιση των πυρκαγιών σε σχέση με το παρελθόν. Ευθύνεται μόνο η κλιματική αλλαγή ή είναι και άλλοι παράγοντες; Και πώς αντιμετωπίζονται αυτά τα φαινόμενα από εδώ και στο εξής; Η «Κ» επικοινωνήσε με τον καθηγητή του ΑΠΘ Αλέξανδρο Δημητρακόπουλο, ειδικό της διαχείρισης, πρόληψης και καταστολή των δασικών πυρκαγιών. Ο καθηγητής εξήγησε τα δεδομένα που οδήγησαν σε αυτές τις τεράστιες πυρκαγιές, οι οποίες σταμάτησαν αφού πρώτα κατέκαψαν τα πάντα. Ο πρώτος παράγοντας που μας οδήγησε σε αυτά τα ακραία φαινόμενα ήταν η παρατεταμένη ξηρασία. Ο καύσωνας και οι υψηλές θερμοκρασίες που ακολούθησαν, ήρθαν ως δεύτερο αρνητικό στοιχείο δημιουργώντας μια τεράστια ποσότητα καύσιμης ύλης. Ο κ. Αλ. Δημητρακόπουλος εξηγεί στην «Κ» ότι τα πεύκα για να αντεπεξέλθουν στον καύσωνα έριξαν και άλλες πευκοβελόνες στο έδαφος δημιουργώντας ένα παχύ στρώμα καύσιμης ύλης. Επιπλέον, η ανά-

λυση που έκανε ο καθηγητής στο εργαστήριο, έδειξε πως οι πευκοβελόνες είχαν υγρασία της τάξεως του 6%-7% που είναι μικρότερη ακόμα και από τα κουφώματα σε ένα σπίτι, δημιουργώντας το τέλειο υλικό για καύση. Ο κ. Δημητρακόπουλος σημειώνει πως αυτές οι μεγα-πυρκαγιές οφείλονται σε έναν συνδυασμό αρνητικών παραγόντων που όμως από εδώ και στο εξής θα είναι όλο και πιο συχνός: στην κλιματική αλλαγή, στην ξηρασία, στον καύσωνα, συν το μεσογειακό κλίμα και τη μεσογειακή βλάστηση, δηλαδή τα κωνοφόρα δέντρα που δημιουργούν ευνοϊκότερες συνθήκες εξάπλωσης της πυρκαγιάς. «Πρόκειται για θε-

Κλιματική αλλαγή, ξηρασία, καύσωνες, μεσογειακό κλίμα και μεσογειακή βλάστηση με κωνοφόρα δέντρα αποτελούν αρνητικό συνδυασμό, τονίζει ο καθηγητής Αλ. Δημητρακόπουλος.

ομηνία», αναφέρει χαρακτηριστικά ο κ. Δημητρακόπουλος, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου πως παρόμοια τέτοια φαινόμενα θα αντιμετωπίζουμε όλο και πιο συχνά.

Τρόποι αντιμετώπισης

Όπως ήδη ειπώθηκε στον έλεγχο του εργαστηρίου του ΑΠΘ σε πευκοβελόνες καταγράφηκε πλήρης ξήρανση της καύσιμης ύλης με 6%-7% υγρασία. Το αποτέλεσμα ήταν αυτές οι φωτιές να καίνε πολύ πιο γρήγορα, με τεράστιο θερμικό φορτίο και να ξεπερνούν πιο εύκολα τις αντιπυρικές ζώνες – ακόμα και

Στις πρόσφατες πολυήμερες πυρκαγιές οι καύσωνες, η έντονη ξηρασία και η άφθονη καύσιμη ύλη από τις πευκοβελόνες δημιούργησαν τεράστιο θερμικό φορτίο που έφτασε και τους 1.000 βαθμούς, καθιστώντας την κατάσβεσή τους πολύ δύσκολο εγχείρημα.

Ξερεφός: Τα χειρότερα είναι μπροστά μας

Ο καθηγητής Φυσικής και Γεωλογίας και μέλος της Ακαδημίας Αθηνών κ. Χρήστος Ξερεφός μιλώντας στην «Κ» δηλώνει πως στο μέλλον μπορεί να ανιμετωπίσουμε ακόμα χειρότερα φαινόμενα από το φετινό καλοκαίρι, εάν δεν αλλάξει το μοντέλο που αντιμετωπίζουμε τα δασικά οικοσυστήματα. Σύμφωνα με τον καθηγητή, οι νέου τύπου αντιπυρικές ζώνες που θα σταματούν τέτοιες φωτιές και η φύλαξη των δασικών, αποτελούν μονόδρομο ώστε να υπάρχει πιο έγκαιρη παρέμβαση αλλά και κατάσβεση όσο το δυνατόν πιο γρήγορα. Ο κ. Ξερεφός σημειώνει στην «Κ» πως ανάλογα φαινόμενα με την Ελλάδα αντιμετωπίσαν και η Γαλλία και η Ισπανία, αλλά και η Καλιφόρνια. Χαρακτηριστικό είναι το δημοσίευμα των Los Angeles Times που ανέφερε πως οι πυρκαγιές που αντιμετωπίζει η χώρα καίνε πιο γρήγορα, με μεγαλύτερο θερμικό φορτίο και σβήνουν πιο δύσκολα. Ο κ. Ξερεφός τονίζει στην «Κ» πως η υγρασία του εδάφους έφτασε σε αριθμό-ρεκόρ, κάτω του 15%, κάτι που τα επόμενα χρόνια δεν πρόκειται να αλλάξει.

εθνικές οδούς και εκ των πραγμάτων με αυτά τα χαρακτηριστικά να σβήνουν πολύ πιο δύσκολα. Το θερμικό φορτίο ξεπέρασε, σύμφωνα με τον καθηγητή, τους 1.000 βαθμούς Κελσίου δημιουργώντας δύο δεδομένα: πρώτον, το νερό από τα εναέρια μέσα εξατμιζόταν πριν φτάσει στο έδαφος και δεύτερον ανάγκαζε τους πυροσβέστες να επιχειρούν σε απόσταση τουλάχιστον 60 μέτρων καθώς πιο κοντά θα καίγονταν. Η παραπάνω διαπίστωση επιβεβαιώθηκε δυστυχώς με εμφατικό τρόπο στα Βίλια, όπου είδαμε να επικει-ρούν εναέρια μέσα και πεζοπόρα

ταυτόχρονα και παρ' όλα αυτά να μην τίθεται η φωτιά υπό έλεγχο. Στη βόρεια Εύβοια είδαμε εναέρια μέσα να κάνουν ρίψεις νερού και το νερό να εξατμίζεται πριν φτάσει καν στο έδαφος. Ο κ. Δημητρακόπουλος σημειώνει πως «τα ανθρώπινα μέσα δεν επαρκούν για την αντιμετώπιση τέτοιων φαινομένων». Σε σχέση με το 2018 έχουμε περίπου 2.000 επιπλέον πυροσβέστες και είχαμε και όλα τα εναέρια στον αέρα – δικά μας και ξένα.

Ο καθηγητής υπογραμμίζει πως χρειάζεται νέα και σωστή χωροταξική χρήση γης για να εμποδίζει τη

γρήγορη εξάπλωση της πυρκαγιάς, αλλά και σωστός διαχωρισμός, δηλαδή σε αστική, δασική και καλλιεργήσιμη ζώνη, «ώστε να μπορεί το ίδιο το ανάγλυφο, η ίδια η γη να δίνει αντίσταση στη φωτιά». Και εννοείται πως σε επίπεδο προετοιμασίας η κυβέρνηση πρέπει να πάρει τα μέτρα της. Το σχέδιο «Αιγίς» που ανακοινώθηκε είναι στη σωστή κατεύθυνση αλλά χρειάζεται περαιτέρω εξειδίκευση.

Δυσοίωνα στοιχεία

Η ιδιαιτερότητα του φετινού καλοκαιριού αντικατοπτρίζεται και στα στοιχεία της ευρωπαϊκής υπηρεσίας Copernicus, σύμφωνα με τα οποία οι καμένες εκτάσεις φέτος στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι υπερδιπλάσιες σε σχέση με τον μέσο όρο της περιόδου 2008-2020. Συγκεκριμένα, 4.334.520 στρέμματα έναντι 1.865.160 έως τις 19 Αυγούστου. Ανάλογη είναι η εικόνα στη μέτρηση των δασικών πυρκαγιών που καταφεραν να αποκτήσουν μεγάλες διαστάσεις (τουλάχιστον 300 στρεμμάτων), προτού αντιμετωπισθούν, οι οποίες φέτος ανέρχονται σε 1.490 στην Ε.Ε. ενώ κατά μέσον όρο την προηγούμενη δωδεκαετία ήταν 567 έως τις 19 Αυγούστου. Αυτό ωστόσο δεν σημαίνει ότι το 2021 είναι μία ιστορική εξαίρεση. Μολονότι ο συνδυασμός των ακραίων συνθηκών του φετινού καλοκαιριού

είναι σχετικά σπάνιος, η εξέλιξη της κλιματικής κρίσης αναμένεται να αυξήσει αισθητά τη συχνότητα κυμάτων καύσωνα, και συνεπώς ο κίνδυνος τακτικών πυρκαγιών που θα καίνε γρήγορα και θα σβήνουν δύσκολα θα γίνει μεγαλύτερος.

Σύμφωνα με τις νεότερες εκτιμήσεις της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC) του ΟΗΕ, καύσωνες που δίκως την επίδραση του ανθρώπου στο κλίμα θα εμφανίζονταν μία φορά ανά 50 χρόνια, πλέον παρατηρούνται περίπου μία φορά ανά δεκαετία και μάλιστα είναι πιο έντονοι κατά 1,2 βαθμούς Κελσίου. Οι εξελίξεις θα επηρεάσουν ιδιαίτερα την Ελλάδα και τις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες. Σε περίπτωση μάλιστα που επαληθευτούν οι προβλέψεις της IPCC για αύξηση της μέσης θερμοκρασίας κατά 1,5 βαθμό Κελσίου μέσα στην επόμενη εικοσαετία, σφοδρόι καύσωνες θα εμφανίζονται περίπου κάθε έξι χρόνια. Γίνεται αντιληπτό πως το φαινόμενο ξεπερνάει μία κυβέρνηση και ένα κόμμα, καθώς τέτοια φαινόμενα θα αντιμετωπίσουν όλες οι κυβερνήσεις τα επόμενα χρόνια. Εξ ου και χρειάζεται τώρα συναινετικός, διακομματικός σχεδιασμός που θα στηρίζει έναν μακροπρόθεσμο σχεδιασμό πολιτικών σε αγροτικό τομέα, τουρισμό κ.ά. που πρέπει να ακολουθήσει η χώρα.

Σχέδια έκτακτης ανάγκης από ΕΛ.ΑΣ. και Λιμενικό

Πρόσληψη 1.200 συνοριακών φρουρών και αύξηση περιπολιών στο Αιγαίο για ενδεχόμενο προσφυγικό κύμα από το Αφγανιστάν

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΣΟΛΩΜΗ**

Στάση αναμονής τηρούν προς το παρόν ΕΛ.ΑΣ. και Λιμενικό στο θέμα της αστυνόμευσης και θαωράκισης των συνόρων σε Εβρο και Ανατολικό Αιγαίο, μετά τις εξελίξεις στο Αφγανιστάν και το ενδεχόμενο μαζικών μεταναστευτικών ροών αρχικά προς την Τουρκία και στη συνέχεια την Ελλάδα.

Στέλεχ και των δύο Σωμάτων αναφέρουν ότι έχουν ήδη καταρτίσει σχέδια έκτακτης ανάγκης, τα οποία δεν θα ενεργοποιήσουν παρά μόνο εάν οι συνθήκες το απαιτήσουν. Τα σχέδια προβλέπουν δράσεις και ενέργειες παρόμοιες με εκείνες που έγιναν τον Μάρτιο του 2020, όταν πρόσφυγες και μετανάστες προσπάθησαν μαζικά να μπειν στη χώρα υπό την ανοχή ή και τη συνδρομή των Αρχών της Τουρκίας. Το θέμα συζητήθηκε στο Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Αμυνας (ΚΥΣΕΑ) που συνεδρίασε στη διάρκεια της εβδομάδας, ενώ την Παρασκευή, σε μια περισσότερη συμβολική κίνηση, τον Εβρο επισκέφθηκαν οι υπουργοί Προστασίας του Πολίτη και Αμυνας, Μιχάλης Χρυσοχοΐδης και Νίκος Παναγιωτόπουλος, συνοδευόμενοι από τον αρχηγό ΓΕΕΘΑ Κωνσταντίνο Φλώρο και τον αρχηγό της ΕΛ.ΑΣ. Μιχάλη Καραμαλάκη.

Πηγές από την Αστυνομία τονίζουν στην «Κ» ότι η κατασκευή

του μήκους 27 χιλιομέτρων φράχτη στον Εβρο έχει ήδη ολοκληρωθεί. Το ίδιο η εγκατάσταση και λειτουργία του αυτοματοποιημένου συστήματος επιτήρησης συνόρων. Ενός συστήματος που, όπως έχει γράψει η «Κ», αποτελείται από έντεκα κάμερες και ραντάρ με βεληνικές μέχρι και 15 χιλιόμετρα μέσα στο τουρκικό έδαφος. Τα ηλεκτρονικά μάτια μεταφέρουν εικόνα σε επιχειρησια-

Ενδέχεται να ζητηθεί πάλι συνδρομή του Frontex, αν και λόγω των καταγγελιών για επαναπροωθήσεις οι σχέσεις των δύο πλευρών είναι κακές.

κά κέντρα της ΕΛ.ΑΣ. κατά μήκος των συνόρων. Οι επικεφαλής της Αστυνομίας στην περιοχή επισημαίνουν ότι σε περίπτωση που κριθεί αναγκαίο θα προχωρήσουν σε αύξηση των περιπολιών και κατοπτρεύσεων στα σύνορα, ενώ τα τελευταία εικοσιτετράωρα προβαίνουν σε ελέγχους των επιχειρησιακών μέσων που διαθέτουν στις αποθήκες τους, είτε πρόκειται για μη επανδρωμένα αεροσκάφη είτε δακρυγόνα και χειροβομβίδες κρότου-λάμψης.

Ο μήκους 27 χλμ. φράχτης στον Εβρο είναι έτοιμος και εξοπλισμένος με κάμερες και ραντάρ που σαρώνουν την τουρκική πλευρά.

Συνοριακοί φρουροί που περιπολούν κατά μήκος του Εβρου και μίλησαν την Παρασκευή στην «Κ», υπό τον όρο της ανωνυμίας, περιέγραψαν ότι στη διάρκεια της εβδομάδας έλαβαν ειδοποίηση για αυξημένη επαγρύπνηση. Οι ίδιες πηγές ενημέρωσης ανέφεραν πάντως ότι ακόμα δεν έχει αποφασιστεί αύξηση των περιπολιών ή μετακίνηση προσωπικού στα ελληνoturκικά σύνορα από άλλες περιοχές της χώρας.

Αυτό πάντως που αναμένεται

να επιταχυνθεί τις αμέσως επόμενες εβδομάδες, σύμφωνα με πηγές από το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, είναι η πρόσληψη επιπλέον 1.200 συνοριακών φρουρών με ετήσια σύμβαση, οι περισσότεροι από τους οποίους (πάνω από 800) θα διατεθούν στη Θράκη.

Μετακίνηση προσωπικού και μέσων στο ανατολικό Αιγαίο προβλέπει και το σχέδιο έκτακτης ανάγκης που έχει καταστρώσει το Λιμενικό. Σύμφωνα με αρμόδιους αξιωματούχους, εάν οι συν-

θήκες το απαιτήσουν κατά μήκος της οριογραμμής με την Τουρκία θα μετακινηθούν σκάφη αλλά και άνδρες των ειδικών δυνάμεων του Λιμενικού, με εντολή να σφραγίσουν τα σύνορα. «Πρέπει να καταστήσουμε σαφές ότι η στάση μας θα είναι αποφασιστική», σχολίασαν χαρακτηριστικά. Οι ίδιες πηγές ενημέρωσης ανέφεραν ότι το τελευταίο διάστημα καταγράφεται αύξηση έως και 30% στις μεταναστευτικές ροές κυρίως προς τη Σάμο, καθώς και ότι οι μισοί απ' όσους προσπαθούν να φτάσουν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου είναι πρόσφυγες και μετανάστες από το Αφγανιστάν. Αποσυνέδεσαν πάντως το φαινόμενο με τις τρέχουσες εξελίξεις στην Καμπούλ, διεκρινίζοντας ότι ήδη από τον Οκτώβριο του 2020 οι περισσότεροι αλλοδαποί που εντοπίζονται στα σύνορα είναι Αφغانοί υπήκοοι.

Σκέψεις υπάρχουν και για να ζητηθεί συνδρομή του ευρωπαϊκού οργανισμού Frontex, αν και όπως προκύπτει από πληροφορίες που περιήλθαν στη διάθεση της «Κ» η σχέση του οργανισμού με την Κομισιόν και τις ελληνικές Αρχές διέρχεται βαθιά κρίση. Τι σημαίνει αυτό; Όπως πληροφορείται η «Κ», εδώ και μερικούς μήνες η Κομισιόν και κατά συνέπεια ο οργανισμός δεν συγχρηματοδοτεί τις επιχειρήσεις των κοινοτικών μέσων στο ανατολικό Αιγαίο,

όπως συνέβαινε μέχρι πρότινος. Κι αυτό ως αποτέλεσμα των καταγγελιών για επαναπροωθήσεις μεταναστών από τα στελέχη του Λιμενικού Σώματος. Καθώς μάλιστα το ταμείο έχει πλέον αδειάσει, εξετάζονται πρωτοβουλίες σε ανώτατο επίπεδο προκειμένου η Επιτροπή να διαθέσει εκ νέου χρήματα για την επιτήρηση των συνόρων. Ως προϋπόθεση πάντως για την αποκατάσταση της χρηματοδότησης έχει τεθεί η δημιουργία από την Ελλάδα και το Λιμενικό μιας ανεξάρτητης αρχής που θα αναλαμβάνει να διερευνά τα συμβάντα που καταγγέλλονται.

Το κυβερνητικό σχέδιο, όπως συζητήθηκε στο πρόσφατο ΚΥΣΕΑ, περιλαμβάνει ακόμα πρωτοβουλίες σε πολιτικό - διπλωματικό επίπεδο, προκειμένου να δοθούν από την Ε.Ε. κίνητρα στην Τουρκία να ανακόψει εκείνη τη ροή μεταναστών και προσφύγων από το Αφγανιστάν. Εξάλλου, αρμόδιοι αξιωματούχοι ανέλυσαν στην «Κ» ότι η ένταση της μεταναστευτικής πίεσης θα εξαρτηθεί από τη στάση που θα τηρήσει η τουρκική κυβέρνηση, με δεδομένη την πολιτική πίεση που υφίσταται εξαιτίας της παρουσίας στη χώρα μεγάλου αριθμού μεταναστών. Υπολογίζεται ότι στην Κωνσταντινούπολη και σε άλλες πόλεις της Τουρκίας βρίσκονται σήμερα 500.000 πρόσφυγες και μετανάστες από το Αφγανιστάν.

Ηρθε η ώρα για ριζικές αλλαγές στα δασαρχεία

Παθογένειες και λάθη ετών ζητούν λύση

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ**

Οι υποστηρικτές των δασικών υπηρεσιών θεωρούν ότι είναι άθλιος που υπηρεσίες τόσο δραματικά υποστελεχωμένες και απαξιωμένες για περισσότερο από δύο δεκαετίες μπορούν σήμερα να προσφέρουν έργο για τα δάση και να υποστηρίξουν την κατάρτιση των δασικών καρτών. Οι πολέμιοι τους υποστηρίζουν ότι οι δασικές υπηρεσίες έχουν γίνει «βαθύ δημόσιο», ότι εξαντλούν την αυστηρότητά τους στα τυπικά αφήνοντας τα ουσιαστικά, ότι έχουν μετατραπεί σε γραφειοκρατικούς οργανισμούς. Ανεξάρτητα με το πού ακριβώς βρίσκεται η αλήθεια –και αν μπορεί να υπάρξει μια γένικευση για το «αποτύπωμα» μιας υπηρεσίας που βρίσκεται σε κάθε γωνιά της χώρας– η μεταφορά όλων των διευθύνσεων δασών στο υπουργείο Περιβάλλοντος δίνει την ευκαιρία για μια νέα αρχή.

Η «Κ» καταγράφει την άποψη ανθρώπων που είτε υπηρετούν σε δασικές υπηρεσίες, ή συνεργάζονται με αυτές, αναζητώντας τις αιτίες της σμερνής τους κατάστασης αλλά και προτάσεις για το μέλλον. Το ζητούμενο είναι πώς τα δασαρχεία θα μεταμορφωθούν τα επόμενα χρόνια, ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις της κλιματικής κρίσης στα δασικά οικοσυστήματα και στη βιοποικιλότητά τους.

«Η συζήτηση για τη μετακίνηση των Διευθύνσεων Δασών και των δασαρχείων στο υπουργείο Περιβάλλοντος ξεκίνησε εδώ και αρκετό καιρό», λέει στην «Κ» ο γενικός γραμματέας Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων Κωνσταντίνος Αραβώσης.

«Το υπουργείο Περιβάλλοντος έχει την ευθύνη της χάραξης εθνικής στρατηγικής και πολιτικής για την αξιοποίηση και προστασία των δασών. Την εφαρμογή είχαν οι δασικές υπηρεσίες, που υπάγονταν στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, άρα στο υπουργείο Εσωτερικών. Η παράξενη αυτή διάθροιση είχε δημιουργήσει πολλά ζητήματα. Για παράδειγμα, ένα βασικό πρόβλημα ήταν ότι δεν μπορούσαμε να παρακολουθήσουμε την πορεία των χρηματοδοτήσεων που δίνανε στις διευθύνσεις δασών για μελέτες και έργα. Επίσης, παρότι το υπουργείο έχει την ευθύνη κατάρτισης των δασικών καρτών, δεν είχαμε πλήρη εικόνα για την πορεία λ.χ. των διορθώσεων. Η κάθετη διάρθρωση εκτιμώ ότι θα βοηθήσει στην καλύτερη επικοινωνία».

Όσον αφορά την ενίσχυση των υπηρεσιών, ο κ. Αραβώσης υποστηρίζει ότι είναι σε άμεση προτεραιότητα. «Οι δασικές υπηρεσίες έχουν αξιόλογο προσωπικό, αλλά γερασμένο και είναι βέβαια υποστελεχωμένες, καθώς δεν έχουν γίνει προσλήψεις για πολλά χρόνια. Τώρα σε πρώτη φάση θα προσλάβουμε μέσω του ΟΑΕΔ 700 άτομα διαφόρων ειδικοτήτων, ενώ έχουν ξεκινήσει διαδικασίες διαγωνισμού μέσω ΑΣΕΠ για την πρόσληψη ακόμα 1.100 ατόμων, ώστε να καλυφθεί το έλλειμμα. Κατά τη γνώμη μου, θα ξεκινήσει μια δημιουργική εποχή για τη δασική υπηρεσία».

Τη μετακίνηση των υπηρεσιών υποστηρίζει και η Πανελλήνια Ένωση Δασολόγων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΠΕΔΔΥ). «Είναι στη θετική κατεύθυνση γιατί θα ενοποιηθούν διοικητικά όλες οι υπηρεσίες. Σήμερα έχουμε το φαινόμενο οι αποφάσεις του υπουργείου Περιβάλλοντος να εφαρμόζονται διαφορετικά ανά Αποκεντρωμένη Διοίκηση, ανάλογα με τις προτεραιότητες του συντονιστή τους», εκτιμά ο Νικήτας Φραγκισκάκης, πρόεδρος της ΠΕΔΔΥ. «Όμως η υποστελέχωση είναι οξεία, χρειάζονται 1.200-1.300 άτομα, κυ-

«Έχει καεί δύο φορές η Ελλάδα, γιατί οι πυροσβέστες δεν γνωρίζουν τα δάση, ούτε πώς να σβήνουν δασικές πυρκαγιές».

ρίως δασολόγοι και δασοπόνοι – στους δασοφύλακες είναι καλύτερη η κατάσταση λόγω της μεταφοράς στα δασαρχεία των παλιών αγροφυλάκων το 2011. Οι δασικές υπηρεσίες είναι σήμερα εν ζωή επειδή το ασφαλιστικό... αύξησε την ηλικία συνταξιοδότησης».

Δεν συμφωνούν ωστόσο όλοι με τη μετακίνηση αυτή. «Το να κάνεις μέσα σε μια κρίση δομικές αλλαγές στη λειτουργία του κράτους είναι, κατά τη γνώμη μου, επιπόλαια απόφαση», εκτιμά η Μαρία Κοζυράκη, δασολόγος και συντονίστρια της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης. «Η έλλειψη οργάνωσης των δασικών υπηρεσιών οφείλεται κατά κύριο λόγο στην υποστελέχωσή τους. Οποιος έχει υπηρετήσει σε δασική υπηρεσία ξέρει ότι έχουν μια λογική... σχεδόν στρατιωτική, σέβονται την ιεραρχία, πειθαρχούν

στίς αποφάσεις. Προσωπικά είμαι απογοητευμένη γιατί η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΝ πείστηκε ότι ο συγκεντρωτισμός θα είναι πιο ευέλικτος ή πιο γρήγορος. Όταν για παράδειγμα η Διεύθυνση Δασών Ρεθύμνου έχει μόλις τρεις δασολόγους (μαζί με τον διευθυντή) και λαμβάνει 7.000 ευρώ τον χρόνο για καθαρισμούς δασών, το πρόβλημα είναι γραφειοκρατικό ή η απαξίωση της υπηρεσίας;».

Η απαξίωση των δασικών υπηρεσιών δεν είναι αποτέλεσμα ούτε καν της τελευταίας δεκαετίας μόνο. Ο Λευτέρης Φραγκιουδάκης, συνταξιούχος σήμερα, υπηρέτησε 35 χρόνια ως γενικός διευθυντής Δασών (τότε στο υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης) και θεωρείται από τα πιο γνωστά πρόσωπα στον «χώρο» αυτό, με πλούσιο συγγραφικό έργο. «Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '90 η κατάσταση ήταν υποφερτή, παρότι δεν δίνονταν οι απαιτούμενες χρηματοδοτήσεις», αναφέρει. «Δυστυχώς στα τέλη της δεκαετίας του '90 η τότε κυβέρνηση βασίστηκε σε εισιγήσεις αφερέγγυων ανθρώπων που διέβλλαν τη δασική υπηρεσία και δόθηκε η αρμοδιότητα της πυρόσβεσης στα δάση στην Πυροσβεστική. Εκτοτε έχει καεί δύο φορές όλη η Ελλάδα, γιατί οι πυροσβέστες δεν γνωρίζουν ούτε τα δάση ούτε πώς να σβήνουν δασικές πυρκαγιές, κάτι που εμείς το διδασκόμασταν στο πανεπιστήμιο. Οι φωτιές δεν σβήνονται τη μέρα από αέρος, αλλά τη νύχτα με επίγεια μέσα. Από την άλλη πλευρά βέβαια και μεγάλο μέρος των υπαλλήλων των δασικών υπηρεσιών ήθελε να φύγει η δασοπυρόσβεση από αυτούς, γιατί ήταν μεγάλη ευθύνη».

«Δεν γίνεται αραιώση»

Εκτοτε η πορεία των δασικών υπηρεσιών είναι φθίνουσα. «Δεν γίνονται προσλήψεις, δεν δίνονται πόροι. Αν δεν προηγηθεί δουλειά μέσα στα δάση, πώς περιμένεις να σβήσεις μια δασική πυρκαγιά; Για παράδειγμα, η επιστήμη λέει ότι τα πεύκα πρέπει να είναι έως 30 ανά στρέμμα και στα δάση μας εί-

ναι τα δεκαπλάσια ή περισσότερα, δεν γίνεται πια αραιώση. Είναι σαν να έχουν γίνει τα δάση μπαρουταποθήκες».

Όσον αφορά τις αιτιάσεις, ότι οι δασικές υπηρεσίες έχουν γίνει γραφειοκρατικές, ο κ. Φραγκιουδάκης συμφωνεί. «Ναι, αλλά ποιος τις έκανε έτσι; Ο νομοθέτης, που τις ήθελε μέρος του πελατειακού κράτους. Μπορεί και οι ίδιοι οι υπάλληλοι σε κάποιο βαθμό να οχυρώνονταν πίσω από τη γραφειοκρατία, όταν έβλεπαν πολιτικές πιέσεις και ήθελαν να προστατευθούν». Κατά τον κ. Φραγκιουδάκη, πρέπει να υπάρξει μια ριζική αναδιάρθρωση των υπηρεσιών. «Σήμερα υπάρχουν έως και 6-7 δασαρχεία ανά νομό. Θα πρέπει να είναι ένα ανά νομό και να χωριστεί σε τομείς ευθύνης, λ.χ. για την Αττική το Λαύριο, την Πάρνηθα, την Πεντέλη κ.ο.κ.».

«Η γραφειοκρατία οφείλεται στη νομοθεσία», λέει ο κ. Φραγκισκάκης, πρόεδρος της ΠΕΔΔΥ. «Ο ν. 4412/16 για τις δημόσιες συμβάσεις είχε ως αποτέλεσμα απλά δασοτεχνικά έργα που ανατίθεντο σε 10 μέρες, να χρειάζονται περί τους δύο μήνες. Επιπλέον, η μεταφορά των πόρων γινόταν μετά την έναρξη της αντιπυρικής περιόδου, αντί για τις αρχές του έτους. Αν αυτά τα δύο ζητήματα είχαν αντιμετωπιστεί, η κατάσταση θα ήταν πολύ καλύτερη». Όσον αφορά τις κατηγορίες που διατυπώνονται συχνά, για υπερβολική αυστηρότητα από πλευράς των δασικών υπηρεσιών στο θέμα της κοπής δέντρων κοντά σε σπίτια, ο κ. Φραγκισκάκης θεωρεί ότι είναι άδικες.

«Για τις εντός σχεδίου περιοχές, υπεύθυνες για το κόψιμο πεύκων είναι οι πολεοδόμοι, όχι τα δασαρχεία. Στις εκτός σχεδίου περιοχές, αν υπάρχουν λόγω καιρικών φαινομένων καταπτώσεις δέντρων, εκδίδονται αστυνομικές διατάξεις (σ.σ. ένα είδος γενικής άδειας) και επιτρέπεται στους πολίτες να υλοτομήσουν σπασμένα δέντρα – όχι όμως για εμπορία αλλά για οικιακή χρήση. Αυτό είχε γίνει φέτος και στην Αττική».

Παραδασόβιοι πληθυσμοί και ο κρίσιμος ρόλος τους

«Πιστεύω ότι το βασικό ζήτημα είναι ότι πολλές δασικές υπηρεσίες είχαν αναλωθεί τα τελευταία χρόνια στην έκδοση πράξεων χαρακτηρισμού και τελευταίως στους δασικούς χάρτες. Το αποτέλεσμα ήταν να μη δίνεται βαρύτητα στη διαχείριση του δάσους», εκτιμά ο Νίκος Χλύκας, πρόεδρος ιδιωτικής μελετητικής εταιρείας (Nercor AEM) που δραστηριοποιείται στον χώρο των δασικών και περιβαλλοντικών θεμάτων.

«Είναι όμως ορθές οι διαμαρτυρίες των δασολόγων, ότι οι υπηρε-

«Δεν είμαστε στη φάση διαχείρισης του δάσους για την παραγωγή ξύλου, αλλά για την κλιματική αλλαγή, τη βιοποικιλότητά του».

σίες είναι υποστελεχωμένες και υποχρηματοδοτημένες. Πιστεύω ότι εκτός από το ζήτημα της στελέχωσης, πρέπει οι δασικές υπηρεσίες να εκσυγχρονιστούν ουσιαστικά. Να επιμορφωθούν, να εμπλουτιστούν σε επιστημονικές ειδικότητες ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα. Δεν είμαστε πια στη φάση της διαχείρισης του δάσους για την παραγωγή ξύλου. Σήμερα προστατεύουμε το δάσος για την κλιματική αλλαγή, για τη βιοποικιλότητά του. Πρέπει οι δασικές υπηρεσίες να καταβάλουν προσπάθεια για να συγκρατήσουν τους παραδασόβιους πληθυσμούς, όσους δραστηριοποιούνται σε αυτά.

Οι πρόσφατες πυρκαγιές έδειξαν πόσο μπορούν αυτοί οι άνθρωποι να βοηθήσουν. Όσο για τη νομοθεσία, την κωδικοποιήση

της οποίας πρόσφατα ολοκλήρωσε η εταιρεία μας, νομίζω ότι θα μπορούσε να αποτελέσει την ευκαιρία για μια διακομματική συζήτηση, ιδίως το κεφάλαιο για τις επιτρεπτές επεμβάσεις στα δάση. Να ξεκαθαρίσουμε ποιες δραστηριότητες θέλουμε –Γεωργία; Βιομηχανία; Τουρισμό;– και να τις οριοθετήσουμε με βάση τη νομολογία του ΣτΕ, ώστε η δασική υπηρεσία να αναλάβει ευκολότερα τον ρόλο της για την επόμενη μέρα».

Η επιμρφωση των δασολόγων είναι ένα ζήτημα που ξεκινάει να απασχολεί και την ακαδημαϊκή κοινότητα. «Περνάμε σε μια νέα εποχή. Η κλιματική αλλαγή ασκεί ιδιαίτερες πιέσεις στα δασικά οικοσυστήματα και στη βιοποικιλότητά τους», εκτιμά ο πρόεδρος του τμήματος Δασολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, Γιώργος Τσαντόπουλος.

Τα νέα δεδομένα

«Ταυτόχρονα, η συμβολή των δασών στην αναχαίτιση της κλιματικής αλλαγής είναι ολοένα και σημαντικότερη, κάτι που φαίνεται πλέον και από τις νέες ευρωπαϊκές πολιτικές. Μία συζήτηση που ανοίγει αυτήν την εποχή στον ακαδημαϊκό χώρο είναι πώς η εκπαίδευση των νέων δασολόγων θα προσαρμοστεί στις αλλαγές που συντελούνται, πώς θα δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στη σχέση δάσους και κλιματικής αλλαγής, δάσους και διατήρησης της βιοποικιλότητας. Παράλληλα οφείλουμε ως ακαδημαϊκοί να κάνουμε την αυτοκριτική μας και να εργαστούμε περισσότερο ώστε τα πορίσματα της επιστημονικής γνώσης να περνούν στην πράξη και να λαμβάνονται υπόψη στη λήψη αποφάσεων. Ειδικά η πολιτεία θα βρίσκεται μονίμως σε υστέρηση σε σχέση με τις εξελίξεις».

Από τον Οθωνα έως τις συνεχείς αναζωπυρώσεις της γραφειοκρατίας

Τους δύο αιώνες ζωής πλησιάζουν οι δασικές υπηρεσίες στη χώρα μας. Η πρώτη δασική υπηρεσία ιδρύθηκε το 1836 με διάταγμα «περί διοργανισμού των Δασονομείων» και οι διευθυντικές θέσεις καλύφθηκαν αποκλειστικά από Βαυαρούς. Την ίδια περίοδο θεσπίστηκαν τα πρώτα «δασοδιοικητικά» μέτρα που αφορούσαν στην απαγόρευση της ρητίνευσης των εθνικών δασών και στη ρύθμιση της βοσκής εντός των δασών, ενώ έγινε μια προσπάθεια απογραφής της δημόσιας δασικής ιδιοκτησίας (που βέβαια δεν ολοκληρώθηκε ποτέ).

Το 1893 δημιουργείται για πρώτη φορά κεντρική υπηρεσία (Τμήμα Δασών) στο υπουργείο Οικονομικών και προβλέπεται δημιουργία ειδικού Δασικού Σώματος, με 20 δασάρχες και 350 δασοφύλακες. Ενδιαφέρον στοιχείο είναι ότι προβλέφθηκε η χρήση αξιωματικών της Χωροφυλακής ως δασάρχων,

Η πρώτη δασική υπηρεσία ιδρύθηκε το 1836 και οι διευθυντικές θέσεις καλύφθηκαν αποκλειστικά από Βαυαρούς.

όπου δεν υπήρχαν δασολόγοι. Το 1917 η αρμοδιότητα των δασών μεταφέρθηκε στο νεοϊδρυθέν υπουργείο Γεωργίας, όπου παρέμεινε για 93 χρόνια (έως το 2010). Ουσιαστικές οργάνωσης έτυχαν οι δασικές υπηρεσίες με τον ν. 3077/1924, τον πρώτο «Δασικό Κώδικα». Σύμφωνα με αυτόν τον νόμο, η χώρα διαιρέθηκε σε 14 Περιφερειακές Δασικές Επιθεωρήσεις που απαριθμούν από 55 Δασαρχεία και 65 Δασονομεία.

Το 1961 με το Β.Δ. 4/1961 ορίζεται ένα νέο οργανωτικό σχήμα των δασικών υπηρεσιών, σύμφω-

Η υπαγωγή των διευθύνσεων δασών και των δασαρχείων στο υπουργείο Περιβάλλοντος δίνει την ευκαιρία για καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων.

να με το οποίο η Γενική Διεύθυνση Δασών απαρτίζεται από 5 Διευθύνσεις, την υπηρεσία Γενικής Επιθεώρησης Δασών και την υπηρεσία

Δασικής Εκπαίδευσης και Εφαρμογών, ενώ οι περιφερειακές δασικές υπηρεσίες έχουν 16 Επιθεωρήσεις Δασών, 9 Επιθεωρήσεις Δασοτε-

χνικών Εργών, 77 Δασαρχεία και 40 Δασονομεία.

Το 1970 επιχειρείται νέα αναδιοργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών του υπουργείου Γεωργίας με τη Λ7/4.11.1970 απόφαση, σύμφωνα με την οποία δημιουργούνται επτά Επιθεωρήσεις Δασών ως υπηρεσίες διανομαρχιακού επιπέδου, υπαγόμενες στους περιφερειακούς διοικητές που έφεραν τον τίτλο υφυπουργού, 23 Διευθύνσεις Δασών νομαρχιακού επιπέδου μετά Δασαρχείων, 7 Διευθύνσεις Δασών χωρίς Δασαρχεία, 22 «Νομοδασαρχεία», 54 Δασαρχεία και 238 Δασονομεία υπαγόμενα στις νομαρχιακές δασικές υπηρεσίες. Για λίγα χρόνια, οι δασικές υπηρεσίες συνυπάρχουν στις νομαρχιακές υπηρεσίες του υπουργείου Γεωργίας με τις υπηρεσίες γεωργίας και κτηνιατρικής. Το 1977 ιδρύεται για πρώτη φορά Διευθύνσεις Αναδασώσεων στους Νομούς Ατ-

τικής και Θεσσαλονίκης. Το 1981 και το 1991 οι υπηρεσίες αναδιαρθρώθηκαν και πάλι, ενώ το 1991 η αρμοδιότητα των δασών αναβιβάστηκε πολιτικά με την ίδρυση Γενικής Γραμματείας Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος.

Ακολούθησε η αποκεντρωση. Το 1997 οι δασικές υπηρεσίες μεταφέρθηκαν στις περιφέρειες και το 2010 στις αποκεντρωμένες διοικήσεις, ενώ η αρμοδιότητα των δασών μεταφέρθηκε το 2010 από το υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης στο υπουργείο Περιβάλλοντος. Τέλος, στις 13 Αυγούστου 2021 (Α 143) οι δασικές υπηρεσίες των αποκεντρωμένων διοικήσεων μεταφέρθηκαν στο υπουργείο Περιβάλλοντος, ως περιφερειακές υπηρεσίες του.

• Τα στοιχεία προέρχονται από έρευνα του προέδρου της ΠΕΔΔΥ Νικήτα Φραγκισκάκη.

Αφγανιστάν, φωτιές φέρνουν πιο κοντά Αθήνα και Αγκυρα

Τι είπαν στην τηλεφωνική τους επικοινωνία οι κ. Μπτιστάκης και Ερντογάν

Του **Κ.Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Πρόσθετη περιπλοκή στην ήδη «βαριά» κυβερνητική ατζέντα του επόμενου διαστήματος αποτελούν η επικράτηση των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν και ο κίνδυνος νέων προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών προς τη χώρα μας. Το Μέγαρο Μαξίμου έχει τεθεί σε ετοιμότητα σε όλα τα επίπεδα, όπως καταδεικνύουν:

- Οι προετοιμασίες στον Εβρο και στα θαλάσσια σύνορα, όπως δρομολογήθηκαν μετά την έκτακτη συνεδρίαση του ΚΥΣΕΑ την περασμένη Τρίτη, ώστε η χώρα να είναι σε θέση να αντεπεξέλθει επαρκώς εάν δεχθεί πίεση.

- Η διπλωματική ενεργοποίηση σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και προς την Αγκυρα, όπως αποτυπώθηκε στην προχθεσινή τηλεφωνική επικοινωνία του πρωθυπουργού Κυρ. Μπτιστάκη με τον Τούρκο πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν, καθώς η Αγκυρα ενδεχομένως θα αποτελέσει «κλειδί» των εξελίξεων.

Σύμφωνα με πληροφορίες, η συνομιλία των κ. Μπτιστάκη και Ερντογάν πραγματοποιήθηκε σε θετικό κλίμα και όπως ανέφερε ο πρωθυπουργός σε συνεργάτες του, υπήρξε «συναντίληψη, αλλά και καθαρές εξηγήσεις για τις ροές». Συναντίληψη, υπό την έννοια ότι οι δύο χώρες έχουν ευθυγραμμισμένα συμφέροντα αναφορικά με την παραμονή των Αφγανών κοντά στις εστίες τους. Αλλά και «καθαρές εξηγήσεις» ότι η Αθήνα θα ωρακίσει τα σύνορά της και δεν θα επιτρέψει ανεξέλεγκτες προσφυγικές ροές προς το ελληνικό έδαφος.

Συγκεκριμένα, εκτίμηση του πρωθυπουργού είναι πως το ενδεχόμενο προσφυγικής κρίσης, αλλά και η κλιματική αλλαγή που είχε ως συνέπεια τις καταστροφικές πυρκαγιές σε Ελλάδα και Τουρκία μπορούν να φέρουν τις δύο χώρες πιο κοντά. Ο Τούρκος πρόεδρος φέρεται να αντιλαμβάνεται πως δεν τον συμφέρει κύματα προσφύγων να περάσουν στο έδαφος της Τουρκίας, καθώς ο μεγαλύτερος αριθμός θα παραμείνει εκεί. Παράλληλα, κατά τη διάρκεια της τη-

Η συνομιλία του Κυριάκου Μπτιστάκη με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν (στη φωτ. από την τελευταία συνάντησή τους στις 14 Ιουνίου, στο περιθώριο της συνόδου του ΝΑΤΟ, στις Βρυξέλλες) πραγματοποιήθηκε σε θετικό κλίμα.

«Συναντίληψη», αλλά και «καθαρές εξηγήσεις» ότι η Αθήνα δεν θα επιτρέψει προσφυγικές ροές στο ελληνικό έδαφος – Τα σενάρια που εξετάζονται μετά την επικράτηση των Ταλιμπάν.

λεφωνικής επικοινωνίας των δύο ηγετών κατέστη σαφές ότι η Αθήνα αντιλαμβάνεται τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Τουρκία στις εξελίξεις στο Αφγανιστάν ως μουσουλμανική χώρα και ότι αναγνωρίζεται πως δεν μπορεί να γίνει «αποθήκη προσφύγων της Ευρώπης», αλλά, όπως επισημάνθηκε, το ίδιο ακριβώς ισχύει και για την Ελλάδα, η οποία επίσης έχει ήδη σπκώσει μεγάλο βάρος. Με άλλα λόγια, διαμνύθηκε πως τα σύνορα της χώρας θα παραμείνουν

κλειστά, όπως συνέβη και κατά τη διάρκεια της κρίσης στον Εβρο. Επίσης, ο κ. Μπτιστάκης επισήμανε πως η Αθήνα θέλει να βοηθήσει την Αγκυρα στο μέτωπο των σχέσεων με την Ε.Ε. όσο βεβαίως αποφεύγονται κινήσεις όξυνσης.

Σε κάθε περίπτωση, είναι προφανές πως μετά την ανατροπή του στάτους κβο στο Αφγανιστάν, η Αθήνα προετοιμάζεται για όλα τα πιθανά σενάρια. Όμως, όπως αναφέρουν συνομιλητές του πρωθυπουργού, σαφής εικόνα για την τροχιά των εξελίξεων δεν θα υπάρξει άμεσα, αλλά πιθανότατα σε διάστημα ενός με δύο μηνών, καθώς στην παρούσα φάση κρίσιμες μεταβλητές παραμένουν άγνωστες. Ειδικότερα, αναφέρεται πως θα πρέπει να αποσαφηνιστεί η στάση που θα τηρήσουν οι ίδιοι οι Ταλιμπάν στο εσωτερικό του Αφγανιστάν. Εάν δηλαδή το επόμενο διάστημα θα ακολουθήσουν μια πολιτική διώξεων που θα οδηγήσει σε κύμα φυγής των αντιφρονούντων από τη χώρα ή όχι. Άμεσα συνδεδεμένη, μάλιστα, με αυτή την παράμετρο

είναι και η στάση που θα τηρήσει το νέο καθεστώς στο Αφγανιστάν στο μέτωπο της επιτήρησης των συνόρων του. Κατά πόσον, δηλαδή, αυτή θα είναι «χαλαρή» ενθαρρύνοντας ουσιαστικά όσους θέλουν να αποχωρήσουν, ή θα υιοθετηθεί προσέγγιση «τύπου Ανατολικής Γερμανίας», καθιστώντας εξαιρετικά επικίνδυνη κάθε προσπάθεια διαφυγής από τη χώρα.

Προτεραιότητες

Ενα άλλο ζήτημα είναι η στάση που θα τηρήσουν στα δικά τους σύνορα, αρχικά το Ιράν και στη συνέχεια η Τουρκία, από την οποία πάντως, όπως προκύπτει από τα λεγόμενα του κ. Ερντογάν, τα μηνύματα είναι θετικά.

Όμως, είναι άλλο θέμα οι διαθέσεις των εμπλεκόμενων μερών και άλλο η τελική δυναμική των πραγμάτων. Με άλλα λόγια, το ενδεχόμενο μιας νέας μεταναστευτικής κρίσης που, με αφορμή τις εξελίξεις στο Αφγανιστάν, θα οδηγήσει σε ισχυρές πιέσεις στα ελληνικά σύνορα δεν μπορεί να αποκλειστεί το επόμενο δίμηνο. Έτσι, η Αθήνα επιχειρεί να θωρακιστεί έναντι πιθανών μελλοντικών κινδύνων. Συγκεκριμένα, προτεραιότητα αποτελούν:

- Η αντιμετώπιση σειράς ευρωπαϊκών κρατών να εμφανίζονται ως «ανθρωπιστικές δυνάμεις», αφήνοντας όμως την Ελλάδα μόνη στη φύλαξη των ελληνικών συνόρων, που όμως επί της ουσίας συνιστούν και σύνορα της Ε.Ε.
- Η αποτροπή του σεναρίου η Ελλάδα να γίνει χώρα συγκέντρωσης ή διέλευσης τζχαντιστών που θα έχουν ως στόχο τη δημιουργία νέων πυρήνων στη χώρα ή σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη.

- Το κυριότερο, η συνέχιση της επαρκούς φύλαξης των συνόρων.

Πάντως, επί του παρόντος δεν υφίσταται πίεση στα σύνορα, ενώ με τις πολιτικές που έχουν ακολουθηθεί τον τελευταίο χρόνο από τον κ. Ν. Μητρώα, η Ελλάδα είναι σε θέση, εάν παραστεί ανάγκη, να φιλοξενήσει άλλους 30.000 μεταναστες και πρόσφυγες στα νησιά και στην ηπειρωτική Ελλάδα.

Οι καραμπόλες στα ψηφοδέλτια του ΣΥΡΙΖΑ

Συνωστισμός κορυφαίων στην Αθήνα

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Στην Κουμουνδούρου εκτιμούν πως οι όποιες σκέψεις του πρωθυπουργού για πρόωρες κάλπες έγιναν «στάχτη» μετά τις καταστροφικές πυρκαγιές και σε συνδυασμό με τη μετάλλαξη «Δέλτα» τα περιθώρια πολιτικών ελιγμών είναι περιορισμένα. Αυτό σημαίνει πως οι πολίτες του ΣΥΡΙΖΑ δεν προετοιμάζονται; Το αντίθετο. Ασφαλείς πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν πως έχουν γίνει κάποιες πρώτες συμφωνίες με τον Αλ. Τσίπρα, ενώ νυν, πρώην βουλευτές και στελέχη αισθάνονται πως με τη συμπλήρωση δύο χρόνων της Ν.Δ. στην εξουσία ήρθε η ώρα να ξαναδούν πού κινούνται οι εκλογικές «μετοχές» τους.

Η εξίσωση είναι πιο απλή για τον ΣΥΡΙΖΑ σε σχέση με τη «γαλάζια» παράταξη. Ναι μεν στην Αθήνα αναμένεται να υπάρξει συνωστισμός κορυφαίων στελεχών, ωστόσο η απλή αναλογική δίνει, έτσι και αλλιώς, ένα προβάδισμα στην αξιωματική αντιπολίτευση. Αν παραμείνει δεύτερο κόμμα και διατηρήσει το ποσοστό του 2019 υπολογίζεται πως οι έδρες που θα καταλάβει θα είναι 103 αντί για 86 που έχει σήμερα (με τη συνθήκη πως οι δυνάμεις των κοινοβουλευτικών κομμάτων θα είναι σχεδόν οι ίδιες). Στην περίπτωση που ο ΣΥΡΙΖΑ κόψει πρώτος το νήμα, τότε τα χαμόγελα στην Κουμουνδούρου θα είναι σαφώς περισσότερα.

«Μετακομίσεις»

Υποψηφιότητες «κλειδιά» είναι αυτές της Εφης Αχτσιόγλου και της Ρένας Δούρου. Η πρώτη υπουργός Εργασίας θεωρείται από τα πολύ δυνατά χαρτιά του κόμματος, ενώ και για την πρώην περιφερειάρχη Αττικής –που έχει στοχοποιηθεί από τη Ν.Δ.– αναμένεται ως απάντηση η επιστροφή της στην κεντρική πολιτική σκηνή. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η τομέαρης Οικονομικών θα μετακομίσει από το ψηφοδέλτιο Επικρατείας όχι προς τα βόρεια, που φέρει την καταγωγή της, αλλά σε κάποια περιφέρεια της Αθήνας. Η συζήτηση είναι όψιμη και η κατάρτιση των λιστών αργεί ακόμη, όμως θα μπορούσε να εξασθεί το συμπέρασμα πως η Α' Αθήνας, όπου πολιτεύεται ο Δημ. Τζανακόπουλος, δεν θα ήταν η πρώτη επιλογή. Ο γραμματέας του ΣΥΡΙΖΑ είναι επίσης ένας εκ των πρωταγωνιστών της αξιωματικής αντιπολίτευσης που στις διεργασίες ενόψει του συνεδρίου θα διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο. Ενδεχομένως να ήταν «σπατάλη δυνάμεων» η συγκεντρώνση πολλών ισχυρών στελεχών στη συγκεκριμένη περιφέρεια, με δεδομένο πως εκεί θα βρίσκονται οι Ν. Βούτσης και Ν. Φίλης. Τέταρτος το 2019 είχε εκλεγεί ο Χρυσ. Βερναρδάκης και αμέσως μετά είχε πλάσαριστει η Ράνια Σβίγκου.

Στην υπερσυγκέντρωση κορυφαίων στελεχών στην Αθήνα πρέπει να προστεθεί ο Π. Σκουρλέτης. Είχε τοποθετηθεί στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας ως γραμματέας του κόμματος το 2019 και αναμένεται να μετακο-

μίσει πλέον στον βόρειο τομέα.

Για τη κ. Δούρου συγκεκριμένες πληροφορίες ακόμη δεν υπάρχουν. Το μόνο σίγουρο είναι η συμμετοχή της στα ψηφοδέλτια του κόμματος στην Αθήνα. Το γεγονός πως εξελέγη στην ενιαία Β' Αθηνών το 2012 και ότι κατάγεται από το Αιγάλεω είναι δύο στοιχεία που θα μπορούσαν να εκτιμηθούν για το πού θα κατευθυνθεί. Νέα είσοδος στα ψηφοδέλτια θα είναι ο Νάσος Ηλιόπουλος. Λόγω της καλής πορείας του στη μάχη για την πλάτεια Κοτζιά, το φυσιολογικό είναι να τοποθετηθεί στην Α' Αθηνών. Αν όμως διατηρήσει την ιδιότητα του εκπροσώπου του κόμματος θα καταλάβει θέση στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας, όπως έγινε και με την Εφη Αχτσιόγλου.

Το κλίμα που εισπράττεται από την Κουμουνδούρου είναι πως ο Αλ. Τσίπρας στην επόμενη εκλογική μάχη θα ανακατέψει την τράπουλα με την προσθήκη φρέσκων προσώπων,

Ο Σκουρλέτης, η Αχτσιόγλου και η Δούρου, οι μετακινήσεις, οι απουσίες και τα νέα πρόσωπα που έρχονται στο προσκήνιο.

υγειονομικών, τεχνοκρατών ή μεταγγραφών. Ενδεχομένως να υπάρχουν και αποχωρήσεις παλαιότερων στελεχών. Από το Πολιτικό Συμβούλιο ο Θ. Θεοχαρόπουλος θα κατευθυνθεί και πάλι στα νότια της Αθήνας, ο προερχόμενος από το ΠΑΣΟΚ Ν. Μαδεμλής θεωρείται πολύ πιθανό να βρεθεί σε κάποιο τομέα της Β' Αθηνών, ο Δ. Χατζησωκράτης στον βόρειο τομέα, ενώ πιθανότατα ο Σπ. Δανέλλης να είναι υποψήφιος στο Ηράκλειο. Ο Ν. Μπίστης δεν έχει εκδηλώσει κάποιο ενδιαφέρον και όλα δείχνουν πως δεν θα βρεθεί στις λίστες του κόμματος.

Στην Αθήνα το 2019 «συνωστισμός» κορυφαίων υπήρξε στον βόρειο τομέα, με τους Ευκλ. Τσακαλώτο, Κ. Ζαχαριάδη, Μαριλίζα Ξενογιαννακοπούλου και Κ. Κατρούγκαλο να παίρνουν το εισιτήριο για τη Βουλή. Ο Ν. Παππάς είχε τερματίσει πρώτος στον νότιο τομέα, όπου αναμένεται να αφαιρεθεί μία έδρα εξαιτίας της αύξησης των βουλευτών Επικρατείας από 12 σε 15 (Α' Αθηνών και Αχαΐα θα είναι οι άλλες δύο περιφέρειες). Η απλή αναλογική ευνοεί το δεύτερο κόμμα πιθανότατα σε τετραεδρικές και πενταεδρικές περιφέρειες. Τι σημαίνει αυτό; Πως στο σενάριο που οι ισορροπίες στη Βουλή μείνουν οι ίδιες, το ντέρμπι Πολάκη - Σταθάκη στα Χανιά θα μπορούσε να λήξει ισοπαλία στην επόμενη εκλογική αναμέτρηση, με δύο έδρες (αντί για μία) να πηγαίνουν στον ΣΥΡΙΖΑ. Στη β' κατανομή, πάντως, η διάθεση των εδρών γίνεται από το τελευταίο κόμμα που έπιασε το όριο του 3% και προχωράει κατά σειρά σε αυτό με τα υψηλότερα ποσοστά.

Η τομεάρχης Οικονομικών του ΣΥΡΙΖΑ Εφη Αχτσιόγλου αναμένεται να μετακομίσει από το ψηφοδέλτιο Επικρατείας σε περιφέρεια της Αθήνας.

Η δύσκολη εξίσωση του ανασχηματισμού

Η παράμετρος των πυρκαγιών, η απόδοση ευθυνών και το χρονικό όριο της ΔΕΘ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Είναι η πρώτη φορά από την ανάληψη της πρωθυπουργίας που ο Κυριάκος Μπτιστάκης έχει προαναγγείλει με σχεδόν καθαρό τρόπο έναν ανασχηματισμό. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, είτε ο ίδιος ο πρωθυπουργός είτε συνεργάτες του διέψευθαν τα σχετικά σενάρια. Αντίθετα, κατά την πρόσφατη συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε ο κ. Μπτιστάκης με αφορμή τις πυρκαγιές, σχολίασε τα σενάρια ανασχηματισμού με τρόπο που δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνειών πως οι αλλαγές είναι στο μυαλό του, λέγοντας πως οι ευθύνες (σ.σ.: των πυρκαγιών) θα αποδοθούν «όταν έρθει η ώρα», προσθέτοντας πως «πρέπει να αποδίδονται όχι εν βρασμό αλλά μετά από σκέψη».

Ο χρόνος

Αυτή η φράση για σκέψη και όχι εν βρασμό αποφάσεις αφήνει ανοικτό τον χρόνο των αλλαγών. Το βέβαιο είναι πως δεν πρόκειται να γίνουν πριν φύγει εντελώς ο κίνδυνος των πυρκαγιών που, όπως φάνηκε και από την πρόσφατη στα Βίλια, αποτελούν έναν εντελώς αστάθμητο παράγοντα που δεν μπορεί να προβλεφθεί. Αρκετοί πάντως είναι αυτοί που λένε πως ο πρωθυπουργός πρέπει να ανέβει στη ΔΕΘ με νέο σχήμα, ώστε η παραδοσιακή επανεκκίνηση που κάνει κάθε κυβέρνηση από τη Θεσ-

σαλονίκη να μην είναι υπό τη σκιά των ευθυνών για τις μεγάλες περιβαλλοντικές καταστροφές. Αυτό είναι και το ισχυρότερο επιχείρημα όσων εισηγούνται αλλαγές άμεσα, υπογραμμίζοντας πως σε αυτή την περίπτωση ο πρωθυπουργός θα έχει απαλλαγεί από βάρη και θα έχει αποδώσει τις ευθύνες άμεσα, κάτι που προσιδιάζει και στο προφίλ που έχει χτίσει μέχρι σήμερα. Η φράση ωστόσο του πρωθυπουργού για αλλαγές όχι «εν βρασμό» αφήνουν ανοικτό το ενδεχόμενο για ανασχηματισμό και μετά τη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης, με κάποιους να λένε πως μπορεί να τον δούμε ακόμα και κοντά στις γιορτές, οπότε θα ψηφίζεται ο προϋπολογισμός.

Οι αλλαγές

Το μεγάλο ερώτημα είναι βεβαίως σε ποια υπουργεία θα υπάρξουν αλλαγές. Πρώτο στη λίστα είναι το υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, λόγω της άμεσης σχέσης με τις πυρκαγιές, αλλά δεν είναι το μόνο. Επιπλέον, η λεγόμενη απόδοση ευθυνών μπορεί να γίνει και σε υπαρκτικό επίπεδο και όχι σε πολιτικό, καθώς αναμφίβολα ευθύνες υπάρχουν και σε επιχειρησιακό επίπεδο. Ο ανασχηματισμός ωστόσο δεν θα είναι επικεντρωμένος μόνο στις πρόσφατες πυρκαγιές, αλλά θα περιλαμβάνει μια ευρύτερη γκάμα υπουργείων που λόγω της πανδημίας έχουν

υποστεί κόπωση και θέλουν ένα restart. Τέτοια μπορεί να είναι το υπουργείο Υγείας και το υπουργείο Τουρισμού, αλλά και το υπουργείο Παιδείας. Ακόμη, το Ταμείο Ανάκαμψης και η επανεκκίνηση της οικονομίας που αποτελεί βασικό στόχο του φθινοπώρου μπο-

Οι περισσότεροι κορυφαιοί υπουργοί αναμένεται να παραμείνουν στα πόστα τους ή θα αλλάξουν θέσεις και οι πχηρές αποχωρήσεις θα είναι μετρημένες στα δάχτυλα του ενός χεριού.

ρεί να οδηγήσει σε αλλαγές και στο οικονομικό επιτελείο, όπως για παράδειγμα η προσθήκη νέων υπουργών. Ερώτημα αποτελεί το τι θα γίνει και στο υπουργείο Ανάπτυξης.

Ο χαρακτήρας

Σε κάθε ανασχηματισμό το ερώτημα είναι γνωστό. Θα είναι «σωρευτικός», «δομικός» με επίκεντρο τους εξωκοινοβουλευτικούς ή τους βουλευτές; Τα δύο και πλέον χρόνια της διακυβέρνησης Μπτιστάκη έχουν δείξει πως κινείται ο πρω-

θυπουργός. Οι ανασχηματισμοί μοιάζουν περισσότερο με πινελιές εκεί όπου υπάρχουν παραφωνίες, παρά με σαρωτικές αλλαγές που δημιουργούν τις περισσότερες φορές περισσότερα προβλήματα από όσα λύνουν. Αυτό αναμένεται να δούμε και πάλι. Οι περισσότεροι κορυφαιοί υπουργοί θα παραμείνουν στα πόστα τους ή θα αλλάξουν θέσεις και οι πχηρές αποχωρήσεις, όπως αυτή του Τάκη Θεοδωρικάκου πέρυσι τον Ιανουάριο, θα είναι μετρημένες στα δάχτυλα του ενός χεριού. Στην περίπτωση Μπτιστάκη ισχύει η ρήση του Μπλ Κλίντον: Οι ανασχηματισμοί πρέπει να είναι προσεκτικοί καθώς συνήθως δεν ωφελούν, διότι όσοι παραμένουν στις θέσεις τους δεν το εκτιμούν και αυτοί που μπαίνουν είναι λιγότεροι από αυτούς που παραμένουν έξω. Μία τελευταία παράμετρος που είναι υπό αίρεση, είναι η είσοδος βουλευτών στο κυβερνητικό σχήμα. Οι καλά γνωρίζοντες λένε πως η τελευταία αναβάθμιση του κ. Τριαντόπουλου, επίσης εξωκοινοβουλευτικού στελέχους, σε θέση υφυπουργού ήταν αν όχι η τελευταία από τις τελευταίες που θα δούμε, και αναπόφευκτα ο κ. Μπτιστάκης θα ρίξει το βλέμμα του στην Κοινοβουλευτική Ομάδα του κόμματος, την οποία όσο περνάει ο καιρός θα έχει και μεγαλύτερη ανάγκη, καθώς η κυβέρνηση διανύει αίσια τον τρίτο χρόνο της θητείας της.

Οχι, Στέφανε, δεν είναι δικαίωμά σου

Η αλήθεια είναι ότι νιώθω μια αμνηχανία. Πώς να αντιμετωπίσει κανείς τον Στέφανο Τσιτσιπά; Ξαν έναν 23χρονο –τον Αύγουστο του ’98 γεννήθηκε– ή σαν τον τρίτο καλύτερο τενίστα του κόσμου; Ξαν έναν από εμάς –στην Καρδίτσα γεννήθηκε– ή σαν έναν πολυεκατομμυριούχο υπεραθλητή που ζει στο Μόντε Κάρλο; Είναι και αυτές οι ιαχές με το όνομά του που ακόμη ηχούν στα αυτιά μου. Ακου τώρα! Οι Έλληνες –που μέχρι χθες μπερδευαν τη ρακέτα του τένις με την ηλεκτρική κουνουποσκό-τώστρα που πουλάνε στα πανηγύρια– να τρέχουν να πιάσουν θέση να δουν τον Στέφανο να νικάει. Να ήσουν από καμιά γωνία, Στέφανε, να τους έβλεπες. «Ανέβα στο φιλέ!». «Ναι, ναι, βολέ!». «Λόμπα, λόμπα, πρόσεχε!». «Σμας, ρε φίλε, σμας!». «Ντάουν δε λάιν, παλικάρι μου!». «Προποντντές έπρεπε να μας είχες. Να δεις πώς θα κέρδιζες και αυτόν τον Σέρβο κι ας σου έριχνε και 11 χρονάκια».

Τέτοια ωραία ζήσαμε τον Ιούνιο. Αλλά δεν είμαστε εδώ για τα περασμένα μεγαλεία. Ούτε καν για να προβλέψουμε τις χρυσές σελίδες που θα έρθουν. Γιατί οι ειδικοί το έχουν δεδομένο: ο Στέφανος θα την κατακτήσει την κορυφή του Ολύμπου. Θα γίνει ο θεός του τένις. Μπορεί του χρόνου, μπορεί σε δύο χρόνια. Πιτσιρικός είναι ακόμη.

Εδώ όμως, σήμερα, είμαστε για να μιλήσουμε για τη μαύρη σελίδα του Στέφανου. Θα είμαι γλυκός, αλλά δεν θα μασήσω τα λόγια μου.

Μας έχετε κουράσει, Στέφανε. Μιλώ για σένα και όλους τους άλλους, επώνυμους και ανώνυμους, που παίζετε με τα νεύρα μας, λέγοντας το μακρύ και το κοντό σας για τα εμβόλια και τον κορωνοϊό. Ζούμε τη σοβαρότερη υγειονομική κρίση της γενιάς μας και εσείς μας τσαμπουνάτε φτηνές σοφιστείες. Στην Ελλάδα, μέχρι τις 20 Αυγούστου έχουν πεθάνει από τον κορωνοϊό 13.265 άνθρωποι. Διάβασε ξανά το νούμερο: 13.265. Και στον κόσμο όλοι οι νεκροί πλησιάζουν τα πέντε εκατομμύρια. Και το κακό δεν σταματά εδώ. Το 10% όσων έχουν περάσει COVID-19 –είτε έχουν νοσηλευτεί είτε όχι– θα έχει για μήνες ή και χρόνια σοβαρές επιπλοκές και ανεπανόρθωτες βλάβες από ανοσμία μέχρι χρόνια κόπωση. Στην Ελλάδα αυτοί οι άνθρωποι είναι περίπου εκατό χιλιάδες! Και εσείς λέτε ότι σας κατέβει, βάζοντας ανάμεσα στις εγωιστικές σκέψεις σας και κάποιες λέξεις που μπορούν να μας συγκινήσουν. Και κυρίως την πολύπαθη λέξη «δικαίωμα».

Ναι, καλά κατάλαβες. Δεν μιλώ για τους αρνντές της πανδημίας. Δεν μιλώ γι’ αυτούς που λένε ότι ο ιός είναι έργο του σατανά ή των πολυεθνικών ή των Εβραίων. Δεν μιλώ δηλαδή για τους ψυχικάδες των πολιτικών και των θρησκευτικών άκρων. Αυτούς τους έχουμε ξεγραμμένους, όπως μας έχουν ξεγραμμένους. «Ο Έλβις ζει. Η Γη είναι επίπεδη. Ο καρκίνος φεύγει με καλό εξορκισμό. Ο Γκέιτς και ο Σόρος είναι μετενσαρκώσεις του σατανά. Τα εμβόλια είναι μικροτσιπί. Και τα αεροπλάνα μάς ψεκάζουν». Θλιβόμαστε ή γελάμε με όλα αυτά, αλλά στην τελική δεν μας αγγίζουν. Πώς να απαντήσει, δηλαδή, κανείς σοβαρά σε αυτόν που λίγες ημέρες πριν φώναζε στο Σύνταγμα «Κορωνοϊέ - Μολών Λαβέ»; ‘Η τι να πεις γι’ αυτούς που κολλούσαν αφίσες τον Ιούλιο, συνδέοντας τα εμβόλια με τον σεξισμό; «Οχι στα δήθεν εμβόλια της φαρμακομαφίας, όχι στον σεξισμό, στον εθνικισμό, στον ρατσισμό!» Αχ! Θα τρίζουν και τα κόκαλα των αριστερών της Ιταλίας. Αυτών που το 1973

ΠΗΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ξέρουμε ότι ένα στα 300.000 εμβόλια μπορεί να προκαλέσει σοβαρές –όχι ανεπανόρθωτες όμως– παρενέργειες. Αυτό είναι το ρίσκο που παίρνουμε όλοι. Γιατί όχι και εσύ;

διαδήλωναν υπέρ του εμβολιασμού για τη χολέρα και έστηναν στη Νάπολη εμβολιαστικά κέντρα για τους «συντρόφους εργάτες». Ας αφήσουμε, λοιπόν, τους ψεκασμένους να σκιαμαχούν με τους εφιάλτες τους και ας έρθουμε σε εσάς, τους «κανονικούς». Εσάς που λέτε «ναι, ιός υπάρχει, αλλά το εμβόλιο δεν είναι απαραίτητο». Αυτό λέτε σε διάφορες παραλλαγές. Και όλοι σκέφτεστε το ίδιο πράγμα: «Αν όλοι οι άλλοι κάνουν το εμβόλιο, η επιδημία θα σταματήσει. Αρα εγώ γιατί να το κάνω;». Πονηρό, κουτοπόνηρο, γιατί σκέψου όλοι να κάναμε ανάλογες σκέψεις; Οχι μόνο για τα εμβόλια, αλλά για όλα αυτά που απαιτούν υπευθυνότητα. «Άσε τους άλλους να διαχωρίσουν τα σκουπίδια τους και να ανακυκλώνουν, εμείς τα θάβουμε στην άμμο». «Μην πετάτε αναμμένα τσιγάρα στους δρόμους, αλλά σιγά μη λερώσω εγώ το τασάκι του αυτοκινήτου μου που μόλις χθες το έπλυνα». Αν το καλοσκεφθείς, είναι ο ίδιος συλλογισμός. «Εσείς όλοι υπεύθυνα για να μπορώ εγώ ανεύθυνα».

Ναι, είναι αλήθεια, Στέφανε, ότι το εμβόλιο μπορεί να έχει και ανεπιθύμητες παρενέργειες. Όπως όλα τα φάρμακα. Στατιστικά –τώρα έχουμε τεράστιο δείγμα και το ξέρουμε– ένα στα 300.000 εμβόλια μπορεί να προκαλέσει σοβαρές –όχι ανεπανόρθωτες όμως– παρενέργειες. Αυτό είναι το ρίσκο που παίρνουμε όλοι. Γιατί όχι και εσύ; Γιατί εσύ νομίζεις ότι είσαι ξεχωριστός; Και να σε ρωτήσω και κάτι: εκεί που μένεις, εκεί που τρως, εκεί που γυμνάζεσαι, εκεί που κολυμπάς, εκεί που διασκεδάζεις, θα σου άρεσε να περιστοιχιζόσαι από ανθρώπους που δεν θα έχουν κάνει το εμβό-

λιο; Οχι βέβαια. Αρα την ελεύθερη ζωή σου και την καλοκαιρινή ανεμελιά σου τις οφείλεις σε εκείνους που άκουσαν την επιστήμη και εμβολιάστηκαν.

Και εδώ προστίθεται η «εξυπνάδα»: «Κανείς δεν μπορεί να με υποχρεώσει να κάνω στο σώμα μου κάτι που δεν θέλω». Μωρέ τι μας λες; Και το κράνος γιατί είναι υποχρεωτικό; Το δικό μου κεφάλι θα σπάσει. Τι φοβάστε; Μήπως πιστίλισω με αίματα την άσφαλτο; Και η ζώνη γιατί είναι υποχρεωτική; Η ανορεξία είναι δικαίωμα μου κάτι που δεν θέλω». Αλλά παχυσαρκία; Η μετάγγιση αίματος σε ένα βρέφος απαιτεί την άδεια των γονιών; Οχι βέβαια. Οι σύγχρονες κοινωνίες τα έχουν απαντήσει όλα αυτά. Και εσύ, Στέφανε, θα έπρεπε να ξέρεις μέχρι πού φτάνει το πάπλωμά σου.

Βέβαια, η αλήθεια είναι ότι η Ευρώπη σου άφησε –κακώς κατά τη γνώμη μου– το δικαίωμα να αποφασίζεις εσύ για την υγεία της κοινότητάς σου. Πάγωσαν οι «ηγέτες» με το πρώτο κύμα της πανδημίας και λειτούργησαν αμυντικά. Δεν θέσπισαν ως ώφειλαν υποχρεωτικό τον εμβολιασμό για όλους αυτούς που είναι σε συνεχή επαφή με τους πολίτες. Υγειονομικούς, παπάδες, εργαζομένους στην εστίαση, εκπαιδευτικούς μεταφορείς... Τα παιδικά εμβόλια είναι υποχρεωτικά για να πάει ένα παιδί στο σχολείο, αλλά το εμβόλιο για τον κορωνοϊό δεν είναι υποχρεωτικό για έναν υγειονομικό που μπαίνει στο χειρουργείο! Παράλογο δεν είναι; Η υποχρεωτικότητα θα απάλλασσε από το άγχος και τους δειλούς και τους αναποφασιστους. Η απόφαση, όμως, που απαιτούσε ο ευρωπαϊκός σωματισμός δεν ήρθε και έτσι δόθηκε γήπεδο σε κάθε είδους τυχοδιώκτες. Δεν θέλω να σε μπλέξω με τα πολιτικά, αλλά να ξέρεις ότι αυτά που λες για τα εμβόλια, σου τα έχουν υπαγορεύσει χωρίς να το έχεις καταλάβει διάφορα πολιτικά και συνδικαλιστικά συμφέροντα. Θα σου εξηγήσω τι εννοώ. Τα κόμματα θέλουν να παίρνουν ψήφους από παντού. «Η ψήφος δεν μυρίζει», λένε. Είχε προηγηθεί, βέβαια, ο αυτοκράτορας Βεοπασιανός λέγοντας «το χρήμα δεν μυρίζει»,

όμως ας μην αλλάξουμε θέμα. Αφήνουν λοιπόν τα κόμματα τα κατακάθια τους να ερωτοτροπούν με τους ακραίους. Ποταπό αλλά πραγματικό. Τα ίδια και με τους συνδικαλιστές. Για να μη δυσανεστήσουν κανέναν, ούτε έναν, αφήνουν παραθυράκια για όλους. Χαρακτηριστική η περίπτωση ενός συνδικάτου νοσοκομειακών γιατρών που δήλωσε ότι είναι αντίθετο στον υποχρεωτικό εμβολιασμό των γιατρών. Δεν αμφισβητούν τα εμβόλια –γιατί τότε θα τους έπαιρναν στο κυνήγι οι συνάδελφοί τους που λιώνουν στις εφημερίες–, αλλά ζητούν περισσότερη ενημέρωση για να αποφασίσουν εάν θα τα κάνουν. Και να τα λένε αυτά γιατροί! Και να μην αντιδρούν ούτε οι ιατρικοί σύλλογοι ούτε οι ιατρικές έδρες των πανεπιστημίων. «Μην χαλάσουμε και τις καρδιές μας με τους συναδέλφους μας». Εκτός αν εννοούν ότι με τόσο συνδικαλιστικό φόρτο δεν προλαβαίνουν να διαβάσουν τις επιστημονικές εκθέσεις για την εξέλιξη της νόσου που πλέον, λόγω Ιντερνετ, είναι προσβάσιμες σε όλους. Είναι, για να κάνουμε και λίγη πλάκα, σαν ένας αντίπαλος σου στην έναρξη του αγώνα να ζητάει από τον διαιτητή να του εξηγήσει τους κανόνες του παιχνιδιού. Γελοίο δεν θα είναι;

«Το δίλημμα δεν είναι εμβολιασμός ή μν. Το δίλημμα είναι πια, δημοκρατία ή φασισμός. Ξεκάθαρα!»! Το είπε πρόσφατα ένας υπάλληλος του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Και στην κορφή κανέλα. Εντελώς ξεκάθαρα. Ξέρεις, Στέφανε, πολλοί άνθρωποι στον δυτικό κόσμο –και στην Ελλάδα βέβαια– έχουν την ανάγκη να νιώθουν θύματα. Ζουν μια απελπιστικά μονότονη ρουτίνα και, για να ξεφύγουν, ανακαλύπτουν συνεχώς νέους εχθρούς.

Αλλά εσύ, Στέφανε, είσαι ένας από αυτούς; Εσύ, ένα θηρίο των τερέν, που ανατρέπει όλα τα προγνωστικά και δείχνεις τον ήρωα μέσα σου, γιατί τώρα δειλιάζεις και φέρεσαι εγωιστικά; Με συγκωρείς για το ξέσπασμα, αλλά αυτό λένε για σένα.

Άκουσε τι σου είπε ο Ναδάλ; «Για να είμαστε υπεύθυνοι άνθρωποι πρέπει να δεχτούμε το εμβόλιο».

Σου έχω λοιπόν μια πρόταση: Να εμβολιαστείς, να βγάλεις και μια σέλφι, από αυτές που σου αρέσουν, και να πεις απλά «το ξανασκέφθηκα». Αρκεί αυτό.

Και αυτός υπεραθλητής είναι. Και αυτός δεν θέλει να μειώσει τις δυνατότητές του ούτε ένα χιλιοστό.

Μετά τον σάλο που δημιούργησαν οι πρώτες σου δηλώσεις («μέχρι να γίνει υποχρεωτικό το εμβόλιο, δεν πρόκειται να το κάνω») βγήκες και είπες: «Αν θέλεις να προστατευτείς με το εμβόλιο, δικό σου πρόβλημα, πήγαινε και κάνε το». Αλήθεια τώρα; «Δικό σου πρόβλημα»; Το εμβόλιο, Στέφανε, είναι δικαίωμα. Αυτό που διεκδικούν όλοι οι φτωχοί του Τρίτου Κόσμου και το ψειρίζουν οι πλούσιοι –μας βάζω όλους μέσα– με τη σιγουριά ότι και να κολλήσουμε, θα μπορούμε σε ένα νοσοκομείο και θα σωθούμε. Και αυτοί που δεν θα χωρέσουν στα νοσοκομεία; Ή αυτοί που ο οργανισμός τους δεν θα μπορέσει να αντεπεξέλθει; Δεν έχουμε χρόνο, Στέφανε. Αν τα νοσοκομεία καταρρεύσουν –που είναι μαθηματικά βέβαιο ότι θα καταρρεύσουν αν φρενάρουν οι εμβολιασμοί– όλα ξανά θα σταματήσουν. Και η κοινωνική ζωή, και το εμπόριο, και οι αγώνες – και αυτό νομίζω σε ενδιαφέρει.

Είπες και κάτι ακόμη χειρότερο στις τελευταίες δηλώσεις σου και ελπίζω να σου ξέφυγε. Αντιγράφω: «Για εμάς τους νέους πιστεύω ότι είναι καλό να περάσουμε τον ιό, για να χτίσουμε ανοσία. Δεν το βλέπω σαν κάτι κακό». Μπορείς να σκεφθείς πόσους συννομλικούς σου, από αυτούς που σε έχουν αφήσει στο δωμάτιό τους, θα πάρεις στον λαιμό σου με αυτή σου τη δήλωση; «Είναι καλό να περάσουμε τον ιό»; Και η μάννα στο διπλανό δωμάτιο; Και ο παππούς; Ο φίλος που έχει κάποιο υποκείμενο νόσημα; Όλοι αυτοί ανοσία θα χτίσουν; Εσύ δεν ήσουν που έλεγες:

«Όσοι αγαπάμε μπορεί να είναι πιο ευάλωτοι από εμάς στον κορωνοϊό. Γι’ αυτό αγκάλιασε τα μέτρα προστασίας. Για να μπορέσουμε σύντομα να αγκαλιάσουμε ξανά όσους αγαπάμε, όπως παλιά». Αυτά δεν έλεγες στην καμπάνια της πολιτείας «Μένουμε ασφαλείς»; Γιατί τώρα τα αλλάζεις;

Και όταν έμαθα ότι βγήκε στην τηλεόραση ο πατέρας σου, και μάντζερ σου, πίστεψα ότι θα τα μάζευε κάπως τα πράγματα. Αλλά μας προέκυψε άλλος ένας «γιατρός»: «Οι αθλητές έχουν αρκετά δυνατό ανοσοποιητικό σύστημα για να αντεπεξέλθουν σε οποιαδήποτε περιπέτεια». Μπούρδες! Για να το πω ευγενικά. Μια μόλυνση από κορωνοϊό μπορεί να σε βγάλει για πάντα από την κούρσα του πρωταθλητισμού. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το 27% των νέων (16-24 ετών) που κόλλησαν τον ιό, ανεξαρτήτως αν μπήκαν ή όχι σε νοσοκομείο, θα υποφέρουν από το σύνδρομο «μακροχρόνια COVID». Δύσπνοιες, παρατεταμένη κόπωση, αδυναμία συγκέντρωσης –και τα τρία, νομίζω, σε ενδιαφέρουν– για μήνες, ίσως και για χρόνια, ακόμη δεν ξέρουμε.

Και μετά υπάρχει και το άλλο θέμα. Εσύ, Στέφανε, δεν είσαι ένας απλός πρωταθλητής του τένις. Είσαι ένα εθνικό σύμβολο, γιατί εσύ το επιδίωξες. Μιλάς για την Ελλάδα στις κάμερες, ζητάς από τους Έλληνες να σε αγαπήσουν, υψώνεις την ελληνική σημαία στις χαρές σου. Δεν καταλαβαίνεις τώρα ότι οι ακρότητές σου προσβάλλουν και τη χώρα σου; Δεν είσαι απλώς ο Τσιτσιπάς, είσαι ο Έλληνας Τσιτσιπάς. Θα το επαναλάβω: επειδή εσύ το θέλησες. Με την αντιεμβολιαστική συμπεριφορά σου, αναπαράγεις το πρότυπο του κακορίζικου νεοέλληνα που ζητάει από όλους τους άλλους να τον σέβονται και να τον υπολογίζουν ενώ αυτός δεκάρα δεν δίνει για κανέναν. Και μν σε επιπράζουν αυτοί που σε επαινούν στα social media. Μπες στον κόπο να δεις τα προφίλ τους. Κουκουλές, μαϊνάνδροι, κατάρτες, μαγγανιές, όλα μπερδεμένα. Ο,τι του φανεί του Λωλοστεφανή. Και, τέλος πάντων, μην αρκείσαι στην «ενημέρωση» από τα social media – αυτοί, λέει, που διαστράζουν με τα εμβόλια έχουν ως κύρια πηγή ενημέρωσης τα social media και τα blog. Ανοιξε, λοιπόν, καμιά εφημερίδα ή κάποιες έγκυρες ιστοσελίδες.

Να σου πω κλείνοντας και κάτι που άκουσα στο υπόστεγο ενός μικρού λιμανιού. Ξέρεις, εκεί όπου η μια παρέα περιμένει κοληπά με την άλλη το πλοίο να φανεί – και το πλοίο πάντοτε αργεί. Μιλούσαν για σένα. Τρία αγόρια και τέσσερα κορίτσια. Στην ηλικία σου. Ενα από τα αγόρια, για να εντυπωσιάσει, είπε ότι ούτε αυτός θα εμβολιαστεί γιατί οι ρακέτς που πήνε σκοτώνουν τον ιό. Οι άλλοι γέλασαν, όμως ένα από τα κορίτσια –μάλλον αυτό στο οποίο απευθυνόταν ο παλικαράς– δεν γέλασε. «Ή είσαι κόττα ή είσαι παρτάκας και εμένα δεν με φτιάχνεις», είπε και όλοι κοκάλωσαν. Μεταφράζω: Δεν είναι σέξι να είσαι ανεμβολιαστος, Στέφανε. Το αντίθετο είναι. Δεν θα σ’ το γράψω, γιατί μας διαβάζουν και μεγάλοι άνθρωποι. Γι’ αυτό σου λέω, αυτή η μαύρη σελίδα είναι καλό σύντομα να διαγραφεί γιατί δεν θα ξεχαστεί. Μν συνεχίσεις να βαθαίνεις το ρήγμα που δημιούργησες ανάμεσα σε εσένα και στους θαυμαστές σου. Σου έχω, λοιπόν, μια πρόταση. Να εμβολιαστείς. Να βγάλεις και μια σέλφι, από αυτές που σου αρέσουν, και να πεις απλά «το ξανασκέφθηκα». Αρκεί αυτό.

Όλα τα podcasts του Σταύρου Θεοδωράκη μπορείτε να τα ακούσετε στο pod.gr.

«Η φυγή είναι απόφαση σωτηρίας»

Νέοι Αφγανοί μιλούν στην «Κ»

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Μέχρι πριν από λίγες ημέρες, ο 21χρονος Αμπντούλσαρίκ Αμίνι ήταν αξιωματικός στον στρατό του Αφγανιστάν. Τώρα, κρύβεται από τους Ταλιμπάν στους δρόμους της Καμπούλ, όπου ο μόνος ήχος που σπάει την εκκωφαντική σιωπή είναι αυτός των πυροβολισμών. «Η ψυσχία και ο πανικός έχουν εξαπλωθεί παντού», λέει στην «Κ», «και τίποτα δεν ακούγεται πέρα από τον ήχο των πυροβολισμών και των εξτρεμιστικών τραγουδιών που παίζουν από τα μεγάφωνα που έχουν βάλει στα οχήματά τους». Ο Αμίνι κρύβεται γιατί φοβάται για τη ζωή του. «Οι Αφγανοί στρατιώτες συλλαμβάνονται», τονίζει, «φοβάμαι πως οι Ταλιμπάν θα με διαλύσουν». Μέχρι πρότινος, δεν θα σκεφτόταν ποτέ να φύγει από την πατρίδα του. Όμως τώρα οι Ταλιμπάν πήραν την εξουσία. «Ζητώ από τη διεθνή κοινότητα, ειδικά τις ΗΠΑ, να δώσουν άσυλο σε ενάλωτους Αφγανούς και στις δυνάμεις ασφαλείας. Η αμερικανική κυβέρνηση να βοηθήσει τον στρατό που ήταν μαζί τους σε επιχειρήσεις και έδειξε θάρρος κατά των Ταλιμπάν», αναφέρει, σε άπαιστα αγγλικά, στην «Κ».

Δεν είναι ο μόνος που θέλει να φύγει. Η απελπισία που επικρατεί την τελευταία εβδομάδα στο Αφγανιστάν κατανοείπει δύσκολα από ανθρώπους της Δύσης, αλλά οι εικόνες της φυγής με κάθε κόστος έχουν συγκλονίσει την υφήλιο. Αφγανοί κρέμονται από τα αεροπλάνα, Αμερικανοί στρατιώτες πιάνουν γυναίκες και παιδιά από τα ρούχα τους για να τους πάρουν μαζί τους σε μια ακόμα πτήση εκκένωσης, για να σωθεί όποιος σώζεται, έστω ένα ακόμα άτομο, έστω μια ακόμα ζωή, από τον τρόμο της ύπαρξης των Ταλιμπάν. Και ενώ οι ίδιοι υποστηρίζουν πως έχουν αλλάξει, πως θα σεβαστούν τις γυ-

ναίκες και τα ανθρώπινα δικαιώματα, οι Αφγανοί πολίτες που μίλησαν στην «Κ» φωνάζουν με απελπισία πως δεν έχει αλλάξει τίποτα – εκτός από τη ζωή τους. «Φοβάμαι γιατί απειλούμαι, επειδή οι Ταλιμπάν δεν έχουν αλλάξει και ό,τι κάνουν είναι θέατρο», λέει στην «Κ» η 29χρονη Σαχάρ Καν, δημοσιογράφος που εργάζεται σε ραδιόφωνο στην Καμπούλ. Φοβάται τόσο επειδή είναι γυναίκα, όσο και επειδή είναι δημοσιογράφος – στο παρελθόν

«Σκοτώνουν διοικητές του στρατού σε καθημερινή βάση», λέει μήνυμα γεμάτο πανικό που έστειλε 23χρονος.

την έχουν απειλήσει πολλές φορές να σταματήσει τη δουλειά της. Δεν το έκανε. «Τώρα όμως οι Ταλιμπάν είναι παρόντες σε όλες τις πόλεις, ο κίνδυνος για τις ζωές μας είναι πολύ σοβαρός», αναφέρει, συμπληρώνοντας πως τους έχει δει να μπαίνουν σε πολλά σπίτια αυτές τις μέρες για επιθεωρήσεις. «Θέλω πολύ να φύγω από τη χώρα γιατί δεν μπορώ να συνεχίσω να είμαι δημοσιογράφος εδώ, μπορεί να μην επιβιώσω», λέει η Καν. «Η χώρα μου είναι υπό κατοχή, άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί, και οι ελπίδες μας για ένα Αφγανιστάν που θα ευδοκίμει εξανειστίκταν».

Ισως το πιο συγκλονιστικό σκέλος από την τραγική πραγματικότητα που ζουν την τελευταία εβδομάδα πολλοί άνθρωποι στο Αφγανιστάν, δεν έγκειται στο ότι φοβούνται για τη ζωή τους, αλλά στο ότι ζουν χωρίς ελπίδα. Οσοι νέοι Αφγανοί μίλησαν στην «Κ» δηλώνουν απελπισμένοι, με μόνη

Οι νέοι κυρίαρχοι της Καμπούλ περιπολούν στους δρόμους της πόλης κάνοντας επίδειξη ισχύος. «Τίποτα δεν ακούγεται πέρα από τον ήχο των πυροβολισμών και των εξτρεμιστικών τραγουδιών που παίζουν από τα μεγάφωνα που έχουν βάλει στα οχήματά τους».

«Γιατί είσαι έξω χωρίς συνοδεία άντρα;»

Το 2020, οι Ταλιμπάν σκότωσαν τέσσερα μέλη της οικογένειας της 24χρονης Ζανίμπ Ατάλ. Είναι φοιτήτρια Ιατρικής, όμως πιστεύει πως πλέον δεν θα μπορέσει να δουλέψει ως γιατρός στο Αφγανιστάν. «Δεν φοβάμαι μόνο εγώ», λέει στην «Κ», «όλα τα κορίτσια φοβούνται, ακόμα και τα αγόρια φοβούνται, οι Ταλιμπάν είναι τρομοκράτες». Τις προάλλες πήγε στο νοσοκομείο και κάποιοι Ταλιμπάν τη σταμάτησαν. «Γιατί είσαι εκτός σπιτιού χωρίς συνοδεία άντρα;», ρώτησαν εξαγριωμένοι. «Κανείς δεν είναι χαρούμενος εδώ, φοβόμαστε για τα πάντα, αλλά κανείς δεν λέει τίποτα, φοβούνται μην τους σκοτώσουν οι Ταλιμπάν», τονίζει η Ζανίμπ. Αναφέρει πως αν γράψει κάτι στο Facebook κατά των Ταλιμπάν, της έρχονται κατευθείαν απειλητικά μηνύματα. «Κανένας Αφγανός δεν τους υποστηρίζει, πώς μπορούμε να τους υποστηρίξουμε;», ρωτάει. «Σκοτώνουν αθώους, δεν δίνουν δικαιώματα στις γυναίκες, είναι σαν ζώα, εδώ ζω, τους είδα», τονίζει. Η ίδια, όπως τόσο άλλοι, θέλει να φύγει από τη χώρα και να πάρει και την οικογένειά της μαζί, κι ας μην έχει κανέναν φίλο, συγγενή ή γνωστό εκτός Αφγανιστάν. Καλύτερα στην ξενιτιά παρά στην κόλαση. «Δεν είμαι ασφαλής εδώ», λέει στην «Κ». «Κανείς μας δεν είναι».

επιθυμία και ελπίδα σωτηρίας τη φυγή προς οπουδήποτε.

«Οι δρόμοι είναι άδειοι, οι άνθρωποι φοβούνται και προσπαθούν να μείνουν στο σπίτι – κάποιοι άγριοι, απολίτιστοι ήρθαν στην πρωτεύουσα και τώρα κυβερνούν», δηλώνει. Ο μόνος ήχος που ακούει είναι αεροπλάνα να έρχο-

νται και μετά να φεύγουν. «Όλοι μου οι φίλοι εγκατέλειψαν το σπίτι τους και πήγαν στο αεροδρόμιο, προσπαθώντας να φύγουν από τη χώρα» – το ίδιο θέλει να κάνει και ο Καμάλ. «Ψάχνω μια διέξοδο από το Αφγανιστάν», τονίζει, «με οποιονδήποτε τρόπο».

«Κάθε Αφγανός θέλει να μετακομίσει από το Αφγανιστάν σε ένα πιο ασφαλές μέρος», λέει στην «Κ» ο 20χρονος Τζαμσίντ Καν Σινγού-άρι, ο οποίος σπουδάζει οικονο-

«Οι άνθρωποι προσπαθούν να μείνουν στο σπίτι. Κάποιοι άγριοι, απολίτιστοι ήρθαν στην πρωτεύουσα και τώρα κυβερνούν».

μικά και ζει στην Τζαλαλαμπάντ, την πέμπτη μεγαλύτερη πόλη της χώρας. Ο 23χρονος Ικράμ Ούλα Γκραν, έτερος κάτοικος της Τζαλαλαμπάντ, αναφέρει ότι, καθώς το Αφγανιστάν ήταν σε πόλεμο για δεκαετίες, πάρα πολλοί άνθρωποι είναι φτωχοί. «Πολλοί δεν μπορούν να πάνε στο εξωτερικό εξαιτίας της φτώχειας, ούτε εγώ μπορώ», τονίζει. Με τον αδελφό του θέλουν να πάνε άμεσα στην Τουρκία γιατί ο αδελφός του δούλεψε στον στρατό του Αφγανιστάν, «όλη η οικογένειά μας είναι σε κίνδυνο, πρέπει να φύγουμε από τη χώρα».

Όμως είναι δύσκολο, και πολύ ακριβό. «Εχω αποφασίσει να φύγουμε λαθραία», λέει στην «Κ». Η πρώτη μας επαφή με τον Γκραν έγινε την Τετάρτη, όταν είχε πάει σε μια διαδήλωση υπέρ της σημαίας του Αφγανιστάν, την οποία οι Ταλιμπάν θέλουν να αντικαταστήσουν με τη δική τους, όπου άνοιξαν πυρ και δεκάδες διαδηλωτές

τραυματίστηκαν. Σε διαδηλώσεις που έγιναν την Πέμπτη προς τιμήν της ένατης ημέρας ανεξαρτησίας του Αφγανιστάν, δεκάδες ακόμα διαδηλωτές τραυματίστηκαν, ενώ πολλές πηγές λένε στην «Κ» πως και τις δύο ημέρες υπήρξαν θύματα.

«Σκοτώνουν διοικητές του στρατού σε καθημερινή βάση», το μήνυμα που μου έστειλε την Πέμπτη ο Γκραν, γεμάτο πανικό. Οι Αφγανοί όμως δεν το βάζουν κάτω. Πολλοί πολίτες, συμπεριλαμβανομένων πολλών γυναικών, βγήκαν στους δρόμους της Καμπούλ και όχι μόνο την Πέμπτη, κρατώντας σημαίες στα χέρια τους, φωνάζοντας «Ζήτω η Δημοκρατία! Ζήτω το Αφγανιστάν!» λέει στην «Κ» ο Αμπντούλ, δημοσιογράφος που δεν ήθελε να δημοσιευθεί το επώνυμό του. «Φοβάμαι γιατί για τους Ταλιμπάν οι άνθρωποι δεν έχουν αξία», αναφέρει. «Νομίζω πως δεν μπορώ να ζωω άλλο, οι ελπίδες μου έχουν χαθεί».

Ο ίδιος σκέφτεται το εξωτερικό, θέλει να φύγει γιατί έχει γυναίκα και δύο γιους. Δηλώνει πως οι Ταλιμπάν είναι ασυγκράτητοι στους δρόμους, δεν φορούν στολές για να μην μπορεί ο κόσμος να τους αναγνωρίζει, πυροβολούν στον αέρα. «Στα αυτιά μου», δηλώνει στην «Κ», «κχούν οι πυροβολισμοί χαράς που ρίχνουν».

Οι Αφγανοί πρόσφυγες θα «συμπαρασύρουν» κι άλλους

Του **ΤΑΣΟΣ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ**

Ο Γιουνοβς Μοχαμαντί ανήκει στη φυλή Χαζάρα. Έφυγε από το Αφγανιστάν το 1997 για πρώτη φορά όταν είχε φυλακιστεί από τους Ταλιμπάν και γύρισε το 2000, οπότε ξαναφυλακίστηκε... Πριν από μερικούς μήνες ξαναγύρισε στο Αφγανιστάν. Για να φτάσει στο Γκάζνι, ένα επαρχιακό κέντρο, έπρεπε να περάσει από φυλάκιο ελέγχου των Ταλιμπάν. «Με ρώτησαν τι δουλειά κάνω, είπα εργάτης και ζήτησαν να δουν τα χέρια μου, μετά ζήτησαν το κινητό μου τηλέφωνο. Πάγωσα, είχα φοβηθεί πάρα πολύ. Την ώρα εκείνη πέρασαν αμερικανικά αεροπλάνα και μας άφησαν».

Ο Μοχαμαντί λέει στην «Κ» ότι «ο κόσμος είχε κουρασθεί από την κεντρική κυβέρνηση που είχε τον έλεγχο των επαρχιών. Μετά τη συμφωνία της Ντόχα μεταξύ ΗΠΑ και Ταλιμπάν για την αποχώρηση των Αμερικανών τον Οκτώβριο του 2020 πήραν όλοι το μήνυμα ότι η κυβέρνηση καταρρέει και αποφάσισαν να μην πολεμήσουν».

Για την ώρα οι άνθρωποι κρύβονται, ιδιαίτερα οι γυναίκες. Η 14χρονη Μάχντια έχει συγγενείς στην Καμπούλ που κρύβονται και δεν βγαίνουν στον δρόμο. Η ίδια με την οικογένειά της έφυγαν στο Ιράν πριν από χρόνια, στην Ελλάδα βρίσκεται 20 μήνες και πάει σχολείο. Είναι και αυτή Χαζάρα (σίτες

που μιλούν ντάρι, μια γλώσσα που μοιάζει με τα φαρσί), γι' αυτό είχε ζητήσει καταφύγιο στο Ιράν. «Ένας συγγενής μου που δουλεύει στην αστυνομία κινδυνεύει».

Ο συγγραφέας Ρεζά Γκολαμί εξηγεί ότι όλα έγιναν εντελώς ξαφνικά. «Σε έναν γνωστό μου που υπηρετούσε στον στρατό του είπαν να μην πάει απλώς για δουλειά».

Εκτός από αυτούς που θα φύγουν από την πολύπαθη χώρα, υπάρχουν και εκατομμύρια που ζουν σε Πακιστάν και Ιράν.

Ο Γκολαμί είναι Τατζίκος, δηλαδή δεν ανήκει στη φυλή των Παστούν (11 εκατομμύρια Παστούν ζουν στο Αφγανιστάν και συγκροτούνται από 60 φυλές και 25 εκατομμύρια από την άλλη μεριά της μεθορίου στο Πακιστάν). Οι Τατζίκοι είναι περίπου 8,8 εκατομμύρια σε συνολικό πληθυσμό 37 εκατομμυρίων. Οι αριθμοί αυτοί είναι κατ'εκτίμηση, καθώς η τελευταία απογραφή είχε γίνει το 1979 και κατά τον Ανατόλι Λίβεν, καθηγητή του Πανεπιστημίου Τζορτζτάουν, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί αξιόπιστη, «όπως κάθε απογραφή στο

Πολλοί Αφγανοί επιχειρούν ήδη να εγκαταλείψουν τη χώρα είτε προς το Πακιστάν (φωτ.) είτε προς το Ιράν.

Αφγανιστάν». Ο Γκολαμί λέει ότι οι Παστούν που βρίσκονταν και στις δύο άκρες του πολιτικού φάσματος κυριαρχούσαν στην κυβέρνηση που κατέρρευσε αλλά και στους Ταλιμπάν, δεν ήθελαν να πολεμήσουν, αλλά προτίμησαν να συνεννοηθούν. Ο Μοχαμαντί αντίθετα λέει ότι απλώς η παλιά κυβέρνηση κατέρρευσε, «ουδείς ενδιαφερόταν πια να τη στηρίξει».

Πάντως και ο Γκολαμί αφηγείται μια ιστορία για έναν αξιωματικό σε μια επαρχιακή πόλη που αφού η μονάδα του πολιορκήθηκε από τους Ταλιμπάν, υπό την

πλήρη αδιαφορία της κυβέρνησης, παραδόθηκε πριν από μία εβδομάδα. Ο αξιωματικός κατέληξε στην Καμπούλ χωρίς να έχει οδηγίες από την υπηρεσία του τι να κάνει. Την περασμένη Κυριακή, λίγες ώρες πριν καταλάβουν οι Ταλιμπάν το Προεδρικό Μέγαρο, του είπαν απλώς από την υπηρεσία του να γυρίσει στο σπίτι του.

Οι ελληνικές ΜΚΟ έχουν ήδη πληροφόρηση για κινήσεις ανθρώπων από το Αφγανιστάν προς το Πακιστάν και το Ιράν το τελευταίο βήμα. Η τουρκική κυβέρνηση έχει ενημερώσει την Ευρωπαϊ-

κή Ένωση ότι χιλιάδες νέοι άνδρες πέρασαν τα σύνορα της Τουρκίας με το Ιράν στην επαρχία Βαν, με τελικό προορισμό την Ευρώπη. Στην έκτακτη σύνοδο των υπουργών Μετανάστευσης της Ε.Ε. αυτή την εβδομάδα έγινε μια εκτίμηση για μετακινούμενους πληθυσμούς 300.000 με 500.000 ανθρώπων. Αλλά ο αριθμός αυτός μπορεί να εκτιναχθεί, λέει στην «Κ» κυβερνητική πηγή. Το μεγαλύτερο ερωτηματικό είναι η λεγόμενη δευτερογενής μετανάστευση. Οχι δηλαδή πόσοι θα φύγουν από το Αφγανιστάν για τη Δύση, αλλά πόσοι θα βρουν την ευκαιρία με τα γεγονότα για να ξεκινήσουν από το Πακιστάν και το Ιράν (εκεί ζουν τρία εκατομμύρια Αφγανοί) αλλά και από την Τουρκία με προορισμό την Ευρώπη. Για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό η Ευρώπη θέλει να χρηματοδοτήσει τις τρεις αυτές χώρες για να κρατήσουν τους Αφγανούς.

Το κρίσιμο ερώτημα

Σε αυτή την εξίσωση μπαίνουν και οι συνομιλίες της Ε.Ε. με τους Ταλιμπάν που μπορεί να προσφέρουν και εκείνοι να «κρατήσουν» πληθυσμό έναντι οικονομικού ανταλλάγματος. Και στις δύο περιπτώσεις το ερώτημα είναι αν ο πληθυσμός θα μείνει.

Άνθρωποι όπως ο Γκολαμί αμφιβάλλουν. Οσο η διεθνής κοινότητα έχει στραμμένα τα φώτα της

στο Αφγανιστάν και οι Ταλιμπάν αναζητούν συμμάχους για να σχηματίσουν μια κυβέρνηση συνασπισμού με «πρόθυμους», τόσο θα «ορκίζονται» στην τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. «Αλλά ακόμα και τώρα τους είναι δύσκολο να "κρυφτούν"». Κάνουν ελέγχους στα σπίτια, πυροβολούν διαδηλωτές αντιφρονούντων και σκοτώνουν κόσμο στην Τζαλαλαμπάν επειδή διαμαρτύρεται για την αλλαγή σημαίας. Αυτά είναι η κούρτσα τους».

Οσο δεν έχει σχηματισθεί κυβέρνηση «οι Ταλιμπάν δεν θα κάνουν διώξεις αντιφρονούντων στον κρατικό μηχανισμό» προβλέπει ο Γκολαμί, «μετά θα δείξουν το πραγματικό τους πρόσωπο». Τότε θα αρχίσουν οι ροές του πληθυσμού προς την Ευρώπη. Μια πρόγευση του τι πρόκειται να γίνει είναι και οι κινήσεις των νέων ανδρών μέσω των χωρών της Ασίας. Αρκετοί από αυτούς είναι δημόσιοι υπάλληλοι (αστυνομικοί, στρατιώτες και άλλοι ένστολοι) που είχαν μείνει απλήρωτοι μετά την αποχώρηση των Αμερικανών, είτε προέρχονται από επαρχίες όπου οι Ταλιμπάν έσφιγγαν τον κλοιό γύρω από τα μεγάλα επαρχιακά κέντρα (συνήθως ήταν και απλήρωτοι και οι Ταλιμπάν ήταν έτοιμοι να ελέγχουν επαρχιακά κέντρα). «Στην Καμπούλ το αντελήφθησαν πιο αργά, στο τέλος», καταλήγει ο Γκολαμί.

Αυτοκρατορική ύβρις, ερεβώδης νέμεσις

Ενας πιο επικίνδυνος, χαοτικός κόσμος αναδύεται μετά την ταπείνωση της Δύσης στο Αφγανιστάν

Το ημερολόγιο έγραφε Τρίτη 13 Νοεμβρίου 2001, όταν οι δυνάμεις της υποστηριζόμενες από τις ΗΠΑ Βόρειας Συμμαχίας έμπαιναν στην Καμπούλ υπό τους ήχους του «Μα- ουτχάουζεν», του Μίκι Θεοδωράκη, έχοντας εξοστρακίσει τους Ταλιμπάν. Η αμερικανική υπερδύναμη είχε απαντήσει ταχύτατα και συντριπτικά στις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου που εξαπέλυσε η Αλ Κάιντα, με τον αρχηγό της Οσάμα μπιν Λάντεν, πρώην σύμμαχο των Αμερικανών στην αντισοβιετική τζιχάντ, να απολαμβάνει ασυλία στο Αφγανιστάν. Ενάμιση χρόνο αργότερα, θα ακολουθούσε το «Σοκ και δέος» στο Ιράκ. Οι περισσότεροι δυτικοί πολιτικοί, αναλυτές και δημοσιογράφοι υποκλίνονταν μπροστά στην επίδειξη αμερικανικής ισχύος. Το σχέδιο των νεοσυντηρητικών στην κυβέρνηση του υιού Μπους για έναν Νέο Αμερικανικό Αιώνα μέσω του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» φαινόταν, στα μάτια πάρα πολλών, να δικαιώνεται. Σε λίγες ημέρες η Νέα Υόρκη θα τιμά την εικοστή επέτειο της 11ης Σεπτεμβρίου, ενώ στην Καμπούλ θα κυματίζει το άσπρο λάβαρο των Ταλιμπάν με τη μαύρη επιγραφή του Ισλάμ. Ο πιο μακρύς πόλεμος στην ιστορία της Αμερικής τέλειωσε, την Κυριακή 15 Αυγούστου, με τον πιο ταπεινωτικό τρόπο. Οι χαώδεις σκηνές στο αεροδρόμιο της Καμπούλ, με αλλόφρονες Αφγανούς να συνθλίβονται από τους τροχούς αμερικανικών μεταγωγικών αεροπλάνων καθώς προσπαθούσαν να γαντζωθούν από αυτά, θα περάσουν στην Ιστορία για να συμβολίζουν το «όνειδος της Δύσης», όπως το χαρακτήρισε ο

Γερμανός πρόεδρος Φρανκ-Βάλτερ Στάινμγιερ. Η αυτοκρατορική ύβρις των νεοσυντηρητικών του Μπους προκάλεσε, είκοσι χρόνια μετά, τη νέμεσις στο πρόσωπο των σκοταδιστών ισλαμιστών. Αλλωστε, η Νέμεσις της μυθολογίας μας θυγατέρα της Νύκτας και του Ερέβους είναι.

Ο Τζο Μπάιντεν

Επεσε στον Τζο Μπάιντεν ο κληρός να πληρώσει το βαρύ πολιτικό τίμημα για το επονείδιστο τέλος ενός πολέμου που διαχειρίστηκαν τέσσερις Αμερικανοί πρόεδροι, δύο από κάθε κόμμα. Είναι αλήθεια ότι η κυβέρνησή του πιάστηκε στον ύπνο με την αστραπιαία επέλαση των Ταλιμπάν, οι οποίοι κατέλαβαν όλα τα αστικά κέντρα μέσα σε μία μόνο εβδομάδα, με αποτέλεσμα αντί για μια συντεταγμένη αποχώρηση να προκύψουν σκηνές που θύμιζαν Σαϊγκόν του 1975. Σαν να μην έφταναν αυτά, ήρθε το ανεκδιήγτο διάγγελμα του Μπάιντεν την περασμένη Δευτέρα. Ο άνθρωπος που εμφανιζόταν ως ο πιο έμπειρος πρόεδρος στη διεθνή πολιτική μετά τον Αϊζενχάουερ και είχε οικοδομήσει, με βάση και τα οικογενειακά του δράματα, το προφίλ του γεμάτου ενσυναίσθηση ηγέτη, εμφανίστηκε ως ένας πείσμων γέρος, που ενώ ο κόσμος καίγεται, εκείνος δεν έχει άλλο μέλημα παρά να αποδείξει, κάποτε με χολερική διάθεση, ότι είχε 100% δίκιο. Ωστόσο ο Αμερικανός πρόεδρος έχει δίκιο όταν λέει ότι ο πόλεμος ήταν ούτως ή άλλως χαμένος, τι ένα μήνα πριν, τι ένα μήνα αργότερα, και ότι η αποχώρηση

Ταλιμπάν, με τα οπλοπολυβόλα ανά χείρας, στο προεδρικό μέγαρο της Καμπούλ. Μια μεγάλη επιτυχία της Δύσης...

Το Εμράτο των Ταλιμπάν απειλεί να εξελιχθεί σε μαύρη τρύπα γεωπολιτικής αστάθειας στην καρδιά της Ευρασίας

των αμερικανικών στρατευμάτων –κάτι που επιδίωξαν και ο Ομπάμα και ο Τραμπ– ήταν μονόδρομος. Το αμερικανικό σχέδιο ήταν θνησιγενές από την πρώτη στιγμή. Αν οι βομβαρδισμοί κατά των Ταλιμπάν μπορούσαν να νομιμοποιηθούν λόγω 11ης Σεπτεμβρίου, γεγονός είναι ότι ο Μπιν Λάντεν είχε

καταφύγει από τις 16 Νοεμβρίου του 2001 στο Πακιστάν, όπου και εξοντώθηκε δέκα χρόνια αργότερα από τους Αμερικανούς. Οι Ταλιμπάν είχαν πτυπθεί καθολικά από τον Δεκέμβριο του 2001 και οι επιβιώσαντες ηγέτες τους κρύβονταν στις σπηλιές της Τόρα Μπόρα. Επομένως, δεν υπήρχε καμία βάση νομιμοποίησης στην απόφαση της κυβέρνησης Μπους να στείλει, το 2002, στο Αφγανιστάν μεγάλο όγκο Αμερικανών στρατιωτών, που λειτουργούσαν ως στρατός κατοχής, προστάτες διεφθαρμένων κυβερνήσεων και χάριζαν στους Ταλιμπάν το φωτοστέφανο των μαχητών για εθνική απελευθέρωση. Η επόμενη ημέρα διαγράφεται

τραγικά δύσκολη, πρώτα απ' όλα για τους ίδιους τους Αφγανούς. Οι νέοι άρχοντες της Καμπούλ πασχίζουν να πείσουν ότι έχουν αλλάξει, ότι δεν θα επαναφέρουν τον ζόφο της δεκαετίας του '90 σε ό,τι αφορά τη μεταχείριση των γυναικών, τις σχέσεις με την τρομοκρατία και σειρά άλλων θεμάτων. Ο βασικός λόγος είναι ότι δεν θέλουν να ξαναγίνουν παρίας της διεθνούς κοινότητας, καθώς καλούνται να κυβερνήσουν μία από τις πιο φτωχές χώρες του κόσμου, όπου το 75% του προϋπολογισμού καλύπτεται από τη διεθνή βοήθεια. Μάλιστα, από την πρώτη στιγμή έκλεισαν το μάτι στους Αμερικανούς, διαβεβαιώνοντας ότι είναι υπέρ του αγωγού φυσικού αερίου ΤΑ-ΡΙ (Τουρκμενιστάν - Αφγανιστάν - Πακιστάν - Ινδία), ο οποίος, αν χτιστεί, θα είναι εις βάρος της επιρροής της Ρωσίας, του Ιράν και της Κίνας. Ωστόσο ο κίνδυνος ενός νέου εμφυλίου που θα μετατρέψει το Αφγανιστάν σε γεωπολιτική μαύρη τρύπα της Ευρασίας είναι ήδη ορατός, με τις πρώτες αιματηρές διαδηλώσεις σε τρεις πόλεις και τη συγκέντρωση στρατευμάτων αντιπάλων τους στη δυσπρόσιτη κοιλάδα Παντισίρ, ιστορικό οχυρό της Βόρειας Συμμαχίας.

Το Πακιστάν

Σε περιφερειακό επίπεδο, το Πακιστάν είναι ο μεγάλος κερδισμένος, καθώς οι σύμμαχοι Ταλιμπάν του προσφέρουν το ποθετικό «στρατηγικό βάθος» στη σύγκρουση με την Ινδία για το Κασμίρ. Το ενδεχόμενο όμως να αποκτήσουν νέα ορμή οι Πακιστανοί Ταλιμπάν (αιμοσταγής τρομοκρατική οργάνωση, που δεν έχει

οργανικούς δεσμούς με τους Αφγανούς συνονόματους) απασχολεί σοβαρά το Ισλαμαμπάντ. Κίνα και Ρωσία ασφαλώς καίρονται για το οδυνηρό πλήγμα που δέχτηκε η Αμερική, αλλά έχουν λόγους να ανησυχούν για το ενδεχόμενο να ενισχυθούν ισλαμικά κινήματα στο Σινγιάγγκ, στο Ουζμπεκιστάν, στο Τατζικιστάν ή ακόμη και στον Καύκασο. Ιράν και Τουρκία θα διεδικήσουν μερίδιο επιρροής στο Αφγανιστάν, όμως θα δοκιμαστούν από το νέο μεταναστευτικό κύμα, το οποίο αργά ή γρήγορα θα φτάσει και στην Ευρώπη, προκαλώντας πολιτικές παρενέργειες – ενδεχομένως και στην κρίσιμη αναμέτρηση Μακρόν - Λεπέν, την επόμενη ανοίξη.

Όσο για τη μεγάλη εικόνα της διεθνούς πολιτικής, οι κατεχόννη χαμένοι είναι η ισχύς και η ενότητα της Δύσης. Το ΝΑΤΟ βγαίνει συντετριμμένο από τον μοναδικό πόλεμο, με συμμετοχή χερσαίων δυνάμεων, όπου δοκιμάστηκε. Όλοι οι σύμμαχοι της Αμερικής, από την Ταϊπέι και τη Σεούλ μέχρι το Βερολίνο και το Λονδίνο, αναρωτιούνται αν έχουν οποιαδήποτε αξία χρήσης οι δεσμεύσεις της Ουάσινγκτον. Με την απόσυρσή της από το Αφγανιστάν και τη Μέση Ανατολή, η Αμερική ασφαλώς θα συγκεντρώσει περισσότερη ισχύ στο στρατηγικό μέτωπο που την ενδιαφέρουν, κυρίως απέναντι στην Κίνα και στη Ρωσία. Αλλά οι φυγόκεντρες τάσεις στο δυτικό στρατόπεδο θα ενταθούν, καθώς οι ίδιοι οι Αμερικανοί είναι σαν να λένε σε όλο τον κόσμο «καθένας για τον εαυτό του, και τον τελευταίο ας τον πάρει ο διάβολος».

Ο πιο μακρύς πόλεμος στην Ιστορία των ΗΠΑ

1979-1989
Σοβιετική εισβολή
Ο Αμερικανός πρόεδρος **Τζίμι Κάρτερ**, με τη βοήθεια της Βρετανίας και της πακιστανικής μυστικής υπηρεσίας ISI, υποστηρίζει τους Αφγανούς μουτζαχεντίν και ισλαμιστές μαχητές αραβικών κρατών στο αντάρτικο εναντίον του Κόκκινου Στρατού.

Δεκαετία '90
Εμφύλιος πόλεμος
Αναδύονται οι Ταλιμπάν στο χαοτικό σκηνικό μετά την απόσυρση της ΕΣΣΔ.

1996
Με την υποστήριξη της ISI, οι Ταλιμπάν παίρνουν την εξουσία και εφαρμόζουν αυστηρά τη σαρία, καταπιέζοντας τις γυναίκες.

1998
Οι Ταλιμπάν προσφέρουν άσυλο στον Οσάμα μπιν Λάντεν και στην Αλ Κάιντα, που εξαπολύει επιθέσεις κατά των αμερικανικών πρεσβειών σε Κέννα και Τανζανία, σκοτώνοντας **224** ανθρώπους.

2000
Η Αλ Κάιντα επιτίθεται στο αμερικανικό πολεμικό πλοίο «USS Cole», στο Αντεν της Υεμένης.

2001
Στις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου σκοτώνονται **2.977** άνθρωποι. Ο Αμερικανός πρόεδρος **Τζορτζ Μπους** κηρύσσει «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας». Η αμερικανική εισβολή στο Αφγανιστάν ανατρέπει τους Ταλιμπάν, που βρίσκουν καταφύγιο στο Πακιστάν.

2009-2011
Ο Αμερικανός πρόεδρος **Μπαράκ Ομπάμα** αυξάνει προσωρινά τη στρατιωτική δύναμη της χώρας του στο Αφγανιστάν σε **140.000** άνδρες για να πιέσει τους Ταλιμπάν να αρχίσουν ειρηνευτικές συνομιλίες. Οι Ταλιμπάν αρνούνται.

2009-2011
Ο Αμερικανός πρόεδρος **Μπαράκ Ομπάμα** αυξάνει προσωρινά τη στρατιωτική δύναμη της χώρας του στο Αφγανιστάν σε **140.000** άνδρες για να πιέσει τους Ταλιμπάν να αρχίσουν ειρηνευτικές συνομιλίες. Οι Ταλιμπάν αρνούνται.

20 Μαΐου 2011
Οι ΗΠΑ σκοτώνουν τον Μπιν Λάντεν στην Αμποταμπάντ του Πακιστάν.

2017
Ο πρόεδρος **Ντόναλντ Τραμπ** δεσμεύεται ότι θα σταματήσει τους «Υελοίους, ατελείωτους πολέμους» των ΗΠΑ.

2018
Ο Τραμπ αναπτύσσει άλλους **3.500** στρατιώτες στο Αφγανιστάν.

2020
Ο Τραμπ κλείνει συμφωνία με τους Ταλιμπάν να σταματήσει τις κυρώσεις εναντίον τους, να απελευθερώσει **5.000** κρατούμενους μαχητές και να αποσύρει τα αμερικανικά στρατεύματα μέσα σε **14** μήνες. Σε αντάλλαγμα, οι Ταλιμπάν δεμεύθηκαν να κόψουν τους δεσμούς με την Αλ Κάιντα. Η συμφωνία παρακμύπτει την αφγανική κυβέρνηση.

2021
Ο **Τζο Μπάιντεν** αναλαμβάνει προεδρικό καθήκοντα και σπεύδει να αποσύρει τον στρατό από το Αφγανιστάν, παρά την αντίθετη γνώμη των στρατιωτικών.

PHFEE: Bloomberg, Reuters, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Associated Press, Getty Images

Μήπως τελικά είχε δίκιο ο Αμερικανός πρόεδρος;

Του **THOMAS FRIEDMAN**
THE NEW YORK TIMES

Η **μόνιμη** επώδους Αμερικανών αξιωματούχων ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονταν στο Αφγανιστάν για να εκπαιδεύσουν τον αφγανικό στρατό αποδείχθηκε ότι εμπειρίει κάθε ψευδαισθησις και ακατανόηση της αμερικανικής αποστολής στη χώρα. Η σκέψη και μόνον ότι εκείνο που χρειαζόνταν οι Αφγανοί ήταν η πολεμική τους εκπαίδευση, μόνο φαιδρή μπορεί να χαρακτηριστεί.

Το πρόβλημα αφορούσε από την αρχή την πρόθεση –και όχι την ικανότητα– των Αφγανών συμμάχων μας να πολεμήσουν για λογαριασμό της διεφθαρμένης φιλοαμερικανικής και φιλοδυτικής κυβέρνησης της Καμπούλ. Από τους πρώτους μήνες της διένεξης, η αποφασιστικότητα των λιγοστών και ελαφρά όπλισμένων Ταλιμπάν κατέστη σαφής. Την ίδια στιγμή, οι αντάρτες κέρδιζαν την εκτίμηση του πληθυσμού, εμφανιζόμενοι ως υπερασπιστές της εθνικής κυ-

ριαρχίας και του ίδιου του Ισλάμ. Η αμερικανική αποστολή στο Αφγανιστάν πρέπει έτσι να μείνει στην Ιστορία ως πλήρης αποτυχία: Τίποτα δεν έχει κριθεί ακόμη, καθώς όλα θα φανούν όχι την επαύριο της μεγάλης εξέλιξης, αλλά λίγο καιρό αργότερα, όταν οι περιφερειακές ισορροπίες θα έχουν πια αποκατασταθεί ή διαμορφωθεί εκ νέου.

Οι Ταλιμπάν γιόρτασαν την περασμένη εβδομάδα τη νίκη τους, υπενθυμίζοντας ότι επικράτησαν πάνω σε μία ακόμη υπερδύναμη. Ποιον δρόμο θα ακολουθήσουν τώρα: Οι αντάρτες θα συνεχίσουν άραγε την πολιτική του κινήματός τους, όπως τη γνωρίσαμε πριν από 20 χρόνια, προσφέροντας άσυλο στον Μπιν Λάντεν, επιβάλλοντας τη δική τους, πουριτανική εκδοχή του Ισλάμ και καταπιέζοντας τις γυναίκες; Ή μήπως θα επαναλάβουν τη φωνική τους τρομοκρατική εκστρατεία με στόχο τη Δύση;

Κανείς δεν μπορεί να απαντήσει ακόμη στα παραπάνω ερωτήματα. Το μόνο βέβαιο είναι ότι οι χθεσι-

Οι Ταλιμπάν ενδέχεται να καμφθούν υπό το βάρος των κρατικών καθηκόντων τους.

νοι αντάρτες θα αναγκασθούν να αναλάβουν πλέον τη σίτιση και την οικονομική επιβίωση του αφγανικού λαού και αυτό θα απαιτήσει σημαντικά κεφάλαια και επενδύσεις από το εξωτερικό, κυρίως από χώρες πάνω στις οποίες οι ΗΠΑ ασκούν σοβαρή επιρροή, όπως το Κατάρ, τα Εμιράτα, η Σαουδική Αραβία, το Πακιστάν και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η φυγή των Ηνωμένων Πολιτειών σημαίνει επίσης ότι οι Ταλιμπάν θα πρέπει να μάθουν να ελίσσονται σε πολύ επικίνδυνα νερά, δίπλα σε καρκαρίες, όπως το Πακιστάν, η Ινδία, η Κίνα, η Ρωσία και το Ιράν. Δεν αποκλείεται, λοιπόν, να θέλουν να διατηρήσουν κάποιο διαυλο επικοινωνίας με την Ουάσινγκτον. Αλλωστε,

όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Τόμας Ρούτινγκ, σε μια μελέτη που εκπόνησε για το Κέντρο Καταπολέμησης της Τρομοκρατίας, στο Ουέστποϊντ, «οι μετά το 2001 Ταλιμπάν αποδείχθηκε ότι έχουν αναπτύξει μια οργάνωση με ικανότητα μάθησης, μεγαλύτερο επαγγελματισμό, η οποία είναι ταυτόχρονα πιο ανοικτή στις επιρροές από το εξωτερικό».

Παρά τα διόλου ενθαρρυντικά πρώτα σημάδια και τα καταγεγραμμένα περιστατικά παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους Ταλιμπάν, τίποτε δεν έχει κριθεί ακόμη.

Το Αφγανιστάν του 2021

Το σύγχρονο Αφγανιστάν, σε αντίθεση με εκείνο του 2001, είναι πια πλήρως συνδεδεμένο με τον κόσμο, χάρη στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η απόκρυψη ωμοτήτων από τα μάτια της διεθνούς κοινότητας καθίσταται πια ιδιαίτερα δυσχερής. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της χώρας, όπου το 70% των κατοίκων διαθέτει κινητό

τηλέφωνο, έχουν μετατραπεί σε πλατφόρμες καταγγελίας της κυβερνητικής διαφθοράς και αδικίας. Στο σημερινό Αφγανιστάν, εκατομμύρια κορίτσια φοιτούν σε σχολεία και πανεπιστήμια. Τι θα κάνουν οι Ταλιμπάν; Θα τα κλείσουν όλα και θα διατάξουν την καθολική χρήση μπουργκας; Ίσως αποφύγουν κάτι τέτοιο, καθώς θα αντιμετωπίσουν σίγουρα εσωτερικές πιέσεις από συζύγους και κόρες, οι οποίες έχουν ασπασθεί τις εκπαιδευτικές και τεχνολογικές καινοτομίες και αρνούνται να τις αποχωριστούν.

Την ίδια ώρα, η κυβέρνηση Μπάιντεν θα κριθεί και αυτή, όχι τόσο από την εξευτελιστική φυγή από την Καμπούλ, όσο από τη διαχείριση της κρίσης αφού κοπάζει η φωτιά. Βρισκόμαστε στην απαρχή της μεγαλύτερης γεωπολιτικής πρόκλησης στη σύγχρονη ιστορία. Από τη μία, η αδυσώπητη κλιματική αλλαγή, στην οποία, παρεμπιπτόντως, το Αφγανιστάν είναι εξαιρετικά ευάλωτο, χωρίς καμία δυνατότητα να αντιμετωπίσει όσα έρχονται, και από την άλλη

η έστω και προσωρινή απόρριψη του δημοκρατικού πλουραλισμού από ορισμένες πρώην αποικίες της Δύσης, όπως η Λιβύη, ο Λίβανος, η Υεμένη, η Σομαλία.

Την τελευταία εικοσαετία, οι Ηνωμένες Πολιτείες προσπάθησαν να υπεραμυνθούν της τρομοκρατικής απειλής από το Αφγανιστάν εισάγοντας στη χώρα σταθερότητα και ευημερία και την κυρίαρχη αξία της πολυμείρειας σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας: στην εκπαίδευση, στη θρησκεία, στα ΜΜΕ και τελικά στην ίδια την πολιτική. Ως προσέγγιση δεν ήταν καταδικαστέα, αλλά βασιζόταν στη λανθασμένη εκτίμηση ότι περισσότεροι Αφγανοί θα ασπάζονταν τις ίδιες αξίες. Πολλοί οι έπραξαν, πολύ περισσότεροι όχι.

Η απόρριψη του δημοκρατικού προτύπου από σημαντική μερίδα των Αφγανών σημαίνει ότι ο πρόεδρος Μπάιντεν έπραξε σωστά εγκαταλείποντας το Αφγανιστάν, όπως τουλάχιστον δείχνουν προς στιγμή τα πράγματα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Γερμανία, αβεβαιότητα στην τελική εκλογική ευθεία

Οι Σοσιαλδημοκράτες κλείνουν την ψαλίδα με την Κεντροδεξιά

Του **ΝΙΚΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ**

Σε κάτι παραπάνω από ένα μήνα, οι Γερμανοί πολίτες θα προσέλθουν στις κάλπες για να εκλέξουν το εικοστό, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Κοινοβούλιο (Μπούντεσταγκ) της χώρας. Οι εκλογές αποτελούν ορόσημο για διαφορετικούς λόγους. Πρόκειται, άλλωστε, για την πρώτη φορά μετά 19 χρόνια που η Αγκελα Μέρκελ δεν είναι υποψήφια καγκελάριος, ενώ ταυτόχρονα η αναμέτρηση αποτελεί και μια πρόγευση της πιθανής πράσινης στροφής της μεγαλύτερης ευρωπαϊκής οικονομίας, με πολλαπλές παγκόσμιες προεκτάσεις.

Κανένα χαρακτηριστικό των επικείμενων εκλογών, ωστόσο, δεν συγκρίνεται με το πόσο απρόβλεπτες παραμένουν, παρότι λίγες εβδομάδες πριν από τη διεξαγωγή τους.

«Μιλάμε πραγματικά για πολιτικό καζίνο – όλα τα σενάρια παραμένουν πιθανά για το ποιος θα είναι ο τελικός κυβερνητικός συνασπισμός», αναφέρει στην «Κ» η αναλύτρια και διδάκτωρ Πολιτικών Επιστημών Άννα Φίσερ.

Τα πράγματα δεν ήταν πάντοτε έτσι. Πριν από μερικούς μήνες, ήταν σχεδόν αδιαμφισβήτητο πως διάδοχος της Μέρκελ στην καγκελαρία θα ήταν ο Άρμιν Λάσετ, υποψήφιος του συντηρητικού συνασπισμού των Χριστιανοδημοκρατών (CDU) και της αδελφικής Χριστιανοκοινωνικής Ένωσης της Βαυαρίας (CSU). Εθωρείτο ο πλέον καθαρός εκφραστής της πολιτικής της Μέρκελ, διατηρώντας κεντρώα και ρεαλιστική ιδεολογική γραμμή στο κόμμα, ενώ η εμπειρία του ως πρωθυπουργού του πολυπληθέστερου κρατιδίου της χώρας, της Βόρειας Ρηνανίας-Βεσφαλίας, έχαιρε, μέχρι πρότινος, θερμής υποδοχής από τη γερμανική κοινωνία.

Οι δημοσκοπήσεις

Οι τελευταίες δημοσκοπήσεις, δείχνουν πως το πολιτικό παζλ έχει πλέον αλλάξει ριζικά. Δημοσκοπήση του ινστιτούτου δημοσκοπήσεων INSA για την εφημερίδα Bild, που δημοσιεύθηκε την περασμένη εβδομάδα, κατέγραψε πτώση του συντηρητικού συνασπισμού CDU-CSU στο 23% –από την κορυφή του 30% που έπιασε πριν από μερικούς μήνες– ενώ πτωτική εμφανίζεται και η τάση του κόμματος των Πρασίνων, που βρίσκεται οριακά κάτω από το 20%. Απροσδόκητος ευνοημένος των εκλογικών τάσεων φαίνεται πως αναδεικνύεται το Κόμμα των Σοσιαλδημοκρατών (SPD), το οποίο κατέγραψε άνοδο δύο μονάδων και βρίσκεται πλέον στο 21%, ξεπερνώντας την παράταξη των Πρασίνων για πρώτη φορά εδώ και μήνες.

Οι έρευνες δείχνουν, επίσης, πως ο Ολαφ Σολτς, υπουργός Οικονομικών στην κυβέρνηση Μέρκελ και υποψήφιος των Σοσιαλδημοκρατών σε αυτή την αναμέτρηση, παραμένει η πιο δημοφιλής επιλογή για την καγκελαρία. Ακόμη πιο ξεκάθαρος νικητής των δημοσκοπήσεων, βέβαια, παραμένει η αβεβαιότητα. Οι πρόσφατες μετρήσεις καταγράφουν τη μικρότερη διαφορά μεταξύ των τριών μεγάλων παρατάξεων από τον Μάρτιο του 2017, ενώ το μέχρι προσφάτως πιθανότερο σενάριο κυβερνητικής συμμαχίας Συντηρητικών - Πρασίνων φαντάζει, πλέον, σχεδόν αδύνατο. Αντιθέτως, η συμμετοχή τουλάχιστον τριών παρατάξεων στην όποια κυβέρνηση συνεργασίας εξελίσσεται ολοένα και περισσότερο στο επικρατέστερο ενδεχόμενο. Η προσοχή στρέφεται και στα τρία μικρότερα κόμματα: οι Φιλελεύθεροι (FDP) και η ακροδεξιά Εναλλακτική για τη Γερμανία (AfD) κυμαίνονται γύρω στο 12%, ενώ ακολουθεί η Αριστερά (Die Linke) στο 7%. Τα

ΠΗΓΕΣ: Bloomberg, Brookings, Financial Times, Reuters, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Associated Press, Getty Images

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Δύσκολη εξίσωση σε πολλά μέτωπα για τον Ερντογάν

Στο 19% ο πληθωρισμός στην Τουρκία

Σε κρίσιμο σταυροδρόμι της μακράς πολιτικής σταδιοδρομίας του βρίσκεται ο Τούρκος πρόεδρος Ταγίπ Ερντογάν, καλούμενος να διαχειριστεί αλληπάλλινες κρίσεις, από την ανησυχπητική πορεία της οικονομίας μέχρι και την απειλούμενη προσφυγική κρίση μετά την επικράτηση των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν. Στο κρισιμότερο ίσως μέτωπο, αυτό της οικονομίας, οι προσπάθειες του Τούρκου προέδρου να πείσει την κεντρική τράπεζα προκειμένου να μειωθούν τα επιτόκια αποδείχθηκαν μέχρι στιγμής φρούδες. Η επιμονή του Ερντογάν για μείωση των επιτοκίων και διατήρηση υψηλών αναπτυξιακών ρυθμών προκάλεσε νέο κύμα φόβου στην αγορά, με τη λίρα να σημειώνει νέα υποχώρηση και την κεντρική τράπεζα να εκφράζει φόβους για «δολαριοποίηση» της οικονομίας, καθώς ολοένα και περισσότεροι Τούρκοι θα στρέφονται στην ασφάλεια των ξένων νομισμάτων. Η ανοδική πορεία του πληθωρισμού, που έχει φθάσει το 19%, πλήττει άμεσα τα νοικοκυριά.

Την ίδια ώρα, σοβαρό πλήγμα στη δημοτικότητα του κατάφερε η ελλείψης διαχείριση των πρόσφατων φυσικών καταστροφών στην Τουρκία. Η αδυναμία της πυροσβεστικής να περιορίσει την εξάπλωση των δασικών πυρκαγιών σε ορισμένα από τα δημοφιλέστερα θέρετρα στα τουρκικά παράλια του Αιγαίου αποδίδεται από τους ψηφοφόρους όχι τόσο στις τοπικές αρχές, όσο στην κυβέρνηση στην Αγκυρα, σύμφωνα με πρόσφατες δημοσκοπήσεις. Ο θάνατος τουλάχιστον 78 ανθρώπων στις όχθες της Μαύρης Θάλασσας από τις πλημμύρες της περασμένης εβδομάδας αποκάλυψαν και αυτές τη γύμνια του κρατικού μηχανισμού.

Παράπονα φέρεται να εκφράζουν οι Τούρκοι ψηφοφόροι και για τις ελλείψεις στη διαχείριση της κρίσης του κορωνοϊού. Τα νέα κρούσματα την Τετάρτη στην Τουρκία ξεπέρασαν τις 20.000, με 165 ανθρώπους να χάνουν τη ζωή τους στα νοσοκομεία της χώρας. Τα χαμηλά ποσοστά εμβολιασμού στην Τουρκία, που παραμένουν πολύ χαμηλότερα του ευρωπαϊκού μέσου όρου, προμηνύουν ιδι-

Α.Ρ. PHOTO / NEIM ENGINOV

Ο Τούρκος πρόεδρος δεν αποκλείεται να εκμεταλλευθεί τον δισταγμό των Ευρωπαίων να υποδεχθούν μεγάλο αριθμό προσφύγων από το Αφγανιστάν, επιβάλλοντας τους δικούς του όρους.

αίτερα δύσκολο χειμώνα για τους Τούρκους πολίτες, αλλά και για το κυβερνών κόμμα AKP και τον πρόεδρο Ερντογάν. Στο μεταξύ, πραγματικό πογκρόμ με στόχο Σύρους καταστηματαρχες στην τουρκική πρωτεύουσα σημειώθηκε την περασμένη εβδομάδα. Τα βίαια επεισόδια είχαν ως αφορμή τους τον θάνατο 18χρονου Τούρκου κατά τη διάρκεια συμπλοκής με νεαρούς Σύρους πρόσφυγες. Κάτοικοι του προαστίου της Αγκυρας βγήκαν στους δρόμους και πυρπόλησαν συριακά καταστήματα, αναζητώντας Σύρους για να τους εξολοκλήσουν. Η αστυνομία προχώρησε σε 78 προσαγωγές. Παρότι το περιστατικό είχε περιορισμένη έκταση, η τουρκική κοινωνία μοιάζει εξουθενωμένη από τον συνδυασμό υγειονομικής, οικονομικής, περιβαλλοντικής και προσφυγικής κρίσης, απειλώντας την ίδια την επιβίωση της κυβέρνησης Ερντογάν. Η προοπτική προσφυγικού κύματος προσφέρει, όμως, πίστωση χρόνου και μπορεί να αποδειχθεί ευκαίρια για τον Ερντογάν. Όπως έκανε και προ διετίας, ο Τούρκος πρόεδρος ενδέχεται να εκμεταλλευθεί τον δισταγμό των Ευρωπαίων να υποδεχθούν μεγάλο αριθμό προσφύγων από το Αφγανιστάν, επιβάλλοντας τους δικούς του όρους και χρησιμοποιώντας τους πρόσφυγες σαν πawns για την εξυπηρέτηση των γεωπολιτικών αλλά και μικροπολιτικών του συμφερόντων.

REUTERS

«Προδίδουν τα παιδιά τους στο κλιματικό»

ΛΟΝΔΙΝΟ. Δριμύ «κατηγορώ» απευθύνουν, σε κοινό άρθρο τους στην εφημερίδα New York Times, η Γκρέτα Τούνμπεργκ και τρεις ακόμη νεαροί ακτιβιστές για την ανάσχεση της κλιματικής αλλαγής. Οι αρθρογράφοι, από τη Σουηδία, το Μπανγκλαντές, την Κένυα και το Μεξικό, καταγγέλλουν ότι η ολιγωρία των κυβερνώντων έχει καταστήσει την κλιματική αλλαγή τη μεγαλύτερη απειλή για τη νέα γενιά.

Τα παιδιά, υποστηρίζουν οι νεαροί αρθρογράφοι, είναι πιο εύληπτα στα ακραία καιρικά φαινόμενα, στις μεταδοτικές ασθένειες και σε άλλες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως αποκάλυπται και η UNICEF σε έρευνά της, η οποία δημοσιοποιήθηκε χθες. Σκεδόν το ήμισυ των 2,2 δισεκατομμυρίων παιδιών στον κόσμο βρίσκεται ήδη σε «ιδιαίτερα μεγάλο κίνδυνο» από τις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης και τη ρύπανση, αναφέρει η έκθεση του οργανισμού. Παρότι όλα τα παιδιά του πλανήτη απειλούνται από καύσωνες, πλημμύρες, κυκλώνες, ασθένειες, ξηρασία και ατμοσφαιρική ρύπανση, ένα δισεκατομμύριο παιδιά ζουν σήμερα σε 33 χώρες, όπου κινδυνεύουν από τρεις ή και τέσσερις τέτοιες κλιματικές ή ανθρωπογενείς απειλές ταυτόχρονα. Μεταξύ των χωρών αυτών συγκαταλέγονται η Ινδία, η Νιγηρία, οι Φιλιππίνες και το μεγαλύτερο μέρος της Αφρικής, νότια

REUTERS

Εγκλημα στα χρόνια της πανδημίας

Χρυσές δουλειές για τους παραχαράκτες πιστοποιητικών εμβολιασμού που απαιτούνται για την επιστροφή στη νέα κανονικότητα

Της **ΔΙΟΝΥΣΙΑΣ ΒΟΡΙΑΗ**

Η **πανδημία** του κορωνοϊού και τα περιοριστικά μέτρα για την αντιμετώπισή της προκάλεσαν κατακλυσμιαίες ανατροπές στην καθημερινότητα δισεκατομμυρίων ανθρώπων, αλλάζοντας τον τρόπο ζωής, εργασίας, κοινωνικής συμπεριφοράς και εκπαίδευσης. Όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες προσariumόστηκαν στις νέες συνθήκες. Μαζί τους προσαρμόστηκε και το εγκλημα, μετατοπίζοντας τη στόχευσή του προς τα πιο πολύτιμα αγαθά της περιόδου: μάσκες, αντισηπτικά, φάρμακα, διαγνωστικά τεστ και εμβόλια. Τον τελευταίο καιρό, στο επίκεντρο της παράνομης διακίνησης βρίσκονται τα πιστοποιητικά εμβολιασμού και άλλα έγγραφα αναγκαία στη νέα κανονικότητα.

Η «συμβατική εγκληματικότητα» (κλοπές, διαρρήξεις) παρουσίασε ύφεση, κάτι μάλλον αναμενόμενο εξαιτίας των συνθηκών. Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, οι Αρχές κατέγραψαν μείωση κατά 24% των διαρρήξεων σε σπίτια, την οποία συνδέουν με την περιορισμένη κινητικότητα των πολιτών και την παραμονή στις κατοικίες τους. Αντιθέτως, η έλλειψη ανθρώπινς παρουσίας στις επιχειρήσεις και τα κλειστά καταστήματα πυροδότησαν αύξηση διαρρήξεων και κλοπών κατά 38% σε αυτούς τους χώρους. Ανάλογη αύξηση παρουσίασαν και οι κλοπές αυτοκινήτων που παρέμεναν σταθμευμένα και εγκαταλελειμμένα από τους ιδιοκτήτες τους. Η πτωτική τάση της δράσης του κοινού εγκλήματος διαπιστώθηκε παγκοσμίως, ακόμη και σε χώρες με οξύ πρόβλημα παραβατικότητας όπως το Ελ Σαλβαδόρ και το Περού.

Το Διαδίκτυο

Την ίδια στιγμή, ωστόσο, η πανδημία αποτέλεσε χρυσή ευκαιρία για άλλους κακοποιούς και το οργανωμένο έγκλημα. Λόγω COVID-19 ανέπτυξαν νέους τομείς παράνομων ενεργειών, εκμεταλλευόμενοι την «Άγρια Δύση» του Διαδικτύου.

Τι ακριβώς έκαναν οι κακοποιοί τους πανδημικούς μήνες αποτυπώνει η «Επιχείρηση Παγγαία», η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα των Interpol και Europol με συμμετοχή των διωκτικών αρχών 90 κρατών. Στόχος της είναι η πάταξη της διακίνησης και εμπορίας πλαστών φαρμάκων και υγειονομικού υλικού στο Διαδίκτυο. Το δημοφιλέστερο από τα αγαθά «μαϊμού» που διακινήθηκαν, στην αρχή κυρίως της υγειονομικής κρίσης,

Θραύση κάνουν στη «μαύρη» αγορά τα αναγκαία «εμβολιαστικά διαβατήρια» για την ελεύθερη πρόσβαση σε εστιατόρια, γυμναστήρια, συναυλίες κ.λπ.

Υγειονομικά έγγραφα διατίθενται σε δημοφιλείς εφαρμογές κρυπτογραφημένης επικοινωνίας, αλλά και σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης.

ήταν οι μάσκες, χωρίς βέβαια να λείπουν από τις λίστες των «εμπορών» τα πλαστά διαγνωστικά τεστ, «μαϊμού» φαρμακευτικά σκευάσματα όπως χλωροκίνη, η ζήτηση της οποίας εκτοξεύθηκε μετά την προβολή της από τον Ντόναλντ Τραμπ, η ρεμδεσιβίρη, διάφορα αντιικά και άλλα. Ενδεικτικά, στα telωνεία των ΗΠΑ κατασχέθηκαν, τον τελευταίο χρόνο, περισσότερα από 13 εκατομμύρια ιατρικές μάσκες «μαϊμού», ενώ ο Οργανισμός Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) απέτρεψε την εισαγωγή 177.000 πλαστών διαγνωστικών τεστ και 35.000 πλαστών χαπιών χλωροκίνης και υδροξυχλωροκίνης.

Στην πλεκτάνη των πανδημικών απατεώνων δεν έπεσαν μόνον ιδιώτες. Ακόμη και η γερμανική κυβέρνηση παρήγγειλε από επιτήδειους του Διαδικτύου μάσκες αξίας 15 εκατομμυρίων ευρώ. Η συναλλαγή δεν ολοκληρώθηκε την τελευταία στιγμή χάρη στην επέμβαση της

Το πανηγύρι των χάκερ

Κατακόρυφη αύξηση σημείωσαν και οι κυβερνοεπιθέσεις για λύτρα ή υποκλοπή προσωπικών δεδομένων. Η αγωνία για τον κορωνοϊό, οι υποσχέσεις θαυματουργών θεραπειών, εμβολίων και φθηνών ειδών προστασίας κατέστησαν εκατομμύρια ανθρώπους βορά των κακοποιών που πρωθυόσαν κακόβουλο λογισμικό στα μέιλ τους. Η μέθοδός τους ήταν το «phishing» στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και το «pretexting» στο κινητό. Ετσι αποσπούσαν από τα θύματα κωδικούς πρόσβασης και προσωπικό στοιχεία, δηλαδή το κλειδί των τραπεζτικών λογαριασμών τους. Ταυτόχρονα, η τάχιση μετάβαση στην τηλεργασία και μάλιστα χωρίς χρόνο για θωράκιση των εταιρικών συστημάτων υπήρξε απροσδόκητο δώρο για τους χάκερ. Εξαιτίας της απροσεξίας των τηλεργαζομένων και τη μη τήρηση πρωτοκόλλων κυβερνοασφάλειας, οι «ψηφιακοί εκβιαστές» εισέβαλλαν εύκολα στα εταιρικά συστήματα, κλειδώνοντάς τα και απαιτώντας λύτρα για την «απελευθέρωσή» τους. Σύμφωνα με την εταιρεία Canalis, που ειδικεύεται στην ανάλυση της αγοράς τεχνολογίας, το 2020 υπεκλήπησαν 30 δισεκατομμύρια αρχεία δεδομένων, περισσότερα δηλαδή από αυτά που υπεκλήπησαν συνδυαστικά τα τελευταία 15 χρόνια.

αστυνομίας. Όπως αποδείχθηκε, οι «διαδικτυακοί έμποροι» ήταν ποινικοί, χωρίς σχέση με την αγορά υγειονομικών υλικών, που άδραξαν την ευκαιρία εύκολου πλουτισμού λόγω των ελλείψεων σε μάσκες και της αγωνίας που προκάλεσε η πανδημία.

Συνολικά οι διωκτικές αρχές έχουν εντοπίσει περισσότερες από δύο χιλιάδες ιστοσελίδες που εμπορεύονταν τα ψεύτικα μέσα προστασίας από την COVID-19. Στις ΗΠΑ, το FBI συνέλαβε ακόμη και ψευτο-γιατρούς που εισέπρατταν χρήματα για «δήθεν θεραπείες»

της COVID-19. Στην Ινδία, την τιμητική τους είχαν άλλα πλαστά φάρμακα, όπως η ρεμδεσιβίρη, που πουλιόταν στο Διαδίκτυο έναντι 427 δολαρίων το φαλιδίο, ενώ η επίσημη τιμή της δεν ξεπερνούσε τα 27. Συνήθως τα θύματα λάμβαναν φαλιδία με παρακεταμόλη σε ρευστή μορφή ή μείγματα αντιβιοτικών και φυσιολογικού ορού, παντελώς άχρηστα.

Τους τελευταίους μήνες, η έλευση των εμβολίων και ιδιαίτερα η ανεξέλεγκτη επέλαση της μετάλλαξης «Δέλτα» έθεσαν νέους όρους στις περισσότερες δραστηριότητες

Στην Ινδία, επιτρέπει να πωλούσαν φαλιδία με παρακεταμόλη σε ρευστή μορφή ή μείγματα αντιβιοτικών και φυσιολογικού ορού ως ρεμδεσιβίρη!

και στα ταξίδια. Ταυτόχρονα γέννησε μια νέα εξαιρετικά επικερδή «μαύρη» αγορά: αυτή των «εμβολιαστικών διαβατηρίων» και άλλων πιστοποιητικών που απαιτούνται για την ελεύθερη πρόσβαση σε εστιατόρια, γυμναστήρια, συναυλίες κ.ο.κ. Η νέα εμπορική δραστηριότητα θέτει σε κίνδυνο ό,τι έχει κερδηθεί, έπειτα από μήνες, από τα εμβολιαστικά προγράμματα.

Η ισραηλινή εταιρεία κυβερνοασφάλειας Checkpoint διαπίστωσε ότι κάθε είδους και τύπου υγειονομικά έγγραφα διατίθενται όχι πλέον στο «σκοτεινό» Διαδίκτυο, αλλά σε δημοφιλείς εφαρμογές κρυπτογραφημένης επικοινωνίας, όπως το Telegram και το WhatsApp, αλλά και ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης όπως το Instagram, έναντι 250 δολαρίων.

Με συνοπτικές διαδικασίες, κάθε ενδιαφερόμενος, καταβάλλοντας το αντίτιμο σε κρυπτονομίσματα ή ακόμη και μέσω PayPal,

μπορεί να αποκτήσει το πιστοποιητικό εμβολιασμού που επιθυμεί, είτε πρόκειται για την κάρτα του βρετανικού εθνικού συστήματος υγείας (NHS), είτε για το ευρωπαϊκό ψηφιακό εμβολιαστικό διαβατήριο, είτε βεβαιώσεις εμβολιασμού κρατικών φορέων όπως Ελλάδα, Ολλανδίας, Ιταλίας, Γαλλίας και Ελβετίας, ή ακόμη και πιστοποιητικά αρνητικού μοριακού τεστ. Η Checkpoint επισημαίνει ότι τον τελευταίο καιρό, οπότε αυξήθηκε η ανάγκη τέτοιων εγγράφων, καταγράφεται εκθετική αύξηση τόσο των ιστοσελίδων που τα εμπορεύονται, όσο και των ακολουθών τους. Βασικό διαφημιστικό τους σύνθημα είναι: «Ελευθερία για όποιον δεν επιθυμεί το φονικό εμβόλιο».

Κύρια αγορά η Ευρώπη

Συγκριτικά με τον Μάρτιο, οι ακόλουθοι λογαριασμών που εμπορεύονται πλαστά πιστοποιητικά αυξήθηκαν κατά 566%. Κύρια αγορά για τέτοια πλαστογραφημένα πιστοποιητικά έγγραφα είναι τα ευρωπαϊκά κράτη. Οι κακοποιοί μετέφεραν τις δραστηριότητές τους από το «σκοτεινό» Διαδίκτυο στις δημοφιλείς εφαρμογές, προκειμένου να αυξήσουν τις ικανότητες διανομής, διατηρώντας ταυτόχρονα τη δραστηριότητά τους μακριά από τα αδιάκριτα βλέμματα. Το Telegram, άλλωστε, δεν έχει ιδιαίτερα αυστηρούς κανόνες ελέγχου του παράνομου εμπορίου.

Οι Αρχές της Ε.Ε. έχουν γνώση του τι ακριβώς συμβαίνει – και όχι μόνο διαδικτυακά. Η γαλλική αστυνομία ερευνά πολλαπλές υποθέσεις. Μεταξύ αυτών που εξετάζονται είναι μία κατά την οποία οι απατεώνες απέκτησαν πρόσβαση στο ηλεκτρονικό σύστημα γιατρού στο Μπορντό και δημιούργησαν 55 πλαστά πιστοποιητικά. Παρόμοιες καταγγελίες έγιναν και για τη Μασσαλία και την Γκρενόμπλ. Τον περασμένο μήνα, φυλακίστηκε υπάλληλος εμβολιαστικού κέντρου που δημιούργησε, με το αζημίωτο, 200 πλαστούς κωδικούς εμβολιασμού. Δύο γυναίκες υπάλληλοι άλλου εμβολιαστικού κέντρου συνελήφθησαν για την πώληση πλαστών πιστοποιητικών έναντι 80 έως 100 ευρώ, όπως και μία νοσηλεύτρια σε κέντρο του Παρισιού, που ομολόγησε ότι έχει πωλήσει δεκάδες πλαστά εμβολιαστικά διαβατήρια. Ιδιαίτερη ανησυχία εκφράζουν και οι αμερικανικές αρχές, δεδομένου ότι τα περισσότερα πανεπιστήμια και κολλέγια θα επαναλειτούργησουν απαιτώντας εμβολιαστικά πιστοποιητικά.

Κρόνος, τα μυστικά ενός πλανήτη που είναι... ορχήστρα

Με δεδομένα από την αποστολή Cassini, οι επιστήμονες άκουσαν και αποδόμησαν ποικιλία «συμφωνιών» στον δακτύλιο C

Τον **ROBIN GEORGE ANDREWS**
THE NEW YORK TIMES

Οι **παγωμένοι** δακτύλιοι του Κρόνου δεν είναι απλώς αισθητικά θαύματα. Ένας από αυτούς ηχογραφεί ένα όμορφο πλανητικό soundtrack. Το εσωτερικό του πλανήτη, κρυμμένο κάτω από ένα κάλυμμα κυρίως αέριου υδρογόνου, συσπάται. Αυτό προκαλεί διακυμάνσεις στο τοπικό πεδίο βαρύτητας, το οποίο τραβάει τα σωματίδια στον εκτεταμένο δακτύλιο C του Κρόνου και τα κάνει να χορεύουν. Αυτά τα ιδιόρρυθμα χοροπδήματα μπορούν να λάβουν τη μορφή σπειροειδών κυμάτων και ξεχωριστά σύνολα κυμάτων αποκαλύπτουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εσωτερικού του Κρόνου.

Με άλλα λόγια, ο Κρόνος είναι μια ορχήστρα. Διαφορετικές νότες εμφανίζονται στον δακτύλιο C, όπως σε μια παρτιτούρα. Οι επιστήμονες μπορούν να διαβάσουν αυτές τις νότες, να ακούσουν τη μουσική και να προσδιορίσουν τα μεμονωμένα όργανα και τους μουσικούς που την ερμηνεύουν, χωρίς να δουν ποτέ την ίδια την ορχήστρα. Χρησιμοποιώντας δεδομένα από την αποστολή Cassini, που έληξε το 2017,

οι επιστήμονες άκουσαν και αποδόμησαν μια ποικιλία συμφωνιών στον δακτύλιο C για μακρά χρονική περίοδο. Τώρα, δύο ερευνητές από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Καλιφόρνιας –ο ειδικός στους πλανήτες Κρίστοφερ Μάνκοβιτς και ο θεωρητικός αστροφυσικός Τζιμ Φούλερ– αποκωδικοποίησαν εν μέρει αυτήν τη μουσική για να ακούσουν τους ήχους ενός από τα πιο ανιγνιστικά χαρακτηριστικά του

Ο πυρήνας του αποτελείται όχι μόνο από πέτρες και πάγο, αλλά και από ρευστό μεταλλικό υδρογόνο.

Κρόνου: του πυρήνα του.

Σύμφωνα με τη δημοσίευσή τους στο περιοδικό Nature Astronomy, ο πυρήνας του πλανήτη είναι κολλοειδής: αποτελεί το 60% της ακτίνας του και ζυγίζει 55 φορές τη μάζα της Γης. Σε αντίθεση με την οργανωμένη συμπαγή συστάδα μεταλλικής, βραχώδους ή παγωμένης ύλης που βρίσκεται σε άλλους κόσμους, ο πυ-

Οι ερευνητές δεν γνωρίζουν ακόμη τι προκαλεί την ταλάντωση του πυρήνα και τη δημιουργία των σπειροειδών κυμάτων στον δακτύλιο C.

ρήνας του Κρόνου είναι ένα χαοτικό αμάλγαμα από διάφορα πετρώματα και πάγους, που αναμειγνύονται με μια ρευστή μεταλλική μορφή υδρογόνου. Τα ευρήματα φέρνουν τους ερευνητές πιο κοντά στο να κατανοήσουν πώς γεννήθηκε ο Κρόνος, καθώς και άλλοι αέρινοι γίγαντες, όπως ο Δίας. Τα γεωλογικά σπλάχνα της Γης, της Σελήνης και (πιο πρό-

σφατα) του Άρη χαρτογραφήθηκαν με σεισμόμετρα. Καθώς ο Κρόνος δεν διαθέτει στερεά επιφάνεια, καθιστά αδύνατη μια τέτοιου είδους έρευνα. Ένα διαστημικό σκάφος σε τροχιά μπορεί να χαρτογραφήσει χοντρικά τη δομή του εσωτερικού στρώματος ενός αέριου πλανήτη, ανιχνεύοντας λεπτές αλλαγές στη βαρύτητα. Ωστόσο, ο πυρήνας του

Κρόνου έχει τόσο αδύναμη επίδραση στο βαρυτικό πεδίο του πλανήτη που αυτή η τεχνική δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ακριβή απεικόνισή του. Ευτυχώς, η λάμψη του δακτυλίου C αποκάλυψε αυτό που οι παραδοσιακές τεχνικές δεν ήταν δυνατόν να δουν. Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, οι επιστήμονες παρατήρησαν τα περίεργα σπειροειδή κύματα του δακτυλίου μέσω ειδικών (από τις αποστολές Voyager και Cassini) και τελικά αντιλήφθηκαν ότι αυτές οι σπείρες προκαλούνται από τεράστιες ταλαντώσεις στον Κρόνο. «Είναι απλώς συνεχείς σεισμοί που γίνονται παντού στον πλανήτη», είπε ο δρ Μάνκοβιτς. Η τεχνική αυτή είναι γνωστή ως «κρονοσεισμολογία». Το 2019, η τεχνική χρησιμοποιήθηκε για να λύσει ένα ακόμη παζλ: πόσο διαρκεί μία ημέρα στον Κρόνο (περίπου 10 και μισή γήινες ώρες).

Ο πυρήνας του Κρόνου σιγά σιγά αποκαλύπτεται. Παλαιότερα μοντέλα απεικόνιζαν τον πλανήτη σαν μια πολυεπίπεδη σκληρή καραμέλα. Η κρονοσεισμολογία αποκάλυψε, όμως, την αλήθεια. Ο πυρήνας αποτελείται όχι μόνο από πέτρες και πάγο, αλλά και από ρευστό μεταλλικό

υδρογόνο, το οποίο προηγούμενως ήταν πιθανώς ένα ξεχωριστό στρώμα. Υπάρχει περισσότερος βράχος και πάγος στο κέντρο του και πιο πολύ ρευστό μεταλλικό υδρογόνο στις εξωτερικές του άκρες, αλλά, σε όλη του την έκταση, όλα αναμειγνύονται σε ένα χαοτικό κοκτέιλ. Μαζί με τη μεταβατική αλλαγή από ρευστό σε αέριο υδρογόνο στα πιο ψηλά του σημεία, τα ευρήματα απεικονίζουν πλέον τον Κρόνο ως μια μεγάλη ασαφή μπάλα.

Παρά τη συνεχή επιτυχία της τεχνικής, οι επιστήμονες δεν γνωρίζουν ακόμη τι προκαλεί την ταλάντωση του πυρήνα και τη δημιουργία των σπειροειδών κυμάτων στον δακτύλιο C. Η Γη αντηχεί σαν καμπάνα όταν κλονίζεται από έντονες τεκτονικές κινήσεις. «Αλλά ο Κρόνος είναι ρευστός, οπότε ποτέ είναι οι σεισμοί;» αναρωτιέται ο πλανητικός επιστήμων στο Πανεπιστήμιο της Αριζόνας και πρωτοπόρος της κρονοσεισμολογίας Μαρκ Μάρλεϊ, ο οποίος δεν συμμετείχε στην έρευνα. Οι μουσικοί της ορχήστρας μπορεί τελικά να αποκαλύφθηκαν, αλλά το κυνήγι για τον άπιαστο μάεστρο της ορχήστρας του Κρόνου συνεχίζεται.

«Όλα τελείωσαν για εμάς»

Κραυγή απόγνωσης μέσω των διεθνών μέσων από τις αθλήτριες του Αφγανιστάν

Της **ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑΣ ΣΠΑΝΕΑ**

Το ημερολόγιο έγραφε 23 Ιουλίου 2021 όταν η Κίμια Γιουσόφι μαζί με τον Φαρζάντ Μανσοούρι έμπαιναν στο στάδιο του Τόκιο κρατώντας, ως σημαioφόροι στην τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων, τη σημαία του Αφγανιστάν. Ήταν η πρώτη φορά που η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, στο πλαίσιο της ισότητας των δύο φύλων, αποφάσισε ότι σημαioφόροι κάθε χώρας μπορούν να είναι ένας άνδρας και μία γυναίκα. Μόνο που για το Αφγανιστάν αυτή η πρώτη φορά, ίσως, να είναι και η τελευταία,

Δεκάδες Αφγανές αθλήτριες που ζουν σε άλλες χώρες αναφέρουν ότι ο γυναικείος αθλητισμός στη γενέτειρά τους θα σβήσει.

διότι για το καθεστώς των Ταλιμπάν η θέση της γυναίκας είναι στο σπίτι και μακριά από τους αθλητικούς χώρους.

Η Ζάκια Χουντανταντί θα αγωνιζόταν στους Παραολυμπιακούς Αγώνες. Σε χώρους κοινωνικής δικτύωσης ανέφερε με υπερηφάνεια ότι θα ήταν η πρώτη αθλήτρια ΑμεΑ που θα έπαιρνε μέρος στη διοργάνωση. Η υπερηφάνειά της μετατράπηκε σε κραυγή όταν οι Ταλιμπάν ανέβηκαν στην εξουσία και

Στις 23 Ιουλίου 2021, η Κίμια Γιουσόφι (φωτ.) μαζί με τον Φαρζάντ Μανσοούρι έμπαιναν στο στάδιο του Τόκιο κρατώντας, για πρώτη φορά ως σημαioφόροι στην τελετή έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων, τη σημαία του Αφγανιστάν. Αυτή η πρώτη φορά, ίσως, να είναι και η τελευταία...

ζήτησε από τη διεθνή αθλητική κοινότητα βοήθεια. Την ώρα που η αθλήτρια των ΑμεΑ καταλάβαινε ότι δεν θα αγωνιζόταν στους Παραολυμπιακούς, η Χαλίντα Ποπάλ, πρώην αρχηγός της γυναικείας ποδοσφαιρικής ομάδας της χώρας, με δηλώσεις της ζήτησε από τις αθλήτριες του Αφγανιστάν να κλείσουν τους λογαριασμούς τους στα social media, να κάψουν τα αθλητικά ρούχα με τα διακριτικά και να φύγουν από τα σπίτια τους ώστε

γείτονες που γνωρίζουν τις δραστηριότητές τους να μην τις καταδώσουν. Από την πρώτη συμμετοχή αθλητριών σε Ολυμπιακούς (2004) και την πρώτη γυναίκα σημαioφόρο του 2021, ο γυναικείος αθλητισμός της χώρας επέστρεψε στην εποχή του 1999, όταν η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή απαγόρευσε τη συμμετοχή του Αφγανιστάν στους Ολυμπιακούς του 2000 για τις διακρίσεις που επέβαλε το, τότε, καθεστώς των Ταλιμπάν στις γυναίκες.

«Βρισκόμαστε στις πρώτες ημέρες και οι δηλώσεις των Ταλιμπάν είναι ότι έχουν αλλάξει. Αυτό, βέβαια, μένει να φανεί και στην πράξη. Από την άλλη πλευρά, η ΔΟΕ έχει κάνει μεγάλη προσπάθεια για την ισότητα των δύο φύλων και θα είναι πραγματικά πολύ κρίμα να μην έχουν τη δυνατότητα γυναίκες από το Αφγανιστάν να λαμβάνουν μέρος στους Αγώνες», τόνισε στην «Κ» το μέλος της ΔΟΕ και πρόεδρος της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής, Σπύρος Καπράλος.

Η πρώτη συμμετοχή γυναικών στους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν στη διοργάνωση της Αθήνας, η Ρομπίνα και η Φρίμπα, που πήραν μέρος σε στίβο και τζούντο, αντίστοιχα. Από τότε, σε κάθε διοργάνωση, υπήρχαν γυναίκες εκπρόσωποι της χώρας χωρίς όμως να έχουν κατακτήσει κάποιο μετάλλιο. Εξάλλου, ακόμη και η συμμετοχή τους ήταν γι' αυτές μια μεγάλη νίκη.

Μετά την επικράτηση των Ταλιμπάν, δεκάδες Αφγανές αθλήτριες που ζουν σε άλλες χώρες κρούουν των κώδωνα του κινδύνου και, μέσα από τοποθετήσεις τους, αναφέρουν ότι ο γυναικείος αθλητισμός στη γενέτειρά τους θα σβήσει και εκφράζουν τους φόβους τους για την τύχη των γυναικών αθλητριών που ζουν στη χώρα. «Όλα έχουν τελειώσει για τις αθλήτριες. Δεν πιστεύουν στα δικαιώματα των γυναικών. Ο,τι και να λένε δεν θα αλλάξουν ποτέ», επισήμανε στο Reuters η πρωταθλήτρια του καράτε Μίνα Ασάντι, η οποία έχει βρει καταφύγιο στην Ινδονησία.

Μπίλι Τζιν Κινγκ, «πλέον αναπνέω ελεύθερα»

Η **Μπίλι Τζιν Κινγκ** γεννήθηκε το 1943. Η Ναόμι Οσάκα το 1997. Τις συνδέει το τένις και ο ψηλός πρωταθλητισμός. Η μεγάλη διαφορά της ηλικίας τους δεν φαίνεται να έχει αλλάξει πολλά στον τρόπο που και οι δυο τους βίωσαν τον πρωταθλητισμό.

Πριν από λίγο καιρό, η Οσάκα έγινε το επίκεντρο συζητήσεων και μάλιστα τιμωρήθηκε με χρηματικό πρόστιμο, επειδή αρνήθηκε να ακολουθήσει τους κανόνες δημοσιότητας –μία συνέντευξη Τύπου στο Ρολάν Γκαρός– που επιβάλλονται στους αθλητές των μεγάλων διοργανώσεων πριν από τους αγώνες. Η ίδια τόλμωσε να δηλώσει, και μάλιστα σε συνέντευξη στο περιοδικό Time: «Είναι OK να μην είσαι OK», αποκαλύπτοντας ότι υποφέρει από κατάθλιψη και πως κατά εποχές αυτό επηρεάζει την απόδοσή της, συνεπώς έχει ανάγκη να αποσύρεται για να ξεκουραστεί. «Οι αθλητές είναι άνθρωποι», είπε.

Η κορυφαία τενίστρια μιλάει για τις δυσκολίες του πρωταθλητισμού και τις συνέπειές του, σε μια εκ βαθέων εξομολόγηση.

Με τα δικά της λόγια, μέσω μιας αυτοβιογραφίας που πρόσφατα κυκλοφόρησε στις ΗΠΑ (14/8), ανέκτησε τον έλεγχο της ζωής της και η Μπίλι Τζιν Κινγκ. Με τίτλο «All In» και τη διάθεση να κάνει μια πλήρη ανασκόπηση της εντυπωσιακής αθλητικής σταδιοδρομίας της, αλλά και της ταραχώδους προσωπικής της ζωής, η πρώην πρωταθλήτρια εξομολογείται: «Πλέον αναπνέω ελεύθερα». Η ιστορία της είναι αυτή μιας αθλήτριας παγκόσμιας κλάσης που βρέθηκε στο επίκεντρο της διαρκούς μάχης των γυναικών για αθλητική και κοινωνική

Κάτοχος 39 Γκραν Σλαμ και πρώην Νο 1 στην παγκόσμια κατάταξη, η Μπίλι Τζιν Κινγκ θεωρείται θρύλος στο άθλημα του τένις.

ισότητα, και σε ώριμη ηλικία έγινε ακτιβίστρια για να υπερασπιστεί την αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού. Υπήρξε επί έξι χρόνια η κορυφαία τενίστρια στον κόσμο

και κατέκτησε 20 πρωταθλήματα Γουίμπλετον. Στη βιογραφία της θυμάται έντονα το πολιτιστικό σκηνικό εκείνης της εποχής και τον βαθύ αντίκτυπο που άφησαν στη σκέψη της το γυναικείο κίνημα, οι πολιτικές δολοφονίες και οι αντιπολεμικές διαδηλώσεις της δεκαετίας του 1960, το κίνημα για τα δικαιώματα του πολίτη και, πιο πρόσφατα, το κίνημα για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ. Το 1973, η Κινγκ πρωτοστάτησε στην ίδρυση της γυναικείας αθλητικής ένωσης Women's Tennis Association και έγινε η πρώτη πρόεδρος της. Μιλώντας για την περίοδο του πρωταθλητισμού, περιγράφει τις αναρίθμητες προκλήσεις που αντιμετώπισε – τον σεξισμό, τους διατροφικούς καταναγκασμούς, τα σκληρά συμβόλαια με τους ασφυκτικούς όρους. Οσο για την προσωπική της ζωή, μίλησε δημόσια για τη σεξουαλική της ταυτότητα σε ηλικία 51 ετών.

ΜΑΡΟ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ομόνοια - υπομονή

Λογικά με την πορεία των τελευταίων χρόνων και ειδικά τις περσινές επιτυχίες, δεν θα έπρεπε να προκύπτει ανησυχία, αρκούσαν, ωστόσο, οι πρώτες μουδιασμένες εμφανίσεις του φετινού καλοκαιριού για να ακούσουμε ή να διαβάσουμε ξανά, εκτιμήσεις απόψεις και κριτική που συνάδουν με όλα όσα πέτυχαν τα τελευταία χρόνια ο Χένιγκ Μπεργκ και οι παίκτες του. Και ήρθε η εμφάνισή της περασμένης Πέμπτης για να αφησεί και πόλι εκτεθειμένους πολλούς «ειδικούς» και να μας υπενθυμίσει πως η υπομονή στο κυπριακό ποδόσφαιρο αποδεικνύεται πολλές φορές άγνωστη λέξη

* * * * *

Στιγμές γραφικότητας

Επανερχονται δριμύτεροι οι πολέμιοι της κάρτας φιλάθλου και συνε-

χίζουν την αγωνιότητα (γιατί άραγε;) τους προσπάθεια για την αναστολή ή την κατάργησή της. Είτε καταλαβαίνουν, είτε δεν καταλαβαίνουν την πραγματικότητα περί του θέματος, (οι δεύτεροι έχουν πάντως τη συμπάθειά μας), με τη στάση τους, μας χαρίζουν μεγάλες στιγμές γραφικότητας.

* * * * *

Χενκ Χάουαρτ

Ο πρώην προπονητής της Ομόνοιας Χενκ Χάουαρτ βρέθηκε στην Κύπρο και παρακολούθησε το ματς μεταξύ Ομόνοιας και Αντβερμπ. Πήγε στο ΓΣΠ μετά από πολλά χρόνια και θυμήθηκε πολλά. Πάντα θα πρέπει να χαιρόμαστε όταν φιλοξενούμε ανθρώπους που άφησαν σφραγίδα στο ποδόσφαιρό μας. Η Ομόνοια πάντως τον τίμησε δεόντως, παραδίδοντας του σχετική

πλακέτα. Και τον φιλοξένησε στο... προεδρικό box.

* * * * *

Το σήριαλ Ζαχαρίου

Τελικά το σήριαλ Παναγιώτη Ζαχαρίου τέλειωσε θετικά για τον παίκτη, την Ομόνοια και τον Ολυμπιακό. Από αυτό μένουν βέβαια και οι... συνθήκες αναρτήσεις που κυρίως τον γέλωτα προκαλούν.

* * * * *

Αρης Λεμεσού

Ντέρμπι δεν είναι. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν όλα τα παιχνίδια της πρώτης αγωνιστικής, ως προς τις πρώτες ενδείξεις για την κάθε ομάδα, ωστόσο, το σημερινό παιχνίδι στο ΓΣΠ έχει έναν επιπρόσθετο λόγο για να προκαλεί το ενδιαφέρον. Η επιστροφή του Άρη στην πρώτη

κατηγορία, με πολύ διαφορετικά τα δεδομένα. Ο Άρης δεν διεκδικεί φέτος απλά την παραμονή του στην κατηγορία των μεγάλων, αλλά τη μετάβασή του στις υπολογίσιμες δυνάμεις της πρώτης κατηγορίας. Από ένα παιχνίδι, αξιόποστα συμπεράσματα δεν μπορούν να εξαχθούν, η πρώτη εκτίμηση όμως για τον Άρη των επενδυτών και των ηχηρών μεταγραφών, αναμένεται με μεγάλο ενδιαφέρον.

* * * * *

Ο Λοΐζος Λοΐζου

Εμφάνιση - όνειρο για το Λοΐζο Λοΐζου στο ματς της Ομόνοιας με την Αντβερμπ την περασμένη Πέμπτη στο ΓΣΠ και αποθέωση για το μικρό. Αισθανθήκατε το...σεισμό που έγινε όταν έγινε αλλαγή. «Βάλτε τώρα που γυρίζει» που λέει και ρήση...

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ευκολάκι... για φαβορί

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Πες το εθιμοτυπικά, πες το ανάγκη ή ευκολία... φτάνοντας στο Σαββατοκύριακο που ξεκινά το φαντασμαγορικό (τρομάρα μας) πρωτάθλημα του νησιού, η κουβέντα περί των φαβορί μοιάζει επιβεβλημένη. Ευκολάκι, δηλαδή κείμενο, μέσα από το οποίο ο καθένας μπορεί ν' αναδείξει είτε τις μαντικές ικανότητές του, είτε ν' αναπτύξει την αναλυτική του σκέψη. Η κουβέντα για το φαβορί ενδεχομένως να αποτελεί και μια καταγραφή των δεδομένων έτσι όπως διαμορφώνονται πριν την εκκίνηση της κούρσας και τα οποία θα παρατηρούνται μέχρι και το τέλος της. Πόσο και πώς θα μεταβληθούν μέχρι τον Μάιο θα είναι η κουβέντα μέσα από την οποία θα «συμβιώσουμε», δημοσιογράφοι, οπαδοί, παίκτες, προπονητές και παράγοντες.

Μιλώντας για φαβορί, δεν θα μπορούσε να ήταν άλλος πέραν του πρωταθλητή. Ανεξαρτήτως ποιος και τι, όποιος έχει το «κλειδί» στην τσέπη έχει και το πάνω χέρι. Πόσω μάλλον όταν μιλάμε για μια ομάδα όπως η Ομόνοια του «μάστορα» Μπεργκ, η οποία και «μέταλλο πρωταθλητή» σφυρηλάτησε και πιο ισχυρή φαίνεται σε σχέση με πέρσι. Από εκεί και πέρα, ξεκινούν κάπως τα δύσκολα. Δεύτερο φαβορί κατά την άποψή μου θα έπρεπε να ήταν η ΑΕΛ. Ακριβώς γιατί το έχασε πέρσι στο παρά κάτι, γιατί είναι η ίδια ομάδα με τον διψασμένο για τίτλους Κερκέζ και γιατί ακριβώς μέσα από τις μεταγραφές βγαίνει πιο ενισχυμένη. Εντούτοις, οι ίδιοι στη Λεμεσό κρατούν χαμηλούς τόνους, το λιγουρεύονται μεν... αλλά καλά, καλά δεν το πιστεύουν και οι ίδιοι οι οπαδοί τους.

Σ' αντίθεση πάντως με τους Λεμεσιανούς, οι Βαρωσιώτες παρουσιάζονται πιο απαιτητικοί και φιλόδοξοι, εναποθέτοντας τις ελπίδες τους στον «στρατηγό Τιμούρ» όπως οι περισσότεροι αποκαλούν τον προπονητή τους. Ο οποίος Τιμούρ είναι ομολογουμένως παρουσιάζεται πιο ήρεμος σε σχέση με πέρσι κουβαλώντας την κάψα να φέρει το πρωτάθλημα μετά από 14 χρόνια στο Παπαδόπουλος. Τέταρτος στη σειρά των φαβορί μα καθόλου καταϊδρωμένος, αντιθέτως ανανεωμένος και εξοπλισμένος έρχεται ο ΑΠΟΕΛ, η ομάδα που γνωρίζει όσο καμία άλλη πως κατακτούνται τα πρωταθλήματα. Ο αστερίσκος που σημειώνεται για τους Λευκωσιώτες τοποθετείται δίπλα από τον Σάββα Πουρσαϊτίδη και κατά πόσο θα κουμαντάρει-διαχειριστεί τους «γκαλάκτικος» που έφερε η διοίκηση τούτο το καλοκαίρι.

Αστερίκο δεν βάζεις, αλλά μάλλον ένα τεράστιο ερωτηματικό δίπλα από τον Απόλλωνα. Μια ομάδα που χρόνια τώρα το διεκδικεί και από φέτος άλλαξε από τον προπονητή μέχρι και τη φιλοσοφία. Σ' αντίθεση πάντως με τις προηγούμενες χρονιές, οι μπλε της Λεμεσού μοιάζουν μακριά από την κουβέντα για το πρωτάθλημα. Ακριβώς όμως γι' αυτό κανείς δεν πρέπει να τους υποτιμά.

Όσον αφορά τους υπόλοιπους είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς ποιος θα είναι η ομάδα εκπληξη που κάθε χρόνο πλαισιώνει την εξέδα. Συνήθως είναι η ΑΕΚ που αποκλείεται να κάνει τόσο κακή χρονιά, όπως την περσινή.

Ποιος όμως μπορεί να διαγράψει τους νεόφυλους της Πάφου και του Άρη ή τον Ολυμπιακό που έρχεται από πέρσι; Δόξα και Εθνικός είναι τόσο δεδομένοι όσο το μπλε του ουρανού ενώ η ΠΑΕΕΚ μια που ανέβηκε... μια μάλλον που θα κατέβει.

Ζητούνται δύναμη και αντοχές!

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ**

Αν από το βράδυ της Παρασκευής ή εδώ και λίγες ώρες και μετά τον χθεσινό αγώνα στην Πάφο, ακούτε ή διαβάσετε διθυραμβικά ή απαξιωτικά σχόλια για ομάδες, ποδοσφαιριστές ή προπονητές, μην απορείτε. Το νέο ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα είναι ήδη σε εξέλιξη! Αν πάλι ναρπς – ναρπς άρχισαν τα όργανα για τη διαίτησία, καμία έκπληξη. Στην Κύπρο ζούμε για το κυπριακό πρωτάθλημα μιλάμε και περίπου τα ίδια δεδομένα και θέματα αντιμετωπίζουμε σε κάθε αγωνιστική περίοδο.

Μπήκαμε λοιπόν από την Παρασκευή στα...

ωραία του νέου πρωταθλήματος και από το Σεπτέμβριο πάμε στα πιο σημαντικά. Ας είμαστε λοιπόν προετοιμασμένοι. Σύντομα θα προκύψουν οι πρώτες εκτιμήσεις για το φετινό πρωταθλητή, φέτος εκτίμηση αναμένεται θα προκύψει και για τη δευτεραθλήτρια, λόγω συμμετοχής στο Τσίμπιππος Λιγκ, γενικότερα για τις ομάδες που θα διακριθούν και ασφαλώς για τα πρώτα φαβορί για υποβιβασμό. Συμβαίνει κάθε χρόνο τέτοια εποχή, οι αρχικές εκτιμήσεις συνήθως δεν δικαιώνονται, ωστόσο, οι λάτρες του... αθλήματος δεν πτοούνται. Στη βάση των πρώτων συμπερασμάτων, θα προκύψουν και τα πρώτα... στοιχήματα ως προς τις απολύσεις προπονητών. Θυμίζουμε πως κριτήρια αποτελούν η στρατιωτική παρέλαση της 1ης Οκτωβρίου, η μαθητική της 28ης του ίδιου μήνα και για τους πιο... ανθεκτικούς, η σούβλα των Χριστουγέννων και η φλαούντα του Πάσχα. Βγαίνει η φετινή χρονιά με κύριους δαιμονίες ή θα ζητηθεί – απαιτηθεί και φέτος η κάθοδος ξένων. Και αν ναι τότε; Είναι και το VAR, φέτος από το ξεκίνημα του νέου πρωταθλήματος και ενδεχόμενη αξιοποίησή του, σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με πέρσι, ίσως διαφοροποιήσει κάποια δεδομένα.

Σε καθαρά αγωνιστικό επίπεδο και κυρίως σε ό,τι αφορά στη διεκδίκηση του τίτλου, το περσινό δείγμα ενός ανταγωνιστικού μέχρι το τέλος πρωταθλήματος, σε συνδυασμό με τις ενδείξεις από τις κινήσεις του καλοκαιριού, δικαιολογημένα έχουν δημιουργήσει πολύ ψηλές προσδοκίες. Βέβαια, όσο ο ανταγωνισμός προβλέπεται ιδιαίτερα ψηλός, άλλο τόσο αναμένονται και οι κατά καιρούς κόντρες, εκτός αγωνιστικού χώρου, με ανακoinώσεις, αναρτήσεις, υπονοούμενα, γενικότερα αναπαραθέσεις σε κάποιες περιπτώσεις αχρείαστες, κουραστικές, άνευ ουσίας και κυρίως σπ... σφαίρα του για λαϊκισμού. Όλα αυτά αναμενόμενα είναι και μέρος του παιχνιδιού αποτελούν τα τελευταία χρόνια. Αν μν τι άλλο, ας αποδειχθεί όντως συναρπαστικό και ανταγωνιστικό το νέο πρωτάθλημα. Για την ώρα, δύναμη, κουράγιο και αντοχές είναι το ζητούμενο, γιατί είμαστε μόλις στην αρχή!

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,26%

Χ.Α.
-1,36%

Dow Jones
-1,22%

Nasdaq
-1,24%

Nikkei
-2,85%

Dax
-0,43%

FTSE 100
-1,81%

ΕΝΕΡΓΕΙΑ
Κραδασμοί
στη διεθνή
οικονομία
λόγω Κίνας.
Σελ. 10

Πετρέλαιο
-1,70%

€/€
-0,85%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΑΔΑ

Στο 1,6 δισ. το κόστος φυσικών καταστροφών

Πυρκαγιές, πλημμύρες και φυσικές καταστροφές κόστισαν, μέχρι στιγμής, τα δύο τελευταία χρόνια στην Ελλάδα περίπου 1,6 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 500 εκατ. οι πρόσφατες πυρκαγιές. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα ανεβάζουν τις ασφαλιστικές ζημιές παγκοσμίως στα 42 δισ. δολάρια. **Σελ. 8**

ΕΝΤΟΝΗ ΑΝΗΣΥΧΙΑ

Το κόστος μεταφορικών φέρνει και ανατιμήσεις

Η συνεχής άνοδος του μεταφορικού κόστους δημιουργεί έντονη ανησυχία για αύξηση του πληθωρισμού, ελλείψει στην αγορά και σοβαρή μείωση του περιθωρίου κέρδους επιχειρήσεων. Το κόστος μεταφοράς ενός εμπορευματοκιβωτίου έχει αυξηθεί από περίπου 1.000 δολ. στα 12.000 δολ. **Σελ. 6**

ΤΟ 2021 ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Επενδύσεις 400 εκατ. σε επαγγελματικά ακίνητα

Επενδυτικές συμφωνίες για την εξαγορά ή την ανάπτυξη επαγγελματικών ακινήτων αξίας 400 εκατ. ευρώ έχουν υλοποιηθεί από τις αρχές του 2021 μέχρι σήμερα στην Ελλάδα, καταδεικνύοντας τη σημαντική δραστηριότητα που καταγράφεται στην αγορά ακινήτων από εταιρείες επενδύσεων. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0.11%	0%
Γερμανία	-0,49%	-0,01%
Γαλλία	-0,15%	0%
Ιταλία	0,55%	0,01%
Ισπανία	0,22%	0,02%
Ιρλανδία	-0.10%	-0,04%
Ελλάδα	0.56%	0,04%
Ην. Βασίλειο	0,53%	0,01%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ-πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba1	NP
S&P	BBB-	A-3

Φεύγουν οι δεξαμενές, έρχονται πύργοι

Ανδρέας Βύρας: Υπάρχει έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον για ξενοδοχεία, πάρκο τεχνολογίας και άλλα

Με την ολοκλήρωση της απομάκρυνσης των διυλιστηρίων από το δρόμο Λάρνακας- Δεκέλειας, θα αρχίσουν μεγάλες αναπτύξεις στην περιοχή και έχει ήδη εκδηλωθεί έντονο ενδιαφέρον από επενδυτές. Οπως αποκαλύπτει

σε συνέντευξη στην «Κ» ο δήμαρχος της πόλης Ανδρέας Βύρας, βάσει του σχεδίου περιοχής, προνοούνται αναπτύξεις μέχρι 20 και 15 ορόφων, ενώ ήδη έχει καταγραφεί επενδυτικό ενδιαφέρον για δημιουργία πάρκου

τεχνολογίας. «Τα επόμενα χρόνια στην συγκεκριμένη περιοχή θα υπάρχει οικοδομικός οργανισμός και έργων», αναφέρει χαρακτηριστικά. Την άνοιξη αρχίζουν και τα πρώτα έργα ανάπλασης στο λιμάνι της πόλης,

ενώ στο μεταξύ καταγράφεται έντονη κινητικότητα για νέα ξενοδοχεία και οικιστικές αναπτύξεις. Αναφέρεται επίσης στη σημασία της ενοποίησης δήμων και τα σημαντικά οφέλη που θα έχει για όλες τις πλευρές. Με

τις εξελίξεις που έρχονται στην Λάρνακα ο κ. Βύρας επισημαίνει ότι ίσως μια θητεία δεν είναι αρκετή, αν και τονίζει ότι είναι νωρίς ακόμη για να ξεκινήσει η προεκλογική περίοδος για τις δημοτικές. **Σελ. 3**

Θέλουν ποιοτικό και όχι μαζικό τουρισμό

Αποτέλεσε ευλογία για πολλές χώρες χαμηλού εισοδήματος και χώρες με μεγάλο ιστορικό, αρχαιολογικό και πολιτισμικό ενδιαφέρον, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Αφού προσέφερε άφθονο συνάλλαγμα στα ταμεία κυβερνήσεων και δημοτικών αρχών, εξελίχθηκε σχεδόν σε μάλιστα για πολλές ευρωπαϊκές πόλεις, οι οποίες έφτασαν να γίνουν αφιλόζωνες για τους κατοίκους τους. Η πανδημία άλλαξε τα πάντα και πλέον πολλές πόλεις άρχισαν να εξετάζουν τρόπους για να ελέγξουν την επιστροφή των τουριστών την επόμενη μέρα και να προσελκύσουν κυρίως τουρίστες υψηλότερου επιπέδου και προϋπολογισμού. **Σελ. 9**

Προτιμούν να δίνουν δόση παρά ενοίκιο

Πού κυμαίνονται οι τιμές

Την αγορά σπιτιού ή διαμερίσματος και όχι την ενοικίαση, προτιμούν σήμερα οι κύριοι σύμφωνοι με έρευνα. Πρώτη επιλογή είναι η αγορά διαμερίσματος ενός υπνοδωματίου, δεύτερη το διαμέρισμα δύο υπνοδωματίων και τρίτη το διαμέρισμα τριών υπνοδωματίων. Το 77,8% εκτιμά ότι η λογική τιμή πώλησης για διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου κυμαίνεται μεταξύ 120-140 χιλιάδες. **Σελ. 4**

Αναγκαιότητα η ψηφιοποίηση της Ελληνικής

Συνέντευξη Χρ. Εοjourian

Στρατηγικός στόχος της Ελληνικής είναι να γίνει μεταφορά από το φυσικό δίκτυο σε ένα δίκτυο cloud παρέχοντας αξιόπιστη τραπεζική εξυπηρέτηση στους πελάτες της, δηλώνει ο Επικεφαλής των Ψηφιακών Καναλιών και Ψηφιακών Προϊόντων της Τράπεζας, Χρήστος Εοjourian. Σημειώνει πως η ψηφιοποίηση αποτελεί επιτακτική ανάγκη. **Σελ. 5**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του MARIANO MOSZORO*

Η αποτελεσματικότητα των δημοσίων επενδύσεων φαίνεται στις θέσεις εργασίας

Οι χώρες που ανακάμπτουν από την πανδημία θέτουν ως ύψιστη προτεραιότητα την αναζωογόνηση της οικονομικής δραστηριότητας. Και ο καλύτερος τρόπος είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Έρευνα του ΔΝΤ καταδεικνύει ότι όταν οι κυβερνήσεις δαπανούν σε υποδομές, ενισχύουν την απασχόληση. Στοιχεία των τελευταίων 19 ετών από 5.600 κατασκευαστικές εταιρείες από 27 προηγμένες χώρες και 14 αναδυόμενες αγορές, μας βοηθούν να μετρήσουμε το άμεσο αποτέλεσμα στην απασχόληση από δημόσιες δαπάνες 1 εκατ. δολ. σε υποδομές, με κριτήριο τα εισοδήματα των χωρών και τον τομέα, ήτοι στην ηλεκτροδότηση, στα οδικά δίκτυα, στα

σχολεία, στα νοσοκομεία, στην υδροδότηση και την αποχέτευση. Η ποσότητα θέσεων εργασίας εξαρτάται από την κινητικότητα των εργαζομένων, δηλαδή το πόσο εύκολο είναι να μετακινηθούν από τον έναν κλάδο στον άλλο, καθώς και από την ένταση εργασίας, δηλαδή από τις επιπτώσεις της εργασίας στην προμηθευτική αλυσίδα. Λόγου χάριν, σε μια αναδυόμενη οικονομία με υψηλή κινητικότητα των απασχολούμενων και υψηλή ένταση εργασίας, δημιουργούνται σχεδόν 35 θέσεις εργασίας στην υδρευση και τα έργα αποχέτευσης ανά 1 εκατομύριο δολάρια σε επιπλέον επενδύσεις. Οπου παρατηρείται χαμηλή κινητικότητα και ένταση

Ο καλύτερος τρόπος τόνωσης της οικονομικής δραστηριότητας είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

εργασίας, ο αριθμός μειώνεται στις σχεδόν 8 θέσεις. Στις προηγμένες οικονομίες κονδύλια 1 εκατ. δολ. μπορούν να οδηγήσουν στη δημιουργία κατά μέσο όρο 3 θέσεων εργασίας σε σχολεία και νοσοκομεία και άνω των 6 θέσεων στην ενέργεια. Στις αναπτυσσόμενες με χαμηλά εισοδήματα οι υπολογισμοί είναι πολύ μεγαλύτεροι και κυμαίνονται από

16 θέσεις εργασίας στα οδικά δίκτυα έως και 30 στην υδροδότηση και την αποχέτευση. Για να το θέσουμε διαφορετικά, κάθε μονάδα δημόσιας επένδυσης σε έργα υποδομών τείνει στο να γεννά περισσότερες άμεσες θέσεις απασχόλησης στα δίκτυα ηλεκτροδότησης στις χώρες με υψηλά εισοδήματα και στην υδροδότηση και την αποχέτευση σε εκείνες με χαμηλά εισοδήματα. Ενδεχομένως ο αντίκτυπος να ήταν πιο μεγάλος σε περιπτώσεις πράσινων επενδύσεων, κυρίως διότι πολλές θέσεις εργασίας στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν απαιτούν ανώτατη εκπαίδευση. Ανά 1 εκατ. δολάρια, που επενδύεται, σχεδόν 5-10 θέσεις θα δημιουργηθούν δυνητικά στην

πράσινη ηλεκτρική ενέργεια, 2-12 θέσεις στα κτίρια υψηλής ενεργειακής επάρκειας, καθώς και 5-14 θέσεις στην πράσινη παροχή ύδατος και αποχέτευση διά μέσου ανακύκλωσης και επαρκών γεωργικών αντλιών. Τέλος, απασχόληση δημιουργείται και στην έρευνα και την ανάπτυξη, αν και αποκλειστικά αυτές αφορούν εργαζομένους υψηλής εξειδίκευσης – ανά 1 εκατομμύριο δολάρια ανακύπτουν σχεδόν 4 θέσεις. Οπως φαίνεται, οι κρατικές επενδύσεις σε υποδομές μπορούν να συμβάλουν εποικοδομητικά στην τόνωση της απασχόλησης.

* Ο κ. Mariano Moszoro είναι οικονομολόγος του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύεται στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

Καλές διακοπές με ασφάλεια

www.pwc.com.cy

ΑΝΑΛΥΣΗ Του ΑΝΤΩΝΗ ΖΑΪΡΗ*

Υψηλή ανθεκτικότητα της λιανικής και επόμενη ημέρα

Τα τελευταία μακροοικονομικά στοιχεία που ανακοινώθηκαν για την πορεία του ΑΕΠ για το πρώτο τρίμηνο του 2021 είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, καθώς η ύφεση, αντί της πρόβλεψης για 11,3% (εκτίμηση προϋπολογισμού), για 10,4% (εκτίμηση ΚΕΠΕ), για 7% (Γραφείο Προϋπολογισμού Βουλής), συρρικνώθηκε μόνο κατά 2,3%, ενώ το ΑΕΠ κινήθηκε ανοδικά κατά 4,4% έναντι του τέταρτου τριμήνου του 2020 (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ). Αντιθέτως, στην Ευρωζώνη καταγράφηκε την ίδια περίοδο συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 1,8% με τη μεγαλύτερη μείωση σε Ισπανία -4,3%, Πορτογαλία -5,4%, Γερμανία -3% και Ιταλία -1,4%. Με βάση τα στοιχεία μεταβολών του τριμήνου, η μεν καταναλωτική δαπάνη μειώθηκε στο 0,6% σε σύγκριση με το τέταρτο τρίμηνο του 2020, οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αυξήθηκαν 3% και οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κινήθηκαν επίσης ανοδικά στο 4%.

Όσον αφορά τον δείκτη όγκου λιανικής, παρουσίασε εντυπωσιακή ανθεκτικότητα εν μέσω της δύσκολης περιόδου των κυμάτων της πανδημίας. Συγκεκριμένα, την πτώση του δείκτη κατά 10,4% το δεύτερο τρίμηνο του 2020, κατά τη διάρκεια του πρώτου κύματος της πανδημίας, ακολούθησε ανάκαμψη το τρίτο τρίμηνο του 2020 κατά 9,6%, οπότε άρχισε η αγορά να λειτουργεί μέχρι την εμφάνιση του δεύτερου πανδημικού κύματος, το τέταρτο τρίμηνο του 2020. Με την έλευση του 2021, τα στοιχεία του πρώτου τριμήνου δείχνουν αύξηση του δείκτη όγκου λιανικού εμπορίου 2,9% παρά την αυστηροποίηση των μέτρων στο ήδη εξελισσόμενο τρίτο κύμα της πανδημίας, αποτέλεσμα που πιθανόν θα συνοδευθεί και από θετικές εξελίξεις στον τομέα της ιδιωτικής κατανάλωσης.

Αν θελήσουμε να σταθούμε στις συγκρίσεις του πρώτου τριμήνου 2021 εν μέσω πανδημίας με το προ πανδημίας τέταρτο τρίμηνο 2019, τότε θα παρατηρήσουμε τον γενικό δείκτη όγκου λιανικών πωλήσεων να είναι κατά 2,3% μικρότερος, ενώ σε κλαδικές συγκρίσεις για τα μεγάλα καταστήματα τροφίμων ενίσχυση κατά 8,6%, τα τρόφιμα - ποτά και προϊόντα καπνού κατά 5% και τα φαρμακευτικά - καλλυντικά κατά 24,4%. Αντίστοιχα, στα πολυκαταστήματα εμφανίζεται μειωμένος κατά 7,2%, στην ένδυση - υποδήση κατά 25,7% και στα βιβλία - χαρτικά κατά 4,6%.

Επειδή όμως το τέλος της πανδημίας,

τουλάχιστον στη βαριά της μορφή, πλησιάζει, προφανώς τα έκτακτα μέτρα στήριξης και οι κρατικές επιδοτήσεις θα σταματήσουν. Στην προσπάθεια λοιπόν αρκετών κυρίως μικρομεσαίων αλλά και μεγαλύτερων εμπορικών επιχειρήσεων να επιβιώσουν, οι οποίες θα είναι ήδη υπερχρεωμένες, αλλά και για την αποφυγή ενός νέου κύματος μη εξυπηρετούμενων υποχρεώσεων τους, θα πρέπει να αναληφθούν δράσεις από πλευράς κυβερνήσεων ώστε να αποφευχθεί ένας νέος κύκλος επιβράδυνσης της οικονομίας με έξαρση αυτή τη φορά των ανισοτήτων.

Σημειωτέον ότι ο ρόλος εδώ των τραπεζών καθίσταται καθοριστικός για τις εξελίξεις της επόμενης ημέρας. Η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ήδη από το φθινόπωρο έχουν προβλέψει μαζικές αγορές εταιρικών ομολόγων 50 δισ. και έδωσαν δάνεια με χαμηλά επιτόκια, ώστε να δημιουργήσουν γραμμές πιστώσεων για τη σε πρώτη φάση στήριξη και σε δεύτερη φάση αναθέρμανση της πραγματικής οικονομίας. Επιπροσθέτως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα χορήγησε γύρω στο 1,5 τρισ. ευρώ στις ευρωπαϊκές τράπεζες με αρνητικά επιτόκια, που σημαίνει ότι τις πλήρωνε για να τις δανείζει, προκειμένου να διοχετευθεί χρήμα στην αγορά, τα ευνοϊκά δε τραπεζικά επιτόκια δημιουργούν προϋποθέσεις διευκόλυνσης αποπληρωμής των χρεών που έχουν οι λιανεμπορικές επιχειρήσεις.

Είναι, τέλος, ιδιαίτερα σημαντική η ορθή αξιοποίηση πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης, τόσο των επιχορηγήσεων όσο και των δανείων, με αξιολογτική βεβαίως διαδικασία διαφοροποίησης των χρηματοδοτήσεων ανά κλάδο και εταιρεία. Η κινητικότητα κεφαλαίων που θα προκύψει μέσω της μόχλευσης είναι σίγουρο ότι θα προκαλέσει αναθέρμανση της λιανεμπορικής αγοράς, διόρθωση τυχόν οικονομικών ανισορροπιών και ανισοτήτων και δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης.

Το ελληνικό λιανεμπόριο κουβαλά το «κλειδί» της ανάπτυξης της χώρας, αλλά κάποιος πρέπει να του ανοίξει την πόρτα και αυτός ο κάποιος είναι η ελληνική κυβέρνηση.

* Ο κ. Αντώνης Ζαΐρης είναι αναπλ. αντιπρόεδρος του ΣΕΑΠΕ, επικ. καθηγητής Διοίκησης Επιχειρήσεων του Παν. Νεάπολης στην Κύπρο και μέλος της Ενωσης Αμερικανών Οικονομολόγων (AEA).

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Βασιλεία ΙΙΙ

Φόβους για διατάραξη των υφιστάμενων συνθηκών χρηματοδότησης εκφράζουν οι ευρωπαϊκές τράπεζες, σε μια περίοδο που κρίνονται ως αναγκαίες για την υποστήριξη της ανάκαμψης. Ως κυριότερος λόγος αναφέρεται η εφαρμογή των αναθεωρημένων κανονισμών της Βασιλείας ΙΙΙ που συμφωνήθηκαν σε διεθνές επίπεδο και αναμένεται να παρουσιαστούν στην Ευρώπη εντός Οκτωβρίου. Σύμφωνα με πληροφορίες, η Κομισιόν προσανατολίζεται στο να εφαρμόσει πλήρως τους νέους κανονισμούς με αποτέλεσμα η εφαρμογή των αναθεωρημένων κανονισμών της Βασιλείας ΙΙΙ που συμφωνήθηκαν σε διεθνές επίπεδο και αναμένεται να παρουσιαστούν στην Ευρώπη εντός Οκτωβρίου. Σύμφωνα με πληροφορίες, η Κομισιόν προσανατολίζεται στο να εφαρμόσει πλήρως τους νέους κανονισμούς με αποτέλεσμα η εφαρμογή των αναθεωρημένων κανονισμών της Βασιλείας ΙΙΙ που συμφωνήθηκαν σε διεθνές επίπεδο και αναμένεται να παρουσιαστούν στην Ευρώπη εντός Οκτωβρίου. Σύμφωνα με πληροφορίες, η Κομισιόν προσανατολίζεται στο να εφαρμόσει πλήρως τους νέους κανονισμούς με αποτέλεσμα η εφαρμογή των αναθεωρημένων κανονισμών της Βασιλείας ΙΙΙ που συμφωνήθηκαν σε διεθνές επίπεδο και αναμένεται να παρουσιαστούν στην Ευρώπη εντός Οκτωβρίου.

● ● ● ●

Αυστηροποίηση

Η άνοδος των κρουσμάτων της covid-19 στο Ισραήλ φέρνει νέα δεδομένα στη γειτονική χώρα καθώς και την απαίτηση να έχουν όλα τα παιδιά άνω των τριών ετών αρνητικό τεστ για να εισέρχονται σε δημόσιους κλειστούς χώρους. Σε αυτούς περιλαμβάνονται εστιατόρια, θέατρα, μουσεία, βιβλιοθήκες και γυμναστήρια. Από τη νέα ρύθμιση εξαιρούνται καταστήματα και εμπορικά κέντρα. Η χώρα με τον μεγαλύτερο αριθμό εμβολιασμένων, κατέγραψε τη Δευτέρα αρνητικό ρεκόρ εξαμήνου στις νέες μολύνσεις και έχει τεθεί σε εγρήγορση καθώς πλησιάζουν στις αρχές Σεπτεμβρίου σημαντικές εβραϊκές γιορτές. Η διενέργεια των τεστ για τις μικρότερες ηλικίες θα προφέρεται δωρεάν ενώ συνεχίζεται και η εκστρατεία χορήγησης τρίτης δόσης σε ενήλικες άνω των 50 ετών. Το Ισραήλ εμφανίζεται σήμερα ως η πρώτη χώρα που έφτασε στο 1 εκατομμύριο εμβολιασμούς ενήλικων με την τρίτη δόση.

● ● ● ●

Παγοποίηση

Σύμφωνα με την τελευταία έκθεση της κεντρικής τράπεζας του Αφγανιστάν, τα αποθεματικά της χώρας ανέρχονταν σε 10 δισ. δολάρια με την συντριπτική πλειοψηφία να βρίσκεται εκτός συνόρων. Αυτό σημαίνει ότι το καθεστώς των Ταλιμπάν που ανέλαβε τον έλεγχο της χώρας από τις 16 Αυγούστου δεν θα έχει πρόσβαση σε αυτά τα περιουσιακά

Νέες ροές προσφύγων αναμένει η Ευρώπη καθώς η εικοσαετής πολεμική σύρραξη στο Αφγανιστάν έχει δημιουργήσει έως τώρα 5,6 εκατομμύρια πρόσφυγες.

στοιχεία που περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων ράβδους χρυσού, αμερικανικά ομόλογα και ξένο συνάλλαγμα. Εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου δήλωσε πάντως ότι όσα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονται στην αμερικανική επικράτεια θα παγοποιηθούν και δεν θα δοθεί πρόσβαση στο νέο καθεστώς. Υπολογίζεται ωστόσο ότι μετρητά σε ξένο συνάλλαγμα ύψους 362 εκ δολαρίων και ράβδοι χρυσού αξίας 160 εκ. δολαρίων βρίσκονταν αποθηκευμένα στο προεδρικό μέγαρο που τώρα τελεί υπό τον έλεγχο των Ταλιμπάν.

● ● ● ●

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τιμή Εξαγοράς Αμοιβαίων Κεφαλαίων

Τιμή Εξαγοράς Αμοιβαίων Κεφαλαίων καλείται η τιμή στην οποία ο επενδυτής ρευστοποιεί τα μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων, και υπολογίζεται εάν αφαιρέσουμε

πιθανή προμήθεια εξαγοράς των Αμοιβαίων Κεφαλαίων από την καθαρή τιμή των μεριδίων.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Αποθέματα

Με βάση εκτιμήσεις Αμερικανών γεωλόγων, η αξία του ορυκτού πλούτου που βρίσκεται στο έδαφος του Αφγανιστάν υπολογίζεται κατ'ελάχιστο στο 1 τρισ. δολάρια και περιλαμβάνει σημαντικά αποθέματα σε σίδηρο, χαλκό, νίβιο, κοβάλτιο και χρυσό. Ήδη η Κίνα, η Ρωσία και το Πακιστάν βρίσκονται σε επαφή με το καθεστώς των Ταλιμπάν για να συνάψουν συμφωνίες εκμετάλλευσης. Σημειώνεται ότι η Κίνα κατέχει ήδη προνομιακή σχέση με τη χώρα έχοντας επενδύσει σημαντικά ποσά, κάτι που τώρα με τις εξελίξεις όχι μόνο δεν θα διακοπεί αλλά μάλλον θα ενισχυθεί. Η συγκυρία είναι ιδιαίτερα ευνοϊκή για την Κίνα καθώς η πανδημία έχει προκαλέσει σημαντικές ελλείψεις σε πρώτες ύλες προκαλώντας προβλήματα στη βιομηχανική παραγωγή της χώρας.

● ● ● ●

Ηλεκτροκίνηση

Με τη συμμετοχή της βρετανικής κυβέρνησης στη χρηματοδότηση, η BMW ξεκινά πρόγραμμα για τη δημιουργία ηλεκτρικού αυτοκινήτου που θα επιτρέπει με μια φόρτιση χιλιομετρική κάλυψη αντίστοιχη με τα συμβατικά αυτοκίνητα. Η συνολική χρηματοδότηση ανέρχεται στα 26 εκ. στερλίνες και εντάσσεται στο πρόγραμμα που προωθεί η Βρετανία για απαγόρευση πώλησης καινούργιων αυτοκινήτων με κινητήρες εσωτερικής καύσης μέχρι το 2030. Επιπλέον, η αγγλική κυβέρνηση εμπλέκεται σε ακόμα τρία αντίστοιχα έργα με τη συνολική χρηματοδότηση να φτάνει τα 90 εκ. στερλίνες.

Αναδάσωση στον Καναδά με στόλο drones

Ενα δισ. δέντρα μέσα σε οκτώ χρόνια φιλοδοξεί να φυτέψει η Flash Forest

ΤΟΡΟΝΤΟ. Την διαχείριση και την ενίσχυση του δασικού πλούτου έρχεται να συνδράμει η νεοφυής καναδική επιχείρηση του Τορόντο, Flash Forest, η οποία αξιοποιεί ιπτάμενα τηλεχειριζόμενα drones, ικανά να φυτεύουν σπόρους δέντρων δέκα φορές ταχύτερα από ό,τι ένας άνθρωπος εξοπλισμένος με αξίνα και φυτώρι. Η εταιρεία αναδάσωσης φιλοδοξεί να έχει ολοκληρώσει τη φύτευση ενός δισκατομμυρίου δέντρων μέχρι το 2028. Η Flash Forest προχώρησε σε μετατροπές των drones προκειμένου να είναι ικανά να «εκτοξεύουν» σπόρους ταχέως αναπτυσσόμενων δέντρων στο έδαφος, συνδυάζοντας την τεχνολογία, την κυβερνητική και τις περιβαλλοντικές επιστήμες με σκοπό την αναδάσωση. Η συγκεκριμένη τεχνολογική καινοτομία περιορίζει επίσης το κόστος της αναδάσωσης κατά 80%, σε σύγκριση με την παραδοσιακή «χειροκίνητη» μέθοδο. Τα μεταφορικά drones έχουν εξοπλισθεί με πιστόλι πεπιεσμένου αέρα, το οποίο εκτοξεύει

τους σπόρους με την κατάλληλη ορμή, ώστε να εισχωρήσουν στο έδαφος και να έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες βλάστησης. Η χρήση των μη επανδρωμένων αεροσκαφών επιτρέπει στην ομάδα δασολόγων να προσεγγίσει δύσβατες περιοχές, στις οποίες οι γεωπόνοι δεν θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση. Κάθε «πυρομαχικό» περιέχει τουλάχιστον τρεις σπόρους, μικρόριζα, λίπασμα και μερικά άλλα συστατικά, τα οποία η ομάδα κρατάει μυστικά. Μόλις ολοκληρωθεί η εναέρια κατόπτευση της περιοχής και έχουν εντοπισθεί τα ιδανικά σημεία για φύτευση, ο μίνος drones αρχίζει τον ειρηνικό βομβαρδισμό. Το «αεροπίστολο» ανοίγει πυρ, φυτεύοντας τους σπόρους και τα συνοδευτικά συστατικά στο έδαφος. Μετά τη φύτευση, η ομάδα ελέγχει από αέρος τα αποτελέσματα της προσπάθειας, προτού αναπτύξει ψεκαστικά drones, τα οποία προσφέρουν τροφή στα σπορόφυτα, ενώ τρίτη ομάδα μικρών αεροσκαφών επιθεωρεί την ανάπτυξη των δενδρυλλίων.

Στα τέλη του 2020, οι δοκιμές της Flash Forest έδειξαν ότι το καινοτόμο σύστημα είναι ικανό να φυτεύει από 10.000 έως 20.000 σπόρους την ημέρα.

Αφού τα πρωτότυπα drones δοκιμάστηκαν εξονυχιστικά, η εταιρεία άρχισε τις αναδοχές σε περιοχές της πολιτείας του Οντάριο, με προοπτική το κόστος ανά φυτεμένο δενδρύλλιο να περιοριστεί στα 50 καναδικά σεντς το τεμάχιο. Στα τέλη του 2020, οι δοκιμές της Flash Forest έδειξαν ότι το καινοτόμο σύστημα είναι ικανό να φυτεύει από 10.000 έως 20.000 σπόρους την ημέρα. Η διαρκής εξέλιξη των drones σε ό,τι αφορά τη μεταφορική τους ικανότητα και την αυτονομία των μπαταριών τους σημαίνει ότι στο προσεχές μέλλον μόλις δύο ενισχυμένα drones θα είναι ικανά να φυτεύουν 100.000 δέντρα την ημέρα.

Τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη έχουν ήδη αποδείξει την αξία τους στην καταπολέμηση της παράνομης υλοτομίας στον Αμαζόνιο. Μέλη της φυλής αυτοχθόνων Ούρου Ξου στην πολιτεία Ροντόνια της Βραζιλίας, που ζουν σε προστατευόμενο δρυμό 10.000 τετραγωνικών χλμ. στον Αμαζόνιο, χρησιμοποιούν drones για τον εντοπισμό πυρκαγιών. Οι φωτιές είναι αποτέλεσμα εμπρησμών από καταπατιές αγρότες και κτηνοτρόφους, που εξωθούνται στην παρανομία εξαιτίας της οικονομικής πίεσης που υφίστανται οι κάτοικοι των απομακρυσμένων πολιτειών της Βραζιλίας.

ASSOCIATED PRESS

Τι σημαίνει η αλλαγή στον κύκλο του νερού

Η ξηρασία, οι πυρκαγιές και οι πλημμύρες που την ακολουθούν μπορεί να γίνουν πολύ χειρότερες καθώς έχει αρχίσει η κλιματική κρίση. Η παγκόσμια υπερθέρμανση κατά τουλάχιστον 1,5 βαθμό Κελσίου είναι πιθανό να συντελεστεί μέσα στις επόμενες δύο δεκαετίες, σύμφωνα με τη νέα έκθεση της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή (IPCC). Η άνοδος της θερμοκρασίας θα συνοδεύεται από μεγάλες αλλαγές στον κύκλο του νερού, με τις περιοχές που έχουν υγρό κλίμα να υποφέρουν περισσότερο από σφοδρές βροχοπτώσεις, ενώ οι ήδη ξηρές περιοχές θα αντιμετωπίζουν σφοδρότερες και παρατεταμένες ξηρασίες. «Καθώς η ατμόσφαιρα συνεχίζει να θερμαίνεται, μπορεί να συγκεντρώσει και να μεταφέρει περισσότερη υγρασία – έτσι σε μεγαλύτερη κλίμακα αναμένουμε να δούμε μια επιτάχυνση του υδρολογικού κύκλου: εντονότερη εξάτμιση στις τροπικές περιοχές και ισχυρότερες βροχοπτώσεις σε μεγάλα υψόμετρα και σε ορισμένες περιοχές του Ισημερινού. Αυτό θα οδηγήσει σε μεγαλύτερες συχνότητες ακραία φαινόμενα βροχοπτώσεων και σε έντονες πλημμύρες σε περιοχές με υγρό κλίμα, δήλωσε ο καθηγητής Μάικ Μέρντινθ της Βρετανικής Ανταρκτικής Υπηρεσίας και επικεφαλής συγγραφέας της IPCC. Οι επιπτώσεις θα γίνουν αισθητές παντού – από τις ΗΠΑ, όπου η ξηρασία είναι ένα κλιμακούμενο πρόβλημα στα δυτικά και στα νότια, μέχρι την Ινδία, όπου οι μουσώνες μπορεί να γίνουν πιο

ασταθείς. Η υποσαχάρια Αφρική κατά πάσα πιθανότητα θα αντιμετωπίσει αυξημένη ξηρασία σε πολλές περιοχές, ενώ πλημμύρες και ξηρασία θα πλήξουν την Κίνα και την Ευρώπη. Οι αλλαγές στα φυσικά πρότυπα βροχοπτώσεων αποτελούν βασικό αντίκτυπο της κλιματικής κρίσης. «Οι επιπτώσεις στα συστήματα ύδρευσης έχουν προκαλέσει καταστροφή σε εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο, επιδεινώντας τη φτώχεια και μετατρέποντας τη ζωή σε καθημερινό αγώνα επιβίωσης για τους πιο ευάλωτους πληθυσμούς», επισήμανε ο Τζόνθαν Φαρ, στρατηγικός αναλυτής θεμάτων για την κλιματική αλλαγή στη φιλάνθρωπη οργάνωση WaterAid. «Οι κυβερνήσεις που θα συναντηθούν στη σύνοδο κορυφής του ΟΗΕ για το κλίμα, Cop26, στη Γλασκώβη τον Νοέμβριο, πρέπει να λάβουν μέτρα όχι μόνο για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, αλλά και για την παροχή χρηματοδότησης στα φτωχά έθνη ώστε να προσαρμοστούν στις επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, που ήδη είναι εμφανείς».

THE GUARDIAN

Φεύγουν τα διυλιστήρια, έρχονται οι πύργοι

Ανδρέας Βύρας: Ενδιαφέρον για ξενοδοχεία και τεχνολογικό πάρκο, αρχίζουν τα έργα και στο λιμάνι Λάρνακας

Συνέντευξη στη **MARIA ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Σε 3-4 χρόνια θα ξεκινήσουν να παίρνουν σάρκα και οστά οι αναπτύξεις στην περιοχή των διυλιστηρίων στον δρόμο Λάρνακας-Δεκέλειας σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του δημάρχου της πόλης Ανδρέα Βύρα. Βάσει του σχεδίου περιοχής προνοούνται αναπτύξεις μέχρι 20 και 15 ορόφων, ενώ ήδη έχει καταγραφεί επενδυτικό ενδιαφέρον για δημιουργία πάρκου τεχνολογίας. «Τα επόμενα χρόνια στην συγκεκριμένη περιοχή θα υπάρχει οικοδομικός οργανισμός και έργων», αναφέρει χαρακτηριστικά. Την άνοιξη αρχίζουν και τα πρώτα έργα ανάπλασης στο λιμάνι της πόλης, ενώ στο μεταξύ καταγράφεται έντονη κινητικότητα για νέα ξενοδοχεία και οικιστικές αναπτύξεις. Με τις εξελίξεις που έρχονται

Το σχέδιο περιοχής στις δεξαμενές Λάρνακας-Δεκέλειας, προνοεί μέχρι συγκεκριμένο ύψος χωρίς παρέκκλιση 15 ορόφους (68 μέτρα) μπροστά στην περιοχή της παραλίας και 20 ορόφους (90 μέτρα) πίσω από τον δρόμο.

στην Λάρνακα ο κ. Βύρας επισημαίνει ότι ίσως μια θητεία δεν είναι αρκετή, αν και τονίζει ότι είναι νωρίς ακόμη για να ξεκινήσει η προεκλογική περίοδος για τις δημοτικές.

-Το τελευταίο διάστημα βλέπουμε στην Λάρνακα εικόνες που θυμίζουν Λεμεσό. Και εννοούμε ότι σε διαφορετικά σημεία της πόλης υπάρχουν σε εξέλιξη μεγάλα έργα ανάπτυξης. Είναι η Λάρνακα πλέον το επίκεντρο των επενδύσεων;

- Κάθε πόλη έχει τις ιδιαιτερότητές της, τα χαρακτηριστικά της και είναι διαφορετική. Δεν θα γίνει η Λάρνακα κάποια άλλη πόλη, αντιθέτως ο σκοπός μας είναι να διατηρήσουμε την κουλτούρα, την φυσιογνωμία μας και τον χαρακτήρα μας ως Λάρνακα, κάτι που δεν έρχεται σε αντίθεση με την ανάπτυξη. Αυτή την στιγμή, για διάφορους λόγους καταγράφεται έντονο ενδιαφέρον για διάφορες μορφές ανάπτυξης από επενδυτές διαφόρων χωρών, κάτι το οποίο μας χαροποιεί. Από την άλλη, μας επιφορτίζει με την ευθύνη να βοηθήσουμε αυτές τις αναπτύξεις και παράλληλα να αναπτύξουμε την Λάρνακα με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι προς όφελος της πόλης, των πολλών και γενικά να μην αλλάξει η φυσιογνωμία και ο χαρακτήρας της. Δεν είναι θέμα τίτλων ή απόλυτων δεδομένων αλλά μας χαροποιεί το γεγονός ότι η Λάρνακα, μπήκε πλέον στο χάρτη του επενδυτικού ενδιαφέροντος, δεν αντιμετωπίζεται ως ο φτωχός συγγενής σε αυτόν τον τομέα και είναι ένας ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις.

- Επενδύσεις σε ποιους τομείς;
- Τώρα υπάρχουν προοπτικές για πολύ μεγάλες αναπτύξεις. Το έργο λιμανιού- μαρίνας από μόνο του είναι η μεγαλύτερη ιδιωτική επένδυση που έγινε στην Κύπρο. Το γεγονός ότι εταιρείες κολοσσοί με αναπτύξεις σε όλο τον κόσμο έχουν επιλέξει την Λάρνακα για τέτοιου είδους επένδυση είναι εξαιρετικά σημαντικό. Με την απομάκρυνση των δεξαμενών επίσης, απελευθερώνεται γη αρκετών χιλιομέτρων διπλά από την θάλασσα και διανοίγεται μεγάλη προοπτική επενδύσεων. Υπάρχει πλέον το έδαφος για τεράστιες επενδύσεις και έτσι αναδεικνύονται και τα πλεονεκτήματα της Λάρνακας : έχει διεθνές αεροδρόμιο, λιμάνι, είναι μισή ώρα από Λευκωσία, από Λεμεσό και Αμμόχωστο, έχει παρα-

Μέχρι τον Απρίλιο αναμένεται να ξεκινήσουν τα πρώτα έργα ανάπλασης του λιμανιού Λάρνακας. Σε πρώτη φάση θα δούμε το yacht club, την επέκταση της μαρίνας, το τερματικό για τους επιβάτες και ένα ξενοδοχείο.

λιακό μέτωπο, είναι φιλική πόλη να ζεις, με τα πόδια μπορείς να πας παντού και πλέον αυτά τα σημαντικά πλεονεκτήματα της Λάρνακας θα αναδειχθούν.

- Πότε ξεκινούν οι εργασίες ανά-

πλασης για το λιμάνι;

- Ήδη μας παρουσίασαν το νέο master plan οι επενδυτές, στις 9 Σεπτεμβρίου θα το παρουσιάσουν στα κυβερνητικά τμήματα και πάει για αδειοδότηση. Στόχος, Μάρτιο -Απρίλιο να ξεκινήσουν τα πρώτα έργα. Σε πρώτη φάση θα δούμε το yacht club, την επέκταση της μαρίνας, το τερματικό για τους επιβάτες και ένα ξενοδοχείο.

- Σε ποια φάση βρίσκεται η μετακίνηση των πετρελαιοδεξα-

μενών;

- Τα δύο από τα τρία υλικά που υπήρχαν στην περιοχή ήδη- τα υγρά καύσιμα και ο άσφαλτος- έχουν σταματήσει την λειτουργία τους και οι δύο εταιρείες έχουν καταφέρει τις δεξαμενές υγρών καυσίμων. Εντός του έτους αναμένεται να κατεδαφιστούν και της τρίτης εταιρείας (ΕσχονMobil). Μένει να μετακινηθεί το υγραέριο. Παράλληλα, προχωρά με γρήγορους ρυθμούς η διαδικασία ανέγερσης των νέων εγκαταστάσεων στο Βασιλικό. Οι διαβεβαιώσεις που έχουμε από την κοινοπραξία είναι ότι Νοέμβριο- Δεκέμβριο θα επιτευχθεί η πλήρης μετακίνηση. Μετά την μετακίνηση των δεξαμενών, ακολουθεί η διαδικασία

αποξήλωσης όλων των εγκαταστάσεων. Ήδη έχει ανακοινωθεί και παρουσιάσει το σχέδιο περιοχής. Πρόκειται για μια ιδιαίτερα ελκυστική περιοχή για επενδύσεις γιατί δόθηκαν κίνητρα προς αυτή την κατεύθυνση. Έχουν επίσης καταγραφεί τα δημόσια έργα που πρέπει να γίνουν στην περιοχή, όπως η ανάκτηση της παραλίας, γύρω στα 100 μέτρα λόγω της διάβρωσης. Τα επόμενα χρόνια στην συγκεκριμένη περιοχή θα υπάρχει οικοδομικός οργανισμός και έργων. Δεν υπάρχουν πολλές περιπτώσεις ούτε στην Κύπρο αλλά ούτε και στη Μεσόγειο με τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει η συγκεκριμένη περιοχή.

Από το 2024

- Πότε μπορούν να ξεκινήσουν οι αναπτύξεις;

- Από την στιγμή που θα γίνει η πλήρης μετακίνηση, τέλος του χρόνου και με την προϋπόθεση ότι θα έχει καθαριστεί το έδαφος. Η αποξήλωση δεν παίρνει πολύ καιρό. Μπορεί σε 2-3 μήνες να κατεδαφιστούν όλες οι εγκαταστάσεις. Εκείνο που θα πάρει χρόνο είναι ο καθαρισμός και η απορρύπανση του εδάφους, μια διαδικασία που μπορεί να διαρκέσει το πολύ δύο χρόνια. Άρα σε ένα πολύ ρεαλιστικό σενάριο, πολύ σύντομα, τα επόμενα 3-4 χρόνια, μπορεί να ξεκινήσουν κάποιες αναπτύξεις στην περιοχή. Ίσως και πιο σύντομα. Ήδη υπάρχει

Σε ένα πολύ ρεαλιστικό σενάριο, πολύ σύντομα, τα επόμενα 3-4 χρόνια μπορεί να ξεκινήσουν κάποιες αναπτύξεις στην περιοχή των διυλιστηρίων.

το σχέδιο περιοχής.

- Φαντάζομαι ότι ήδη ξεκίνησε να εκφράζεται και επενδυτικό ενδιαφέρον.

- Ναι, μεγάλα fund και εταιρείες έχουν ξεκινήσει να ενδιαφέρονται. Πρόκειται για περιοχή στην οποία επιτρέπονται όλου του είδους οι αναπτύξεις. Και τουριστικές και οικιστικές και εμπορικές. Υπάρχει για παράδειγμα ενδιαφέρον για αναπτύξεις μεγάλων επενδύσεων όπως τη δημιουργία πάρκου τεχνολογίας (θα στεγαστούν πολλές τεχνολογικές εταιρείες). Ήρθε και με είδε κόσμος που ενδιαφέρεται για τέτοιου είδους αναπτύξεις. Ο συγκεκριμένος χώρος έχει χαρακτηριστικά που ευνοούν και προσελκύουν τέτοιου είδους ανάπτυξεις. Να μην ξεχνάμε όμως ότι η πανδημία του κορωνοϊού μας έχει επιβραδύνει, ενώ μεγάλη αλλαγή προκάλεσε και ο τερματισμός του επενδυτικού προγράμματος και χρειάστηκε χρόνος αναπροσαρμο-

γής. Θεωρούμε όμως ότι δεν μας επηρεάζει, διότι εμείς θέλουμε παραγωγικές επενδύσεις στην περιοχή που θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και θα συνεισφέρουν στην πραγματική οικονομία. Ένα μέρος της περιοχής vai θα γίνει οικιστικό, αλλά προτιμούμε οικιστικά τα οποία θα κατοικηθούν, που θα φέρουν νέο κόσμο στην πόλη μας και όχι οικιστικά που θα είναι απλά βιτρίνες.

- Τα οικιστικά έργα θα απευθύνονται στην τοπική κοινωνία λοιπόν;

- Είναι σημαντικό ότι πρέπει να απευθύνονται και στην τοπική κοινωνία αλλά και σε ξένους, οι οποίοι θέλουν να έρχονται συχνά ή μόνιμα στην βάση μας. Mas απασχολεί όμως να έχουμε οικοδομές που να απευθύνονται και στην τοπική κοινωνία σε προστιτές τιμές είναι κάτι που μας απασχολεί και πρέπει να δουλέψουμε.

-Σε άλλες επαρχίες είδαμε σε αρκετές περιπτώσεις μια άνοδο ανάπτυξη, η οποία δεν συνάδει με το τοπικό σχέδιο. Στην συγκεκριμένη περιοχή θα υπάρξουν τέτοιου είδους αναπτύξεις; Έρχονται αναπτύξεις τύπου ψηλών κτηρίων;

-Το σχέδιο περιοχής στις δεξαμενές Λάρνακας- Δεκέλειας, προνοεί μέχρι συγκεκριμένο ύψος χωρίς παρέκκλιση 15 ορόφους (68 μέτρα) μπροστά στην περιοχή της παραλίας και 20 ορόφους (90 μέτρα)

Μια θητεία δεν είναι αρκετή

- Έρχονται δημοτικές εκλογές. Υπάρχει πρόθεσή σας να επαναδιεκδικήσετε;

-Είναι νωρίς ακόμα και είναι λάθος να ξεκινήσουμε να δημιουργούμε προεκλογική περίοδο από τώρα. Έχουμε ακόμα καιρό. Το σημαντικό είναι να τελειώσουμε τα έργα που τρέχουν, να κάνουμε τους προγραμματισμούς μας, να συνεχίσουμε να βελτιώνουμε την πόλη μας και όταν θα έρθει ο καιρός, θα ανακοινώσουμε τις τελικές μας αποφάσεις. Αλλά θεωρώ ότι μια θητεία δεν είναι αρκετή για να υλοποιηθεί ο προγραμματισμός και να ολοκληρώσω τον κύκλο μου ως δήμαρχος. Λόγω των διαδικασιών και των δεδομένων για να προχωρήσουν κάποια έργα, θεωρώ ότι δύο θητείες χρειάζονται για να πεις ότι έκανα αυτά που ήθελα, ή βοήθησα την πόλη μου στον βαθμό που μπορούσα. Άρα υπάρχει πρόθεση αλλά δεν είναι η ώρα των τελικών αποφάσεων γιατί ο κόσμος είναι κουρασμένος από τις συνεχείς εκλογικές διαδικασίες, από τις προεκλογικές εκστρατείες. Θα πάρουμε τις αποφάσεις μας όταν πρέπει και όχι από τώρα.

πίσω από τον δρόμο. Αυτό προνοείται από το πολεοδομικό σχέδιο δεδομένου ότι τηρούνται τα τετραγωνικά και οι αποστάσεις που πρέπει. Ακόμα δεν υποβλήθηκε συγκεκριμένη άδεια στον δήμο και δεν έχει κλείσει κάποια συμφωνία. Το πραγματικό ενδιαφέρον τώρα θα ξεκινήσει. Αλλά κάποιες εταιρείες μας επισκέφθηκαν και ήθελαν πληροφορίες και λεπτομέρειες. Γνωρίζω ότι εταιρείες του εξωτερικού είναι σε επαφές και σε διεργασίες για συνεργασίες.

Νέα ξενοδοχεία

- Κεφάλαιο τουρισμός. Ποια ει-

κόνα παρουσιάζει η Λάρνακα;

- Υπάρχει μείωση, αναμενόμενη λόγω της πανδημίας. Η πληρότητα φτάνει γύρω στο 40-50-%. Προ πανδημίας η Λάρνακα είχε μεγάλη αύξηση στους αριθμούς, από 200 σε 400 χιλιάδες ενώ δημιουργούνται και διάφορα ξενοδοχεία που θα βοηθούσαν αυτή την προσπάθεια. Δυστυχώς η πανδημία μας πήρε πίσω αλλά θεωρώ ότι μόλις τελειώσει, υπάρχει μεγάλη προοπτική και αισιοδοξία ότι τα επόμενα ένα-δύο χρόνια θα ανακάμψουμε. Έπεται πάντως προγραμματισμός για ακόμα 8-10 ξενοδοχεία στην Λάρνακα.

-Ποια είναι τα σημαντικότερα έργα από πλευράς δήμου που προωθούνται στην Λάρνακα;

- Πέραν της μεγάλης ανάπτυξης λιμανιού- μαρίνας, υπάρχουν έργα ιδιωτικά έργα και έργα του δήμου. Ένα σημαντικό έργο είναι η πρόταση MARITEC-X του Δήμου Λάρνακας και των άλλων Εταίρων που συμμετέχουν στο Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα HORIZON 2020 για τη δημιουργία του “Cyprus Marine and Maritime Institute - CMMI”. Το ύψος της χρηματοδότησης αφορά €30 εκατομμύρια (€15 εκ. από Ε.Ε. και €15 εκ. από Κρατικό Προϋπολογισμό). Ήδη έχει τελειώσει ο δημοτικός κήπος και η λέσχη Λάρνακας και λειτουργούν. Βρίσκεται επίσης σε εξέλιξη η Δημοτική Αγορά Λάρνακας και ο Πολυδύναμος Πολυχώρος Κοινωνικής Πρόνοιας και Απασχόλησης του Δήμου Λάρνακας καθώς και η Ανάπλαση οδών και διευκόλυνσης AMEA στο Κέντρο της Λάρνακας με ημερομηνία παράδοσης τον Οκτώβριο 2021. Τον Μάρτιο θα παραδοθεί και η πλατεία Ζουκουρί. Επίσης έχει αρχίσει η δημιουργία του Δημοτικού Πάρκου Τροχοσανίδας & Τροχοπεδάλιου – Skate Park & Roller Skate, το οποίο συγχρηματοδοτείται από τον ΚΟΑ.

Τα βαρίδια που περιορίζουν την ανάπτυξη

-Ποια είναι τα βαρίδια που κρατούν πίσω τον δήμο Λάρνακας;

-Για χρόνια η Λάρνακα ήταν εγκλωβισμένη. Από την μια πλευρά το αεροδρόμιο, από την άλλη οι δεξαμενές, ένα μεγάλο μέρος του παραλιακού είναι οι τουρκοκυπριακές περιουσίες - έχει σημαντικούς περιορισμούς στην ανάπτυξη. Ένα μεγάλο μέρος καταλαμβάνουν οι αλυκές. Όλα αυτά τα εμπόδια ήταν σημαντικά και κρατούσαν την Λάρνακα κατεθλωμένη σε ένα μεγάλο βαθμό. Από εκεί και πέρα αντιμετωπίζουμε την γραφειοκρατία όσον αφορά στις αδειοδοτήσεις.

- Έχει ανάγκη η Λάρνακα την μεταρρύθμιση της Τοπικής αυτοδιοίκησης;

-Η μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης, ειδικά στην Λάρ-

«Έχει δηλωθεί από τον δήμαρχο Λειβαδιών και τον κοινοτάρχη της Ορόκλινης ότι ανεξαρτητητα ή όχι με την μεταρρύθμιση, υπάρχει πρόθεση συζήτησης ενοποίησης με την Λάρνακα».

νακα με την μετακίνηση των δεξαμενών που απελευθερώνει μια τεράστια περιοχή που μας επιτρέπει την πολύ καλή συνεργασία με γειτονικούς δήμους και κοινοτάρχες όπως Λειβάδια και Ορόκλινη. Πλέον δεν θα υπάρχει το φυσικό εμπόδιο που υπήρχε. Έτσι θεωρώ ότι μια μεταρρύθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης και μια ένωση γειτονικών δήμων, θα βοηθήσει πολύ στην ανάπτυξη με την ενιαία ανάπτυξη με την ενιαία αδειοδότηση και ενιαίο πολεοδομικό σχεδιασμό και με το γεγονός ότι θα εξυπηρετούμε περιοχές που σήμερα αντιμετωπίζουν προβλήματα λόγω μη επαρκούς στελέχωσης υπηρεσιών και μη υπάρχουσ υπηρεσιών. Θεωρώ ότι με τον ενιαίο δήμο θα παρέχουμε πολύ καλύτερες υπηρεσίες και πιο οικονομικές, κάτι

που θα είναι πολύ σημαντικός λόγος αύξησης των επενδύσεων. Το σημαντικό είναι η πρόθεση που έχει δηλωθεί από τον δήμαρχο των Λειβαδιών και τον κοινοτάρχη της Ορόκλινης για συζήτηση της ενοποίησης με την Λάρνακα, ανεξάρτητα ή όχι με την μεταρρύθμιση. Αυτό είναι πολύ θετικό γιατί όλοι αντιλαμβάνονται τα οφέλη που προκύπτουν από αυτή την ενοποίηση. Για την μεταρρύθμιση θα γίνει μια προσπάθεια αρχές Σεπτεμβρίου στην Βουλή. Ως πρόεδρος της Ένωσης Δήμων ξέρω ότι δεν υπάρχουν άλλα περιθώρια. Χωρίς μεταρρύθμιση δεν αντιμετωπίζονται τα μεγάλα λειτουργικά και οικονομικά προβλήματα της τοπικής αυτοδιοίκησης και αντιθέτως εμποδίζουν και την ανάπτυξη.

Προτιμούν την αγορά έναντι ενοικίου

Μονάρι από 120.000 ευρώ είναι η πρώτη επιλογή για τους ντιβέλοπερ - από 500 ευρώ η ενοικίαση

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Μεγαλύτερη είναι η ζήτηση για αγορά διαμερισμάτων έναντι της ενοικίασης σύμφωνα με το 55,5% που έλαβε μέρος στην κτηματομεσιτική έρευνα της Danos International Property Consultants & Valuers. Επιπλέον, πρώτη επιλογή η αγορά διαμερίσματος ενός υπνοδωματίου, δεύτερη επιλογή είναι το διαμέρισμα δύο υπνοδωματίων και λιγότερο προτιμάται το διαμέρισμα τριών υπνοδωματίων. Επιπλέον, τα διαμερίσματα ενός και δύο υπνοδωματίων είναι συνήθως η πρώτη ή η δεύτερη επιλογή για ενοικίαση. Τα διαμερί-

Το 77,8% εκτιμά ότι η λογική τιμή πώλησης για διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου κυμαίνεται μεταξύ 120.000-140.000.

Λογικές τιμές πώλησης για δυάρι, είναι σύμφωνα με τους ντιβέλοπερ 200-220 χιλιάδες ενώ για διαμέρισμα τριών υπνοδωματίων θεωρούνται ως λογικές οι τιμές μεταξύ 260-280 χιλιάδων ευρώ.

σματα τριών υπνοδωματίων είναι η τρίτη επιλογή κατά σειρά.

Από 120 χιλιάδες ευρώ

Από 120 χιλιάδες ευρώ θα πρέπει να ξεκινούν οι τιμές πώλησης για διαμερίσματα υψηλής ποιότητας, σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν στο πλαίσιο της ίδιας έρευνας προς τους ντιβέλοπερς. Συγκεκριμένα, το 77,8% εκτιμά ότι η λογική τιμή πώλησης για διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου κυμαίνεται μεταξύ 120 χιλιάδες- 140 χιλιάδες. Ποσοστό 11,1% θεωρεί ως λογική τιμή πώλησης τις 140-160 χιλιάδες και το υπόλοιπο 11,1% θεωρεί λογικές τιμές από 160 χιλιάδες ευρώ και πάνω. Όσο αφορά τα διαμερίσματα δυο υπνοδωματίων, οι λογικές τιμές πώλησης κατά τους ντιβέλοπερ ξεκινούν από 200-220 χιλιάδες (55,6%), από 220-240 χιλιάδες (33,3%) και από 240 χιλιάδες (11,1%). Λογικές τιμές πώλησης για διαμερίσματα τριών υπνοδωματίων υψηλής ποιότητας, θεωρούνται μεταξύ 260-280 χιλιάδων ευρώ (66,7%). Για ποσοστό 11,2% λογικές τιμές θεωρούνται από 280-300 χιλιάδες ευρώ και για 22,2% μια λογική τιμή για τριάρι

θα πρέπει να ξεκινά από 300 χιλιάδες ευρώ.

Τιμές ενοικίασης

Το τελευταίο διάστημα οι τιμές των ενοικίων σημείωσαν μικρή μείωση, ακολουθώντας ωστόσο μια προηγούμενη περίοδο αυξητικής τάσης. Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας Danos, οι λογικές τιμές για διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου

θεωρείται από το 88,9% των κτηματομεσιτών μεταξύ 500-600 ευρώ. Το 11,1% θεωρεί λογικές τιμές για ένα μονάρι μεταξύ 600 και 700 ευρώ. Ακολουθώς, από 700-800 ευρώ θεωρείται για το 55,6% λογική τιμή για ενοικίαση ενός διαμερίσματος με δύο υπνοδωμάτια. Το 44,4% θεωρεί ως λογικές τιμές ενοικίασης από 800-900 ευρώ. Τέλος για διαμέρισμα τριών υπνοδωμα-

τίων, λογικές τιμές ενοικίασης είναι από 1000-1150 για το 66,7%, από 1150-1300 για το 22,2% και από 1300 για το 11,1%.

Σημειώνεται ότι οι πιο πάνω εκτιμήσεις τιμών για αγορά και ενοικίαση αφορούν διαμερίσματα τα οποία απαραίτητα διαθέτουν κλιματισμό και βεράντες. Ψηλά στις προτεραιότητες είναι παροχές όπως πιεστικό, πλιακό, και αποθή-

κη. Λιγότερο σημαντικά είναι η υποδαπέδια θέρμανση, η κεντρική θέρμανση και τα φωτοβολταϊκά. Επίσης, βάσει των απαντήσεων, ιδανικά το διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου θα πρέπει να είναι μεταξύ 55-60 τ.μ. (55,6%) ή 60-65 τ.μ. όπως εκτιμά το 44,4% που συμμετείχαν στην έρευνα. Το εμβαδόν για διαμέρισμα δύο υπνοδωματίων θα πρέπει να είναι μεταξύ 85-90 τ.μ.

(55,6%) και δεύτερη επιλογή είναι μεταξύ 80-85 τ.μ. (44,4%). Επιπλέον, το 55,6 τ.μ. των ντιβέλοπερ της έρευνας θεωρεί ότι ένα διαμέρισμα τριών υπνοδωματίων θα πρέπει να είναι πέραν των 120 τ.μ., ενώ το 44,4% θεωρεί ιδανικό εμβαδόν μεταξύ 110-120 τ.μ.

Αύξηση τιμών

Σύμφωνα πάντως με τον δείκτη τιμών ακινήτων της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021, ο δείκτης τιμών ακινήτων κατέγραψε την πρώτη μικρή αύξηση μετά από δύο συνεχόμενα τρίμηνα μειώσε-

Πρώτα σε πωλήσεις είναι τα διαμερίσματα το πρώτο εξάμηνο του 2021 στη Λευκωσία. Μέχρι τον Ιούνιο έγιναν 2.803 συναλλαγές αξίας 411,9 εκατ. ευρώ.

ων τιμών μετά από 16 τρίμηνα συνεχόμενων αυξήσεων τιμών. Συγκεκριμένα, έχει καταγράψει τριμηνιαία αύξηση 0,5% το πρώτο τρίμηνο του 2021. Σε ετήσια βάση, σημείωσε μέτρια αύξηση στο εύρος 0,9% σε σύγκριση με αύξηση 0,8% το προηγούμενο τρίμηνο. Θεωρείται βέβαιο ότι η ανοδική τάση θα συνεχιστεί, κυρίως, ως αποτέλεσμα της αύξησης της τιμής των πρώτων υλών και της μεταφοράς εμπορευμάτων παγκοσμίως. Κατά το πρώτο τρίμηνο του 2021, ο δείκτης τιμών ακινήτων κατέγραψε αυξήσεις στη Λεμεσό, τη Λάρνακα και την Αμμόχωστο. Οι τιμές των ακινήτων στη Λευκωσία παρέμειναν αμετάβλητες, ενώ η Πάφος σημείωσε πτώση. Συγκεκριμένα, μια τριμηνιαία μείωση -0,6% καταγράφηκε στην Πάφο, ενώ η Λεμεσός κατέγραψε τριμηνιαία αύξηση 1,5%, η Λάρνακα 0,6% και η Αμμόχωστος 0,1%. Σε ετήσια βάση, όλες οι περιφέρειες σημείωσαν μέτριες αυξήσεις εκτός από την Πάφο που κατέγραψε ετήσια μείωση -2%. Η Λεμεσός έχει καταγράψει ετήσια αύξηση 2,8%, η Λάρνακα 0,7%, η Λευκωσία 0,2% και η Αμμόχωστος 0,3%.

Η εικόνα στην αγορά της Λευκωσίας

Στο σχετικό συμπέρασμα καταλήγει και ανάλυση στα στοιχεία του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας σε σχέση με τις πράξεις για ακίνητα, τουλάχιστον στην επαρχία Λευκωσίας. Ανάλυση την οποία διενήργησε η συμβουλευτική τεχνολογική εταιρεία WiREFS, καταδεικνύει τις τάσεις που επικρατούν τους τελευταίους μήνες στην περιοχή της πρωτεύουσας. Το βασικότερο συμπέρασμα είναι πως οι περισσότερες πράξεις αφορούν κυρίως στην αγορά διαμερισμάτων σε αστικές περιοχές. Σύμφωνα με

τα στοιχεία που επεξεργάστηκε η εταιρεία, από το πρώτο τρίμηνο του 2021, από πράξεις συνολικής αξίας €1,1 δισ., τα €411,9 εκατ. αφορούσαν σε διαμερίσματα. Ένα ποσοστό δηλαδή της τάξης του 40% επί του συνόλου. Κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, αγοράσθηκαν συνολικά 2.803 διαμερίσματα.

Αστικές περιοχές

Από τα στοιχεία προκύπτει επίσης το συμπέρασμα ότι τα δύο τρίτα των πράξεων αφορούν

σε αστικές περιοχές ενώ και από πλευράς αξίας το 90% αφορά αστικές περιοχές. «Το αγοραστικό ενδιαφέρον που καταγράφεται τους τελευταίους μήνες ενδεχομένως να αποτελεί και μία ισχυρή ένδειξη για τους επιχειρηματίες ανάπτυξης της πρωτεύουσας, ως προς τα έργα που θα συνεχίσουν να έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση το επόμενο διάστημα. Δηλαδή διαμερίσματα σε αστικές περιοχές κοντά σε ανέσεις και υπηρεσίες», όπως σημείωσε σχετικά ο Παύλος Λοΐζου, Διευθύνων Σύμβουλος της WiREFS.

Πρώτα σε πωλήσεις

Πρώτα σε πωλήσεις είναι τα διαμερίσματα το πρώτο εξάμηνο του 2021 στη Λευκωσία. Συγκεκριμένα μέχρι τον Ιούνιο έγιναν 2.803 συναλλαγές για διαμερίσματα αξίας συνολικά 411,9 εκατ. ευρώ. Ακολουθούν οι οικίες με 1.218 συναλλαγές συνολικής αξίας 278,6 εκατ. ευρώ ενώ για χωράφια έγιναν 1.828 συνολικές συναλλαγές αξίας 122,7 εκατ. ευρώ. Για οικοπέδα οι συναλλαγές ήταν 265 συνολικής αξίας 133,3 εκατ. ευρώ. Συνολικά έγιναν 6.210 συναλλαγές συνολικής αξίας 1,13 δισ. ευρώ.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της **ΚΙΚΗΣ ΚΑΛΛΗ***

«Καλά τα πας για την ηλικία σου!», και άλλες ηλικιακές διακρίσεις που αγνοούμε

Γύρω στα 30 μου, εργαζόμουν στο Ελληνικό παράρτημα μιας πολυεθνικής εταιρείας-κολοσσού. Θυμάμαι τον σχετικό νεαρό (τότε 40χρονο) Γενικό Διευθυντή του παραρτήματος να λέει χαρακτηριστικά: «Όσοι μέχρι τα 30 τους δεν φτάσουν να γίνουν Διευθυντές/ries τμήματος σ' αυτή την εταιρεία, δεν έχουν μέλλον!». Η κουβέντα αυτή με στιγμάτισε και έχει μείνει χαραγμένη στη μνήμη μου για πολλούς λόγους. Ήταν μια κουβέντα διαποτισμένη με έμμεση ηλικιακά στερεότυπα και υπερβολικά υψηλές, άπαστες (για τους πλειότες) προσδοκίες για οποιονδήποτε οργανισμό, ανεξαρτήτως μεγέθους. Πάνω απ' όλα όμως θεώρησα, και συνεχίζω να θεωρώ, αυτό το περιστατικό άδικο. Οι ηλικιακές διακρίσεις (άμεσες ή έμμεσες) μπορούν να εμφανιστούν σε διάφορες μορφές, προκαλώντας προκλήσεις στο χώρο εργασίας, τις καθημερινές συναναστροφές και τη συμμετοχή στα κοινά. Αυτές οι μορφές μπορεί να είναι:

- Κακεντρεχή σχόλια, όπως για παράδειγμα: «Είναι γεμάτο γέροντες εκείνο το μέρος» ή name calling, χρήση δηλαδή φράσεων-εμπαιγμών όπως «Γερνοτοπαλλικαρό», «Γερνοτοκόρη»
- Κακεντρεχείς συμπεριφορές, π.χ. αποφυγή συναναστροφής με άτομα άλλης ηλικιακής ομάδας.
- Υπότιμηση, π.χ. «Είσαι πολύ νέα/ος για να έχεις άποψη».
- Μικρές επιθέσεις (micro aggressions), δηλαδή σχόλια ή ερωτήσεις

που είναι επίπονες ή στιγματίζουν μια συγκεκριμένη περιθωριοποιημένη ομάδα ανθρώπων. Για παράδειγμα, το σχόλιο: «Είστε τόσο δραστήριος για την ηλικία σας» είναι μια λεκτική μικρο-επίθεση.

- Προκαταλήψεις όπως είναι η άποψη ότι τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας δεν μπορούν να παίξουν μπάσκετ ή ποδόσφαιρο λόγω ηλικίας.

- Στερεότυπα, όπως το να θεωρούμε ότι οι νεαροί/ες είναι τεμπέληδες και ανεύθυνοι/ες ή ότι οι πιο ηλικιωμένες/οι είναι τεχνολογικά ελλιπείς.

- Συγκεκριμένες προσδοκίες, παραδείγματος χάριν, ότι για να είναι κάποιιο άτομο καλό στη δουλειά του πρέπει να εργάζεται συνεχώς υπερωρίες.

- Συγκεκριμένες απαιτήσεις θέσεων, όπως το ότι για να μπορεί ένα άτομο να διαδεχθεί την ή τον μάνατζερ του θα πρέπει να έχει τουλάχιστον 20 χρόνια εμπειρίας στο χώρο και να μην λαμβάνεται υπόψη η ηγετική ικανότητα του ατόμου.

Οι διακρίσεις αυτές έχουν αρνητικό αντίκτυπο σε μια εταιρεία και οδηγούν στη δημιουργία ενός αρνητικού εργασιακού κλίματος, ενώ επηρεάζουν τις διαδικασίες διεύθυνσης ανθρώπινου δυναμικού (ΔΑΔ). Για παράδειγμα, στη διαδικασία προσλήψεων, κάποια υποψηφία άτομα απορρίπτονται λόγω έλλειψης πείρας (έμμεση ηλικιακή διάκριση), ενώ κάποια άλλα θεωρείται

Οι διακρίσεις αυτές έχουν αρνητικό αντίκτυπο σε μια εταιρεία και οδηγούν στη δημιουργία ενός αρνητικού εργασιακού κλίματος, ενώ επηρεάζουν τις διαδικασίες διεύθυνσης ανθρώπινου δυναμικού.

ότι διαθέτουν υπέρτερα προσόντα λόγω περισσότερης πείρας από την αναμενόμενη για τα καθήκοντα μιας θέσης (άμεση ηλικιακή διάκριση), και απορρίπτονται επίσης. Στο θέμα της αξιολόγησης απόδοσης, συχνά υπάρχουν οι στερεοτυπικές απόψεις ότι τα πιο νεαρά άτομα διαθέτουν περισσότερη όρεξη για δουλειά, ενώ κάποιοι πιστεύουν ότι άτομα μεγαλύτερης ηλικίας δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν σε καθήκοντα που απαιτούν συγκεκριμένες δεξιότητες, παραδείγματος χάριν ψηφιακές. Στις ευκαιρίες ανέλιξης πάλι, όπως το αρχικό προσωπικό παράδειγμα, συχνά βλέπουμε να παραγκωνίζονται άτομα τα οποία έχουν ξεπεράσει μια συγκεκριμένη ηλικία. Πιο συχνά ακόμη, επικρατεί η άποψη ότι οι μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενες/οι δεν μπορούν ή δεν θέλουν να αποκτήσουν νέες γνώσεις και δεξιότητες,

να καταρτιστούν και να αναπτυχθούν περαιτέρω. Αντίθετα, έχει αποδειχθεί ότι η διαγενεακή μάθηση στους χώρους εργασίας είναι ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για τις εταιρείες καθώς επιτρέπει την ανάπτυξη, ανάδειξη και αξιοποίηση των ικανοτήτων όλων των εργαζομένων. Σύμφωνα με έρευνες, όλες οι γενεές έχουν γνώσεις και ικανότητες που μπορούν να προσφέρουν στους οργανισμούς τους. Οι μεγαλύτερης ηλικίας γενεές έχουν την ωριμότητα και την εμπειρία να καθοδηγούν, αλλά και οι νεαρότερης ηλικίας γενεές έχουν γνώσεις και δεξιότητες που μπορούν να αξιοποιηθούν αντίστοιχα. Η λιγότερο διαδεδομένη μορφή αντίστροφης καθοδήγησης (reverse mentoring), στην οποία τα νεαρότερης ηλικίας άτομα βρίσκονται στη θέση του μέντορα, βοηθά στο κτίσιμο υγιών εργασιακών σχέσεων και στην οικοδόμηση σεβασμού και εμπιστοσύνης στο εργασιακό περιβάλλον. Με την πρόωθηση της προσφοράς όλων των εργαζομένων ανεξαρτήτως ηλικίας όλοι έχουν να κερδίσουν. Οι εργαζόμενοι σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο, και οι οργανισμοί στην αύξηση παραγωγικότητας που προκύπτει από την καλύτερη αξιοποίηση των ικανοτήτων όλων.

Η διαγενεακή μάθηση, δηλαδή το ότι άτομα από όλο το φάσμα ηλικιών μπορούν να διαδώσουν τη γνώση αναμεταξύ τους, και η εφαρμογή της στον εργασιακό χώρο θεωρείται

εξαιρετική καινοτομία. Μια διαδικασία που επιθυμεί να ενισχύσει το Ευρωπαϊκό έργο Learn Gen, το οποίο υλοποιείται από το Ερευνητικό Κέντρο CARDET, και το οποίο στοχεύει στην εξάλειψη αυτών των διακρίσεων και να συμβάλει στη συμπεριληψη όλων των εργαζομένων ανεξαρτήτως ηλικίας στις δραστηριότητες των εταιρειών μέσω της διαγενεακής μάθησης.

Συγκεκριμένα, το έργο έχει διαμορφώσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα κατάρτισης το οποίο έχει ως στόχο να ενημερώσει και να εκπαιδεύσει διευθυντικά στελέχη, επαγγελματίες του τομέα της Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΔΑΔ) και Εκπαιδευτών Ενηλίκων ως να είναι σε θέση να προωθήσουν τη διαγενεακή μάθηση στις εταιρείες – οργανισμούς τους. Επιπρόσθετα, σε συνεργασία με τον Κυπριακό Σύνδεσμο Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΚυΣυΔΑΔ) θα προσφέρει δωρεάν ένα διήμερο, την 1η και στις 8 Σεπτεμβρίου, δωρεάν πρακτικό σεμινάριο στο θέμα.

Μέσω του σεμιναρίου, οι συμμετέχοντες θα έχουν πολλαπλά οφέλη όπως:

- Ανάπτυξη ικανοτήτων για σχεδιασμό, εφαρμογή και αξιολόγηση αποτελεσματικών στρατηγικών για προγράμματα καθοδήγησης (mentoring) μεγαλύτερης ηλικίας εργαζομένων προς νεαρότερης ηλικίας εργαζομένων και αντίστροφης καθοδήγησης (reverse mentoring) από

νεαρότερης ηλικίας εργαζόμενες/ους προς μεγαλύτερης ηλικίας εργαζόμενες/ους.

- Κατανόηση των ωφελειών για τους εργαζόμενους και τους οργανισμούς που προκύπτουν από την εφαρμογή προγραμμάτων mentoring και reverse mentoring.

- Εκπαίδευση διευθυντών/ντιρών, επαγγελματιών ΔΑΔ και εκπαιδευτών/τριών για να είναι σε θέση να εκπαιδεύουν ευάλωτες/ους ηλικιακά εργαζόμενες/ους να αποκτήσουν δεξιότητες καθοδήγησης (mentoring and reverse mentoring).

- Προσωπική ανατροφοδότηση από τις εκπαιδευτές για εφαρμογή στους οργανισμούς εφόσον το επιθυμούν.

- Πρόσβαση σε δωρεάν εκπαιδευτικό υλικό και χρήσιμες πηγές για εκπαιδευση και ενημέρωση.

Αν ενδιαφέρεστε για τη θεματική και θέλετε να μάθετε περισσότερες πληροφορίες ή ενδιαφέρεστε να λάβετε μέρος στην δωρεάν κατάρτιση του έργου ακολουθήστε τη σελίδα του έργου μας στο Facebook (<https://www.facebook.com/learngeneu/>), μπιείτε στην ιστοσελίδα www.learn-gen.eu ή επικοινωνήστε μαζί μου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στο kiki.kallis@cardet.org.

* Η Κική Καλλή είναι Διευθύντρια Ανθρώπινου Δυναμικού στον μη κερδοσκοπικό ερευνητικό οργανισμό CARDET και πιστοποιημένη εκπαιδευτρια από την AVAD.

Επιτακτική ανάγκη είναι η ψηφιοποίηση

Χρήστος Εοjourian: Η ψηφιακή μετεξέλιξη στρατηγική επιλογή της Ελληνικής - Καλύτερη εξυπηρέτηση πελατών

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΛΑ

Στρατηγικός στόχος της Ελληνικής Τράπεζας είναι να γίνει μεταφορά από το φυσικό δίκτυο σε ένα δίκτυο cloud παρέχοντας αξιόπιστη τραπεζική εξυπηρέτηση στους πελάτες της.

Μιλώντας στην «Κ» ο Επικεφαλής των Ψηφιακών Καναλιών και Ψηφιακών Προϊόντων (Head of Digital Channels and Digital Products) της Ελληνικής Τράπεζας, Χρήστος Εοjourian, σημειώνει πως τον τελευταίο χρόνο η ψηφιοποίηση αποδείχθηκε επιτακτική ανάγκη και όχι θέμα επιλογής, τόσο για τις τράπεζες όσο και για την ευρύτερη οικονομία.

Επίσης, στη συνέντευξή του υπογραμμίζει ότι σκοπός είναι να γίνουν οι καθημερινές τραπεζικές εργασίες των πελατών τους όσο πιο εύκολες γίνονται.

- Σε τι επίπεδα βρίσκεται η διαδικασία «Online onboarding of clients»;

- Στην Ελληνική Τράπεζα πρωταρχικός μας στόχος είναι η απρόσκοπτη και ομοιόμορφη εμπειρία εξυπηρέτησης για τον πελάτη. Αξιοποιούμε τις αναδυόμενες τεχνολογίες, παρακολουθούμε τις τάσεις και τις πρακτικές που εφαρμόζονται στο εξωτερικό από μεγάλους χρηματοπιστωτικούς και Fintech οργανισμούς και εργαζόμαστε μεθοδικά, ώστε να

Στόχος της Ελληνικής Τράπεζας είναι να μεταφερθούμε από το φυσικό δίκτυο σε ένα δίκτυο cloud παρέχοντας αξιόπιστη τραπεζική εξυπηρέτηση στους πελάτες μας.

προσφέρουμε ανάλογες αναβαθμιζόμενες επιλογές και στους πελάτες μας από την πρώτη στιγμή που θα έρθουν σε επαφή μαζί μας. Επικεντρωνόμαστε στο να προσφέρουμε στους πελάτες μας την επιλογή του digital onboarding, δηλαδή να μπορούν να ανοίξουν έναν τραπεζικό λογαριασμό μέσω των ψηφιακών καναλιών, χωρίς να χρειαστεί να έρθουν σε κάποιο κατάστημα. ακόμα και μέσα από το κινητό τους, με μια φωτογραφία selfie και το δακτυλικό τους αποτύπωμα. Είναι πρακτικές που χρησιμοποιούνται ήδη στο εξωτερικό, ενώ η πανδημία Covid-19 έφερε ακόμα πιο κοντά αυτή την ανάγκη.

- Ποια εκτιμάτε πως είναι τα

Παρακολουθούμε τις διεθνείς εξελίξεις και ακολουθούμε βέλτιστες πρακτικές του εξωτερικού, ώστε να παραμείνουμε ανταγωνιστικοί, αναφέρει ο Επικεφαλής των Ψηφιακών Καναλιών και Ψηφιακών Προϊόντων της Ελληνικής Τράπεζας, Χρήστος Εοjourian.

μέτρα αντιμετώπισης του ανταγωνισμού από ξένες τράπεζες σε σχέση με χαμηλότερες χρεώσεις;

- Είναι γεγονός ότι υπάρχει μεγάλος ανταγωνισμός στις τραπεζικές υπηρεσίες, ακόμα και από οργανισμούς οι οποίοι δεν έχουν φυσική παρουσία στη χώρα μας. Εμείς παρακολουθούμε τις διεθνείς εξελίξεις και ακολουθούμε βέλτιστες πρακτικές του εξωτερικού ώστε να παραμείνουμε ανταγωνιστικοί. Επίσης, επενδύουμε στην έξυπνη και γρήγορα εξυπηρέτηση του πελάτη εξ ου και προσφέρουμε τις υπηρεσίες μας με χαμηλότερες ή και μηδενικές χρεώσεις όταν ο πελάτης επιλέξει να εξυπηρετηθεί ψηφιακά χωρίς να επισκεφθεί κά-

ποιο κατάστημα. Ένα παράδειγμα είναι η υπηρεσία που προσφέρουμε στους πελάτες μας να πραγματοποιήσουν δωρεάν μεταφορές έως €1.000 σε τράπεζες της Κύπρου και της Ευρώπης (SEPA), χρησιμοποιώντας το Web Banking ή το Mobile App της Ελληνικής Τράπεζας.

- Το κόστος φυσικού δικτύου και επενδύσεις στην τεχνολογία, πώς συνδυάζονται;

- Στρατηγικός στόχος της Ελληνικής Τράπεζας είναι να μεταφερθούμε από το φυσικό δίκτυο σε ένα δίκτυο cloud παρέχοντας αξιόπιστη τραπεζική εξυπηρέτηση στους πελάτες μας. Η στροφή στο cloud δεν επιφέρει απλά μείωση του κόστους, ταυτόχρονα βελτιώνει

τη συνολική εμπειρία για τους πελάτες και το προσωπικό, αλλά και τη δυνατότητά μας να τους παρέχουμε ποιοτική υποστήριξη.

Η κρίση μας βρήκε έτοιμους και αξιοποιώντας την τεχνολογία που προσφέρουν εταιρίες σαν την Microsoft καταφέραμε να ανταπεξέλθουμε και να συνεχίσουμε να εξυπηρετούμε τους πελάτες μας, ενώ αρκετοί συνάδελφοι συνέχισαν απρόσκοπτα την δουλειά τους μέσω τηλεργασίας.

Επίσης, αναβαθμίσαμε το mobile app με μια καινούργια λύση στο cloud, προσφέροντας περισσότερη ευελιξία, ταχύτερες και συχνότερες αναβαθμίσεις και πιο φιλική εμπειρία στον χρήστη.

Μετατρέψαμε την κρίση σε ευκαιρία

- Πώς επηρέασε η πανδημία τη λειτουργία σας; Η πανδημία έφερε στον τομέα σας θετικά αποτελέσματα;

- Όπως ανέφερα ήδη, η πανδημία επιτάχυνε μια αναπόφευκτη μετεξέλιξη. Τον τελευταίο χρόνο η ψηφιοποίηση αποδείχθηκε επιτακτική ανάγκη και όχι θέμα επιλογής, τόσο για τις τράπεζες όσο και για την ευρύτερη οικονομία. Στην πραγματικότητα ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι προϋπόθεση για τη βιώσιμη ανάπτυξη επιχειρήσεων και οργανισμών. Είμαστε ιδιαίτερα ικανοποιημένοι διότι οι πελάτες μας αγκάλισαν τη μετάβαση στη νέα εποχή. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία που έχουμε στη διάθεσή μας πλέον το 94% των καταθέσεων γίνονται μέσω ATM, το 83% των χρηματικών συναλλαγών (καταθέσεις, αναλήψεις, μεταφορές, πληρωμές) πραγματοποιούνται μέσα από τα εναλλακτικά κανάλια της Τράπεζας ενώ η χρήση των ψηφιακών καναλιών (Mobile App, Web Banking) είναι αυξημένη κατά 55% σε σύγκριση με το 2020. Επιπρόσθετα, πέραν του 85% όλων των συναλλαγών γίνονται από τα εναλλακτικά κανάλια της Τράπεζας και όχι στο ταμείο, ενώ περισσότεροι από 120.000 πελάτες έχουν ήδη κατεβάσει το νέο μας Mobile App αξιοποιώντας όλο και παραπάνω την υπηρεσία του Contact Pay, δηλαδή της δυνατότητας μεταφοράς χρημάτων μέσω των επαφών του κινητού τηλεφώνου. Κατά συνέπεια θα έλεγα πως ναι για εμάς αυτή η πανδημία έφερε θετικά αποτελέσματα και η κρίση μετατράπηκε σε ευκαιρία.

ευκολότερη εξυπηρέτηση. Σκοπός μας είναι η ένταξη των βασικότερων υπηρεσιών στα ψηφιακά κανάλια, συμπεριλαμβανομένων και των χρηματοδοτήσεων ιδιωτών. Εργαλεία όπως η ψηφιακή υπογραφή μας βοηθούν προς αυτή την κατεύθυνση και μας επιτρέπουν να προσφέρουμε όλο και περισσότερες υπηρεσίες από τα ψηφιακά μας κανάλια. Παράλληλα, οι πελάτες μας μπορούν να αξιοποιήσουν την υπηρεσία «Book a meeting» και να ορίσουν διαδικτυακά ένα ραντεβού με λειτουργό της Τράπεζας, είτε σε κατάστημα είτε διαδικτυακά, για να εξυπηρετηθούν καλύτερα και γρηγορότερα.

- Σε σχέση με τους εταιρικούς πελάτες, ποιο το επίπεδο εξυπηρέτησης από εναλλακτικά δίκτυα όσον αφορά εξατομικευμένη εξυπηρέτηση;

- Στόχος μας είναι να κάνουμε τις καθημερινές τραπεζικές εργασίες των πελατών μας όσο πιο εύκολες γίνονται. Στην Ελληνική Τράπεζα προσφέρουμε τη δυνατότητα κατάθεσης πολλαπλών επιταγών μέσω των ATM ή υπηρεσία συλλογής επιταγών από τα γραφεία των πελατών μας. Παράλληλα, οι εκτελέσεις μισθοδοσιών και οι μεταφορές χρημάτων γίνονται ηλεκτρονικά, μέσω του Hellenic Bank Web Banking.

Εξάλλου, η Ελληνική Τράπεζα πρωτοπόρησε με την εφαρμογή των APIs για την απευθείας επεξεργασία πληρωμών μεταξύ Τράπεζας και τρίτων. Τα APIs είναι προσανατολισμένα στην εξυπηρέτηση εταιρικών πελατών, μέσω συνδεσιμότητας με το εκάστοτε ERP (Enterprise Resource Planning) του πελάτη.

- Πως σχετίζεται η τεχνολογία με τη μείωση του κόστους από τις τράπεζες;

- Η ψηφιακή μετεξέλιξη αποτελεί στρατηγική επιλογή της Τράπεζας μας και επενδύουμε σημαντικά σε αυτό τον τομέα. Από πολύ νωρίς η Ελληνική Τράπεζα επένδυσε σε νέες τεχνολογίες και αντικατέστησε όλες τις ATM της με μηχανές νέας γενιάς, με οθόνες αφής, επιλογές κατάθεσης μετρητών και επιταγών, κλπ. Παράλληλα, αναβαθμίσαμε το Mobile App, για να προσφέρει στους πελάτες την καλύτερη δυνατή εξυπηρέτηση με έξυπνες επιλογές. Οι διαδικασίες μας αυτοματοποιούνται διαρκώς για να γίνουμε πιο αποτελεσματικοί και γρήγοροι, προσφέροντας άριστη εξυπηρέτηση. Μπορεί η αρχική επένδυση να είναι μεγάλη αλλά μέσω της αυτοματοποιήσεως, της αποτελεσματικότερης εξυπηρέτησης των πελατών και της απλοποίησης των διαδικασιών σταδιακά θα επέλθει μείωση του λειτουργικού κόστους.

Μέσω ψηφιακών δικτύων οι υπηρεσίες λιανικής τραπεζικής στην Ελλάδα

Του **ΑΛΕΚΟΥ ΛΙΔΩΡΙΚΗ**

Τα αποτελέσματα της ψηφιακής μετάβασης των τραπεζών θα αρχίσουν να γίνονται ολοένα και περισσότερο ορατά στους πελάτες λιανικής τραπεζικής μετά την επιστροφή τους από τις διακοπές, καθώς σε πλήρη εξέλιξη ακόμη και τους καλοκαιρινούς βρίσκεται η υλοποίηση των σχετικών προγραμμάτων.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις τραπεζικών στελεχών που επικοινώνησε η «Κ», σημαντική αλλαγή που θα διαπιστώνουν ολοένα και περισσότερο οι πελάτες λιανικής τραπεζικής δεν θα είναι μόνο η δυνατότητα χρήσης εναλλακτικών δικτύων για πραγματοποίηση συναλλαγών, καθώς αυτή είναι δεδομένη, αλλά η ταχύτερη και το σημαντικότερο πιο απλή χρήση τους.

Ειδικότερα, για την ολοκληρωση μιας σειράς αιτημάτων του πελάτη λιανικής τραπεζικής μέσω των ψηφιακών εναλλακτικών δι-

Η αύξηση των προγραμματισμένων ραντεβού στο υποκατάστημα αποτελεί έναν ακόμα στόχο των τραπεζών.

κτύων και κυρίως του e-banking και του mobile banking σταδιακά θα δίνεται η δυνατότητα φόρτωσης των απαραίτητων δικαιολογητικών αυτόματα, φυσικά με τη συγκατάθεσή του, απλουστεύοντας και συντομεύοντας σε εξαιρετικά μεγάλο βαθμό τις σχετικές διαδικασίες. Ταυτόχρονα, ολοένα και περισσότερα προϊόντα θα διατίθενται μέσω των εναλλακτικών ψηφιακών δικτύων, με κάποια από αυτά να δημιουργούνται από την αρχή για διάθεση μόνον μέσω αυτών και όχι των καταστημάτων.

Ηδη, όπως επισημαίνουν τραπεζικά στελέχη στην «Κ», η ζήτηση για καταναλωτικά δάνεια μικρών ποσών αλλά και για άλλα προϊόντα,

Η ζήτηση για καταναλωτικά δάνεια μικρών ποσών αλλά και για άλλα προϊόντα, όπως το άνοιγμα καταθετικών λογαριασμών, εκδηλώνεται κυρίως μέσω των ψηφιακών δικτύων.

πώς το άνοιγμα καταθετικών λογαριασμών, εκδηλώνεται κυρίως μέσω των ψηφιακών δικτύων, με

πώς το άνοιγμα καταθετικών λογαριασμών, εκδηλώνεται κυρίως μέσω των ψηφιακών δικτύων, με

τους πελάτες να ανεβάζουν το εκκαθαριστικό και όλα τα επιπλέον δικαιολογητικά ηλεκτρονικά. Η υπογραφή της σύμβασης του δανείου γίνεται ηλεκτρονικά μέσα από ασφαλή διαδικασία. Καθώς πλέον περισσότερες από 1.000 τραπεζικές συναλλαγές είναι εφικτές από τα ψηφιακά εναλλακτικά δίκτυα, οι τράπεζες επικεντρώνονται στους τρόπους που θα απλοποιήσουν περαιτέρω τις σχετικές διαδικασίες.

Μια άλλη υπηρεσία που από το φθινόπωρο θα γνωρίσει ακόμη μεγαλύτερη ανάπτυξη, καθώς αυξάνεται και η ζήτησή της από τους απλούς πελάτες λιανικής τραπεζικής, είναι ο τομέας συμβουλευτικών υπηρεσιών. Αυτό που υποσχόνταν οι τράπεζες τα τελευταία χρόνια γίνεται πράξη σε μια ευρεία κλίμακα, αναφέρουν αρμόδια τραπεζικά στελέχη των συστημικών τραπεζών στην «Κ». Για τον λόγο αυτό παρατηρεί κανείς ότι αρκετοί πελάτες που έρχονται στην τράπεζα έχουν προγραμματισμένο

ραντεβού και για τον λόγο αυτό δεν περιμένουν στην ουρά αλλά εισέρχονται απευθείας στο κατάστημα. Στόχος είναι τα προγραμματισμένα ραντεβού να αυξηθούν.

Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες για ζητήματα πέραν όσων γνωρίζαμε μέχρι σήμερα, όπως για στεγαστικά, καταναλωτικά δάνεια και επενδυτικά προϊόντα, γίνονται πλέον εξατομικευμένες.

Αφορούν ακόμη και τη διαδικασία κατάρτισης, υλοποιήσεως και παρακολούθησης του ετήσιου οικογενειακού προϋπολογισμού του νοικοκυριού καθώς και σειρά επιμέρους θεμάτων, όπως το τίτση του αφορολογήτου κ.λπ.

Σημαντικό ρόλο στον τομέα των εξατομικευμένων συμβουλευτικών υπηρεσιών, τόσο από το κατάστημα όσο και από τραπεζικές εφαρμογές στα έξυπνα κινητά των πελατών, θα έχουν και οι τεχνολογίες τεχνητής νοημοσύνης (AI) εφόσον το θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο επιτρέπει τη χρήση τους.

Στα ύψη το μεταφορικό κόστος, φόβοι για ελλείψεις και ανατιμήσεις

Μεγάλες πιέσεις στα περιθώρια κέρδους των εισαγωγικών επιχειρήσεων

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Απειλητικές διαστάσεις για τον πληθωρισμό αλλά και τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων, που εξαρτώνται από εισαγόμενα προϊόντα ή εξαρτήματα και πρώτες ύλες, προσλαμβάνει η εκτόξευση του μεταφορικού κόστους.

Οι μεγάλες διαταραχές στην παγκόσμια εφοδιαστική αλυσίδα, απότοκο της παύσης του παγκόσμιου εμπορίου που έφεραν τα πρώτα κύματα της πανδημίας το 2020, και η επακόλουθη αυξημένη ζήτηση για μεταφορές όταν οι οικονομίες επανεκκίνησαν έχουν δεκαπλασιάσει το κόστος μεταφοράς προϊόντων σε συγκεκριμένες βασικές θαλάσσιες διαδρομές, όπως αυτές από την Ασία προς την Ευρώπη.

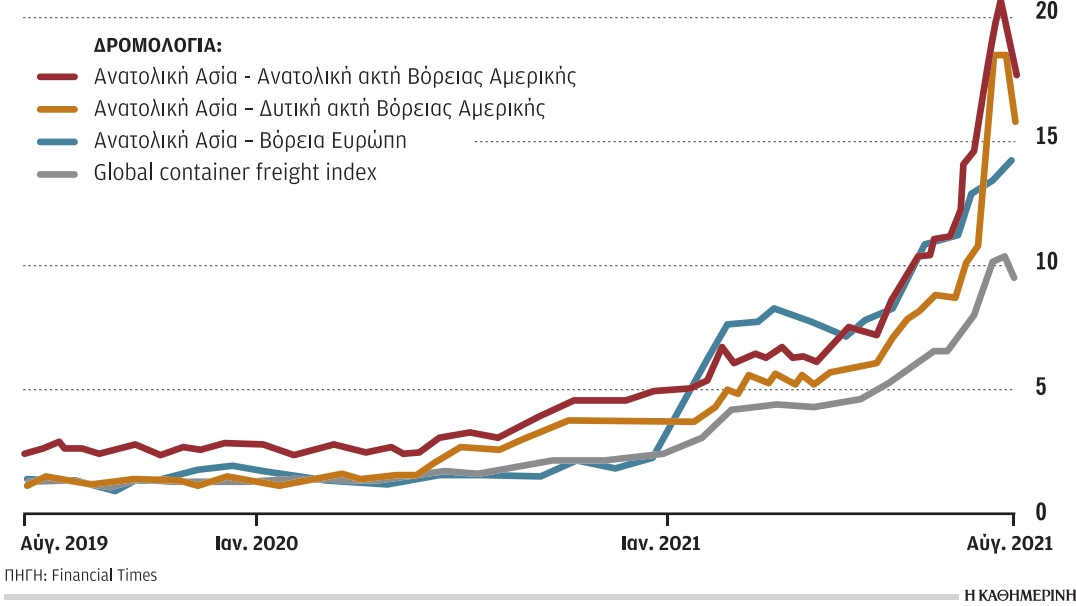
Μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις νιώθουν ήδη την πίεση στο κοστολόγιό τους, καθώς ειδικά στα μικrés αξίας προϊόντα το μεταφορικό κόστος είναι μεγάλο ποσοστό του συνολικού κόστους. Προ διμήνου ο επικεφαλής της Jumbo, εταιρείας που εισάγει κατά κόρον οικιακά και άλλα προϊόντα και παιχνίδια από την Κίνα, ανέφερε το θέμα στη γενική συνέλευση των μετόχων της εισηγημένης. Στο ίδιο μήκος κύματος και στελέχη του Κωτσόβολου και άλλων εταιρειών πρόσφατα προειδοποίησαν πως οι αυξήσεις τιμών ή οι ελλείψεις σε συγκεκριμένα προϊόντα ενδέχεται να είναι το τελικό αποτέλεσμα εάν διατηρηθεί αυτή η κατάσταση.

Άλμα 1.000%

Για να γίνει καλύτερα αντιληπτό το πώς επηρεάζει την αγορά το μεταφορικό κόστος αξίζει να αναφερθεί πως φθηνά, αλλά ογκώδη αντικείμενα, όπως λευκές συσκευές που μπορεί να εισάγονται από την Ασία, επιβαρύνονται πολύ σημαντικά από την εκτόξευση του μεταφορικού κόστους, που σε ορισμένες περιπτώσεις έχει ξεπεράσει το 1.000%. Έτσι πληθαίνουν οι εταιρείες που αποφεύγουν να εισάγουν τέτοιους κωδικούς, με αποτέλεσμα σύντομα να αναμένεται να παρατηρηθούν ελλείψεις σε τέτοια φθηνά προϊόντα. Φορείς όπως το ΕΒΕΠ και το ΕΒΕΑ και ινστιτούτα όπως το Ερευνας Λιανεμπορίου Καταναλωτικών Αγαθών

Στα υψηλότερα επίπεδα της ιστορίας το μεταφορικό κόστος

Ναύλοι για πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων - χιλιάδες δολάρια ανά εμπορευματοκιβώτιο 40 ποδών

Οι εταιρείες δεν μπορούν να απορροφήσουν το σύνολο της αύξησης και κάποια στιγμή θα περάσει στις τελικές τιμές του καταναλωτή.

έχουν ήδη επισημάνει το πρόβλημα και ζητούν λύσεις είτε μέσω του τελωνειακού και φορολογικού πλαισίου είτε καταγγέλλοντας τις μεγάλες διεθνείς μεταφορικές εταιρείες για κερδοσκοπία.

Το θέμα αφορά μικρούς και μεγάλους ομοίως. Επιχειρήσεις όπως το Πλαίσιο, η Media Markt αλλά και τα Leroy Merlin ενδέχεται να αντιμετωπίσουν το ίδιο πρόβλημα όπως και μικρότερες ελληνικές εμπορικές επιχειρήσεις που εισάγουν προϊόντα όπως έπιπλα, ηλεκτρικά, οικιακά και άλλα είδη από τις ασιατικές αγορές.

Το κόστος μεταφοράς ενός εμπορευματοκιβωτίου έχει μέσα σε σχεδόν ένα χρόνο αυξηθεί από περίπου 1.000 δολάρια ανά εμπορευματοκιβώτιο 20 ποδών (TEU)

στα 12.000 δολάρια. Ο επιμερισμός αυτού του κόστους σε ογκώδη, σχετικά φθηνά αντικείμενα ή αντικείμενα πολύ χαμηλής αξίας είναι ασύμφορος. Εξάλλου, μεταλλοποιτικές βιομηχανίες που χρησιμοποιούν στα τελικά προϊόντα τους εισαγόμενα εξαρτήματα και πρώτες ύλες από την Ασία δέχονται επίσης πίεση.

Όπως εξηγούν επιχειρηματίες στην «Κ», οι εταιρείες δεν μπορούν να απορροφήσουν πάντοτε το σύνολο της ανατίμησης μειώνοντας τα περιθώρια κέρδους τους και κάποια στιγμή θα περάσει στις τελικές τιμές του καταναλωτή.

Είναι χαρακτηριστικό πως ήδη προϊόντα που παραγγέλθηκαν στα τέλη του 2020 για παράδοση στις αρχές του 2021 όχι μόνο καθυστέρησαν πολύ περισσότερο από το συνθησμένο, αλλά τελικά έφτασαν με την τελική τιμή τους κατά 50% αυξημένη στους πελάτες.

Τα λιμάνια

Οι δείκτες τιμών καταναλωτή και παραγωγού στην Ελλάδα αλλά και σε ολόκληρη την Ευρώπη έχουν αρχίσει και πιέζονται ανοδικά και η κατάσταση δείχνει να μην οδεύει προς επίλυση. Το αντίθετο: πρόσφατα κρούσματα κο-

ρωνοϊού μεταξύ εργαζομένων σε κινεζικά λιμάνια, όπως στο τρίτο μεγαλύτερο της Κίνας, στο Ningbo, δημιουργούν περαιτέρω καθυστερήσεις και πολλές μεγάλες εταιρείες τακτικών γραμμών μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων είτε αφήνουν το λιμάνι αυτό εκτός των δρομολογίων τους είτε καθυστερούν περισσότερο. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί ελλείψεις που ήδη ήταν αυξημένες το τελευταίο δωδεκάμηνο και οι οποίες με τη σειρά τους αυξάνουν περαιτέρω τη ζήτηση για εξεύρεση εναλλακτικών μεταφορικών οδών, οι οποίες κοστίζουν ολόενα και περισσότερο.

Στη ναυτιλιακή αγορά και ειδικότερα στα πλοία μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων η εκτόξευση αυτή των ναύλων είναι τόσο μεγάλη που έχει οδηγήσει και σε ραγδαία ανατίμηση των αξιών των πλοίων. Είναι χαρακτηριστικό πως ένα πλοίο μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων panamax, μεταφορικής δυναμικότητας 4.500 TEU, ηλικίας 10 ετών, άξιζε 9,5 εκατ. δολάρια τον Ιούνιο του 2020, αλλά μέχρι τα μέσα του φετινού Ιουλίου έχει ανατιμηθεί στα 60 εκατ. δολάρια, σύμφωνα με στοιχεία της Clarksons Research.

«Εκρηξη» της κίνησης στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια της Fraport τον Ιούλιο

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Διπλασιασμό της επιβατικής κίνησης εμφάνισαν τα 14 περιφερειακά αεροδρόμια κατά το επτάμηνο της φετινής χρονιάς, έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2020. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Fraport Greece, που διαχειρίζεται τα 14 μεγαλύτερα αεροδρόμια εκτός Αθénas, κατά το διάστημα Ιανουαρίου - Ιουλίου ο συνολικός αριθμός διακινηθέντων επιβατών διαμορφώθηκε σε 6.015.197 από 3.090.390 το αντίστοιχο διάστημα του 2020, αντιστοιχώντας σε αύξηση 94,6%. Το μέγεθος έχει βελτιωθεί κατακόρυφα λόγω της άρσης των μέτρων περιορισμού κυκλοφορίας και της ανάκαμψης του τουρισμού. Ωστόσο, η επιβατική κίνηση των επτά πρώτων μηνών της φετινής χρονιάς παραμένει χαμηλότερη κατά 63%, εάν συγκριθεί με αυτήν του επτάμηνου του 2019, όποτε είχαν διακινηθεί 16,2 εκατ. άτομα από τα 14 περιφερειακά αεροδρόμια.

Πώς διαμορφώνονται οι επιδόσεις του Ιουλίου; Σε ποσοστιαία βάση καταγράφεται η «εκρηξη» της επιβατικής κίνησης συγκριτικά με τον Ιούλιο του 2020, με 170,2% αύξηση και τον συνολικό αριθμό των ατόμων να

Τον περασμένο μήνα, την υψηλότερη επιβατική κίνηση εμφάνισαν η Ρόδος και η Θεσσαλονίκη με 700.000 (+210%) και 535.800 άτομα (83,2%) αντίστοιχα.

ανέρχεται σε 3,5 εκατομμύρια. Ωστόσο, σε απόλυτους αριθμούς, τον περασμένο μήνα έναντι του Ιουλίου 2019 διακινήθηκαν από τα 14 περιφερειακά αεροδρόμια 1,7 εκατ. λιγότερα άτομα.

Σε σύγκριση με το 2020, τον περασμένο μήνα, την υψηλότερη επιβατική κίνηση εμφάνισαν η Ρόδος και η Θεσσαλονίκη με 700.000 (+210%) και 535.800 άτομα (83,2%) αντίστοιχα. Την τρίτη θέση καταλαμβάνει η Κέρκυρα, καθώς μέσω του αεροδρομίου του νησιού διακινήθηκαν

447.400 επιβάτες, αριθμός κατά 194% αυξημένος σε σχέση με το 2020. Η τάση αύξησης της επιβατικής κίνησης καταγράφεται στο σύνολο των αεροδρομίων εντός (π.χ. Φρανκφούρτη) κι εκτός Γερμανίας που διαχειρίζεται ο γερμανικός όμιλος Fraport, όπου ανήκει η Fraport Greece, αλλά η κυκλοφορία παραμένει σημαντικά χαμηλότερη συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2020, σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας.

Η πορεία όμως των μεγεθών

φανερώνει ανάσχεση του ρυθμού πτώσης της επιβατικής κίνησης λόγω της πανδημίας, ενώ στα 14 περιφερειακά αεροδρόμια ο Ιούλιος αντιπροσωπεύει περίπου το μισό του συνολικού αριθμού των επιβατών του επταμήνου. Αντίστοιχα, στο αεροδρόμιο «Ελ. Βενιζέλος» της Αθénas ο ρυθμός πτώσης της επιβατικής κίνησης κατά το επτάμηνο επιβραδύνεται, αλλά το χάσμα συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2019 παραμένει μεγάλο. Η συνολική δηλαδή κίνηση από τον Ιανουάριο μέχρι τον Ιούλιο ανήλθε σε 4,5 εκατ. επιβάτες και είναι μειωμένη κατά 68,3%, σε σχέση με τη συγκρινόμενη χρονική περίοδο του 2019, όποτε είχαν διακινήσει περισσότερα από 14 εκατ. άτομα.

Με σημείο αναφοράς τον αριθμό των πτήσεων, σύμφωνα με τα στοιχεία του ευρωπαϊκού οργανισμού για την ασφάλεια της αεροναυτιλίας (Eurocontrol), για το διάστημα 1 έως 11 Αυγούστου το αεροδρόμιο της Αθénas ανήκει στα δέκα πιο δραστήρια της Ευρώπης. Καταλαμβάνει την όγδοη θέση με 706 αφίξεις - αναχωρήσεις ημερησίως, αριθμός μειωμένος κατά 15% συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2019.

Θετικό το κλίμα για νέες αμερικανικές επενδύσεις στην Ελλάδα

Συμφωνίες για νέες αμερικανικές επενδύσεις στη Θεσσαλονίκη και γενικότερα στην Ελλάδα εκτιμά ο πρόεδρος του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου Νίκος Μπακατσέλος ότι θα υπάρξουν το προσεχές διάστημα, ενώ προβλέπει και αύξηση των ελληνικών εξαγωγών στις ΗΠΑ.

Σε συνέντευξή του στο ΑΠΕ-ΜΠΕ επισημαίνει ότι λαμβάνει μηνύματα από ξένους επενδυτές ότι «η ελληνική οικονομία “επανασυστήνεται” και αποτελεί προορισμό εμπιστοσύνης». Εκφράζει, δε, ειδικότερα το έντονο ενδιαφέρον της κυβέρνησης του προέδρου Μπάιντεν για συνεργασία με την Ελλάδα στον ενεργειακό τομέα.

Σχετικά με τις προϋποθέσεις για να πραγματοποιηθούν περισσότερες αμερικανικές επενδύσεις στην ψηφιακή οικονομία στη Θεσσαλονίκη και την Ελλάδα, ο κ. Μπακατσέλος σημειώνει: «Η Θεσσαλονίκη και η ευρύτερη περιοχή της Βόρειας Ελλάδας έχει εξελιχθεί σε σημαντικό ψηφιακό κόμβο στη Νοτιοανατολική Ευρώπη, με πολλές προοπτικές ανάπτυξης, έχοντας ενταχθεί ουσιαστικά στον επενδυτικό χάρτη των ΗΠΑ. Σημαντικό ρόλο σε αυτήν την κατεύθυνση έχει διαδραματίσει η διμερής συμφωνία στους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας, που υπεγράφη στη Θεσσαλονίκη τον Σεπτέμβριο. Το προσεχές διάστημα θα δούμε και άλλα deals, τα οποία αποτελούν προϊόν συντονισμένων και διαρκούς κινητικότητας της ελληνικής κυβέρνησης αλλά

και απόρροια των μεταρρυθμίσεων που έχουν διαμορφώσει ένα πολύ θετικό κλίμα για τη χώρα στις διεθνείς αγορές».

Για τις αμερικανικές επενδύσεις στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία, μετά και την πρόσφατη της Microsoft, ο κ. Μπακατσέλος επισημαίνει ότι το όφελος αυτών των επενδύσεων δεν είναι μόνο θέμα αριθμών αλλά και διάχυσης συνολικότερου οφέλους στην ελληνική κοινωνία: «Παρακολουθούμε μια διαρκώς αναπτυσσόμενη επενδυτική δυναμική από τις ΗΠΑ στην Ελλάδα, η οποία σαφώς αποτυπώνεται και στους αριθμούς. Η διάσταση που διαμορφώνεται από το επενδυτικό αποτύπωμα των αμερικανικών εταιρειών δεν περιορίζεται μόνο στο ύψος των επενδύσεων, αλλά διαχέεται στην κοινωνία μέσα από την ενσωμάτωση νέας γνώσης και αντιληψιών για το επιχειρείν, την καινοτομία, τη δημιουργικότητα και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ειδικά για την επένδυση της Microsoft το ευρύτερο συνολικό αποτύπωμα στην οικονομία και κοινωνία μπορεί να αγγίξει το 1 δις. ευρώ. Αντίστοιχα, επενδύσεις όπως αυτές των Cisco, Pfizer, Deloitte, Digital Realty και άλλων κολοσσών συνθέτουν έναν επενδυτικό χάρτη, όπου οι αριθμοί έχουν μεγάλη σημασία, αλλά εντάσσονται σε μια ακόμη μεγαλύτερη εικόνα, που είναι ο συνολικός μετασχηματισμός της ελληνικής κοινωνίας και του επιχειρείν», υπογραμμίζει.

Αύξηση των ελληνικών εξαγωγών στις ΗΠΑ προβλέπει ο κ. Ν. Μπακατσέλος.

Επέκταση μέτρων στήριξης από ΕΦΚΑ για θεομηνίες

Την επέκταση των μέτρων που ανακοινώθηκαν πρόσφατα με αφορμή τις πυρκαγιές σε Εύβοια, Αττική και Πελοπόννησο, και συγκεκριμένα την κεφαλαιοποίηση των καθυστερούμενων οφειλών προς τον ΕΦΚΑ και την εξάμηνη αναστολή των τρεχουσών εισφορών, και σε περιοχές που επλήγησαν στο παρελθόν από θεομηνίες προβλέπουν εγκύκλιοι των υπουργείων Εργασίας και Οικονομικών. Συγκεκριμένα, τα μέτρα αφορούν επιχειρήσεις, εργοδότες ή ασφαλισμένους που έχουν πληγεί από τις πυρκαγιές του περασμένου Μαΐου στο Λουτράκι, στην Κόρινθο και στα Μέγαρα, αλλά και από παλαιότερες θεομηνίες (πλημμύρα στο Μεσολόγγι τον Σεπτέμβριο του 2020, καλαζόπτωση στην Κρήτη τον Οκτώβριο του 2020, κατολισθήσεις στην Κρήτη το 2019). Προϋπόθεση είναι να υπάρχει επαγγελματική εγκατάσταση ή δραστηριότητα στις περιοχές της Δυτικής Ελλάδας, της Πελοποννήσου, της Κρήτης και της Αττικής, όπου να έχει πληγεί από φυσικές καταστροφές και αποδεδειγμένα να έχει υποστεί ζημιές.

Αναλυτικά, με βάση εγκυκλίους που εξέδωσαν τα υπουργεία Οικονομικών και Εργασίας ισχύουν και σε αυτές τις περιοχές τα εξής: **α.** Κεφαλαιοποίηση των καθυστερούμενων ασφαλιστικών εισφορών, περιόδου απασχόλησης μέχρι το τέλος του προηγούμενου της φυσικής καταστροφής μήνα (μετά των προσθθέντων τελών, τόκων, προσαυξήσεων και λοιπών επιβαρύνσεων που γεννήθηκαν μέχρι το τέλος του προηγούμενου της φυσικής καταστροφής μήνα). **β.** Αναστολή καταβολής των τρε-

χουσών ασφαλιστικών εισφορών για έξι μήνες, αρχής γενομένης από την 1η του μήνα, κατά τον οποίο συνέβη η φυσική καταστροφή (χωρίς υπολογισμό κατά το διάστημα αυτό προσθθέντων τελών ή άλλων προσαυξήσεων).

γ. Εξόφληση των ανωτέρω εισφορών, κεφαλαιοποιημένων και τρεχουσών, σε 12-24 ισόποσες μηνιαίες δόσεις, αρχής γενομένης από την 1η του επόμενου μήνα, κατά τον οποίο έληξε η εξάμηνη αναστολή. Ο αριθμός των δόσεων προσδιορίζεται από το πλίκιο της διαιρέσης του ποσού της ζημίας διά του 1/24 του συνολικού ποσού της οφειλής και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι μικρότερος των 12 και μεγαλύτερος των 24.

Τα μέτρα αφορούν τη δημοτική κοινότητα Μεσολογγίου της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (πλημμύρα της 28ης Σεπτεμβρίου 2020), τις δημοτικές ενότητες Νέας Αλικαρνασσού, Μαλίων και Μοχού της Περιφέρειας Κρήτης (πλημμύρα και καλαζόπτωση της 20ής έως 22ας Οκτωβρίου 2020), καθώς και περιοχές του Δήμου Πλατανιά στα Χανιά, οι οποίες απεικονίζονται ως πληγείσες και επηρεαζόμενες βάσει των 28 καρτών οριοθέτησης της Ελληνικής Αρχής Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών (ΕΑΓ-ΜΕ) από τον Νοέμβριο 2020 (κατολισθήσεις του 2019). Επίσης αφορούν την τοπική κοινότητα Πισίων στο Λουτράκι Κορινθίας, καθώς και τη δημοτική ενότητα Μεγαρέων του Δήμου Μεγαρέων της περιφερειακής ενότητας Δυτικής Αττικής της Περιφέρειας Αττικής (πυρκαγιά της 20ής Μαΐου 2021).

Στο 44% των μεγεθών του 2019 οι μέχρι τώρα τουριστικές αφίξεις

Εκρηκτικός ο Αύγουστος, αλλά επανέρχεται η αβεβαιότητα για τον Σεπτέμβριο

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Στο 44% της δραστηριότητας του 2019 έχουν διαμορφωθεί μέχρι στιγμής φέτος οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις σε βασικούς προορισμούς της χώρας, όπως στις Κυκλάδες, στα Δωδεκάνησα, στην Κρήτη και στο Ιόνιο. Με δεδομένο ότι η περυσινή χρονιά κινήθηκε περίπου στο 24% της δραστηριότητας του 2019, τελευταίου έτους πριν από την πανδημία, η ανάκαμψη από το 2020 εκτιμάται πως διαμορφώνεται –κατά μέσον όρο– σε επίπεδα άνω του 50%. Μόνο για το πρώτο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου η σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019 δείχνει ανάκτηση του 81% των διεθνών αφίξεων.

Τα στοιχεία αυτά είναι προκαταρκτικά και συγκέντρωσε από ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς η «Κ», ενώ αφορούν την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2021 έως και τις 17 Αυγούστου 2021, σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019 και του 2020. Να σημειωθεί όμως ότι πέρυσι ο Ιανουάριος και ο Φεβρουάριος ήταν δύο ιδιαίτερα καλοί μήνες, ενώ η πανδημία ενέσκηψε στην Ευρώπη και οδήγησε σε περιορισμούς στις διεθνείς μετακινήσεις από τον Μάρτιο και μετά. Επομένως με βάση τα μέχρι στιγμής διαθέσιμα στοιχεία και εξαιρουμένης κάποιας ιδιαίτερα δυσάρεστης εξέλιξης κατά το υπόλοιπο του τρέχοντος έτους, το στοίχημα της ανάκτησης του 40% της κίνησης του 2019 μοιάζει να κερδίζεται.

Ωστόσο, η ορατότητα για το πως θα κινηθούν ο Σεπτέμβριος και ο Οκτώβριος παραμένει πολύ χαμηλή, ενώ οι πρώτες ανησυχίες πως η επιδείνωση της επιδημιολογικής κατάστασης στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό, ελέω της μετάλλαξης «Δέλτα», μπορεί να οδηγήσει σε ακυρώσεις έχουν αρχίσει να εντείνονται. Ήδη κάποιες επιχειρήσεις αναφέρουν τις πρώτες ακυρώσεις για τον Σεπτέμβριο. Επομένως παρά το γεγονός πως το πρώτο μισό του Αυγούστου εξέπληξε θετικά ακό-

Μόνο για το πρώτο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου, η σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019 δείχνει ανάκτηση του 81% των διεθνών αφίξεων.

Η αυξητική τάση του αριθμού των κρουσμάτων προκαλεί ανησυχία για ακυρώσεις κρατήσεων το φθινόπωρο.

μα και τους πιο αισιόδοξους (με προορισμούς όπως η Σαντορίνη να έχουν δεχθεί αφίξεις 4% περισσότερες από το αντίστοιχο διάστημα του 2019), ουδείς δύναται να προσεφλήσει πως οι επιδόσεις αυτές θα διατηρηθούν. Πάντως,

οι αεροπορικές εταιρείες διατηρούν τον αυξημένο σε σχέση με πέρυσι προγραμματισμό θέσεων για τον Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο (που κινείται στο 85% των θέσεων που είχαν προγραμματισμένες γι' αυτούς τους μήνες το αντίστοιχο με σήμερα χρονικό σημείο του 2019), μαρτυρώντας πως υπάρχουν προσδοκίες για πολλές κρατήσεις τις τελευταίες στιγμές. Αυτό σημαίνει, ειδικά για φέτος που οι συνθήκες είναι ιδιαίτερες εξαιτίας της πανδημίας, πως οι εταιρείες έχουν δηλώσει στα αεροδρόμια την πρόθεσή τους να πετάξουν, αλλά ακόμα δεν έχουν οριστικοποιήσει την εκτέλεση

αυτών των πτήσεων. Σε κάθε περίπτωση, «κλειδί» παραμένει η πορεία της πανδημίας αλλά και η εικόνα που εκπέμπει η Ελλάδα στο εξωτερικό. Όσον αφορά σε αυτήν την τελευταία παράμετρο πρέπει να επισημανθεί πως λόγω του τρέχοντος πανδημικού κύματος, αλλά έως ένα σημείο και των πυρκαγιών, έχει αρχίσει να επικρατεί διεθνώς κάποια επιφυλακτικότητα τουλάχιστον σε σύγκριση με το προηγούμενο διάστημα φέτος. Θετικά πάντως για τον ελληνικό τουρισμό λειτουργεί το γεγονός ότι ανταγωνιστικές χώρες, όπως η Ισπανία, έχουν λιγότερο καλή εικόνα διεθνώς.

Πλειονότητα οι Γερμανοί τουρίστες τον Ιούλιο

Μεταξύ των αγορών από τις οποίες έλκει ταξιδιώτες η Ελλάδα, με βάση τα στοιχεία του Ιουλίου, πρώτη και μεγαλύτερη είναι η Γερμανία, ακολουθούμενη κατά σειρά από την Πολωνία, την Ιταλία, τη Γαλλία και μόλις στην πέμπτη θέση το Ηνωμένο Βασίλειο, που όμως «άνοιξε» ως αγορά με μεγάλη καθυστέρηση. Υπενθυμίζεται ότι η Βρετανία είναι η δεύτερη μεγαλύτερη αγορά για τον ελληνικό τουρισμό μετά τη Γερμανία. Πιο κάτω στην κατάτα-

Οι αφίξεις από το εξωτερικό παρουσιάζουν αύξηση 146,8% σε σύγκριση με τον Ιούλιο του 2020.

ξη της λίστας με τις εθνικότητες με τις περισσότερες αφίξεις στην Ελλάδα βρίσκονται, με τη σειρά, η Ολλανδία, η Δανία, η Αυστρία,

η Τσεχία, το Βέλγιο, το Ισραήλ, η Ελβετία, η Σουηδία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία, η Κύπρος, η Ουκρανία, η Ρωσία, η Σλοβακία, η Ισπανία και η Σερβία.

Ο Ιούλιος ήταν ο πρώτος μήνας δυναμικής ανάκαμψης του ελληνικού τουρισμού. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία από την Υπηρεσία Πολιτικών Αεροποριών (ΥΠΑ) για τον Ιούλιο, οι αφίξεις από το εξωτερικό παρουσιάζουν αύξηση 146,8% σε σχέση με τον Ιούλιο του 2020. Παράλ-

ληλα, τα συνολικά στατιστικά στοιχεία πρώτου επταμήνου 2021 της ΥΠΑ, από όλα τα αεροδρόμια της χώρας, καταγράφουν άνοδο +41,4% σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή σεζόν, ενώ σε σχέση με το πρώτο επτάμηνο του 2019, που δεν είχαν τεθεί σε ισχύ απαγορεύσεις και περιορισμοί πτήσεων λόγω της πανδημίας, η πτώση φτάνει το -63,5%. Ο Αύγουστος αναμένεται ακόμα ισχυρότερος, όπως προκύπτει από την έρευνα της «Κ».

Ευκαιρίες για ελληνικές επενδύσεις και εξαγωγές εμφανίζει η αγορά του Ισραήλ

Επτά κλάδους ενδιαφέροντος για τις ελληνικές επιχειρήσεις απαριθμεί ο «Οδηγός Επιχειρείν στο Ισραήλ 2021» του γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων της πρεσβείας της Ελλάδος στο Τελ Αβίβ, που δημοσιεύθηκε στην ηλεκτρονική σελίδα του υπουργείου Εξωτερικών για τις εξαγωγές (agora.mfa.gr).

Σύμφωνα με τον Οδηγό, το ενδιαφέρον εστιάζεται στους παρακάτω τομείς και αιτιολογείται ως εξής: – **Πρώιθηση της συνεργασίας στη βιομηχανική έρευνα, ανάπτυξη, καινοτομία και κυβερνοασφάλεια.** Πρόκειται για κλάδους στους οποίους το Ισραήλ βρίσκεται στην κορυφή παγκοσμίως και μπορεί να παράσχει σημαντική βοήθεια σε τεχνονγνωσία και κοινές επιχειρήσεις.

– **Πρώιθηση συνεργασίας στον αγροτικό τομέα.** Η δημιουργία κοινών επιχειρήσεων με βάση την ισραηλινή τεχνονγνωσία ανάπτυξης παραγω-

Ποιους κλάδους ξεχωρίζει το γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων της ελληνικής πρεσβείας.

γής προϊόντων μπορεί να αποφέρει σημαντικές υπεραξίες – **Ενίσχυση συνεργασίας υδατικών τεχνολογιών - περιβαλλοντικής προστασίας.** Το Ισραήλ είναι στην πρωτοπορία και σε αυτόν τον τομέα. Θα μπορούσαν να προσελκυστούν επενδύσεις για εργοστάσια αφαλάτωσης σε ελληνικά νησιά. – **Τουρισμός.** Η δυναμική ήδη υπάρχει και πρέπει να διασφαλιστεί η παροχή καλού προϊόντος. – **Συνεργασία στον τομέα μεταφορών - ναυτιλίας.** Δεν υπάρχει ακόμη ου-

Για τον κλάδο του τουρισμού σημειώνεται ότι η δυναμική ήδη υπάρχει και πρέπει να διασφαλιστεί η παροχή καλού προϊόντος.

Δυναμική ανάκαμψη της επιβατικής κίνησης τον Ιούλιο και τον Αύγουστο

Στα επίπεδα του 2019 έχει επιστρέψει η ακτοπολική επιβατική κίνηση στις Κυκλάδες και σε μεγάλο μέρος των Δωδεκανήσων τον Ιούλιο και τον Αύγουστο. Προορισμοί όπως η Νάξος, η Πάρος και η Πάτμος έχουν μάλιστα τον Ιούλιο και το πρώτο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου υπερβεί τις αφίξεις που είχαν τα αντίστοιχα διαστήματα του 2019.

Ωστόσο η Κρήτη υπολείπεται σημαντικά της ανάκαμψης αυτής, αναφέρουν πηγές της «Κ», αποδίδοντας όμως την εξέλιξη στην ύπαρξη της εναλλακτικής λύσης των αεροπορικών συνδέσεων.

Τη δική τους ξεχωριστή ιστορία γράφουν επίσης Μύκονος και Σαντορίνη, που γνωρίζουν επίσης πολύ ισχυρή ανάκαμψη όσον αφορά πάντοτε την ακτοπολική κίνηση.

Όλες οι ακτοπολικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο Αιγαίο δίνουν παρόμοια εικόνα, αν και τα τελευταία εικοσιτετράωρα έχουν αρχίσει να διαπιστώνουν μια σχετική στασιμότητα σε περαιτέρω κρατήσεις αλλά και κάποιες πρώτες ακυρώσεις που αφορούν σε γκρουπ για τον Σεπτέμβριο.

Σε κάθε περίπτωση διατυπώνεται αισιοδοξία πως, απουσία δυσάρεστων εξελίξεων, η χρονιά θα είναι αρκετά καλή, τουλάχιστον σε σχέση με τις εκτιμήσεις που γίνονταν νωρίτερα φέτος. Υπενθυμίζεται πως πέρυσι η επιβατική κίνηση υποχώρησε κατά περίπου 53% σε σχέση με το 2019.

Όσον αφορά όμως τα οικονομικά μεγέθη των ακτοπολικών επιχειρήσεων, την αύξηση του κύκλου εργασιών συνοδεύει και μεγάλη αύξηση των τιμών των καυσίμων που επιβαρύνει σημαντικά τα λειτουργικά τους έξοδα. Επιπλέον, κατά την περυσινή χρονιά εκτιμάται πως κάθκε τζίρος της τάξεως των 300 εκατομμυρίων ευρώ σε σχέση με το 2019, γεγονός που οδήγησε σε σημαντικές ζημιές, συχνά και σε λειτουργικό επίπεδο.

Η κυβέρνηση έχει προσφέρει οικονομική στήριξη στις επιχειρήσεις του κλάδου, αν και χαμηλότερη από αυτή που οι ίδιες υπο-

λογίζουν πως δικαιούνται, αλλά οι τρέχουσες οφειλές του Δημοσίου προς τις ακτοπολικές από την εκτέλεση δημοσίων υπηρεσιών και από τα μέτρα στήριξης που υποθετήθηκαν στο πλαίσιο της πανδημίας έχουν αγγίξει πλέον τα 60 εκατομμύρια ευρώ.

Τη διετία 2020-2021 οι συνολικές ζημιές των πλοίων - μελών του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας (ΣΕΕΝ), τα οποία εξυπηρετούν τα ελληνικά νησιά και τη γραμμή Ελλάδας - Ιταλίας, αναμένεται να ξεπεράσουν τα 200 εκατομμύρια ευρώ. Να σημειωθεί πως οι ακτοπολικές επιχειρήσεις εκτιμούν πως παρά την αύξηση της κίνησης μετά την 1η Ιουλίου, τα οικονομικά αποτελέσματα των εταιρειών το 2021 θα είναι ζημιογό-

Σε αρκετά νησιά από την 1η Ιουλίου έως τις 15 Αυγούστου ο αριθμός των αφίξεων έχει υπερβεί αυτόν του 2019.

να και μάλιστα χειρότερα σε σχέση με το 2020, ως συνέπεια του διπλασιασμού των τιμών των καυσίμων.

Επιπλέον, ο κλάδος βρίσκεται αντιμέτωπος και με σοβαρότερα οικονομικά προβλήματα, καθώς η τρέχουσα δεκαετία είναι περιόδος προσαρμογής σε νέους περιβαλλοντικούς κανονισμούς, οι οποίοι προβλέπουν 0% ρυθμούς CO₂ μέχρι το 2050 αλλά και δραστηκή μείωσή τους μέχρι το 2030. Υπολογίζεται ότι μέχρι το 2023 θα εφαρμόζεται στη ναυτιλία το ETS (Emission Trading System), που προβλέπει μείωση του CO₂ κατά 43% σε σχέση με το 2005, ενώ ήδη συζητείται ο χαρακτηρισμός της Μεσογείου ως προστατευόμενης θάλασσας ECA (Emission Control Area), σενάριο που ενδέχεται να υλοποιηθεί μέχρι το 2025.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Η Κρήτη υπολείπεται σημαντικά σε σχέση με τις Κυκλάδες, αναφέρουν πηγές της «Κ», αποδίδοντας όμως την εξέλιξη στην ύπαρξη της εναλλακτικής λύσης των αεροπορικών συνδέσεων.

Στο 1,6 δισ. το κόστος των φυσικών καταστροφών την τελευταία διετία

Στενεύουν τα δημοσιονομικά περιθώρια για νέες ελαφρύνσεις

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Πυρκαγιές, πλημμύρες και φυσικές καταστροφές κόστισαν, μέχρι στιγμής, τα δύο τελευταία χρόνια στον προϋπολογισμό περίπου 1,6 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 500 εκατ. ευρώ οι πρόσφατες πυρκαγιές. Τόσο, δηλαδή, όσο επιβάρυναν τον φετινό προϋπολογισμό οι δύο βασικές φοροελαφρύνσεις που μπόρεσε να εξασφαλίσει η κυβέρνηση, η αναστολή της εισφοράς αλληλεγγύης για τον ιδιωτικό τομέα (767 εκατ. ευρώ) και η μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 3 μονάδες (816 εκατ. ευρώ).

Ο υπολογισμός αυτός, τον οποίο επικαλούνται στο οικονομικό επιτελείο, δείχνει πόσο στενεύουν τα δημοσιονομικά περιθώρια για νέες ελαφρύνσεις, καθώς στο κόστος της πανδημίας —σύγκριτα μεγαλύτερο, φυσικά— έρχεται να προστεθεί αυτό των φυσικών καταστροφών, που μεγαλώνει συνεχώς τα τελευταία χρόνια λόγω κλιματικής αλλαγής. Δεν είναι προς το παρόν ασήκωτο, αλλά σίγουρα είναι υπολογίσιμο και θα ήταν πολύ πιο βαρύ αν δεν υπήρχαν το Ταμείο Ανάκαμψης και το ΕΣΠΑ, που χρηματοδοτούν τα παρεπόμενα έργα, αντιπλημμυρικά, αναδάσωσης κ.λπ.

Σύμφωνα με πληροφορίες από το οικονομικό επιτελείο, περίπου 3,5 δισ. ευρώ προβλέπονται από τους κοινοτικούς αυτούς πόρους για τέτοιου είδους παρεμβάσεις την προσεχή 5ετία. Είναι το πρόγραμμα «Aiyis», για την πολιτική προστασία, ύψους 1,76 δισ. ευρώ, που χρηματοδοτείται τόσο από το ΕΣΠΑ όσο και από το Ταμείο Ανάκαμψης και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, ενώ αποκλειστικά από το Ταμείο Ανάκαμψης προβλέπονται μεταξύ άλλων 224 εκατ. ευρώ για το Εθνικό Σχέδιο Αναδάσωσης, 110 εκατ. ευρώ για τα αντιπλημμυρικά έργα, 100 εκατ. ευρώ για την προστασία

Οι πιέσεις στον προϋπολογισμό θα ήταν ακόμα μεγαλύτερες αν δεν υπήρχαν το Ταμείο Ανάκαμψης και το ΕΣΠΑ, που χρηματοδοτούν τα παρεπόμενα έργα, αντιπλημμυρικά, αναδάσωσης κ.λπ.

Ο στόχος για φέτος ως προς το πρωτογενές έλλειμμα δεν φαίνεται να κινδυνεύει αυτή τη στιγμή λόγω των πυρκαγιών.

της βιοποικιλότητας. Άλλο σχεδόν 1,5 δισ. προβλέπεται για ανάλογα έργα από το ΕΣΠΑ.

Επειδή τα έργα του Ταμείου Ανάκαμψης είναι σε μεγάλο βαθμό οριστικοποιημένα και δεν είχαν ίσως προβλεφθεί οι ανάγκες που προέκυψαν μετά τις τελευταίες πυρκαγιές, στο οικονομικό επιτελείο σημειώνουν πως υπάρχουν οι εξής επιλογές: 1. Να ενταχθούν κάποια έργα στα «ανοιχτά» προγράμματα, όπως οι αστικές αναπλάσεις. Εκεί θα μπορούσε να ενταχθεί π.χ. η Αρχαία

Ολυμπία. 2. Να επιδιωχθεί υποκατάσταση ενός έργου με ένα άλλο στα κλειστά προγράμματα. 3. Να χρηματοδοτηθούν από εθνικούς πόρους οι ανάγκες που προέκυψαν από τις πυρκαγιές και να καλυφθούν εκ των υστέρων από πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης, που δεν θα έχουν απορροφηθεί το 2023, στην αναθεώρηση.

Σε κάθε περίπτωση, τα έργα αυτά θα μπορέσουν να υλοποιηθούν χωρίς να επιβαρύνουν το δημοσιονομικό αποτέλεσμα. Σημειωτέον ότι το μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα προβλέπει πρωτογενές έλλειμμα 0,5% του ΑΕΠ το 2022 (από 7,1% του ΑΕΠ φέτος).

Αντίθετα, το κόστος των μέτρων για την άμεση ανακούφιση των πληγέντων, όπως οι αποζημιώσεις για τις κατοικίες που υπέστησαν ζημιές ή καταστράφηκαν ολοσχερώς, μεταφέρεται κατευθείαν στο πρωτογενές έλλειμμα, όπως σημειώνουν χαρακτηριστι-

κά τα αρμόδια στελέχη του οικονομικού επιτελείου.

Παρ' όλα αυτά, ο στόχος για φέτος ως προς το πρωτογενές έλλειμμα δεν φαίνεται να κινδυνεύει αυτήν τη στιγμή λόγω των πυρκαγιών. Οι αβεβαιότητες, φυσικά, παραμένουν μεγάλες ενόψει της εξαρσης της πανδημίας το φθινόπωρο, αλλά κανείς δεν συζητά προσώρας lockdown και νέα μέτρα. Με αυτά τα δεδομένα θα ξεκινήσει σύντομα ο σχεδιασμός για τον προϋπολογισμό του 2022, ενόψει και των εξαγγελιών του πρωθυπουργού στη ΔΕΘ. Η παράταση των μέτρων που ισχύσαν φέτος για την εισφορά αλληλεγγύης και τις ασφαλιστικές εισφορές είναι δεδομένα, αλλά από κει και πέρα γίνεται υπολογισμός για τα πιθανά νέα μέτρα ελάφρυνσης, με την επέκταση της εισφοράς αλληλεγγύης και στον ιδιωτικό τομέα να βάζει ισχυρή υποψηφιότητα.

Ολοκληρώθηκαν οι αυτοψίες στις πληγείσες περιοχές

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ

Την ολοκλήρωση των αυτοψιών σε όλες τις πυρόπληκτες περιοχές πλην της Αρκαδίας ανακοίνωσε το υπουργείο Υποδομών. Συνολικά ελέγχθηκαν 1.800 κτίρια στην Αττική, στη Βόρεια Εύβοια, στην Αρχαία Ολυμπία και σε άλλες περιοχές που επλήγησαν από τις φετινές πυρκαγιές. Όπως επισημαίνει το υπουργείο, οι πυρόπληκτοι θα λάβουν όλες τις απαραίτητες ενισχύσεις μέσω μιας πλατφόρμας και όχι σε ξεχωριστές για την οικοσκευή και την επιδιόρθωση της κατοικίας, όπως ίσχυε μέχρι πρότινος.

Στις εξελίξεις γύρω από την καταγραφή των ζημιών και στις αποζημιώσεις αναφέρθηκε ο υπουργός Υποδομών Κώστας Καραμανλής σε συνέντευξή του στον τηλεοπτικό σταθμό ΣΚΑΪ. Όπως επισήμανε, περισσότεροι από 200 μηχανικοί της Γενικής Διεύθυνσης Φυσικών Καταστροφών πραγματοποίησαν σε σύντομο χρονικό διάστημα πάνω από 1.800 αυτοψίες. Ειδικά για την Αττική, τα «κόκκινα» (κατεδαφιστέα) και τα «κίτρινα» (επισκευάσιμα) κτίρια είναι περίπου 500, ενώ τα «πράσινα» περί τα 300. Αντίστοιχα στην Εύβοια τα «κόκκινα» χαρακτηρίστηκαν 307 κτίρια, «κίτρινα» 201 και «πράσινα» 105. Οσον αφορά τις υποδομές, ανέφερε ότι δεν υπάρχουν σοβαρές ζημιές και όσες έχουν εντοπιστεί θα αποκατασταθούν σύντομα. Για τη διαδικασία απο-

ζημιώσης και κρατικής αρωγής, ο κ. Καραμανλής επισήμανε ότι για πρώτη φορά θα γίνει μέσω μιας ενιαίας πλατφόρμας. «Τα πρώτα χρήματα θα τα δώσουμε άμεσα για να μπορέσουν αυτοί οι άνθρωποι να ξεκινήσουν να ξαναχτίζουν τη ζωή τους», τόνισε και πρόσθεσε: «Αυτό που κάνουμε, με εντολή του πρωθυπουργού, είναι ότι προσπαθούμε να «σπάσουμε» όλες τις γραφειοκρατικές διαδικασίες που ταλαιπωρούν τους πολίτες.

Εντοπίστηκαν από 500 «κόκκινα» και «κίτρινα» κτίρια στην Αττική και στην Εύβοια.

Για παράδειγμα, τη διαγραφή των οχημάτων που έχουν καεί χωρίς γραφειοκρατία, τη δωρεάν αντιμετώπιση των απολεσθέντων διπλωμάτων οδήγησης και την εξάμνη παράταση για ΚΤΕΟ. Αυτή τη δύσκολη στιγμή, θα είμαστε δίπλα σε όλους τους συμπολίτες μας που έχουν υποστεί πολύ μεγάλες καταστροφές», ανέφερε. Υπενθύμισε δε ότι λειτουργεί και τηλεφωνικό κέντρο στο υπουργείο Υποδομών (210-65.09.300) για οποιαδήποτε πληροφορία χρειάζονται οι πολίτες των οποίων η περιουσία έχει πληγεί, σχετικά με τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί.

Οι πυρόπληκτοι θα λάβουν όλες τις απαραίτητες ενισχύσεις μέσω μιας πλατφόρμας και όχι σε ξεχωριστές για την οικοσκευή και την επιδιόρθωση της κατοικίας, όπως ίσχυε μέχρι πρότινος.

Ξεπέρασαν τα 42 δισ. δολ. οι αποζημιώσεις διεθνώς το πρώτο εξάμηνο φέτος

Τα ακραία καιρικά φαινόμενα ανεβάζουν παγκοσμίως τις ασφαλισμένες ζημιές στα 42 δισ. δολάρια μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2021, εκτιμά το Swiss Re Institute. Το σύνολο των οικονομικών από ασφαλισμένους κινδύνους έφτασε το πρώτο εξάμηνο του έτους στα 77 δισ. δολάρια, ποσό πολύ μικρότερο από τα 114 δισ. δολάρια του πρώτου εξαμήνου του 2020, όμως αυτό που κάνει τη διαφορά είναι ότι οι φυσικές καταστροφές αυξάνουν σταθερά το ειδικό βάρος τους στο σύνολο των ασφαλισμένων κινδύνων, φθάνοντας στα 40 δισ. δολάρια και είναι οι δεύτερες υψηλότερες που έχουν καταγραφεί για το πρώτο εξάμηνο από το 2011, όταν οι μεγάλοι σεισμοί στην Ιαπωνία και στη Νέα Ζηλανδία είχαν εκτοξεύσει το κόστος των αποζημιώσεων στα 104 δισ. δολάρια.

Αντίθετα, σύμφωνα με τις προκαταρκτικές εκτιμήσεις της έκθεσης Swiss Re, οι καθαρά ανθρωπογενείς καταστροφές προκάλεσαν ασφαλισμένες ζημιές μόλις 2 δισ., γεγονός που αντανακλά σε ένα βαθμό και τους περιορισμούς που επέφερε η πανδημία.

Ο τυφώνας Uri προκάλεσε ασφαλισμένες ζημιές 15 δισ. δολάρια στις ΗΠΑ, τις υψηλότερες στην ιστορία της χώρας για αντίστοιχο ασφαλιστέο κίνδυνο, ενώ συνδέει ευθέως την πύκνωση των ακραίων καιρικών φαινομένων —παγετοί, χειμερινές καταιγίδες, έντονοι καύσωνες, μεγάλες πλημμύρες, πυρκαγιές, πρωτοφανεϊς

χαλαζοπτώσεις— με την κλιματική κρίση και την επιτάχυνση της αστικής ανάπτυξης, που καθιστά τις ιδιωτικές και δημόσιες υποδομές όλο και πιο ευάλωτες.

Στην έκθεση υπογραμμίζεται ότι υπάρχουν ζημιές που θα αποτιμηθούν λογιστικά τους επόμενους μήνες, ενώ τα χειρότερα έπονται, μια και στατιστικά το τρίτο τρίμηνο του έτους είναι πιο επιρρε-

Οι πλημμύρες σε Γερμανία, Βέλγιο, Ολλανδία, Τσεχία και Ελβετία κόστισαν στις ασφαλιστικές 6 δισ. δολάρια.

πή στα ακραία φαινόμενα και στις φυσικές καταστροφές, με τη μεγαλύτερη έμφαση στις πυρκαγιές. Οι ανθρώπινες απώλειες από τα καταστροφικά φαινόμενα είναι σχεδόν 4.500 άνθρωποι που έχουν χάσει τη ζωή τους. Επιπλέον, στην έκθεση σημειώνεται ότι ο Ιούλιος ήταν ο χειρότερος μήνας του εξαμήνου με τις πλημμύρες σε Γερμανία, Βέλγιο, Ολλανδία, Τσεχία και Ελβετία, και τις ασφαλισμένες ζημιές να εκτιμώνται σε 6 δισ. δολάρια.

Τέλος, η Swiss Re εκτιμά ότι το ασφαλιστικό κόστος θα αυξηθεί και από τις πυρκαγιές σε Ελλάδα, Τουρκία και Ιταλία, που σημειώθηκαν τον Αύγουστο.

Μόλις ένα στα δέκα σπίτια είναι ασφαλισμένο

Της ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ

Ανασφάλιστα από φυσικές καταστροφές είναι 9 στα 10 σπίτια στη χώρα μας, με συνέπεια το κόστος αποκατάστασης των ζημιών που προκαλούνται σε οικίες και επιχειρήσεις από σεισμούς, πλημμύρες ή πυρκαγιές να βαρύνει κατά κύριο λόγο τον κρατικό προϋπολογισμό. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Ενωσης Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος (ΕΑΕΕ), το ποσοστό των ασφαλισμένων κατοικιών δεν ξεπερνάει το 15% και οφείλεται κυρίως στην υποχρεωτικότητα της ασφάλισης κατά του σεισμού που ισχύει για όσες κατοικίες έχουν κατασκευαστεί ή έχουν αποκτηθεί μέσω τραπεζικού δανεισμού, ενώ χαμηλό είναι το ποσοστό των ασφαλισμένων επιχειρήσεων, που σύμφωνα με τις ίδιες εκτιμήσεις δεν ξεπερνάει το 20%.

Το χαμηλό ποσοστό ασφάλισης επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία που συγκεντρώνει η ΕΑΕΕ για το ύψος των αποζημιώσεων που καταβάλλουν οι εταιρείες-μέλη της σε πληγέντες από φυσικές καταστροφές τα τελευταία χρόνια. Είναι χαρακτηριστικό ότι από το 1993 έως και το 2020 η ιδιωτική ασφαλιστική αγορά έχει καταβάλει σε αποζημιώσεις για 33 περιστατικά φυσικών καταστροφών, δηλαδή σεισμούς, βροχοπτώσεις και δασικές πυρκαγιές, 400 εκατ. ευρώ, ποσό που υπολείπεται από αυτό που έχει ανακοινώσει ότι θα διαθέσει η κυβέρνηση ως αποζημιώσεις για τις πρόσφατες καταστροφικές πυρκαγιές στη Βόρεια Εύβοια, στην Αττική και στην Ηλεία. Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι η πυρκαγιά στο Μάτι τον Ιούλιο

Από το 1993 έως και το 2020 η ιδιωτική ασφαλιστική αγορά έχει καταβάλει σε αποζημιώσεις για 33 περιστατικά φυσικών καταστροφών, δηλαδή σεισμούς, βροχοπτώσεις και δασικές πυρκαγιές, 400 εκατ. ευρώ.

Το κόστος αποκατάστασης των ζημιών από σεισμούς, πλημμύρες ή πυρκαγιές βαρύνει κατά κύριο λόγο τον κρατικό προϋπολογισμό.

του 2018 «στοίχισε» στις ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες περίπου 35 εκατ. ευρώ, η κακοκαιρία «Θάλεια» που έπληξε κυρίως την Εύβοια τον Αύγουστο του 2020 «στοίχισε» περίπου 5 εκατ. ευ-

ρώ, ενώ οι αποζημιώσεις για τις καταστροφές από τις μεγάλες δασικές πυρκαγιές στην Αττική και στην υπόλοιπη Ελλάδα το καλοκαίρι του 2007 επιβάρυναν τις ασφαλιστικές εταιρείες με μόλις 5,6 εκατ. ευρώ. Υπενθυμίζεται ότι το ποσό των 500 εκατ. ευρώ για την κάλυψη των αποζημιώσεων των πρόσφατων καταστροφικών πυρκαγιών δεν έχει αναπροσαρμοστεί για να καλύψει τις ζημιές από τις πυρκαγιές στην Αττική το τελευταίο διήμερο σε Βίλια και Κερατέα, και είναι ενδεικτικό του σημαντικού κόστους που συνεπάγεται για τον κρατικό προϋπολογισμό η χαμηλή συμμετοχή της ιδιωτικής ασφάλισης.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η επανεξέταση του διεθνούς νομισματικού συστήματος

Του **ATISH REX GHOSH***

Πριν από πενήντα χρόνια ο κόσμος άλλαξε. Ήταν στις 15 Αυγούστου του 1971, όταν ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Ρίτσαρντ Νίξον ακύρωσε τη μετατρεψιμότητα του δολαρίου. Και μολονότι δεν ήταν στις προθέσεις του, η πρωτοβουλία αυτή ουσιαστικά σηματοδότησε το τέλος του συστήματος του Μπρέτον Γουντς, το οποίο προέβλεπε καθορισμένες συναλλαγματικές ισοτιμίες. Ωστόσο, στην πραγματικότητα η άνοδος των ιδιωτικών διασυναρμολογούμενων κεφαλαιακών ροών κατέστησε μη βιώσιμο ένα σύστημα πάγιων ισοτιμιών για τα μεγάλα νομίσματα και η απόφαση Νίξον άνοιξε τον δρόμο για το σύγχρονο νομισματικό σύστημα. Όταν εδραιώθηκε το σύστημα του Μπρέτον Γουντς το 1944, η κυρίαρχη άποψη είχε να κάνει με το ότι οι ανταγωνιστικές υποτιμήσεις νομισμάτων, οι περιορισμοί επί των συναλλαγματικών ισοτιμιών και τα εμπόδια στο εμπόριο είχαν επιδεινώσει, αν δεν είχαν

δολάριο είχαν σταθερή αξία σε όρους χρυσού. Οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών του ΔΝΤ σε μια αξιοσημείωτη κίνηση εκχώρησης εθνικής κυριαρχίας για το κοινό καλό ανέλαβαν να διατηρήσουν πάγια την ισοτιμία προς το δολάριο, παρεκτός εάν μία ριζική ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών προέκυπτε. Το ΔΝΤ θα δάνειζε διαθέσιμα –συνήθως σε δολάρια– στις κεντρικές τράπεζες για να παραμείνει η ισοτιμία ως είχε, εάν υπήρχαν προσωρινοί κραδασμοί. Επί δύο δεκαετίες το σύστημα λειτούργησε, αλλά δημιουργήθηκαν ρωγμές. Στις χώρες με υψηλά ελλείμματα και υπερτιμημένα νομίσματα οι κυβερνήσεις καθυστέρησαν τις υποτιμήσεις, φοβούμενες τις πολιτικές συνέπειες, ενώ σε εκείνες με τα πλεονάσματα, οι οποίες απολάμβαναν και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις εμπορικές τους συναλλαγές, δεν είχαν λόγο να επαναξιολογήσουν το εθνικό τους νόμισμα. Η εμπειρία της δεκαετίας του 1960 έδειξε πως η τεχνική σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών μπορούσε να καθυστερήσει την αναγκαιία προσαρμογή και να καταλήξει σε τραυματικές κρίσεις στο ισοζύγιο πληρωμών. Στις αρχές του 1970 ξέσπασε μια σοβαρή κρίση στο ισοζύγιο πληρωμών των ΗΠΑ, εξαιτίας της χαλαρής νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής και της απροθυμίας των χωρών με τα υψηλά πλεονάσματα, όπως οι Γερμανία και Ιαπωνία, να προσαρμόσουν τα νομίσματά τους. Τα διαθέσιμα σε χρυσό των ΗΠΑ συρρικνώνονταν και ο Νίξον πήρε την απόφαση να ακυρώσει τη μετατρεψιμότητα του δολαρίου (ήτοι, να κλείσει το «παράθυρο του χρυσού»), στοχεύοντας να υποχρεώσει τις πλεονασματικές χώρες να προσαρμόσουν τις ισοτιμίες τους – τελικά προκάλεσε διάλυση του συστήματος και σοκ σε όλο τον κόσμο το 1971. Ωστόσο, τα νομισματικά συστήματα υφίστανται προς εξυπηρέτηση της ανθρωπότητας. Ο κόσμος του 1971 δεν ήταν εκείνος του 1944, όπως και ο δικός μας σήμερα δεν μοιάζει παρά εν μέρει με αυτόν του 1971. Σήμερα παρατηρούνται θεμελιώδεις μετασχηματισμοί, που επισημαίνουν την ανάπτυξη ψηφιακών νομισμάτων. Ανεξαρτήτως του πώς το διεθνές νομισματικό σύστημα θα εξελιχθεί, πάντα ως θεμελιώδης λίθος του θα είναι η αρχή ότι η σταθερότητα του εδράζεται στη διεθνή συνεργασία.

* Ιστορικός του ΔΝΤ.

Ποιοτικό τουρισμό και όχι μαζικό θέλουν οι ευρωπαϊκές μητροπόλεις

Σχεδιάζουν μια νέα τουριστική πολιτική για τη μετά την πανδημία εποχή

Αποτέλεσε ευλογία για πολλές χώρες χαμηλού εισοδήματος και για χώρες με μεγάλο ιστορικό, αρχαιολογικό και πολιτισμικό ενδιαφέρον, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Αφού προσέφερε άφθονο συνάλλαγμα στα ταμεία κυβερνήσεων και δημοτικών αρχών, εξελίχθηκε σχεδόν σε μάλιστα για πολλές ευρωπαϊκές μητροπόλεις, οι οποίες έφτασαν να γίνουν αφιλόξενες για τους κατοίκους τους.

Ο λόγος για τον τουρισμό, που αποτελεί πλέον το 13% της οικονομίας της Βαρκελώνης και προσφέρει το 11% των θέσεων εργασίας του Αμστερνταμ. Τα τελευταία χρόνια παρουσίασε ανεξέλεγκτη αύξηση και ορισμένες ευρωπαϊκές μητροπόλεις κυριολεκτικά δέχονται εισβολή από τουρίστες για μεγάλο μέρος του χρόνου. Στην Πράγα, για παράδειγμα, ο τουρισμός σχεδόν διπλασιάστηκε στο διάστημα από το 2012 έως το 2019, ενώ στο Αμστερνταμ έφτασαν το 2019 σχεδόν στα 9 εκατομμύρια, δηλαδή πάνω από 10 τουρίστες ανά κάτοικο. Οι εξελίξεις της τεχνολογίας και οι πλατφόρμες τύπου Αirbnb μετέτρεψαν τις κατοικίες σε ξενοδοχεία, ανέβασαν σε δυσθεώρητα ύψη τα ενοίκια και προκάλεσαν μαζικές αντιδράσεις των κατοίκων ευρωπαϊκών μητροπόλεων όπως η Βενετία, η Φλωρεντία και η Βαρκελώνη. Η προσφορά νόμιμης κάρναβας στο Αμστερνταμ, οι παραλίες εντός της πόλης της Βαρκελώνης και οι μπριολιές της Πράγας προσείλκυαν κυρίως κατηγορίες τουριστών που είχαν «αρνητικό αντίκτυπο», όπως διπλωματικά δήλωσε αξιωματούχος του Αμστερνταμ. Επιπλέον, οι τουρίστες σε πολλές από αυτές τις πόλεις συγκεντρώνονται όλο στα ίδια σημεία. Και μετά ήρθε ο κορωνοϊός. Οι πόλεις άδειασαν και ψύχασαν οι κεντρικές πλατείες που βούλιαζαν από κόσμο τους θερινούς μήνες. Παράλληλα, όμως, κατέστησαν σαφές πως τα έσοδα από τον τουρισμό ήταν καθοριστικά για την επιβίωση αυτών των πόλεων.

Έτσι οι δημοτικές αρχές πολλών από αυτές τις πόλεις άρχισαν να εξετάζουν τρόπους για να ελέγξουν την επιστροφή των τουριστών την επόμενη ημέρα και για να προσελκύσουν κυρίως τουρίστες υψηλότερου επιπέδου και υψηλότερου προϋπολογισμού, που θα αφήσουν χρήματα στα ταμεία τους ενώ θα σεβαστούν τις πόλεις τους. Συμπεριφέρονται μάλιστα για να εξετάσουν το θέμα από κοινού. «Συναντηθήκαμε με εκπροσώπους του Αμστερνταμ, της Βαρκελώνης και

Βενετία (φωτ.). Αμστερνταμ, Βαρκελώνη, Φλωρεντία και Πράγα αναζητούν έναν άλλο δρόμο, που θα φέρνει τουριστικά έσοδα χωρίς να γίνονται αφιλόξενες οι πόλεις στους κατοίκους τους.

Οι πλατφόρμες τύπου Airbnb μετέτρεψαν τις κατοικίες σε ξενοδοχεία, ανέβασαν στα ύψη τα ενοίκια και προκάλεσαν μαζικές αντιδράσεις των κατοίκων.

της Φλωρεντίας στη διάρκεια της πανδημίας και όλοι μας σκεφτόμασταν το ίδιο πράγμα», τονίζει η Χάνα Τρεστίκοβα, δημοτική σύμβουλος της Πράγας με αρμοδιότητα για τον τουρισμό. Μιλώντας στο Bloomberg, η κ. Τρεστίκοβα υπογράμμισε πως η πανδημία προσέφερε στις Αρχές των τουριστικών προορισμών ένα διάλειμμα και τον χρόνο για να σκεφτούν κάποιες αλλαγές σε αυτό που εκπροσωπούν οι πόλεις τους, πώς μπορούν να τις παρουσιάσουν και

πώς να επικεντρωθούν στους ποιοτικούς επισκέπτες και όχι στον μαζικό τουρισμό. Όπως, πάντως, παραδέχεται η ίδια, οι δημοτικές αρχές δεν μπορούν να ελέγξουν τον τουρισμό «καμπίλς ποιότητας» καθώς το κόστος των αεροπορικών εισιτηρίων και ο αριθμός των μισθώσεων τύπου Airbnb, όπως και η τιμή της μπίρας, μπορούν να αποφασιστούν μόνον από την κυβέρνηση της χώρας και να καθοριστούν σε εθνικό επίπεδο.

Πολλές δημοτικές αρχές επιχειρούν, πάντως, ήδη κάποια περιοριστικά μέτρα. Η Βαρκελώνη, για παράδειγμα, έχει σχεδιάσει ένα δίκτυο στάσεων λεωφορείων που θα διευκολύνει τη διάχυση των τουριστών σε πολλές γειτονίες της πόλης, ενώ έχει «παγώσει» τη χορήγηση αδειών για βραχυπρόθεσμες μισθώσεις ακινήτων. Στην Ιταλία, όμως, οι κάτοικοι της Βενετίας δεν θέλουν αυτό που επιδιώκει η Βαρκελώνη. «Διάχυση των τουριστών σε όλη την πόλη; Αυτό είναι χει-

ρότερο!» τονίζει με έμφαση η Μελίσα Κον, διευθύντρια της μη κερδοσκοπικής οργάνωσης πολιτών Save Venice (Σώστε τη Βενετία), που θέλει να περιορίσουν οι τουρίστες στην πλατεία του Αγίου Μάρκου και γενικώς στα αξιοθέατα, ώστε να αφήσουν την υπόλοιπη πόλη στους κατοίκους της. Και το Αμστερνταμ έχει δαπανήσει 160.000 ευρώ σε εκστρατεία για «την ενθάρρυνση της επιθυμητής συμπεριφοράς», δηλαδή για να προσελκύσει το είδος τουριστών που επιθυμεί. Όπως δήλωσε στο Bloomberg ο Βίκτορ Μερχαρντ, αντιδήμαρχος υπεύθυνος για τα οικονομικά της πόλης, τον Ιούνιο εγκαινίασε εκστρατεία για να προσελκύσει κατοίκους αστικών κέντρων των γειτονικών χωρών, Γαλλίας, Βελγίου και Γερμανίας, που ενδιαφέρονται για τον πολιτισμό «υπό την ευρεία έννοια» και θέλουν «να τους πείσουν να επισκεφθούν όλα τα άλλα όμορφα μέρη της πόλης».

BLOOMBERG

Επιταχύνθηκε τον Ιούνιο η ανάπτυξη στο Ηνωμένο Βασίλειο

Ταχύτερα από το αναμενόμενο αναπτύχθηκε η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου κατά τον μήνα Ιούνιο, διότι οι σαφώς λιπότεροι από το παρελθόν περιορισμοί λόγω πανδημίας συνέβαλαν στο να αναζωογονηθεί ο κλάδος των υπηρεσιών – ένας κλάδος ο οποίος δεσπόζει στην οικονομική παραγωγή της χώρας. Όπως αναφέρουν τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, το ΑΕΠ σε μηνιαία βάση αυξήθηκε κατά 1% εν συγκρίσει με το 0,8% που είχαν προβλέψει οικονομολόγοι, ενώ συνολικά για το δεύτερο τρίμηνο πλέον ο ρυθμός ανάπτυξης διαμορφώνεται στο 4,8%, προσεγγίζοντας το 5% της εκτίμησης της Τράπεζας της Αγγλίας. Αξίζει να σημειωθεί, όπως επισημαίνει το Reuters, πως ο Ιούνιος ήταν και ο πρώτος μήνας κατά τον οποίο πάμπολλες επιχειρήσεις στον χώρο της φιλοξενίας προσέφεραν υπηρεσίες κατά το σύνολο των ημερών του. Ευνόικα λειτουργεί και η συνδρομή του τομέα της υγεί-

ας, διότι αυξήθηκαν οι γενικές ιατρικές εξετάσεις ρουτίνας μετά την πανδημία. Παρά ταύτα, τα επίσημα στοιχεία δεικνύουν πως το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν παραμένει 2,2% χαμηλότερο από

Μεγάλη η συμβολή των κλάδων υπηρεσιών και υγείας.

ό,τι ήταν ακριβώς προτού ξεσπάσει η πανδημία, υπενθυμίζοντας τη βλάβη την οποία υπέστη από τον μακράς διαρκείας εγκλεισμό το 2020.

Το παρελθόν έτος η οικονομία του Ηνωμένου Βασιλείου συρρικνώθηκε κατά σχεδόν 10%, σηματοδοτώντας ένα από τα χειρότερα πλήγματα σε πλούσια χώρα. Η Τράπεζα της Αγγλίας αναμένει ότι μόνο στη λήξη του τρέχοντος έτους η οικονομία θα μπορέσει να ανακτήσει το μέγεθος της, όπως είχε αποτιμηθεί στην

Το ΑΕΠ σε μηνιαία βάση αυξήθηκε κατά 1% εν συγκρίσει με το 0,8% που είχαν προβλέψει οικονομολόγοι, ενώ συνολικά για το δεύτερο τρίμηνο ο ρυθμός ανάπτυξης διαμορφώνεται πλέον στο 4,8%, προσεγγίζοντας το 5% της εκτίμησης της Τράπεζας της Αγγλίας.

προ της πανδημίας εποχή. Από την πλευρά των Ηνωμένων Πολιτειών, λόγου χάριν, η οικονομία τους έχει ήδη αποκατασταθεί. Τα

στοιχεία του ΑΕΠ της Βρετανίας, πάντως, ακόμα δεν αποτυπώνουν τις επιπτώσεις από την άνοδο των μολύνσεων του Ιου-

λίου, αν και άλλα δεδομένα, που δημοσιεύθηκαν επίσης χθες, φανερώνουν ότι οι καταναλωτικές δαπάνες της πρώτης εβδομάδας

του Αυγούστου πλησιάζουν πολύ τα επίπεδα ρεκόρ του Φεβρουαρίου 2020.

Τον μήνα Ιούνιο η ανάπτυξη της οικονομίας συνολικά σε μηνιαία βάση απέβη δυναμικότερη από το 0,8% των αναλυτών, ενώ η Σάντρα Χόρσφιλντ, οικονομολόγος της Investec, επισήμανε ότι η εμπιστοσύνη τόσο των καταναλωτών όσο και των επιχειρήσεων θα δυναμώνει συν τα χρόνια, αρκεί να υπάρξει επιστροφή σε καθεστώς περιορισμών.

«Το κατά πόσον ομαλή θα είναι η μετάβαση παραμένει ο άγνωστος Χ, ενώ τα μεγαλύτερα ερωτήματα αφορούν το πώς θα λειτουργήσει η αγορά εργασίας, αφ' ης στιγμής τα προγράμματα επιδότωσης μισθού λήξουν τον Σεπτέμβριο», τόνισε. Χθες, ο υπουργός Οικονομικών της Βρετανίας Ρίσι Σουνάκ επανέλαβε πως δεν σκέπτεται να τα παρατείνει, ενώ δεσμευόθηκε να μπει λάβει μέτρα λιτότητας, ώστε να στηριχθεί η ανάκαμψη.

REUTERS, BLOOMBERG

Το πρόγραμμα

Απευθυνόμενος στους ηγέτες του κόσμου στα τέλη Απριλίου, ο Κινέζος πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ διέψευσε τις προσδοκίες ότι η Κίνα θα έθετε πιο φιλόδοξους στόχους, επειδή αρκέστηκε να υποσχεθεί: «Θα περιορίσουμε την αύξηση της κατανάλωσης άνθρακα στη διάρκεια του πενταετούς προγράμματος 2021-2025 και θα μηδενιστεί στη διάρκεια του πενταετούς προγράμματος 2026-2030».

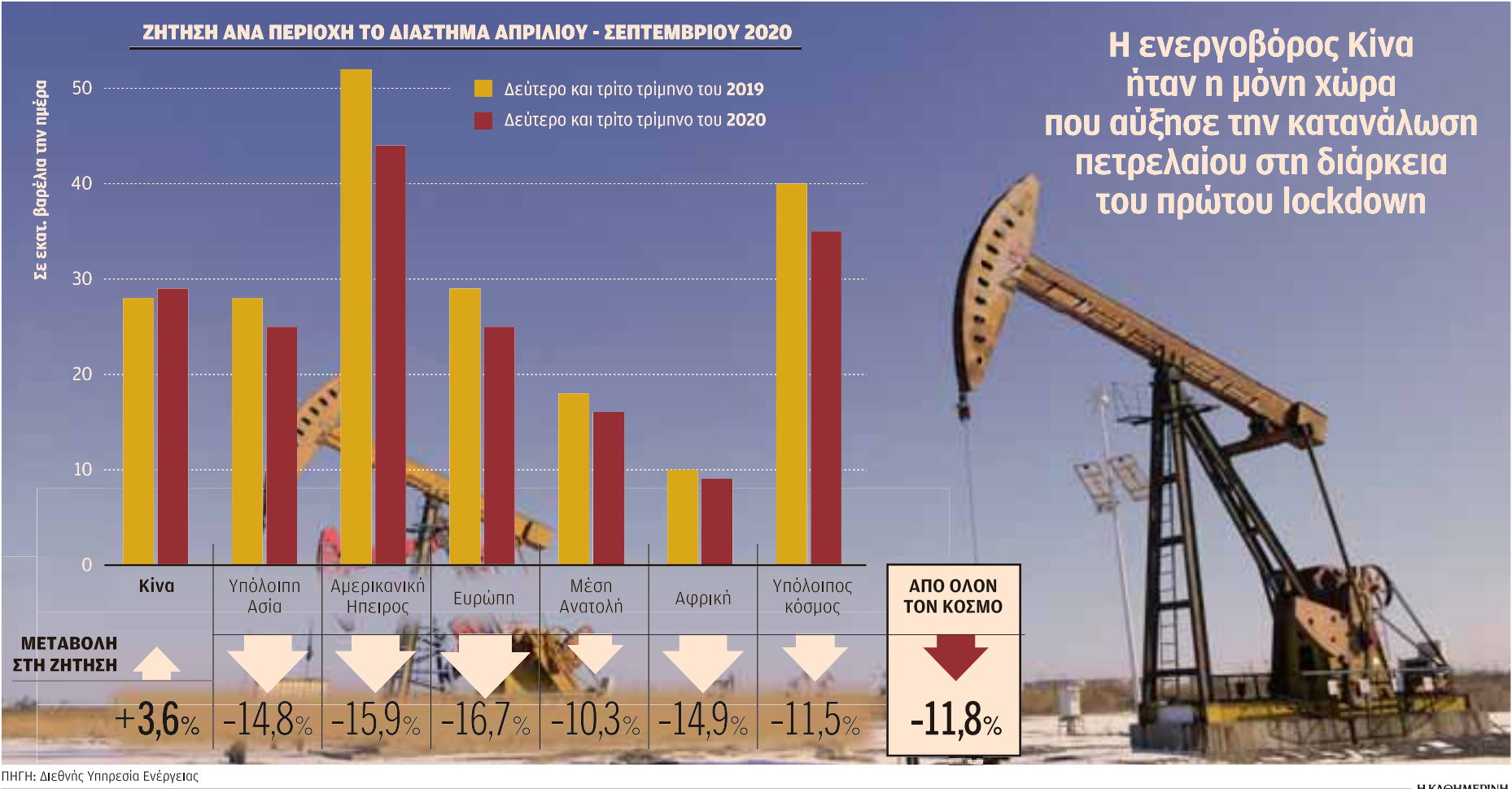
Οι προτεραιότητες

Σκιαγραφώντας τις προτεραιότητες του προγράμματος για την περίοδο 2021-2025, ο αντιπρόεδρος της κινεζικής κυβέρνησης Χαν Ζενγκ τόνισε πως «θα έχουν κύριο στόχο την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και θα επικεντρωθούν στο νέο όραμα της χώρας, που είναι η μείωση των εκπομπών μέχρι το 2030 και το μηδενικό αποτύπωμα άνθρακα μέχρι το 2060».

Οι φόβοι

Παρά τις φιλοδοξίες της Κίνας για στροφή στην πράσινη ενέργεια, ο αντιπρόεδρος της Εθνικής Επιτροπής Ανάπτυξης και Μεταρρυθμίσεων, Σου Βέι, τόνισε προσηφάνως πως «οι ανανεώσιμες πηγές είναι ασαφείς» και προσέθεσε πως η Κίνα «χρειάζεται μια σταθερή πηγή ενέργειας, γι' αυτό και για κάποιο χρονικό διάστημα πρέπει να χρησιμοποιούμε πηγές ενέργειας που βασίζονται στον άνθρακα».

Κραδασμοί στη διεθνή οικονομία λόγω Κίνας

Στρατηγικές επιλογές της στην ενέργεια και στον έλεγχο επιχειρήσεων εγκυμονούν σοβαρούς κινδύνους

Της **ΡΟΥΜΠΙΝΑΣ ΣΠΑΣΗ**

Στα τέλη του 2001, όταν η Κίνα εντάχθηκε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου έπειτα από 15 χρόνια σκιοινοτενών διαπραγματεύσεων, δύσκολα θα φανταζόταν κανείς την κλίμακα της επιρροής που επρόκειτο να ασκήσει στην παγκόσμια οικονομία και κατ' επέκταση στην παγκόσμια τάξη πραγμάτων. Η προσχώρησή της στο διεθνές αυτό σύστημα εμπορικών και οικονομικών σχέσεων έμοιαζε να έχει ακόμη κάποια χαρακτηριστικά παραχώρησης των ισχυρών του πλανήτη σε μια οικονομία που αγωνιζόταν ακόμη να εκσυγχρονισθεί και να σταθεί ισοτίμα απέναντί τους. Ο δυτικός κόσμος με προεξάρχουσα την υπερδύναμη προσέβλεπε σε οικονομικά και εμπορικά οφέλη, εν ολίγοις σε όσα θα είχε να

ωφεληθεί από την Κίνα, ενώ εμφορείτο από την πεποίθηση πως την ένταξή της στο διεθνές οικονομικό σύστημα θα ακολουθούσαν η απαγκίστρωσή της από τον σφικτό εναγκαλισμό του κράτους και ο εκδημοκρατισμός της με δυτικά κριτήρια. Και έθετε τους όρους του στην οικονομία, που σε λίγα χρόνια θα καταλάμβανε τη δεύτερη θέση στον κόσμο και θα απειλούσε άμεσα την πρωτοκαθεδρία των ΗΠΑ.

Είκοσι χρόνια αργότερα κι ενώ έχει μεσολαβήσει ο σινοαμερικανικός εμπορικός πόλεμος που κήρυξε ο προκάτοχος του σημερινού προέδρου των ΗΠΑ, αλλά συνεχίζει έστω με χαμηλούς τόνους ο Τζο Μπάιντεν, ο διεθνής Τύπος αντανακλά εμφανώς τον προβληματισμό του δυτικού κόσμου και, έχει, υπό μία έννοια, την ακριβώς αντίθετη αντιμετώ-

Είκοσι χρόνια μετά την εισοδή της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου, η κλίμακα επιρροής της έχει αυξηθεί κατακόρυφα.

πιση από εκείνη του 2001. Βρίθει δημοσιευμάτων για τους κινδύνους που εγκυμονούν οι επιλογές της Κίνας για τους ανταγωνιστές της. Δεν θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς πως είναι αδικαιολόγητος ο προβληματισμός, καθώς συχνά προκύπτει πως οι επιλογές της Κίνας, ενίοτε στρατηγικής σημασίας, έχουν αντίκτυπο στην παγκόσμια οικονομία. Η εκστρα-

τεία που εγκαινίασε το Πεκίνο στα τέλη του περασμένου έτους και έχει στόχο την υπερβολική ισχύ των κινεζικών τεχνολογικών κολοσσών, έχει προκαλέσει κραδασμούς στον κλάδο πολύ πέραν της Κίνας. Οι κινεζικοί τεχνολογικοί κολοσσοί έχουν μεν χάσει συνολικά 87 δισ. δολάρια από την αξία τους, αλλά επανειλημμένως τους τελευταίους μήνες σημείωσαν σημαντική υποχώρηση και οι μετοχές των τεχνολογικών κολοσσών της Δύσης καθώς ο κλάδος συμπαρασυρόταν σε πτώση. Δεδομένου, όμως, ότι η κινεζική οικονομία είναι εξαιρετικά ενεργοβόρα –για την ακρίβεια, δεύτερη σε κατανάλωση πετρελαίου μετά τις ΗΠΑ–, ως εκ τούτου και από τις πλέον ρυπογόνα, η νέα ανησυχία που εκφράζεται προσφάτως αφορά τις επιπτώ-

σεις που μπορεί να συνεπάγεται για την παγκόσμια οικονομία η στροφή της Κίνας στην πράσινη ενέργεια. Μέσα στην εβδομάδα, σχετικό δημοσίευμα του Bloomberg προέβλεπε πως η Κίνα θα αλλάξει τον ενεργειακό χάρτη καθώς σχεδιάζει να καλύπτει το 90% των ενεργειακών αναγκών της με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έως το 2060. Το σχετικό δημοσίευμα έφτανε μάλιστα στο συμπέρασμα πως σε συνδυασμό με την ευρύτερη στροφή της παγκόσμιας οικονομίας στην πράσινη ενέργεια, πολλές οικονομίες κινδυνεύουν να βρεθούν εξαρτημένες από την Κίνα, δεδομένου ότι η δεύτερη οικονομία στον κόσμο έχει την παγκόσμια πρωτοκαθεδρία στην παραγωγή όλων πρώτων υλών είναι αναγκαίες για τις μπαταρίες των ηλεκτροκίνητων: σπάνιες γαίες, κοβάλτιο και λίθιο.

Με παγκόσμιο αντίκτυπο ο στόχος του Πεκίνου για ενεργειακή αυτάρκεια

Είναι γεγονός ότι αν η Κίνα κάλυπτε το σύνολο των ενεργειακών αναγκών της με ανανεώσιμες πηγές, όχι μόνο θα δέχονταν πλήγμα οι πετρελαιοπαραγωγικοί χώρες με προεξάρχουσες τη Σαουδική Αραβία και τη Ρωσία, δηλαδή οι κυριότεροι προμηθευτές της σε πετρέλαιο, αλλά θα επηρέαζε αυτομάτως τις τιμές του πετρελαίου με παγκόσμιο αντίκτυπο, που θα άγγιζε πολλές οικονομίες, συμπεριλαμβανομένων και των ΗΠΑ. Πολλοί αναλυτές εκτιμούν πως η Κίνα μπορεί να πλήξει τις πετρελαιοπαραγωγούς χώρες και να ανατρέψει τις ισορροπίες στην παγκόσμια αγορά πετρελαίου ακόμη και στην περίπτωση που αποφασίζει απλώς να «παγώσει» την αύξηση των στρατηγικών αποθεμάτων της πετρε-

λαίου και να περιορίσει τις εισαγωγές «μαύρου χρυσού» σε όσο χρειάζεται για να καλύψει για τη λειτουργία της οικονομίας της. Η Κίνα έχει θέσει στόχο την ενεργειακή της αυτάρκεια και μάλιστα αναβάθμισε την προτεραιότητά του εν τω μέσω της πανδημίας. Από τα μέσα του 2014, όταν άρχισαν να υποχωρούν οι τιμές του πετρελαίου, η Κίνα αύξησε τις εισαγωγές της σε πετρέλαιο και άρχισε να συγκεντρώνει όλο και μεγαλύτερο όγκο των λεγόμενων στρατηγικών αποθεμάτων της σε πετρέλαιο. Όπως επισημαίνουν αναλυτές του Forbes, μόνον οι κινεζικές αρχές γνωρίζουν πραγματικά πόσα είναι τα στρατηγικά τους αποθέματα. Σύμφωνα, πάντως, με τις εκτιμήσεις της Wood Mackenzie,

Η Κίνα μπορεί να πληξει τις πετρελαιοπαραγωγούς χώρες ακόμη και στην περίπτωση που αποφασίσει απλώς να «παγώσει» την αύξηση των αποθεμάτων πετρελαίου.

έχουν φτάσει περίπου το 1,15 δισ. βαρέλια από τα τέλη του περασμένου έτους. Ο όγκος αυτών των αποθεμάτων ισοδυναμεί με την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της επί 83 ημέρες. Στη διάρκεια του φοβερού 2020, άλλωστε, όταν η παγκόσμια ζήτηση για πε-

τρέλαιο εξανεμίστηκε και οι τιμές του «μαύρου χρυσού» υποχώρησαν σε αρνητικό έδαφος, η Κίνα αύξησε τις εισαγωγές πετρελαίου κατά 7,3%. Ήταν η μοναδική από τις μεγάλες οικονομίες που όχι μόνον έκλεισε το 2020 με ανάπτυξη, αλλά και η μοναδική στην οποία αυξήθηκε η ζήτηση για πετρέλαιο μεσούσης της πανδημίας. Αναλυτές της SIA Energy εκτιμούν πως δεδομένων της ανάκαμψής της και της διαρκώς αυξανόμενης παραγωγικής δυνατότητας των διυλιστηρίων της, στη διάρκεια του έτους οι εισαγωγές της θα αυξηθούν εκ νέου κατά 7,2% φτάνοντας τις 775.000 βαρέλια την ημέρα.

Από το 2015 η Κίνα έχει επιτρέψει σε τουλάχιστον 40 ανεξάρτητα διυλιστήρια να επεξεργάζο-

νται εισαγόμενο αργό πετρέλαιο. Εκτοτε τα διυλιστήρια αυτά αυξάνουν διαρκώς την παραγωγική τους δυνατότητα και σύμφωνα με το Εθνικό Τεχνολογικό Ερευνητικό Ινστιτούτο (China National Petroleum Corp Economics & Technology Research Institute), μέχρι το 2025 η παραγωγική τους δυνατότητα θα έχει ανέλθει σε 20 εκατ. βαρέλια την ημέρα. Σύμφωνα με μάλιστα με τη Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας (IEA), μέσα στο επόμενο έτος θα υπερβούν την παραγωγική δυνατότητα των ευρωπαϊκών διυλιστηρίων κατά 3 εκατ. βαρέλια την ημέρα. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της S&P Global Platts, η εγκώρια παραγωγή της Κίνας έχει προ πολλού υπερβεί τα 4,9 εκατ. βαρέλια πετρελαίου την ημέρα.

Ανω-κάτω οι ξένες αγορές από την εκστρατεία κατά των τεχνολογικών κολοσσών

Το 2014, όταν η κινεζική Alibaba, αντίπαλον δέος της Amazon, εισήχθη στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης με χρηματιστηριακή αξία ύψους 25 δισ. δολαρίων, ήταν η μεγαλύτερη αρχική δημόσια εγγραφή που είχε καταγραφεί. Εκτοτε εισήχθησαν τόσο στη Νέα Υόρκη όσο και στα χρηματιστήρια άλλων χωρών εκατοντάδες κινεζικές εταιρείες, με την Dealogic να τις υπολογίζει σε 770. Στη διάρκεια αυτών των ετών, επιχειρηματικοί κολοσσοί της Κίνας έχουν αντλήσει συνολικά πάνω 250 δισ. δολάρια.

Στο μεταξύ, υποσχόμενη όλο και περισσότερο πως θα ανοίξει τις αγορές της και θα χαλαρώσει τους κανόνες που διέπουν την παρουσία ξένων επενδυτών στη χώρα, η Κί-

να έχει προσελκύσει μαζικά ξένους επενδυτές.

Στη διάρκεια του περασμένου έτους και παρά τις παρατεταμένες εντάσεις ανάμεσα στο Πεκίνο και στην Ουάσινγκτον, το μερίδιο των ξένων επενδυτών σε ομόλογα και μετοχές της Κίνας που παρέμενε καθλωμένο σε μονοψήφια ποσοστά εκτοξεύθηκε ξαφνικά στο 40% φτάνοντας τα 800 δισ. δολάρια. Σύμφωνα με υπολογισμούς των Financial Times και Bloomberg, τους 12 μήνες μέχρι τα μέσα Ιουλίου ξένοι επενδυτές αγόρασαν κινεζικές μετοχές αξίας 35,3 δισ. δολαρίων μέσα από πλατφόρμες που συνδέουν την αγορά του Χονγκ Κονγκ με εκείνες της Σαγκάης και της Σεντζέν.

Δεδομένου, όμως, ότι παραιτεί-

νεται και επί Τζο Μπάιντεν η αναμέτρηση ισχύος ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες του πλανήτη, έχουν μεσολαβήσει οι επιθετικές κινήσεις της Ουάσινγκτον, που αποφάσισε να διαγράψει κινεζικές επιχειρήσεις από το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης. Ακολούθησαν μαζικές πωλήσεις κινεζικών μετοχών, που οδήγησαν επανειλημμένως τους δείκτες των κινεζικών χρηματιστηρίων σε σοβαρές απώλειες. Πολύ πιο καθοριστική ήταν, ωστόσο, μια εγκώρια εξέλιξη που προκάλεσε κραδασμούς στα χρηματιστήρια ανά τον κόσμο και ζημιές σε ξένους επενδυτές. Ο λόγος, βέβαια, για την εκστρατεία του Πεκίνου κατά των κινεζικών τεχνολογικών κολοσσών και γενικότερα κατά όσων επιχει-

Ο πρώτος που βρέθηκε στο στόχαστρο ήταν ο επιχειρηματίας Τζακ Μα, ιδρυτής και επικεφαλής του ομίλου της Alibaba.

ρήσεων συγκέντρωσαν υπερβολικά πλούτη και προπαντός ιδιαίτερη ισχύ και επιρροή στην κινεζική κοινωνία, που θεωρητικά τους δίνει τη δυνατότητα να αποτελέσουν πόλο εξουσίας. Ο πρώτος που βρέθηκε στο στόχαστρο του Πεκίνου ήταν ο επιχειρηματίας Τζακ Μα, ιδρυτής και επικεφαλής του ομίλου της Alibaba,

ο οποίος αρχικά εξαφανίστηκε από προσώπου γης επί ημέρες. Στη συνέχεια, οι κινεζικές αρχές απαγόρευσαν κυριολεκτικά την τελευταία στιγμή στη θυγατρική του ομίλου του Ant Financial, εταιρεία ψηφιακών πληρωμών, την αρχική δημόσια εγγραφή της στα χρηματιστήρια του Χονγκ Κονγκ και της Σαγκάης. Τον περασμένο μήνα ήρθε η σειρά της Didi Chuxing, κινεζικού αναλόγου της Uber, που εισήχθη στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης και λίγες ημέρες αργότερα το Πεκίνο άρχισε έρευνες εναντίον της, ενώ την απέκλεισε από τις εγκώριες εφαρμογές. Παράλληλα, εγκαίνιασαν έρευνες κατά της εισηγμένης εταιρείας logistics Full Truck Alliance και προειδοποίησαν ότι θα διεξά-

χθούν ενδελεχείς και αυστηρότατοι έλεγχοι σε όσες επιχειρήσεις έχουν εισαχθεί στην αμερικανική αγορά. Εξέπληξε, άλλωστε, προ ημερών η απόφαση του Πεκίνου να στραφεί κατά των ιδιωτικών φροντιστηρίων μιας αναπτυσσόμενης βιομηχανίας στην Κίνα που το 2018 αποτιμάται συνολικά σε 260 δισ. δολάρια. Υποχρέωσε όλες τις επιχειρήσεις του είδους να μετατραπούν σε μη κερδοσκοπικές, ενώ τους απαγόρευσε να αντλούν κεφάλαια από τις αγορές ή από την εγγραφή τους σε χρηματιστήρια, όπως και να δέχονται ξένες επενδύσεις. Οι μετοχές των τριών μεγαλύτερων εκπαιδευτικών ομίλων του είδους που έχουν εγγραφεί στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης έχουν οδηγηθεί σε ελεύθερη πτώση.

Η παλαιότερη τράπεζα του κόσμου δεν άντεξε στα στρες τεστ της ΕΚΤ

Η ιστορία πεντέμσι αιώνων της Monte dei Paschi φτάνει στο τέλος της

Των **GAIA PIANIGIANI**
και **JACK EWING**
THE NEW YORK TIMES

Τον περασμένο μήνα η παλαιότερη τράπεζα του κόσμου, η Monte dei Paschi, απέκτησε ακόμη μία διάκριση, εκείνη της ασθενέστερης τράπεζας στην Ευρώπη. Η ιστορική τράπεζα της Σιένας είχε τη χειρότερη επίδοση από οποιαδήποτε άλλη στα στρες τεστ που επέβαλε η ευρωπαϊκή εποπτική αρχή. Εγράψε έτσι το τελευταίο κεφάλαιο ενός μακροχρόνιου θρύλου στοιχειοθετημένου από ατυχείς συμφωνίες, απάτες, εγκληματική συμπεριφορά, ακόμη και μυστηριώδεις θανάτους.

Τα στρες τεστ κατέδειξαν ότι σε περίπτωση βαθιάς ύφεσης θα εξανεμιστούν τα κεφάλαια της τράπεζας και θα χρειαστεί ανακεφαλαιοποίηση ύψους τουλάχιστον 2,9 δισ. ευρώ. Η ιταλική κυβέρνηση αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει μια δυσάρεστη αλήθεια: η ιστορία πεντέμσι αιώνων της Monte dei Paschi φτάνει στο τέλος της.

Με την ενθάρρυνση της Ρώμης, μία από τις μεγαλύτερες ιταλικές τράπεζες, η UniCredit, ανακοίνωσε τον περασμένο μήνα ότι εξετάζει την προοπτική να εξαγοράσει την ιστορική τράπεζα υπό τον όρο ότι η κυβέρνηση θα αναλάβει όλα τα κόκκινα δάνειά της.

Η Monte dei Paschi, που ιδρύθηκε το 1472, θα εξακολουθήσει να υπάρχει ως φίρμα σε τραπεζικά καταστήματα στην κεντρική Ιταλία και η πελατεία της ίσως να μην αντιληφθεί μεγάλες διαφορές τουλάχιστον στην αρχή. Δεν θα υπάρχει όμως πια ως αυτόνομη οντότητα και ζωντανή απόδειξη για το γεγονός ότι η σύγχρονη τραπεζική είναι έργο των Ιταλών εμπόρων που την επινόησαν στα χρόνια της Αναγέννησης. Οι επιχειρήσεις της θα διοικούνται από τη UniCredit από τα κεντρικά γραφεία της στο Μιλάνο και όχι από τα παλιά γραφεία της ιστορικής τράπεζας στη

Η Monte dei Paschi, που ιδρύθηκε το 1472, θα εξακολουθήσει να υπάρχει ως φίρμα. Δεν θα υπάρχει όμως πια ως αυτόνομη οντότητα και ζωντανή απόδειξη για το γεγονός ότι η σύγχρονη τραπεζική είναι έργο των Ιταλών εμπόρων που την επινόησαν στα χρόνια της Αναγέννησης.

Η UniCredit εξετάζει την προοπτική εξαγοράς της υπό τον όρο ότι η κυβέρνηση θα αναλάβει όλα τα κόκκινα δάνειά της.

Σιένα, που μοιάζουν με κάστρο. Και ο τίτλος της παλαιότερης τράπεζας στον κόσμο θα περάσει μάλλον στην Berenberg, που ιδρύθηκε στο Αμβούργο το 1590.

Για τη Σιένα και την ευρύτερη περιοχή, τα δεινά της Monte dei Paschi αποτελούν οικονομικό αλλά και ψυχολογικό πλιγ-

μα. Ελάχιστες τράπεζες έχουν τέτοια εμπλοκή με τον πλούτο και την ταυτότητα της κοινότητας στην οποία ανήκουν όσο είχε η Monte dei Paschi όταν βρισκόταν στις δόξες της. Τα δεινά της άρχισαν το 2008. Το 2013 όταν οι αστυνομικές αρχές διερευνούσαν καταγγελίες κατά στελεχών της τράπεζας ότι απέκρυπταν από τις ρυθμιστικές αρχές και από τους μετόχους δυσθεώρητες ζημιές, ο υπεύθυνος επικοινωνιών της Monte dei Paschi βρέθηκε νεκρός κάτω από το παράθυρο του γραφείου του. Θεωρήθηκε αυτοκτονία, αλλά οι δικοί του ήταν βέβαιοι ότι δολοφονήθηκε επειδή ήξερε πολλά. Το 2019, 12 στελέχη των Monte

dei Paschi, Deutsche Bank και Nomura καταδικάστηκαν για τη χρήση αθέμιτων παραγώγων με στόχο να συγκαλύψουν τα προβλήματα της ιστορικής τράπεζας. Τα προβλήματα της τράπεζας θα μπορούσαν να είχαν λυθεί προ πολλού, αλλά για τους κατοίκους της Σιένας η προτεινόμενη συμφωνία με τη Unicredit πρόδιδε μέρος της ταυτότητάς τους. Το ενδεχόμενο πώλησής της έχει αποτελέσει ζήτημα για την πόλη και για τις βουλευτικές εκλογές που έχουν προγραμματισθεί για τον Οκτώβριο. Ίσως αποτελέσει καρτί στα χέρια της ακροδεξιάς Λέγκας, που ήδη υποστηρίζει ο δήμαρχος της Σιένας, Λουίτζι ντε Μόσι.

Η Amazon εξοβέλισε τη Walmart από την κορυφή

Πρώτη φορά στα χρονικά οι πωλήσεις που διεκπεραιώθηκαν στην πλατφόρμα του κολοσσού της Amazon ξεπέρασαν εκείνες που έγιναν στον ανταγωνιστικό κολοσσό της Walmart κατά το δωδεκάμηνο 1η Ιουλίου 2020 - 30 Ιουνίου 2021, σύμφωνα με σχετικό δημοσίευμα της εφημερίδας The New York Times. Κατά συνέπεια, η εταιρεία, την οποία ίδρυσε ο δισεκατομμυριούχος Τζεφ Μπέζος, αναδείχθηκε στον μεγαλύτερο όμιλο λιανικού εμπορίου εκτός Κίνας, παραγκωνίζοντας τη Walmart, η οποία παραδοσιακά διατηρούσε τη θέση αυτή.

Ειδικότερα, οι καταναλωτές κατά την προαναφερθείσα περίοδο δαπάνησαν περισσότερα από 610 δισ. δολ. σε αγορές από την Amazon, σύμφωνα με τους υπολογισμούς της FactSet, χρησιμοποιώντας δεδομένα της Γουόλ Στρίτ. Στη δε περίπτωση της Walmart, η κατανάλωση ανήλθε για περίπου την ίδια περίοδο στα 566 δισ. δολ. Το ότι εξοβελίστηκε η Walmart συμβαίνει πρώτη φορά από το 1990. Ήταν ιστορική χρονιά για τον όμιλο λιανεμπορίου, διότι τότε για πρώτη φορά στις Ηνωμένες Πολιτείες έγινε ο μεγαλύτερος του κλάδου, ξεπερνώντας την ανταγωνίστρια Sears σε πωλήσεις. Είναι αλήθεια, όπως αναφέρεται στο σχετικό δημοσίευμα των The New York Times, πως η Amazon είδε τις πωλήσεις της να εκτινάσσονται σε

Οι πωλήσεις της Amazon εκτινάχθηκαν λόγω της πανδημίας.

Για πρώτη φορά οι πωλήσεις μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας ξεπέρασαν εκείνες της αλυσίδας λιανικού εμπορίου.

ριότητες μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή. Έτσι αγοράζαν τα πάντα διαδικτυακά και τα παραλάμβαναν στην πόρτα τους.

Η συνολική αξία των αγαθών, τα οποία πουλήθηκαν στην πλατφόρμα της Amazon, υπολογίζεται πως έχει αυξηθεί κατά 200 εκατ. δολάρια το δωδεκάμηνο Ιουλίου 2020 - Ιουνίου 2021. Η Walmart

απέχει παρασάγγας από το ιλιγγώδες νούμερο αυτό, μιας και οι πωλήσεις αυξήθηκαν μόλις κατά 24 εκατ. δολάρια. Ο ιδρυτής της Amazon, ο μεγιστάνας Τζεφ Μπέζος, όπως εκτιμά το περιοδικό Forbes, διαθέτει περιουσία της τάξεως των 187,2 δισ. δολ. και αυτό σημαίνει πως είναι ο πλουσιότερος άνθρωπος στη Γη σήμερα. Από τη δική τους πλευρά, η οικογένεια Γουόλτον, δηλαδή οι απόγονοι των ιδρυτών της Walmart, Σαμ και Τζέις Γουόλτον, έχουν πλούτο που ανέρχεται αθροιστικά σε 247 δισ. δολ., χάρis στο ότι έχουν στην κατοχή τους σχεδόν το 50% των μετοχών του ομίλου, όπως και πάλι εκτιμά το Forbes.

Επιστροφή στα καταστήματα

Ο όμιλος της Walmart, πάντως, ανεξαρτήτως της απώλειας της πρώτης θέσης από την Amazon, είδε το καταναλωτικό κοινό να συνωστίζεται στα καταστήματά του, όπως αναφέρει η The Wall Street Journal. Αυτό καταγράφηκε το τρίμηνο Μαΐου - Ιουλίου του τρέχοντος οικονομικού έτους της Walmart και σημαίνει πως η επιστροφή στα παραδοσιακά σούπερ μάρκετ αντιστάθμισε τη βραδύτερη αύξηση των ψηφιακών πωλήσεων. Αξίζει, επίσης, να αναφερθεί πως η επιλογή των δια ζωής αγορών παρατηρείται, ενώ ακόμη δεν έχει αποκατασταθεί η λειτουργία της παγκόσμιας εφοδιαστικής αλυσίδας και η μετάλλαξη «Δέλτα» του κορωνοϊού πλήττει τον πληθυσμό σε αρκετές περιοχές των ΗΠΑ. Οι πωλήσεις, τέλος, της Walmart το εν λόγω τρίμηνο, τόσο ψηφιακά όσο και στα σούπερ μάρκετ, αυξήθηκαν 5,3% έναντι του 2020, ενώ η ηλεκτρονική κατανάλωση ενισχύθηκε 6% σε ετήσια βάση.

Αυξήθηκαν κατά 19% οι πωλήσεις της κινεζικής Geely

Αυξημένα έσοδα εμφάνισε ο κινεζικός όμιλος αυτοκινητοβιομηχανίας Geely για το πρώτο εξάμηνο, αλλά έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για τις επιπτώσεις από την παρατεταμένη έλλειψη ημιαγωγών σε παγκόσμια κλίμακα και την εκ νέου έξαρση των κρουσμάτων κορωνοϊού. Παρά ταύτα, διατήρησε αμετάβλητο τον ετήσιο στόχο πωλήσεων. Το πρώτο εξάμηνο, τα έσοδα της Geely, η οποία έχει αποκτήσει και τη σουηδική αυτοκινητοβιομηχανία Volvo, υπερέβησαν τις προβλέψεις των αναλυτών και επηρέασαν θετικά την τιμή της μετοχής της. Κατά τις πρώινές συναλλαγές χθες, αυτή ανήλθε σχεδόν 4%. Τα εξαμηνιαία έσοδα, συγκεκριμένα, ενισχύθηκαν το διάστημα Ιανουαρίου - Ιουνίου κατά 22% και διαμορφώθηκαν στα 45 δισ. γουάν, ήτοι 6,94 δισ. δολάρια. «Η επιδείνωση των ελλείψεων σε ημιαγωγούς, καθώς και η αύξηση των κρουσμάτων κορωνοϊού σε παγκόσμιο επίπεδο, μπορεί να απειλήσει τις επιδόσεις μας με κριτήριο τις πωλήσεις οχημάτων», ανέφερε σε ανακοίνωσή της η κινεζική αυτοκινητοβιομηχανία. «Εντούτοις, η εισαγωγή στην αγορά νέων και ανταγωνιστικότερων αυτοκινήτων θα δώσει τη δυνατότητα στον όμιλο να έχει καλύτερη εικόνα κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2021».

Το πρώτο εξάμηνο πουλήθηκαν 630.237 αυτοκίνητα, δηλαδή ση-

μειώθηκε αύξηση 19%, όταν συνολικά στην Κίνα οι πωλήσεις επιβατικών ενισχύθηκαν κατά 27% την περίοδο αυτή. Αξίζει να σημειωθεί πως το 90% των αμαξιών της Geely διατίθεται στην κινεζική αγορά, όμως τα τελευταία χρόνια έχει αποδυθεί σε μεγάλη προσπάθεια να τονώσει τις πωλήσεις και στη νοτιοανατολική Ασία και στην

Προβληματισμός για τις ελλείψεις ημιαγωγών και την εκ νέου έξαρση των κρουσμάτων κορωνοϊού.

Ευρώπη. Συνολικά για τη χρονιά η εταιρεία έχει θέσει ως στόχο πωλήσεων το 1,53 εκατομμύριο αυτοκίνητα. Τόνισε ακόμη πως οι αθροιστικές πωλήσεις της υπό τα εμπορικά σήματα των Geely και Lynk & Co., που αποτελούν κοινοπραξία με τη Volvo, και των Zeekr και Geometry, που αφορούν ηλεκτρικά οχήματα, αναμένεται να ανέλθουν σε 3,65 εκατομμύρια μονάδες με ορίζοντα το 2025. Τέλος, από αυτά το 30% και πλέον θα είναι ηλεκτροκινούμενα αμάξια.

REUTERS

Fitch: Με μονοψήφιους δείκτες NPEs το 2022 οι ελληνικές τράπεζες

Σημαντικό σήμα προς επενδυτές και αγορές για τις ελληνικές τράπεζες έστειλε ο οίκος αξιολόγησης Fitch Ratings, επικροτώντας την πρόοδο που έχει σημειωθεί στα επιχειρηματικά τους σχέδια και τονίζοντας πως πλέον εκτιμά ότι θα επιτύχουν μονοψήφιους δείκτες NPEs εντός του 2022, μια πρόβλεψη την οποία κάνει για πρώτη φορά. Πιο αναλυτικά, όπως αναφέρει σε έκθεσή του για τις ελληνικές και τις κυπριακές τράπεζες, τα σχέδια μείωσης του κινδύνου στους ισολογισμούς των τραπεζών και οι περιορισμένες εισροές νέων NPEs μέχρι σήμερα, τα οποία έχουν υποστηρίχθει από τα δημοσιονομικά μέτρα και την εκτεταμένη χρήση των μορατορίου και στις δύο χώρες, έχουν οδηγήσει σε πτώση των δεικτών μη εξυπηρετούμενων ανομιγμάτων, παρά την πανδημία και την απομείωση δανείων. Μάλιστα, όπως επισημαίνει, οι ελληνικές τράπεζες ήταν ταχύτερες από τις κυπριακές στη μείωση των προβληματικών στοιχείων του ενεργητικού το 2020 έως το α' εξάμηνο του 2021, χάρη κυρίως στο σχέδιο «Ηρακλής». Όπως σημειώνει η Fitch, ο συνολικός δείκτης NPEs για τις τέσσερις μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες, Alpha Bank, Eurobank, Εθνική Τράπεζα και Τράπεζα Πειραιώς, μειώθηκε στο 25% περίπου στο τέλος του α' τριμήνου (εν αναμονή και των ολοκληρωμένων στοιχείων

για το εξάμηνο στα τέλη Αυγούστου) από 39% στο τέλος του 2019, και αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στις σημαντικές τιτλοποιήσεις που προχώρησαν μέσω του «Ηρακλή».

Έτσι, η Fitch εκτιμά ότι ο δείκτης NPEs των ελληνικών τραπεζών θα μπορούσε να υποχωρήσει κάτω του 10% και σε μονοψήφια επίπεδα μέχρι το τέλος του 2022, όπως προβλέπουν και οι διοικήσεις, παρά τις πιέσεις στην ποιότητα του ενεργητικού που προκαλεί η πανδημία. Όπως τονίζει, το σχέδιο «Ηρακλής» και οι πρόσφατες ενέργειες κεφαλαιακής ενίσχυσης περιορίζουν σημαντικά τους κινδύνους εκτέλεσης των σχεδίων μείωσης του ρίσκου (derisking) για όλες τις ελληνικές τράπεζες.

Τέλος, ο οίκος τονίζει πως οι χαμηλές αξιολογήσεις των ελληνικών, όπως και των κυπριακών τραπεζών, εξακολουθούν να αντικατοπτρίζουν την αδύναμη ποιότητα του ενεργητικού παρά τη βελτίωση και την πρόοδο που έχει σημειωθεί. Η επιτάχυνση των σχεδίων μείωσης των NPEs από τις ελληνικές τράπεζες το 2021 και η προσδοκία της Fitch ότι η πρόσδος θα συνεχιστεί και το 2022, έχουν μειώσει το χάσμα αξιολόγησης μεταξύ ελληνικών και κυπριακών τραπεζών και εξηγούν, έτσι, τις θετικές προοπτικές που δίνει για τις τρεις από τις τέσσερις μεγάλες ελληνικές τράπεζες.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΣΤΑΛΗ

ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΕΡΓΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΣΤΗ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ, ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΓΔ ΕΠΣΑ) ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Η ΓΔ ΕΠΣΑ ανακοινώνει ότι, σύμφωνα με τις πρόνοιες του περί της Ρύθμισης της Απασχόλησης Εργοδοτούμενων Αορίστου και Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου στην Δημόσια Υπηρεσία Νόμο του 2016 (Ν. 70(Ι)/2016), γίνονται δεκτές αιτήσεις για απασχόληση τεσσάρων (4) εργοδοτούμενων ορισμένου χρόνου για τη στελέχωση των Διευθύνσεων της ΓΔ ΕΠΣΑ που έχουν ως αρμοδιότητα την Διαχείριση υλοποίησης του Προγράμματος Θ.ΑΛ.Ε.Ι.Α και του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν τη σχετική ενημέρωση στο Πακέτο της Πρόσκλησης για Εργοδοτούμενους Ορισμένου Χρόνου (Έντυπο Αίτησης, Ενημερωτικό Σημείωμα, Συμβόλαιο Εργοδότησης, Βασικοί Όροι Απασχόλησης και τον περί της Ρύθμισης της Απασχόλησης Εργοδοτούμενων Αορίστου και Εργοδοτούμενων Ορισμένου Χρόνου στην Δημόσια Υπηρεσία Νόμο του 2016 (Ν.70(Ι)/2016)) στην ιστοσελίδα της ΓΔ ΕΠΣΑ, (<http://www.dgercd.gov.cy>) κάτω από τα «Τελευταία Νέα». Τελευταία ημερομηνία υποβολής αιτήσεων η 17η Σεπτεμβρίου 2021.

Το δημοτικό σχολείο Βρυσούλων, με δύο φοιτήσεις, πρωινή και απογευματινή, πρωτολειτούργησε στο Συσχευαστήριο Γεωργικών Προϊόντων της Συνεργατικής το 1974, μέχρι το 1977, για να εξυπηρετήσει τους πρόσφυγες μαθητές.

Το δημοτικό σχολείο του κατεχόμενου σήμερα Αγίου Σεργίου Αμμοχώστου, όπου ο Νίκος Γ. Σμυρίλλης φρότισε μέχρι την Πέμπτη δημοτικού.

Σήμερα είμαι δειλινός, γι' αυτό πήγα δείλης στο σχολείο

Το ημερολόγιο του μαθητή Νίκου Γ. Σμυρίλλη από
το δημοτικό Βρυσούλων της σχολικής χρονιάς 1974-1975

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο πόλεμος και η προσφυγιά του καλοκαιριού του 1974 επηρέασε σε τεράστιο βαθμό κάθε πτυχή της ζωής των κατοίκων της Κύπρου. Χιλιάδες γυναίκες, άντρες, αγόρια και κορίτσια βίωσαν την προσφυγιά, η οποία σιγά-σιγά έγινε κανονικότητα και το αντίσκηνο έγινε σπίτι, ο καταυλισμός έγινε αγορά και συγκέντρωση καταστημάτων, ένας μικρόκοσμος... Βέβαια, για πολλές χιλιάδες πρόσφυγες ο καταυλισμός έγινε συνοικισμός, όπου ζει και βασιλεύει ακόμη η κανονικότητα της προσφυγιάς. Πώς όμως αποτυπώθηκε αυτή η «κανονικότητα» σε μια εποχή που τα σημερινά μέσα φάνταζαν αδιανόητα; Φωτογραφίες, ολιγόλεπτα βίντεο, γράμματα και μηνύματα του Ερυθρού Σταυρού, και μαζί με αυτά και ημερολόγια μαθητικά, μια σχολική κανονικότητα, που εγκιβωτίζουν όμως μέσα σε λίγες μόνο λέξεις, πολλές φορές ατάκτως ερριμμένες, συναισθήματα και προσδοκίες. Ένα τέτοιο ημερολόγιο είναι και αυτό του μαθητή της έκτης δημοτικού Νίκου Γ. Σμυρίλλη, ο οποίος, από το δημοτικό σχολείο του κατεχόμενου Αγίου Σεργίου Αμμοχώστου, κατέληξε στο Δημοτικό Σχολείο στις Βρυσούλες, τον οποίο συνάντησα στη Λάρνακα, μαζί με την κόρη του Αντωνίνη Σμυρίλλη, η οποία με έφερε σε επαφή με τον πατέρα της. Ο κ. Νίκος μου είπε «τις πρώτες ημέρες που άνοιξαν τα σχολεία ήμασταν κάτω από τις λεμονιές». Όπως αναφέρεται στο ιστορικό του Δημοτικού Σχολείου Αγίου Γεωργίου - Βρυσούλων-Αχερίτου στον ιστότοπό του το σχολείο πρωτολειτούργησε στο Συσχευαστήριο Γεωργικών Προϊόντων της Συνεργατικής το 1974, με σκοπό να καλύψει τις ανάγκες της προσφυγικής κοινότητας, όπου και στεγάστηκε από το 1974 έως το 1977, με δύο φοιτήσεις, πρωινή και

απογευματινή, «Εύνησα [...] μετά διάβασα, γιατί στο σχολείο θα πάγα να το απόγευμα» σημειώνει ο κ. Σμυρίλλης και αλλού: «Επήγα η ώρα 12 σχολείο», αλλά και «Σήμερα είμαι δειλινός, γι' αυτό πήγα δείλης στο σχολείο» και όπως μας πληροφορεί ο καταγραφές μας για τους δασκάλους του: «2/1/75: Μόλις άνοιξαν τα σχολεία ο κύριος Γιαννάκης Ιωάννου διδάσκαλος διορίστηκε στη θέση του Μάρκου Παντελή που μετατέθη σε άλλο σχολείο» και στις 7 Ιανουαρίου 1975: «Ο διδάσκαλος κ. Ιωάννου αντικαταστάθηκε από τον κ. Μιχαλάκη Μιχαήλ». Έχει ενδιαφέρον λοιπόν να μελετηθεί διεξοδικά και πως μία συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα, αυτή των παιδιών, που

όπως κάθε παιδιού, σχολείο, διάβασμα, οικογενειακές υποχρεώσεις, επισκέψεις και ψώνια: «πήγα στην αποθήκη και αγόρασα μήλα» και αλλού «Μετά πήγαμε στον καταυλισμό και αγοράσαμε λαχανικά», κάτι που επαναλαμβάνεται αρκετές φορές. Ο Ερυθρός Σταυρός συχνά παρών στους καταυλισμούς, όπως και δημοσιογράφοι, οι οποίοι έσπευδαν να καταγράψουν τη ζωή εκεί: Γράφει ο Νίκος Σμυρίλλης: «23/11/74: Επισκέφτηκε τον καταυλισμό μας ομάδα του Ερυθρού Σταυρού και διένειμε δώρα στα παιδιά του σχολείου και τρικά και παπούτσια στις γυναίκες και τα παιδιά του καταυλισμού. Μαζί ήρθε και συνεργείο της τηλεόρασης και γύρισε ταινία για τη ζωή των προσφύγων και του καταυλισμού μας» και «22/4/75, Τρίτη: Σήμερα μας επισκέφτηκε ο Ερυθρός Σταυρός και μας έδωσε δώρα», «20/2/75: Ο Ερ. Σταυρός Λεμεσού διένειμε είδη ιματισμού σ' όλα τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, εδόθησαν παιγνίδια και σοκολάτες εις όλους μας».

Δημοσιογράφοι και επισκέψεις πολλές: «18/2/75: Συνεργείο καναδικής τηλεόρασης επισκέφθη τον καταυλισμό μας και κινηματογράφησε σκηνές» και ακόμα στις «21/4/75, Δευτέρα: Σήμερα το δείλιν πήγα σχολείο, όταν μπήκαμε στην τάξη μας επισκέφθηκαν δύο Ελβετίδες και μας έβγαλαν φωτογραφίες» και φυσικά «4/5/75, Κυριακή: Σήμερα επισκέφτηκε τον καταυλισμό μας ο πρέσβης της Ελλάδας και άλλοι» και στις 25/2/75: «Σήμερα επισκέφθη τον καταυλισμό μας ο ΟΗΕ και μας τραγούδησαν». Μάλιστα, ο καταγραφές μας την ημέρα των Χριστουγέννων καθ' οδόν προς τη Λευκωσία είδε και τον Δημήτρη Ανδρέου, τον δημοσιογράφο του ΡΙΚ, ο οποίος επισκέφθηκε τους προσφυγικούς καταυλισμούς τα Χριστούγεννα και την πρωτοχρονιά.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι

καταγραφές που αφορούν την πολιτική κατάσταση, ιδωμένες με τα μάτια ενός παιδιού, ακόμα και αν είναι από αντιγραφή από τον δάσκαλο. Ο νεαρός καταγραφές, όπως και ολόκληρη η γενιά του, θα μεγαλώσει και θα φτάσει σε ώριμη ηλικία συντροφιά με τις φράσεις Κυπριακό, συζητήσεις, προσφυγές, ΟΗΕ, προσφυγή.

«19/2/75: Οι Κύπριοι έκαμαν στάσιν εργασίας προς υποστήριξιν της

«20/2/75: Ο Ερυθρός Σταυρός Λεμεσού διένειμε είδη ιματισμού σ' όλα τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, εδόθησαν παιγνίδια και σοκολάτες εις όλους μας».

προσφυγής μας εις το Συμβούλιον Ασφαλείας ΟΗΕ» και λίγες ημέρες μετά και πάλι «21/2/75: Άρχισε να συζητείται το Κυπριακό από τον ΟΗΕ από χτες», και μάλλον μονοπωλούσε από τότε το ενδιαφέρον της κοινωνίας: «22/2/75: Από προχτές άρχισε να συζητείται το Κυπριακό στον ΟΗΕ από το ράδιο ακούσαμε ότι πρώτος μίλησε ο κος Κληρίδης».

Η Τουρκία και το κόστος

«5/2/75: Εκόπη η στρατιωτική βοήθεια προς την Τουρκία από τις ΗΠΑ». Στις 17 Οκτωβρίου το Κογκρέσο αποφάσισε να επιβάλει εμπάργκο όπλων στην Τουρκία, το οποίο θα έμπαινε σε ισχύ στις 10 Δεκεμβρί-

ου. Τελικώς, το εμπάργκο τέθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 1975 και ήρθη μερικώς το 1976 και οριστικά από τον πρόεδρο Κάρτερ τον Αύγουστο του 1978.

«11/2/75: Άκουσα ομιλία του κ. Καραμανλή από την τηλεόραση που απειλούσε την Τουρκία ότι θα υπερασπίσει τα δίκαια του κυπριακού λαού», γράφει ο μαθητής και εμείς μεταφέρουμε αυτολεξεί τις δηλώσεις του Κων/νου Καραμανλή στην ελληνική Βουλή στις 10/2/1975: «Θεωρώ περσιτόν να διαβεβαιώσω και με την ευκαιρία αυτήν την Βουλὴν ὅτι η Κυβέρνησις θα εξακολουθήσει να παρέχη πλήρη την συμπαράστασιν της εις τους αδελφούς μας της Κύπρου, μέχρι πλήρους δικαιώσεως του αγώνος των».

Συναντήσεις, και πάλι συναντήσεις και φυσικά συζητήσεις σε όλα τα επίπεδα...

«Δευτέρα, 5/5/75: Σήμερα ο Μακάριος θα έχει συνάντηση με τον Κισινγκερ». Ο αρχιεπίσκοπος Μακάριος συναντήθηκε με τον Αμερικανό υπουργό Εξωτερικών Χένρι Κισινγκερ στο Ελσίνκι το 1975. Διαβάζουμε επίσης: «27/5/75: Σήμερα άκουσα ότι ο κ. Καραμανλής θα συναντηθεί με τον Ντεμιρέλ». Ο Κωνσταντίνος Καραμανλής συναντήθηκε με τον Τούρκο πρωθυπουργό Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ στις 31 Μαΐου 1975, συζητώντας φυσικά το Κυπριακό, αλλά και τα ελληνοτουρκικά θέματα. Μία ακόμη ενδιαφέρουσα καταγραφή είναι η εξής: «Σάββατο, 3/5/75: Σήμερα ο Κληρίδης συζητήσε για να διορθωθεί το αεροδρόμιο Λευκωσίας και να λειτουργεί από [σ.σ. υπό] την αιγίδα του ΟΗΕ».

Να γυρίσουν οι πρόσφυγες στα σπίτια τους

Φυσικά μέρος της καθημερινότητας όλων με κάθε ευκαιρία ήταν οι πορείες διαμαρτυρίας, οι οποίες είχαν πολύ διαφορετική δυναμική, από τις σημερινές: «16/1/75: Οι Άγγλοι επιτρέπουν την μεταφορά των Τουρκοκυπρίων από τη βάση του Ακρωτηρίου στην Τουρκία. Οι Κύπριοι κάμνουν διαδηλώσεις για να διαμαρτυρηθούν» και συνεχίζει: «Σάββατο, 19/4/75: Σήμερα ακούσαμε από το ράδιο ότι αύριο 75 χώρες από όλον τον κόσμο για να κάνουν πορεία προς Βαρύσι». «Κυριακή, 20/4/75: Σήμερα που ξύπνησα πήγα στην πορεία που εγίνετο για να γυρίσουν οι πρόσφυγες στα σπίτια τους. Η πορεία προς το Βαρύσι, η πορεία των γυναικών». Πρόκειται για τη μεγάλη πορεία που έγινε επτά μήνες μετά την εισβολή, στην οποία συμμετείχαν γυναίκες από ολόκληρο τον κόσμο (συμμετείχε και η Μελίνα Μερκούρη).

Ο θάνατος του Πανίκου Δημητρίου

Στις 17 Ιανουαρίου 1975 κατά τη διάρκεια διαδήλωσης για την ενέργεια των Βρετανών να μεταφέρουν Τουρκοκύπριους από τις ελεύθερες στις τουρκοκρατούμενες περιοχές, ο Πανίκος Δημητρίου, μαθητής του ΣΤ' Λανιτείου Λυκείου σκοτώθηκε, όταν τεθωρακισμένο, που οι Βρετανοί χρησιμοποίησαν για την καταστολή της διαδήλωσης, καταπλάκωσε τον άτυχο 18χρονο μαθητή. Ο Νίκος Σμυρίλλης καταγράφει στο ημερολόγιό του το γεγονός ως εξής: «17/1/75: Πρόσφυγας από το Βαρύσι ο μαθητής Πανίκος Δημητρίου φονεύεται έξω από τη βάση του Ακρωτηρίου εις Λεμεσό».

«18/1/75: Ο Διευθυντής μάς μίλησε για τον χαμόν του εθνομάρτυρα μαθητή, τηρήσαμε μονόλεπτη σιγή στη μνήμη του και διακόψαμε τα μαθήματα μας σ' ένδειξη διαμαρτυρίας. Αυτό έγινε σε όλα τα σχολεία της Κύπρου».

«19/1/75: Έγινε στη Λεμεσό η κηδεία του μαθητή που σκοτώθηκε στο Ακρωτήριο. Όπως έδειξε η τηλεόραση παρέστησαν υπουργοί, ο πρόεδρος της Βουλής και χιλιάδες κόσμος. Τη σορό του την μετέφεραν συμμαθητές του».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

22 - 26.8.2021

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΒΒΙΒΙΟ

Τρεις νέες εκδόσεις

Παρουσίαση τριών νέων εκδόσεων από τον Όμιλο Φίλων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Στροβόλου. Καλωσόρισμα από την πρόεδρο του Ομίλου δρa Μαρία Μιχαηλίδου. Θα παρουσιαστεί η ποιητική συλλογή της Μόνας Σαββίδου-Θεοδούλου «Πανσέληνος» από τον φιλόλογο και λογοτέχνη Στέλιο Παπαντωνίου, η μελέτη της Μαρίας Μιχαηλίδου «Ελένη Νικολαΐδου-Αυτονόμου», από τη Μύρια Βασιλείου, πρόεδρος της Π.Ο.Ε.Δ. και τα διηγήματα του Ανδρέα Στυλιανού «Όταν ο άγγελος έβγαλε φτερά» από τον φιλόλογο Χρίστο Παντελίδη. Τετάρτη 25 Αυγούστου, ώρα 7:30 μ.μ., Πολιτιστικό Κέντρο Στροβόλου, Αρχ. Κυπριανού 34.

ΧΟΡΟΣ

«Διάττοντες» της Χλόης Μελίδου

Το Χοροθέατρο Ομάδα Πέντε παρουσιάζει το έργο «Διάττοντες» της Χλόης Μελίδου. Πρόκειται για οκτώ μονόλογους (ή ένα έργο) για τη μοναξιά, την αποξένωση, την εξαθλίωση του ανθρώπου, για τις αντοχές μας που δοκιμάζονται από τον ίδιο μας τον εαυτό και την αιώνια σύγκρουση της δύναμης μας με τα πάθη μας. Διάττοντες άνθρωποι, άνθρωποι που έχασαν τη ζωή τους πριν πεθάνει το σώμα τους. Άνθρωποι που έφτασαν στα άκρα, που βρέθηκαν στο κοινωνικό περιθώριο, που δεν είναι απλώς παράνομοι, που δεν είναι απλώς αδύναμοι, είναι πολύ περισσότερα απ' όσα μας αφήνουν να δούμε, είναι το αποτέλεσμα της αδυναμίας της κοινωνίας. Σκηνοθεσία, χορογραφία: Χλόη Μελίδου. Δραματοργία: Δημήτρης Κωνσταντινίδης, Χλόη Μελίδου. Μουσική επιμέλεια: Δημήτρης Ζαχαρίου. Ερμηνεύουν οι Μαρία Φιλίππου, Δημήτρης Κωνσταντινίδης, Ρούλα Κλεοβούλου, Μάγια Μηνά, Βικτώρια Φιλίππου. 3, 4 και 5 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ Τεχνολώρος ΕΘΑΛ, Λεμεσός. Πληροφορίες: 99349265.

ΒΙΒΛΙΟ

Παρουσίαση εκδόσεων

Ο Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής και η Πολιτιστική Κίνηση Λάρνακας «Φίλοι της Λογοτεχνίας και του Πολιτισμού» διοργανώνουν παρουσίαση των ποιητικών συλλογών «Οι πικροδάφνες θέλουν κούρεμα» (2020), της Αγγέλας Καϊμακλίωτη, και «Στρώσεις του ανέφικτου» (2020), του Λεωνίδα Γαλάζη. Για τα βιβλία θα μιλήσουν οι δρες Νεοελληνικής Φιλολογίας δρ Κυριάκος Ιωάννου και δρ Έλενα Ματσάγγου. Την παρουσίαση και τον συντονισμό της εκδήλωσης θα έχει η Στέλλα Μιλτιάδου, υπ. διδ. Νεοελληνικής Φιλολογίας. Τετάρτη, 25 Αυγούστου, ώρα 8:00 μ.μ. Πολυχώρος Λόγος και Τέχνης ΡΟΕΣ, Αρχ. Κυπριανού 79Α, Λευκωσία 2059.

ΥΠΟΒΟΛΕΙΟ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΑΓΓΕΛΙΚΟΠΟΥΛΟΥ**

Ησυχία είναι η Αθήνα τις αυγουστιάτικες αυτές μέρες, απολαυστική θα έλεγα, • αλλά τα σαράκια σαράκια μέσα μας. • Δύο κυρίως: • Πόσα κρούσματα και διασωληνωμένους έχουμε σήμερα • και ποια φωτιά θα μας κάψει πάλι τα φυλλοκάρδια μας. • Δεν είναι τα μόνα, αλλά είναι αυτά που απειλούν να υπονομεύσουν την πορεία της χώρας – πορεία ούτως ή άλλως επί ξυρού ακμής. • Σταγόνες κουράγιου παίρνουμε από ειδήσεις όπως η καλή πορεία, παρ' όλ' αυτά, του τουρισμού, η συγκράτηση των οικονομικών εντός των προκαθορισμένων ορίων του κρατικού προϋπολογισμού, η σταθερή στάση της κυβέρνησης στη θέσπιση και εφαρμογή μιας σειράς μεταρρυθμίσεων • και, τελευταίοι, αλλά όχι και έσχατο, το δρόσισμα από την αρχηγική πλέον εμφάνιση του Πολάκη με την πολιτική που πρέπει να ακολουθήσει ο Σύριζα αν θέλει να ξαναγίνει κυβέρνηση. • Νά 'ναι καλά ο άνθρωπος. • «Πάντα τέτοια» να ευχηθούμε • – όπως μάλλον θα εύχονται, κατευχαριστημένοι, και οι κυβερνητικοί, διότι τέτοιων αντιλήψεων αντιπολίτευση είναι ακριβώς αυτή που τους εξασφαλίζει μακροήμερευση. • Σιωπηρά είχε εγκαταλειφθεί από την κυβέρνηση η αρχική πρωθυπουργική εξαγγελία ότι το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο θα επεκταθεί προς τα εγκαταλειμμένα κτίρια του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου στην Πατησίων, τα οποία και θα συμπεριλάβει. • Η επέκταση πάει καιρός που έχει αποφασιστεί, ως γνωστόν, να γίνει υπογειώς και ως το ανακαινισμένο «Ακροπόλ» στο απέναντι πεζοδρόμιο. • αλλά όπως και να έχει εκκρεμούσε μία, τουλάχιστον, απορία: • Καλά, και με τα παρατημένα στην τύχη τους κτίρια του ΕΜΠ τι τελικά θα γίνει; • Ετσι θα μνέσκουν, σαν φραντάσματα, για να στεγάζονται όποτε έχουν φαγούρες τα καλόπαιδα της αναρχοαυτονομίας, • αλλά και μερικά γραφεία καθηγητών της Αρχιτεκτονικής, που δεν κουνιούνται με τίποτα από το βολικό κέντρο; • Φαίνεται όμως πως ο αποσοβηθείς «κίνδυνος» να βάλει η κυβέρνηση χέρι και «να τα δώσει στο Μουσείο» ενεργοποίησε το έχον και κατέχον ΕΜΠ, το οποίο πρόσφατα διακήρυξε πως σκοπεύει να μετατρέψει το (βασιικό του συγκροτήματος) κτίριο Γκίνι σε «Πολιτιστικό Κέντρο» • (άλλο ένα – κι απέναντι από το Ακροπόλ μάλιστα), • με εκθέσεις, αίθουσα συνεδρίων, εστιατόριο, καφέ • – και βεβαίως φουλ ανακαίνιση, υποθέτω, των γραφείων των κυρίων καθηγητών που έχουν ριζώσει εκεί. • Μια άλλη αναπάντητη απορία είναι βέβαια τι συνέβη και η κυβέρνηση ανέκρουσε πρύμναν από την αρχική πρωθυπουργική «εξαγγελία». • Το πιθανότερο είναι ότι προσέκρουσε στην κάθετη άρνηση του ΕΜΠ να παραχωρήσει το έχει του, πράγμα που καθυστερημένα αντιλήφθηκε η κυβέρνηση ότι δεν μπορούσε, νομικά, να υπερκεράσει. • Αλλά αν έτσι έχουν τα πράγματα, κακώς δεν δόθηκε στην κοινή γνώμη η οφειλόμενη εξήγηση για την εγκατάλειψη της «εξαγγελίας» • και κυρίως κάκιστα είχε βιαστεί ο πρωθυπουργός να την κάνει, πριν βεβαιωθεί προηγουμένως ότι είναι πραγματοποιήσιμη. • Ψύλλοι στ' άχυρα; • Ναι, αλλά πετραδάκι πετραδάκι το τσαρδάκι χτίζεται, που έλεγε και εκείνο το παλιό λαϊκό. • Το τσαρδάκι της αξιοπιστίας και της συνέπειας. • Στον σάλο που έχει προκαλέσει διεθνώς το Χρονικό του Προαναγγελθέντος Φευγιού των ΗΠΑ από το διάσημο Αφγανιστάν • – αν και έτσι, όχι και άρον άρον, όπως συνέβη • ήρθε να προστεθεί και μία αντίδραση από τη χώρα της φοιηδράς πορτοκαλέας: • Η βαρυνφάκειος χαρμολύπη για την «τελική, μια για πάντα, ήττα του φιλελεύθερου - νεοσυντηρητικού ιμπεριαλισμού», αφ' ενός, • κι ένα «κουράγιο αδελφές», προς τις γυναίκες του Αφγανιστάν, αφ' ετέρου. • Απορώ που ο διανοούμενος Γιάννης παρέλειψε να προσθέσει στο τέλος κι εκείνη την τσεχοφική προτροπή: • «Στην Ευρώπη, αδελφές μου, στην Ευρώπη». • Μισά πράγματα.

ΘΕΑΤΡΟ

Φεστιβάλ ANTI-ΣΚΗΝΟ

Το Θεατρικό Φεστιβάλ ANTI-ΣΚΗΝΟ θα πραγματοποιηθεί και φέτος το διήμερο 27 - 28 Αυγούστου, στο υπαίθριο κοινοτικό πάρκο του Κάτω Πύργου Τηλλυρίας, τηρώντας όλα τα απαραίτητα μέτρα προστασίας. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται θέατρο, μουσική, workshop και συζητήσεις. Την Πέμπτη οι συντελεστές του Αντί-σκηνου και η νεολαία του Κάτω Πύργου ενώνονται για μια έντεχνη βραδιά με ελεύθερη είσοδο για όλους. Την Παρασκευή θα παρουσιαστεί το «Ένα κουβάρι είμαστε» της Χιτίτ Ραφτοπούλου, σε ερμηνεία Νάσιας Κελεπέσιου και σκηνοθεσία Μύριας Χώηλαρου, Νάσιας Κελεπέσιου. Αργότερα το «Έτσι θέλει το κατίν» με την Ερμανουέλα Ονισφόρου, σε σκηνοθεσία Μιχάλη Ασιήκκα. Ο θεατρικός μαραθώνιος της Πέμπτης συνεχίζει με το κυπριακό θεατρικό έργο «Άγριες Ιστορίες» με τους Βαλεντίνο Κόκκινο, Ραφαέλλα Καβάζη, Αντώνη Κλεάνθους και Στέλιο Θεοκάρους (σκηνοθεσία), την παράσταση «Η Σκοτεινή Πέτρα» του Αλμπέρτο Κονεχέρου, με τους Χάρη Ευριπίδου, και Φώτη Καράλη σε σκηνοθεσία Γιώργου Κυριάκου. Η βραδιά θα κλείσει με την ταινία μικρού μήκους «Pagota / A Queer Short Film» από τον ANDREA PAVLOU. Ερμηνείες: Ιωσφία Φτούλη, Άλκης Παπαδής, Ανατολή Μπελάγια, Άνα Δάνα. Το Σάββατο θα γίνουν τα εργαστήρια Bring your story από την Ομάδα Γισσεμίν, θα ακολουθήσει ο ορχηστρικός αυτοσχεδιασμός με λούπες ηλεκτρικής κιθάρας με τον Αντρέα Οικονομίδη. Το βράδυ θα παρουσιαστεί η παράσταση «kazanti» από την Ομάδα Γισσεμίν, με τις Ναταλία Παναγιώτου, Άννη Σοφοκλέους και Δέσποινα Χρυσάνθου. Θα ακολουθήσει «Η Ψηλικοτζού» από την ΕΘΑΛ σε ερμηνεία Μαρίας Βρόντη, Άνθη Κάσινου και σκηνοθεσία Αχιλλέα. Γραμματικόπουλου. Το φεστιβάλ θα κλείσει με μουσικό πρόγραμμα από τους aragarira rapare. 27-28 Αυγούστου, Κάτω Πύργος Τηλλυρίας.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Σύθαμπο» από το Αμφίδρομο Χοροθέατρο

Η Χορογραφία της Έλενα Χριστοδουλίδου στο πλαίσιο του Προγράμματος Πολιτιστικής Αποκέντρωσης ΥΠΠΑΝ με τίτλο «Σύθαμπο» αντικατοπτρίζει την ψυχή του τόπου μας, που είναι και δική μας ψυχή, η δική μας ψυχή είναι και η ψυχή του τόπου μας... Παραμονεύουν όμορφες εκπλήξεις εδώ. Από αυτές που απογειώνουν το συναίσθημα, απελευθερώνουν τη σκέψη, ξελαφρώνουν τη ψυχή. Κρύβουν μνήμες θαυμαστές αυτά τα μέρη. Χιλιάδων χρόνων. Είναι βέβαιο. Δεν θα μπορούσαν αλλιώς να ριζώσουν άνθρωποι τόσο μακρόβιοι σαν αυτούς που ριζώσαν εδώ. Χορεύουν οι Νικόλ Γιάννακα, Κυριάκος Ιεροδιακόπου, Αλίκη Ευγενίου, Ιωάννα Σάββα, Μάριος Λύρας. Κείμενα και κουτσοδούλια Αντώνης Σκορδής. Καστούμια Νάταλν Κυρμίζη. Εικαστικές παρεμβάσεις Ιωάννα Σινκλαίρ. Οπτικό υλικό Πέτρος Γιάννακας. Μουσική Χάρης Σοφοκλέους. Παραστάσεις Σάββατο 28/8 Κοίλη Πάφος, Κυριακή 29/08 Τρεις Ελιές Λεμεσός και Κυριακή 5/09 Πέρα Ορεινής Λευκωσίας.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Queer Wave 2021

Το φεστιβάλ ΛΟΑΤΚΙ+ κινηματογράφου της Κύπρου, Queer Wave, σπώνει αυλαία για πρώτη φορά με φυσική παρουσία την Παρασκευή 3 Σεπτεμβρίου στη Λευκωσία. Πρόκειται για τη δεύτερη έκδοση του φεστιβάλ, η οποία φέτος πραγματοποιείται με τη στήριξη του NiMAC [Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, Συνεργασία: Ίδρυμα Πιερίδη]. Το Queer Wave για δέκα ημέρες έχει ετοιμάσει ένα πλούσιο πρόγραμμα με πάνω από 30 πολυβραβευμένες ταινίες μικρού και μεγάλου μήκους. Οι θεματικές των ταινιών θα αντικατοπτρίζουν εμπειρίες ατόμων από ολόκληρο το φάσμα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Τις προβολές θα πλαισιώνουν συζητήσεις με τους συντελεστές και μέλη της κοινότητας, καθώς και παράλληλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Κύριος χώρος προβολών θα είναι το Θέατρο Πόλης ΟΠΑΠ (έναντι της Παλιάς Ηλεκτρικής). Αναλυτικό πρόγραμμα θα ανακοινωθεί σύντομα στην ιστοσελίδα queerwave.com.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Το τέρας μέσα μας

Κατακάλοκαιρο και τα πάντα βράζουν, πουθενά να κρυφτείς, εκτός και αν είσαι σκουλήκι, που μπορεί να μένει κάτω από τη γη και να προστατεύεται από τον καυτό ήλιο, μα και από τα άλλα δημιουργήματα της φύσης ή του Θεού, που μάλλον δεν τα εποίησε όλα εν σοφία – as είναι. Οι άνθρωποι καταντήσαμε να είμαστε άχθος αρούρης, όλοι μας, αλλά να μην το παραδεχόμαστε. Αφοριστικό ακούγεται, το αντιλαμβανόμαι, αλλά πραγματικά το αισθάνομαι, σίγουρα θα υπάρχουν εκεί έξω και άνθρωποι που πραγματικά προσφέρουν και αλαφροπατάνε μην τυχόν και πειράζουν τα σκουλήκια, αλλά σαφώς είναι λιγότεροι. Ζαφνικά, όλοι συγκλονιστήκαμε με το δράμα των Αφγανών, και την επικράτηση των Ταλιμπάν και να, αμέσως αρχίσαμε να τσακωνόμαστε για το αν πρέπει να δεχθούμε Αφγανούς πρόσφυγες, και αν αυτοί που θα έρθουν θα αλλοιώσουν τον πολιτισμό μας. Και ζαφνικά γινόμαστε διεθνολόγοι, υπέρμαχοι των ελευθεριών, και όλα αυτά

διαπρύσια τα κηρύττουμε από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και είμαστε για γέλια, και αν καθίσει κανείς και το καλοσκεφτεί βάζει άνετα και τα κλάματα. Φτάνουμε να κάνουμε και συγκρίσεις του δικού μας καθημερινού πολιτικού και κοινωνικού καθεστώτος, με εκείνο των Ταλιμπάν. Συγκρίνουμε προσωπικότητες όπως τον μητροπολίτη Μόρφου και μερίδα των αντιεμβολιαστών και άλλων «ψεκασμένων» με τους Ταλιμπάν πολεμιστές. Συχωρώστε με, αλλά είναι ύβρης, διότι εμείς εδώ μπορούμε να απαλλαχθούμε από τον κάθε προβληματικό ηγέτη, θρησκευτικό ή πολιτικό, αλλά επιλέγουμε να μην το κάνουμε, αντιθέτως έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο της αταβιστικής συμπεριφοράς να τους επιβραβεύουμε είτε με την ψήφο μας είτε με το πολύ δημοφιλές «κρύψε να περάσουμε». Στο Αφγανιστάν, όμως, παρ' όλα τα έξοδα η κοινωνία δεν ανασυντάχθηκε, δεν φωτίστηκε, εξοπλίστηκε, βέβαια. Και σήμερα δεν έχει να κάνει με μερικούς φανατικούς,

που απλώς κηρύττουν μίσος και στάζουν χολή και όζος, αλλά με αποφασισμένους ψυχρούς δολοφόνους, που δεν μένουν στα λόγια, αλλά περνάνε πολύ γρήγορα στις πράξεις. Και οι δικοί μας «ταλιμπάν» είναι επικίνδυνοι, αλλά η διαφορά είναι ότι εμείς είτε δεν ενδιαφερόμαστε πραγματικά να τους αντιμετωπίσουμε, είτε τους πολεμάμε διά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και τους κάνουμε τα μούτρα κρέας –συχωρώστε μου τη φράση. Οι δικοί μας μισαλλόδοξοι και φανατισμένοι, οι δικοί μας αρνητές πληθώρας ελευθεριών δρουν ελεύθεροι ακόμα, γιατί δεν καταφέραμε ως κοινωνία, εμείς οι υποτιθέμενοι προοδευτικοί και φιλελεύθεροι –με την έννοια εκείνη που δίνουν στον όρο ο Τζον Λοκ και ο Καντ– να τουςβάλουμε στην άκρη, διότι δεν έχουμε συμφωνήσει στις ορολογίες και τις θεωρίες. Φοβόμαστε το τέρας, και αντί να το πολεμάμε, του πετάμε παραπετάσματα για να μην το βλέπουμε. Δεν το ανεχόμαστε, δεν το μοιάζουμε, αλλά και

δεν το φοβόμαστε, γιατί απλώς δεν το βλέπουμε, το σκεπάζουμε με θεωρίες, λέξεις και αναρτήσεις, και μετά τηρούμε ευλαβικά το «επέστρεψε εις τα ίδια». Στο Αφγανιστάν και σε άλλες χώρες που υπάρχουν παρόμοια καθεστώτα ζουν εδώ και χρόνια οι κοινωνίες σε κατάσταση ομηρίας. Ο δυτικός πολιτισμός των ισχυρών επιβάλλεται και εμείς οι χρήσιμοι πλιθίοι ως αδύναμοι προσπαθούμε να πιαστούμε από κάποια τρίχα τους, και να ανέβουμε στο άρμα τους. Και κάνουμε και κόμματα, και φτιάχνουμε ιδεολογίες και τσακωνόμαστε μεταξύ μας, ενδώς στο Αφγανιστάν, στη Συρία και αλλού στη γειτονιά μας ο τρόμος, η αδικία και το σκοτάδι είναι καθημερινότητα.

Καλά θα κάνουμε λοιπόν να σταματήσουμε να κάνουμε φασαρία, να κάνουμε συγκρίσεις που μόνο γέλωτα προκαλούν και να αρχίσουμε να αντιμετωπίζουμε ώριμα πρώτα τα δικά μας προβλήματα, και μετά να λύσουμε των άλλων. Να προσπαθήσουμε για παράδειγμα να μη χρησιμοποιούμε τους

εργάτες και εργάτριες που έρχονται από χώρες της Ν.Α. Ασίας και τη Μ. Ανατολή σαν σκλάβους, αλλά και να έχουμε την ίδια έννοια και για τον διπλανό μας κι as μην είναι από τους καταραμένους της γης. Να πάσουμε να απαντήσουμε με το επικείμενο «μα, αφού έτσι κάνουν όλοι», να μαθαίνουμε στα παιδιά μας ότι το τέρας δεν έχει παρά ένα χρώμα. Ότι ο εχθρός του είναι η αμάθεια, η απαιδευσία και η βόλεψη του. Ότι το τέρας δεν είναι απέναντί μας, αλλά είναι δίπλα μας, μέσα μας, και θα πρέπει να το ξεσκεπάζουμε καθημερινά. Πρώτα και κύρια να το αναγνωρίσουμε μέσα μας και ύστερα στους άλλους. As αφήσουμε λοιπόν τις μεγαλοστομίες, as κρατήσουμε χαμηλά τα φιλανθρωπώμετρα και as δούμε πως κάνουμε καλύτερα τον κόσμο μας, αρχίζοντας από εμάς και από τον διπλό μας και as μη θεωρούμε ότι το σκουλήκι είναι παλαβό, βλαβερό ή αδύναμο, απλώς επειδή μας ανατριχιάζει.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Ποιος δολοφόνησε τον Μπουεντία;

Οι δημοσιογράφοι, οι πολιτικοί, η διαφθορά και το κοινό

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

«**Αν επρόκειτο** να δολοφονηθώ για ένα ρεπορτάζ κι έπρεπε να ψελλίσω τα τελευταία μου –διάσημα στο μέλλον– λόγια, θα έλεγα: καλά να πάθω». Αυτό είχε γράψει ο Μεξικανός δημοσιογράφος Μανουέλ Μπουεντία (Manuel Buendia) λίγο καιρό πριν δολοφονηθεί με τέσσερις σφαίρες στην πλάτη, έξω από τα γραφεία της ημερήσιας, υψηλής κυκλοφορίας, εφημερίδας Excelsior στην Πόλη του Μεξικού, στις 30 Μαΐου του 1984.

Η διαφθορά των πολιτικών κάθε βαθμίδας, των κρατικών θεσμών, τα καρτέλ ναρκωτικών, η παρουσία και δραστηριότητα της CIA στη Λατινική Αμερική αλλά και ισχυροί δεσμοί δημοσιογράφων με όλα τα παραπάνω, αποτελούν τις συνδετικές αναφορές στην αφήγηση του ντοκιμαντέρ που προβάλλεται στο Netflix με τίτλο «Ιδιωτικό Δίκτυο: Ποιος σκότωσε τον Μανουέλ Μπουεντία;». Ο σκηνοθέτης και σεναριογράφος Μανουέλ Αλκάλα ακολουθεί –και αυτός– την εξέλιξη «ερευνητική δημοσιογραφία ίσον ηρωική δημοσιογραφία» που είναι μια καθόλου κρυφή αφηγηματική συνταγή, αφού ταυτίζεται με τη στερεοτυπική αντίληψη του κοινού για το τι συνιστά γενικώς δημοσιογραφία και σίγουρα για το τι συνιστά την καλή δημοσιογραφία. Έτσι χρησιμοποιείται συχνά διευκολύνοντας μια μανικαϊστική πρόσληψη της δημοσιογραφίας και των εκπροσώπων της εκ μέρους του θεατή –και άρα του καταναλωτή ειδήσεων– ο οποίος απολαμβάνει την

εικόνα ενός ήρωα χωρίς σάρκα και οστά ενώ, ταυτοχρόνως, λοιδορεί συλλήβδην τους δημοσιογράφους της όποιας πατρίδας του, αδυνατώντας να συνθέσει μια ρεαλιστική σχέση ανάμεσα στην αξία που η δημοσιογραφία φέρει ανεξαρτήτως των εκπροσώπων της και στους ανθρώπους που την υπηρετούν.

Και μπορεί συγγραφικά μεγέθη και στοχαστές όπως ο Σταντάλ, ο Μπαλζάκ, ο Στίβενσον, ο Μαξ Βέμπερ να έχουν περιγράψει στα αριστουργήματά τους με τα πλέον μελανά χρώματα τους δημοσιογράφους αλλά είναι μάλλον απίθανο ένας νέος άνθρωπος στο ξεκίνημά του στη δημοσιογραφία να κοιτάχτηκε στον καθρέφτη και να είπε «ε, λοιπόν, πάμε να προστεθούμε σ’ αυτόν τον σιχαμερό συρφετό, θέλω να γίνω άλλο ένα φοβισμένο, γλοιώδες ανθρωπάκι όπως αυτό που περιγράφει ο Μπαλζάκ, να με λυπούνται όπως αυτόν που περιγράφει ο Βέμπερ». Σχεδόν το ίδιο απίθανο με την πιθανότητα η Άννα Πολιτόφσκαγια, η Μαρί Κόρβιν, η Ντάφνι Γκαλιζία, ο Πιέτερ ντε Βρις, δημοσιογράφοι δολοφονημένοι ή πεσόντες πολεμικοί ανταποκριτές, να κρατούσαν τη ρομφαία της δικαιοσύνης στο προσκεφάλι τους μέρα νύχτα. Στο ντοκιμαντέρ, αν και όχι εμφαντικά, γίνεται μια ιδιαίτερως ενδιαφέρουσα αναφορά στα πρώτα δημοσιογραφικά χρόνια του Μπουεντία και πώς βρέθηκε στη λάθος πλευρά της ιστορίας, την εκ διαμέτρου αντίθετη από αυτήν που οδήγησε στη δολοφονία του. Την 1η Ιανουαρίου του 1971, δημοσιογράφος ων, διοριστή-

κε επικεφαλής του Γραφείου Τύπου και Δημοσίων Σχέσεων της Πόλης του Μεξικού, δίπλα στον κυβερνήτη Αλφόνσο Μαρτίνεζ Ντομίνγκεζ. Ο Ντομίνγκεζ μαζί με τον τότε πρόεδρο της χώρας, Λουί Αλβάρεζ, ήταν υπεύθυνοι για μια συντονισμένη επίθεση εναντίον 10.000 διαδηλωτών φοιτητών από μια ομάδα πληρωμένων παραστρατιωτικών, τους «Χαλκόνες», οι οποίοι κατέκλυσαν τους δρόμους της πόλης κραδαινοντας υποτυπώδη όπλα όπως αλυσίδες και μπαστούνια μπαμπού, διαλύοντας βίαια τη διαμαρτυρία σε μια αιματηρή σύγκρουση που άφησε δεκάδες φοιτητές νεκρούς και περισσότερους από εκατό τραυματίες ενώ, βεβαίως, η αστυνομία έκανε τα στραβά μάτια. Η σφαγή του Corpus Christi, όπως ονομάστηκε, έμεινε ατιμώρητη. Στις δεκαετίες που ακολούθησαν την επίθεση, οι επιζώντες και οι οικογένειες των θυμάτων συνέχισαν να αναζητούν δικαιοσύνη, αλλά οι εκκλήσεις τους παραμένουν αναπάντητες μέχρι σήμερα.

Πίσω στο 1971, ο Μπουεντία, μετά τη σφαγή των φοιτητών παρήχθηκε από τη συγκεκριμένη θέση αλλά συνέχισε να υπηρετεί την κυβέρνηση από άλλες ανάλογες, θεσμικές θέσεις. Δημοσιογράφος ων. Δεν ασχολήθηκε ποτέ με την υπόθεση Corpus Christi αν και έβαλλε κατά παντός(!) διεφθαρμένου πολιτικού, είδος εν αφθονία στις δεκαετίες του ’70 και του ’80 και όχι μόνο στο Μεξικό. Δεν ήρθε επίσης ποτέ σε ρήξη με τους συναδέλφους του δημοσιογράφους, μεγάλο μέρος των οποίων

Το ντοκιμαντέρ που προβάλλεται στο Netflix με τίτλο «Ιδιωτικό Δίκτυο: Ποιος σκότωσε τον Μανουέλ Μπουεντία;» αναφέρεται στη δολοφονία του δημοσιογράφου, με τέσσερις σφαίρες στην πλάτη, στις 30 Μαΐου του 1984.

Εγραψε πολλά για την ανάμειξη της CIA στο Μεξικό στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, για ακροδεξιές ομάδες, για διεφθαρμένους αξιωματούχους και την ανάμειξή τους στο εμπόριο ναρκωτικών.

–όπως οι ίδιοι το περιγράφουν στο ντοκιμαντέρ– έπαιρνε ένα «μπόνους συνεργασίας» με την εκάστοτε κυβέρνηση και από αυτήν. Μίλησαν όλοι με τα καλύτερα λόγια στο ντοκιμαντέρ. Οι σχέσεις μεταξύ πολιτικών και δημοσιογράφων, πρώτα απ’ όλα με τους πρώτους να χρησιμεύουν ως πηγές, είναι εν πολλοίς αναγκαίες και επιβεβλημένες. Ο δημοσιογράφος είναι υποχρεωμένος να καταδυθεί στις ζωές των ανθρώπων που ερευνά ή απλώς στις ζωές και στην καθημερινότητα των ομάδων του πεδίου με το οποίο ασχολείται. Είναι υποχρεωμένος να ζησει μ’ έναν τρόπο μαζί τους, να ταυτιστεί, σε αρκετές χώρες όπως και στη δική μας,

να σκεφτεί... χωρίς να χάσει τον στόχο. Ο οποίος όμως είναι κινούμενος με διπλή έννοια: υπό την ευνόητη, ότι δηλαδή στην πορεία της οποίας δημοσιογραφικής εργασίας ένα θέμα-στόχος μπορεί να οδηγήσει σε κάποιο άλλο και υπό την –δυστυχώς και εδώ– ευνόητη, ότι αυτές οι επαφές θα εκτραπούν από σχέσεις και υποθέσεις εργασίας σε ισχυρούς δεσμούς, από τους οποίους ωφελούνται και οι δύο πλευρές με κατά τι περισσότερο όχι τη δημοσιογραφική, που τότε αποκτά χαρακτηριστικά μιας αναπόφευκτη απεχθούς ανθρωπινότητας, ενδυνάμυνς τη διάσταση της υπαρξιακής δικαίωσης, της κοινωνικής αναγνώρισης.

Η ηθικολογία

Αυτή η κοινωνική αναγνώριση παρεμπιπτόντως, προσλαμβάνεται ως τέτοια και από το κοινό που κατά τα άλλα αφού, όπως καταγράφουν έρευνες, θεωρεί τα ΜΜΕ αναξιόπιστα και τους δημοσιογράφους διαπλεκόμενους, δεν φείδεται της ψήφου του όταν οι «διαπλεκόμενοι» θέσουν υποψηφιότητα ως βουλευτές, αλλά ούτε και της επιδοκimasίας του όταν επιστρέψουν ως δημοσιογράφοι. Το να μην ισχύει αυτή η ακολουθία, σε αρκετές χώρες όπως και στη δική μας,

φαντάζει ως εξωτική συνθήκη. Ως μια ηθική τάξη που δεν υπάρχει λόγω να ακολουθούν οι πράξεις σου, είτε είσαι δημοσιογράφος είτε κοινό. Αφού το αντίθετο χαιρεί της γενικής αποδοχής πρόκειται... στην τελική, για μια άχρηστη και άτοπη ηθικολογία που συγκρούεται με το «φυσιολογικό». Και αυτό πάλι, αν φτάσει να γίνει σκέψη και προβληματισμός.

Ο Μανουέλ Μπουεντία έγραψε πολλά για την ανάμειξη της CIA στο Μεξικό στη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, για ακροδεξιές ομάδες όπως αυτή που έκανε τη βρώμικη δουλειά στη φοιτητική διαδήλωση του 1971, για διεφθαρμένους αξιωματούχους και την ανάμειξή τους στο εμπόριο ναρκωτικών από τα μεγάλα καρτέλ. Τελικώς δολοφονήθηκε. Με τους πολιτικούς να διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο. Ένας εξ αυτών ήταν ο κολλητός του φίλος. Η ερευνητική δημοσιογραφική δουλειά, η κάθε δημοσιογραφική δουλειά είναι μία πλευρά της ιστορίας. Ο τρόπος που διεξάγεται, η συνολική ακεραιότητα και ειλικρίνεια του ανθρώπου απέναντι στον εαυτό του πρωτίστως, αλλά και στον πολίτη-αναγνώστη, είναι μια άλλη. Η αξία καμιάς από τις δύο δεν επιτρέπεται να υποτιμάται χάριν της άλλης.

ΑΥΤΟ ΑΚΟΝΥΣ!

ΔΕΥΤΕΡΑ- ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
7:00 - 10:00

Γιώργος Λογίδης

Αντρέας Γιωργαλλής

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ

Listen Live
Radio Live

24sports.com.cy

ΣΠΟΡ FM 95.0
ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

WE BREED CHAMPIONS

ΕΥΓΛΙΑΝΟΣ ΧΡΗΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
ITF RANKING 153

ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΕΖΟΝ ΑΡΧΙΣΑΝ

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΕΣΕΩΝ

(ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΟ MELKONIAN EDUCATIONAL INSTITUTE)

Για περισσότερες πληροφορίες:
E-mail: info@tennismasteracademy.com.cy
Τηλέφωνο: 22105929 / 99606625

#HellenicBankMASTERS

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

evian

perrier

McDonald's

Tecnifibre

UNIVERSITY OF NICOSIA

ΣΠΟΡ FM

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΠΡΙΑ

Electroline

POWERED BY

Το Χόλιγουντ κάνει ταινίες για το τίποτα

Ο διάσημος Πολωνός συνθέτης Ζμπίγκνιεφ Πράισνερ μιλάει στην «Κ» με αφορμή την ταινία «Ο άνθρωπος του Θεού»

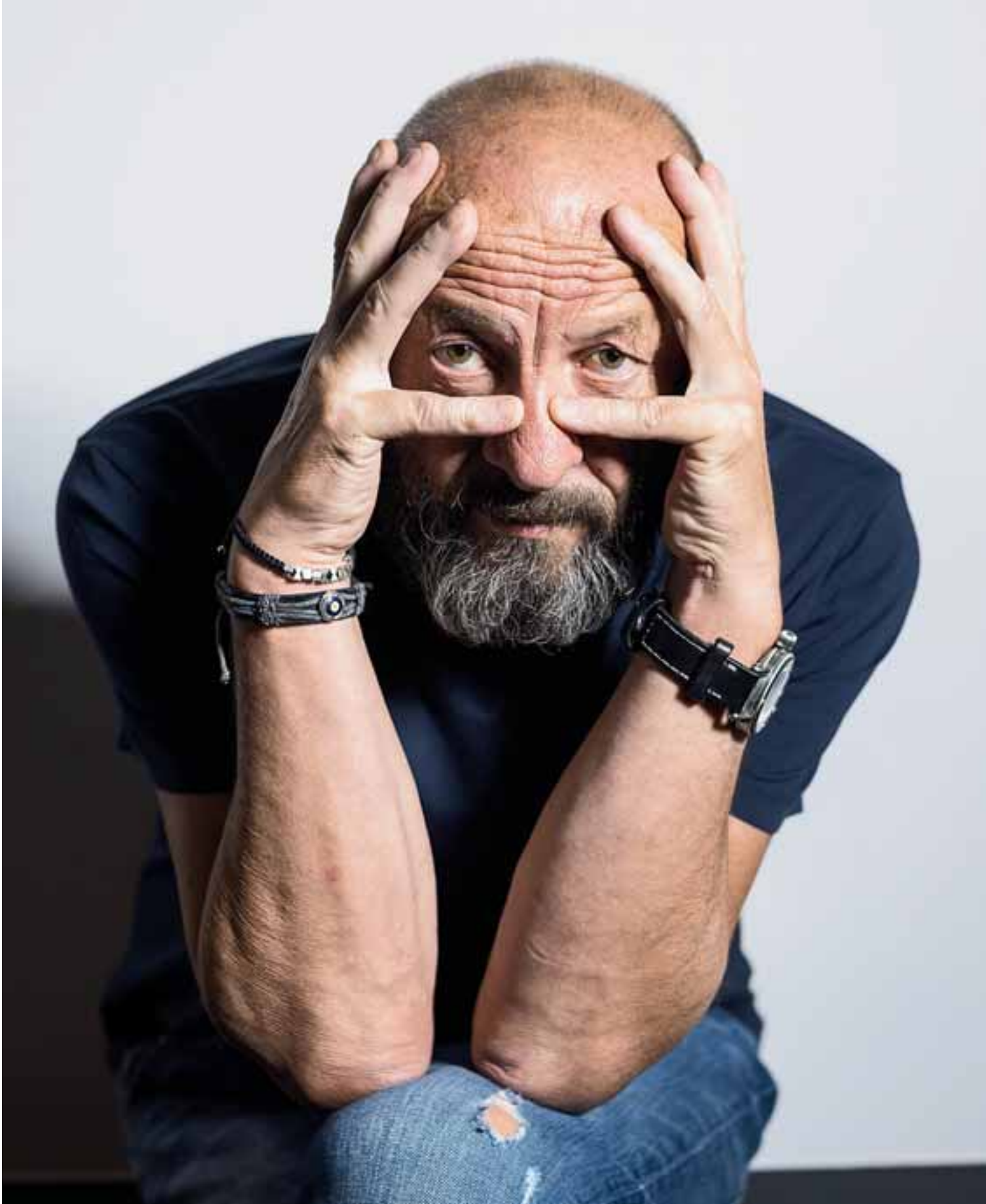
Συνέντευξη στην **ΤΑΣΟΥΛΑ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Συναντηθήκαμε πριν από έναν και πλέον χρόνο, σε μιαν... άλλη εποχή: στο τέλος της πρώτης καραντίνας, πριν μετρήσουμε τέσσερα και πλέον εκατομμύρια νεκρούς από COVID-19, πριν από το εμβόλιο, πριν από τη συνειδητοποίηση ότι αυτός ο ιός ήρθε για να μείνει... Ήταν καλοκαίρι του 2020. Τα περιοριστικά μέτρα είχαν λήξει, η ψυχολογία του κόσμου είχε αλλάξει, οι προσδοκίες ήταν πολλές. Ο Ζμπίγκνιεφ Πράισνερ είχε περάσει έξι μήνες lockdown στην πατρίδα του, την Πολωνία, σ’ ένα μικρό σπίτι στο βουνό, και είχε έρθει στην Ελλάδα για τα γυρίσματα της διεθνούς παραγωγής «Man of God» (Ο άνθρωπος του Θεού), σε σκηνοθεσία της Γελένα Πόποβιτς, με τον Αρν Σερβετάλη στον πρωταγωνιστικό ρόλο, αυτόν του Αγίου Νεκταρίου. Η κυκλοφορία της

“

Πιστεύω ότι κάτι υπάρχει πάνω και πέρα από εμάς. Αλλά δεν είμαι άνθρωπος της θρησκείας με τη συμβατική έννοια.

ταινίας καθυστέρησε προφανώς λόγω πανδημίας. Βγαίνει, τελικά, στις ελληνικές αίθουσες στις 26 Αυγούστου, σε διανομή της Feelgood Entertainment. Ο διάσημος συνθέτης κινηματογραφικής μουσικής, 66 ετών, βασικός συνεργάτης του Κριστόφ Κισλόφσκι, ανυπομονούσε να περάσει λίγες μέρες στη Ρόδο, όπου έχει αγοράσει σπίτι από τα μέσα της δεκαετίας του ’90. «Το αγαπώ πολύ αυτό το νησί», μου έλεγε. «Περνάω φανταστικά! Τώρα που το σκέφτομαι, έχω πιο πολλούς φίλους εδώ, περισσότερους από ό,τι στην Πολωνία. Η Ελλάδα έχει γίνει δεύτερη πατρίδα μου και όπως πάνε τα πράγματα ίσως γίνει πρώτη. Σκοπεύω να περνάω περισσότερο χρόνο στη Ρόδο στο μέλλον». Ποια είναι η βασική διαφορά ανάμεσα στις δύο χώρες; τον ρώτησα. «Τρεις χιλιάδες χρόνια πολιτισμού! Τι άλλο;». – **Γνωρίζατε ποιος ήταν ο Άγιος Νεκτάριος πριν πείτε ναι σ’ αυτή τη συνεργασία;** – Η αλήθεια είναι πως όχι. Όμως το σενάριο που μου έστειλε η Γελένα ήταν πολύ καλό. Στη συνέχεια άρχισα να ψάχνω και να διαβάζω περισσότερα γι’ αυτόν τον άνθρωπο και ως προσωπικότητα τον βρήκα εξαιρετικά ενδιαφέροντα. Στα γυρίσματα διαπίστωσα πόσο καλοί είναι οι ηθοποιοί που παίζουν στην

«Αν κρίνω από τον εαυτό μου, ναι, η πανδημία μπορεί να μας αλλάξει, να μας βάλει στον δρόμο της αυτογνωσίας», λέει ο Ζμπίγκνιεφ Πράισνερ.

ταινία. «Ο άνθρωπος του Θεού» δεν αφορά μόνο την Ελλάδα. Είναι μια πανανθρώπινη, οικουμενική ιστορία για την αγάπη και την πίστη, που σε καθλώνει με την αλήθεια της. Τίποτα ψεύτικο δεν έχει, τίποτα επιτηδευμένο. – **Εσείς είστε θρησκευόμενος;** – Πιστεύω ότι κάτι υπάρχει πάνω και πέρα από εμάς. Αλλά δεν είμαι άνθρωπος της θρησκείας με τη συμβατική έννοια. Η Εκκλησία, ειδικά η Καθολική, έχει κάνει αμέτρητα λάθη, τα οποία έχουν πληρώσει πολλές γενιές. Οι επικεφαλής της, οι επίσκοποι, ουσιαστικά υποδύονται έναν ρόλο. Λένε στους ανθρώπους ότι πρέπει να ζουν τα-

πεινά, με λίγα, κι εκείνοι ζουν σαν βασιλιάδες. Το κήρυγμά τους είναι άδειο, κενό αληθινού περιεχομένου. – **Συνεργαστήκατε με τον Κριστόφ Κισλόφσκι σε πολλές ταινίες. Τι σας «έδωσε»;** – Η θλίψη. Βιώναμε τη στενοχώρια μας με τον ίδιο τρόπο. Ήταν κάτι σχεδόν μεταφυσικό, δυσκολευόμαι να το περιγράψω. Συναντηθήκαμε στο σωστό σημείο, τη σωστή χρονική στιγμή και εκπέμπαμε στο ίδιο μήκος κύματος. Μας ένωναν η κατανόηση, ο αλληλοσεβασμός, οι ίδιοι φόβοι και προβληματισμοί, η ίδια αντίληψη του κόσμου και αισθητική. Αυτά με τον καιρό έγιναν δυνατή φιλία

και μεγάλη αγάπη – κι όλα ήταν εύκολα από εκεί και πέρα. – **Ποιες είναι οι ιδανικές συνθήκες για να γράψετε μουσική; Πρέπει να είστε κάπου μόνος; Από πού εμπνέεστε;** – Αυτό που περιγράφετε είναι η ρομαντική θεώρηση της ζωής ενός συνθέτη (γέλια). Η έμπνευση είναι το ζητούμενο κι εγώ εμπνέομαι από τα πάντα: από ανθρώπους και μέρη, από ήχους και εικόνες. Μετά πρέπει να βρω τις λέξεις, σε επίπεδο μουσικής, για να περιγράψω αυτό που είδα και ένιωσα, να το μοιραστώ με άλλους ανθρώπους. Δεν υπάρχουν ιδανικές συνθήκες. Παντού μπορώ να γράψω, εκτός από

ένα μέρος: το σπίτι μου στην Ελβετία. Δεν ξέρω γιατί. Ίσως επειδή εκεί όλα είναι τόσο χαλαρά, τόσο ήρεμα, τόσο... βαρετά (γέλια ξανά). – **Εχετε απορρίψει δεκάδες προτάσεις συνεργασίας με το Χόλιγουντ. Γιατί;** – Γιατί το Χόλιγουντ κάνει ταινίες για το... τίποτα. Δεν μπορεί να δημιουργήσει κάτι απλό και ενδιαφέρον. Ελπίζω η πανδημία να γίνει αφορμή κάτι να αλλάξει στην αμερικανική κινηματογραφική βιομηχανία. Δεν μπορεί αυτή η ανοησία να συνεχιστεί, με τις σαχλές ταινίες και τους «σταιρ» με τα τεράστια συμβόλαια εκατομμυρίων δολαρίων.

– **Γενικότερα, πιστεύετε ότι θα μας αλλάξει η πανδημία;** – Αν κρίνω από τον εαυτό μου, ναι, μπορεί να μας αλλάξει, να μας οδηγήσει σε μια ηθική ανανέωση, να μας βάλει στον δρόμο της αυτογνωσίας. Πέρασα τους έξι μήνες της πρώτης καραντίνας στο μικρό σπίτι που έχει η οικογένειά μου σ’ ένα βουνό της Πολωνίας. Επιδιόρθωσα ολομόναχος την ξύλινη στέγη του, το έβαψα, έκανα ένα σωρό επιδιορθώσεις. Κάθε βράδυ, κατάκοπος από τόση δουλειά, θυμόμουν τα παιδικά μου χρόνια και τους ανθρώπους που είχαν περάσει από τα δωμάτιά του. Έκανα την αυτοκριτική μου, αναγνωρίζοντας λάθη που για καιρό αρνιόμουν να παραδεχτώ. Ήταν ευεργετική για μένα αυτή η αναγκαστική εσωστρέφεια. – **Επικειρήσατε να μελοποιήσετε Καβάφη. Γιατί δεν συνεχίσατε;** – Πώς να συνεχίσω, αφού απέτυχα παταγωδώς; Όταν η ποίηση είναι τόσο όμορφη, όταν ένα ποίημα είναι ολοκληρωμένο έργο τέχνης, η μουσική όχι μόνο δεν θα του προσφέρει τίποτα αλλά ίσως το χαλάσει, διαταράζει την ισορροπία του. – **Το αγαπημένο σας ποίημα του Καβάφη;** – «Περιμένοντας τους βαρβάρους». Αν θυμάμαι καλά γράφτηκε γύρω στο 1900.

Τώρα που το σκέφτομαι, έχω πιο πολλούς φίλους εδώ, περισσότερους από ό,τι στην Πολωνία. Η Ελλάδα έχει γίνει δεύτερη πατρίδα μου.

– **Αν δεν είχατε γίνει συνθέτης...** – Θα ήμουν αρχιτέκτονας. Όλα τα σπίτια μου ο ίδιος τα έχω σχεδιάσει. – **Οι σπουδές σας, στην Ιστορία και στη Φιλοσοφία, τι σας προσφεραν;** – Όσο πιο πολλά γνωρίζει ένας άνθρωπος, όσο πιο σοφός γίνεται, τόσο πιο δημιουργικός είναι σε οτιδήποτε καταπιάνεται. – **Μια εικόνα από την Ελλάδα που θυμάστε πάντα με νοσταλγία;** – Αύγουστος, σε κάποιο πανηγύρι στη Ρόδο, χιλιάδες άνθρωποι να χορεύουν αγκαλιασμένοι – προ κορωνοϊού εννοείται. Ακόμα και ο καλύτερος χορογράφος στον κόσμο θα ζήλευε τον συγχρονισμό και την ενέργειά τους. – **Σε μια εγκυκλοπαίδεια του μέλλοντος, στο λήμμα «Πράισνερ» τι θέλετε να γράφει;** – Έζησε και πέθανε. Όπως όλοι μας.

 Η ταινία «Ο άνθρωπος του Θεού» κυκλοφορεί στις 26 Αυγούστου. Σκηνοθεσία: Γελένα Πόποβιτς. Παίζουν: Αρνης Σερβετάλης, Αλεξάντερ Πέτροφ, Μίκι Ρουρκ, Καρουφυλλιά Καραμπέτη, Γιάννης Στάνκογλου, Γεράσιμος Σκιαδαρέσης, Χρήστος Λούλης κ.ά. Διανομή: Feelgood Entertainment.

«“Ο άνθρωπος του Θεού” δεν αφορά μόνο την Ελλάδα. Είναι μια πανανθρώπινη, οικουμενική ιστορία για την αγάπη και την πίστη, που σε καθλώνει με την αλήθεια της. Τίποτα ψεύτικο δεν έχει, τίποτα επιτηδευμένο».

Όταν το έγκλημα αφέθηκε στη μέση

Μια ιστορία οικογενειακής προδοσίας, μετάνοιας και αντεκδίκησης, με σχεδόν αμείλικτο λόγο και συναρπαστική εξέλιξη

ΝΤΟΜΕΝΙΚΟ ΣΤΑΡΝΟΝΕ
Τα κορδόνια
μυθρ. Σταύρος Παπασταύρου
εκδ. Πατάκη, σελ. 214

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Ένα ζευγάρι χωρίζει. Είναι παντρεμένοι από πολύ μικροί, ήδη μετρούν χρόνια γάμου, έχουν δύο παιδιά, ζουν περιορισμένα από κάθε άποψη και ξάφνου εκείνος φεύγει. Η αφορμή είναι ο έρωτάς του για μια άλλη γυναίκα. Η αιτία είναι η ανάγκη του να ανακτήσει την ελευθερία του, αυτό το αίσθημα ότι δεν είναι δέσμιος των υποχρεώσεων, των ευθυνών, της καθημερινότητας, του περικλειστού κόσμου της οικογενειακής ζωής. Και η βαθύτατη ανάγκη του να υπάρξει χωρίς το άγρυπνο μάτι της γυναίκας του, που λάμπει επικριτικό, ανηλεές, σαρκοβόρο, προμηνύει την πλήρη αστάθειά της, την οριακή ανισορροπία της.

Επειτα από χρόνια, θα προσπαθήσει να αποκαταστήσει τη χαμένη σχέση με τα παιδιά του, θα νιώσει ότι τον αγαπούν και τους λείπει, θα τους παραχωρήσει χώρο και χρόνο, θα ενδιαφερθεί σοβαρά να υπάρξει και πάλι ως πατέρας στη ζωή τους, και έτσι θα αρχίσει η αντίστροφη μέτρηση της επιστροφής. Η νέα του σχέση θα καταρρεύσει υπό την παρουσία των παιδιών του και τον ρόλο που εκείνος διεκδικεί ξανά. Και πράγματι, θα επιστρέψει. Δεν είναι φτιαγμένος για το τέλει έγκλημα. Γιατί το έγκλημά του ήταν ότι κατάφερε να πληγώσει βαθιά την οικογένεια που είχε αφήσει πίσω του, να τη σκοτώσει, να τη σημάδεψει για πάντα, αλλά αδύναμος, άφησε

το έγκλημα στη μέση. Γύρισε πίσω. Οι ενοχές αποδείχθηκαν δυνατότερες από τον ίδιο, τις ανάγκες και τις επιθυμίες του.

Συμμόρφωση. Αυτή θα είναι η λέξη που θα ορίζει τη ζωή του μετά την επιστροφή. Τα αιτήματα της γυναίκας του, άλλοτε άμεσα και ξεκάθαρα, άλλοτε σιωπηρά ή υπονοούμενα, οφείλουν να ικανοποιούνται αδιαμαρτύρητα και σιωπηλά, διαφορετικά, αφού η ίδια ξέρει πια να επιβιώνει από την καταστροφή όπως την έζησε ήδη με τη φυγή του, του δείχνει σταθερά την έξοδο. Τον διώχνει, ωστόσο, και όταν τον αφήνει να μείνει. Απαξίωση, προσβολές, αμφισβήτηση, αποκοπή από τα παιδιά, περιφρόνηση και

Μέσα σε όλη αυτή τη δυστυχία, όπου τόσο έντονα μας τοποθετεί ο συγγραφέας, μπορούμε να σταθούμε αισιόδοξοι, γεμάτοι ελπίδα.

μια ακάματη προσπάθεια συνεχούς επιβελούσής της συνθέτουν την εικόνα της ζωής του, και εκείνος, ανίκανος να υψώσει ανάρστημα, να διεκδικήσει σεβασμό και αποδοχή χωρίς αίρεση, υποχωρεί καταστροφικά για τον ίδιο και ολέθρια για τα παιδιά του, που βλέπουν μια σκιά αντί για έναν πατέρα, έναν ξένο αντί για εκείνον που αγαπούσαν. Το ζευγάρι, σε προχωρημένη ηλικία πια και χωρίς τα παιδιά του στην ίδια στέγη, επιστρέφει μετά μια εβδομάδα διακοπών και βρίσκει

Ένας σωρός από αισθήματα, σκέψεις και επιλογές: πόση ευθύνη, πόση δέσμευση, πόση ανελευθερία και συμβατικότητα αντέχει μια σχέση;

το σπίτι του κατεστραμμένο. Τι-ποτα δεν έχει μείνει όρθιο, χωρίς όμως και να λείπει κάτι. Εκτός από τον γάτο. Αυτή είναι η τέλεια ανατροπή που γεννάει το ταλέντο του

Σταρνόνε. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, παρακολουθούμε μια ιστορία τραγική αλλά οικεία, γεμάτη πληγές αλλά προβλέψιμη, σκληρή μα γνωστή. Τα παιδιά, ενήλικοι με

Στα «Κορδόνια», ο Σταρνόνε αφήνει κάθε μέλος της οικογένειας να αφηγηθεί πώς εισπράττει όσα βιώνει.

ταραγμένες ζωές, ορίζονται απολύτως από την άρρωστη, στρεβλή οικογενειακή ζωή που βίωσαν. Οι απόψεις τους, οι επιλογές τους, ο τρόπος τους, η ζωή που έχουν διαλέξει, διαμετρικά αντίθετη για το καθένα τους, βρίσκουν έρεισμα σε όσα είδαν, ένιωσαν, έμαθαν ζώντας με δυο γονείς που δεν αγαπούσαν, δεν αποδέχονταν, δεν εκτιμούσαν, δεν ανέχονταν καν ο ένας τον άλλον. Η απόρριψη του παρελθόντος που, ακόμη και έτσι, ορίζει το παρόν και το μέλλον και βασανίζει.

Σελίδα τη σελίδα, ένας σωρός από αισθήματα, σκέψεις, επιλογές βασανίζουν και εμάς. Πόση ευθύνη, πόση δέσμευση, πόση ανελευθερία και συμβατικότητα αντέχει μια σχέση; Πόση ανοχή, αδυναμία, αυταρχικότητα, έλλειψη αγάπης και στοργής αντέχουν τα παιδιά; Αλή-

θειες που πληγώνουν και επιτρέπουν ειλικρινείς σιωπές ή ψέματα υποκρισίας και αλλοτρίωσης θέλουμε για να είμαστε ήρεμοι; Εντιμοί; Μια κίνηση αγάπης, ένας κρυφός δεσμός συνωμοσίας, αποδοχής και συγχώρεσης είναι ο τρόπος που δένονται τα κορδόνια από τον πατέρα και τα παιδιά, ο ίδιος τρόπος. Ο τρόπος υπάρχει για να τους συνδέει, να τους ενώνει, να μην τους αφήνει να ξεχαστούν από την απουσία, τη στέρση, την εγκατάλειψη, υπάρχει και για να τους σφίγγει ασφυκτικά και να πνίγει ζωές.

Ο Σταρνόνε αφήνει κάθε μέλος της οικογένειας να αφηγηθεί μόνο του πώς βιώνει αυτή τη ζωή. Ξεκινάει με τη σύζυγο και μητέρα, που περιγράφοντας τη δυστυχία της απευθύνεται στον σύζυγο που την εγκατέλειψε για να τον συνενώσει, να τον επαναφέρει με κάθε τρόπο, με κάθε τίμημα. Κυρίως, με την απώλεια της αξιοπρέπειάς της. Συνεχίζει με τη διήγηση του άνδρα, που προσπαθεί να εξηγήσει, να λειάνει, να δικαιολογήσει αποφάσεις, σκέψεις, πράξεις. Τέλος, δίνει τον λόγο στα παιδιά, που ανατρέπουν όσα γνωρίζουμε, όσα είδαμε με τα μάτια των γονιών. Καίριος, αιχμηρός, σχεδόν αμείλικτος λόγος, κατάδυση σε μύχια αισθήματα και αντιφάσεις, συναρπαστική εξέλιξη χαρακτηρίζουν τούτη την ιστορία.

Μέσα σε όλη αυτή τη δυστυχία, όμως, όπου τόσο έντονα, σχεδόν τραγικά, μας τοποθετεί ο συγγραφέας, ίσως και εξαιτίας της, μπορούμε να σταθούμε αισιόδοξοι, γεμάτοι ελπίδα. Οι επιλογές είναι όλες δικές μας, αρκεί μονάχα να είμαστε συνεπείς και να αντέχουμε τις συνέπειες.

Ακούς
ό,τι αγαπάς...
και αυτό
το
καλοκαίρι

RADIO LIVE

Ακούστε το Love FM 100.7 όπου κι αν είστε αυτό το καλοκαίρι μέσα από το www.lovefm.com.cy ή μέσα από το application **RADIO LIVE CYPRUS** που κατεβάζετε δωρεάν στο κινητό σας.

PIK 1

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Στις οκτώ το βράδυ ακριβώς.
- Ενημέρωση με εγκυρότητα, σοβαρότητα, αντικειμενικότητα.
- Από κάθε σημείο στην Κύπρο και τον κόσμο, με το πιο εκτεταμένο δίκτυο ανταποκριτών.

Παρουσίαση:
Αντρέας Κημήτρης

Σκηνοθεσία:
Μαρίνος Γιαννάκης
Νείλος Ιακώβου

Εκτελεστική Παραγωγή:
Μαρία Χαρή

(Με ταυτόχρονη νοηματική στο PIK 2)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ

Μπελ επόκ της Σουηδίας

Στο μουσείο Moderna της Στοκχόλμης, μια έκθεση έργων τέχνης και φωτογραφίας μάς μεταφέρει στην εποχή 1890-1914 μέσα από το σαλόνι της Λαΐδης Μπάρκλεϊ, συζύγου Βρετανού διπλωμάτη. Περισσότερα από 300 έργα τέχνης από τις συλλογές του Moderna καθώς και του Εθνικού Μουσείου ανασυνθέτουν την ατμόσφαιρα της μεγαλοαστικής ζωής στη Σουηδία μέσα από πορτρέτα και αντικείμενα. Οι συλλογές του ζεύγους Μπάρκλεϊ είναι ενδεικτικές του κλίματος μιας εποχής.

ΝΙΟΥΚΑΣΤΛ

Τείχος του Αδριανού

Τμήμα του Τείχους του Αδριανού στην Αγγλία ήρθε στο φως στη διάρκεια έργων αποδέτευσης στην πόλη του Νιούκαστλ. Το θραύσμα του τείχους αποκαλύφθηκε κάτω από έναν πολυσύχναστο δρόμο. Το Τείχος του Αδριανού, μεγάλο έργο της εποχής, χτίστηκε πριν από 1.900 χρόνια για να ορίσει τα βόρεια σύνορα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Διατρέχει τη βόρεια Αγγλία σε μήκος 73 μιλίων και ολοκληρώθηκε το 128 μ.Χ. Θυμίζει σε όλους μας το ρωμαϊκό παρελθόν της Βρετανίας.

ΒΙΕΝΝΗ

Γυναίκες της Βενετίας

Το γυναικείο πρότυπο ομορφιάς του 16ου αιώνα, όπως το ανέδειξαν ο Τιτσιάνο και άλλοι σύγχρονοί του ζωγράφοι, προβάλλεται θεαματικά στη νέα έκθεση που ανακοίνωσε το Ιστορικό Μουσείο Τέχνης της Βιέννης. Η έκθεση θα εγκαινιαστεί στις 5 Οκτωβρίου (και θα διαρκέσει έως τον Ιανουάριο) εστιάζοντας στην τέχνη του Τιτσιάνο και στις προσωπογραφίες γυναικών. Προβάλλονται η τέχνη της Βενετίας, το θηλυκό πρότυπο της εποχής, η μόδα, η κόμμωση, η κοινωνική εξωστρέφεια.

ΣΑΝΤΑ ΜΠΑΡΜΠΑΡΑ

Νέα αρχή

Το Μουσείο Τέχνης της Σάντα Μπάρμπαρα άνοιξε πλήρως ανακαινισμένο με νέες αίθουσες έπειτα από εργασίες έξι ετών, προϋπολογισμού 50 εκατ. δολαρίων. Το νέο πρόσωπο του μουσείου είναι έργο των Kurier Architects με έδρα τη Σάντα Μπάρμπαρα. Το ιστορικό κτίριο του 1912 αναδεικνύεται πλέον με μεγαλοπρέπεια, όπως και οι συλλογές με 25.000 εκθέματα. Το μουσείο απέκτησε επιπλέον αντισεισμική θωράκιση λόγω της σεισμογενούς φύσης της Καλιφόρνιας.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Σχέδια του Γκέινσμπο

Είκοσι πέντε σχέδια του Τόμας Γκέινσμπο (1727-1788) ταυτοποιήθηκαν πρόσφατα, καθώς θεωρούνταν έως τώρα έργα του σερ Εντουν Λάντσεερ και φυλάσσονταν με αυτήν την πληροφορία στον πύργο του Γουίνδσορ. Τα σχέδια, όλα τοπιογραφίες, θα παρουσιαστούν σε έκθεση το 2021 και το 2022 με τίτλο «Ο νεαρός Γκέινσμπο: τοπιογραφίες που ήρθαν στο φως». Η έκθεση θα παρουσιαστεί στην Πινακοθήκη του Γιορκ, στην Εθνική Πινακοθήκη της Ιρλανδίας και στο Κάστρο του Νότινχαμ.

Ο γλύπτης Ντάνιελ Τσέστερ Φρεντς το 1914 στο ατελιέ του, δουλεύοντας πάνω στο «Πνεύμα της ζωής» με μοντέλο τη Χέτι Αντερσον.

Το μαύρο μοντέλο του Μανχάταν που πόζαρε ως λευκό κορίτσι

Η σουγκινπική ιστορία της Χέτι Αντερσον (1873-1938) έρχεται σταθερά στο φως μετά τη λήθη που σκέπασε τη μακρά καριέρα της ως εκ των πλέον περιζήτητων μοντέλων της Νέας Υόρκης. Η Χέτι ήταν Αφροαμερικανίδα, αλλά το δέρμα της ήταν φωτεινό, τα μαλλιά της κυματιστά και τα χαρακτηριστικά της λεπτά, γι' αυτό ακόμη και όταν πέθανε, ξεχασμένη ήδη από τον κόσμο της τέχνης, κανείς δεν πίστευε ότι το πιο ακριβοπληρωμένο μοντέλο της Αμερικής για γλυπτά και νομίσματα ήταν ένα μαύρο κορίτσι που είχε δραπετεύσει από την καταπίεση του Νότου και είχε βρει την ελευθερία της στο Μανχάταν της δεκαετίας του 1890. Οι «Νιου Γιορκ Τάιμς» της έκαναν πρόσφατα αφιέρωμα, καθώς η περίπτωση της αναδεικνύεται μέσα από τη σύγχρονη ατζέντα της απελευθέρωσης κάθε καταπιεσμένης ταυτότητας. Εκθέσεις και αφιερώματα για την όμορφη Χέτι με το αγαλματένιο σώμα ετοιμάζονται σε μουσεία, όπως στο όμορφο μουσείο Bowdoin στο Μέιν (στο πλαίσιο έκθεσης με θέμα τις μαύρες γυναίκες στην τέχνη) αλλά και στην περιοδεύουσα έκθεση της Αμερικανικής Ομοσπονδίας Τεχνών για το 2023 με τίτλο «Μνημεία και μύθοι: Η Αμερική των γλυπτών Αουγκούστους Σεντ-Γκόντενς και Ντάνιελ Τσέστερ Φρεντς». Και οι δύο αυτοί γλύπτες υπήρξαν τίτάνειες μορφές της Αμερικής του 1900, ενταγμένοι πλήρως στους θεσμούς και στις ιε-

ραρχήσεις της κοινωνίας, δημιουργοί υψηλής αισθητικής που άφησαν παρακαταθήκη σε μνημεία σε όλη τη χώρα. Η Χέτι ήταν αγαπημένο μοντέλο τους. Αγνώστο παραμένει αν αυτοί οι γλύπτες είχαν αντιληφθεί ότι το μελαχρινό μοντέλο τους ήταν ένα μαύρο κορίτσι του Νότου. Η ειρωνεία είναι ότι, δεδομένης της σωματικής διάπλασης της Χέτι, η ίδια αναγνωριζόταν από τη θεσμική (και σαφώς ρατσιστική) Αμερική της εποχής ως ιδανικό μοντέλο για να ενσαρκώσει το αρχαιοελληνικό ιδεώδες που αγαπούσε η αισθητική του 1890-1910. Εθωρείτο ιδανική «Νίκη». Τα αμερικανικά περιοδικά έγραφαν το 1899 πως δεν θα μπορούσε να βρεθεί ιδανικότερο παράστημα για να ενσαρκώσει την ιδέα της ελληνικής ομορφιάς από το σώμα της Χέτι Αντερσον. Η μορφή και η σιλουέτα της αποτυπώθηκαν σε αγάλματα, εισόδους κτιρίων, εμβλήματα και μετάλλια, και ήταν τόσο περιζήτητη που αν και πάντα χαμηλών τόνων είχε την ευχέρεια να διαλέγει εκείνη τους καλλιτέχνες που τη ζητούσαν επίμονα. Σταδιακά, άλλαξαν τα γυναικεία πρότυπα στην τέχνη και η Χέτι μεγάλωσε και λησμονήθηκε. Το πιστοποιητικό θανάτου της την ανέφερε ως «μοντέλο». Ενταφιάστηκε σε κοιμητήριο λευκών στην Κολούμπια, αλλά τα τελευταία χρόνια, η περίπτωση της Χέτι Αντερσον που είχε γοπετεύσει το Μανχάταν του 1900 συγκινεί ολοένα και περισσότερο.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Μουσικές του καλοκαιριού #6

Ηταν η μεγάλη παραγωγή του Χόλιγουντ που οι δημιουργοί της δεν περίμεναν να βγει στις αίθουσες τον χειμώνα, αλλά καταμεσής του καλοκαιριού. Για την ακρίβεια, η απόφαση ήταν του Στίβεν Σπίλμπεργκ, ο οποίος έπαιζε κορώνα-γράμματα την καριέρα του. Τα «Σαγόνια του καρχαρία» προβλήθηκαν για πρώτη φορά στην Αμερική το καλοκαίρι του 1975 και αρκετοί, αφού παρακολούθησαν την ταινία, κατέβηκαν ξανά στην παραλία σκεπτικοί. Ο Σπίλμπεργκ είχε κερδίσει το στοίχημα που είχε βάλει – πρώτα και κύρια με τον εαυτό του. Όμως, θα ήταν η ίδια ταινία, ο ίδιος θρόλος, δίχως τη μουσική της υπόκρουση; Και, βασικά, χωρίς το κυρίως θέμα που συνέθεσε ο Τζον Ουίλιαμς;

Εκείνες οι δύο νότες μι και λα που επαναλαμβάνονται, από τα έγ-

«*Με δουλεύεις, έτσι;» του είπε. «Ελα, δείξε μου τώρα τι έχεις δουλέψει».* «*Αυτό είναι, Στίβεν. Στ' αλήθεια, πιστεύω πως αυτό είναι».*

χορδα και από τα χάλκινα πνευστά της συμφωνικής ορχήστρας, κυρίως όμως από το πιο μπάσο χάλκινο, την τούμπα, θα μπορούσαν να οριστούν ο απόλυτος εφιάλτης κάθε λουσμένου.

Κι ωστόσο, όταν ο Σπίλμπεργκ κάθισε μαζί με τον Ουίλιαμς για να του παίξει ο τελευταίος στο πιάνο τι είχε σκεφτεί έως εκείνη τη στιγμή, μόλις ο συνθέτης άρχισε να παίζει το βασικό θέμα, ο Σπίλμπεργκ έβαλε τα γέλια: «Με δου-

Το εξώφυλλο του άλμπουμ με τη μουσική της ταινίας, για την οποία ο Τζον Ουίλιαμς απέσπασε Όσκαρ μουσικής υπόκρουσης.

λεύεις, έτσι;» του είπε. «Ελα, δείξε μου τώρα τι έχεις δουλέψει». «Αυτό είναι, Στίβεν. Στ' αλήθεια, πιστεύω πως αυτό είναι». Οντας έξυπνος άνθρωπος ο Σπίλμπεργκ, υποχώρησε. Εδώ το στοίχημα το κέρδισε ο Τζον Ουίλιαμς, τόσο μάλιστα που ο σπουδαίος Αμερικανός σκηνοθέτης δώλωσε αργότερα πως χωρίς τη μουσική του Ουίλιαμς η ταινία του όντως δεν θα είχε κινεί ούτε τη μισή από την επιτυχία που έκανε. Η επιτυχία του Ουίλιαμς επισφραγίστηκε και με ένα Όσκαρ μουσικής υπόκρουσης. «Δεν είναι ακριβώς η ιδανική καλοκαιρινή μουσική, έτσι;» σχολίασε στον κύριο Γκρι, ο οποίος όμως δεν πτοείται από κάτι τέτοια. Για εκείνον, τα «Σαγόνια», και η μουσική τους, είναι ταυτισμένα με το θερινό «Αννα Ντορ» της Γλυφάδας, τη μακρινή δεκαετία του '70, όταν οι γονείς του τον έμπαζαν περίπου

στα κρυφά, καθώς η ταινία ήταν «αυστηρώς ακατάλληλη». Δεν θα ξεχάσει ποτέ τον συνδυασμό αυτής της μουσικής με τον άφωνο –έως πριν από το φινάλε– μεγάλο λευκό καρχαρία που ξεταστρεύει χίπισες, σκυλιά, αγόρια και μεγάλους άνδρες. «Το πιο τρομακτικό με τη μελωδία της επίθεσης του καρχαρία», λέει ενθουσιασμένος ο κύριος Γκρι, «είναι πως ξεκινάει αργά, πολύ αργά, σιγανά, πολύ σιγανά, έπειτα μετατρέπεται σε ένα αφόρητο κρεσέντο που φτάνει σε ένα εκκωφαντικό φορτίσιμο: η επίθεση ολοκληρώνεται και τα σαγόνια κλείνουν γύρω από την ευάλωτη σάρκα. Και μετά πέφτει μια απότομη, αφόρητη σιωπή. Δεν έχεις ακόμα συνέλθει από αυτή την εφιαλτική ηχητική μπάντα και σε αφήνει σε μια σιωπή που δεν αντέχεται. Ίδου πώς κάτι εφύμερο γίνεται κλασικό».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΘΑΝΑΣΗ ΚΟΛΛΙΟΠΟΥΛΟΥ*

Με εφραλτήριο τη σκέψη του Μπερλινγκουέρ

Σε περιόδους ιδεολογικής ανομίας και στενέματος του κύκλου των εναλλακτικών πολιτικών, η επίσκεψη σε κείμενα και στοχασμούς ανθρώπων που διεύρυναν στο παρελθόν τα όρια της πολιτικής και κοινωνικής δράσης αποτελεί ευκαιρία εμπλουτισμού των ιδεών μας για το παρόν αλλά και για το μέλλον. Μια τέτοια ευκαιρία μάς προσφέρει η ανθολογία με κείμενα, για την περίοδο 1969-1984, του ιστορικού ηγέτη του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος (ΙΚΚ) Ενρίκο Μπερλινγκουέρ, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Νήσος, με τον τίτλο «Μια άλλη ιδέα για τον κόσμο». Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η βασική ιδέα που αναπτύσσει ο Ιταλός πολιτικός αναφορικά με τη δημιουργία αυτού που αποκαλούμε, σήμερα, «Κεντροαριστερά». Η Κεντροαριστερά που προτείνει ο Μπερλινγκουέρ δεν αποτελεί απλώς έναν πολιτικό φορέα που εκκινεί βασικά από το Κέντρο, αλλά περιλαμβάνει και ορισμένα στοιχεία από την Αριστερά. Απεναντίας, κατά τον ηγέτη του ΙΚΚ πάντοτε, μια ισχυρή Κεντροαριστερά είναι αναγκαίο να συγκροτηθεί από μια ευρεία συμμαχία πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων ικανή να αποτρέψει την «οργανική συγκόλληση μεταξύ του Κέντρου και της Δεξιάς». Με άλλα λόγια, ο πολιτικός χώρος του Κέντρου δεν διαθέτει αυθόπαρκτα ιδεολογικά χαρακτηριστικά. Αντιθέτως, οι ρευστές κοινωνικές δυνάμεις που τον απαρτίζουν μετατοπίζονται κατά μήκος του άξονα Δεξιά - Αριστερά ανάλογα με τη συγκυρία – με την κατά καιρούς, δηλαδή, δυνατότητα των δύο αντιπάλων πόλων να τις έλξουν επιτυχώς προς την πλευρά τους.

Στην εποχή του Μπερλινγκουέρ, η παραπάνω στρατηγική μεταφραζόταν, σε πρακτικό επίπεδο, στην προσπάθεια αποφυγής της μετατόπισης προς τα δεξιά της τότε Χριστιανικής Δημοκρατίας, ώστε να διαμορφωθεί σταδιακά μια «δημοκρατική εναλλακτική λύση», στο πλαίσιο του λεγόμενου «μεγάλου ιστορικού συμβιβασμού». Η χάραξη της στρατηγικής του ιστορικού συμβιβασμού, βέβαια, δεν ήταν προϊόν αποκλειστικά εσωτερικών διεργασιών αλλά και εξωτερικών.

Ο ιστορικός ηγέτης του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος (ΙΚΚ), Ενρίκο Μπερλινγκουέρ.

Η σύγχρονη Κεντροαριστερά και η αναγκαία πολιτική συμμαχία «για να αποτραπεί η οργανική συγκόλληση μεταξύ του Κέντρου και της Δεξιάς».

Ο όρος αυτός υιοθετήθηκε την επομένη του πραξικοπήματος στη Χιλή, τον Σεπτέμβριο του 1973, και ήρθε να υπογραμμίσει την αναγκαιότητα συνεννόησης των λαϊκών δυνάμεων που βρίσκονταν τόσο στην κομμουνιστική και σοσιαλιστική παράταξη όσο και στον χώρο των καθολικών, με σκοπό την ενίσχυση της αυτονομίας της Ιταλίας από εξωτερικούς και εσωτερικούς καταναγκασμούς. Δεν είναι τυχαίο ότι η στρατηγική του ιστορικού συμβιβασμού βρήκε αντίθετος τόσο το ΝΑΤΟ, προφανώς –που επεδίωκε την πάση θυσία συμμετοχή των κομμουνιστών σε κυβερνήσεις συνεργασίας– όσο και του σοβιετικού στρατοπέδου και μέλους της σοσιαλδημοκρατίας που έβλεπε στην ενίσχυση του ρεύματος του ευρωκομμουνισμού μια

ορατή εκλογική απειλή. Η δολοφονία, άλλωστε, του σπουδαίου χριστιανοδημοκράτη πολιτικού Άλντο Μόρο απέδειξε την ένταση της αντίδρασης των εξωτερικών καταναγκασμών... Επιπλέον, ο ιστορικός συμβιβασμός δεν ήταν απόδειξη παραίτησης από τον στόχο του ριζικού οικονομικού και κοινωνικού μετασχηματισμού της Ιταλίας αλλά, αντιθέτως, εντάσσόταν στην παραδοχή ότι η στρατηγική του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού –εντός της δημοκρατίας– απαιτεί κατάλληλες τακτικές επιλογές ώστε να αποκορυστούν πιο αποτελεσματικά, από ένα ευρύτερο κοινωνικό μπλοκ δυνάμεων, οι πολλαπλές αυταρχικές επεμβάσεις.

Υπό το πρίσμα, λοιπόν, των παραπάνω σκέψεων, μπορούμε να αντλήσουμε ορισμένα καίρια συμπεράσματα και για τον αναπροσανατολισμό της σύγχρονης Κεντροαριστεράς στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Τρία είναι τα βασικά σημεία στα οποία θα σταθούμε:

Πρώτον, η αναγκαιότητα συγκρότησης μιας μεγάλης πολιτικής συμμαχίας από κοινωνικές δυνάμεις που βρίσκονται, κατά κύριο λόγο, στη σοσιαλδημοκρατία, στην παραδοσιακή Αριστερά (ριζοσπαστική και κομμουνιστική), αλλά και στην Οικολογία και στους Φιλελεύθερους, είναι εξαιρετικά επίκαιρη. Η εκλογική άνοδος της άκρας Δεξιάς, η επιφυλακτικότητα της Ε.Ε. να αφήσει πίσω της, οριστικά, το δόγμα της «επεκτατικής λιτότητας» παρά την κρίση από την πανδημία –που άλλαξε άρδην τα δεδομένα στο πεδίο της δημοσιονομικής πολιτικής, όπως αποτυπώνεται και στις πολιτικές που εφαρμόζει η διοίκηση Μπάιντεν στις ΗΠΑ–, η ραγδαία αύξηση των ανισοτήτων (οικονομικών αλλά και εμβολιαστικών πλέων) παγκοσμίως αποτελούν ορισμένους μόνο λόγους, που καθιστούν αναγκαία μια τέτοια στρατηγική.

Δεύτερον, η παραπάνω πολιτική συμμαχία είναι αναγκαία για να αποτραπεί η –κατά Μπερλινγκουέρ– οργανική συγκόλληση μεταξύ του Κέντρου και της Δεξιάς. Η μαζική μετατόπιση δηλαδή σημαντικών κοινωνικών δυνάμεων της μεσαίας τάξης σε (κεντρο)δεξιά κόμματα, ελλείψει

κάποιας σοβαρής εναλλακτικής. Οι «σταθεροποικτικές» πολιτικές της ευρωπαϊκής Κεντροδεξιάς, ιδίως, αποδείχτηκαν εξαιρετικά «φιλικές» για την καθεστειακή τάξη πραγμάτων, ποντάροντας ακριβώς στον φόβο και στην ανασφάλεια που γεννάει η οικονομική –και όχι μόνο– κρίση. Σε αντίθεση λοιπόν με τις πολυπληθείς πλην όμως ρηχές αναλύσεις περί ενός «νέου Κέντρου», που στην ουσία λειτουργεί ως προθάλαμος για την πλήρη απορρόφηση από τη Δεξιά, η κεντροαριστερή συμμαχία οφείλει να διαμορφώσει έναν εντελώς αυτόνομο και διακριτό πολιτικό πόλο.

Τρίτον, η πεποίθηση του Μπερλινγκουέρ ότι «η προοδευτική μετατόπιση των συσχετισμών δυνάμεις σε εσωτερικό πεδίο είναι απαραίτητη και για τη διαδικασία χαλάρωσης των εξωτερικών περιορισμών», μας οδηγεί στην αναγκαιότητα χάραξης μιας εξωστρεφούς στρατηγικής και σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, που θα αξιοποιεί τα ρήγματα που προκύπτουν στο κυρίαρχο πλέγμα εξουσίας όσο πολλαπλασιάζονται τα αδιέξοδα στα οποία οδηγούν οι υφιστάμενες πολιτικές. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έχει καλέσει την Ε.Ε. να εξετάσει το ενδεχόμενο να κάνει μόνιμο το έκτακτο Ταμείο Ανάκαμψης μετά την πανδημία, με δεδομένο μάλιστα ότι η ευρωπαϊκή οικονομία δεν θα επιστρέψει στα προ κρίσης επίπεδα πριν από τα μέσα του 2022 – ενώ αντίθετως η οικονομία των ΗΠΑ θα επιστρέψει φέτος.

Επομένως, τα πεδία συνεννόησης και συνεργασίας γύρω από μια κεντροαριστερή εναλλακτική είναι δυνατό να διευρυνθούν και να βρεθούν ακόμη και ανέλπιστοι () σύμμαχοι, όπως η ΕΚΤ, σε αυτή την πορεία, ιδιαίτερα όσο θα βαθαίνει η κρίση. Γι' αυτό τον λόγο παραμένει επίκαιρη η κεντρική θέση του Μπερλινγκουέρ, ότι για να πραγματοποιηθούν ουσιαστικές ρήξεις είναι αναγκαία η σταδιακή «ενοποίηση της πολιτικής δράσης και ανάλυσης» από ένα προοδευτικό μπλοκ εξουσίας, σε ένα «πλουραλιστικό και δημοκρατικό πολιτικό σύστημα».

* Ο κ. Θανάσης Κολλιόπουλος είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ο Βασίλης Κωνσταντίνου προτιμά αντί για βιογραφικό να αναφέρει μερικά ορόσημα της ζωής του: «Ορόσημο είναι το Δημοτικό του 1950 στη Δράμα, σε τάξη με 65 συμμαθητές και τους δασκάλους μας να βγάζουν φωτιές. Τα ερμηνευτικά μου χρόνια στο Ισραήλ, σπουδές με εξίσου παθιασμένους δασκάλους και δουλειά ως αρχαιολόγος σε ένα περιβάλλον αληθινού σοσιαλισμού, δυστυχώς χαμένον από καιρό. Η πικρή γεύση τριαντάμηννης υπηρεσίας ως έφεδρος αξιωματικός της ΧΧ Τεθωρακισμένης σε δύσκολους καιρούς. Κι άλλα ορόσημα στην εργασιακή μου καριέρα: Αποτυχίες όταν δοκίμασα να είμαι το νούμερο 1, η χαρά της δημιουργίας και επιτυχίας ως νούμερο 2, 3 ή και 13 – στα Βαλκάνια, στην Ανατολική Ευρώπη και στον Καύκασο. Το πρώτο μου βιβλίο «Λίτζα» στην ΕΣΤΙΑ και τα άλλα τέσσερα που ακολούθησαν ως τη «Δάφνη». Κι όλ' αυτά με τη στήριξη και κυρίως την αγάπη της Ιλάνας, οικογένειας, φίλων και συνεργατών που επέστρεψαν τη δική μου στο δεκαπλάσιο».

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας; Μόλις τελείωσα το «The Storm of War» του Ρόμπερτς. Ξεκίνησα το ίδιο βράδυ τους «Σικελικούς Εσπερινούς» του Ράνισμαν.

Ποιος ήρωας/ηρώδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί; Σίγουρα ο Τζορτζ Σμάρλι του Λε Καρέ, χωρίς να υποτιμήσω τον

Ρομπέν των Δασών και τον Κολοκοτρώνη στην κατά Σπύρο Μελά εκδοχή.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς καλείτε, ζώντας και θενεώτες; Πρώτους τη Δέλτα, τον Ουράνη και τον Ασίμωφ. Ακολουθούν ο Ιλία Ερενμπουργκ για το «Ανθρωποι, Χρόνια, Ζωή», ο Μπλοκ με τους φίλους του, κι όποιος καταραμένος ποιητής δεχθεί την πρόσκληση. Η Μπέλα Αχμαντούλινα που θα παραστεί με χαρά και ο ιστορικός Α.Ι.Ρ. Taylor.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Πόσο η λάσπη των χαρακωμάτων και κάθε νεκρής ζώνης του Α΄ Παγκοσμίου βάρυνε και τρομοκρατούσε τους φαντάρους, περισσότερο από εχθρικές οβίδες, πυρά όπλων και πολυβόλων, και συρματοπλέγματα.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά; «Το Γεφύρι του Δρίνου» του Ιβό Αντρις. Το είχα στο πατρικό μου και το βρήκα πρόσφατα με δική μου χειρόγραφη ημερομηνία «Δεκ. 1962».

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές; Το «The Quiller Memorandum» του Adam Hall, και όχι μόνο στο σενάριο του Πίντερ για την ομώνυμη ταινία.

Η Δάφνη, η ηρώδα του βιβλίου, αναζητά εναγωνίως την περιπέτεια, ή η περιπέτεια μας αποφεύγει; Σίγουρα η Δάφνη την περιπέτεια, όπως όλοι μας όταν η περιπέτεια μας αποφεύγει. Όπως η ιστορία του Μωάμεθ με το βουνό ή η πικρή εμπειρία του «Ραντεβού στη Σαμόρα».

Ιερουσαλήμ: ένας από τους τόπους-σκηνικά του βιβλίου ή κάτι περισσότερο από αυτό; Είναι ο μαγικός κήπος μου. Όλα μπορεί να συμβούν εκεί.

Πρώτα σε πωλήσεις

Ανθρωπιστικές Επιστήμες

- 1 «Noise - A Flaw in Human Judgment» των Daniel Kahneman, Cass Sunstein, Olivier Sibony (William Collins)
- 2 «Doom - The Politics of Catastrophe» του Niall Ferguson (Allen Lane)
- 3 «Venizelos - The Making of a Greek Statesman 1864-1914» του Michael Llewellyn-Smith (Hurst & Co)
- 4 «The Power of Geography: Ten Maps That Reveal the Future of Our World» του Tim Marshall (Elliott & Thompson)
- 5 «Economics in One Virus - An Introduction to Economic Reasoning Through COVID-19» του Ryan Bourne (Cato Institute)

Θετικές Επιστήμες

- 1 «The God Equation - The Quest for a Theory of Everything» του Michio Kaku (Allen Lane)
- 2 «Shape - The Hidden Geometry of Absolutely Everything» του Jordan Ellenberg (Allen Lane)
- 3 «The Social Instinct - How Cooperation Shaped the World» του Nichola Raihani (Cape)
- 4 «Books Do Furnish A Life - Reading and Writing Science» του Richard Dawkins (Bantam Press)
- 5 «The Science of Can and Can't - A Physicist's Journey Through the Land of Counterfactuals» της Chiara Marletto (Allen Lane)

* Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το Ξεσάλασσο επιστημονικό βιβλιοπωλείο Bookpath (Σόλωνος 69, Αθήνα)

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Αρχαίοι έρωτες ανδρών για άνδρες

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΡΥΔΑΚΗΣ
Καυτό μέλι
εκδ. Ευρασία - Στιγμός, σελ. 576

Ο Σπύρος Καρυδάκης, μεταφράζοντας και σχολιάζοντας «ερωτολογικά», όπως ο ίδιος λέει, την αρχαία ελληνική ποίηση με θέμα τον έρωτα ανδρών για άνδρες, επιχειρεί, με μια χειρονομία καθολικού πάθους, να υποστηρίξει ταυτόχρονα την προσφορά της αναγνωστικής απόλαυσης και το μαχητικό επιχείρημα στο πεδίο των ιδεών. Το έργο εμφανίζει αρετές και μειονεκτήματα που ανταποκρίνονται σε μια τέτοιας φιλοδοξίας στόχευση. Συγκροτείται και δομείται με τρόπο που δηλώνει περισσότερο την πρόθεση να παρασύρει τον αναγνώστη στην ευχαρίστηση και στη μάχη, και λιγότερο μια συστηματική προσέγγιση. Εστω όμως και για τον όγκο της πληροφορίας, αξίζει οπωσδήποτε να το έχουμε στη βιβλιοθήκη μας.

Κάτι παραπάνω από 400 ποιήματα, ανώνυμοι και επώνυμοι αρχαίοι ποιητές, συμπεριλαμβανομένων εκτενών ομηρικών αποσπασμάτων, προσφέρουν το απολαυστικό πανόραμα ενός κόσμου που ζει τον έρωτα. Στην εισαγωγή του, ο Καρυδάκης προτείνει να

διαβάσουμε την ποίηση αυτή στη σύγκρουσή της με τον «ολοκληρωτισμό» που, όπως λέει, «απειλεί στις μέρες μας και στη χώρα μας την ύπαρξη και των στοιχειωδέστερων ατομικών δικαιωμάτων». Υποστηρίζει ακόμη ότι θα φέρει στο φως μια «αλήθεια γύρω από την αντίληψη των αρχαίων Ελλήνων για τον έρωτα μεταξύ ανδρών, ο οποίος αναιρεί τη βασική προϋπόθεση της πατριαρχίας, αυτήν της ψυχικής απολυταρχίας του ανδρικού φύλου». Η αλήθεια αυτή είναι, πιστεύει, «ένα καλό διαβρωτικό οξύ εναντίον της μπετονένιας ιστορίας και των μπετονένιων ανθρώπων». Κανείς δεν αμφιβάλλει ότι η καλή τέχνη και ο αληθινός έρωτας είναι πάντοτε και εκ φύσεως ανατρεπτικά, αντι-ολοκληρωτικά. Δικαιούμαστε ωστόσο να αναρωτιόμαστε κατά πόσον κάποια ενιαία αρχαία αλήθεια –δεν κατάφερα να τη διακρίνω ούτε στα ποιήματα ούτε στη μελέτη του– μπορεί να

αναιρέσει μια συνθήκη πράγματι εντυπωσιακά «μπετονένια», όπως η πατριαρχία. Στις μέρες μας και στη χώρα μας έχουμε, πάντως, την ελευθερία να διαβάζουμε και να συζητάμε βιβλία όπως αυτό, που ενέπνευσε σεβασμό και ευμενή σχόλια εκ μέρους της κριτικής ήδη το 2013, όταν κυκλοφόρησε ως αυτοέκδοση. Σήμερα δημοσιεύεται πλέον σε έναν καλαίσθητο τόμο των εκδόσεων Ευρασία-Στιγμός και εξακολουθεί, από όσο γνωρίζω, να απολαμβάνει τον έπαινο στη δημόσια συζήτηση. Η μετάφραση του Καρυδάκη (συμπαράτιθενται τα πρωτότυπα) επιχειρεί να δημιουργήσει ένα είδος τραγουδιών, που στο αυτί του σημερινού αναγνώστη θα ηχούν οικεία και ελκυστικά. Ετσι θα μεταφράσει συχνά ελεύθερα ή ερμηνευτικά, ενώ στον βωμό του ίδιου στόχου ο Αιακίδης και ο Μενoitιάδης θα γίνουν στα νέα ελληνικά Αχιλλέας και Πάτροκλος (7), η κνήμη θα γίνει μπουτί (60)

αλλά και η σκολιά εκηβολία θα γίνει (μάλλον ανεξήγητα) άγρια τηλεβολή (66). Θα χρησιμοποιηθούν πολύ εύστοχα σύγχρονες λέξεις όπως «γκράφτιν» (για να αποδώσουν την αρχαία εκδοχή του σκαλισματος κειμένου που αποδίδεται για πάντα στην κοινή θέα) και «τραβέσω» θα παραμείνει ερωτηματικό γιατί η «φιλέφθρος» μεταφράζεται «ολόδιδα έφθρος» (113).

Το μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου (σελ. 215-516) αφιερώνεται σε ό,τι ο Καρυδάκης αποκαλεί «ερωτολογικό σχολιασμό». Πρόκειται για εκτενή, εμβριθή, κριτικά σχόλια σχετικά με όλο το φάσμα των ερωτικών πρακτικών της αρχαιότητας, ενώ κατά σημεία παίρνει το πάνω χέρι και η βοτανολογία, όπως στην περίπτωση του Υάκινθου. Ένας αυστηρός αναγνώστης θα παρατηρήσει ότι παρουσιάζεται εδώ μια φιλόδοξη πραγματεία καμουφλαρισμένη ως σχόλιο, ενώ μάλλον ανάποδα θα έπρεπε να γίνει η δουλειά. Να διανθιζόταν δηλαδή η πραγματεία από στίχους που θα λειτουργούσαν (και) τεκμηριωτικά. Αυτό θα επέτρεπε αφενός αναγνωστική απόλαυση, αφετέρου θα εξέθετε καθαρότερα σε διάλογο και κριτική προσέγγιση τα επιχειρήματα.

Είμαστε καταδικασμένοι να υπακούμε τη μοίρα μας;

Ο Ουίλιαμ Κέντριτζ μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΩ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Μπνίει στο πλάνο από μια αθέατη πόρτα, σαν να εισέρχεται σε θεατρική σκηνή. Περιπατώντας διασχίζει το στούντιο. Κινείται χωρίς να κοιτάζει την κάμερα, με την άνεση ηθοποιού – άλλωστε, εκτός από τη γραφιστική, σπούδασε μιμική και θέατρο. Ο χώρος μοιάζει με ένα «δωμάτιο των θαυμάτων», όπως συχνά συμβαίνει με τα εργαστήρια των καλλιτεχνών: Λευκοί τοίχοι με τεράστια ασπρόμαυρα ζωγραφισμένα φύλλα χαρτιού απλωμένα επάνω τους, τραπέζια καλυμμένα από διάφορα υλικά εργασίας και άδεια ποτήρια. Κάπου μέσα στη δημιουργική αταξία, μια παλιά χάλκινη τούμπα αναπαύεται επάνω σε ένα κομψό ταμπουρέ σαλονιού.

Ο Ουίλιαμ Κέντριτζ την προσπερνά, κάθεται σε μια καρέκλα με φόντο ένα τοπίο ζωγραφισμένο με κάρβουνο, μάλλον από τον ίδιο, γυρίζει προς τον φακό που του κάνει ένα κοντινό πλάνο, και λέει: «Καλοσπέρα. Σας καλωσορίζω στο στούντιο στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νότιας Αφρικής. Λυπάμαι που είμαι εδώ απόψε και δεν βρίσκομαι στην Αθήνα. Το φεστιβάλ είναι μια ευκαιρία να στοχαστούμε, να γιορτάσουμε και να απολαύσουμε ό,τι κάνει ο άνθρωπος νους όταν βρίσκεται σε ενεργό κατάσταση και στο μέγιστο της ζωτικότητάς του».

Ετσι μας υποδέχτηκε σε μια διαιδκτική περιήγηση στο εργαστήριό του τον Ιούνιο του 2020. Με αυτό το καλογυρισμένο βίντεο διάρκειας περίπου μιας ώρας –ο Κέντριτζ είναι και κινηματογραφιστής– έπρεπε να παρηγορηθούμε πέρυσι όταν, λόγω πανδημίας, αναβλήθηκε η παράστασή του στην Αθήνα. Η πρόσκληση του ΙΣΝ για το φεστιβάλ SNF Nostos ευτυχώς επαναλήφθηκε, και σε λίγες ημέρες (25-26/8) αυτός ο διάσημος, πολυμήχανος, ευφυής, ευαίσθητος καλλιτέχνης θα παρουσιάσει το «Sibyl», μια σύνθεση που αποτελείται από δύο μέρη: την ταινία «The Moment Has Gone» και την όπερα δωματίου «Waiting for the Sibyl» στην Αθήνα.

Η προετοιμασία της παράστασης έχει γίνει βεβαίως στο Γιοχάνεσμπουργκ, αλλά πλέον βρίσκεται εδώ μαζί με τους συνεργάτες του, για να προσαρμόσει το έργο στα δεδομένα της Αίθουσας Σταύρος Νιάρχος ΕΛΣ. Λένε ότι εργάζεται με κέφι και ενεργητικότητα ακόμη και έπειτα από πολύωρα ταξίδια – πριν από τα lockdowns

“

Ζω στο Γιοχάνεσμπουργκ όλη μου τη ζωή, και τα 66 χρόνια μου, και νομίζω ότι η αβεβαιότητα που αισθάνονται οι κάτοικοί του έχει περάσει στο έργο μου.

Η «Σίβυλλα» μιλάει για την αβεβαιότητα, τη θνητότητα, την αγωνία μας να παραμείνουμε ζωντανοί. Εδώσε τους χρησμούς της περίπου ενάμιση χρόνο πριν ξεκινήσει η πανδημία...

ήταν συχνά προσκεκλημένος ανά τον κόσμο για παραστάσεις. Προτιμά όμως να το κάνει χωρίς περισπάσεις, οπότε η συνέντευξή μας προηγήθηκε της άφιξής του. Δεν θα μπορούσαμε να μην αρχίσουμε τις ερωτήσεις από το Γιοχάνεσμπουργκ, όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε, ανήσυχος νεαρός καλλιτέχνης αλλά και γιος ενός δικηγόρου γνωστού για τη θέση του ενάντια στο apartheid.

– Με ποιον τρόπο η ιστορία και η κουλτούρα της πόλης επηρεάζουν το έργο σας;

– Ζω στο Γιοχάνεσμπουργκ όλη μου τη ζωή, και τα 66 χρόνια μου, και νομίζω ότι η αβεβαιότητα που αισθάνονται οι κάτοικοί του έχει περάσει στο έργο μου. Το γεγονός ότι είναι μια νεαρή πόλη που αλλάζει συνεχώς, αποτελεί καθοριστικό συστατικό και ταυτόχρονα

Το εργαστήριο του Ουίλιαμ Κέντριτζ στο Γιοχάνεσμπουργκ, στην πόλη όπου γεννήθηκε και κατοικεί, είναι ένας τόπος των θαυμάτων, μια δημιουργική κυψέλη όπου ο ίδιος εργάζεται καθημερινά και όπου συγκεντρώνονται οι συνεργάτες του – χορευτές, μουσικοί, ηθοποιοί, συγγραφείς, video artists.

Στην όπερα δωματίου «Waiting for the Sibyl», ξεδιπλώνεται μπροστά στα μάτια του κοινού μια σειρά σύντομων σκηνών, που ενσωματώνουν τα χαρακτηριστικά στοιχεία της τέχνης του Κέντριτζ.

τη βάση της δουλειάς μου: κάπως σαν να υπάρχει μια αόρατη φλέβα χρυσού στο υπέδαφος, η οποία δεν είναι προφανής στην επιφάνεια. Αλλωστε, από εδώ προέρχονται και οι συνεργάτες μου –χορευτές, τραγουδιστές, ηθοποιοί, συγγραφείς– που μου μεταφέρουν την ενέργειά τους. Το Γιοχάνεσμπουργκ είναι επίσης μια μικρή πόλη όσον αφορά την καλλιτεχνική του σκηνή. Αυτό μάς επιτρέπει να κάνουμε πολλές κι εξαιρετικά γόνιμες συνεργασίες μεταξύ μας, καλλιτέχνες με «καταγωγή» από διαφορετικούς χώρους: από χορευτές έως video artists, περφόρμερ και εικαστικούς.

– Πριν αρχίσετε να δουλεύετε ένα έργο, έχετε ήδη σχηματίσει τη βασική ιδέα στο μυαλό σας;

– Για να ξεκινήσω να εργάζομαι, πρέπει να συμβαίνουν δύο πράγματα. Αφενός, να έχει σχηματιστεί στο μυαλό μου η κύρια ερώτηση που θα βάλει σε κίνηση τη σκέψη. Στην περίπτωση της «Σίβυλλας» (Sibyl) ήταν: μπορούμε να γνωρίζουμε τη μοίρα μας, μπορούμε να την αποφύγουμε ή είμαστε καταδικασμένοι απλώς να την υπακούμε; Πρέπει επίσης να υπάρχει στο στούντιο το κατάλληλο «υλικό», στο οποίο θα απευθύνω αυτές τις ερωτήσεις. Για το συγκεκριμένο έργο, ήταν οι σελίδες μιας εγκυκλοπαίδειας με σχέδια και ζωγραφικά. Αυτές αποτέλεσαν το σημείο εκκίνησης, και η ιδέα εξελίχθηκε συνδυάζοντας τα φύλλα χαρτιού με κινηματογραφικές προβολές με την προσθήκη μιας live performance που θα τα έκανε να «ζωντανέψουν». Μετά προστέθηκαν οι συνεργάτες –τραγουδιστές, μουσικοί, σχεδιαστές– ώστε να συντάξουμε τη γραμματική και το εκφραστικό λεξιλόγιο της παράστασης.

Η ενέργεια που παράγουν οι άνθρωποι είναι ένα είδος αναγέννησης

Οπως φαίνεται από την πρώιμη εκπαίδευσή του αλλά και την κατοπινή καλλιτεχνική του παραγωγή, ο Κέντριτζ συνδυάζει στο έργο του τις εικαστικές με τις παραστατικές τέχνες. Κατά το παρελθόν εργάστηκε ως ηθοποιός, θεατρικός συγγραφέας, σκηνογράφος και σκηνοθέτης. Οι μικρού μήκους ταινίες animation, που ζωγραφίζονται στο χέρι με ένα αδρό σχέδιο από κάρβουνο και στη συνέχεια περνούν πολλαπλή φωτογραφική επεξεργασία, τον έκαναν ευρύτερα γνωστό από τη δεκαετία του 1990. Οι πιο πρόσφατες δουλειές του –από την αρχή της δεκαετίας του 2000 έως και πριν από λίγα χρόνια– στην όπερα επιβεβαίωσαν διεθνώς το εύρος των δυνατοτήτων του και τον πλούτο της δημιουργικότητάς του.

Στην κοινή προσπάθεια και στη δημιουργικότητα «κατοικεί» η ελπίδα.

Η φράση «ας μην κάνουμε τίποτα, ας περιμένουμε» τοποθετεί τη ζωή μας σε αναμονή.

– Ποια στοιχεία συνθέτουν τον κόσμο της «Σίβυλλας»;

– Τα στοιχεία συνδέονται με τους χρησμούς της: Είναι άλλοτε το βιβλίο που περιέχει τις μαντείες της, άλλοτε το δέντρο που την εμπνέει, άλλοτε οι φράσεις που

γράφει στα φύλλα του χαρτιού. Στη σκηνή εμφανίζονται 10 ερμηνευτές και μια χορωδία, ένα είδος χορού της ελληνικής τραγωδίας, που σχολιάζει τη δράση τραγουδώντας, ενώ «συνδιαλέγεται» με ένα πλάνο που παίζει κατά διαστήματα σε διαφορετικές σκηνές. Το έργο αποτελείται από σύντομα «επεισόδια», και το κοινό τους στοιχείο είναι ο στροβιλισμός των φύλλων με τις προβλέψεις της Σίβυλλας που αφορούν τη ζωή μας.

– Περιμένουμε τους χρησμούς της Σίβυλλας («Waiting for the Sibyl»), ίσως επειδή έχουμε ανάγκη για μια πίστη, μια βεβαιότητα, που θα αντιμετωπίσει τις αγωνίες μας;

– Πίστη, ανασφάλεια, τα μυστήρια της ζωής – όλες αυτές οι έννοιες

εμπεριέχονται στο έργο. Ωστόσο, το τι θα κρατήσει ο καθένας στο τέλος της παράστασης, εξαρτάται από τον ίδιο. Η Σίβυλλα μιλάει για την αβεβαιότητα, για τη θνητότητα, για την αγωνία μας να παραμείνουμε ζωντανοί. Εδώσε τους χρησμούς της περίπου ενάμιση χρόνο πριν ξεκινήσει η πανδημία, γιατί τότε δημιουργήθηκε το έργο για πρώτη φορά – έκανε πρεμιέρα στη Ρώμη τον Σεπτέμβριο του 2019. Οι απαντήσεις όμως που γράφονται στα «φύλλα», αφορούν απολύτως τον κόσμο που ζούμε τώρα.

– Υπάρχει μια δική σας απάντηση στην ερώτηση «Πού θα στηρίξουμε τις ελπίδες μας;», η οποία περιέχεται στο βιβλίο της Σίβυλλας, ιδίως μετά την πανδημία;

– Υποθέτω ότι υπάρχουν διαφο-

ρετικές απαντήσεις για τον καθένα. Για μένα η απάντηση είναι η δουλειά στο στούντιο. Εναπόθεσα τις ελπίδες μου στο να εξακολουθήσω να εργάζομαι. Στην αρχή ήμουν μόνος μου, και στη συνέχεια –όταν ο αποκλεισμός έγινε λιγότερο αυστηρός και άρχισαν οι εμβολιασμοί– άρχισαν να επιστρέφουν οι συνεργάτες μου. Ετσι, ένα μεσημέρι κοίταξα γύρω μου, μέσα στο εργαστήριο αλλά κι έξω στον κήπο, και είδα ότι είχαμε μαζευτεί 15 άτομα. Υπάρχει κάτι στην πράξη της συνεργασίας, που αντισταθμίζει τους κινδύνους, τις απειλές και τη δυσκολία του ταξιδιού. Μέσα στην κοινή προσπάθεια και στη δημιουργικότητα «κατοικούν» η ελπίδα και η αισιοδοξία. Η φράση «ας μην κάνουμε τίποτα, ας περι-

μένουμε» τοποθετεί τη ζωή μας σε αναμονή. Ξέρω ότι η δουλειά είναι ευκολότερη για έναν εικαστικό καλλιτέχνη παρά για ένα χορευτή ή ένα μουσικό που δεν έχει καταφέρει να εξασκήσει την τέχνη τους τελευταίους δεκαοκτώ μήνες, επειδή τα θέατρα και οι αίθουσες συναυλιών έκλεισαν. Αλλά όταν μαζευόμαστε όπως κάναμε τους τελευταίους μήνες, η ενέργεια που παράγεται από τους ανθρώπους είναι ένα είδος αναγέννησης. Εκεί τοποθετώ εγώ την ελπίδα μου.

«Sibyl», μια σύνθεση που αποτελείται από δύο μέρη: την ταινία «The Moment Has Gone» και την όπερα δωματίου «Waiting for the Sibyl». Στην Αίθουσα Σταύρος Νιάρχος ΕΛΣ, 25 και 26/8.

Η τέχνη στον Ψυχρό Πόλεμο

Πέντε διεθνείς εικαστικές εκθέσεις με δυτικό πρόσημο, που διοργανώθηκαν στην Ελλάδα από το 1950 έως το 1967

ΑΡΕΤΗ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ
Τέχνη και ψυχροπολεμική
διπλωματία - Διεθνείς εικαστικές
εκθέσεις στην Αθήνα (1950-1967)
εκδ. University Studio Press,
Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 420

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΚΩΤΙΔΗ**

Με το βιβλίο της Αρετής Αδαμοπούλου, καθηγήτριας Ιστορίας της Τέχνης στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, έχουμε ένα δείγμα της στροφής ορισμένων λαμπρών μελετητών της τέχνης, και στην Ελλάδα, προς τις ιδεολογικές παραμέτρους της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Οι μελέτες αυτές εστιάζουν στον κοινωνικά διαμορφωτικό ρόλο της τέχνης. Οι περισσότερες, όπως η συγκεκριμένη, έχουν ως επίκεντρο την πρόσληψη συγκεκριμένων θεσμικών γεγονότων που φαίνεται να ασκούν κάποιο βαθμό επιρροής στον κοινωνικό ορίζοντα.

Τα γεγονότα που επέλεξε η συγγραφέας είναι πέντε διεθνείς εκθεσιακές διοργανώσεις στην Αθήνα, από το 1950 έως το 1967. Οι τρεις ήταν εκθέσεις - πακέτα. Η Αθήνα αποτελούσε έναν από τους σταθμούς των περιοδειών τους. Οι άλλες δύο ήταν μεγαλεπήβολα εγχειρήματα διεθνούς εμβέλειας και ελληνικής παραγωγής, που συνέλαβαν και έφεραν εις πέρας δύο σημαντικοί άνθρωποι της τέχνης, ο Μανόλης Χατζηδάκης της βυζαντινής και ο Τώνης Σπυτέρης της μοντέρνας. Η συγγραφέας βλέπει τις εκθέσεις ως έκφραση της γενικής πρόθεσης των δυτικών κυβερνήσεων, με προεξάρχουσα την αμερικανική, να δημιουργήσουν ή και να ενισχύσουν ένα προϋπάρχον δίκτυο πολιτικής αλ-

Η Αθήνα αποτελούσε έναν από τους σταθμούς των εκθέσεων.

ληγεγγύς. Στόχος ήταν να αναδειχθεί, μέσω ποικίλων προπαγανδιστικών μηχανισμών, το καπιταλιστικό παράδειγμα ως τρόπος οργάνωσης του βίου προτιμπτέος και προτιμότερος από εκείνον του σοσιαλιστικού παραδείγματος – κάτι, βεβαίως, που αποτελούσε συστατικό λόγο ύπαρξης του Ψυχρού Πολέμου ως κρατικής προπαγανδιστικής κατασκευής.

Στην ανάπτυξη του θέματος διακρίνω δύο σημαντικά κριτήρια επιλογής:

- Τον υποδόριο διαχωρισμό του υλικού της σε εκθέσεις - πακέτα και εκθέσεις - δημιουργίες, που τον βρίσκω εύστοχο και γόνιμο: Αν περιορίζει το υλικό σε εκθέσεις - πακέτα, θα μας επικοινωνούσε έναν σχετικά παθητικό ρόλο της ελληνικής πλευράς ως δέκτριας προϊόντων προπαγανδιστικών μηχανισμών με δόλωμα την αναμφισβήτητη πολιτιστική αξία των εκθεμάτων: κορυφαίοι ζωγρά-

Μέσω ποικίλων προπαγανδιστικών μηχανισμών, στόχος ήταν να αναδειχθεί το καπιταλιστικό παράδειγμα ως τρόπος οργάνωσης του βίου προτιμότερος από εκείνον του σοσιαλιστικού παραδείγματος.

Η συγγραφέας βλέπει τις εκθέσεις ως έκφραση της πρόθεσης για δημιουργία ή ενίσχυση ενός δικτύου πολιτικής αλληλεγγύης.

φοι, λ.χ., της μοντέρνας τέχνης, με τη συλλογή Σταύρου Νιάρχου. Η αρχική φάση του ιταλικού μπαρόκ με την έκθεση Καραβάτσο και επιγόνων. Προπάντων, η πιο πολυταξιιδεμένη από τις τρεις, η έκθεση με τίτλο «Η οικογένεια του ανθρώπου», μια πολυσήμαντη, συγκινητική και άνευ προηγουμένου στην Ελλάδα αφήγηση της ιστορίας του ανθρώπου ως μέλους κοινότητας –φυλετικής, εθνολογικής, θρησκευτικής, πολιτισμικής– με κορύφωση την ευτυ-

χία της καταναλωτικής ευμάρειας, βασικό προπαγανδιστικό όπλο των δυτικών στον Ψυχρό Πόλεμο. Μονάχα με ένα Hollywood colossal θα μπορούσα να την παραβάλω, ιδιαίτερα από δύο στοιχεία αλληλένδετα: ότι ήταν έκθεση φωτογραφίας –και όχι ζωγραφικής ή γλυπτικής– και ότι, επομένως, η τεκνοκριτική πανίδα της εποχής δεν ασχολήθηκε μαζί της, καθώς τότε δεν είχε ακόμη συμπεριλάβει την τέχνη της φωτογραφίας στην κριτική της αρμοδιότητα. • Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι η περιεσκεμμένα χαμηλή θερμοκρασία του κειμένου της Αδαμοπούλου για τις εκθέσεις - πακέτα. Ετσι σχετικά με τις επείσακτες διοργανώσεις, η συγγραφέας διαπιστώνει μέσω της έρευνας της υποδοχής ότι οι εκθέσεις της μοντέρνας ζωγραφικής και του ιταλικού μπαρόκ κρίθηκαν ότι είχαν ουσιαστικά εκπαιδευτικό ρόλο για το κοινό και

τους Έλληνες καλλιτέχνες, αφού προσέφεραν άμεση επαφή με σημαντικά έργα της διεθνούς τέχνης. Η θερμοκρασία ανεβαίνει όταν εξετάζει τις δύο ελληνικές παραγωγές. Ιδιαίτερα ενισχύει την τεκμηρίωση της ερμηνευτικής της άποψης το γεγονός ότι αμφότερες είχαν θεσμική κρατική στήριξη.

Η πρώτη, της βυζαντινής τέχνης, ήταν υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης και οργανώθηκε μέσω ελληνικών κυβερνητικών υπηρεσιών. Η δεύτερη, με τίτλο «Παναθηναία συγχρόνου γλυπτικής», οργανώθηκε από τον ΕΟΤ και εντάχθηκε στις δράσεις του Φεστιβάλ Αθηνών. Διαφοροποιούνταν από τις επείσακτες, καθώς η Ελλάδα, με αυτές, περνούσε από τον ρόλο του δέκτη σε εκείνον του πομπού. Τις είδαν πολλοί ξένοι και απασχόλησαν, εκτός από τον εθνικό, και τον διεθνή Τύπο. Η ιδεολογική πλατφόρμα της

πρώτης, με τον σημαδιακό τίτλο «Βυζαντινή τέχνη - τέχνη ευρωπαϊκή», ενέτασσε τη βυζαντινή τέχνη στην παράδοση της ευρωπαϊκής. (Κάτι που, φυσικά, το είχε κάνει η θεωρία από τον 19ο αιώνα ακόμη, αλλά αυτό που προσέφερε η έκθεση ήταν μια πανηγυρική, ανοικτή και πάνδημη των πραγμάτων επίσκεψις.) Ετσι, η θεωρία της συνέχειας δεν περιοριζόταν στη σχέση της Ελλάδας μόνον, αλλά και ολόκληρου του δυτικού κόσμου με τον αρχαιοελληνικό και ελληνορωμαϊκό πολιτισμό.

Η έκθεση γλυπτικής, κυρίως με γλυπτά των γνωστότερων ξένων καλλιτεχνών του μοντερνισμού, αναπτύχθηκε υπαίθρια, στον Λόφο των Μουσών. Τα γλυπτά είχαν ως φόντο την Ακρόπολη και το Ηρώδειο. Με δεδομένο τον ιδρυτικό ρόλο της ελληνικής γλυπτικής στην τέχνη του δυτικού πολιτισμού, η ιδεολογική θέση αυτής της συνομιλίας είναι απολύτως εύλογη για τα δεδομένα των τότε μεγάλων αντιπαραθέσεων.

Ένα ακόμη εξαιρετικό, μεθοδολογικής τάξεως στοιχείο της ανάλυσης είναι η αξονική, σε βάθος μελέτη της πρόσληψης των εκθέσεων, που προσφέρει το ειδικό ομόχρονο υλικό της υποδοχής: ο θεωρητικός λόγος που τις πλαισίωσε (η τεκνοκριτική) και η δημοσιογραφική κάλυψή τους (τα ρεπορτάζ). Κάνουν την εικόνα της ανάλυσης τρισδιάστατη, κάτι πολύ χρήσιμο για τον αναγνώστη που ενδιαφέρεται όχι μόνο για τη νόρμα και τη φόρμα, όπως αποκαλούσαν τις τυπολογίες και τις μορφολογίες οι παλαιότεροι, αλλά και για τη σημασία της τέχνης στην κατανόηση του κόσμου.

Αυγουστιάτικο Φεγγάρι

Μουσική και Παιήση

Για τον Έρωτα, τον Άνθρωπο και τη Ζωή
κάτω από το φως της Πανσελήνου

23.08

στις 8.30 μ.μ.
"Μικρή Σαλαμίνα"
Πάρκο Γλυπτικής Φίλιππου Πισάνη,
Φασσούλα

Είσοδος €15

Τα καθαρά έσοδα θα δοθούν για
φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Διοργανωτής:
KANALI E3

Στην εκδήλωση τραγουδά η Έλλη Πασπαλά με τον Τάκη Φαραζή στο πιάνο
Απαγγέλλουν: Αχιλλέας Γραμματικόπουλος και Μιχάλης Παπσευαγόρου

Επιμέλεια: Κωνσταντίνος Καρεμφύλλης
Παρουσίαση: Έλενα Χαϊλέτη

Χορηγοί:

levantine fish

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

K & M SAFEDOORS

ΛΕΦΤΕΡΗΣ ΠΑΠΑΣ

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Στηρίζουν: Linos Winery, Sunfresh Bakeries, KEAN, Plus4Print, Pefkos City Hotel και η ταβέρνα "Στοά Αριστοτέλους" (Φασσούλα)

Πληροφορίες στο 25 820500 και στο www.kanali6.com.cy

ΧΟΡΗΓΟΣ

NESCAFÉ

ΚΑΛΑΣ

ΕΞΕΚΙΝΗΣΟΥΝ

ΟΙ ΕΚΘΕΤΕΣ

από την ΑΡΙΣΤΕΡ

σκηνοθέτη της ταινίας Η ΜΑΛΟΧΗ

ΜΕΣΟΚΑΛΟΚΑΙΡΟ

TANWEER

SUNDAY NIGHT MOVIE

MOVIES BEST HD

THE HOME OF MOVIES!

ΚΥΡΙΑΚΗ 22/8 21:00

MIDSOMMAR / ΜΕΣΟΚΑΛΟΚΑΙΡΟ ΤΡΟΜΟΥ / HORROR

Μετά από μια οικογενειακή τραγωδία, η Ντάνι ακολουθεί το αγόρι της και τους φίλους του στη Σουηδία για ένα καλοκαιρινό φεστιβάλ. Αυτό που αρχίζει ως ένα ανέμελο ταξίδι καταλήγει σε ένα παράξενο και επικίνδυνο παιχνίδι που διοργανώνει μια παγανιστική αίρεση.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cable.net

cyta vision

MOVIES HD

MESIMVRIA
www.mesimvria.com

Θέση: 101

Θέση: 49 / 349

Από εργάτης εξορύξεων, ντετέκτιβ...

Ο δημιουργός του οσκαρικού «Spotlight» σε μια διαφορετικού ύφους ταινία

Ζήτημα χρόνου ★★½

ΔΡΑΜΑ (2021)

Σκηνοθεσία: Τομ Μακάρθι
Ερμηνείες: Ματ Ντέιμον, Καμίλ Κο-τέν, Αμπιγκέιλ Μπρέσλιν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο βραβευμένος με Οσκαρ δημιουργός του εξαιρετικού «Spotlight», Τομ Μακάρθι, επιτρέπει αυτή τη φορά με ένα διαφορετικού ύφους φιλμ, που έχει στο επίκεντρό του μια αμφιλεγόμενη ερμηνεία του Ματ Ντέιμον. Ο δημοφιλής Αμερικανός ηθοποιός υποδύεται εδώ τον Μπιλ, έναν εργάτη εξορύξεων από την Οκλαχόμα, ο οποίος ταξιδεύει στη Γαλλία προκειμένου να επισκεφθεί τη νεαρή κόρη του.

Η τελευταία κρατείται στις φυλακές της Μασσαλίας, καταδικασμένη για τον φόνο μιας συμφοιτήτριάς της. Σύντομα ο Μπιλ θα πιάσει φίλιες με τη μεταφράστρια γεγιτόνισσά του, τη Βιρζίνι, και τη μικρή κόρη της, παρατείνοντας την παραμονή του στην Ευρώπη επ' αόριστον, ενώ ταυτόχρονα ερευνά νέα στοιχεία γύρω από την υπόθεση της κόρης του.

Ο μύθος της ταινίας με την κοπέλα που κρατείται στην Ευρώπη για φόνο φέρει χτυπητές ομοιότητες με την περίφημη υπόθεση της Αμάντα Νοξ.

Η τελευταία επέκρινε μάλιστα τον δημιουργό του φιλμ, ότι χρησιμοποίησε την ιστορία της δικής να τη ρωτήσει, ωστόσο ο Μακάρθι επέμεινε πως ο πυρήνας είναι καθαρά μυθοπλαστικός. Σε κάθε περίπτωση, εδώ πρωταγωνιστίες είναι προφανώς ο πατέρας, ένας άνδρας που φέρει όλα τα χαρακτηριστικά ενός ψηφοφόρου του Ντόναλντ Τραμπ: προέρχεται από την εργατική τάξη μιας τυπικής πολι-

τείας του Νότου, είναι βαθιά θρησκευόμενος, εξοικειωμένος με τα όπλα, παρακολουθεί με τις ώρες τηλεόραση κ.ο.κ.

Από την άλλη, ο Μπιλ είναι στην πραγματικότητα ένας μόνο επιφανειακά σκληρός αλλά κατά βάθος καλοσυνάτος άνθρωπος, ο οποίος μετανιώνει για το παρελθόν του – αυτό είναι κάπως αόριστο αφηγηματικά – και συνδέεται γρήγορα με καινούργιους ανθρώπους στη Γαλλία.

Μεγάλο ρόλο σε αυτό το προφίλ παίζει, φυσικά, η ερμηνεία του Ματ Ντέιμον, ο οποίος μοιάζει αδύνατο να παίξει κάποιον άλλο πέρα από έναν πολύ συμπαθητικό τύπο.

Όπως και να έχει, ο Αμερικαν-

Ο Ματ Ντέιμον ταξιδεύει από τις ΗΠΑ στη Γαλλία, όπου η νεαρή κόρη του κρατείται στις φυλακές της Μασσαλίας.

νός εργάτης αρχίζει να μετατρέπεται σε... ντετέκτιβ, ψάχνοντας τους πραγματικούς υπαίτιους του εγκλήματος, το οποίο είναι πεπεισμένος πως δεν διέπραξε η κόρη του. Ταυτόχρονα, πρέπει να εξασφαλίσει εργασία και να προσαρμοστεί πολιτισμικά σε μια χώρα πολύ διαφορετική από τη δική του.

Όλα αυτά είναι, βέβαια, ενδιαφέροντα –ακόμη περισσότερο όταν δηλώνει ορθά κοφτά ότι δεν ψήφισε τον Τραμπ – με τον Μακάρθι να δείχνει την τέχνη του στο σενάριο, κυρίως όμως σε επίπεδο εκδόψεων και όχι με τη συνέπεια και τη συνοχή που το έκανε στο «Spotlight».

Ο Μπιλ (Ματ Ντέιμον) προέρχεται από την εργατική τάξη μιας τυπικής πολιτείας του Νότου, είναι βαθιά θρησκευόμενος, εξοικειωμένος με τα όπλα κ.ο.κ.

HOME CINEMA

Ένα συγκινητικό κινούμενο σχέδιο, επίκαιρα τραγικό

Στη σειρά «Cruel Summer» η κλασική εφηβική κομεντί συμπλέκεται με το θρίλερ μυστηρίου, ενώ στο animation «Τα χελιδόνια της Καμπούλ» μια ιστορία αγάπης παίρνει τραγική τροπή.

Cruel Summer

ΔΡΑΜΑ (2021)

Δημιουργός: Μπερτ Β. Ρόγιαλ
Ερμηνείες: Κιάρα Αουρέλια, Ολίβια Χολτ, Φρόντ Γκουτιέρεζ

Όπως συνέβη και με το πολυβραβευμένο «Euphoria» του HBO, έτσι και στη νέα σειρά του Amazon Prime, η κλασική εφηβική κομεντί συμπλέκεται με το θρίλερ μυστηρίου, δημιουργώντας ένα πολύ ενδιαφέρον αποτέλεσμα. Πρωταγωνίστρια εδώ είναι η Κέιτ, μια 15χρονη που περνάει τα γενέθλιά της σε μια μικρή πόλη του Τέξας το 1993: πολλή αγάπη από τους δικούς της, μια δυο αθώες σκανταλιές με φίλους, μερικά καρδιοχτύπια... τα συνθησισμένα. Στη συνέχεια μεταφερόμαστε την ίδια μέρα ένα χρόνο μετά, όπου η Κέιτ ανήκει πια στα «δημοφιλή» παιδιά του σχολείου, έχει άλλες παρέες, ωραίο αγόρι κ.ο.κ. Το 1995 αντίθετα είναι ένα από τα πιο απεχθή άτομα σε ολόκληρη τη χώρα. Πώς συνέβησαν όλα αυτά;

Ο πρώτος κύκλος της σειράς επί της ουσίας απαντά σε αυτό το ερώτημα, μέσα από συνεχόμενες χρονικές μετακινήσεις ανάμεσα στις

τρεις αυτές διαφορετικές χρονιές. Η αλήθεια είναι πως από μόνη της η συγκεκριμένη προσέγγιση, αν και έξυπνη, είναι αρκετά απαιτητική για τον θεατή, ώστε να μην μπερδευτεί. Οι δημιουργοί ωστόσο φροντίζουν να μας διευκολύνουν, προσθέτοντας ιδιαίτερα αισθητικά γνωρίσματα σε κάθε περίοδο (π.χ. ένα χαρακτηριστικό φίλτρο μπλε μουντάδας για το μελαγχολικό 1995) και κρατώντας σε υψηλά επίπεδα το ενδιαφέρον με συνεχείς ανατροπές. Φυσικά στα ατού της σειράς είναι και ο βίντατζ χαρακτήρας, με απολαυστικές αναφορές ιδιαίτερα για όσους είναι «παιδιά» της συγκεκριμένης δεκαετίας.

Τα χελιδόνια

της Καμπούλ ★★½

Σκηνοθεσία: Ζαμπού Μπραϊτμάν, Ελέα Γκομπ-Μεβελέκ

Ακούγονται: Σιμόν Αμπκάριαν, Ζιτά Ανρό, Σουάν Αρλό

Από την πλατφόρμα του Cínobio επιλέγουμε ένα δυστυχώς επίκαιρο φιλμ, μετά και τις πρόσφατες εξελίξεις στο Αφγανιστάν. Η δημιουργική ομάδα πίσω από το εξαιρετικό «Τρίο της Μπελβίλ» παραδίδει

εδώ άλλο ένα συγκινητικό κινούμενο σχέδιο, αυτή τη φορά με φόντο την αφιλόξενη Καμπούλ κατά τη διάρκεια του καθεστώτος των Ταλιμπάν. Σε μια κοινωνία τρόμου, όπου η θέση της γυναίκας βρίσκεται στο κατώτατο επίπεδο και η ζωή της απειλείται καθημερινά, ένα νεαρό ζευγάρι, η Ζουνάρα και ο Μόσεν, ονειρεύεται τη φυγή προς έναν καλύτερο κόσμο. Οι πολιτικές εξελίξεις ωστόσο και η τύχη θα τους πιάσουν άσχημα παιχνίδια.

Χρησιμοποιώντας λιτό αλλά όμορφο, χειροποίητο σχέδιο, βασισμένο σε κινήσεις αληθινών ηθοποιών, οι δημιουργοί του animation καταφέρνουν να ζωντανέψουν μια πλούλουστη αλλά ερειπωμένη Καμπούλ, όπου οι άνθρωποι –και ειδικά οι γυναίκες– ζουν μέσα στον φόβο, στη φτώχεια και στις προσβολές. Η ιστορία αγάπης που παίρνει τραγική τροπή, κρύβει μέσα της πολυδιάστατους χαρακτήρες, οι οποίοι βοηθούν στον σχηματισμό του συνταρακτικού κοινωνικού πορτρέτου που επιδιώκουν οι δημιουργοί. Η ταινία είχε επίσημη συμμετοχή στο τμήμα «Ένα Κάποιο Βλέμμα» του Φεστιβάλ Καννών το 2018.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000

21.05 Παραδοσιακή βραδιά
08.00 Συνανλία Παντελή
Θαλασσινού
10.30 Καμιάματα
τζι αρώματα, VI - (Ε)
Κωμική σειρά εποχής.
Κάποτε το '80 - (Ε)
11.30 Κωμική σειρά.
12.30 Χωρίς αποσκευές, V - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
Η ζωή μας
ένα τραγούδι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
14.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ**
14.15 Αμύνεσθαι
περί πάτρης - (Ε)
14.45 Κοίτα με στα μάτια - (Ε)
15.00 Αποτυπώματα - (Ε)
(Με υποτίτλους)
16.00 Ο δρόμος έχει
τη δική του ιστορία - (Ε)
16.30 Σε προσκυνών
γλώσσα - (Ε)
17.30 Χρονογράφημα - (Ε)
18.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ**
(στη νοηματική)
18.15 Αφρανείς ήρωες - (Ε)
18.55 Μουσικό ραντεβού - (Ε)
Με την Αγγελική
Νικιφόρου.
19.20 Λούνα Παρκ - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ**
21.05 Παραδοσιακή
βραδιά - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή με
την Άντρι Καραντώνη.
23.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ**
23.05 Χρονογράφημα - (Ε)
23.40 Αποτυπώματα - (Ε)
00.40 Κάποτε το '80 - (Ε)
01.45 **ΕΙΔΗΞΙΣ** - (Ε)

PIK2 ΤΗΛ.: 22862000

22.30 Arrival
07.30 Ο Μορμόλης - (Ε)
Θεατρικό έργο.
08.45 Παιδική ζώνη
α. Μάγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι
του Νιλς Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδιωτός
δ. Μπόμπι και Μπιλ
ε. Γουίσερ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη χώρα του Γιατί - (Ε)
16.00 Ιστορίες του χωρκού - (Ε)
16.25 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
16.50 Μάθε τέχνη
κι άσπινε - (Ε)
17.15 Το μικρό σπίτι
στο Λιβόδι - (Ε)
Οικογενειακή σειρά.
18.00 Travel Diary - (Ε)
19.00 Σπίτι στη φύση - (Ε)
19.30 EU4U, III
Με τη Βίβιαν Κανάρη.
19.40 **ΕΙΔΗΞΙΣ**
(στην Αγγλική)
19.50 **ΕΙΔΗΞΙΣ**
(στην Τουρκική)
20.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ**
(στη νοηματική)
21.05 Destination Wedding
Ρομαντική τηλεταινία, με
τους Αλέξα ΠεναΒέγκα,
Ραφαέλ Σιμόν, κ.ά.
22.30 Η άφιξη
(Arrival). Ταινία
επιστημονικής φαντασί-
ας, με τους Έιμι Άνταμς,
Τζέρεμι Ρένερ, κ.ά.
00.20 **ΕΙΔΗΞΙΣ** - (στην Αγγλική
και Τουρκική)

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

23.00 Nightcrawler
06.00 Deal - (Ε)
07.00 Αστέρια στην άμμο - (Ε)
08.45 Η φαμίλια - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.00 60 ' Ελλάδα - (Ε)
Με τον Νίκο Μάνεση.
11.15 Παραμύθι... αλλιώς - (Ε)
12.00 TET - A - TET
στον Alpha - (Ε)
Talk show,
με τον Τάσο Τρύφωνος.
13.00 Οικογενειακές
ιστορίες - (Ε)
14.30 The Chase - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι γνώσεων,
με τον Τάσο Τρύφωνος.
16.00 Το σόι σου - (Ε)
Κωμική σειρά.
17.25 Έλα στη θέση μου - (Ε)
18.00 **ΕΙΔΗΞΙΣ**
(στη νοηματική)
18.10 Έλα στη θέση μου
(Συνέχεια)
18.50 Μην αρχίζεις
τη μουρμούρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.20 **ΕΙΔΗΞΙΣ**
Η δασκάλα με
τα ξανθά μαλλιά
Δράμα, με τους
Αλίκη Βουγιουκλάκη,
Δημήτρη Παπαμιχαήλ.
23.00 Νυχτερινός ανταποκριτής
(Nightcrawler)
Δραματικό θρίλερ,
με τους Τζέιμ Τζέλεναλ,
Ρενέ Ρούσο, κ.ά.
01.00 10η εντολή - (Ε)
Αστυνομική σειρά.
World party - (Ε)
01.45 Ταξιδιωτική εκπομπή.

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Robocop III
06.30 40 κύματα - (Ε)
08.00 Santa Γιολάντα - (Ε)
09.10 Mamma Mia - (Ε)
10.10 Γειτονιές στο πιάτο - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής,
με τον Δημήτρη Σκαρμούτσου.
11.00 Πρώτη σταγόνα - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
12.50 Ενώνιος ενωπίο - (Ε)
Με τον Νίκο
Χατζηνικολάου
14.20 Το καφέ της Χαράς, V-(Ε)
Ελληνική κωμική σειρά.
16.00 Ονειροπαγίδα - (Ε)
Αισθηματική σειρά.
17.10 Ταίχι
τηλεπαιχνίδι, με τον
Αλέξανδρο Τσουβέλα.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.10 Πέτα τη φριτζά - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.20 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Robocop III
Περίπετεια, με τους
Ρόμπερτ Μπερκ,
Ρέμι Ράιαν, κ.ά.
23.00 Football Stories - (Ε)
00.00 Μπαρ μπαρ
Θεατρικό.
01.40 Η εκδρομή - (Ε)
Δραματική σειρά.
02.30 Τα μαχαίρωματα - (Ε)
Κωμική σειρά,
με τους Γιάννη Μπέζο,
Ιεροκλή Μιχαηλίδη, κ.ά.
03.20 **Τα νέα του ANT1** - (Ε)
04.20 Coupling - (Ε)
Κωμική σειρά.
04.50 Δείξε μου
τον φίλο σου - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

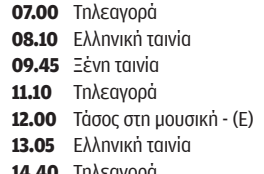
18.10 Cook beef
07.00 Ώρα Ελλάδος
Ενημερωτική εκπομπή.
09.50 Χαρούμενος
ταξιδιώτης - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
11.00 Green Kitchen
by Madame Ginger
Εκπομπή μαγειρικής,
με τη Μαριλού Παντάκη.
12.00 Travel Time - (Ε)
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαιχνίδι.
15.00 Στο Αλαλούμ - (Ε)
Κυριακή σειρά,
αυτοελεγχόμενες ειρσοδίων.
16.00 Dr. Ιπποκράτης - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά.
17.00 Εικόνες
Ταξιδιωτική εκπομπή
με τον Τάσο Δουσό.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Cook Beef
Ψυχαγωγική εκπομπή
μαγειρικής.
19.10 Joker
Τηλεπαιχνίδι γνώσεων,
με τον Αλέξη Γεωργιούλη.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.15 FAKATÉOUS - (Ε)
Σατιρική εκπομπή.
22.15 Το κόκκινο ποτάμι
(Τηλεταινία - Μέρος Γ΄)
00.00 Οι φωνές - (Ε)
Αστυνομική σειρά.
01.00 Μπάσο αγάπη μου - (Ε)
Κωμική σειρά.
03.00 Εικόνες - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
04.00 Style Me-Up - (Ε)
Παιχνίδι στιλιστικών
μεταμορφώσεων.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.15 Στην υγεία μας ρε παιδιά
05.30 Οι Αδιάφοροι - (Ε)
06.30 Τα χρυσόψαρα - (Ε)
07.00 Περί ορέξεως - (Ε)
08.00 Καλό μεσημεράκι - (Ε)
09.40 Ζωή ποδίσλατο - (Ε)
10.15 Dot.
Ψυχαγ. εκπομπή.
11.15 Ώρα για φαγητό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής,
με την Αργυρώ
Μπαρμπορίγου.
12.00 Όταν μεγαλώσω - (Ε)
13.00 Happy Traveller - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
14.50 Συνταγές ψυχής - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή
μαγειρικής.
15.40 Super makeover - (Ε)
16.30 Το ψώνιο
Κωμωδία, με τους
Σωτήρη Μουστάκα,
Σωτήρη Τζεβελέκο, κ.ά.
18.00 **Τα γεγονότα σε συντομία**
18.10 Βουράτε γειτόνοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
19.30 Η πεθερά - (Ε)
Κωμική σειρά.
20.20 **Τομές στα γεγονότα**
21.15 Στην υγεία μας
ρε παιδιά! - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή,
με τον Σπύρο
Παπαδόπουλο.
00.30 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.40 Happy Traveller - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
01.40 Super makeover - (Ε)
02.40 Μόνο για φθορά - (Ε)
Δραματική σειρά.
03.30 Μια κουβέντα
δρόμος - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

07.00 Τηλεαγόρα
08.10 Ελληνική ταινία
09.45 Ξένη ταινία
11.10 Τηλεαγόρα
12.00 Τάσος στη μουσική - (Ε)
13.05 Ελληνική ταινία
14.40 Τηλεαγόρα
15.25 Ελληνική ταινία
17.00 Τηλεαγόρα
19.10 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.15 Ξένη ταινία
01.25 Ξένη ταινία
PLUS ΤΗΛ.: 22259000
06.30 Παιδικές σειρές
08.05 Ο Σταγονούλης
09.00 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγόρα
13.00 ANNITA κοίτα
16.35 Τηλεαγόρα
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων, III - (Ε)
19.55 Αόρατος φακός
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Ξένη ταινία
00.10 Ξένη ταινία
EXTRA ΤΗΛ.: 25715111
07.45 Διεθνείς Ειδήσεις
08.00 Μουσικό πρόγραμμα
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
13.00 Έξυπνες αγορές
14.00 Ασπένια φεγγάρια
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξυπνες αγορές
16.40 **Σύντομο Δελτίο**
Ειδήσεων
17.15 Αόρατος φακός
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 **EXTRA News**
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

21.00 Midsommar
07.05 Monos
09.00 Snake Eyes
10.45 What If
12.30 Human Affairs
14.00 I Vitelloni
16.00 A Crooked Somebody
17.45 Deep Powder
19.25 Seized
21.00 Midsommar
23.30 Project Blue Book, II
00.20 The Hole In The Ground
02.00 Crown Vic
04.00 Dernier Amour
GREEK CINEMA
18.40 Λαός και Κολωνάκι
07.30 Κάτι κουρασμένα
παλικάρια
09.10 Μια νύχτα στον παράδεισο
10.25 Οι σφαίρες δεν γυρίζουν
πίσω
12.25 Πυρετός στην άσφαλτο
14.00 Καρδιές στην καταγίδα
15.20 Αμφιβολίες
16.55 Ένας ήρωας με παντοφλές
18.40 Λαός και Κολωνάκι
20.00 Ένα έξυπνο έξυπνο
μούτρο
21.30 Λολίτες της Αθήνας
23.20 Οι σφαίρες δεν γυρίζουν
πίσω
01.20 Καρδιές στην καταγίδα
02.40 Ένας ήρωας με παντοφλές

Μεγάλη εμπειρία, φτωχές γνώσεις

Η εξέλιξη της πολεμικής τέχνης και η έλλειψη καταρτισμένων επιτελών αξιωματικών στην ελληνική στρατιά

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Δ. ΒΛΑΣΣΗ*

Το ελληνικό κράτος ουδέποτε ασχολήθηκε σοβαρά με την εκπόνηση συνεπούς αμυντικής πολιτικής. Ο στρατός του 19ου αιώνα ήταν ένας κακεκτισμένος και με πτωχή εκπαίδευση οργανισμός. Καθώς η πολεμική τέχνη με τη βοήθεια της τεχνολογίας εξελισσόταν σε περισσότερο επιστημονική βάση, η διοίκηση ενός στρατεύματος κατέστη πολύπλοκη, απαιτώντας τη μελέτη πλήθους παραμέτρων και τεχνικών ζητημάτων που έπρεπε να λυθούν. Προέκυψε συνεπώς για τις ανώτερες διοικήσεις η ανάγκη ειδικά καταρτισμένων στελεχών με ανώτερη εκπαίδευση σε θέματα τακτικής, οργάνωσης και διοίκησης. Ο Ελληνικός Στρατός επέδειξε και σε αυτόν τον τομέα μεγάλη καθυστέρηση.

Στη Γερμανία, από το 1801, ήδη, είχε ιδρυθεί στο Βερολίνο Ακαδημία Πολέμου (Kriegsakademie), όπου οι μελλοντικοί επιτελείς φοιτούσαν επί 3 έτη, ενώ μόλις το 1876 συνεστήθη στο Παρίσι Ανωτέρα Σχολή Πολέμου (Ecole Supérieure de Guerre) 2ετούς κύκλου σπουδών. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία έσπευσε από το 1845 να ιδρύσει Πολεμική Σχολή Γενικού Επιτελείου (Erkan-i Harbiye Mektebi) με 3ετές πρόγραμμα σπουδών, ενώ εξακολούθησε την εκπαίδευση επιτελών σε Γαλλία, Γερμανία. Χαρακτηριστικά, το 1902 ο οθωμανικός στρατός διέθετε περίπου 550 αξιωματικούς αποφοίτους επιτελικών σχολών, σε σύγκριση με τους τέσσερις της Ελλάδας!

Ο πρώτος Έλληνας που είχε την ευκαιρία πλήρους επιτελικής μόρφωσης, ήταν ο ανθυπολοχαγός Πυροβολικού Νικόλαος Τρικούπης το 1893, όταν εισήχθη στην Ecole Supérieure de Guerre, αφού προηγουμένως επί 4ετία είχε εκπαιδευθεί σε γαλλικές μονάδες και σχολές. Η περίπτωση του συγκεκριμένου ήταν μοναδική, καθώς μόλις είχε αποφοιτήσει από το Στρατιωτικό Σχολείο Ευελπίδων και η ιδιαίτερη εύνοια της υπηρεσίας οφειλόταν στο γεγονός ότι ήταν ανιψιός του πρωθυπουργού Χαρίλαου Τρικούπη.

Ο ελληνο-οθωμανικός Πόλεμος του 1897 απέδειξε την πλήρη ανεπάρκεια του Ελληνικού Στρατού σε όλους τους τομείς, ωθώντας τον αρχιστράτηγο Διάδοχο Κωνσταντίνο –που με οδυνηρό τρόπο διαπίστωσε τη χαοτική κατάσταση στο Στρατηγείο– να ζητήσει από τον Γερμανό αυτοκράτορα Γουλιέλμο Β΄ την άδεια προς φοίτηση Ελλήνων αξιωματικών στην Kriegsakademie. Πράγματι, το 1899 μετέβησαν στην ακαδημία οι ανθυπολοχαγοί Μηχανικού Ιπ-

Ο αρχιστράτηγος Αναστάσιος Παπούλας δεν είχε υποστεί εκπαίδευση επιτελούς, ούτε καν είχε φοιτήσει σε παραγωγική σχολή. Εχοντας καταταγεί ως εθελοντής, ανήλθε στην κορυφή της ιεραρχίας.

Το καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό, που ήταν λίγο, παρασύρθηκε στη δίνη του Δικασμού που ξέσπασε το 1915.

ποκράτης Παπαβασιλείου, Ιωάννης Μεταξάς, Ξενοφών Στρατηγός, οι οποίοι αποφοιτώντας το 1902, υπηρέτησαν για έξι μήνες σε μονάδες Πεζικού του γερμανικού στρατού. Η αποστολή αξιωματικών σε πολεμικές ακαδημίες συνεχίστηκε τα επόμενα χρόνια και μετά το 1912 –οπότε η κυβέρνηση Βενιζέλου προσκάλεσε τη Γαλλική Στρατιωτική Αποστολή– άρχισε η φοίτηση σε μεγαλύτερους αριθμούς στην Ecole Supérieure de Guerre.

Το περιορισμένο και πολύτιμο αυτό ανθρώπινο δυναμικό για το στρατεύμα παρασύρθηκε στη δίνη του Δικασμού που ξέσπασε στη χώρα το 1915. Εκτιμάται ότι έως το 1921, ο Ελληνικός Στρατός διέθετε έναν πυρήνα 30 αξιωματικών

πλήρως εκπαιδευμένων σε Γαλλία και Γερμανία, ενώ άλλοι 20 είχαν παρακολουθήσει το 1914 σχετικά μαθήματα ετησίου κύκλου στην Ελλάδα, που οργάνωσε η Γαλλική Στρατιωτική Αποστολή. Επιπεντρώνοντας στους 30 εκπαιδευθέντες στο εξωτερικό, 10 βενιζελικοί παραιτήθηκαν μετά τις εκλογές του 1920, ενώ ήδη άλλοι τέσσερις είχαν αποστρατευθεί (λ.χ. Α. Γρίβας, Ι. Μεταξάς) και ένας (Α. Βενετσάνοπουλος) είχε μεταταχθεί στο Οικονομικό, ώστε λίγο πριν από την έναρξη κρίσιμων επιχειρήσεων να έχει απομείνει διαθέσιμο το ήμισυ αυτών. Νέες διαρροές όμως σημειώθηκαν, καθώς ο Ξ. Στρατηγός πολιτεύθηκε και ο Ι. Παπαβασιλείου τοποθετήθηκε στρατιωτικός ακόλουθος στη Ρώμη. Παράλληλα, ο Μ. Πάσσαρης ανέλαβε καθήκοντα επιτελάρχη στη Στρατιά Θράκης, ενώ ο Δ. Σκαρπαλίζος στην Επιτελική Υπηρεσία στην Αθήνα, η οποία ουδεμία εμπλοκή είχε στις επιχειρήσεις. Επίσης είναι αξιοσημείωτο ότι ο Ε. Μπακιρτζής με την επιστροφή του από το Παρίσι

δεν αξιοποιήθηκε κατάλληλα, τοποθετούμενος απλά ως διοικητής πυροβολαρχίας. Ακόμα και οι Ν. Τρικούπης, Γ. Βαλέττας αναλαμβάνοντας διοικητές μεραρχιών, μπορούσε να θεωρηθεί ότι δεν εμπλέκοντο σε επιτελικό έργο, ωφέλιμο στις επιχειρήσεις.

Την περίοδο εκείνη, στη Μικρά Ασία υφίστατο ανάγκη προς επάνδρωση 16 επιτελικών γραφείων (Στρατιά, 3 Σώματα Στρατού, 11 μεραρχίες Πεζικού, μία ταξιαρχία Ιππικού), τα οποία στοιχειωδώς απαιτούσαν τουλάχιστον 70 επιτελικούς. Εναντι αυτών, εκ των περίπου 10 υφισταμένων, μόλις οι πέντε αξιοποιήθηκαν με τον έναν ή άλλον τρόπο στα επιτελικά γραφεία της Στρατιάς. Πράγματι, μόνο οι Κ. Πάλλης, Π. Σαρρηγιάννης, Ν. Ραγκαβής, Ε. Βερνάρδος άσκησαν αμιγώς επιτελικά καθήκοντα, ενώ ο ανακληθείς στην Επιτελική Υπηρεσία Ξ. Στρατηγός, εξαιτίας αντιπάθειας με τον Αρχηγό Β. Δούση, ζητήσε και τοποθετήθηκε σύνδεσμος –με απροσδιόριστες αρμοδιότητες– στη Μικρά Ασία.

Το στρατηγείο του Γ΄ Σώματος Στρατού στο Παζαρτζίκ.

Το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας «Σφαίρα» τη 15η Μαρτίου 1921.

Χαρακτηριστικά, το 1902 ο οθωμανικός στρατός διέθετε περίπου 550 αξιωματικούς αποφοίτους επιτελικών σχολών, σε σύγκριση με τους τέσσερις της Ελλάδας!

Μοιραία, οι υπόλοιπες ανάγκες σε επίπεδο σωμάτων/μεραρχιών καλύφθηκαν με κατά βάση «εμπειρικούς» επιτελείς και μόλις πέντε που είχαν παραμείνει σε υπηρεσία από τους περίπου 20 στοιχειωδώς εκπαιδευθέντες στην Ελλάδα (λ.χ. Γ. Σπυρίδων, Α. Σαγιάς, Α. Παπάγος). Στις επικείμενες επιχειρήσεις του 1921, τα ελληνικά επιτελεία αντιπαρατέθηκαν με τους πολυπληθέστερους διπλωματούχους Οθωμανούς επιτελείς, που είχαν πολλαπλάσιες ευκαιρίες αποκόμισης πολεμικής εμπειρίας κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, τόσο σε χρονική διάρκεια, όσο και σε ποικιλία επιχειρησιακών καταστάσεων και θεάτρων πολέμου.

Ο νέος αρχιστράτηγος Αναστάσιος Παπούλας δεν είχε υποστεί εκπαίδευση επιτελούς, ούτε καν είχε φοιτήσει σε παραγωγική σχολή. Εχοντας καταταγεί ως εθελοντής, κατά τη μακρά παραμονή του στο στρατεύμα ανήλθε στην κορυφή της ιεραρχίας, ως αποτέλεσμα των εκτάκτων συνθηκών που επικράτησαν τότε. Οντως,

ο Ελληνικός Στρατός εξελίχθηκε απότομα μετά τους Βαλκανικούς, οπότε από μια δύναμη 4 μεραρχιών αναπτύχθηκε σε ένα σύνολο 5 σωμάτων στρατού (15 μεραρχίες), αντιμετωπίζοντας οξύτες ανάγκες εξεύρεσης ανωτάτων στελεχών. Επιπλέον, τα κριτήρια βάσει των οποίων ανατέθηκε η αρχιστρατηγία στον Παπούλα, δεν ήταν αμιγώς επιχειρησιακά, καθώς κύριος στόχος ήταν η καθυσύκαση και ηρεμία του σώματος των αξιωματικών στη Μικρά Ασία. Ως αντιστάθμισμα της ανεπάρκειάς του, επιτελάρχης στη Στρατιά τοποθετήθηκε ο επανελθών απότακτος συνταγματάρχης Κ. Πάλλης, ενώ διατηρήθηκε ως Διευθυντής ΙΙΙ Γραφείου (Επιχειρήσεις) ο βενιζελικός συνταγματάρχης Π. Σαρρηγιάννης.

Η πλέον κρουαυγάδα περίπτωση ελλείμματος επιτελικής κοულτούρας παρουσιάστηκε πολύ νωρίς. Ο συνταγματάρχης Σαρρηγιάννης, με δεδομένη την ανεπάρκεια των δυνάμεων στη Μικρά Ασία, συνέλαβε σε γενικές γραμμές μελλοντικό σχέδιο επιχειρήσεων, που προέβλεπε την εκτόξευση επίθεσης σε δύο στάδια. Αφού σε πρώτη φάση οι δυνάμεις θα συνέκλιναν προς κατάληψη του Εσκή Σεχίρ, σε δεύτερο χρόνο θα προχωρούσαν ενωμένες και πάλι νότια προς το Αφιόν Καραχισάρ. Για τη γενική αυτή ιδέα ενεργείας, είχε ενημερωθεί ο αρχιστράτηγος Παπούλας, αλλά σχέδιο επιχειρήσεων δεν είχε καταρτίσει.

Η επιχείρηση ταυτόχρονης κατάληψης Εσκή Σεχίρ - Αφιόν Καραχισάρ

Όταν τον Ιανουάριο του 1921 ο συνταγματάρχης Σαρρηγιάννης συνόδεψε την κυβερνητική αντιπροσωπεία στο Λονδίνο ως τεχνικός σύμβουλος, προέκυψε η ανάγκη κατάληψης της γραμμής Εσκή Σεχίρ - Αφιόν Καραχισάρ. Στη Μικρά Ασία, ο συνταγματάρχης Πάλλης εισηγήθηκε σχέδιο που πρόβλεπε την ταυτόχρονη κατάληψη των δύο πόλεων, με απλή πρόνοια δυνητικής στροφής των δυνάμεων που θα καταλάμβαναν το Αφιόν Καραχισάρ, βορειότερα προς επικουρία των υπολοίπων δυνάμεων στο μέτωπο του Εσκή Σεχίρ. Αν και ο αρχιστράτηγος Παπούλας είχε υπ'

Οι συνέπειες της απόφασης του αρχιστρατήγου Παπούλα να αγνοήσει το σχέδιο του συνταγματάρχη Σαρρηγιάννη.

όψιν τις γενικές σκέψεις του συνταγματάρχη Σαρρηγιάννη, εντέλει υπέκυψε αποδεχόμενος το υποβληθέν σχέδιο, καθώς: «Ήτο παγκοίνως γνωστόν ότι ο τότε αρχιστράτηγος δεν είχε σπουδάσει εις πολεμικάς

ακαδημίας ως ο υπεύθυνος επιτελάρχης του. Κατά συνέπειαν δε ευρισκόμενος διά πρώτην ήδη φοράν εις την ανάγκην να αντιμετωπίση επιτελικά σχέδια επιχειρήσεων μιας ολοκληρώου Στρατιάς, δεν ήτο δυνατόν παρά να ενδόση εις τας υποδείξεις του επιτελάρχου του ο οποίος εκέκτειτο την απαιτούμενη επιτελικήν μόρφωσιν ως φοιτήσας εις την Ακαδημίαν του Βερολίνου εις επιμέτρον δε καθήρησιν τα σχέδια ταύτα ως εκ της θέσεώς του υπευθύνως».

Το κύριο επιχείρημα για την υιοθέτηση των απόψεων του συνταγματάρχη Πάλλη ήταν ότι με την

ταχεία κατάληψη του Αφιόν Καραχισάρ στον Νότο απομονωνόταν το θέατρο επιχειρήσεων στον Βορρά από τυχόν σπευδόμενες εξ Ικονίου κεμαλικές ενισχύσεις. Πέραν της παραβίασης της κλασικής αρχής περί «οικονομίας δυνάμεων», το σοβαρότερο λάθος ήταν η γενικότερη υποτίμηση του αντιπάλου και η επιζήτηση επίτευξης ενός όσο το δυνατόν πιο εντυπωσιακού αποτελέσματος που θα επηρέαζε τις Μεγάλες Δυνάμεις – δίκως να αποκλειστεί και η προσωπική επιθυμία του επιτελάρχη επίδειξης επαγγελματικής υπεροχής έναντι του διευθυντή ΙΙΙ Γραφείου. Σε κάθε περίπτωση,

το αποτέλεσμα της ελληνικής επίθεσης στις 10 Μαρτίου υπήρξε απάντεχα αρνητικό. Ναι μεν κατελήφθη ταχέως το Αφιόν Καραχισάρ, ωστόσο οι εκεί ανεπαρκείς ελληνικές δυνάμεις, έχοντας προωθηθεί τόσο βαθιά, δεν ήταν σε θέση να συνδράμουν στον Βορρά, περιοριζόμενες στη διατήρηση του καταληφθέντος εδάφους. Ταυτόχρονα, όμως, οι κεμαλικοί που αποχωρήσαν από το Αφιόν Καραχισάρ μεταφέρθηκαν και ενίσχυσαν το μέτωπο του Εσκή Σεχίρ, όπου οι εκεί ελληνικές μονάδες δίκως δυνατότητα συνδρομής απέτυχαν να καταβάλουν τον εχθρό και υποχρεώ-

θηκαν να επανέλθουν στις θέσεις εξορμήσεως. Η αρνητική τροπή των μαχών στον Βορρά επηρέασε και αυτές στον Νότο, ωθώντας το ελληνικό στρατηγείο να διατάξει την εγκατάλειψη του Αφιόν Καραχισάρ, καθώς τα εκεί τμήματα κινδύνευαν με αποκοπή. Ίσως αν οι επιχειρήσεις του Μαρτίου ήταν νικηφόρες, η μικρασιατική εκστρατεία να εξελισσόταν διαφορετικά, μη θεωρουμένης –ίσως– αναγκαίας ούτε της περαιτέρω προώθησης πέραν του Σαγγαρίου, προς Αγκυρα.

* Ο κ. Κωνσταντίνος Δ. Βλάσσης είναι ιστορικός ερευνητής και συγγραφέας.

ΜΕΤΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Disney

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΟ ΣΚΑΡΠΑ

© 2021 Disney

Η ΠΥΞΙΔΑ ΤΟΥ ΧΑΝ

Κυριακή
29/8

